

Kolege poslanici, kolegkinice poslanice, počinjemo rad.

Primjenom elektronskog sistema za glasanje utvrđeno je da postoji kvorum potreban za početak sjednice, jer je prisutna većina ukupnog broja poslanika, pa otvaram **Četvrtu sjednicu Drugog jesenjeg zasijedanja u 2022. godini u Skupštine Crne Gore 27. saziva.**

Podsjećam da sam sazvala Skupštinu na ovu sjednicu i dnevni red predložila saglasno Poslovniku Skupštine i dogovoru u Kolegijumu predsjednice Skupštine. Prije prelaska na utvrđivanje dnevnog reda treba da usvojimo zapisnike, i to zapisnike sa Četvrte, Osme posebne, Devete posebne, Prvog redovnog proljećnog zasijedanja u 2021.godini, zapisnike sa Četvrte posebne, Pete i Sedme sjednice Drugog redovnog zasijedanja u 2021. godini, zapisnike sa sjednice Prvog, Drugog, Trećeg, Četvrtog, Petog, Šestog, Sedmog, Osmog, Devetog, Desetog i Jedanaestog vanrednog zasijedanja u 2022. godini, zapisnike sa Prve, Druge, Treće, Četvrte posebne, Pete, Šeste posebne, Sedme posebne i Osme sjednice Prvog redovnog proljećnjeg zasijedanja u 2022. godini i zapisnike sa Prve i Druge sjednice Drugog redovnog jesenjeg zasijedanja u 2022. godini.

Da li neko od poslanika ima primjedbe na zapisnike?

Saglasno Poslovniku Skupštine konstatujem da su usvojeni navedeni zapisnici bez primjedbi.

Prelazimo na utvrđivanje dnevnog reda. Predlog dnevnog reda imate u sazivu. Dozvolite mi da vas obavijestimo o Predlozima za dopunu predloženog dnevnog reda.

Vlada Crne Gore predložila je da se dnevni red dopuni Predlogom zakona o izmjenama i dopunama Zakona o javnim nabavkama, Predlogom zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaradama zaposlenih u javnom sektoru, Predlogom zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu da dohodak fizičkih lica, Predlogom zakona o izmjenama i dopunama Zakona o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, Predlogom zakona o dopuni Zakona o sprečavanju nelegalnog poslovanja i Predlogom zakona o izmjeni Zakona o računovodstvu.

Poslanik Boris Bogdanović predložio je da se dnevni red dopuni Predlogom zakona o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj i dječijoj zaštiti.

Odbor za politički sistem pravosuđe i upravu predložio je da se dnevni red dopuni Izvještajem sa kontrolnog saslušanja sa Predlogom zaključaka na temu nehumano i šikanozno zadržavanje mitropolita

crnogorsko-primorskog Amfilohija Radovića u prostorijama Centra bezbjednosti Podgorica 22. juna 2020. godine.

Poslanik Miloš Konatar predložio je da se dnevni red dopuni Predlogom zakona o dopuni Zakona o zdravstvenoj zaštiti i Predlogom zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaradama zaposlenih u javnom sektoru.

Poslanik Vladimir Martinović predložio je da se dnevni red dopuni Predlogom zakona o izmjenama i dopuni Zakona o državnim i drugim praznicima.

Poslanici Slaven Radunović, Boris Bogdanović, Branko Radulović, Dragan Ivanović i Miloš Konatar predložili su da se dnevni red dopuni Predlogom za pokretanje postupka za utvrđivanje da li je Predsjednik Crne Gore povrijedio Ustav.

Poslanik Momo Koprivica predložio je da se dnevni red dopuni Predlogom zakona o izmjenama i dopunama Zakona o registrima prebivališta i boravišta.

Poslanik Dragan Krapović predložio je da se dnevni red dopuni Predlogom zakona o izmjenama i dopunama Zakona o industrijskim emisijama.

Poslanice Božena Jelušić i Suada Zoranjić predložile su da se dnevni red dopuni Predlogom zakona o izmjeni i dopuni Opšteg zakona o obrazovanju i vaspitanju i Predlogom zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osnovnom obrazovanju i vaspitanju.

Poslanik Danilo Šaranović predložio je da se dnevni red dopuni Predlogom zakona o dopunama Zakona o energetici.

Poslanici Ivan Brajović i Damir Šehović i Boris Mugoša predložili su da se dnevni red dopuni Predlogom odluke o izmjenama Odluke o otvaranju parlamentarne istrage i formiranju anketnog odbora radi prikupljanja informacija i činjenica koje se odnose na postupanje Ministarstva unutrašnjih poslova, Uprave policije, Agencije za nacionalnu bezbjednost 04. i 05. septembra 2021. godine na Cetinju.

Poslanici Milan Knežević, Andrija Mandić, Ivan Brajović, Boris Bogdanović, Vladan Raičević, Dragan Ivanović i Suljo Mustafić predložili su da se dnevni red dopuni Predlogom zakona o izmjeni Zakona o unutrašnjim poslovima.

Poslanici Slaven Radunović, Dragan Krapović, Branka Bošnjak, Dragan Ivanović i Miloš Konatar predložili su da se dnevni red dopuni Predlogom zakona o izmjenama i dopunama Zakona o lokalnoj samoupravi.

Prelazimo na obrazloženje i izjašnjavanje o predlozima za dopunu predloženog dnevnog reda. Prvi su predlozi Vlade Crne Gore i prelazimo odmah na izjašnjavanje povodom predloga za dopunu od strane Vlade.

Stavljam na glasanje Predlog Vlade Crne Gore da se dnevni red dopuni Predlogom zakona o izmjenama i dopunama Zakona o javnim nabavkama.

Izvolite, glasajte.

Glasao je 41 poslanik, 41 glas za, bez glasova protiv i bez uzdržanih, pa objavljujem da je Skupština prihvatila Predlog.

Stavljam na glasanje Predlog Vlade Crne Gore da se dnevni red dopuni Predlogom zakona o izmjenama i dopuni Zakona o zaradama zaposlenih u javnom sektoru.

Glasao je 41 poslanik, 41 glas za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova, pa objavljujem da je Skupština prihvatila predlog.

Stavljam na glasanje Predlog Vlade Crne Gore da se dnevni red dopuni Predlogom zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica.

Glasao je 41 poslanik, 41 glas za, bez glasova protiv, bez uzdržanih glasova, pa objavljujem da je Skupština prihvatila predlog.

Stavljam na glasanje predlog Vlade Crne Gore da se dnevni red dopuni Predlogom zakona o izmjenama i dopunama Zakona o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje.

Glasao je 41 poslanik, 41 glas za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova, pa objavljujem da je Skupština prihvatila predlog.

Stavljam na glasanje Predlog Vlade Crne Gore da se dnevni red dopuni Predlogom zakona o dopuni Zakona o sprečavanju nelegalnog poslovanja.

Glasala su 42 poslanika, 42 glasa za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova, pa objavljujem da je Skupština prihvatila predlog.

Stavljam na glasanje predlog Vlade Crne Gore da se dnevni red dopuni Predlogom zakona o izmjeni Zakona o računovodstvu.

Glasao je 41 poslanik, 41 glas za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova, pa objavljujem da je Skupština prihvatila predlog.

Sledeći je predlog poslanika Borisa Bogdanovića. Da li poslanik Bogdanović želi da obrazloži predlog?

Izvolite, poslaniče Bogdanoviću. Ja se nadam da ćete biti uviđavni s vremenom s obzirom na današnji obiman rad.

BORIS BOGDANOVIĆ (12.12.22 14:56:53)

Zahvaljujem, gospođo Đurović.

Poštovana Skupštino, poštovani građani Crne Gore,

Poslanici Kluba poslanika Demokrate, DEMOS, Mir je naša nacija stavili su u skupštinsku proceduru Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti sa namjerom da država Crna Gora jednokratnu državnu pomoć za novorođeno dijete podigne sa 109 na 900 eura, odnosno za korisnike prava na materijalno obezbjeđenje sa 130 na 1000 eura.

Postavlja se sada pitanje zašto sa 109 na 900, odnosno sa 130 na 1000 eura. Iz prostog razloga što je Crna Gora prošlu statističku godinu završila sa negativnim prirodnim priraštajem i to prvi put u istoriji Crne Gore. Dakle, to su rezultati prošlog vremena, ali da odmah pređemo na stvar, to su i rezultati jedne katastrofalne socijalne i demografske politike jer je u prošloj godini u 20 od 24 opštine u Crnoj Gori konstatovana "bijela kuga" kao tihi ubica naroda i tihi ubica države. Naravno, ne radi se o onoj kugi koju prenosi buva sa glodara na čovjeka, nego o onoj mnogo težoj koju je bivši režim prenio na 20 od 24 opštine u Crnoj Gori. Prenio i tome doprinio iz prostog razloga što je državnu pomoć garantovao sa moćnih 109 eura.

Samo da vidimo koliko koštaju osnovne stvari za povratak roditelja iz porodilišta. Recimo, krevetac za djecu košta oko 280 eura, kolica za djecu koštaju negdje oko 150 eura, sjedište za automobil za dijete negdje oko 120 eura. Već je ovo 600 - 700 eura, gdje su ostale potrepštine poput kozmetike, poput osnovne odjeće, obuće, pelena itd? Dakle, genijalci su zamislili da nešto što košta 109 eura, odnosno što košta 600, 700 ili 800 eura se može kupiti sa 109 eura. E tako su kupovali one državne stanove. Stan koji košta 62.000 eura oni su plaćali 6.200 eura, samo stave zarez poslije prve cifre. Zaista mi nemamo te sposobnosti, nismo takvi mađioničari, a i da jesmo ne bi to ni dozvolili imajući u vidu da muljatori prosto ne vole konkurenciju.

I dalje se postavlja pitanje koliko će sve ovo da košta državu. Dakle, prema posljednjim statističkim podacima broj novorođene djece je oko 7.000, što zapravo znači da država Crna Gora treba na godišnjem nivou da izdvoji negdje oko 6,8 miliona eura. U poređenju sa onih 25 miliona eura koliko su koštali domovi partijskih i javnih funkcionera bivšeg režima, možemo slobodno da konstatujemo da se radi o budžetskoj odnosno državnoj sići.

Da zaključim, poštovana Skupštino, poštovane kolegice i kolege, poštovani građani Crne Gore, sami procijenite opravdanost podnošenja predloga za dopunu dnevnog reda ove sjednice i podnošenja predloga za

podizanje jednokratne državne pomoći sa 109 na 900 eura, odnosno sa 130 na 1.000 eura. Toliko i hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (12.12.22 15:00:16)

Zahvaljujem poslaniku Bogdanoviću.

Stavljam na glasanje predlog poslanika Bogdanovića da se dnevni red dopuni Predlogom zakona o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj i dječijoj zaštiti. Izvolite, glasajte.

Glasao je 41 poslanik sa 41 glasom za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova, pa objavljujem da je Skupština prihvatila predlog.

Sljedeći je predlog Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu.

Da li predsjednik Odbora poslanik Koprivica želi dati obrazloženje?
Želi.

Poslaniče Koprivica, izvolite.

MOMO KOPRIVICA (12.12.22 15:01:00)

Zahvaljujem, uvažena predsjednice.

Poštovane kolegice i kolege, uvaženi građani Crne Gore,

Odbor za politički sistem, pravosuđe i upravu je podnio zahtjev da se uvrsti Izvještaj sa kontrolnog saslušanja na temu nehumano i šikanozno zadržavanje mitropolita crnogorsko-primorskog gospodina Amfilohija Radovića u prostorijama Centra bezbjednosti 22. juna 2020. godine, u dnevni red ove sjednice. U ime Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu želim da zamolim kolege poslanike da se ovo pitanje uvrsti na dnevni red kako bi se do kraja dovela kontrolna i nadzorna funkcija Skpštine Crne Gore, odnosno njenih radnih tijela.

Kao što je i cjelokupna javnost upoznata, održano je zaista jedno sveobuhvatno kontrolno saslušanje na ovu temu, a povod i razlog za to je bio čak i to što je Institucija ombudsmana, odnosno zaštitnika ljudskih i prava i sloboda Crne Gore još u jesen 2020. godine utvrdila da je došlo u ovom slučaju do: "prekomjernog i neosnovanog zadržavanja podnosioca pritužbe, a to je mitropolit crnogorsko-primorski u prostorijama Centra bezbjednosti Podgorica, što je predstavljalo ponižavajuće postupanje". Takođe su navedena i određena kršenja Ustava Crne Gore i Konvencije za zaštitu ljudskih prava i sloboda u ovom slučaju, te se postavilo pitanje - kakav je zapravo tretman čovjeka od strane javne vlasti u Crnoj Gori i da li državni organi u svom postupanju poštuju ustavne norme o

dostojanstvu i nepovredljivosti ličnosti, odnosno zašto i pod kojim uslovima i na koji način je došlo do ponižavajućeg postupanja. Došli smo na osnovu neoborivih dokaza sprovođenjem kontrolnog saslušanja do činjenica da je u 13.52h toga dana postupajući državni tužilac dao nalog da se pusti na slobodu mitropolit crnogorsko-primorski Amfilohije, ali je on pušten na slobodu tek u 17.10h. Postavlja se pitanje ko je, zašto i po čijem nalogu preko tri sata, uprkos eksplicitnom nalogu državnog tužioca da se pusti na slobodu, zadržao mitropolita crnogorsko-primorskog kršeći mu osnovna ljudska prava.

Ovdje se radi o jasnoj zloupotrebi ovlašćenja policijskih službenika, ali se postavlja pitanje ko je dao nalog, da li je nalog stigao od nekog nadređenog unutar policije ili je od nekog nenadležnog državnog organa ili je od nekog faktora van institucija Crne Gore. Mora se saznati puna istina o postupanju organa vlasti, a smatram da smo i mi na Odboru za politički sistem, pravosuđe i upravu došli do ekskluzivnih saznanja, do eklatantnih dokaza, ali i upečatljivih svjedočenja koja su od značaja i za krivičnopravno sagledavanje i rasvjetljenje ove stvari. Posebno želim reći da je na osnovu ovog kontrolnog saslušanja Odbor za politički sistem, pravosuđe i upravu u posjedu obimne dokumentacije o ovom slučaju, koja jasno govori da je izvršeno krivično djelo i nama predstavlja u neku ruku i zadovoljstvo što je ovim kontrolnim saslušanjem dovedeno do toga da i Osnovno državno tužilaštvo otvori predmet, da se pokrene ovaj slučaj sa mrtve tačke i prilika je da Skupština Crne Gore usvajanjem predloženih zaključaka ne samo izrazi jedan civilizacijski odnos nego i da valjan demokratski, regularan, legitiman podsticaj nadležnim organima da utvrde ...

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (12.12.22 15:04:53)

Poslaniče Koprivica, molim vas, vrijeme. Zahvaljujem.

MOMO KOPRIVICA (12.12.22 15:05:01)

Zaključujem samo u jednoj rečenici.

Odbor je konstatovao da je došlo do povrede prava, da je cilj ovog tretmana bilo sramoćenje i ponižavanje jednog čovjeka, da je ovo jedini slučaj da policija ne postupa po nalogu Državnog tužilaštva da se pusti na slobodu građanin od kojeg se prikupljaju obavještenja, da je izostalo pokretanje internih procedura unutar policije i disciplinske odgovornosti

što je svojstveno zataškavanju, da su evidentni pritisci bili na službena lica koja postupaju, u ovom slučaju konkretno mislim na tužioca kojem je tadašnji tužilac Dražen Burić govorio da ne talasa ...

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (12.12.22 15:05:36)

Poslaniče Koprivica, dogovorili smo se da budemo vrlo restriktivni oko vremena jer vrlo je obiman rad.

MOMO KOPRIVICA (12.12.22 15:05:47)

Uvažena predsjednice Đurović, moram da naglasim da su i pozvani funkcioneri državni koji su došli na to saslušanje pokazali otvorenost, kooperativnost. Ja sam im kao predsjednik Odbora i u ime Odbora zahvalan na tom odnosu i mislim da će Skupština definisanjem ovih zaključaka raspravom zauzeti civilizacijski odnos, ali još jednom dati podsticaj da se ovo dovede do kraja i utvrdi puna istina o ovome.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (12.12.22 15:06:10)

Zahvaljujem poslaniku Koprivici.

Stavljam na glasanje Predlog Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu da se dnevni red dopuni Izvještajem sa kontrolnog saslušanja sa Predlogom zaključaka na temu: "Nehumano i šikanozno zadržavanje mitropolita crnogorsko-primorskog Amfilohija Radovića u prostorijama Centra bezbjednosti Podgorica 22. juna 2020. godine".

Izvolite, glasajte.

Glasao je 41 poslanik, 41 glas za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je Skupština prihvatila predlog.

Prelazimo na predloge poslanika Miloša Konatar.

Da li poslanik Konatar želi da obrazloži predloge?

Izvolite, poslaniče Konatar.

MILOŠ KONATAR (12.12.22 15:07:00)

Hvala, predsjednice.

Poštovane kolege poslanici, uvaženi građani Crne Gore,

Predlog zakona o dopuni Zakona o zdravstvenoj zaštiti, glavni razlog za ovu dopunu jeste formiranje Centralnog nacionalnog registra za osobe sa autizmom.

Osnovni razlog zašto smo, poštovani građani, predložili ove izmjene zakona jeste što mi danas u Crnoj Gori ne znamo tačan broj ljudi sa autizmom upravo zbog toga što nije napravljen nacionalni registar koji služi da na jednom mjestu sakupi podatke o osobama koje pate od poremećaja autističnog spektra i umreži institucije koje rade u otežanim uslovima zbog birokratskih procedura i manjka adekvatnih podataka. Dakle, osobe sa autizmom danas u Crnoj Gori ne smiju biti neimenovana skupina u cjelokupnoj populaciji osoba sa invaliditetom i djece sa teškoćama u razvoju. Svjesni smo da registar nije rješenje problema koje imaju osobe sa autizmom, ali jeste polazna osnova i pomoćno sredstvo u kreiranju sveobuhvatne strategije za poboljšanje njihovog položaja. Institucije zadužene za brigu o osobama sa autizmom moći će na jednostavniji način, na temelju podataka iz nacionalnog registra donositi politike i odluke o ovoj izrazito ranjivoj populaciji, kao i u ostvarivanju njihovih prava iz svoje nadležnosti kada je u pitanju obrazovanje socijalna i zdravstvena zaštita.

Osnovi cilj jeste da formiranje nacionalnog registra za osobe sa autizmom bude početni korak ka sistemskim rješenjima i donošenju ozbiljne strategije pomoći djeci i roditeljima kroz sisteme zdravstva, školstva i socijalne pomoći.

Pozivam uvažene kolege poslanike u Skupštini Crne Gore da podržimo dopunu dnevnog reda za izmjene Zakona o zdravstvenoj zaštiti koje će omogućiti da se u Crnoj Gori formira nacionalni registar za osobe sa autizmom. Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (12.12.22 15:09:34)

Zahvaljujem poslaniku Konataru.

Stavljam na galasanje predlog poslanika Konatara da se dnevni red dopuni Predlogom zakona o dopuni Zakona o zdravstvenoj zaštiti.

Izvolite, glasajte.

Glasala su 42 poslanika, 42 glasa za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je Skupština prihvatila predlog.

Sledeći je takođe predlog poslanika Konatara vezano za Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaradama zaposlenih u javnom sektoru.

Izvolite, poslaniče Pavićeviću, vi ćete dati dopunsko obrazloženje za ovaj zakon.

SRĐAN PAVIĆEVIĆ (12.12.22 15:10:25)

Zahvaljujem se, gospođo predsjednice.

Poštovane kolege i kolegice, poštovana javnosti,

U Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o zaradama zaposlenih u javnom sektoru u članu 22 stav 1 u grupi poslova B i podgrupi 14 poslije zvanja ljekar specijalista stomatolog je koeficijent 19,2 dodaju se još četiri nova zvanja: specijalista medicinske genetike koeficijent 19,02, specijalista medicinske psihologije koeficijent 19,02, specijalista medicinske biohemije koeficijent 19,02 i specijalista medicinske fizike koeficijent 19,02. U grupi poslova C u podgrupi 3 poslije zvanja doktor medicine koeficijent 15,99 dodaje se i zvanje doktor veterinarske medicine takođe koeficijent 15,99.

Ovdje se redi o Zakonu o zaradama, pošto veliki broj mojih kolega i saradnika miješa ovaj zakon sa Zakonom o zdravstvenoj zaštiti koji će tretirati neke druge stvari, prvenstveno statusnu poziciju dosadašnjih medicinskih saradnika koji će vjerovatno poznati medicinski radnici. U ovom zakonu koji je u svojoj inicijalnoj formi bio veoma korektan i imao namjeru da stimuliše odnosno da izdvoji jednu školovanu grupaciju sa najdužim stažom u akademskim godinama škole, a to su profesori univerziteta i ljekari, mi smo našli za shodno i smatramo opravdanim i krajnje moralnim da ovoj grupaciji dodamo i ove četiri grupe koje sam maloprije pomenuo. Iz jednostavnog razloga, radi se o ljudima koji su završili srodne fakultete Medicinskom fakultetu, ali su kasnije u postdiplomskim specijalizacijama, specijalizacije obavljali na Medicinskom fakultetu u trajanju i dužem nego njihove kolege sa medicine. Završetkom specijalizacija postali su specijalisti određenih oblasti, kao i njihove kolege koje su završile medicinu, samim tim rade i iste poslove i zadatke kao i njihove kolege koji su završili medicinu i samim tim imaju punu odgovornost kao ljekari tj. kao medicinari iz datih specijalizacija. Shodno tome, specijalista medicinske genetike je završio specijalizaciju u trajanju od tri godine na fakultetu medicine, specijalista medicinske psihologije je završio na fakultetu medicine specijalizaciju u trajanju od tri godine, specijalista medicinske biohemije, to su mahom farmaceuti, završavaju specijalizaciju medicinskog fakulteta u trajanju od četiri godine i specijalista medicinske fizike završava specijalizaciju na medicinskom fakultetu, između ostalog na medicinskom fakultetu, u

trajanju od tri godine. Shodno tome smatrali smo krajnje korektnim i krajnje normalnim da ne vršimo diskriminaciju ljudi koji rade isti posao sa istim dokumentima, sa istim zvanjima i istim diplomama, da ne odvajamo jedne od drugih i smatrali smo to neophodnim.

Što se tiče ovog drugog dijela, ipak ću pročitati, zvanje doktor veterinarske medicine stiće osoba sa završenim fakultetom veterinarske medicine u trajanju 12 semestara, odnosno položenih 360 kredita, doktor veterinarske medicine završava fakultet u istom trajanju i istom broju kredita i veoma sličnim studijski programom kao doktor medicine i na kraju stiće zvanje doktor veterinarske medicine. U javnom sektoru oni su zaposleni u Upravi za bezbjednost hrane i veterinu, sektor veterine, odsjeci zdravlja i dobrobit životinja, međunarodni transport, veterinarski lijekovi i rezidure, veterinarskoj inspekciji i specijalnoj veterinarskoj laboratoriji, Institutu za lijekove i medicinska sredstva. Trenutno zaposlenih u javnom sektoru sa ovim zvanjem je oko 30. Uzimajući u obzir da Crna Gora nema ovaj fakultet, jako su deficitaran kadar na nivou cijele države. Poboľšanjem uslova rada doktora veterinarske medicine u javnom sektoru prevashodno povećanjem osnovne zarade i primanja povećava se i atraktivnost javnog sektora kao mogućeg poslodavca i potencijalno rješavanje nedostatka stručnog i obučenog kadra. Sa tim sam završio obrazloženje. Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (12.12.22 15:14:22)

Zahvaljujem poslaniku Pavićeviću.

Stavljam na glasanje predlog poslanika Pavićevića da se dnevni red dopuni sa Predlogom zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaradama zaposlenih u javnom sektoru.

Glasao je 41 poslanik, 41 glas za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je Skupština prihvatila predlog.

Sledeći je predlog poslanika Vladimira Martinovića.

Da li poslanik Martinović želi da obrazloži predlog?

Izvolite, poslaniče Martinoviću.

VLADIMIR MARTINOVIĆ (12.12.22 15:14:59)

Hvala, uvažena gospođo Đurović.

Uvažene kolegice i kolege, poštovani građani Crne Gore,

Kao što je Poslanički klub Demokrata Crne Gore i DEMOS-a obećao građanima da ćemo na ovoj sjednici tražiti proširenje dnevnog reda kada se radi o Zakonu o državnim i drugim praznicima, mi smo to obećanje ispunili. Razlozi zbog kojih smo ušli u ovu pravnu proceduru izmjene i dopune ovog zakona jeste što smo ove godine prvi put na predlog Demokratske Crne Gore imali da se Njegošev dan 13. novembar praznuje kao državni praznik. Međutim, pored toga što su bili apeli iz ove skupštine i pored toga što je, istine radi, gospodin Kovač koji obavlja funkciju ministra pravde pokušao da pravilno tumači odredbe postojećeg zakona, gdje se predviđa vrlo jasno i precizno da ukoliko taj praznik pada u nedelju, prvi naredni dan je neradni, a nikako se ne dovodi u pitanje praznovanje, osim na dan rođenja. Kako smo ove godine imali situaciju i grubu zloupotrebu od strane pojedinih djelova i struktura Vlade Crne Gore, Demokratska Crna Gora je odlučila da podnese predlog za izmjene i odluke ovog zakona zajedno sa gospodinom Lekićem koji predstavlja DEMOS. Istine radi, takođe, članom tri Zakona o državnim i drugim praznicima jasno je i decidno propisano da ukoliko je praznik nedjelja, neradna su dva naredna dana, ukoliko je drugi praznični dan nedjelja, neradni je prvi naredni dan. U članu 3b istog zakona stoji: "Njegošev dan, crnogorski praznik kulture, praznuje se jedan dan i to na dan praznika." Dakle i onima koji nijesu pravници, koji su laici, jasno je da ta norma ne derogira član 3 ovog zakona, već samo propisuje da se Njegošev dan slavi na dan praznika ako je dan praznika radni dan. Imajući u vidu sve ono što je Njegoš značio Crnoj Gori, imajući u vidu sve ono što je ostavio Crnoj Gori i njegov značaj za crnogorsku istoriju i kulturu, naša je obaveza bila da mu se odužimo, ali nismo vjerovali da će neko pokušati u Crnoj Gori da se igra sa Njegošem i da se igra sa onim što je ovaj parlament ubjedljivom većinom usvojio.

Prema tome, ovim izmjenama Zakona smo propisali da će 13. novembar Njegošev dan rođenja biti crnogorski praznik kulture i da ne bismo ostavljali prostora za bilo kakva zlonamjerna tumačenja, ovaj praznik će se ubuduće slaviti dva neradna dana. Dakle, sada ćemo konačno Njegoša slaviti onako kako mu pripada, na još bolji način nego što smo predvidjeli prethodnim zakonom, iako nije bilo prostora za bilo kakva zlonamjerna tumačenja, ali ako su gospoda htjeli da zaista zlonamjerno tumače evo im sada vrlo jasan i precizan odgovor od strane Demokratske Crne Gore i DEMOS-a i zaista očekujem da će ovaj predlog zakona dobiti većinu prilikom glasanja.

Zahvaljujem poslaniku Martinoviću.

Stavljam na glasanje predlog poslanika Martinovića da se dnevni red dopuni Predlogom zakona o izmjenama i dopunama Zakona o državnim i drugim praznicima.

Molim poslanike da se izjasne.

Glasao je ukupno 41 poslanik, 41 glas za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova, pa objavljujem da je Skupština prihvatila predlog.

Sljedeći je predlog poslanika Radunovića, Bogdanovića, Radulovića, Ivanovića i Konatara.

Da li jedan od poslanika želi da obrazloži predlog?

Govorim o Predlogu za pokretanje postupka o utvrđivanju da li je Predsjednik Crne Gore povrijedio Ustav.

Štavljam na glasanje predlog poslanika Radunovića, Bogdanovića, Radulovića, Ivanovića i Konatara da se dnevni red dopuni predlogom za pokretanje postupka za utvrđivanje da li je Predsjednik Crne Gore povrijedio Ustav.

Izvolite, glasajte.

Glasao je 41 poslanik, 41 glas za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova, pa objavljujem da je Skupština prihvatila predlog.

Sljedeći je predlog poslanika Moma Koprivice.

Da li poslanik Koprivica želi da obrazloži predlog?

Ja ću samo zamoliti poslanika Koprivicu da bude u okviru od tri minuta. Izvolite.

MOMO KOPRIVICA (12.12.22 15:21:04)

Zahvaljujem, uvažena predsjednice Skupštine.

Poštovane kolegice i kolege, uvaženi građani Crne Gore,

Tamo gdje nema snažne pravne svijesti, demokratske političke kulture, tu se nepotpuni, nedorečeni zakoni koriste za razne zloupotrebe i nažalost dovode do tih zloupotreba. Svjedoci smo da su određene nepotpunosti Zakona o registrima prebivališta i boravišta od strane Demokratske partije socijalista prije svega iskorišćene za međuopštinska seljenja birača kako bi se kroz izborni inžinjernig došlo do političke prednosti na izborima. To za posljedicu ima da građani jedne opštine odlaze u drugu opštinu iako nijesu u njoj stvarno nastanjeni, niti imaju bilo kakav interes niti životnu vezu sa tom sredinom. Nije ta pojava nastala u Šavniku, ta pojava je bila prisutna i svih ranijih godina, ali odlukom Ustavnog suda iz novembra 2020. godine, kad je ukinut rezidencijalni

uslov za lokalne izbore, drastično je pojačana. Imali smo onaj slučaj u Mojkovcu kada ljudi koji policiji izjave da ne znaju ni gdje se nalazi kuća ni adresa gdje su prijavljeni, da su otišli tamo zbog posla iako nemaju ugovor o radu, ali to nije dobijalo nikakav epilog. Nažalost, mnogi su se izvlačili i izgovarali na nepotpunost i neodređenosti zakona. Tako i danas imamo jednu situaciju koja je krajnje deprimirajuća, koja potkopava izborni proces, koja potkopava pravni saobraćaj, a svodi se na pitanje ovog izbornog inženjerniga u Šavniku, ali to nas može očekivati i u Tuzima, a znamo dobro da se početkom naredne godine trebaju održati izbori i u toj crnogorskoj opštini. Shodno tome, poslanici Demokrata i DEMOS-a podnijeli su Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o registrima prebivališta i boravišta kako bi se eliminisale institucionalne laži koje su nastanjene u javnim registima Crne Gore radi sticanja nekih prava ili izbjegavanja nekih obaveza. Nažalost, danas evidencije prebivališta ne odgovaraju stvarnom nastanjenju, a u cilju stvaranja normativnih pretpostavki da birači svoje biračko pravo ostvaruju prema stvarnom mjestu nastanjenja i sprečavanja izraženih negativnih pojava, fiktivne promjene prebivališta, podnijeli smo ovaj predlog zakona o registima prebivališta i boravišta.

Ovaj zakon sadrži dva ključna mehanizma. Prvo je mehanizam za sprečavanje fiktivnog prijavljivanja i fiktivnih promjena prebivališta kako bi se ova međuopštinska seljenja birača iskorijenila i riješio ovaj problem u Šavniku. Kao doprinos njegovom rješavanju ključna uloga tu je uloga državnog tužilaštva koje treba da izborne turiste sankcioniše po osnovu člana 415 KZ. Drugo je mehanizam za sprečavanje pozajmljivanja adresa izbornim turistima i mehanizam za terensku kontrolu odnosno ovlašćenje policije za provjeru tačnosti prijavljenih podataka.

Gospođo Đurović, pošto su ljudi u Šavniku koji pripadaju DPS-u optuživali druge da vrše izborni turizam, evo prilike da se kroz zakon koji je jednak za sve, koji je neselektivan, pokaže ko stvarno vrši ovaj izborni turizam i lažno prijavljuje birače.

Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (12.12.22 15:24:50)

Zahvaljujem poslaniku Koprivici.

Stavljam na glasanje predlog poslanika Koprivice da se dnevni red dopuni Predlogom zakona o izmjenama i dopunama Zakona o registima prebivališta i boravišta.

Izvolite, glasajte.

Glasao je 41 poslanik, 41 glas za, bez glasova protiv, bez uzdržanih glasova, pa objavljujem da je Skupština prihvatila predlog.

Sljedeći je predlog poslanika Dragana Krapovića.

Da li poslanik Krapović želi da obrazloži predlog?

Izvolite, poslaniče Krapoviću.

DRAGAN KRAPOVIĆ (12.12.22 15:25:27)

Uvažena gospođo Đurović, poštovana Skupštino, poštovani građani Crne Gore,

Klub poslanika Demokrate, DEMOS, "Mir naša nacija" je u skupštinsku proceduru uputio Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o industrijskim emisijama kojim se omogućava nastavak rada Termoelektrane Pljevlja.

Postojećim zakonskim rješenjem Termoelektrani Pljevlja odobren je rad 20.000 radnih sati i to najkasnije do 31. 12. 2023. godine što je u vremenima ove globalne energetske krize potpuno nerealno. Ukoliko bi se po aktuelnom zakonskom i važećem rješenju postupilo, mi bismo u dogledno vrijeme ostali bez jedinog stabilnog izvora električne energije koji je u ljetnjim mjesecima učestvovao i do 90% ukupne proizvodnje energije u Crnoj Gori, dok je na godišnjem nivou to negdje 40%. Gašenjem ovog objekta u vremenima kada i druge države u Evropi, mnogo moćnije države, aktiviraju termoenergetska postrojenja bilo bi svakako pogubno ne samo po elektroenergetski sistem već i po ekonomiju Crne Gore.

Da bi to kratko ilustrirali moram da kažem da je za 11 mjeseci ove godine Termoelektrana Pljevlja proizvela nekih 1.289 kilovat časova što znači da bi na berzama ta količina struje, njena vrijednost bi iznosila oko 365 miliona eura i negdje je plan da do kraja godine proizvede 1.444 gigavat časa, čija bi vrijednost bila 415 miliona eura. Mislim da je potpuno jasno da Crna Gora takav luksuz u ovom trenutku jednostavno sebi ne može da priušti. Takođe, integrisana dozvola za rad ističe 22.03. 2023. godine, a Agencija za zaštitu životne sredine ne može donijeti rješenje o produženju ukoliko aktuelna rješenja koja imamo u postojećem zakonu nastave da egzistiraju u pravnom sistemu države. Zato je na nama poslanicima i ovom zakonodavnom domu da donese zakonska rješenja koja bismo prilagodili realnosti i potrebama države, prije svega u cilju očuvanja energetske stabilnosti i nezavisnosti.

Podsjećam da je Agencija već jedanput 2021. godine donijela rješenje o oduzimanju integrisane dozvole za rad Termoelektrani zbog

ovog zakonskog rješenja, ali je taj postupak obuhvaćen do okončanja spora sa energetsom zajednicom i ovom izmjenom tražimo da se propisi prilagode tim jako bitnim po sve nas procesima.

Dakle, sveukupno, mi kao klub očekujemo podršku svih poslanica i poslanika u ovom domu ovakvom realnom zakonskom rješenju, naravno prilikom utvrđivanja dnevnog reda, ali svakako i prilikom glasanja za sam zakon. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (12.12.22 15:28:29)

Zahvaljujem poslaniku Krapoviću.

Stavljam na glasanje predlog poslanika Krapovića da se dnevni red dopuni Predlogom zakona o izmjenama i dopunama Zakona o industrijskim emisijama.

Izvolite, glasajte.

Glasala su 42 poslanika, 42 glasa za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova, pa objavljujem da je Skupština prihvatila predlog.

Sljedeći su predlozi poslanica Jelušić i Zoronjić.

Da li jedna od poslanica želi da obrazloži predloge? Dva su predloga u pitanju.

Poslanica Jelušić će obrazložiti jedan, je li tako?

Izvolite, poslanice Jelušić.

BOŽENA JELUŠIĆ (12.12.22 15:29:20)

Crnogorski obrazovni sistem bilježi stalno nazadovanje. Ukoliko nemamo apsolutno nikakvog napredovanja, nego uglavnom stajanja u istom mjestu. Među našim učenicima na PISA testiranju koje mjeri kritičko mišljenje u domenu čitalačke matematičke i naučne pismenosti praktično nema petica, a skoro 45 učenika nema čak ni jedinicu. Razlozi za ovako loš obrazovni sistem su višestruki. Prvo je dugogodišnja negativna selekcija kadra, jer je to jedno od najmanje plaćenih zanimanja. Drugo, užasno loši tehnički uslovi i činjenica da su migracije izazvale prenatrpanost određenih škola, nedostatak kadra u drugim sredinama i naravno neprilagođeni nastavni planovi i programi koji su mahom prilagođeni za one najbolje, koji kad završe, ako završe, idu dalje, a zato one prosječne ili prosječnije nismo u stanju da osposobimo da budu koliko-toliko sposobni da odgovore potrebama ove države.

Jedan od načina da se ovo stanje rješava je da se sistem meritornosti na neki način uključi u sistem obrazovanja. Ta nemeritornost je sistematski počela da se uvodi u obrazovni sistem Crne Gore 2008. i 2009. godine, kada je zapravo donesena odluka da ministri, dakle jedna partija, ona partija koja je trenutno na vlasti, većina koja je trenutno na vlasti bira direktore obrazovnih institucija. Na taj način je poslata poruka da je u pitanju partitokratska država u kojoj nije bitno koliko su zadovoljni krajnji učesnici obrazovnog procesa, sami nastavnici, roditelji, dakle zajednica kao cjelina, nego je samo važno da se zadovolje neposredni partijski interesi onih koji postavljaju i razrješavaju direktore. Zbog toga je predlog ovog zakona da direktore biraju školski odbori u kojima, da kažem, interes državnog kapitala i finansiranja od strane države čuvaju predstavnici Ministarstva, sruku čuvaju predstavnici nastavnika, korisnika čuvaju predstavnici roditelja, odnosno studenata ako su oni u pitanju ili zajednica lokalnih samouprava koje formiraju te obrazovne institucije i na kraju sindikata.

Mislimo da jedino na ovakav način, dakle inkluzivnim pristupom izbora direktora, kroz najbolje programe, kroz to što lokalne sredine po pravilu najbolje znaju ko dolazi na ta mjesta, možemo malo po malo da vraćamo meritornost ovom sistemu i da ga na neki način dovedemo do toga da počne koliko-toliko da napreduje.

Nažalost, nakon 2020. godine postojeća većina nije odlučila da napravi stvarno kvalitativnu izmjenu, već samo da nastavi istim onim putem koji je trasirao i dobro ga sproveo DPS, tako smo imali ponovo partijsko postavljanje direktora, pa tako i od vremena DPS do današnjeg dana imamo "bijeli" štrajk profesora, sve gori obrazovni sistem, sve lošije ishode, sve manje mladi imaju benefit od ovog obrazovnog sistema. Ja molim sve, ukoliko želimo dobro ovoj državi, da pokušamo da ozdravimo njen obrazovni sistem, sistem meritornosti sa pozicija menadžerskih funkcija. Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (12.12.22 15:33:08)

Zahvaljujem poslanici Jelušić.

Stavljam na glasanje predlog poslanica Jelušić i Zoronjić da se dnevni red dopuni Predlogom zakona o izmjeni i dopuni Opšteg zakona o obrazovanju i vaspitanju.

Izvolite, glasajte.

Glasala su 43 poslanika, 43 glasa za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova, pa objavljujem da je Skupština prihvatila predlog.

Da li će poslanica Zoronjić obrazložiti drugi predlog?
Izvolite, poslanice Zoronjić.

SUADA ZORONJIĆ (12.12.22 15:33:48)

Uvažena predsjednice, poštovane kolege,
Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o osnovnom obrazovanju i vaspitanju, tiče se izmjena u članu 73 stavu 1, riječi "20 časova nastave" zamjenjuje se riječima "18 časova nastave".

U članu 79 stav 1 mijenja se i glasi: "Nastavnici su dužni da u okviru četrdesetočasovne radne nedjelje izvode teorijsku nastavu, odnosno normu časova i to iz crnogorskog, srpskog, bosanskog i hrvatskog jezika i književnosti 16 časova, iz matematike 16 časova, iz ostalih predmeta 18 časova".

Razlog za donošenje ovakvih izmjena Zakona ogledaju se u tome što je tokom donošenja seta zakona iz 2017. godine došlo do promjene fonda časova u osnovnom obrazovanju sa 20 časova na 18. Tada je za crnogorski, srpski, bosanski i hrvatski jezik i književnost ostala norma 18, takođe za matematiku isto je ostala norma 18, pa ti nastavnici nisu u ravnopravnom položaju sa onima gdje je došlo do smanjenja norme časova.

Ovim zakonom tražim da se umanjí fond časova sa 18 na 16, kako bi se poistovjetili nastavnici, odnosno prosvjetni radnici koji rade u srednjim školama, u gimnaziji i srednjim stručnim školama, gdje smo tokom prošle godine takođe umanjili taj fond časova sa 18 na 16 časova. Do umanjenja norme časova Zakonom je predviđeno i u osnovnim umjetničkim obrazovnim školama jer podliježu istom zakonu i tamo nije došlo do smanjenja norme časova, pa bi takođe ovim zakonom bilo predviđeno da se norma sa 20 u umjetničkim školama umanjí na 18 časova. Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (12.12.22 15:35:54)

Zahvaljujem poslanici Zoronjić.

Stavljam na glasanje predlog poslanica Jelušić i Zoronjić da se dnevni red dopuni Predlogom zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osnovnom obrazovanju i vaspitanju.

Glasala su 43 poslanika, 43 glasa za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova, pa objavljujem da je Skupština prihvatila predlog.

Prelazimo na predlog poslanika Danila Šaranovića.
Da li poslanik Šaranović želi da obrazloži predlog?
Izvolite, poslaniče Šaranoviću.

DANILO ŠARANOVIĆ (12.12.22 15:36:40)

Uvažene kolegkinice i kolege, poštovani građani,

Svjedoci smo da su drastični poremećaji cijena na tržištu električne energije u poslednjih duže od godinu dana uzrokovali određene probleme i u našem energetsom sektoru. Cijena električne energije na berzama i do deset puta je viša nego u regularnim okolnostima, a Crna Gora je jedna od rijetkih zemalja u Evropi u kojoj nije došlo do drastičnog poskupljenja struje. Predloženim izmjenama člana 88 Zakona o energetici, postojeći spisak javnih usluga dopunjavamo uslugom isporuke električne energije za pokrivanje odobrenih tehničkih gubitaka mrežnim operatorima u uslovima poremećaja na tržištu koji su definisani članom 213 Zakona.

Da ovo pojednostavim. Sadašnje odredbe Zakona pod vanrednim okolnostima podrazumijevaju nedostatak struje, ali nigdje precizno ne definišu i drastičan poremećaj cijena na tržištu kao što je to slučaj poslednjih duže godinu i nešto dana. Tokom prošle poslovne godine Zakon nije decidno dozvoljavao da u vremenu vanrednih okolnosti Elektroprivreda Crne Gore može snabdijevati CEDIS po prihvatljivim cijenama, već je CEDIS kao njen distributer struju za pokrivanje tehničkih gubitaka morao da nabavlja po ovako visokim cijenama na tržištu. Zbog toga je naš poslanički klub predložio izmjene Zakona o energetici na bazi kojih će se pod vanrednim okolnostima predvidjeti drastični cjenovni poremećaj na tržištu kako bi u takvim okolnostima nadležno ministarstvo, odnosno Vlada sprovođenjem ovog zakona omogućila Elektroprivredi Crne Gore kao majci kompaniji da CEDIS-u kao svom distributeru isporučuje količine struje za pokrivanje tehničkih gubitaka po prihvatljivijim cijenama.

Ono što je jako važno da istaknem pred svim ovdje i kolegama, ovakve izmjene će imati isključivo pozitivne posljedice, to su stabilizacija funkcionisanja crnogorskog distributera električne energije u ovim ekstremnim okolnostima na koje on nije otporan, ali takođe će i ove izmjene spriječiti i eventualno poskupljenje cijena struje za same građane. Zahvaljujem.

Zahvaljujem poslaniku Šaranoviću.

Stavljam na glasanje predlog poslanika Šaranovića da se dnevni red dopuni Predlogom zakona o dopunama Zakona o energetici.

Glasala su 42 poslanika, 42 glasa za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova, pa objavljujem da je Skupština prihvatila predlog.

Sljedeći je predlog poslanika Brajovića, Šehovića i Mugoše.

Poslanici nisu u sali, tako da prelazimo na izjašnjavanje.

Stavljam na glasanje predlog poslanika Brajovića, Šehovića i Mugoše da se dnevni red dopuni Predlogom odluke o izmjenama Odluke o otvaranju parlamentarne istrage i formiranju anketnog odbora radi prikupljanja informacija i činjenica koje se odnose na postupanje Ministarstva unutrašnjih poslova, Uprave policije, Agencije za nacionalnu bezbjednost 04. i 05. septembra 2021. godine na Cetinju.

Izvolite, glasajte.

Glasala su 43 poslanika, osam glasova za, 34 glasa protiv i jedan uzdržan glas, pa objavljujem da Skupština nije prihvatila predlog.

Sljedeći je predlog poslanika Kneževića, Mandića, Brajovića, Bogdanovića, Raičevića, Ivanovića i Mustafića.

Da li jedan od poslanika želi da obrazloži predlog?

Zahvaljujem.

Stavljam na glasanje predlog poslanika Kneževića, Mandića, Brajovića, Bogdanovića, Raičevića, Ivanovića i Mustafića da se dnevni red dopuni Predlogom zakona o izmjeni Zakona o unutrašnjim poslovima.

Glasala su 42 poslanika, 41 glas za, bez glasova protiv, uz jedan uzdržani glas, pa objavljujem da je Skupština prihvatila predlog.

Sledeći je predlog poslanika Radunovića, Krapovića, Bošnjak, Ivanovića i Konatara.

Da li jedan od poslanika želi da obrazloži predlog? Ne. Zahvaljujem.

Stavljam na glasanje predlog poslanika Radunovića, Krapovića, Bošnjak, Ivanovića i Konatara da se dnevni red dopuni Predlogom zakona o izmjenama i dopunama Zakona o lokalnoj samoupravi.

Glasala su 42 poslanika, 42 glasa za, bez glasova protiv, bez uzdržanih glasova, pa objavljujem da je Skupština prihvatila predlog.

Stavljam na glasanje predlog dnevnog reda u cjelini.

Glasao je 41 poslanik, 41 glas za, bez glasova protiv, bez uzdržanih glasova, pa objavljujem da je za sjednicu usvojen predloženi dnevni red iz saziva sa usvojenim dopunama.

Pozivam Službu Skupštine da poslanicima dostavi prečišćeni dnevni red.

Prije nego što nastavimo sa radom određujem pauzu u trajanju od pola sata radi kolegijuma kako bismo utvrdili dinamiku nastavka rada. Zahvaljujem.

- Pauza -

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (12.12.22 17:26:32)

Poštovane poslanice i poslanici, nastavljamo sa radom.

Ponovno odlučivanje o **Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o Predsjedniku Crne Gore.**

Podsjećam da je Skupština na Trećoj sjednici Drugog redovnog zasijedanja u 2022. godini, 2. novembra donijela Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o Predsjedniku. Predsjednik Crne Gore obavijestio nas je dopisom broj 01-107/2 od 4. novembra 2022. godine, koji je Skupštini dostavljen 7. novembra 2022. godine, o razlozima vraćanja na ponovno odlučivanje navedenog zakona saglasno članu 94 stav 1 Ustava Crne Gore.

Prelazimo na izjašnjavanje.

Izvolite, glasajte.

Odlučuje se većinom glasova svih poslanika. Stavljam na ponovno odlučivanje Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o Predsjedniku Crne Gore.

Glasala su 44 poslanika, 41 glas za, tri glasa protiv, bez uzdržanih glasova, pa objavljujem da je Skupština ponovo izglasala Zakon o imjenama i dopunama Zakona o Predsjedniku Crne Gore.

Procedura, poslanik Radunović. Izvolite.

SLAVEN RADUNOVIĆ (12.12.22 17:27:51)

Poštovana predsjednice i sve kolege i kolegice,

Dobro znamo da se nalazimo u jednom vrlo delikatnom političkom momentu, koji s obzirom na poslednja iskustva koja smo imali sa predsjednikom Crne Gore nam govore da budemo vrlo obazrivi kad su očekivanja njegovih poteza budućih u pitanju. Volio bih da usvojimo jednu odluku koja bi onemogućili bilo kakvu dalju opstrukciju, koja bi glasila ovako: 1) "Zbog razloga hitnosti Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o Predsjedniku Crne Gore koji je Skupština Crne Gore u ponovnom glasanju usvojila 12. decembra 2022. godine će se objaviti u Službenom

listu Crne Gore najkasnije dan nakon isteka roka u kojem je predsjednik Crne Gore dužan da donese ukaz o proglašenju zakona.

2) Ovom odlukom se ovlašćuje predsjednica Skupštine Crne Gore da realizuje dostavljanje usvojenog zakona "Službenom listu Crne Gore" radi objavljivanja.

3) Odluka stupa na snagu danom donošenja i objaviće se u Službenom listu Crne Gore".

Ja vas molim da stavite na glasanje prvo ovaj moj predlog da se glasa o odluci, tražim podršku većine u parlamentu.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (12.12.22 17:29:10)

Poslaniče Radunoviću, ja vas molim da mi dostavite da pogledam to.

Zahvaljujem.

Imam određenu rezervu povodom ove odluke, iz tog razloga tražim od parlamenta prvo da se izjasni da li prihvata da se izjasni o ovoj odluci.

Stavljam na glasanje predlog da se izjasnimo o odluci koju je predložio poslanik Slaven Radunović.

Izvolite, glasajte.

Zahvaljujem.

Glasalo je 45 poslanika, 41 za, četiri glasa protiv, bez uzdržanih glasova, pa objavljujem da je Skupština prihvatila da se izjasni o predlogu ove odluke.

Sada stavljam na izjašnjavaње predlog odluke poslanika Slavena Radunovića. Odluku ću pročitati da bi poslanici još jednom znali o čemu se radi: "Na osnovu člana 82 tačka 3 Ustava Crne Gore, Službeni list Crne Gore broj 1/2007, Skupštilna Crne Gore 27. saziva na Trećoj sjednici Drugog redovnog (jesenjeg) zasijedanja dana 12. decembra 2022. godine donijela je odluku: 1) Zbog razloga hitnosti Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o Predsjedniku Crne Gore koji je Skupština Crne Gore u ponovnom glasanju usvojila 12. decembra 2022. godine će se objaviti u Službenom listu Crne Gore najkasnije dan nakon isteka roka u kome je predsjednik Crne Gore dužan da donese ukaz o proglašenju zakona.

2) Ovom odlukom se ovlašćuje predsjednica Skupštine Crne Gore da realizuje dostavljanje usvojenog zakona "Službenom listu Crne Gore" radi objavljivanja.

3) Odluka stupa na snagu danom donošenja i objaviće se u Službenom listu Crne Gore".

Izvolite, glasajte.

Glasao je 45 poslanika, 41 glas za, četiri glasa protiv, bez uzdržanih glasova, pa objavljujem da je Skupština usvojila Odluku o razlozima hitnosti za Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o Predsjedniku Crne Gore, kojim se realizuje predmetni zakon, odnosno dostavlja se Službenom listu radi objavljivanja.

Sa ovim smo završili današnji rad, sutra nastavljamo. Bićete obaviješteni o vremenu početka, dobićete poruku tačno za tačke o kojima ćemo raspravljati sutra. Sutra će sjednici predsjedavati potpredsjednica Bošnjak.

Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (13.12.22 12:55:19)

Kolege poslanici, nastavljamo Četvrtu sjednicu Drugog redovnog jesenjeg zasijedanja u 2022. godini i prelazimo na pretres o **Predlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o patentima**.

Ovlašćeni predstavnici Vlade su Goran Đurović, ministar ekonomskog razvoja i turizma i Jasna Vujović, generalna direktorica Direktorata za unutrašnje tržište i konkurenciju.

Na kolegijumu predsjednice Skupštine, dogovorili smo (obzirom na to da je decembar mjesec i da smo svi u nedostatku vremena i da imamo mnogo obaveza), da se pretres o tačkama predviđenim za današnji dan obavi uz druge ovlašćene predstavnike predlagača, zbog obaveza i službenih putovanja nadležnih ministara.

Sjednici prisustvuju povodom tačaka iz nadležnosti Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma Lidija Radusinović i Mladen Koprivica, samostalni savjetnici u Direkciji za normativne poslove i međunarodnu saradnju u oblasti intelektualne svojine koje ovim putem pozdravljam.

Izjesticiji odbora su kolega Momo Koprivica, Zakonodavnog odbora i kolega Branko Radulović, Odbora za ekonomiju, finansije i budžet.

Da li predstavnici Vlade žele uvodno, odnosno dopunsko obrazloženje? Izvolite.

JASNA VUJOVIĆ (13.12.22 12:56:52)

/Prekid/ zakonodavstva sa direktivama Evropske unije, konkretno sa Regulativom 2019/933 Evropskog parlamenta i Savjeta, o sertifikatu o dodatnoj zaštiti za lijekove. Inače, usaglašavanje nacionalnog zakonodavstva u oblasti patenata sa zakonodavstvom Evropske unije o sertifikatu o dodatnoj zaštiti za lijekove predstavlja jedno od mjerila za zatvaranja pregovaračkog poglavlja 7, a to je poglavlje Pravo intelektualne svojine. Patent predstavlja jedno od prava intelektualne svojine kojim se štiti nematerijalna imovina, čime se omogućava pronalazačima da profitiraju od svojih inovativnih djelatnosti. Patent važi 20 godina od dana podnošenja prijave.

Ako je osnovni patent izdat za proizvod koji je sastavni dio lijeka za ljude i životinje, onda nadležni organ može izdati sertifikat o dodatnoj zaštiti, koji počinje da važi nakon isteka osnovnog roka trajanja patenta i može važiti najviše do pet godina. Evropska komisija je, analizirajući funkcionisanje sertifikata o dodatnoj zaštiti, u kontekstu legislative kojom je uređeno stavljanje lijekova za ljude i životinje na tržište, došla do zaključka da postoji snažna potreba za uvođenjem proizvodnog izuzeća od isključivih prava nosilaca sertifikata. Upravo je to predmet uređenja ovih izmjena i dopuna.

Moram napomenuti da važeće odredbe Zakona o patentima koje uređuju sertifikat o dodatnoj zaštiti i predmetne izmjene i dopune imaju odloženo dejstvo. Dakle, primjenjivaće se od dana pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji. Usvajanje ovog zakona je značajno za pregovaračko poglavlje 7. Napomenuću vas da je Evropska komisija u izvještaju za ovo poglavlje za prethodnu godinu ocijenila da Crna Gora ima dobar nivo spremnosti za pristupanje u dijelu intelektualne svojine, a takođe da ima dobar nivo usaglašenosti nacionalnog zakonodavstva. Hvala.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (13.12.22 12:58:53)

Zahvaljujem se predstavnicima predlagača.

Sada pitam da li izvjestioci odbora žele riječ.

Shvatila sam da ne žele.

Onda ćemo preći na diskusije i objedinimo uvodno i diskusije, moći će se polemisati.

Prvo dajem riječ kolegi Branku Raduloviću u ime Kluba Demokratski front, Pokret za promjene, a da se pripremi kolega Momo Koprivica u ime kluba Demokrate, DEMOS.

BRANKO RADULOVIĆ (13.12.22 12:59:23)

Hvala.

Pozdravljam sve. Želim odmah da istaknem da je ovo možda jedna od najvažnijih tema koja treba da karakteriše naše društvo. Nažalost, ona je potpuno na marginama, evo 30 godina i danas, važnije su neke druge teme koje ne određuju život u pravom smislu.

Moj život je to odredilo - i kada sam završio fakultet, i dok sam radio po fabrikama i rukovodio, kasnije na Institutu za tehnička istraživanja na Univerzitetu, a i na samom Univerzitetu. Mjerilo možda kompetentnosti pojedinog univerziteta je broj tehničkih unapređenja, broj patenata koje su ostvarili profesori univerziteta i broj objavljenih radova u najboljim časopisima na svijetu. Toliko je to izuzetno važno. Sjećam se da su Kinezi nosili aparate, išli na sajmišta i snimali karakteristike pojedinih mašina, na taj način prenosili u Kinu i proizvodili. Bili su poznati po tome, pa su zatim ulagali u nauku i na kraju i pretekli mnoge zapadne zemlje.

Želim da upozorim i vas i ministre i sve nas da mi strmoglavo evo 30 godina idemo dolje, da je naš broj patenata, ja mislim da sam, i vi ste rekli jedanput, bio možda i najbrojniji po njima, ne znam, dabogda da me neko pretekao otkad se bavim politikom, ali ne vjerujem tome. Devedesetih godina je naša konkurentnost u privredi, naš broj patenata i naš tehnološki sadržaj bio veći u odnosu na konkurenciju nego što je danas. Desila se u međuvremenu deindustrijalizacija, s jedne strane, a, s druge strane, ugašeni su mnogi instituti, fabrike u mjestu srednjeg tehnološkog sadržaja. One, ako proizvode, proizvode ono što je najniži tehnološki sadržaj. Divili smo se Institutu za crnu metalurgiju, divili smo se Željezari, divili smo se Institutu za obojenu metalurgiju, divili smo se i proizvodima u Metalcu, u Radoju Dakiću, u Institutu za tehnička istraživanja, koji je objedinjavao svu pamet sa Univerziteta, koji je pravio tu spregu Univerziteta i privrede koja je neminovna. Danas nema ništa od toga.

Ja sam očekivao da će, više ne znam koji je to broj, 42, 43. Vlada, posebno ukoliko je došao na njenom čelu profesor Univerziteta, promijeniti tu politiku da bi se inovativna djelatnost rezultirala, kao i broj patenata i tehničkih unapređenja. Nekad su bila i tehnička unapređenja, a danas vidim da su ta tehnička unapređenja prerasla, spojila se kao patent. To znači da su bili veoma rigidniji odnosi u staroj državi, jer je patent značilo inovativno i novo u svijetu nauke, znanja i aplikativnosti koje pomjera granice, a tehničko unapređenje je ovo što u osnovnom stavu definiše i patent. Znači, inovativna djelatnost koja je faktički neki novi unaprijeđeni proizvod koji ima tehničku primjenu.

Došli smo do situacije da smo sve institute ugasili. Nemamo ni jedan institut. Nemamo institut za crnu metalurgiju faktički. Ne znam tamo što rade, nemamo čuvenih istraživača, da ih ne nabrajam sad. Nemamo pilot postrojenja, ugašen je potpuno institut za aluminijum, institut za tehnička istraživanja možda mjeri samo struju /prekid/ negdje da li je dobar ili nije. U laboratorijama koje su bile na fakultetima mislim da nema nikakve nove opreme. Pitam se kako će i na koji način ukoliko se za nauku odvaja 0,0,7-8%? Za nauku treba da se odvaja i do 3% u odnosu na bruto društvenih proizvod. Ako je taj bruto-društveni proizvod izuzetno visok, onda se vidi na koji način, po kojem obliku je konkurentna i inovativna privreda i kako je i na koji način su podržani od same države ljudi koji se bave njom. U toku mislim 41. Vlade napravljen je Zakon i Strategija inovativne djelatnosti. Volio bih da to počnete da primjenjujete. Ništa nije primijenjeno. Za nauku se odvaja sve manje, deindustrijalizacija se nastavlja. U proizvodnji aluminijuma izvozimo crvene boksite što ne izvoze više ni afričke države. Postoji ponovo nada za Željezaru Nikšić, ali treba izdvojiti, uložiti u nju da bi bila vertikalni integrisana proizvodnja i konkurentna proizvodnja. Laboratorije treba potpuno promijeniti. Zna li za koliko godina treba očekivati? Sedam, osam do 10 godina, jer ulaganje u nauku, u inovativnu djelatnost, u patente i tehničko unapređenjima dugo traje.

U srećnim državama negdje oko 50% ide ta interakcija između nauke i države, sa jedne strane, i privrede, sa druge strane. Dijeljenje onog profita od novih tehnoloških unapređenja i novih proizvoda ide 50%, 60%, 40%. U ovom momentu u prvoj fazi treba država da ide sa 100%. Ne može da bude patent i nosilac patenta onaj koji ima lični, personalni entuzijazam. On mora da se spoji sa sistemom ukoliko to nije dio sistema. Taj koji je uložio sve to za nauku i stvorio taj patent će otići kao što su mnogi otišli iz ove države koji su bili izuzetno vrijedni na tehničkim fakultetima (jer se ovo odnosi prije sve na tehniku i na primjenu kod tehnike). Tako da, gospodo, zajedno sa ovim gdje moramo tržište rada do kraja da promijenimo, diplome do kraja da preispitamo, da ih stimuliramo, profesori da budu u istinu profesori, da ih

podržimo sa 3% 1, 2, 3% i tada ćemo doći do nečega što predstavlja sadržinu, a ne formu. Ja vas molim da na taj način posmatrate stvari i prenesite ministru dok bude stolovao na tom mjestu.

U budžetu opet nula. Faktički nula kada je u pitanju nauka, izdvajanje za nauku. Ne znam zašto Vi nijeste malo energičnije djelovali, ili ministarka za nauku, ili rektor da bi se sredstva izdvajala što više za prave stvari. Ova velika priča nosi neku moju sjetu. Teška je konstatacija da smo moji saradnici i ja prije devedesetih godina bili konkurentni; da smo i da su saradivali sa najboljim univerzitetima svijeta; da smo ostvarili tehnološke mreže i naučne mreže; da su mnogi tada i doktorirali kroz tu saradnju i objavljivali u najboljim časopisima. Zajedno smo poslije možda dvije godine procesa, jer je dug proces da bi se patent priznao. Koliko je danas? Tada je bilo dvije godine u staroj državi. Dobijali smo patente a o tehničkim unapređenjima da ne pričam. Treba sve naopačke promijeniti kada je u pitanju Crna Gora i ova izuzetna oblast.

Prvo trebamo da je stavimo u centar dešavanja i da mislimo o njoj, a onda da je podržimo na najkvalitetniji način. Tada će i crnogorska ekonomija biti konkurentnija, a ne kao što se desilo poslije pandemije. Tada smo imali najveću kontrakciju 15-16% pad bruto-društvenog proizvoda, zato što naša privreda nije konkurentna. Da je bila konkurentna, ona bi u tom suženom zahvatu i rigidnijim zahtjevima opstala. Ona nije opstala i onda je i 2021. godina bila kao ono elastično, plastično, krutost materijala se djelimično vratila 7-8%. Spoljno-trgovinski deficit i dalje /prekid/, Luka Bar - hvale se premijer i direktor Luke Bar da nam Luka Bar ostvaruje profit. Onda sam se grohotom nasmijao i gađao televizor. Luka Bar izvozi naše neobnovljive rezerve, crvene boksite do milion tona, a ne mašine i opremu, jer te crvene boksite treba preradi u srednji tehnološki sadržaj i što više ostvariti. Dabogda da nikada ne ostvaruje Luka Bar na taj način profit, nego na sasvim drugi način. Velika priča u ovom kontekstu, nažalost, u magli.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (13.12.22 13:11:14)

Zahvaljujem se.

Sada, kao što sam i najavila, dajem riječ kolegi Momu Koprivici u ime Kluba Demokrate, DEMOS. To je poslednji diskutant po ovoj tački dnevnog reda. Izvolite, kolega Koprivica.

MOMO KOPRIVICA (13.12.22 13:11:29)

Zahvaljujem, uvažena potpredsjednice.

Uvažene kolegice i kolege, poslanice i poslanici, poštovani predstavnici Vlade Crne Gore, uvaženi građani Crne Gore,

Danas je pred nama jedna tema koja je svakako značajna za Crnu Goru iako ne spada u krug onih političkih zapaljivih tema. Nažalost, takve teme vrlo često su van fokusa javnosti i to nije dobro za razvoj jednog društva. Što više budu ove teme i ovakvi pravni akti pred nama - to ćemo biti zapravo sigurniji da smo na putu ekonomskog razvoja, na putu ekonomskog i institucionalnog oporavka. Nažalost, u zemlji u kojoj su dominantne i političke i svake druge vještačke podjele, rekao bih, ove teme padaju u zapećak.

Mi smo na Zakonodavnom i na Matičkom odboru podržali ove predloge zakona. Smatramo ih korisnim unapređenjem pravnog sistema i aktima koji će doprinijeti i ekonomskom razvoju. Evo i profesor Branko Radulović je veoma precizno govorio gdje smo kao ekonomija zakazali, zašto smo tu gdje jesmo i šta sve treba činiti na tom planu. Zaista mi je bilo korisno i zadovoljstvo čuti ovo veoma inspirativno izlaganje, jedan presjek stanja u crnogorskoj ekonomiji, ali svakako i presjek stanja kada su u pitanju druge institucije koje su od značaja za ekonomiju. Ovo pitanje patenta, žiga i tako dalje, se može posmatrati ne samo sa tehničkog aspekta, nego i prije svega sa pravnog aspekta, jer je to dio intelektualne svojine. Sjetićete se i kolege pravnici, to smo izučavali na Pravnom fakultetu kao poseban predmet, prava intelektualne svojine i jeste ovo pitanje ekskluzivnih svojinskih prava. Od stepena definisanosti, od mjere zaštićenosti tih pronalazaka, tehničkih kategorija, izuma i slično, odnosno ekskluzivnosti svojinskih prava, kako je govorio jedan čuveni jugoslovenski ekonomski teoretičar Ljubomir Madžar, govorio je zapravo da ekskluzivnost svojinskih prava upravo zavisi od definisanosti zaštićenosti - mjere u kojoj su drugi isključeni iz posezanja u tuđe pravo. I zapravo ekskluzivna svojinska prava su činilac privrednog rasta i razvoja.

Da li će se neko upustiti u proizvodne aktivnosti, da li će se neko upustiti u stvaranje nečeg novog, u inoviranje, u otkrivanje nekih novih proizvoda ili, da idem dalje mimo ove predmetne materije danas, u otkrivanje novih tržišta, novih metoda proizvodnje, novih načina organizacije rada - ukoliko ta otkrića nijesu zaštićena, ukoliko u njima ne učestvuje u ubiranju plodova prinosa od njihovog otkrića onaj ko ih je otkrio, ukoliko nijesu zaštićena ta prava, neće uživati u njihovoj upotrebi i pribiranju plodova, pa samim tim neće biti ni motivacije da se kreiraju otkrića. A samim tim neće biti ni ekonomskog ni privrednog razvoja i

razvitka. Sa pravnog aspekta je neophodno obezbijediti pravnu sigurnost i u sferi, patenata, žigova, tehničkih pronalazaka i to je svakako jedna mjera zaštite poretka od bilo kakvog nasilnog ugrožavanja. Jedno od oblika nasilnog ugrožavanja jeste uzurpacija tuđih svojinskih prava. Jedan čuveni filozof i pravni filozof, mogu reći, Humbolt govorio je da pravna sigurnost postoji kada neko u vršenju svojih prava nije ometen tuđim ili spoljnim miješanjima. I zaista je neophodan dobar zakon kako bi se isključila miješanja onih koji nemaju na to pravo i time se stvorio podsticaj za stvaranje, za unapređivanje, za nova otkrića i ekonomski razvitak. Neophodna je izvjesnost zakonite slobode, kako je govorio ovaj čuveni mislilac. Na ovom planu se dobrim zakonima to podstiče. Naravno, potrebne su i odgovarajuće javne politike i već je bilo riječi o tome. Prisjetio sam se, kada je ovaj predlog zakona došao na dnevni red, jednog sjajnog djela našeg sada već pokojnog profesora ekonomije Milenka Popovića. Napisao je izvanredno djelo "Privredni rast Crne Gore". Upravo je on u dobroj mjeri tu i pisao o ovome o čemu je i uvaženi profesor, naravno kao stručnjak u oblasti metalurgije mašinstva, govorio. Za konkurentnost, za pokretačku snagu privrede Crne Gore potrebna je aktivna industrijska politika i nacionalni inovacioni centar (dobro se sjećam tih sjajnih analiza) kako bi se unaprijedio ekonomski razvoj Crne Gore. Nažalost, ništa od toga nije primijenjeno. Odlivao se novac, došli smo u stanje privrede kada svega 16% uvoza pokrivamo izvozom, kada se putem spoljno-trgovinskih tokova razmjene odliva novac iz naše zemlje. Imajući u vidu da naša Centralna banka nema emisionu funkciju, potkopava se materijalna osnova privrede, ali i materijalna osnova za funkcionisanje privrede u nekom budućem vremenskom periodu.

Svakako je značajno da se napravi jedan zaokret i da konačno i Univerzitet Crne Gore dobije svoju punu funkciju, da ne bude samo nastavna institucija, nego da bude i istraživačka institucija prije svega. Institucija koja će biti i faktor ekonomskog razvoja - gdje se neće samo držati predavanje mladim generacijama, nego koja će biti povezana i sa poslovnom zajednicom i biti istinski faktor ekonomskog razvoja Crne Gore.

Upravo danas nešto bih želio i malo proširiti ako mi ne zamjerite dijelom izvan ove teme, kada govorimo o tome da se zaštite prava onih kojima ta prava pripadaju. Za ekonomski razvoj Crne Gore je veoma pogubno što se Crna Gora do sada odričala prava koja joj pripadaju. Rekao bih, kada već smo proširili prethodnim izlaganjima priču o današnjoj temi, na neka složena pitanja ekonomskog razvoja, volio bih samo javnost Crne Gore da obavijestim o jednoj našoj partijskoj aktivnosti. Naime, radna tijela i radni timovi Demokratske Crne Gore već rade na određenim rješenjima ne samo kada je u pitanju unapređenje pravnog sistema, nego i kada je u pitanju unapređenje energetske, ekonomske stabilnosti naše zemlje. Tako smo u proceduru uključili dva veoma važna predloga Zakona o energetici i o industrijskim misijama. Ali, nećemo se na tome zaustaviti. Naši radni timovi rade i na pripremi deklaracije o valorizaciji voda Bilečkog jezera. Smatramo da je Bilečko jezero jedan od izuzetnih potencijala u čijoj valorizaciji ne učestvuje Crna Gora, nažalost, evo već više od pola vijeka od kako je sačinjen taj hidroenergetski objekat.

Samo radi javnosti želim da kažem nešto o tome kakvih se sve prava, kakvih se sve potencijala odričemo. Evo ih i pokazatelji konkretno. Naime, četiri hidroelektrane koriste vodu Bilečkog jezera: Hidroelektrana Trebinje I proizvodi 410 gigavat sati - prosječna godišnja proizvodnja ove hidroelektrane ukoliko je vrijednost energije 300 eura po megavat sati, to je 123 miliona eura. Hidroelektrana Trebinje II - 14,5 gigavat sati prosječna godišnja proizvodnja, što znači da je po ovoj pomenutoj cijeni po megavat satu to oko 4,3 miliona eura. Hidroelektrana Dubrovnik - 1168 gigavat sati ili preračunata vrijednost po megavat satu - 350.400.000 eura. I Hidroelektrana Čapljina - 400 gigavat sati ili 120 miliona eura. Dakle, ovdje se proizvodi 2.000 gigavat sati, ali po ovim cijenama ovoj vrijednosti energije to je 496 miliona eura. Mi dajemo četvrtinu potencijala Bilečkog jezera, a drugi stižu 496 miliona eura godišnje od iskorišćavanja tog hidroenergetskog potencijala. A Crna Gora se odriče prava koja joj pripadaju. Niti dobija novac, niti dobija udio u energiji. To je nedopustivo i zato radimo na pripremi deklaracije o valorizaciji voda Bilečkog jezera, što će biti prvi početni institucionalni korak ka tome da Crna Gora dobije ono pravo koje joj pripada, da ga se ne odriče ni u korist koga, ali ni da ne uzme ono što joj ne pripada. Samo ono što joj pripada, čak kad bi i cijena struje bila 150 eura, to bi bilo 300 miliona godišnje od proizvodnje u ove četiri hidroelektrane koje koriste vodu Bilečkog jezera. Crna Gora ne dobija ništa. Nikako se Crna Gora ne smije zadovoljiti bilo kakvim mrvicama, bilo kakvim sitnim koncesionim ustupcima koji se ni zadnjih 30 godina ne daju. Pitanje je kako da obezbijedimo pravičan udio u hidropotencijalu i ukupnoj valorizaciji voda Bilečkog jezera. Znamo da je tamo potopljeno dosta sela koja su pripadala Crnoj Gori, čak i dio kulturne baštine se morao izmiješati zbog tog formiranja.

Dakle, posebno, i ovim završavam, je važan projekat Hidroelektrana Boka, koja bi bila na temelju voda i valorizacije voda Bilečkog jezera. To je jedan veliki energetski projekat koji bi donio ogromne koristi i o čemu su pisane studije. Ja nijesam dovoljno kompetentan da govorim, o tome bi govorio profesor Radulović i vjerujem da će učestvovati i u radnim timovima koji će se baviti ovim pitanjem. Kako bismo imali na stotine novih radnih mjesta i desetine miliona eura prihoda, ali i nižu cijenu struje i veće količine za izvoz (kako konačno ne bismo bili uvozno zavisna zemlja) - moramo iskoristiti svoje potencijale. Nije grešno

tražiti ono što je tvoje - na pošten, na ljudski način bez izazivanja bilo kakve čegrsti ili zavade, nego na poštenim principima.

Taj akt Skupštine bi svakako bio početni korak ka definitivnom održivim rješenju tog pitanja. Naravno, na ovaj način moramo se starati o svim faktorima ekonomskog razvoja, a i ovo je danas jedna veoma važna tema i mi ćemo za nju glasati i svakako podržati. Uz izvinjenje, želio sam malo da proširim kad već govorimo o faktorima ekonomskog razvoja, da uključimo sve one teme i da se konačno iz ovog doma pokrenu te teme, da ne bi bile dio bilo kakvih zakulisnih igara, nego jedan ozbiljan poduhvat institucija Crne Gore. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (13.12.22 13:24:03)

Zahvaljujem se kolegi Koprivici.

Ovim smo zaključili listu diskutiranih. Pitam Vas da li želite. Ne želite završnu riječ.

Konstatujem da je pretres po tački dnevnog reda Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o patentu završen. Izjasnićemo se naknadno.

Sada prelazimo na sledeću tačku dnevnog reda. To je **Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o žigu**. Sjednici prisustvuju u ime Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma Lidija Radusinović i Mladen Koprivica, samostalni savjetnici u Direkciji za normativne poslove i međunarodnu saradnju u oblasti intelektualne svojine. Zbog odsustva ministra, oni će obrazlagati ovaj zakon.

Da li neko od vas želi uvodnu riječ?

Izvolite. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o žigu.

Samo prije nego što Vam dam riječ, da kažem da su izvjestioci odbora kolega Momo Koprivica Zakonodavnog odbora i kolega Bogdan Božović Odbora za ekonomiju, finansije i budžet.

Sada Vama dajem uvodnu riječ. Izvolite.

JASNA VUJOVIĆ (13.12.22 13:25:22)

Hvala, uvažena potpredsjednice.

Uvaženi poslanici,

Pred nama je još jedan zakon koji je značajan za pregovaračko poglavlje 7 - Pravo intelektualne svojine. Izmjenama i dopunama ovog Zakona takođe se vrši usaglašavanje sa direktivama Evropske unije, konkretno sa Direktivom 2015/2453 Evropskog parlamenta i Savjeta o usklađivanju zakonodavstva država članica o žigu. Najznačajnija novina koja se donosi ovim Zakonom ogleda se u izmijenjenoj definiciji žiga, na način što se briše grafički prikaz žiga i izričito se navode nove vrste znakova koje se mogu štiti žigom - čime se otvaraju vrata registraciji nekonvencionalnih žigova. Ti žigovi mogu biti vidljivi i nevidljivi. Na primjer: trodimenzionalni, zatim hologrami, pokreti, boje ili zvučni žigovi. Ostale izmjene i dopune, koje su sadržane u Predlogu ovog zakona, su isključivo tehničke prirode i odnose se na samu proceduru registracije žiga. To su: proširenje liste apsolutnih razloga za odbijanje registracije žiga, odnosno poništaj žiga; zatim izmjene u postupku po primjedbama i prigovorima na registraciju žiga pred nadležnim organom; usaglašavanje sa odredbama Singapurskog ugovora o žigovnom pravu; izmjene postupka za poništaj i ukidanje žiga, kao i promjenu organa pred kojim će se voditi nevedeni postupci; zatim detaljnije uređenje postupka inspekcijanskog nadzora i postupka uništenja privremeno oduzete robe.

Ja ću napomenuti da u okviru Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma postoji Direkcija za intelektualnu svojinu. To je bivši Zavod za intelektualnu svojinu, koji sprovodi proceduru registracije žigova i na godišnjem nivou, prema statističkim podacima, imamo oko 4.000 registrovanih žigova, od čega su 1/5 žigova nacionalni, a ostalo su međunarodni žigovi koji se registruju preko Svjetske organizacije za intelektualnu svojinu.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (13.12.22 13:27:15)

Zahvaljujem se.

S obzirom na to da je ova tema uglavnom bila tehničko usaglašavanje, mi nemamo zainteresovanih poslanika za diskusiju povodom ove tačke dnevnog reda. Nisam pitala izvjestioce odbora da li žele riječ. Shvatila sam da ne žele.

Time konstatujem da je pretres završen, a izjasnićemo se naknadno.

Prelazimo na sledeću tačku dnevnog reda, gdje je opet predlagač Ministarstvo ekonomije i isti su ovlašćeni predstavnici. Radi se o **Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanje usaglašenosti**.

Dakle, ovlašćeni predstavnici su: Goran Đurović, ministar ekonomskog razvoja i turizma i Jasna Vujović, generalna direktorica Direktorata. Kolege iz Ministarstva će zastupati i ovaj zakon. Izvjestioci odbora su Vladimir Martinović Zakonodavnog odbora i kolega Danilo Šaranović Odbora za ekonomiju, finansije i budžet.

Da li vi kao predstavnici Vlade želite da obrazložite i ovaj Predlog zakona? Izvolite.

JASNA VUJOVIĆ (13.12.22 13:28:32)

Samo kratko.

Takođe za pregovarački proces, konkretno za pregovaračko poglavlje 1 - Slobode kretanja roba. I on je proizvod usaglašavanja sa evropskom regulativom, konkretno sa Odlukom Evropskog parlamenta i Savjeta, broj 768/08. Zakon o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanje usaglašenosti je krovni zakon u oblasti tehničkog zakonodavstva, koji predviđa određena načela i osnovne principe i obavezuje proizvođače, uvoznike i distributere da na tržište Crne Gore isključivo stavljaju bezbjedne proizvode. Sektorski tehnički propisi mogu biti posebni zakoni, kakvi su na primjer: Zakon o građevinskim proizvodima, Zakon o ljekovima i medicinskim sredstvima ili mogu biti podzakonski akti, na primjer Pravilnik o bezbjednosti liftova. U skladu sa članovima 34 do 36 Ugovora o funkcionisanju Evropske unije, ovim zakonom se stvara pravni osnov za uvođenje takozvane multilateralne klauzule. To je klauzula o međusobnom priznavanju na nivou nacionalnih zakonskih i podzakonskih akata za proizvode i grupe proizvoda za koje ne postoji harmonizovano zakonodavstvo na nivou Evropske unije. Uvođenjem ove klauzule, nakon pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji, omogućiće se da proizvodi koji su stavljeni na tržište u skladu sa nacionalnim tehničkim zakonodavstvom zemalja članica Evropske unije, zatim Republike Turske i zemalja članica EFTA se mogu bez barijere stavljati na tržište Crne Gore. Takođe, isti princip će važiti i za proizvode koji su proizvedeni u Crnoj Gori i koji će moći bez dodatnih barijera da budu stavljeni i na tržište zemalja Evropske unije.

Kao što sam napomenula na početku, ovaj zakon je značajan za poglavlje 1 i za proces pridruživanja Crne Gore Evropskoj uniji.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (13.12.22 13:30:17)

Zahvaljujem Vam se na uvodnom izlaganju.

Da li izvjestioci odbora kolega Martinović i kolega Šaranović žele riječ? Ne.

Sada dajem riječ kolegi Branku Raduloviću u ime Kluba Demokratski front, Pokret za promjene. On je jedini zainteresovani diskutant povodom ove tačke dnevnog reda - ako se neko ne prijavi naknadno. Izvolite.

BRANKO RADULOVIĆ (13.12.22 13:30:50)

Moram da se javim zato što je ovo obilježilo moj život faktički, posebno kada su u pitanju proizvodnja i fabrika. Imali smo negdje oko hiljadu proizvoda i testiranje, ispunjavanje tehničkih zahtjeva od djelova, sklopova do samih mašina. Bilo je izuzetno rigidno, posebno kada je u pitanju bio izvoz, tada i Socijalističke Jugoslavije na zapadno tržište i kada je u pitanju bila namjenska industrija. Znači, sve po standardu - hemijskog sastava, metalografije, mehaničkih ispitivanja, do maksimalnog opterećenja koje je bilo 200 do 300% veće nego što je način same eksploatacije. Vazda u funkciji bilo da komercijalna cijena i tehnički uslovi eksploatacije budu negdje 20-30% ili ne zna koliko. Pomenuli ste liftove i kranove, tu ide i do tri puta više u odnosu na uslove eksploatacije. Drago mi je, međutim, moramo imati izuzetne laboratorije i sve ostale usluge koje će testirati naše proizvode i koje će biti usaglašene. Imamo jednu dosta uglednu instituciju metrologiju, gdje je moja koleginica bila direktorica i radili neki moji studenti, tako da znam da je to kvalitetno.

Kada je je u pitanju EFTA i tržište posebno Turske, zato što iz Turske dolazi dosta proizvoda koji nemaju tu oznaku, moraće to da se rigidnije kontroliše. Ali, još me sjećanje od juče opterećuje, ne zato što sam bio u krivu, nego zato što su mnogi u krivu. Open Balkan - visilo je na svakom mostu. Ja vas molim da kroz saradnju sa susjedima i zemljama Zapadnog Balkana, zvao se Open Balkan, poluopen, bratski, nebratski - saradnja oko roba i usluga se zasniva na ovome. Znači, sve norme i sva saradnja mora počivati

na evropskim normama. Tako da ta politizacija zemalja Zapadnog Balkana i neophodna saradnja bilo kad su u pitanju robe, usluge ili diplome, a posebno kada su u pitanju velike investicije, mora biti potpuna, na evropskim načelima. Da će nas takve nekakve zastave Open Balkan dovesti i vratiti 100 godina nazad ne piju vodu. Sto godina nazad može da nas vrati samo tridesetogodišnja prošlost, retrogradna, nazadna koja je "krasila" Crnu Goru. To sam vam rekao i na Odboru. Od fitosanitarne inspekcije do svih normi na kraju sa ovim - kada su u pitanju mašine, djelovi i sklopovi mora se zasnivati na standardima Evropske unije. Evo, hvala bogu, sve države u okruženju su odmakle više ili manje ka Briselu. Idemo sa tim normama, ali nam niko ne može uskratiti saradnju. Ta saradnja će biti kao kod zemalja u Evropi, u Evropskoj uniji. Što znači - mi sada da kažemo Njemcima: nemojte sa Francuzima, ratovali ste sto godina sa njima. Mi, hvala bogu, nismo ratovali, posebno sa pojedinim susjedima, nego smo bratski živjeli. Hoćemo da živimo partnerski, ne samo bratski, ne samo komšijski, prije svega, nego i partnerski. Što znači partnerski? Sve diplome od državnih univerziteta treba priznati, ali od falš fakulteta i univerziteta ne treba. Svu robu treba priznati koja prolazi potpunu kontrolu. Još nešto mnogo važno, da je tu ministar ekonomije, šta treba uraditi - da bi ta roba bila konkurentna, ona ne mora samo zadovoljiti kvalitet, nego mora u Crnoj Gori imati adekvatnu podršku, subvencije i mnoge druge stvari da bi naša poljoprivreda bila konkurentna. Da li ste me razumjeli, gospodo? Pošto ste mladi i pametni, sprovedite to.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (13.12.22 13:36:00)

Zahvaljujem se kolegi Raduloviću.

Ovim smo iscrpili listu diskutantata. Pitam da li želite završnu riječ. Ne. Konstatujem da je pretnes završen i izjasnićemo se naknadno. Vama se zahvaljujem na prisustvu.

Mi sada moramo napraviti kratku pauzu dok nam se ne pridruže kolege, odnosno predstavnici Vlade iz Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, očekujemo ih svaki čas. Vama se zahvaljujem, a mi ćemo nastaviti za par minuta.

/Pauza/

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (13.12.22 13:54:14)

Kolege poslanici, nastavljamo sa radom jer su u međuvremenu došli predstavnici predlagača.

Pred nama je **Predlog zakona o jakim alkoholnim pićima**.

Ovlašćeni predstavnici Vlade su Vladimir Joković, potpredsjednik Vlade za ekonomski sistem i ministar poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede i Miroslav Cimbalević, generalni direktor Direktorata za poljoprivredu. Sjednici prisustvuje i Merisa Čekić, načelnica Direkcije za šeme kvaliteta, organsku proizvodnju i zemljišnu politiku. Ovog puta vas pozdravljam.

Izvjestioci Odbora su kolega Momo Koprivica Zakonodavnog odbora i koleginja Jelena Božović Odbora za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje. Pošto smo kazali da pravimo iznimku u ovom decembarskom zasjedanju zbog međunarodnih obaveza koje imamo i mi kao poslanici, a i predstavnici Vlade, dajem riječ generalnom direktoru Direktorata za poljoprivredu kolegi Miroslavu Cimbaleviću da da uvodno izlaganje.

Izvolite, kolega Cimbaleviću.

MIROSLAV CIMBALJEVIĆ (13.12.22 13:55:54)

Poštovana predsjedavajuća, uvažene poslanice i poslanici,

Prije svega, želim da vas pozdravim u ime Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede i u svoje lično ime.

Ja ću pokušati u kratkim crtama da dam par obrazloženja, odnosno segmenata zašto je bitan ovaj zakon, odnosno Zakon o jakim alkoholnim pićima. Prije svega bih istakao da je jedna od naših evropskih obaveza u okviru pregovaračkog poglavlja 11 - Poljoprivreda i ruralni razvoj da imamo potpuno usaglašavanje kako u dijelu ovog zakona, tako i u dijelu drugih zakona koji se odnose na poljoprivredu i ruralni razvoj. Zakon o jakim alkoholnim pićima je vrlo bitan sa aspekta poljoprivrede Crne Gore i sa aspekta države Crne Gore iz više segmenata. Istakao bih da kada je prvi put donešen ovaj zakon 2016. godine, imali smo samo dva registrovana proizvođača jakih alkoholnih pića. Poslije prvog donošenja Zakona o jakim alkoholnim pićima, mi smo vrlo brzo imali registraciju većeg broja poljoprivrednih

proizvođača i sada smo došli do cifre od 50 registrovanih poljoprivrednih proizvođača koji se bave proizvodnjom jakih alkoholnih pića.

Treba istaći da Crna Gora, kao zemlja koja ima jako dobro razvijeno voćarstvo, ima veliki potencijal za proizvodnju alkoholnih pića, te je bilo neophodno izvršiti određene promjene u okviru ovog Zakona. Istakao bih da su pomjerene određene granice i tu bih istakao dio koji se odnosi na male poljoprivredne proizvođače. Granica za njih je pomjerena sa 500 na 1.500 hektolitara stoprocentnog alkohola i oni će u narednom periodu plaćati povlaštenu akcizu koja će iznositi jedan euro po litru stoprocentnog alkohola, dok će veliki proizvođači i industrijski proizvođači plaćati šest eura po litru stoprocentnoga alkohola. Šta to znači? To znači da naši domaći poljoprivredni proizvođači imaju motiva da se u narednom periodu registruju i unaprijede svoju proizvodnju. Naš cilj je da u narednom periodu uvedemo što veći broj poljoprivrednih proizvođača koji se bave proizvodnjom alkoholnih pića u legalne tokove, jer smo svjedoci da u Crnoj Gori imamo puno proizvođača rakije i ostalih alkoholnih pića koji nisu registrovani, pa imamo jako puno sivog tržišta.

Osim donošenja ovog zakona, u velikoj mjeri ćemo pojačati inspekciju u narednom periodu sve sa ciljem da i država Crna Gora ima benefite od usvajanja ovog zakona i da imamo što efikasnije punjenje budžeta. Takođe bih istakao da određene privilegije mogu imati poljoprivredni proizvođači, odnosno proizvođači jakih alkoholnih pića, jer od onog trenutka kada oni budu registrovani moći će da apliciraju za mjere agrobudžeta (gdje podrška iznosi 50%, pa i više). Ona će obuhvatati nabavku i adaptaciju prostora gdje se vrši prerada i pečenje rakije i ostalih alkoholnih pića. Naš cilj je da stimulišemo i iskoristimo potencijal koji Crna Gora ima naročito na sjeveru Crne Gore za proizvodnju jakih alkoholnih pića.

Ono što je dobro i što treba istaći i iskoristio bih ovu priliku i zbog poljoprivrednih proizvođača koji se bave ili koji planiraju da se bave ovim vidom proizvodnje je to da ova granica od 1.500 litara stoprocentnog alkohola predstavlja nivo prosjeka, jer neki prosjek pečenja rakije konkretno u ovom slučaju je 40% alkohola da oni mogu sa povlaštenom akcizom proizvoditi do 3.750 litara. To znači da oni mogu da ostvare jednu proizvodnju na svom gazdinstvu koja će biti održiva i rentabilna. Do sada to nije bio slučaj i imali smo situaciju da se mali broj poljoprivrednih proizvođača koji se bave proizvodnjom alkohola ne usuđuje da se registruje da krene ovaj put. Smatram da će ovaj zakon u ovom formatu u velikoj mjeri doprinijeti da imamo što veći broj registrovanih poljoprivrednih proizvođača za proizvodnju alkohola; da će država Crna Gora koja će imati naplatu od akcize imati dodatne benefite i da ćemo mi u svemu tome urediti i tržište i promet kada su alkoholna pića u pitanju sa inspeksijskim nadzorom koji će se ticati kako maloprodajnih objekata, tako i ugostiteljskih objekata. U prethodnom periodu smo počeli sa intenzivnom kampanjom, kontrolom ugostiteljskih objekata i prodajom rakija i ostalih alkoholnih pića koje nijesu bile u skladu sa zakonom. Izrečen je veliki broj kazni, intenzitet će biti veći u narednom periodu, a sve sa ciljem da imamo jedno potpuno uređeno tržište. Opet bih se vratio na to šta dobijaju naši poljoprivredni proizvođači. Oni dobijaju mogućnost aplikacija na mjere koje se tiču agrarne politike i koje se odnose na ovaj vid proizvodnje. Moći će da adaptiraju i da podignu kvalitet svoje proizvodnje na veći nivo uz sredstva Ministarstva koja će biti u minimalnom iznosu 50%, a za određene segmente i znatno više.

Najveći dio Zakona je kao što je bio i 2016. godine, ali ovo su neki od najbitnijih segmenata koji su promijenjeni gdje imamo višestruku korist kako država Crna Gora, tako i poljoprivredni proizvođači i tržište Crne Gore koje će u narednom periodu biti uređeno.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (13.12.22 14:02:09)

Zahvaljujem se predstavniku predlagača.

Vi ćete svakako moći ukoliko imate potrebe da se u svakom momentu javite da diskutujete ili komentarišete izlaganja kolega. Prije nego što krenemo na listu diskutovanja, koleginica Bogavac je imala jedno pitanje za Vas, pa ćemo joj dati riječ.

Izvolite, koleginice Bogavac.

JOVANKA BOGAVAC (13.12.22 14:02:51)

Izvinjavam se svima, ja sam malo prehladna pa ne mogu neku dužu diskusiju, ali vrlo mi je interesantan bio ovaj zakon.

Vrlo je zanimljivo bilo slušati ga kao da čitate neku interesantnu knjigu, čak mi želja što nije i malo duži. Puno sam naučila o raznim alkoholnim pićima, koje se od čega pravi, čula sam za neke koje nikad nisam imala priliku ni da sretnem, a kamoli da probam. Međutim, ono što mene brine, ja sam sa severa Crne Gore, konkretnije iz Berana, gdje svako drugo domaćinstvo pravi, znate dobro da svaka druga kuća za svoje potrebe pravi rakiju od šljive, od jabuke. Mene brine da li će ta domaćinstva, koja za svoje potrebe

prave alkoholna pića, podlezati određenim sankcijama; da li će smeti to i dalje da rade; da li će morati na određeni način da se registruju; koja je granica da se to računa da je za svoje potrebe, a da nije za tržište. Da li će ta opcija biti i dalje moguća, jer znam da postoji velika bojazan kod stanovništva da će usklađivanjem sa evropskim standardima doći do toga da više domaćinstva neće smeti za sebe da peku rakiju. Ja se sećam, evo da vam ispričam, 2008. godine kad sam bila u Engleskoj, jedna divna gospođa koja ima jedno domaćinstvo me pitala kako živim, imam li kuću. Ja sam joj rekla da imam jednu jabuku, dunju. Ona kaže - blago vama, mi ne smemo da imamo stabla voća u svom domaćinstvu ako nismo prijavljeni kao poljoprivredni proizvođači. To je vrlo strogo kod njih, ne smeju ni baštu, ni vrt da imaju. Ne bih volela da Ministarstvo poljoprivrede toliko rigorozno uvodi neke evropske propise - da naša domaćinstva na severu budu do te mere ugrožena da ne možemo da zasadimo malo paprike, neku jabuku, dunju. Jer, mnogi ljudi od toga žive i omogućavaju neko pristojno preživljavanje. Hvala.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (13.12.22 14:05:12)

Zahvaljujem.

Da li hoćete da odgovorite?

Izvolite, gospodine Cimbaleviću.

MIROSLAV CIMBALJEVIĆ (13.12.22 14:05:19)

Pa, istakao bih da kako teritorija opštine Berane, tako istočni sjever ima veliki potencijal za proizvodnju, prije svega, voćnih rakija. To u određenoj mjeri predstavlja našu tradiciju i to me raduje. Uvjeren sam da ćemo u narednom periodu imati jako puno i registrovanih poljoprivrednih proizvođača koji će koristiti ove mjere. Sad ću pokušati konkretno da Vam dam odgovor.

Znači, ovaj zakon je namijenjen za regulaciju tržišta. Što je bitno? Bitno je da imamo uređeno tržište za svoje potrebe. Kako kod nas, tako i u zemljama Evropske unije je dozvoljena proizvodnja kako rakije, tako i ostalih drugih segmenata poljoprivrednih proizvoda. Vrlo je bitno da mi nismo uveli do koje granice je dozvoljeno za svoje potrebe, a preko koje granice ide roba za tržište, ali bitno je da sve ono što je namijenjeno tržištu bude uvedeno u legalne tokove. Proizvođači koji proizvode za domaćinstvo, odnosno za svoje potrebe, neće morati da budu registrovani. Ali, naša je želja da i njih registrujemo, da oni povećaju svoj obim proizvodnje jer imaju potencijal da iskoriste mjere agrobudžeta za nabavku i sadnog materijala i da dobiju premije po hektaru obradive površine, kao i da koriste čak i sredstva iz međunarodnih fondova. A sve sa ciljem da dobijemo što veći broj ozbiljnih poljoprivrednih proizvođača, da ih kroz naše mjere stimuliramo i da resurs koji ima Crna Gora iskoristimo. To je konačan cilj ovog Zakona, kao i da imamo uređeno tržište. Hvala.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (13.12.22 14:07:01)

Zahvaljujem.

Sada prelazimo na sledeće diskutante.

Prvo dajem riječ kolegi Momu Koprivici u ime Kluba Demokrate, DEMOS, a da se pripremi kolega Dragan Ivanović iz SNP-a.

Ako ste vi izvršili neku rotaciju, može. Onda dajem riječ kolegi Branku Raduloviću.

Izvolite.

BRANKO RADULOVIĆ (13.12.22 14:07:28)

Pozdravljam. Evo moram da se javim.

Svake godine sam pekao sa tatom, pomagao mu. Imali smo veliki kazan, najveći, četiri-pet, tako da sam stručnjak u tome. Sjećam se kad smo donosili Zakon o vinu, tada je Miko Iličković bio moj suparnik i takmac. On iz Crmnice, a moje ga je vino pobijedilo. Imali smo degustaciju. Tako da smo uveli jednu tehnologiju, koja je bila tada nepoznata za Crnu Goru - gdje saditi vinovu lozu, kakvo zemljište, kakvi sunčevi dio ..., koliko imati prinos pojedinoj krgi, kako sušiti, kako odvajati i ostale procese i dobiti najkvalitetnije predikatno vino. To je onaj nivo veći od vrhunskog vina.

E sad druga stvar. Koliko ste Vi kazana rakije u životu ispekli? E onda ćemo razmijeniti mišljenja. Prvo, ovo 50 registrovano, ja bih to prebacio bih to na 50.000 zato što domaćinstvo, kod nas barem u

mome plemenu, ne valja ništa ukoliko nema vinovu lozu i ne peče rakiju za domaće potrebe. Što znači domaće potrebe? Znači jedno dva-tri puta više od domaćih potreba, i za gosta, a i možda i da se proda. Nekad je dobra podrška i pomoć bila onih koji su studirali, bar ja dok sam studirao, i ta rakija vrijedela je dosta više nego danas. Ima jedna druga dimenzija, zdravstveno stanje. Nije samo ekonomija u pitanju, nego je i ova druga dimenzija. Vi zajedno sa ovom inspekcijom treba da sprovedete jednu opsežnu aktivnost, da obučite poljoprivrednike i da ih podržite, da oni znaju da ukoliko proizvode kvalitetnu rakiju, njihova cijena biti mnogo veća i neće dolaziti do problema od glavobolje do trovanja.

Tehnologija je sledeća. Samo ću se na dvije vrste rakija osvrnuti, to je ona od čistog grožđa kada ta godina ne valja ili nema suda da napravi vino, pa onda sve to peče ili od tropa, vi ovo nazivate kominu. Znam da mnogi turisti u Srbiju idu i zbog rakije, u Makedoniju zbog žolte, zbog uza u Grčku. Glavna njihova potrošnja alkoholnih pića je u tome dijelu. Skoro ne pije viski ili nešto što je internacionalno, kao što ni vino niko ne pije osim domaće.

Vi ste dosta stvari izmijenili u odnosu na tradicionalno pečenje rakije. Prije svega, oko metanola i etanola. Metanol ne smije da bude ni u vinu. Govorio sam zato da u onaj čabar od 1.000 litara kada sve grožđe ubaciš crijevo treba da ide na sredinu. Zašto? Zato što je metanol gore, a tanin dolje i treba da izvučeš 50%. Kad izvučeš 50%, to je najkvalitetnije vino sa etanolom. Razumijete li što pričam? E sad vi ste ovde dali jednu granicu oko toga metanola, 200 gr po 100%. On se kreće, to dođe 200 gr na oko 0,4%. Ukoliko je kvalitetna tradicionalna proizvodnja, on se kreće negdje oko 1,2%. Ukoliko nije dobro, kreće se 4%. A 4% je trovanje, može biti smrt. Razumijete li što pričam? To znači - ili moraš napraviti kazan koji će fatati metanol na početku, ili oni koji nemaju kazan, plemenici, sad vama pričam, u prvi dok ne protekne kazan, dok ne dođe prvi alkohol, stalno miješajte trop kao kad hoće da zagori. Miješanjem tropa metanol ide gore i prvo pola litre, građani, molim vas ovo uradite - bacite ga u vatru. On će da plane, prvijenac, neko ga naziva najboljom rakijom. Ne, to je otrov. Znači, prvih pola litra od 20 i nešto litara ne znam, zavisno od kazana, bacite ga u vatru. A ako prepijecate rakiju, tada metanola nema. Razumijete li što vam zborim?

Osim ovoga, date su vrijednosti i u procentu alkohola. Oni koji peku lozovu rakiju - bez obzira da li je trop ili je ukupni kljuk grožđe - ko ima grade, to je negdje do 20 grada jer 20 grada puta 2,5 je 50 po novom standardu. Sve ove druge voćne one su 5 do 10% manje. Napravite kampanju, ne samo zbog toga što će kroz registraciju da se dobije neki bolji prihod, neće se dobiti i ne treba da se dobije, bolje nek se kroz nešto indirektno poveća, neka cijena boce bude veća. Neka narod pije u kafani ili doma tu rakiju, a ne nikako - da ti bocu rakije, znam da ti je daje iz dobre namjere, ali može da ti daje i nešto što ti narušava zdravlje. Mora da se vrši testiranje i onih koji za domaće potrebe troše rakiju. Znači, ili da ih obučite sve, da počete na primjer u moje pleme, u Komane, u jesen i kažete što sve treba da urade i da promijene stare kazane. Mi smo imali kazan novi, mašinski kazan. Tata ga je kupio iz Vojvodine. Ali, vi morate da edukujete svakog građanina i da mu kažete da ukoliko je njegova boca sa tom tehnologijom da ima etiketu, ali ne etiketu - rakija čuvena Branka Radulovića, nego ispod toga da ima i žig i broj. Ta boca neće koštati 6-7 eura, nego će koštati 10 eura. Pa ako ona odleži godinu, dvije, koliko će koštati? 14-15 eura. Pa može da se proba i što ste vi ovdje rekli, može da se dobije i brend. To je takozvana žolta rakija. Ne mora da bude u bačvi od hrasta, nego u staklenu bačvu ubaciš hrast. Ovo je mnogo važno pitanje. Ne samo zbog para, a ja upoređujem to i za pare. Zahvaljujući rakiji koju je moj tata proizvodio, bio je penzioner pa je stalno išao u Komane, ja sam se školovao i vrijednost je bila mnogo veća. Tada, ako hoćeš da potrošiš sve pare, prodaj svu rakiju. Odmah si mogao da prodaš svu rakiju, ili da ostaviš pa kad ti treba prodaš. To je tako bilo.

Ubijeden sam da vi morate da napravite zajedničku veliku aktivnost: edukacija, podrška i registracija. Prvo morate da edukujete. Ja sam imao problema prve godine kada sam tehnologiju koju su monasi usvojili, koju je moj brat vidio u Australiji, u mom selu pokušao sprovedem. Trop je bio do 21. dana, na kominu, na ogrozdinu, nije bilo odvajanja. Ja sam zborio da odvojimo devetog-desetog dana, zavisno od šećera. Pojedini su mi govorili da sam od knjige poludio. Ali, kad je došao Božić, kad su ga probali, jer u plemenu te mnogo ne hvale, samo kritikuju; ali, otkad su probali vino, cijelo pleme sad odvaja osmog-devetog dana.

Molim vas, ovo je jedan od problema zdravstvenih. Znači - edukacija, podrška, zdravlje. Tu ste zatajili, svi smo zatajili faktički. Ja vas, molim plemenici moji i građani Crne Gore, koji sad pečete rakiju - miješajte trop i prvih pola litra bacite u vatru. To je metil alkohol, otrov. To prvo treba naučiti, a kasnije sve ostalo. Vi ste meni simpatici, slušao sam Vas nekoliko puta i vidim da znate. Ja volim tako kad čovjek zna. Napravite tu aktivnost, bez obzira ko će biti ministar. Inače, u vezi budžeta za koji ste se vi borili, moj treći amandman je, jer su oni obećali 20 miliona više ili ne, da se poveća zajedno sa IPARD-om na 83 miliona - što ste tražili vi i proizvođači. Ukoliko ne bude, ja neću glasati za druga dva amandmana za budžet. To da znate.

Zahvaljujem.

Sada dajem riječ kolegi Draganu Ivanoviću, a da se pripremi kolega Momo Koprivica. Izvolite.

DRAGAN IVANOVIĆ (13.12.22 14:20:24)

Hvala, potpredsjednice.

Poštovane kolegice i kolege poslanici, poštovani gospodine Cimbaljeviću sa saradnicom,

Ja bih prije, profesore, nego što počnem pričati, zamolio gospodina a da ga i Vi upoznate, jer ga ja poznajem, da on procijeni čija je rakija bolja - ova Vaša ili ova moja, jer ste maloprije kritikovali, ali to je ono bez argumenta.

Slažem se sa Vama u ovoj priči da, jer i ja proizvodim i vino i rakiju. Oni nisu ovdje posvetili mnogo pažnje ovome, vjerujte, tu staru naviku ljudi u mome kraju, Kučima, teško se probijalo to prelivanje, posebno vina, peti, šesti, sedmi, pa zavisi od dana, je li vedro, je li vjetrovito. Vidim da u Zakonu o jakim alkoholnim pićima vino valjda nije svrstano. Da li ga smatrate nekim poljoprivrednim proizvodom /upadica/ Žestoka? E pa to kažem. Ali to je mnogo interesantno. U potpunosti se slažem sa ovim što ste govorili, ja sam to učio od tehnologa, ljudi koji su i te kako se bavili tim i iz nauke su. Vidio sam da je dobra stvar da ga prelivam, pa obično to radim šesti, sedmi dan. Zavisi od vremena, jer preporučuju da je vedro, vjetrovito itd. I sa ovim o metil alkoholu se isto tako slažem.

Međutim, shvatio sam zašto se Ministarstvo poljoprivrede ovoliko založilo za ovaj Zakon i za doradu ovog Zakona. On je zaista mnogo bitan i mnogo važan da mi na našem području, prvo za naše građane, imamo zagarantovan kvalitet alkohola, posebno jakog, koji je naglašen ovdje i čini mi se da je dugo na ovim prostorima vladao javašluk. Pojavljivali su se ljudi za koje smo mi kazali da su davno shvatili đe je Kuba, kupovali šećer, itd. i stvarali alkohol sve biznisa radi - ne vodeći računa o zdravlju građana Crne Gore. Ako Ministarstvo zapravo uspije u ovoj namjeri, to je dobra stvar i ima punu podršku od mene. Čini mi se da bi trebalo da se stane na put tome, jer i sama pojava na našem području nekih proizvoda sa drugih strana u neku ruku ne dozvoljava našem proizvođaču koji je zapravo vezan za taj poljoprivredni proizvod, kada je konkretno u pitanju grožđe ili voće, da on može da proizvede da sebi obezbijedi dovoljna sredstva za život, nego mora jednostavno i on da se prilagođava ambijentu i da on koristi neka nedozvoljena sredstva. Čini mi se da je to sve učinilo da ti naši proizvodi, kada je u pitanju alkohol, ne budu kvalitetni kao što su nekada bili.

Slažem se u potpunosti sa tom vašom mjerom o tom registru. Vidim da sada u registru imate više od 50 proizvođača u Crnoj Gori. Kada su u pitanju vinogradi, na području Podgorice je napravljeno puno vinograda i vidim da su rađeni standardima kvalitetno i odabiru sorti i vrsta loze. Jer, naš građanin je valjda već shvatio da neke stare autohtone sorte nestaju sa ovog područja. Mi imamo problem kod nas u Doljanima i u Kučima da ta neka kvalitetna sorta, koja je nekad bila najsličnija možda kratošiji, potpuno izumire, nije bolest u pitanju nego su u pitanju godine. Loza obično daje kvalitet i pun proizvod do 30 godina, a kod mene ih ima i preko 100 godina. Kvalitet toga proizvoda je nemjerljiv. Ne možete da vjerujete kolika je razlika u kvalitetu i, normalno, iz tog kvaliteta i proizvod kada je u pitanju rakija od komine, ili od tropa, ili od grožđa je posebnog kvaliteta. Znači, Ministarstvo je krenulo u ozbiljnu priču i to u potpunosti podržavam.

Što se tiče registracije, jedan sam od tih koji je u dilemi šta zapravo treba da uradim i pored toga što gospodin Cimbaljević vrši pritisak na mene i on to radi u dobrim namjerama. Jer, zapravo proizvedem i imam višak. Sada se nalazim u strašnom problemu šta sa tim viškom. U ugostiteljskim objektima ga obično ne smiju držati jer nema licencu, nema ništa, nema zapravo porijeklo, a ta nema prodaja prijatelju, drugu, tu više ima poklona nego prodaje. U svakom slučaju, stvara se jedan određeni višak, tako da i ja razmišljam o registraciji, ta registracija nije skupa. Znači, imam i ja koristi, društvo će imati koristi. U svakom slučaju, te mjere koje Ministarstvo daje i koje pospješuju tu proizvodnju su dobre.

Crna Gora je bogom data, evo sjeverni dio, posebno tamo gdje je u pitanju jabuka, kruška, šljiva i, što bi moj kolega Dragan Vukić rekao, dunja jer on proizvodnju dunju i to veoma kvalitetnu. Prema tome, ima mogućnosti. Država je, u svakom slučaju, čini mi se krenula u tom pravcu, posebno Ministarstvo poljoprivrede, posebno direktor Direktorata Cimbaljević sa svojim saradnicima da pomaže. To će sigurno na ovim prostorima stvoriti mnogo kvalitetniji proizvod koji će biti evidentiran i kontrolisan.

U svakom slučaju, u tom pravcu ćemo mi iz Socijalističke narodne partije podržati ovaj Zakon, jer shvatamo da je on potreban i zbog proizvodnje i prometa, alkohola, na području Crne Gore. O ovome bismo mogli da pričamo, ali, profesore, upoznaćete gospodina Cimbaljevića bolje kada budemo provjeravali kvalitet Vaše i moje rakije. To nije toliko bitno za građane Crne Gore, ali samo eto malo da promijenimo mišljenje i da probamo. A takođe i vino. Toliko i hvala, potpredsjednice.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (13.12.22 14:28:12)

Zahvaljujem kolegi Ivanoviću.

Pošto muškarci proizvode žestoka pića, da pohvalim našu kolegicu Zdenku Popović, nije tu, a ona je primjer ženskog preduzetništva i proizvodnja vina je izuzetno dobra. Da to istaknemo, da imamo ovdje poljoprivrednih proizvođača i žena, a ne samo kolega muškaraca.

Shvatila sam da ste htjeli da se uključite. Hoćete li sada da date odgovor na neka pitanja? Izvolite, gospodine Cimbaleviću.

MIROSLAV CIMBALJEVIĆ (13.12.22 14:28:53)

Moram da kažem da me veoma raduje da i ovdje u Skupštini imamo poljoprivrednih proizvođača. Ja sam ih prepoznao više od 50% ovdje prisutnih, tako da je to veoma dobro. Zahvaljujem se poslanicima Ivanoviću i Raduloviću što pored teorijskog znanja imaju i praktično znanje kada je u pitanju poljoprivredna proizvodnja. Svakako ću iskoristiti priliku kada budemo imali i prezentacije, i edukacije, i studijske posjete po pitanju konkretno ovog zakona i drugih zakona, biće nam drago da i oni budu naši gosti. Jer, pored svega ovoga i donošenja zakona, naš je plan da u narednom periodu za poljoprivredne proizvođače koji se bave proizvodnjom alkoholnih pića i druge poljoprivredne proizvođače organizujemo i studijske posjete. Vrlo je bitno da se poljoprivredni proizvođači upoznaju sa dobrim poljoprivrednim praksama kako u Crnoj Gori, tako i u zemljama regiona održimo niz prezentacija, predavanja i seminara vezano na ovu temu.

Ono što je bitno i što treba istaći je da je naš cilj da se proizvođači registruju i da ih uvedemo u sistem kontrole. Jer, kako alkoholna pića tako i svi proizvodi finalni koji budu trebali biti stavljeni u promet, moraju biti podvrgnuti mjerama kontrole i dobiti sertifikaciju da mogu biti stavljeni u promet. Vrlo nam je bitno da imamo i taj segment i to je jedan od ključnih momenata zašto nam je bitan ovaj zakon. Svjedoci smo da na tržištu imamo puno proizvoda koji nemaju dokazan kvalitet i to u ovom trenutku predstavlja ogroman problem.

Takođe, istakao bih da oni proizvođači koji se registruju imaju mogućnost i da nabave i nove kazane, da nabave i sve ostalo što im je potrebno za proizvodnju rakija, nove bačve, da oni koji su na nižem stepenu edukacije dobiju veći stepen obrazovanja i pomoć u stručnom dijelu, a sve sa ciljem da u konačnom dobijemo što veći broj finalnih proizvoda. Moram istaći da se mi polako moramo pripremati i za ulazak u Evropsku uniju, za otvoreno tržište, da moramo biti svjesni da će biti veliki pritisak roba sa drugih strana. Ministarstvo se zalaže i naš primarni cilj je da imamo što veći broj finalnih poljoprivrednih proizvoda koji su spremni. Mi imamo finalnu proizvodnju dosta dobro razvijenu u određenim segmentima, u najvećem dijelu njih imamo nizak stepen dovoljnosti. Moramo raditi na podizanju stepena dovoljnosti primarnih proizvoda, a samim tim i prerade, kao i da imamo što veći broj proizvoda koje ćemo staviti na tržište. Sve ovo je moguće ako imamo budžet, za šta se zalaže profesor Radulović, da iznosi preko 80 miliona eura, da imamo kvalitetne mjere agrarne politike, da to prepoznaju naši poljoprivredni proizvođači, da investiramo u putnu i vodnu infrastrukturu, naročito u nerazvijenim područjima Crne Gore. Sve to je garant da ćemo u nekoj bliskoj budućnosti imati dobar potencijal da ljudi u Crnoj Gori prepoznaju poljoprivredu kao biznis od koga može kvalitetno da se živi. Sve do tog trenutka, dok gledamo iz nekog posebnog ugla poljoprivredu kao neku djelatnost koja je manje popularna u Crnoj Gori, nećemo moći naprijed.

Ono što je vrlo bitno istaći i što bih i ovom prilikom istakao da smo mi polako postali svjesni, u trenucima dvije krize koje su nas pratile, koliko je bitna poljoprivredna proizvodnja za Crnu Goru - kako ovaj segment, tako i cjelokupna poljoprivredna proizvodnja. Ovom prilikom bih pozvao postojeće poljoprivredne proizvođače i sve one koji imaju potencijal da koriste mjere iz nacionalnih sredstava i mjere IPARD-a, uz podršku Ministarstva da dižemo stepen poljoprivredne proizvodnje, a sve sa ciljem da naša dovoljnost bude na maksimalno mogućem nivou. Toliko.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (13.12.22 14:33:09)

Zahvaljujem.

Ovo je bio komentar.

Odgovor na komentar kolega Radulović. Izvolite.

BRANKO RADULOVIĆ (13.12.22 14:33:19)

Gospodine Cimbaleviću, od mene ćete imati punu podršku. Ja Vas ne poznajem, ali sam Vas gledao u televizijskim emisijama. Vi ste se meni sviđali, jer sam vidio da se radi o stručnom čovjeku i da kvalitetno polemizirate na zdravim osnovama sa poljoprivrednim proizvođačima.

Prošle godine sam krenuo u obnovu moga plemena sa mojim sunarodnicima. Uložili smo u infrastrukturu preko milion i po eura, što niko nikad nije uložio. Počinje rekonstrukcija škole. Osvjetljenje od kružnog toka, od bulevara do škole i do crkve gornje. Obećao sam da će svaka kuća imati vodovod kontrolisani, iduće godine svaka kuća će imati i put asfaltiran. Već je planom predviđeno neđe oko 900.000 eura. Ali, ono sljedeće - puna podrška Ministarstva poljoprivrede. To ću sa vama raditi. Znači moramo podržati poljoprivredne proizvođače. Zato sam i rekao ovo je samo jedan segment koje moje pleme pruža. Ono je bila bašta Podgorice, onamo dolje oko Čave. To je ljepota, komanski paradajz, breskve, čega sve, do komanske rakije, vina, sira i svega ostalog. Danas je to mnogo zapušteno, otišli su ljudi, ali ih moramo vratiti i oživjeti selo na ovaj način.

Nažalost, gospodine Ivanoviću, ove godine je Vaša rakija bolja od moje. /Upadica/ Nažalost, zbog mene, jer otkako mi je otišao otac, pokušao sam na svaki način evo 15-20 godina da održim te ogromne vinograde. Nisam uspio, ali nadam se da ću kad budem ušao u posljednju etapu života, obnoviti našu kuću i obnoviti imanja, pa ćemo se takmičiti kroz dvije, tri godine.

Znači, gospodine Cimbaleviću, imate punu podršku od mene. Molim Vas da mi budete saborac u obnovi Komana, Bandića i Zagarača, kao što su nekad bili. Nije bilo kuće koja nije imala od 50 do 100 ovaca, niti konja sedlanika i konja koji je nosio i magare uz to. O kozama da ne zborim, vinograda da ne zborim, skorupa. Danas je to možda 10%, možda nije ni toliko. Znači, budžet se neće usvojiti, jer treba 41 glas ukoliko ne bude ukupna sa IPARD-om podrška sa 83 miliona eura. Jeste li Vi za to? Da. Je li cijelo Ministarstvo za to? Da. Jesu li svi poljoprivrednici za to? Da. E ići ćemo sa tim.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (13.12.22 14:36:49)

Zahvaljujem se.

Dajem riječ kolegi Momu Koprivici.

Kolega Milatović da se pripremi.

Izvolite, kolega Koprivica.

MOMO KOPRIVICA (13.12.22 14:37:06)

Zahvaljujem, uvažena potpredsjednice.

Poštovane kolegice i kolege, uvaženi predstavnici Ministarstva poljoprivrede, uvaženi građani Crne Gore,

Za razliku od svojih prethodnika, se ne mogu pohvaliti proizvodima u oblasti alkoholnih pića. Negdje ovako skromno ću pokušati da se uključim malo u ovu temu, da možda proširim i ovo što je uvaženi kolega na kraju i negdje se osvrnuo na jedno ukupno stanje u agraru i ekonomiji, te da vidimo što su neki razlozi. Pročitao sam ovaj Predlog zakona i prošao je i Zakonodavni odbor, ocijenjen je da je usklađen sa Ustavom i pravnim sistemom. Reklo bi se da donosi neko uvođenje reda u ovu oblast, predviđaju se i formiraju veoma važne stvari, kakvi su i registri. Naravno, ima dosta nekih tehnoloških postupaka u koje svakako ne trebamo previše ulaziti. To su vjerovatno stručna lica u Ministarstvu poljoprivrede uradila i vjerujem da je to na jednom zadovoljavajućem nivou.

Vrijeme je da se postavi pitanje šta je sa domaćom proizvodnjom. Evo kad imamo situaciju da je i u Parlamentu skoro svaki poslanik, a žao mi je što kvarim tu sliku, koji učestvuje u diskusiji ujedno i proizvođač alkoholnih pića - govori vam o velikim potencijalima ove zemlje. I evo ova dva kraja iz kojih dolaze moji prethodnici diskutanti, Kući i Komani, samo na par kilometara odavde, su veliki i značajni vinogradi koji su, kako smo čuli, stari i preko jednog vijeka. To govori o jednoj kulturi i običajima kada je u pitanju ova poljoprivredna proizvodnja, a to je možda jedan veoma važan sastojak jednog uspješnog proizvodnog procesa kada se unosi ne samo neka sirovina, tehnologija, nego i ljubav, i običaji, i tradicija i dolazi se do jednog proizvoda koji je zdrav, koristan i ima neku svoju nesumnjivu tržišnu vrijednost. Međutim, došlo je do sveukupnog pada ekonomije i domaće proizvodnje u prethodnih nekoliko decenija. Čuli smo podatke od jednog ekonomskog analitičara da Crna Gora danas ima grla krupne stoke tri puta manje nego u doba kralja Nikole. Naravno, sa razvojem tehnologija i industrije, dolazi do potiskivanja poljoprivrede, ali ne moraju ti apsolutni iznosi tako da padnu zato što dolazi do razvoja tehnologije kada je u pitanju stočarstvo i poljoprivreda, pa bi trebalo da se makar smanji to zaostajanje.

Ono što je interesantno, a evo poslužiću se nekim statističkim podacima da bismo napravili jedan osvrt na stanje crnogorske ekonomije, imam podatke recimo prije godinu, dvije. Pošto dolazim iz grada čelika i piva, i moj kolega koji će nakon mene da govori takođe dolazi iz te oblasti, a čovjek je koji je i bio na čelu institucija koje su se bavile prometom ovih proizvoda pa će sigurno nešto i stručno o tome da kaže - zamislite, 2020. godine u Srbiju, nekada najvažnije tržište za izvoz piva, izvezli smo svega 118.000 eura piva. U Australiju 57.000, u Sjevernu Makedoniju 45.000 eura. Zamislite, ta tržišta su nekada bila preplavljena od naših domaćih proizvoda, a vidite do kog nivoa smo došli prije dvije godine. Doduše to je bila godina i pojave korona virusa, ali je Crna Gora tada kad je izvezla u Srbiju svega 118.000 eura piva, uvezla iz Srbije 6,2 miliona eura. Dakle, vidite kakvi su to nesrazmjerni pokazatelji gdje se nalazimo. Što se tiče izvoza vina, a nešto ću o tome malo kasnije govoriti, izvezla je tada vina 13,6 miliona eura, a uvoz je bio sedam miliona. Dakle, jedino kad su u pitanju alkoholna pića, vina, jedino imamo prednost kada je u pitanju izvoz u pogledu uvoza.

E sad, poštovani građani, predstavio vam neke pokazatelje MONSTAT-a. U pripremi za ovu temu, malo sam analizirao statističke izvještaje naše institucije koja se bavi ovom oblašću. Imamo sljedeće pokazatelje: za prvih 10 mjeseci 2022. godine izvezli smo 10 miliona eura pića, alkohola, a uvezli 77 miliona. Vidite kakvi su to pokazatelji - vrlo nepovoljni. Doduše, kad je u pitanju proizvodnja pića, tu postoje brendovi, naravno ne možemo mi da se takmičimo u proizvodnji viskija sa Škotima, itd. Vidjeli smo jedan oblik proizvodnje viskija, da ne pominjem sad konkretnu firmu što nije bila ni na kakvom zadovoljavajućem nivou i više je služila vjerovatno za neke druge mahinacije. Ali, da vidimo kakvo je stanje uopšte u našoj poljoprivredi. Nije ovo kritika usmjerena prema vama, ovo su posljedice trodecenijske pogrešne politike, uništavanja agrara u Crnoj Gori, uništavanja i devastacija poljoprivrede u Crnoj Gori. Za prvih 10 mjeseci 2022. godine izvezli smo 190.000 eura vrijednosti žive životinje, a uvezli 33 miliona eura. Dakle, izvezli smo za ovih prvih 10 mjeseci 2022. godine, upoređujemo izvoz i uvoz iz prvih 10 mjeseci 2022. godine - izvoz mesa je 16 miliona eura, a uvoz 88 miliona eura. Kada su u pitanju mlijeko i proizvodi od mlijeka, živinska ptičja jaja, prirodni med - izvoz je 144.000 eura, a uvoz 55 miliona eura. Kada je u pitanju povrće, izvoz je 4.700.000 eura, a uvoz 23.266.000. Kada je u pitanju voće za jelo, izvezli smo 3.601.000 eura, a uvezli 29.379.000 eura. Kada su u pitanju žitarice, izvezli smo 7.000 eura, a uvezli 10.000.000 eura. Kada su u pitanju proizvodi mlinske industrije, izvezli smo 6,9 hiljada eura, a uvezli 26.000.000 eura.

Da ponovim: proizvodi mlinske industrije - izvezeno 6.900 eura, uvezeno 26.000.000 eura. Kada su u pitanju prerađevine od mesa, izvezeno 3.887.000, uvezeno 28.755.000. Kada su u pitanju proizvodi od povrća, izvezeno 193.000 eura, uvezeno 22.671.000 eura. Kada su u pitanju ostaci, otpaci prehrambene industrije, pripremljena hrana za životinje 805.000 je izvezeno, a uvezeno 27.000.000 eura.

Ovo su poražavajući pokazatelji stanja crnogorske ekonomije i crnogorske poljoprivrede, opet kažem, nije odgovoran za to ovdje prisutni predstavnik Ministarstva poljoprivrede. Ovo su posljedice trodecenijske vladavine Demokratske partije socijalista i bivšeg režima koji je poharao Crnu Goru. Danas bivši ministar poljoprivrede gospodin Petar Ivanović, koji je ojadio crnogorsku ekonomiju, ojadio crnogorsku poljoprivredu, na jedan karikaturalan način pljačkao domaće resurse, proziva Administrativni odbor koji će da se bavi skidanjem imuniteta, kao što je i njemu skinut, onim učesnicima afere stambena korupcija koji su nekoliko miliona eura kroz stanove, kroz stambene kredite prigrabili mimo propisa i mimo etičkog poretka u Crnoj Gori. Evo šta su produkti te vladavine. Ne samo što su ukrali milione eura, što su zgazili osjećaj pravde i pravičnosti u Crnoj Gori, što su urušili pravnu svijest takvim bezakonjem, takvim zloupotrebama nadležnosti, nego su i produkovali ovakvo stanje u crnogorskoj ekonomiji. Ključni zadatak jeste zaštita domaće poljoprivredne proizvodnje i mjere agrarne politike za podsticanje agro biznisa. Možda se neće na crnogorska sela vratiti onoliko ljudi koliko je nekad živjelo - bave se industrijom, prešli su u gradove, nije to poenta. Ali, poenta je da se poboljšaju uslovi života: putna infrastruktura, ambijent, da se radi na otkupu i da imamo makar na selima ne neki veliki procenat stanovništva u Francuskoj, kao najvećoj agrarnoj zemlji Evrope, svega 7% ukupnog stanovništva živi u ruralnim područjima, ali da makar tamo budu poljoprivredna gazdinstva koja su uspješna, produktivna i koja imaju dobre uslove života - putnu infrastrukturu, vodu i adekvatnu komunikaciju sa državom. To je suština.

Sad želim da privedem kraju, ali veoma je važno za ovo stanje u crnogorskoj ekonomiji, pa čak i u proizvodnji alkoholnih pića, da postavimo pitanje šta je sa Plantažama. Ne možemo da pričamo o ovoj temi, a da se ne postavi pitanje Plantaža. To je veoma interesantna stvar. Evo moj kolega koji će govoriti nakon mene čuo je i izučavao, imao lekcije i na fakultetu i kasnije kao ekonomista, o Fridmanu, o Fridrihu Fon Hajeku. To su čuveni liberalni mislioci, uz neke razlike, značajni, rekao bih, i ekonomisti i filozofi koji su se zalagali za sistem sloboda, minimalnu državnu intervenciju, odnosno minimalnu državu. Fridman je tvorac i ove Čikaške škole, a bio je pristalica, odnosno zagovornik dobrovoljne vojske. Dakle, toliko je smatrao da je neophodno redukovati državu da je govorio da je potrebna dobrovoljna vojska. Fridrih Fon Hajek je bio zastupnik ideja slobodnog poretka, drugim riječima neregulisanog tržišta, a njihov najveći protagonist na djelu je bio Veselin Vukotić. Profesor Ekonomskog fakulteta u Podgorici, veliki neoliberal koji je protažirao ideje ova dva, rekao bih, velika mislioca koji su izvanrednu ekonomsku misao imali. On se zalagao takođe

za minimalnu državu. Zamislite sad, čovjek koji se zalagao za minimalnu državu, za ukidanje državne svojine, za ideje Fridmana i Fridriha Fon Hajeka, više decenija sjedi u upravnom odboru državnog preduzeća. Zamislite taj apsurd. Ne samo što sjedi u upravnom odboru državnog preduzeća više decenija, a bori se protiv državne svojine, smatrajući je neefikasnim svojinskim oblikom, nego završi karijeru tako što je s punim osnovom procesuiran od reformisanog Specijalnog državnog tužilaštva zato što je zajedno sa gospođom Maraš, koja je primala 7.000 eura platu /prekid/ kritičar plata u državnim preduzećima, kao predsjednik borda joj je omogućio da prima 7.000 eura mjesečno i nije im to bilo dovoljno. Ima ona latinska izreka: "Siromašnom nedostaje mnogo, a lakomome sve". Dakle, lakomome čovjeku nedostaje sve. Lakomost nije stanje /prekid/ nego stanje bolesti, moralne bolesti. Onda su štetnim i spornim ugovorom o poravnanju sa ovom privatnom firmom OMP ojadili tu državnu kompaniju. Gle čuda, u optužnici, odnosno u aktima na osnovu kojih je krenula inicijativa procesna, u krivičnom postupku, vidi se da jedan drugi profesor koji je sjedio u upravnom odboru sa njim, a koji je bio zastupnik državne intervencije, po nalogu i upustvima organizatora kriminalne grupe Veselina Vukotića, zastupao stav o potrebnom tom štetnom i protivzakonitom poravnanju, na osnovu kojeg je pribavljena korist za privatnu firmu a oštećena državna firma. Gledajte kako je crnogorsko društvo oronulo, uništeno /prekid/ neoliberala i jednog pristalicu državne intervencije da se nađu u upravnom odboru državne kompanije i da je zajedno pljačkaju praveći enormnu štetu.

E zato smo, gospodine Cimbaleviću, mi tu gdje jesmo. Zato smo, uvaženi građani, tu gdje jesmo i zato je ovakvo stanje crnogorske ekonomije. Ne samo zbog pogubnih politika, štetnih, neefikasnih, pogrešno targetiranih i pogrešno usmjerenih, nego i zbog lopovluka. Ali, zato je vrijeme da državno-tužilačka organizacija i mehanizmi vladavine prava odrede pravu cijenu i posljedice za svačije postupke. Dakle, bez pravne države, nema ni ekonomskog oporavka. Pravna država, a onda mjere ekonomske, uključujući i agrarnu politiku, treba da oporave ovu zemlju. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (13.12.22 14:52:51)

Zahvaljujem se kolegi Koprivici.
Svakako je ovo bila i aktuelna tema.
Kolega Milatović, danas poslednji diskutant po ovoj temi.
Izvolite, kolega Milatoviću.

JANKO MILATOVIĆ (13.12.22 14:53:04)

Poštovana potpredsjednice, poštovani predstavnici Ministarstva, poštovani građani, drage kolege i kolegice,

Danas je pred nama Predlog zakona o jakim alkoholnim pićima. Iščitao sam ga vrlo pažljivo i zaključio sam da je ovo vrlo ozbiljan dokument, gdje se Ministarstvo poljoprivrede prvi put ozbiljno hvata u koštac sa jednom ozbiljnom temom. Vino i rakija, evo iako vino nije žestoko alkoholno piće, vino i rakija su dio tradicije Crne Gore. Ne postoji nijedan građanin koji nije konzumirao čašicu vina ili čašicu rakije, koji nije stavljao obloge na svoje tijelo, koji se nije masirao rakijom, nije bilo medicinskih sredstava u čitavoj istoriji Crne Gore osim toga. Znači, to je jedna vrlo ozbiljna tema koju zaista treba urediti ovako kako ste predložili.

Treba uvesti obavezan registar, treba da se pomognu proizvođači, kao što ste rekli, svim potrebnim sredstvima da bi to što se proizvede bilo kako valja. Treba da zaštitimo neke naše proizvode, kao što je Srbija zaštitila šljivovicu pa je ušla na listu /prekid/. To je jedan sjajan potez od strane Srbije i mi bismo nešto tako trebali da uradimo. Od početka proizvodnje pa do stavljanja u promet će vam trebati dosta inspektora, kad napravite registre, treba iskontrolisati sve. Imaćete jednu kategoriju proizvođača koja pravi za tržište, odnosno za sajmove i za tržište vrlo ozbiljne alkoholne proizvode sa visokim kvalitetom. Ali, imate susjednu prostoriju gdje se pravi za široke narodne mase, pa umjesto da ta rakija košta 10 ili 12 eura, ona košta šest. Onda kad dođete u neki ugostiteljski objekat, čovjek popije rakiju ili dvije pa ga iznose kao... To je strašno i na to morate da obratite pažnju. Znači, od prvog do posljednjeg litra koji se prijavi morate voditi računa.

Što se tiče ovoga što je pričao gospodin Koprivica o nikšićkom pivu i izvozu nikšićkog piva, mislim da je to najveći zločin koji je prethodna vlast učinila u prethodnom periodu. Nikšićka pivara je prodana za 25 miliona maraka, s ciljem da 14 miliona maraka ide na rekonstrukciju pruge Nikšić - Podgorica, a 11 hiljada za ostale potrebe budžeta. Međutim, te pare su volšebno nestale, a prodali su najbolje preduzeće u Crnoj Gori. Nikšićka pivara je od stotine hiljada piva koje se proizvode u svijetu imala jedan od sedam svjetskih tipova. Zamislite jedan od sedam. Provjerite, toliko zlatnih medalja iz predratnog i poslijeratnog perioda. Pa

ovo što reče gospodin Koprivica, na američkom i australijskom tržištu to pivo je bilo prepoznatljivo. Znači, jedan od sedam svjetskih tipova piva. I dovedete sad multinacionalnu kompaniju i meni objašnjavaju bivši ministri - pa morali smo, malo je crnogorsko tržište. Ne, nije se prodavalo nikšićko pivo samo u Crnoj Gori. Kad sam bio vojnik 1981. godine, bila je najtraženija roba u Beogradu. Imali ste samo nekoliko prodavnice gdje ga možete kupiti. Sjećam se, tada sam prvi put vidio, kad sam bio na praksi srednjoškolskoj, pivo koje je išlo za Ameriku, pa se pakovalo u paketima kao što se sad pakuje. To je bilo prije 30 i kusur godina. Sad su sva piva jednaka, više Nikšić ne miriše na ječam i na hmelj, promijenjena je tehnologija. Od nikšićkog piva dosta puta boli glava, multinacionalne kompanije su napravile konkurenciju nikšićkom pivu pa se sad troši više drugih vrsta piva nego nikšićkog - što je meni, kao lokal patrioti, vrlo žao.

Polimska dolina, ovo što smo pričali o rakiji i vinu od grožđa u redu, ali Polimska dolina je toliko bogata voćem da je to grijeh ne iskoristiti. 2017. godine, ako se dobro sjećam godine, bio je, što bi rekli stari, prijerod jabuka, tako da ste mogli na imanju čovjeka da kupite kilogram jabuka ali da ga vi pokupite pet centi - 100 kg jabuka pet evra. Više koštala vreća nego 100 kg jabuka. Razmislite o tome da napravite privatno javno partnerstvo sa nekim - kad ima viška voća, da se napravi ili alkoholni proizvod ili da se napravi neki džem, pekmez i ostalo. To moramo da uradimo.

Uništili smo ribarstvo, Rijeku Crnojevića. Prije neki dan sam pričao sa jednim prijateljem, negdje je zakućio onoga dimljenog šarana iz zaliha, veli - to je božanstveno. Ja znam da je božanstveno, ali mi smo uspjeli i takvu fabriku da uništimo. Pa evo ako nije bilo jezerske i rečne ribe, evo ima morske, pa su mogli sve da prerade. To je sve posledica rada, odnosno nerada ili namjernog rušenja poljoprivredne proizvodnje od strane bivših ministara. Radio je uvoznički lobi i sad imamo da naš proizvođač ne može da proda višak svojih proizvoda, nego se uvozi. Uvozimo, naravno, i vodu.

Ja idem po terenu i zbog politike i zbog prijateljskih odnosa s nekim ljudima, znate li da sam u nikšićkom Gornjem polju, koje je izvanredno za razvoj svih vrsta poljoprivredne proizvodnje, naišao na frapantan podatak da čovjek koji ima 40 grla goveda, 50 ovaca, 30 koza i 20 svinja ne može da dobije vodovod, da dobije vodu u svojoj kući nego zakupljuje vodu? A bile su date pare za taj vodovod i kad su dolazili predstavnici iz Njemačke i Italije kod njega kući, nijesu mogli da vjeruju da čovjek toliko stoke ima a da nema vode, nego se plastičnim velikim bisticijemama snalazi. Daje ogromnu količinu mlijeka u otkup, ali samo zato što je glasao Novu srpsku demokratiju i Demokratski front. Bili su oni što otkupljuju, cijenili su da mu je procenat mlječne masti u mlijeku koje prodaje 0,9%, pa je ovaj gazda kome on prodaje, koji je bio suprotna strana ali je bio pošten čovjek prema njemu, rekao - ovo ne može biti. I sedam dana mjerenja - preko 4% mlječne masti, samo je jednom bilo 3,9. Imamo zloupotrebe u mnogim segmentima. Tako, na primjer, rekli su mi da postoji čovjek koji na stoci ima dva broja minduša (za krave); ima čovjek koji nema metra kvadratnog zemlje, a da bi glasao DPS, živi u gradu. Mislim da se vodi 30 krava na njega pa dobija premiju, a neko ne može da dobije ništa.

Imamo jednu familiju gdje se braća bave gajenjem ovaca - naši a ne mogu da prodaju u mesnu industriju nego prodaju za svadbe i sahrane. Naravno, ne protestuju. A oni kojima je dato sve i koji su zakupljivali državno zemljište u Slivlju i okolini Nikšića zato što su DPS kadrovi - protestuju. Imamo i ovoga bivšeg ministra što je na majčino ime uplatio milion i po evra. Nadam se da će one peruške što je puštao puštati u Spužu.

Što se tiče Nove srpske demokratije, Janka Milatovića lično i Demokratskog fronta, imate punu podršku. Razvijte selo, ne moraju se svi vratiti na selo, neki nemaju gdje. Ali, ovo što reče Momo Koprivica - u Francuskoj 7% stanovnika pa žive kao mali bogovi, najveći su proizvođači hrane u Evropi.

Hvala vam i izvinite što sam odužio.

PREDSJEDNICA BRANKA BOŠNJAK (13.12.22 15:03:26)

Zahvaljujem se kolegi Milatoviću.

Mi smo skinuli imunitet, pa sad državni organi će procjenjivati.

Izvolite, gospodine Cimbaleviću. Imate pravo na završnu riječ.

MIROSLAV CIMBALJEVIĆ (13.12.22 15:03:42)

Hvala Vam.

Ja ću pokušati da budem kratak.

Ovdje smo komentarisali cjelokupnu poljoprivrednu proizvodnju i mnogo šire nego što je ovaj zakon, što je jako dobro i da čuju građani Crne Gore. Ono što moram da kažem je to da u prethodne dvije godine Ministarstvo poljoprivrede ima jako puno problema i susrelo se sa jako puno obaveza koje su pristigle. Prije svega, istakao bih i strategiju koja nije bila urađena, a koja je planirana da bude urađena 2020. godine. Mi

smo sproveli cjelokupnu proceduru, izradili smo novu Strategiju za program granski period od 2022 - 2028. godine. Podaci Monstata ukazuju na pad poljoprivredne proizvodnje, /prekid/ poljoprivredne proizvodnje u toj mjeri, nego prosto prvi put smo popisali i izbrojali stoku onako kako treba (baš iz tog razloga što je bilo puno fiktivnih poljoprivrednih proizvođača koji su dobijali premije na ono što nemaju). Sada imamo situaciju da smo izbrojali kako površine, tako i broj grla stoke. Ne mogu da kažem da je to 100% tačno, ali uzorak je bio jako veliki i pokazalo se da imamo i poljoprivrednih proizvođača koji imaju praksu da pokušaju da zloupotrijebe državne resurse i da dobiju sredstva koja im ne pripadaju po pitanju direktnih davanja i premija.

Ministarstvo, i u 42. i u 43. Vladi, otkada sam ja tu, prema svim građanima i svim poljoprivrednim proizvođačima Crne Gore ima iste aršine. Svi mogu da apliciraju, uz jasno definisane uslove, po svim mjerama agrarne politike. Mogu da kažem da je to jako dobro i reći ću da je jako dobro što su se ljudi i konačno oslobodili pa imaju mogućnosti da protestuju, da iskažu nezadovoljstvo - bilo ono opravdano ili ne. To je dobro, to je znak da smo mi kao društvo i kao demokratija sazreli i sazrijevamo.

Sa aspekata robne razmjene, podaci su svakako poražavajući i na ovome definitivno treba raditi. To je proces, poljoprivreda je živa stvar. Mi smo već zadnje dvije godine pokušali da kreiramo mjere agrarne politike koje će dati efekte u narednim godinama. Za nešto je potreban kraći period, za nešto je potrebno pet do šest godina. U poređenju sa zemljama u okruženju, prvi put imamo najveće premije. Konkretno, u proizvodnji žitarica ove godine premija je bila 500 eura po hektaru, što je 50% veće od prosjeka u Evropskoj uniji. /Upadica/ Kažem, prosjek Evropske unije, /upadica/ govorim po hektaru, znači to je 400 eura. Opet je to značajno niže od nas, a recimo u Srbiji za proizvodnju žitarica premija je 80 eura. Moram da kažem da Crna Gora ima jako malo poljoprivrednog zemljišta koje ima nagib manji od 7% i sa tog aspekta mi nijesmo u mogućnosti određene poljoprivredne kulture u većem obimu da proizvodimo. Ali, tamo gdje jesmo, svakako ovo Ministarstvo kreira i kreiraće podsticajne mjere agrarne politike da imamo stepen dovoljnosti u onim granama gdje imamo potencijal za to. Svakako, računam da ćemo vrlo brzo imati efekte u određenim segmentima, pa ću istaći, recimo, da prvi put imam podršku za nabavku steonih junica. Svjedoci smo da imamo deficitarno mlijeko u Crnoj Gori i zemljama u okruženju je iznos podrške iznosio 1.400 eura po grlu. Ovo Ministarstvo će uvesti ove godine nešto više od 600 junica steonih, što je prvi put u istoriji slobodno mogu da kažem. Hipotetički, veliki poljoprivredni proizvođači su mogli ostvariti podršku sa 15 grla ili 21.000 eura.

Takođe, istakao bih da sa posebnom pažnjom i posebnim fokusom vodimo računa kada je u pitanju ruralna infrastruktura kada je sjever u pitanju. Svjedoci smo da je on godinama zapostavljan i to je jedan od naših glavnih zadataka. Ne kažem da je manje bitan centralni region, ali u lošijem stanju je sjever i pokušavamo da u maksimalnoj mogućoj mjeri spriječimo migraciju ljudi sa sjevera prema centralnom dijelu, kao i da koristimo naše prirodne resurse. Ono što nam i Strategija govori, što je definitivno najveći naš potencijal je proizvodnja proizvoda sa geografskom oznakom porijekla i organska proizvodnja. Mi ovdje ne možemo proizvoditi komercijalne proizvode, odnosno ne možemo biti konkurentni sa robama široke potrošnje, ali možemo sa kvalitetom i sa organskim proizvodima. Svjedoci smo da naše tržište to traži, svjedoci smo da imamo klijantelu koji žele takav proizvod i moramo se kretati u tom pravcu, a sve sa ciljem da iskoristimo sve naše potencijale.

Kada je u pitanju robna razmjena, dao bih jedan kratak osvrt. Jako je loša a to pokazuju i podaci, imamo nizak stepen izvoza nikšićkog piva, a to je produkt toga što je potpisan, po meni, jedan štetan ugovor i što se nikšićko pivo pakuje u Apatinu za potrebe tržišta Srbije. Ne pakuje se više u Crnoj Gori. Mi nemamo sredstva koja će doći u Crnu Goru, koja će se vratiti, nego prosto potpisan je ugovor i ljudi koji konzumiraju, koji žele konzumirati pivo u Srbiji dobijaju to pivo iz Apatina. To govore i ove cifre. Mi imamo veliki potencijal kada je u pitanju proizvodnja vina kako malih, tako i Plantaže 13. jul. Upoznat sam sa setom mjera koje planira uraditi kompanija 13. jul uz podršku Ministarstva. Računam da sadašnji menadžment ima kapaciteta da riješi taj problem i da će vrlo brzo, što se kaže naš narod, i kompanija 13. jul stati na zelenu granu. To je kompanija koja ima vrijednost od preko 400 miliona eura, to je jedan od naših najvećih resursa i to je nešto sa čim treba država Crna Gora da se ponosi i nešto po čemu je Crna Gora prepoznatljiva u svijetu. Mi se toga ne smijemo odreći. Svi oni koji su radili ono što su radili svakako treba da odgovaraju, ali mi moramo podvući crtu, preduzeti konkretne korake u narednom periodu, jačati menadžment, jačati proizvodnju, raditi na osvajanju novih tržišta - a sve sa ciljem da kompanija 13. jul bude tamo gdje joj pripada.

Takođe bih istakao da Ministarstvo u ovom sastavu vrlo vodi računa kada su investicije u poljoprivredu u pitanju. Mi u okviru mjera agrarne politike u Direktoratu za ruralni razvoj imamo 26 investicionih mjera. U trenutku kada smo mi došli ovdje, podrška je bila oko 50%, a sad na najvećem dijelu tih mjera je podrška i preko 70% (kod nekih i do 80%). Dao bih komentar i kada je u pitanju proizvodnja voća na sjeveru Crne Gore. Ove godine je cijena kupljene jabuke konkretno u mojim Beranama bila 25 do 30 centi, a iz razloga što je Ministarstvo i ljudi su prepoznali potencijal za cijedenje sokova. Imali su podršku 80% za nabavku mašina i pastelizatora za cijedenje sokova. Sad u Beranama imamo sedam ili

deset, ne znam tačno, a imamo jednog ozbiljnijeg proizvođača. Krenulo se u proces proizvodnje sokova i cjelokupna količina proizvedenog voća je valorizovana. Dobili smo finalni proizvod koji ima tržišnu cijenu od nekih dva i po do tri eura. I u tom segmentu potencijal a ne samo kada je proizvodnja alkoholnih pića u pitanju. Istakao bih da ćemo još jače i još snažnije i za narednu godinu, a svjedoci smo da je crnogorska poljoprivreda vrlo zavisna od inputa koji su uvoznog karaktera i najčešće brzanskog tipa, raditi na tome da davanja i sve mjere postićaja povećamo na što veći stepen. To sve sa ciljem da cijena koštanja proizvoda u Crnoj Gori bude konkurentna, da naši poljoprivredni proizvođači imaju određeni dohodak i stimulaciju za bavljenje poljoprivrednom proizvodnjom. Toliko.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (13.12.22 15:12:36)

Zahvaljujem se gospodinu Cimbavleviću.

Konstatujem da je pretres po ovoj tački dnevnog reda završen i izjasnićemo se naknadno. Pošto sada završavamo današnji rad, želim samo da vas informišem da ćemo sutra početi u 12 sati, a dogovor sa predsjednicom Skupštine je da počnemo sa tačkom - Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o ovjeri potpisa, rukopisa i prepisa. Ministar pravde je zamolio da to bude sutra a ne danas. Takođe, imamo tačku - Predlog zakona o potvrđivanju Singapurskog ugovora o žigovnom pravu i tačku 35 - Izvještaj Agencije za zaštitu konkurencije za 2020. i 2021. godinu. Za četvrtak se planira Izvještaj sa kontrolnog saslušanja sa predlogom zaključaka na temu "Nehumano i šikanozno zadržavanje mitropolita". Za sutra su planirane ove tri tačke dnevnog reda i čekamo odbore. Kako odbori budu završavali svoj posao, tako ćete vi biti informisani šta će biti na dnevnom redu. Cilj je i vrlo je važno, pošto imamo veliki broj tačaka dnevnog reda a i budžet će nam sigurno uzeti par dana, da budemo efikasni. Znači, ovo je spremno za sutra. Sutra ćemo ove tri tačke dnevnog reda završavati, a dobićete i sms poruku da biste bili svi informisani na vrijeme.

Zahvaljujem se svima. Vidimo se sutra u 12 sati.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (14.12.22 12:34:43)

Kolege poslanici,

Nastavljam Četvrtu sjednicu Drugog redovnog (jesenjeg) zasijedanja u 2022. godini.

Prelazimo na pretres o **Predlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o ovjeri potpisa, rukopisa i prepisa.**

Ovlašćeni predstavnici Vlade su: Marko Kovač, ministar pravde, Nataša Novaković i načelnica Direkcije za građansko zakonodavstvo. Ovim putem vas pozdravljam.

Izvjestioci odbora su: Vladimir Martinović, Zakonodavnog odbora i Momo Koprivica, Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu.

Otvaram pretres.

Da li predstavnik Vlade želi da da dopunsko obrazloženje?

Izvolite, ministre.

MARKO KOVAČ (14.12.22 12:35:28)

Uvažena potpredsjednice, uvažene poslanice i poslanici,

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o ovjeri potpisa, rukopisa i propisa donijet je u saglašavanju sa Zakonom o elektronskom dokumentu i radi propisivanja elektronske ovjere potpisa, rukopisa i prepisa. Ovim izmjenama omogućava se elektronski način ovjeravanja dokumenata koji je brži i efikasniji za elektronsku komunikaciju pravnih i fizičkih lica.

Predloženim izmjenama i dopunama zakona predlaže se da ovjera prepisa podrazumijeva potvrđivanje podudarnosti prepisa sa njegovim izvornikom u pisanom ili elektronskom obliku, odnosno ovjerenog prepisa u pisanom ili elektronskom obliku, kao i da izvornik odnosno ovjereni prepis u elektronskom obliku mora ispunjavati uslove propisane Zakonom kojim se uređuje oblast elektronskog dokumenta.

Članom 17a zakona propisuje se da se digitalna ovjera potpisa i rukopisa vrši savljanjem kvalifikovanog elektronskog potpisa, odnosno pečata ovlašćenog službenog lica, odnosno notara na digitalizovani dokument koji sadrži ovjereni potpis, odnosno rukopis sa potvrdom o ovjeri.

Digitalizacija dokumenta koji sadrži ovjereni potpis, odnosno rukopis sa potvrdom o ovjeri, vrši se u skladu sa zakonom kojim se uređuje elektronski dokument u prisustvu ovlašćenog službenog lica ili notara. Naziv ovjerenog dokumenta mora da sadrži oznaku DOP ili DOR zavisno koji se dokument ovjerava.

Izmjenom člana 19 zakona propisuje se ovjera prepisa koje je sačinilo ovlašćeno lice, odnosno notar ili je prepis sačinjen u njihovom prisustvu ili je odštampan u njihovom prisustvu ili je poslat na njihovu službenu adresu za elektronsku komunikaciju. Prepis se mora uporediti sa izvornikom javne ili druge isprave i ovjerenim prepisom te isprave u pisanom ili elektronskom obliku radi utvrđivanja njihove podudarnosti sa podacima sertifikata na kojima se zasniva elektronski potpis, odnosno pečat. U postupku digitalne ovjere vrši se klasična pisana ovjera koja se dalje digitalizuje i snabdijeva naprednim elektronskim potpisom, odnosno pečatom. Postupak digitalne ovjere zahtijeva malo novih radnji, te da osnova ostaje ista kao i za predviđeni način pisane ovjere, a koji se uz to pridodaje klasičan postupak digitalizacije, dakle skeniranje ovjerenih dokumenata te snabdijevanje tog digitalizovanog dokumenta naprednim elektronskim potpisom, bez potrebe razvijanja i kupovine posebnog softera. Ekonomsko opravdanje ovakvog postupka sastoji se u tome da stranka koja vrši digitalnu ovjeru štedi svoja sredstva na način što dobija digitalno ovjeren dokument čija svaka dalja kopija predstavlja originalni dokument sa mogućnošću neograničenog umnožavanja.

Sa druge strane potpis, prepis i rukopis ovjeren na papiru može biti iskoripćen samo za jednu radnju po jednom postupku kod organa dok je za svaku sljedeću ovjerenu kopiju potrebna nova ovjera ili ovjera postojeća ovjere, odnosno preduzimanje novih troškova ovjere potpisa, prepisa i rukopisa za tu stranku. Mislim da je sa ovim izmjenama upravo cilj povećanja efikasnosti i smanjenje troškova za stranku, a pritom bolja racionalizacija i bolja komunikacija između stranaka i javno pravnih institucija. Hvala.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (14.12.22 12:39:14)

Zahvaljujem ministru.
Kolega Momo Koprivica se javio za riječ.
Izvolite, kolega Koprivica.

MOMO KOPRIVICA (14.12.22 12:39:29)

Zahvaljujem uvažena potpredsjednice, poštovane kolegice i kolege, uvaženi predstavnici ministarstva,

Ovaj predlog zakona je prošao matične odbore i mi smo izrazili ovaj afirmativan stav u odnosu na ovaj predlog zakona i glasaćemo za njegovo usvajanje. Mislim da je jedan dobar doprinos kada je u pitanju funkcionisanje pravnog saobraćaja, usklađuje se sa Zakonom o elektronskom dokumentu koji smo na prethodnoj sjednici usvojili. Svakako da i taj Zakon o elektronskom dokumentu je jedan primjer kako treba graditi uslužni koncept, uslužno orijentisan koncept državne uprave i koliko je potrebno onda da se olakša i pravni saobraćaj, komunikacija između pravnih i fizičkih lica, ali svakako i da se unaprijedi poslovni ambijent. Ono što je svakako značajno reći ovdje, suviše nešto nakon detaljnog obrazloženja ministra Kovača, u svakom slučaju i ovo je jedan vid olakšanja i uređenja pravnog saobraćaja. Kada pričamo o pravnom saobraćaju danas ne možemo, a da ne pomenemo da je upravo pravni saobraćaj u Crnoj Gori danas ugrožen više nego ikad, a znamo da je pravni saobraćaj i zaštitni objekt krivičnih djela da je zaštićen krivično-pravnim normama.

Dok mi govorimo o ovim svakako dobrim i korisnim predlozima zakona u Crnoj Gori se potkopava pravni saobraćaj, naravno ne od strane ovdje prisutnih predstavnika Vlade, ne adresiram ovu kritiku bilo kome, to se dešava u jednoj crnogorskoj opštini, a to je Šavnik. Zato bih želio nešto da kažem o ovoj temi povezujući sa ovim pitanjem, iako možda striktno formalno nijesu srodne oblasti. Svaka komunikacija pravna ili pravni saobraćaj kada su u pitanju građani podrazumijeva upotrebu isprava i one dokazuju neke pravno relevantne činjenice, a da li će taj pravni saobraćaj biti vjerodostojan zavisi od kredibilitnosti isprava, da li su kredibilne isprave govori to da li zaista dokazuju istinite i pravno-relevantne činjenice. Ovo što svjedočimo svih ovih prethodnih dan u opštini Šavnik jeste fenomen koje je dobro poznat u našoj političkoj praksi, nije se desio prvi put, to se dešava u kontinuitetu, ali je samo pogoršan taj fenomen međuopštinskim preseljenjem birača nakon odluke Ustavnog suda da se ukinu rezidencijalni uslovi za lokalne izbore, koji su ranije bili šest mjeseci.

Sada se bez problema podnošenjem neistinite prijave prebivališta jedno lice upisuje u birački spisak, to je pod potkopavanje pravnog saobraćaja, a danas govorimo o tome kako treba jednim zakonskim predlogom obezbijediti kredibilitnost pravnog saobraćaja, njegovu efikasnost u Crnoj Gori. Citiraću član 415 Krivičnog zakonika Crne Gore, a on se odnosi na izborne turiste. Oni nijesu samo napravili prekršaj demokratskih pravila, ne čine samo uzurpaciju jednog ustavnog prava, a to je pravo na lokalnu samoupravu. Građani iz drugih opština žele da uzurpiraju da ukradu, da otmu pravo na lokalnu samoupravu građanima Šavnika. Pravo na lokalnu samoupravu je ustavno pravo, to je pravo građana,

individualno pravo, nije samo to pitanje teritorijalne organizacije zemlje, nego je ljudsko pravo, u našem Ustavu iz 1992. godine i 2007. godine. Pravo da građani odlučuju o pitanjima od značaja za lokalno stanovništvo, za uslove rada, života na toj teritoriji, i to potvrđuje Evropska povelja za lokalnu samoupravu. Sada ljudi koji ne žive na nekom prostoru žele građanima tog prostora da oblikuju budućnost i uređuju njihova lokalna pitanja.

Dakle, osim što je to uzurpacija ustavnog prava, nešto nemoralno, uzimanje onoga što ti ne pripada, nepavično, uzimanje prava da u nekoliko opština u toku četvorogodišnjeg perioda glasaš, nego je to i krivično djelo. Svi izborni turisti oni dođu, ma iz koje opštine da idu u tu opštinu počinili su krivično djelo iz člana 415 KZ-a, a to je navođenje na ovjeravanje neistinitog sadržaja. Citiraću tu zakonsku normu - *Ko dovodenjem u zabludu navede nadležni organ da u javnoj ispravi, zapisniku ili knjizi ovjeri što god neistinito, što može da služio kao dokaz u pravnom saobraćaju, kazniće se zatvorom od tri mjeseca do pet godina*". Dakle, dovodenjem u zabludu Ministarstva unutrašnjih poslova oni su ovu instituciju naveli, dovodenjem u zabludu o tome da su stanovnici Šavnika, da su tu nastanjeni, da tu imaju životni interes, oni su naveli Ministarstvo unutrašnjih poslova da ovjeri njihovu neistinitu prijavu prebivališta, da je prihvati i da ih upiše u birački spisak. Jedini im je cilj ostvarivanje biračkog prava, za šta vjerovatno stiču određene druge pogodnosti, a ne nikako želja da tu žive, da se tu nastane da ostvaruju svoje životne interese. Svi oni čine krivično djelo iz člana 415 KZ-a i glavna odgovornost je na državnom tužilaštvu što nije procesuirala ova lica. Ja sam govorio kada smo mi podnijeli krivičnu prijavu protiv pet lica prepisanih iz Kolašina u Mojkovac neki od njih su policiji govorili kada je od njih prikupljala obavještenja odnosno uzimala izjavu da su prijavili adresu, ali da ne znaju gdje je kuća u kojoj žive. Vjerovali ili ne to je njihov iskaz. Tužilaštvo iz Bijelog Polja odbaci našu krivičnu prijavu, ali Više tužilaštvo ocjeni to rješenje o odbacivanju krivične prijave preuranjenim i naloži ponovno postupanje, do danas nemamo epilog. Dakle, po dubini u državnoj tužilačkoj organizaciji imamo opstrukcije i direktno pomaganje izvršiocima krivičnih djela. Drugo lice koje smo prijavili, a policija od njega uzela izjavu je izjavilo da se prepisalo iz Kolašina u Mojkovac da bi tamo ostvarilo pravo na rad, a kada su ga policajci pitali gdje ste zaposleni, on je rekao nijesam zaključio nikakav ugovor o radu, nikakav drugi ugovor o zasnivanju radnog odnosa, tu sam se prijavio jer očekujem da mogu biti pozvan. Vjerovali ili ne, to građanin kaže policiji i o tome je tužilac obaviješten, i šta je to ako nije krivično djelo, navođenje na ovjeravanje neistinitog sadržaja. Mjesec dana nakon izbora u Mojkovcu vrati se u Kolašin, 10. januara. To je klasično krivično djelo, to je potkopavanje pravnog saobraćaja, to je nedopustivo sa aspekta Krivičnog zakonika. Svi ti ljudi koji su prihvatili da zarad nećijih fotelja, zarad nećijih funkcija u Šavniku podnose neistinite prijave prebivališta, dovode u zabludu nadležni državne organe, rizikuju da odu u zatvor. Vidite nije nekad ni Vesna Medenica ni Blažo Jovanić, ni Saša Čadenović nijesu ni pomišljali da će se suočiti sa pravnom, nijesu razmišljali da će otići sa tih funkcija, pa smo imali treći mandnat gospođe Medenice i tako dalje. Vidite da su se suočili sa pravdom i sa pravnom državom. Dobro neka se zamisle i svi ovi izborni turisti šta može tek njih da čeka, a znamo dobro da je partija koja ih je na to navela sklona puštanju niz vodu.

Mi smo, shodno tome, ovim završavam, pustili u skupštinsku proceduru Predlog zakona o registrima prebivališta i boravišta, da konačno ni Ministarstvo unutrašnjih poslova ne bi imalo izgovor da nema ovlašćenja da u konkretnom slučaju ode na teren, prikupi informacije, sačini se izvještaj i da se preduzmu odgovarajuće radnje. Mislim da će se tim zakonom o registrima prebivališta i boravišta riješiti ovaj problem. Probleme treba rešavati putem zakona i u okviru zakona i zato smo se i mi opredijelili za ovaj zakon.

Gospoda iz DPS-a u Šavniku koji nas prozivaju, moram se osvrnuti na to i završavam, ne treba da se boje zakona, razumijem njihov strah od zakona. Kada se god zakon neselektivno primjenjuje stradaju njihove perjanice koje su kršenjem pravnog i etičkog porekta navikli da stiču političke prednosti. Ako oni optužuju druge političke subjekte da se i oni bave izbornim turizmom evo rješenje problema, da se zakon koji je jednak za sve, koji je usmjeren na sve, primijeni, pa neka on pokaže ko je zapravo vršio izborni turizam. Gle čuda samo se kod njih pojavio taj panični strah, šta će da se desi kad se taj zakon primijeni, a zakon je potpuno neutralan, usmjeren na rješavanje problema. Kada govorimo o pravnom saobraćaju mi danas imamo u Crnoj Gori ovjerene izjave stanodavaca, vlasnika kuća, da na njihovoj adresi ne žive lica koja su u birački spisak upisana. Imamo slučaj da je jedan čovjek dao izjavu, da je ovjerio izjavu, da na njegovoj kućnoj adresi je prijavljeno sedam različitih prezimena za koje on nikada nije čuo u životu, a kamoli da su tu se nastanili. Neophodno je da se borimo protiv upotrebe lažnih isprava, protiv potkopavanja pravnog saobraćaja jer to vodi kompromitaciji države. Da jedan čovjek može da posudi svoju adresu za 15 ljudi. To je sramota, to je kompromitacija države.

O tim temama se moramo izjašnjavati, baviti se time, moramo se boriti protiv toga. Možda sam malo uzurpirao vrijeme zbog važnosti ove teme, ali neka mi se ne zamjeri. Mislim da je ovaj predlog zakona koji ćemo da podržimo primjer kako se unapređuje pravni saobraćaj, ali se sa druge strane pravni saobraćaj drastično urušava u Crnoj Gori. U odnosu na to ne smijemo biti nijemi i vjerujem da ćemo se brzo i apelujem da se brzo nađe na dnevnom redu u naredim danima ovaj predlog zakona o izmjenama i

dopunama Zakona o registrima prebivališta i boravišta da se problemi i tamo konačno počnu rješavati. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (14.12.22 12:51:47)

Zahvaljujem.

Komentar na Vaše izlaganje ima kolega Milun Zogović.

Izvolite, kolega Zogoviću.

MILUN ZOGOVIĆ (14.12.22 12:51:57)

Poštovana Skupštino, uvaženi gosti,

Kolega Koprivica mislim da ste pronašli baš dobar ugao kada ste se bavili ovim izbornim inženjeringom i kada ste istakli da se u Crnoj Gori dešavaju tako čudne stvari da pojedini ljudi ne znaju gdje im je porodični dom, ali zato odlično znaju gdje im je izborna kutija i sa kojim ciljem dolaze u Šavnik. Htio bih da čujem od Vas, šta Vi mislite da li ovdje postoje elementi organizovane kriminalne grupe, ko je organizovao te ljude da se bave izbornim turizmom, da fiktivno mijenjaju svoje prebivališta kako bi na taj način stekli formalne uslove da promijene izbornu volju građana Šavnika? Zatim, da li tu ima elemenata da se Specijalno državno tužilaštvo, s obzirom na to da se radi o povredi izbornog prava i da imamo elemente organizovane kriminalne grupe, bavi ovom temom i da ispita sve ove navode ko je finansirao, ko je organizovao, sa kojim ciljem, fiktivno prebacivanje i prijavljivanje građana na teritoriji opštine Šavnik? Imamo, kao što ste Vi rekli, situacije da vlasnici objekata u Šavniku pojma nemaju ko su sve njihovi podstanari ili ljudi koji žive u njihovim porodičnim domovima. Smatram da umjesto što se bavimo i što se želi nametnuti teza da treba procesuirati one ljude, građane Šavnika, kojima direktno životna sudbina, perspektiva i budućnost zavise od rezultata tih izbora, da Specijalno državno tužilaštvo treba da procesuiraju ovu organizovanu kriminalnu grupu, naredbodavce, kao i one koji su motivisali i finansirali ove ljude, ovu organizovanu kriminalnu grupu, da se lažno i fiktivno prijavljuje u Šavnik kako bi građanima Šavnika prekrili izbornu volju i onemogućili im da u skladu sa demokratskim standardima sami izaberu svoje predstavnike u lokalnom Parlamentu. Nezavisno od toga ko će pobijediti u Šavniku, treba omogućiti građanima Šavnika da imaju jednu fer i korektnu izbornu utakmicu, a ne da im izborni turisti, oni koji će doći samo na jedan dan u Šavniku odrede ko će vršiti vlast u lokalnoj samoupravi naredne četiri godine. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (14.12.22 12:54:55)

Zahvaljujem kolegi Zogoviću.

Otišli smo malo, udalji smo se od teme, ali jeste aktuelna tema, ali nije predmet ovog zakona.

Pošto jeste aktuelno i može nam se desiti da dočekamo izbore za novogodišnju noć u Šavniku iz tog razloga dozvoliću.

Izvolite, kolega Koprivica, samo povedite računa da poštujemo vrijeme. Imate pravo na odgovor na komentar kolege Zogovića.

MOMO KOPRIVICA (14.12.22 12:55:23)

Zahvaljujem, uvažena potpredsjednice.

Razumijem Vašu primjedbu da smo se udaljili od teme iako ja u ovom svom odgovoru na komentar uvaženog kolege Zogovića neću pomoći, na žalost, da se vratimo temi u mjeri neophodnog, ali mislim da je korisno da se produbi ova tema. Ona jeste negdje povezana sa pitanjem kredibilitnosti autentičnosti isprava, pravnog saobraćaja i danas je pred nama predlog zakona koji se tiče zapravo unapređenja zapravo pravnog saobraćaja. Dok mi govorimo o ovim finim stvarima ovdje u skupštini, koje su dobro sačinjene od Ministarstva pravde, na terenu se dešava, naravno, ne krivicom predlagača, nešto što je klasično potkopavanje pravnog saobraćaja. Tu je uvaženi kolega Zogović dobro primijetio da ti birači ne znaju gdje su nastanjeni, mislim na izborne turiste, ali veoma dobro znaju gdje je izborna kutija, gdje je biračno mjesto. Zapravo, oni u "svoje selo" ili "svoj grad" po prvi put su došli 23. oktobra. Nakon toga su svake naredne nedjelje još po jednom obišli svoje selo, odnosno svoj grad. Naravno, ova dešavanja zahvaljujući nedjelovanju državnih organa su takva da će biti i komedije i svega toga, ali tu je na žalost došlo i do

ozbiljnih urušavanja ljudskih prava uključujući pravo i na fizički integritet. Vidjeli smo da ovi izborni turisti, a u vezi njih je i gospodin Milo Đukanović, još uvijek predsjednik Crne Gore, zavapio da im se krše prava, ali siguran sam da ste i Vi zapazili gospodine Zogoviću, nije rekao nešto o tome da i oni ruše nečija prava, pravo na život, na tjelesni integritet tako što žele da svoje pravo ostvare s palicama, pa su jednog čovjeka građanina Šavnika, gospodina Lazovića, fizički napali i povrijedili u selu Kruševica. On u vezi povrede prava tog čovjeka nije zavapio, nije zabrinuo iako je po funkciji predsjednik svih građana Crne Gore, ali je pokazao još jednom da nije.

Vi ste u pravu. Ovo krivično djelo se čini od strane stvorene kriminalne organizacije. To je apsolutno istina i apsolutno je to tačno i nemojmo misliti da su ovi službenici MUP-a u Šavniku bili naivni, nijesu oni dovedeni u zabludu nego su doveli u zabludu i oni državu, jer su prihvatili da recimo u selu Kruševica u jednom mjesecu upiše više birača nego što ih je upisano za nekoliko decenija postojanja tog sela u pravnim knjigama Crne Gore. To se radilo organizovano, a u to selo su upisivani zato što je ono najbliže Nikšiću odakle su ovi izborni dođoši i upućeni.

Dakle, radi se ostvaranju kriminalne organizacije. Stvaranje kriminalne organizacije, odnosno mreže u koju su uključeni i ljudi iz institucija i ljudi iz kriminalne sfere, kriminalno političke sfere, je svojstveno bilo i ovim pravosudnim zvaničnicima. Vidite nijedan nije optužen za neko individualno djelovanje nego i Medenica i Jovanić, evo i sad Čađenović, nije još optužnica protiv njega podignuta, svi su optuženi, odnosno okrivljeni za stvaranje kriminalne organizacije. Stvaraju mreže putem kojih djeluju gazeći zakone, izvlačeći koristi za sebe. Još jedna stvar, Tužilaštvo kada je uputilo pozive ovim licima koja su bila snabdjevena palicama i koji su prebili ovog Lazovića na Kruševicama poštari su krenuli da im uruče taj poziv, nijedan od njih nije nađen u Šavniku, nijedan. Dakle, /prekid/ traže po Nikšiću ti ljudi. Vidjeli ste onog posljednji put šta je pravio skadnal dolje u gradu Šavniku, on je učesnik demonstracija po Nikšiću, stanovnik Nikšića, ali ide gore da uzurpira pravo. Dakle, poštari nijednoga nijesu uspjeli od njih naći tamo. Oni ne znaju ta sela.

Čuli smo i ono svjedočenje jednog uvaženog građanina Šavnika kojeg lično poznajem jednog čestitog čovjeka, Ranka Žižića, koji je i preduzetnik i veoma je omiljen u tom kraju čija je svaka riječ zaista istinita i kredibilna, pa govori kako su i na njegovoj i na adresama određenih građana Šavnika, mislim Đurđića, Šćepanovića nek mi ne zamjere što im pominjem prezimena, to su čestiti ljudi, rijavljeni građani Nikšića po sedam, osam prezimena ovo o čemu smo govorili, različitih prezimena koji veze nemaju sa tim krajem. Da je sreće bili bi prijavljeni možda zbog radnih mjesta, ali na žalost ekonomskog razvoja u Šavniku nema zato što je DPS uništio ekonomsku perspektivu i te varošice. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (14.12.22 13:00:50)

Završavajte kolega Koprivica, pa ćete kad bude zakon na dnevnom redu pričati o tome.

Žao mi je samo što, a nadam se da će kolege iz opozicije doći, jer i onda dinamičnija rasprava kad ukrštamo argumente.

Ovim smo iscrpili listu diskutantata.

Da li želite završnu riječ?

Dakle, ovim završavamo i pretres po ovoj tački i konstatujem da je pretres završen, izjasnićemo se naknadno i prelazimo na sljedeću tačku dnevnog reda, a to je **Predlog zakona o potvrđivanju Singapurskog ugovora o žigovnom pravu.**

Ovlašćeni predstavnici Vlade su Goran Đurović, ministar ekonomskog razvoja i turizma, i Jasna Vujović generalna direktorica Direktorata za unutrašnje tržište. Obaviješteni smo da ministar nije u mogućnosti da prisustvuje sjednici, pa će pretres obaviti sa drugim ovlašćenim predstavnikom predlagača. Sjednici prisustvuje i Lidija Radusinović, samostalna savjetnica u Direkciji za normativne poslove i međunarodnu saradnju u oblasti intelektualne svojine. Pozdravljam vas.

Izvjestioci Odbora su Budimir Aleksić, Zakonodavnog odbora, i Milun Zogović Odbora za međunarodne odnose i iseljenike. Otvaram pretres.

Da li predstavnica Vlade želi dati dopunsko obrazloženje?

Izvolite, imate riječ.

JASNA VUJOVIĆ (14.12.22 13:02:17)

Uvažena potpredsjednice, poštovani poslanici i poslanice,

Singapurski ugovor o žigovnom pravu je usvojen 27. marta 2006. godine, u pitanju je međunarodni sporazum kome je u prethodnom periodu pristupilo 49 zemalja, od kojih 19 država članica Evropske unije i dvije regionalne organizacije za intelektualnu svojinu. Sastavni dio ovog Međunarodnog sporazuma su i

Pravilnik za sprovođenje Singapurskog ugovora o žigovnom pravu i Rezolucija diplomatske konferencije kojom se dopunjuje Singapurski ugovor o žigovnom pravu. On je stupio na snagu 2009. godine i otvoren je za pristupanje svih država članica Svjetske organizacije za intelektualnu svojinu, a instrumenti ratifikacije se moraju deponovati kod generalnog direktora Svjetske organizacije za intelektualnu svojinu. Osnovne karakteristike Singapurskog ugovora se odnose na pojednostavljivanje i usklađivanja administrativnih postupaka za podnošenje nacionalnih i međunarodnih prijava za registraciju žigova, prihvatanje prijava za više klasa na način da se jedna prijava može odnositi na više roba ili usluga bez obzira da li one pripadaju jednoj klasi ili se odnose na više klasa i Ničanske klasifikacija, to je međunarodna klasifikacija roba i usluga za potrebe registracije žigova.

Potpisnici ovoga ugovora će imati koristi u smanjenju troškova i poboljšanju pravne sigurnosti za podnosiocima zahtjeva za registraciju i nosiocima žigova, jer se država obavezuju da ne mogu zahtijevati formalnosti koje nijesu izričito navedene u Singapurskom ugovoru. Tu su takođe pogodnosti koje se odnose na smanjenje operativnih troškova i administrativnog opterećenja. Potvrđivanje Singapurskog ugovora o žigovnom pravu je jedan od zahtjeva Evropske unije u postupku pridruživanja Crne Gore Evropskoj uniji i značajan je zbog napretka u pregovaračkom Poglavlju 7, a to je pravo intelektualne svojine. Hvala.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (14.12.22 13:04:06)

Zahvaljujem.

Dogovor na Kolegijumu je bio da ova tačka ide bez rasprave tako da jedino ako se neko predomislio. Ovim završavam i zahvaljujem se vama na prisustvu, a mi ćemo se po ovoj tački dnevnog reda izjasniti naknadno. Prelazimo na sljedeću tačku koju smo planirali za današnji rad. To je **Izveštaj Agencije za zaštitu konkurencije za 2020. godinu i 2021. godinu.**

Ovlašćeni predstavnik Agencije je Nebojša Jovović, direktor Agencije. Sjednici prisustvuje i Siniša Milačić, samostalni savjetnik u Agenciji. Pozdravljam vas.

Izjaviteljica Odbora za ekonomiju, finansije i budžet je koleginka Zdenka Popović.

Otvaram pretres.

Da li predstavnik Agencije želi da da uvodno obrazloženje? Izvolite.

NEBOJŠA JOVOVIĆ (14.12.22 13:05:13)

Poštovane poslanice i poslanice, dragi građani Crne Gore,

Iskoristio bih ovu priliku na samom početku da izrazim moje veliko zadovoljstvo i čast što sam kao novoizabrani direktor Agencije za zaštitu konkurencije danas u prilici da ovdje u parlamentu predstavim ostvarene rezultate rada Agencije u 2020. i 2021. godini. U vezi sa tim želio bih da istaknem da mi je povjereno obavljanje veoma odgovorne i važne funkcije u instituciji u čijoj su nadležnosti izuzetno složeni i kompleksni poslovi zaštite konkurencije i kontrole državne pomoći. Dozvolite mi da, prije nego što vam predstavim konkretne rezultate za izvještajne periode, istaknem da sa podizanjem kvaliteta rada Agencije za zaštitu konkurencije i implementiranjem mjera koje smo prepoznali tj. poboljšanjem organizacije, podizanje kadrovske osposobljenosti, unapređenje politika konkurencije i državne pomoći Crna Gora bi ušla u red naprednih država i veoma atraktivnih za strane investitore. Na taj način eliminisale bi se sve prepreke kako za ulazak tako i za izlazak sa tržišta sa uspostavljanjem pravila koja bi spriječila antikonkurentsko ponašanje i time oogućila efikasnost tržišta. Na taj način bi se doprinijelo otvaranju prostora za jačanje konkurencije koje bi dovelo do povećanja produktivnosti u privredi, smanjenje korupcije i mnogih pozitivnih koristi za privredu i građane.

Dozvolite mi da ukratko elaboriram Godišnji izvještaj o radu Agencije za 2020. i 2021. godinu. Nastojaću da vam kroz kratak rezime izvještaja prezentujem najznačajnije ostvarene rezultate i naravno na kraju ostajem otvoren za svu vašu diskusiju i eventualna pitanja koja želite da postavite.

Izveštaj o radu Agencije za 2020. i 2021. godinu daje prikaz najznačajnijih aktivnosti u sprovođenju zakona kojima je regulisana predmetna oblast. Isti sadrži pregled aktivnosti sa detaljnim prikazom svih relevantnih podataka, ocjenom stanja, te kratkim sadržajem najvažnijih slučajeva koji su obilježili prethodne dvije godine. Ovim izvještajima nastojali smo uputiti prije svega učesnike na tržištu na suštinu prava i politike konkurencije i kontrole državne pomoći koja stvara uslove za ekonomski rast, a koji se temelji na konkurentnosti i efikasnosti nacionalne ekonomije.

Postupanje Agencije u tom pravcu obilježena su nizom aktivnosti i preduzetih mjera kojima se nastojalo u najvećoj mogućoj mjeri, a u skladu sa zakonskim ovlaštenjima i raspoloživim ljudskim resursima djelovati na način da se ili unaprijed onemogućuje kršenje propisa o zaštiti konkurencije ili da

Agencija sa ovim odlukama zabrani ona ponašanja učesnika na tržištu kojima se sprečava, ograničava ili narušava slobodna konkurencija, odnosno na koji način se krše propisi na snazi kojima je uređena ova predmetna oblast.

Predmetni slučajevi, ali i drugi postupci koji su pokrenuti ili okončani u toku 2020. i 2021. godine kao izdata mišljenja na pojedine propise ukazuju na opredijeljenost Agencije da se s obzirom na svoje ograničene kapacitete fokusira upravo na one predmete u kojima je zastupljen interes velikog broja potrošača, a gdje su rezultati njenih postupanja, odnosno da daju očekivane rezultate.

Sada bih vam ukratko prezentovao najznačajnije statističke podatke za prethodne dvije godine rada Agencije. U 2020. godini, kada je u pitanju koncentracija učesnika na tržištu, Agencija je riješila 53 predmeta od čega na teritoriji Crne Gore sprovedene su tri koncentracije, dok je 50 ostalih koncentracija eksteritorijalno. U 2021. godini Agencija je po zahtjevima za izdavanje odobrenja za sprovođenje koncentracije odlučila u 70 predmeta, od čega je na teritoriji Crne Gore sprovedeno osam koncentracija dok su ostalih 62 eksteritorijalne.

Od ukupnog broja odobrenih koncentracija u prethodne dvije godine najviše se odnosilo na tržište telekomunikacija i medija, zatim slijedi tržištu osiguranja, tržište pružanja zdravstvenih usluga, tržište nafte i naftinih derivata i bankarskih usluga. Pored koncentracija na tržištu, posebna pažnja bila je usmjerena na otkrivanju zabranjenih sporazuma koji se odnose na dogovaranje, zaključenje, izvršenje sporazuma kojima se sprečava i ograničava i narušava konkurencija budući da se takvim dogovorima, posebno o cijenama i podjeli tržišta, sprečava razvoj tržišne ekonomije i nanosi direktna šteta samim potrošačima. U vezi sa tim 2020. i 2021. godine Agencija je vodila postupke utvrđivanje zabranjenih sporazuma na tržištu, pružanje postprodanih usluga, uslova garancije, servisnih usluga, nabavke i prometa rezervnih djelova za motorna vozila na teritoriji Crne Gore, pružanje usluge tehničkih pregleda na teritoriji opštine Bar, tržištu distribucije žestokih alkoholnih pića na teritoriji Crne Gore.

Takođe, u izvještajnom periodu kada su u pitanju oblasti pojedinačnih izuzeća iz Sporazuma zabrane, Agencija je postupila po rekordnom broju zahtjeva za odobrenje i produženje odobrenja pojedinačnih izuzeća Sporazuma zabrane, od čega je u 2021. godini odobrano pet pojedinačnih izuzeća, a ta dva zahtjeva su odbijena.

U vezi sa postupcima utvrđivanja zloupotrebe dominantnog položaja postupak koji je vođen pred Upravnim sudom Crne Gore po tužbi učesnika na tržištu lučkih usluga pilotaže okončan je na način tako što je Upravni sud odbio navedenu tužbu i potvrdio rješenje Agencije kojim je utvrđena zloupotreba na ... položaju. Dodatno, Agencija je u izvještajnom periodu sprovodila istraživanje više različitih tržišta, a u cilju boljeg razumijevanja pojedinih sektora, odnosno relevantnih tržišta. Detaljnom analizom tržišta ili pojedinih praksi na tržištu. Takođe, Agencija je u periodu od osnivanja je do dana u kontinuitetu sprovodila aktivnosti o širenju i značaju svijeti o zaštiti konkurencije kroz competition advocacy. U tom cilju u izvještajnom periodu Agenciji je izdala veliki broj obavještenja odnosno competition advocacy usmjerenih ka institucijama i organima na državnom i lokalnom nivou koji svojim radnjama mogu uticati na uslove konkurencije na različitim tržištima.

Kada je u pitanju državna pomoć u dijelu aktivnosti koje se odnose na poslove državne pomoći u 2020. godini donijeta je 51 odluka, od čega 46 odluka o postupcima prethodne kontrole, a pokrenuto je i pet ispitnih postupaka utvrđivanje usklađenosti državne pomoći sa Zakonom o postupcima naknadne kontrole.

U 2021. godini donijeto je 76 odluka, od čega 44 odluke u postupcima prethodne kontrole, 18 rješenja o pokretanju ispitnih postupaka naknadne kontrole i 14 rješenja kojima je odlučeno u postupcima naknadne kontrole.

Agencija je tokom 2020. i 2021. godine, ovo će vam vjerovatno biti od značaja kako vama tako i građanima uvela tri registra državnu pomoć. Jedan registar se odnosi na registar državnih pomoći kovid, registar de-minimis pomoć i opšti registar državnih pomoći, a sve u cilju transparentnosti podataka koji su korisna i pouzdana alatka ne samo za davaoce državne pomoći, već za korisnike te i za cjelokupnu crnogorsku javnost.

Napomenuo bih da su navedeni registri u toku 2022. godine, uz podršku IPA projekata unapređenje jačanje institucionalnog i pravnog okvira u oblasti javnih nabavki i državne pomoći, a koji je finansiran od strane Evropske unije, značajno unaprijeđeni, objedinjeni, pri čemu je uspostavljeni registar povraćaja državne pomoći, a sve u cilju pune transparentnosti o dodjeli državne pomoći, te informisanje javnosti o trošenju novca poreskih obveznika prilikom dodjele državne pomoći.

Predmetni izvještaj takođe obuhvata dio koji se odnosi na finansijski iskaz i osvrt na završni račun budžeta ove institucije. Ukupna sredstva koja su odobrena Agenciji za fiskalnu 2020. godinu u skladu sa Zakonom o budžetu Crne Gore iznose 687.448, dok je Agencija na dan 31.12.2020. godine, a po osnovu naknada koje se plaćaju u postupcima pred Agencijom ostvarila prihode od 765.709 eura.

U 2021. godini ukupna sredstva koja su odobrena Agenciji iznosila su 632.806, dok je Agenciji u istoj godini prihodovala preko 1.000.000 eura, odnosno 1.031.376 eura.

Napominjem da svi prihodi koje Agencija ostvari se prenose u budžet Crne Gore. Navedeno sam istakao iz razloga što su sredstva koja su ostvarena po osnovu naknada koje se plaćaju u postupcima pred Agencijom, kao što sam već rekao, prenose u budžet Crne Gore, odnosno Agencija nema mogućnost raspolaganja sa navedenim sredstvima. Evidentno je da Agencija ostvaruje značajno veće prihode od budžeta koji je predviđen i sa kojim raspolaže i zbog svojih ostvarenih rezultata ne predstavlja opterećenje po građane Crne Gore, u vezi sa tim predlažemo da se razmotri i razmisli o nekom od modaliteta u budućnosti potpune finansijske nezavisnosti Agencije za zaštitu konkurencije.

Iako nije predmet današnje rasprave na sjednici, na kraju bih istakao, da je sa fokusom na rezultate rada Agencije, prepoznali smo u proteklom periodu rješavanje najkompleksnijih slučajeva koji se vode pred ovom institucijom te pokretanje velikog broja novih. U proteklom periodu za vrijeme novog menandžmenta Agencije, Agencija je riješila veliki broj najkompleksnijih predmeta, posebno kada je u pitanju i u dijelu kontrole državne pomoći.

Kao rezultat toga Agencija je dobila pozitivne komentare od strane institucija Evropske unije koji prate Poglavlje 8 i rad ove institucije. Cilj u narednom periodu jeste nastavak inezivnog rada i stvaranje pretpostavki za ispunjavanje završnih mjerila iz Poglavlja 8 i punopravnog članstva Crne Gore u EU. Radeći po zakonima, primjenjujući međunarodne standarde i praksu, nastojaćemo da nastavimo i unaprijedimo sprovođenje strateških ciljeva Agencije i zadataka koji proizilaze iz naših mandata i nadležnosti Agencije za zaštitu konkurencije. Hvala na pažnji.

PREDSJEDAVALJUĆA BRANKA BOŠNJAK (14.12.22 13:16:31)

Zahvaljujem Vam.

Koliko imam informaciju Vi ste odnedavno, pa su ovo izvještaji rada od prethodnog menandžmenta, ajde da ih tako nazovem, Agencije.

Da li izvjestioci odbora žele riječ? Shvatila sam da ne žele.

Prelazimo na diskusije.

U ime Kluba Pokreta za promjene profesor Branko Radulović, ili ukoliko neko od Demokrata, pošto idemo kao onaj redosljed. Izvolite kolegice, Zdenka Popović.

ZDENKA POPOVIĆ (14.12.22 13:17:13)

Zahvaljujem, uvažena potpredsjednice.

Poštovani predstavnici Agencije za zaštitu konkurencije, poštovane kolegice i kolege, poštovani građani,

Odmah da vam kažem da nijesam zadovoljna Izvještajima o radu Agencije ni za 2020. ni za 2021. godinu. U diskusiji ću i reći razlog.

Agencija za zaštitu konkurencije u skladu sa Zakonom o zaštiti konkurencije i Zakonom o kontroli državne pomoći sve svoje aktivnosti mora da usmjeri na unapređenje rezultata u politici konkurencije i kontrole državne pomoći. Efikasno sprovođenje politike zaštite konkurencije doprinosi unapređenju ekonomije, razvoju i rastu privrednih društava, privlačenju novih investicija i povećanju izvoza. Kontrolom državne pomoći obezbjeđuje se da intervencija Vlade dodjelom pomoći ne dođe do narušavanja konkurencije na tržištu. Da bi Agencija mogla nezavisno, nepristrasno i profesionalno da obavlja sve poslove iz svoje nadležnosti mora biti nezavisna, samostalna u radu, a ona to, nažalost, do dana današnjeg nije. Nije jer je ovo jedina Agencija koja ima ovako značajnu ulogu, a koja se finansira iz budžeta, a sopstvene prihode uplaćuje u budžet Crne Gore. Sama činjenica da Agencija finansijski zavisi od Vlade Crne Gore, znači, da i te kako Agencija zavisi od te iste Vlade, pa onda i ne čudi to što se kod dodjele državne pomoći Vlada u većini slučajeva, nažalost, i ne traži mišljenje Agencije nego radi onako kako oni smatraju da je to potrebno. Zato je neophodno izmijeniti član 24 Zakona o zaštiti konkurencije i omogućiti da se Agencija finansira iz sopstvenih prihoda kako bi se obezbijedila puna finansijska nezavisnost ove agencije. Evo sada ja ću citirati član 24 Zakona o zaštiti konkurencije koji kaže, znači, nevjerovatna nepreciznost ili nedorečenost ili namjerno izbjegavanje preciziranja načina finansiranja Agencije za zaštitu konkurencije - *Sredstva neophodna za rad Agencije u izvršavanju poslova i zadataka utvrđenih ovim zakonom i zakonom kojim se uređuje državna pomoć obezbeđuje se iz: 1) naknada koje se plaćaju Agenciji u skladu sa ovim zakonom, pa tek je drugo iz budžeta Crne Gore, a onda iz ostalih prihoda. Naknade se utvrđuju tarifnikom, a tarifnik se poslije objavljuje u „Službenom listu“.* Onda u članu 25 u stavu 5 vi se negdje tretirate kao budžetska potrošačka jedinica što je nezamislivo, nemoguće je da ako radite kontrolu državne pomoći da budete i budžetska potrošačka jedinica. Morate biti nezavisna, kao sve ostale regulatorne agencije koje vrše regulaciju iz svoje nadležnosti.

Takođe, Agencija mora da se kadrovski ojača jer je 28 zaposlenih malo za obim posla koji Agencija mora da isprati, a ono što je generalna zamjerka, što sam pročitala u vašim izvještajima, je da se čak i na sistematizovanim radnim mjestima zapošljavaju ljudi po raznim ugovorima o djelu ili o povremenim ili privremenim poslovima, što nije u skladu sa Zakonom o radu i to se definitivno mora ispraviti.

Što se tiče i samih Izvještaja o radu Agencije za 2020. i 2021. godinu nije data puna informacija posebno u dijelu dodjele državne pomoći, pa ni informaciju da su određena ministarstva isplaćivala pomoć bez pribavljanja mišljenja Agencije za zaštitu konkurencije. Te smo informacije dobili iz izvještaja nekih drugih nadležnih državnih organa posebno od Državne reviozorske institucije dok je vršila reviziju Završnog računa za 2020. pa evo sad i za 2021. godinu. Tako je na primjer 2020. godine Ministarstvo održivog razvoja i turizma vršilo plaćanje Nacionalnim parkovima u iznosu od blizu milion i po eura bez pribavljenog mišljenja Agencije, a isto ministarstvo je isplatilo 9.000.000 eura bez mišljenja Agencije. Takođe, da ne pominjem isplatu pomoći isto bez mišljenja Barskoj plovidbi, Crnogorskoj plovidbi, Crnogorskom operateru električne energije, Montenegro airlinesu ništa od ovoga se nije našlo u vašem Izvještaju o radu za 2020. godinu. Znači, prosto me čudi, pitam se zbog čega.

U 2021. godini nastavilo se sa starom praksom, pa su tako Ministarstvo finansija i socijalnog staranja i Ministarstvo kapitalnih investicija isplatili 28,6 miliona eura raznim privrednim društvima bez pribavljenog mišljenja Agencije, čak se evo ni ovo nije našlo u Izvještaju o radu Agencije za 2021. godinu. Ovakve stvari su nedopustive. Sve obaveze koje se tiču pregovaračkog Poglavlja 8 se moraju poštovati, Agencija mora da se izbori za nezavisnost u radu i negdje očekujem da će izvještaj o radu Agencije za 2022. godinu biti sveobuhvatniji i potpuniji i da će sadržati sve ono na šta sam evo sada u diskusiji i ukazala.

Na kraju, evo da kažem i da je otvaranjem ovog pregovaračkog Poglavlja 8, koje je zadnje otvoreno u 2020. godini, Agencija je dobila još veću odgovornost na putu Crne Gore ka Evropskoj uniji i integracijama. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (14.12.22 13:23:59)

Zahvaljujem kolegici Popović.

Vi imate pravo ako hoćete odmah da date odgovor ili na kraju, kako procijenite, za učešće u raspravi radi dinamike možete i odmah ako želite.

Izvolite.

NEBOJŠA JOVOVIĆ (14.12.22 13:24:18)

Hvala, potpredsjednice.

Uvažena poslanice Popović,

Prije svega, iskoristio bih ovu priliku da kažem da mi je jako drago na Vašim konstatacijama, sugestijama ili kritikama koje ste uputili na rad Agencije za zaštitu konkurencije. Ja kao što sam vam već rekao na odboru koji smo imali prilike prije nekoliko dana da razgovaram svaku kritiku shvatam pozitivno i za mene i novo rukovodstvo Agencije ta kritika će se odnositi da unaprijedimo procese rada Agencije.

Ono što ste Vi primijetili, pratite rad Agencije duže vremena, imali ste prilike da analizirate temeljno Izvještaj o radu Agencije za 2020. i 2021. godinu zapitali ste se kako jedna insitucija kao Agencija za zaštitu konkurencije nije finansijski nezavisna. Ono što mogu da kažem da bih potpuno bio saglasan sa Vama, znači, Agencija u narednom periodu, i to sam upravo napomenuo u uvodnom izlaganju, da svi prihodi Agencije koji su ostvareni idu u budžet Crne Gore. Eto preliminarno, iako nije predmet današnje rasprave Agencija je u 2022. godini ostvarila preko milion eura prihoda. Zbog toga, napomenuo bih i naravno uz Vaše iskustvo i ostalih poslanika da u budućnosti pronađemo neki modalitet kako Agencija može da dostigne punu finansijsku nezavisnost. Smatram da bi se na taj način mnogo toga u Agenciju unaprijedilo, da bi se procesi rada i unaprijedili da bi imali veća finansijska sredstva kako bi uspjeli da ispunimo sva ona završna mjerila koja su u pregovaračkom Poglavlju 8.

Kada su u pitanju državne pomoći i ovo što ste istakli da niste mogli u ovom izvještaju u radu da vidite gdje su išla sredstva građana. Takođe, napominjem da Agencija pored ovog izvještaja o radu sačinjava izvještaj o dodjeljenim državnim pomoćima. U tom izvještaju o dodjeljenim državnim pomoćima su apsolutno sve državne pomoći koje su dodijeljene, a koje smo prepoznali u saradnji sa Državnom revizorskom institucijom i analizirajući završni račun budžeta konstatovali smo u godišnjem izvještaju. Dozvolićete mi da kažem, iako nije predmet ove današnje rasprave da smo u 2022. godini, slučajeve koje ste spomenuli Montenegro airlines, završili, okončali, donijeli smo odluke kada je u pitanju Montenegro airlines. Spomenuli ste Barsku i Crnogorsku plovidbu, takođe, donijeli smo odluke tako da u 2022. godini sam to apostrofirao na početku, da smo prepoznali rješavanje najkompleksnijih slučajeva koji su

opterećivali, ne samo cjelokupan rad Agencije, već cjelokupnu javnost i vas poslanike, dosta puta ste imali prilike da istaknete ovdje u parlamentu o tim problemima. Tako da hvala na Vašim konstatacijama, sugestijama i kritici.

Hvala.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (14.12.22 13:27:31)

Zahvaljujem.

Izvolite kolegice Popović, imate pravo odgovor na komentar.

ZDENKA POPOVIĆ (14.12.22 13:27:41)

Meni je zaista nevjerovatna činjenica da ste vi prije svega definisani kao budžetska potrošačka jedinica. Vi ste Agencija koja se bavi specifičnom vrstom posla, prije svega i kontrolišete državnu pomoć. Ne možete da kontrolišete državnu pomoć na valjan način ako finansijski zavisite od budžeta, odnosno od volje Vlade Crne Gore.

Znači, ono što je meni frapantno je što u Zakonu o zaštiti konkurencije u članu 24 na prvom mjestu kao izvor finansiranja se pominju naknade koje ste vi ostvarili, to je vaš sopstveni prihod, a da vi vaš sopstveni prihod uplaćujete budžetu Crne Gore. Vi negdje finansirate onda i Vladu, finansirate budžet, a da vama onda Vlada, odnosno Ministarstvo finansija, prosljeđuje određena sredstva za vaš rad, to nije normalno, to je nemoguće, kakav ste onda vi regulator. Prosto je nezamislivo, vidjela sam u 2021. godini da vam je Vlada uplatila za redovan rad 632.000 eura, a vi uplatili budžetu milion eura. Prosto član 24 i član 25 stav 5 koji vas definiše kao budžetsku potrošačku jedinicu se mora promijeniti, to je prva i osnovna stvar. Inicirajte, predložite i dostavite nam ga na razmatranje, pa ćemo da vidimo šta ćemo i tim povodom i da učinimo.

Ono što je takođe, apostrofirala sam, vrlo važno za vašu Agenciju, da budete kadrovski i administrativno ojačani jer ne možete da sa 28 zaposlenih radite ovako značajne stvari. Ne možete ni kada govorimo o državnoj pomoći, niti kada govorimo o zaštiti konkurencije. Negdje vas molim da u narednom izvještaju koji budete prezentovali, u izvještaju o radu, da ne čekamo ovaj godišnji izvještaj koji vi dostavljate. Da mi vidimo koje su to potrošačke jedinice, odnosno koja su to ministarstva dodjeljivala određenu vrstu pomoći bez vaše saglasnosti, bez vašeg mišljenja.

Znači da imamo puno informacija o tome, jer ono što vi nama prezentujete odnosno što je prezentovano ovdje u Izvještaju o radu i za 2020. godinu i za 2021. godinu, to je ja bih rekla zbornih statističkih nekih podataka koji nama ne znače nešto previše mnogo, ako se dublje ne unesemo i ne krenemo da analiziramo šta ste vi u stvari radili iz godine u godinu.

Evo negdje preporuka, nadam se da ćemo naredne godine imati riječi hvale na neke izvještaje koje ćete vi da odradite i nadam se da ćete uvažiti sugestije koje sam vam izrekla.

Zahvaljujem.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (14.12.22 13:30:52)

Zahvaljujem.

Sada dajem riječ u ime Kluba Demokratski front, Pokret za promjene, Branku Raduloviću, a da se pripremi kolega Dragan Krapović.

Izvolite.

BRANKO RADULOVIĆ (14.12.22 13:31:06)

Gospodine Jovoviću.

Prvo da Vas pozdravim, dobio sam informaciju da ste Vi dobar momak, od člana moje porodice sa kojim ste zajedno bili na postdiplomskim studijama kod velikog profesora i moga prijatelja Lajovića, koji je tragično završio. To što je rečeno Vama sačuvajte na jedan stručan, profesionalan i ljudski način, zajedno sa svojim saradnikom.

U tom smislu ja želim da vam kažem sljedeće stvari. Više ne postoji tržišna ekonomija, znači nema je danas više, nema je barem u onom smislu u kojoj je promovisala premijerka Tačer, Regan i vašingtonski trijumvirat, nema u onome smislu gdje MMF i Svjetska banka insistira na tome. Pogledajte samo odnose

Kine, Sjedinjenih Američkih Država i Evropske unije, pa ćete videti da ne postoji tržišna ekonomija niti globalno tržište, gdje postoje iste zakonitosti.

Ono što je tragedija još i veća ne postoji tržišna ekonomija u Evropskoj uniji, to je strašno. Znači i zaštita konkurencije i kontrola državne pomoći nije više jedinstvena u Evropskoj uniji. Pojedine države Evropske unije su sa kovidom, a onda ovim tragičnim ratom u Ukrajini, a onda trgovinskim ratom, jednostavno više ništa ne važi. Oni su, računao sam do prije godinu dana, po glavi stanovnika davali štancujući novac državnu pomoć koja se krećala negdje od 10.000 do 20.000 eura, odnosno Sjedinjenim Američkim Državama 20.000 dolara. Istovremeno, mi kao kandidat obećavali su nam da imamo isti status, kao i članice Evropske unije, a to kroz ekonomiju i štancanje i kroz inflaciju mi to plaćamo i kroz ono što će euro padati u odnosu na dolar, mi to plaćamo kao euro zona, nama su dali uz mnoge uslove neđe oko 60 eura po glavi stanovnika. Kako onda biti konkurentan, kako onda da bude slobodno tržište, plus ukoliko se dodaju mnoge druge stvari, a mnoge druge stvari su na primjer subvencije. Na primjer, različita poreska politika, ukoliko imamo različitu poresku politiku, pa onda imamo podršku, direktno ubrizgavanje novca, onda mnoge druge stvari što će se desiti? Desiće se katastrofa, što se i desilo kod nas.

Nemojte da budete birokrate, što znači to? Agencija mora da postoji, ali vi ste oni koji dajete određena mišljenja, ukoliko se vi samo bazirate na direktivama i da bi zadovoljili administraciju u Evropskoj komisiji, onda nam je pukla sramotna pogibija, desiće se loše stvari. Sada se u Francuskoj dešava da država kupuje privatne firme, da ih skine, prebačaju i postaju u državnom vlasništvu. Što znači da više ono nevidljiva ruka tržišta više ne postoji u jednoj takvoj mjeri.

Dešavaju se velike carine, na jedan sektor gdje ću završiti sa njim danas, i razmijeniti mišljenje oko Željezare Nikšić, dešavaju se strašne stvari, carine rastu po 20 - 30%, na uvezeni čelik iz Kine, tako da bi bila na određeni način zaštićena industrija u Evropskoj uniji i da bi bila konkurentna. Ono što je tragedija još i veća, više kriterijumi iz Mastrihta ne važe. Jer, samo jedan od onih četiri ukoliko je zaduženje, čini mi se, u odnosu javni dug 60%, 65% u odnosu na GDP-i, tada zadovoljavaš. Koliko imaju članice Evropske unije, koliko se to kreće? Što znači, da vi morate da razmišljate krajnje u kontekstu, ne možete da kažete ne može to, ako to može u Njemačkoj i Francuskoj, ako to može u Italiji, oni moraju da služe kao primjer, oni su ti koji i maju veću konkurentnost, kojima je GDP mnogo veći, koji imaju mašinu za štancanje eura. Što ćemo mi da uradimo, uradićemo loše stvari.

Negativni su bili izvještaji Evropske komisije u odnosu na vaše prethodne. Evo, 2021. kaže crnim slovima Poglavlje 8 - politika konkurencije, pa ovdje ubačeno u sinopsisu da samo slučaj državne pomoći od 155.000.000 za pomoć dodijeljenu kompaniji Montenegro airlines bez prethodno neinformisanog utemeljenog organa nadležnog za državnu pomoć, tj. vas. To znači da je za državnu pomoć i za garancije, đe sam ja dao neke tužbe, posebno kad je u pitanju bio Kombinat aluminiju, koga više nema, nažalost, ali o tome ću drugi put pričati, o budućnosti aluminijske industrije sa ovakvom lopovskom eksploatacijom crvenih boksita preko ofšor firme, gdje i prethodna vlast i sadašnja vlast isto se ponašaju, što je tragedija i ove i prethodne vlade. Ne može bez studije kost benefit analize. Kost benefit analiza i kontekst moraju da pokažu ono što je isplativo, a vi kroz kontrolu državne pomoći ćete kazati na osnovu toga, na osnovu toga, na osnovu toga se ne pridržavamo toga. Što znači kao ono što vas je naučio dobri profesor, nemojte da razmišljate isključivo preko direktiva. Zapazite u što većem obimu i obliku konkurentno tržište. Mi moramo spasiti i mala preduzeća i srednja preduzeća, a posebno velike kompanije od najvećeg državnog interesa da bi se prebrodila ova kriza koja ne znam koliko će trajati. Vi ste glavni pregovarač sa Evropskom komisijom da kažete - da gospodo, ali vi ste prvi narušili državnu pomoć i konkurenciju tržišta. Posebno ako je taj algoritam, oni su maheri, taj algoritam što ja vama kažem je samo jedan segment kako pomoći određenim sektorima i određenim privrednim subjektima. Pogledajte što se radi u Njemačkoj. Njemačka zbog čelika ima kontrakciju. Je li tako? Zato što nema proizvodnje čelika na kvalitetan način.

Kada je u pitanju Željezara, jer vaše mišljenje sam jedanput čuo, vi morate u ovom kontekstu da razmišljate, ja kao profesor Univerziteta koji sam vodio najveće kompanije i koji imam izuzetnu saradnju, čvrsto tvrdim da Željezara Nikšić ima budućnost. Ali kako, ja ću tehnološki, ekonomski, to da tvrdim objedinjavanjem Metalca i Instituta za crnu metalurgiju i modernizaciju, restrukturiranje koje mora da traje minimum tri godine dana, sa ulaganjem države. Ali, da se mi ne bi našli ovdje oko izvještaja za sljedeću godinu, jer će sigurno to biti predmet, vi morate da iskažete u lice svu istinu oko zaštite sektora i industrije, jer Evropskoj uniji, kao što su oni, mislim prvi paket je bio 750 milijardi, a ovaj je, tri četiri godine ovaj okvir je 1.250 milijardi mislim, pa onda novo štancanje, novo štancanje da bi sačuvali svoju industriju, najviše toga je Njemačka. Samo da kažete - mi ćemo kao Njemci, tako raditi, ili kao Francuzi, postaće pojedini privredni subjekti od državnog interesa u vlasništvu države 100%. Mi ćemo izvršiti restrukturiranje, mi ćemo pokazati da je to isplativo, jer bez industrije nema budućnosti Crne Gore od usluga i poljoprivrede samo i energetike, niti budućnosti Nikšića, neka mi priča ko god što oće ako nema proizvoda prvo, pa onda sklopova, pa djelova na bazi čelika, ali na drugi način, sa srednjim tehnološkim sadržajem, sa modernizacijom koja traje, tri godine će biti, vi morate da se izborite za takav status. Ukoliko se ne izborite, nego budete samo oni što se pridržavaju, pali ste na ispitu. Morate da nađete mjeru u razgovorima i

branjenju. Jedanput sam vas gledao bili ste dosta suzdržani, a i birokrata. Neću tako da razmišljate, mora da razmišljate na drugačiji način. Jeste li me razumjeli? Milo mi je. Nemojte da me razočarate.

Stvarno ne znam kako ste došli, pojma nemama, ali znam nešto drugo, nemojte da slušate uvijek Vladu jer vas ona postavlja. I dobro je što je koleginica rekla, ministarstvo vas predlaže, pa onda Vlada odlučuje i o Savjetu, dva ili tri člana i o vama i onda vi da drhtite još ako vam daju pare. Nema da se drhti, ima da se iznese stav. Taj stav mora biti identičan sa dešavanjima trenutno, evo sad kažem, u Francuskoj i Njemačkoj, tako mora da nam ide Željezara Nikšić. Odbranite interese Crne Gore na jedan kompetentan način. Odgovorite mi ako možete i ako nađete za shodno.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (14.12.22 13:44:15)

Zahvaljujem.

Neka oni drhte od vas, to bi bila dobra poruka.

Hoćete da odgovorite sad? Izvolite.

NEBOJŠA JOVOVIĆ (14.12.22 13:44:38)

Hvala, uvaženi profesore i poslanice Raduloviću, na uvodnim kvalifikacijama koje ste iznijeli na moje lično ime. Drago mi je da ste iznijeli ovakve konstatacije sa kojima sam ja apsolutno saglasan.

Ono što bih mogao da odgovorim u odnosu na Vaša postavljena pitanja jeste da najveći problem nastaje u dijelu kada davaoci državne pomoći, odnosno resorna ministarstva lokalne samouprave, preduzeća u državnom vlasništvu, preduzeća u vlasništvu države, dodijele novac prije mišljenja Agencije za zaštitu konkurencije. Kada oni dodijele novac mi nemamo prostora ni savjetodavno niti na bilo koji drugi način da pomognemo tim kompanijama, tako da smatram, i upravo danas kroz diskusiju koju imam sa vama, da je ovo jedan vid širenja svijesti i apel davaocima državne pomoći da se obrate Agenciji u preliminarnoj fazi, da se konsultuju sa nama, da se konsultujemo sa partnerima Evropske komisije kako bi pronašli modalitete sačuvanja kompanija koje su u državnom interesu i interesu svih i građana Crne Gore i u ovom slučaju koji ste spomenuli građana Nikšića.

Ne znam imate li informaciju, upravo sam iz Nikšića i živio sam u Nikšiću, moji roditelji su radili u Željezari i imam puno prijatelja koji rade u Željezari, i vjerujte mi da smo sa nivoa Agencije za zaštitu konkurencije uradili sve da pronađemo modalitet kako bi se ta kompanija spasila. Djelovaćemo apsolutno i preventivno i savjetodavno i na svaki mogući način na koji možemo da pomognemo kako Željezari tako i svim ostalim kompanijama u cilju kako bi sačuvali njeno poslovanje.

Druga stvar koju bih rekao, Vi ste apostrofirali, ja sam shvatio to na način, upravo je koleginica Popović takođe rekla, mi se finansiramo iz budžeta. Mi jednostavno nemamo dovoljno finansijskih sredstava da zaposlimo više kadra. Ograničeni smo, zavisimo od Ministarstva finansija, Ministarstva koje sa raspoloživim resursima koje imamo dozvoljava da zapošljavamo ljude. Upravo očekujem od vas i od svih kolega da u narednom periodu, iako moram takođe apostrofirati da Agencija ne može da predlaže, to radi resorno ministarstvo u ovom slučaju Ministarstvo ekonomije, da u saradnji s njima, radićemo na nacrtima izmjena i dopuna Zakona o zaštiti konkurencije kako bi ostvarili potpunu finansijsku nezavisnost u ovom dijelu.

Da odgovorim prof. Raduloviću da u Agenciji za zaštitu konkurencije radim već nekih šest godina. Radio sam i na poslovima konkurencije i poslovima državne pomoći. Doktorirao sam na temu ograničenja tržišne konkurencije u državama Jugoistočne Evrope. Vjerujte mi, iz mog ugla gledanja, apsolutno sam profesionalac u svakom smislu toga djelovanja. Samo bih napravio jednu malu konstataciju da mene ne bira Vlada, mene bira Savjet Agencije. Savjet Agencije se imenuje od strane Vlade, odnosno dva člana bira resorno Ministarstvo ekonomije, a jednog člana za kontrolu državne pomoći bira Ministarstvo finansija. Hvala vam.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (14.12.22 13:48:04)

Zahvaljujem.

Možete. Odgovor na komentar. Izvolite.

BRANKO RADULOVIĆ (14.12.22 13:48:14)

Gospodine Jovoviću, je li ovo od 2018. godine zakon, član 21? Direktora Agencije, na predlog Ministarstva imenuje Vlada. Nema veze. Ili direktno ili indirektno kroz onih trojicu opet vas bira, ali onda možda na njihov predlog ponovo vas bira Vlada, ali to nije ni važno. Ovo treba promijeniti da vas bira Skupština. Možda je i to više demokratski. Evo Momo kao vrsni pravnik, odmah mi je dao sugestije i slažem se s tim, jer znam da je to logično, mi da biramo Savjet, a oni na konkurs da biraju direktora.

Milo mi je ovo. Odmah sutra ministar, rukovodstvo Elektroprivrede i vi tajno, ista politika da bude da prema Evropskoj komisiji sa onim što sam vam rekao da ne može biti jedan aršin bijelih rukavica iz Brisela trećeg nivoa, a praksa, uzeo sam primjer u Francuskoj, čak kupuju i od onih fondova koji su srednje rizični, mislim da je kamata neđe oko 15%, čak i s njima se utrkuju, francuska Vlada i kupuju fabriku. Mi hoćemo da kupimo Željezaru. Volio bih da to bude direktno naziv industrija i prerada čelika, da tako to bude 100% u vlasništvu države Crne Gore, akcionarsko društvo i da se razvija po vertikali, tehnologija. Kombinat u Mostaru je već izgradio solarne elektrane, da takođe to bude tu i onda ćemo sa srednjim tehnološkim sadržajem jedno radno mjesto kao u Evropskoj uniji imati pet i šest radnih mjesta koje proizvode. Nema ništa bez industrije. Bez industrije uvijek ćemo biti niskorazvijena država. Znači, odmah sutra nazovite nekog u Elektroprivredi i zajednički se dogovorite oko politike prema Evropskoj komisiji. Da ne bi slučajno oni ponovo nama pisali crne sinopsise, a u svom dvorištu je sasvim neka druga stvar. Toliko.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (14.12.22 13:51:08)

Zahvaljujem.

Sada dajem riječ, kao što sam i najavila, kolegi Draganu Krapoviću. Kolega Momo Koprivica je zainteresovan. S obzirom na to da je dinamična rasprava, a imamo bojkot opozicije, pa imamo malo više vremena, bićemo tolerantni.

Izvolite, kolega Krapoviću.

DRAGAN KRAPOVIĆ (14.12.22 13:51:32)

Hvala Vam, potpredsjednice Bošnjak.

Svakako ću se truditi da negdje budem dovoljno korektan i ostavim dovoljno vremena kolegi Koprivici da i on da svoje izlaganje vezano za predmetne izvještaje.

Gospodine Jovoviću sa saradnikom, poštovana Skupštino, poštovane građanke i građani Crne Gore,

Uvažena koleginica Popović je danas tačno rekla, rekao bih da su izvještaji pred nama praktično čista statistika. Otprilike koliko je predmeta iz oblasti državne pomoći, koliko je predmeta iz oblasti zaštite konkurencije, kolika je koncentracija naplaćenog po tarifniku itd.

Naravno, kao što je rekla koleginica Popović, mi u Demokratama se sa ovim izvještajima ovako napravljenim ne možemo složiti. Nećemo ih podržati, ne iz razloga što ih vi predstavljate jer smatramo da je došlo kadrovskim promjenama i u Savjetu Agencije i u menadžmentu Agencije, stvarno do kvalitativnog pomaka koji ću malo kasnije obrazložiti, već iz razloga što se izvještaji odnose na period prethodnog menadžmenta, a taj smo period u nekoliko navrata i s prethodnim menadžmentom u ovoj sali raspravljali. Rekao bih veoma argumentovano obrazložili da oni niz godina u radu ove bitne agencije su zanemarivali, na žalost, svoje nadležnosti, da su postupke sprovodili selektivno i da se kao posljedica toga desio veliki broj šteta i negdje u odnosu na evropske integracije i na mnoge druge segmente života u Crnoj Gori. Tada je najeklatantniji primjer koji smo pominjali bio primjer Montenegro airlinesa i to čuveno neutralno rješenje koje je došlo krajem 2019, a onda kasnije još u nekoliko navrata tokom 2020. godine da bi kulminiralo 03. septembra, samo tri dana nakon političkih promjena u Crnoj Gori i izbora konačnim rješenjem gdje se zabranjuje dalja pomoć i samim tim sužavanjem potpuno prostora da Montenegro airlinesa opstane.

U tom pravcu smatram da je vaša uloga koja je mnogo proaktivnija sada u ovom trenutku mnogo bolji put, naravno politički nije sada do te mjere Agencija poklopljena iako i dalje, milo mi je što ste danas vi to pomenuli, da je potrebno da razmotrimo potpunu finansijsku nezavisnost ove agencije. Mi se u potpunosti s tim slažemo u Klubu Demokrata i u tom pravcu na pravom ste mjestu i u pravu vrijeme ste uputili jednu takvu inicijativu. Iskreno se nadam, pošto su ovo neke systemske stvari, da mi poslanici nećemo morati biti prinuđeni iako smo ovlašćeni po Ustavu predlagači zakona, možemo i mi intervenisati. Mislim da bi pravo mjesto i red bi bio da to Vlada uradi i da ona predloži te izmjene zakona u neko dogledno vrijeme kako bismo dobili i kadrovsko ojačavanje u onom dijelu što su vam nedostajući kapaciteti, ali i finansijska nezavisnost koja je od ključnog značaja za rad ove agencije, za pravilan rad ove agencije.

Dakle, kao što sam rekao, što se tiče državne pomoći, sada je Agencija nakon kadrovskih promjena donekle intenzivirala svoj rad. Pokrenut je jedan broj postupaka, imam neka od tih rješenja. Tek sada je

zaključen postupak vezano za Montenegro airlinesa i naložen je povrat sredstava, ako se ne varam, četiri tranše u pitanju, nekoliko stotina hiljada eura. Mene će interesovati vezano za ovaj slučajevne koje budem pominjao dokle se došlo s tim, da li su ispoštovani rokovi i da li se u tom pravcu nešto uradilo ili su samo donijeta rješenja, a do sada još nijesu ispoštovani.

Takođe, pokrenute su ispitne radnje za To Montenegro, po mojim informacijama. Tu smo imali nakon gašenja Montenegro airlinesa, raznorazne vrste intervencija i upumpavanja sredstava državnog novca, kupovinu aviona itd. Ne bi dobro bilo da se dva puta spuštamo na isto uže. Mislim da je tu negdje proaktivan stav Agencije onako od ključnog značaja. Takođe su pokrenute radnje i za auto-put, ako se ne varam, kao i za Uniprom KAP slučaj. Vi ste pominjali, takođe, za Crnogorsku plovidbu. Tu su donijeta, takođe određena rješenja. Čini mi se da su svi ovi postupci negdje ocijenjeni kao nezakonita, neprijavljena pomoć i naložen je povrat tih sredstava. Kod ove vlade smo imali situaciju da je u nekoliko navrata je moralo da interveniše i bila je involvirana Agencija, po mojim nekim informacijama, vezano i za bolnicu u Meljinama. Ono što je pominjao uvaženi kolega Radulović, pitanje Željezare Nikšić. Mi smo, takođe kao odbornički klubovi ne samo u Skupštini nego i na lokalnom nivou oba projekta, da tako kažem projekta i problema, nažalost, koji su izostali iz nekog prethodnog perioda, podržali i tražili njihovo rješavanje od Vlade Crne Gore. Posebno što se tiče bolnice Meljine, jako bitna ustanova za sve građane toga dijela Boke, posebno Herceg Novog i smatram da bi u svijetlu onoga što je bivši režim uradio sa tom bolnicom, pa i tada nečinjenja Agencije, pa i u mnogim drugim slučajevima, nečinjenja drugih državnih organa, sada bilo ključno da te stvari se sprovedu u skladu sa zakonom, kako ne bismo dodatno plaćali neke nove cehove kasnije.

U slučaju Meljina i Željezare mene zanima što ste savjetovali Vladi u tim slučajevima? Koliko sam shvatio pronađena su neka korektna rješenja i u komunikaciji sa Agencijom, prihvatljiva rješenja u smislu zakona, i kao što sam rekao mi ih naravno podržavamo. Što se tiče Željezare čini mi se da je negdje savjet bio da se ipak ta imovina kupuje, ali da se neće baviti tim poslom, pa onda shodno tome ne bi trebalo da dođe do kršenja zakona i to bi bilo nešto što je potpuno u redu, što je potpuno dozvoljeno. Volio bih da nam vi date detaljnije informacije jer mislim da je koleginica Popović bila apsolutno u pravu da u realnom vremenu treba da imamo informacije o tim nekim stvarima. Nekad se sve negdje odigra i završi ovim nekakvim sumarnim statističkim izvještajima koji nas mogu donekle dovesti, ali nas ne drže potpuno informisane, pogotovu u svijetlu toga da moramo mijenjati zakone i svi zajedno se prilagođavati i probati da spasimo ono što se može spasiti od crnogorske ekonomije i firmi. U svakom slučaju neću dalje da dužim, vjerujem da ćete vi to vrlo kratko obrazložiti i u tom pravcu zahvaljujem vam unaprijed na tome.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (14.12.22 13:59:10)

Zahvaljujem.
Imate komentar, izvolite.

NEBOJŠA JOVOVIĆ (14.12.22 13:59:20)

Uvaženi, poslanice Krapoviću,

Ono što bih mogao da odgovorim u odnosu na Vaše postavljeno pitanje, ajde prvo da krenemo od Željezare.

Sa stanovišta Agencije za zaštitu konkurencije, odradili smo čitav set sastanaka kako sa predstavnicima Elektroprivrede, tako i sa predstavnicima Vlade. Mislim da u narednom periodu upravo ovo što ste pomenuli jedan od modaliteta da Elektroprivreda otkupi imovinu Željezare, odnosno zemlju i sva ona postrojenja Željezare kako bi mogla da nastavi da se bavi nekom drugom djelatnošću.

Mi smo se Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju Protokolom 5, čini se, obavezali smo se kao država da svaku pomoć u oblasti čelika moramo takođe da prijavimo Evropskoj komisiji. Stoga smo, vjerujte mi, u intenzivnoj komunikaciji takođe sa partnerima iz Evropske komisije i oni su u najvećoj mogućoj mjeri upoznati oko cijelog ovog slučaja.

Vaša koleginica takođe zna da smo na više odbora, kada je u pitanju bolnica Meljine, kao predstavnici Agencije i gospodin poslanik Vučinić, odazivali smo se svakom mogućem pozivu sa nivoa Agencije da prisustvujemo svim mogućim sastancima kako bi pronašli neki modalitet da se sačuva ta bolnica koja je u javnom interesu. Sa nivoa Agencije jednostavno smatrali smo da dodjela tako, puka dodjela državne pomoći bolnici Meljine, sa tom praksom je moralo da se prekine u jednom trenutku i da se nađe neko održivo dugoročno rješenje za bolnicu Meljine. Takođe, član sam vladine Komisije za rješavanje statusa bolnice Meljine, ne bih ovako javno govorio, ali smatram da su se pronašli određeni modaliteti kako bi ta bolnica mogla dugoročno da nastavi da posluje, što je najbitnija i činjenica u svemu ovome.

Jednostavno ovaj put kojim je krenula sva ta problematika oko bolnice Meljine i Agencije smatram da ne bi dugoročno mogla da doprinese bolnici Meljine, nego bi vjerovatno ušli u nekih par mjeseci i narednih ili pola godine u istu problematiku i isto bi trebala da se dodijeli državna pomoć.

Takođe, vrlo specifična situacija kada je bolnica u Meljine u pitanju, čini mi se da sa šest postupaka trenutno vodi u vezi sa samom prodajom i poslovanje bolnice Meljine, tako da je vrlo specifična situacija. Iskreno se nadam da, i zbog građana Crne Gore i zbog građana Herceg Novog i zbog svih nas, kao neko ko dugo godina ljetuje u Herceg Novom da ćemo uspjeti da izađemo iz ovoga problema. Savjetodavno sa nivoa Agencije smatram da smo pomogli maksimalno u tom dijelu. Hvala.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (14.12.22 14:02:12)

Zahvaljujem.

Sada dajem riječ kolegi Momu Koprivici, a da se pripremi kolega Danilo Šaranović. Samo molim vas da povedemo računa o vremenu.

Izvolite, kolega Koprivica.

MOMO KOPRIVICA (14.12.22 14:02:28)

Zahvaljujem, uvažena potpredsjednice.

Poštovane kolegice i kolege, uvaženi predstavnici Agencije za zaštitu konkurencije, poštovani građani Crne Gore,

Ovo je veoma inspirativna tema, a moglo se dosta toga korisnog i zanimljivog čuti iz izlaganja, kako poslanika tako i predstavnika Agencije. Jedan jednostavan zaključak je svakako da nema tržišne privrede bez zdrave konkurencije i bez istinske konkurencije nema ni ekonomske efikasnosti. Ovo je tema, posebno je zadovoljstvo što danas predstavlja Agenciju čovjek koji je stručan za ovu oblast, koji dolazi iz te struke, koji je, kako sam shvatio i doktorirao pravo konkurencije, iz oblasti prava konkurencije, a i sam sam na magistrarskim i doktorskim studijama, bavim se pravno ekonomskim naukama, polagao predmet pravo konkurencije iako sam se više usmjerio na ekonomsku analizu prava, pravnik sam, ali Vi kao ekonomista znate da je ta naučna disciplina dosta unapredovala negdje od sedamdesetih, osamdesetih godina počev od onih čuvenih američkih ekonomista Gerija Bekera, Džordža Stiglera, dobitnika i Nobelove nagrade za ekonomiju i ona je bacila jedno čak novo svjetlo na problematiku zaštite konkurencije. Znamo dobro da nijesu na osnovu tih ekonomskih analiza i ekonomske analize prava, nijesu ni svi restriktivni sporazumi zabranjeni niti ekonomski štetni. Postoje naravno oni koji su i pravno zabranjeni zato što su i ekonomski štetni, svode se na ograničavanje tržišne konkurencije, ali pojedini restriktivni sporazumi dovode do unapređenja ekonomske efikasnosti. Nije ni zabranjeno stvaranje dominantnog položaja jer ono može biti posljedica dinamičke ekonomske efikasnosti i unapređenja dinamičke ekonomske efikasnosti zabranjena i kažnjiva zloupotreba dominantnog položaja na zakonom propisani način.

Jeste zapravo zdrava konkurencija preduslov za alokativnu ekonomsku efikasnost. Dakle da se resursi usmjere prema najintenzivnijim društvenim potrebama, jer valja pobijediti konkurenta na privrednom tržištu i proizvoditi ono što je u skladu sa tražnjom i preferencijama potrošača. Preduslov je zdrava konkurencija i proizvodne efikasnosti, dakle stvara podsticaj privrednim subjektima da snižavaju troškove svoje proizvodnje, ali je veoma važan podsticaj i tu je tajna privrednog razvoja u dinamičkoj ekonomskoj efikasnosti. Konkurencija stvara podsticaje da se otkrivaju novi proizvodi, nova tržišta, nove metode proizvodnje, nova organizacija rada ili kako je govorio jedan čuveni ekonomista, a siguran sam da ste se bavili njegovim analizama i nalazima, Šumpeter govori o pojmu kreativne destrukcije. Vidite kako ovako djeluje moćno ovaj pojam - kreativna destrukcija. Ruše se postojeći oblici, načini, ustaljene rutine i stvara se nešto novo, radi stvaranja nečeg novog i to pomjera privredu naprijed. Potrebna je zdrava konkurencija ali su tu i naravno nadležni državni organi potrebni da svojim djelovanjem daju jak doprinos.

Ja bih se osvrnuo na četiri tačke i zamolio bih da negdje i oko ove jedne posebno, date izvjestan komentar. Prvo pitanje prevencije i specijalne i generalne prevencije. Dakle, potrebno je odvratiti one subjekte koji se bave nedozvoljenim praksama bilo restriktivnim sporazumima koji su zabranjeni, bilo zabranjenom zloupotrebom dominantnog položaja, da odustanu od takvog ponašanja ubuduće.

Rekao bih, i ovo nije kritika na Vaš račun jer ste, kako smo i čuli, od skoro tu, rekao bih da negdje ukupno djelovanje Agencije za zaštitu konkurencije nije obezbijedilo dovoljan stepen prevencije. Nijesmo vidjeli dovoljno nekih upečatljivih slučajeva koji će stvoriti podsticaje privrednim subjektima da se uzdrže od nedozvoljenih praksi. Mislim da bez krupnih slučajeva, sjetimo se i u Srbiji je čuveni tajkun Mišković, prije negdje sedam, osam, devet godina prvi put ozbiljno napadnut od strane države, baš na terenu zaštite konkurencije. Taj moćni tajkun, vlasnik jedne ekonomske imperije, koji se bavio raznim drugim

zloupotrebama o kojima se pričalo, proklizao je, uslovno rečeno, ne zamjerite na izrazu, upravo na terenu nepoštovanja propisa o zaštiti konkurencije.

Zanimalo me, pošto i Vi dolazite iz Nikšića, ja sam iz tog grada, naveli ste u Izvještaju jedan broj auto-kuća, auto-škola koje su optužene, odnosno u vezi kojih je pokrenut prekršajni postupak za zaključenje nedozvoljenih restriktivnih sporazuma, zanima me i kakav je epilog tu bio i u kontekstu toga da kažete. Negdje sam uvjeren da su vaši zahtjevi bili opravdani, ali gdje postoji problem u procesuiranju i dokazivanju na sudu prije svega prekršajnom sudu. Gdje je tu prostor za unapređenje zakonodavstva da bismo došli do toga da i sudovi koji mislim da su deficitarni kada je u pitanju poznavanje prava konkurencije da bi postupali da bismo imali presuđene slučajeve i time prevenciju?

Drugo pitanje. Imajući u vidu da je u nadležnosti Agencije o zaštiti konkurencije, pored ostalog i da daje mišljenja o propisima iz oblasti zaštite konkurencije, da vidimo što je sa materijom krivično-pravne zaštite konkurencije? Naravno Skupština usvaja, poslanici mogu da predlože zakone, idu kao predlagači zakona i Vlada, ali je ipak tu mišljenje i stručna analiza Agencije za zaštitu konkurencije posebno važna i značajna jer se najviše bavite tom materijom. Mi recimo imamo jedno, usudiću se da kažem, u članu 270 Krivičnog zakonika - krivično djelo zloupotreba monopolističkog položaja. Dakle, odvgovorno lice u privrednom poslovanju i u drugom subjektu privrednog poslovanja koje zloupotrebom monopolističkog ili dominantnog položaja na tržištu ili zaključivanjem monopolističkog sporazuma izazove poremećaj na tržištu ili taj subjekat dovede u povlašćen položaj u odnosu na druge, tako da ostvari imovinsku korist za taj subjekat ili drugi nanese štetu drugim subjektima privrednog poslovanja, potrošačima ili korisnicima kazniće se do pet godina. Vidite li da i terminološki, dajte da kažem, i terminološki nije usklađen sa Zakonom o zaštiti konkurencije. Dakle, postoji prostor za usklađivanje jer imamo i neke, kako sam rekao restriktivne sporazume koji jesu dozvoljeni i koji vode ka ekonomskoj efikasnosti.

Sa druge strane, a evo pošto na žalost nema kolega iz opozicije pa možda koji minut više ove rasprave, naravno i za kolege nije na odmet, zaista mislim da su i kolege i Radulović i naša koleginica Popović i kolega Krapović zaista bili u materiji i dobro je da se i u ovom domu čuje nešto što se tiče zaista stručnih pitanja ne samo gole i ogoljene politike. Dakle, zanima me to mišljenje kako doći do unapređenja krivično-pravne zaštite na terenu konkurencije.

Treće pitanje institucionalnog položaja, mada će i kolege tu nešto elaborirati. Negdje apsurdno je ako kontrolisani subjekat postavlja kontrolora, to je Vlada, a Vlada jeste kontrolisani subjekt od ove agencije, posebno u pogledu državne pomoći. Državne pomoći nema bez Vlade, odnosno postoji još jedan broj organa države koji učestvuju u tome, ali dominantno Vlada.

I konačno četvrto pitanje. Mislim da treba više djelovanja na terenu, sprečavanje namještenih ponuda u vezi javnih nabavki. Inače organizacija za evropsku saradnju OECD dakle sačinila jedno precizno uputstvo za otkrivanje namještenih ponuda, veoma dobro znamo da je to jedno ozbiljno pitanje javne nabavke, u zemljama OECD-a čine negdje 12% BDP-a i tržište javnih nabavki veoma značajno. Postoji praksa i opravdano sumnjamo da vidimo kako podići kapacitete, kako preurediti normativni okvir Crne Gore, da se otkrivaju namještene ponude u vezi javnih nabavki jer su to svojevrsni restriktivni sporazumi, karteli. Recimo, dva privredna subjekta se dogovore da se ne nadmeću. Zašto je bitno nadmetanje kod javnih nabavki - da bi država platila najnižu cijenu, da bi najmanji odliv bio budžetskih sredstava. Ako se dva privredna subjekta takmiče i nadmeću oni će prije svega nuditi državi kao javnom naručiocu nižu cijenu svoje ponude. I to je dobro za državu jer imamo manji odliv budžetskih sredstava, manji teret sutra u odnosu na poreske obveznike. I sad, recimo dva privredna subjekta umjesto da se takmiče i da država dobije najnižu cijenu, dogovore se da jedan odustane, dogovore se o fiktivnoj ponudi da ta ponuda bude namjerno visoka da propadne, dogovore se čak o podjeli tržišta, jedan privredni subjekat na terenu Budve se prijavljuje za javne nabavke radova, drugi na terenu Nikšića, treći na terenu Podgorice, dakle podjela tržišta kako bi ostali usamljeni prema određenim kategorijama naručilaca, podizali cijene bez straha od konkurencije i dovodili do najvećeg odliva budžetskih sredstava. Dakle, to su te namještene ponude u vezi javnih nabavki, a to su klasični restriktivni sporazumi, odnosno kartelski dogovori i nama treba praksa za sankcionisanje toga.

Zanima me šta se planira na tom planu da se uradi i organizacionom i u pogledu kadrovskih kapaciteta, ali i u pogledu normativnog okvira da se efikasnije i uspješnije ovo otkriva. Dakle, posebno imajući u vidu kod javnih nabavki je predvidiv tok tražnje u vezi javnih naručilaca, što olakšava postizanje dogovora. Vrlo često se nabavljaju standardizovani proizvodi koji nemaju nekih supstituta i to je faktor dodatan koji olakšava namještanje ovih javnih ponuda, te prema tome stvarno postoji jedna opravdanost da Agencija za zaštitu konkurencije ostvari i neke reformske korake na ovom terenu. Svjedoci smo, posebno kada su u pitanju građevinski radovi, kakvi su zapravo kartelski dogovori, a kako to podriva, ne samo tržišnu konkurenciju nego i vodi odlivu budžetskih sredstava i štetama.

Konačno, koeficijent konkurencije kod javnih nabavki iz godine u godinu pada, a imali smo stalno unapređenja zakonodavstva o javnim nabavkama. Treba da se postavi pitanje da li je to stvar barijera nekih ili nekog privrednog propadanje ekonomije, ili ne znam čega već, ali da li je to dijelom uzrokovano i ovim

namještenim ponudama u postupcima javnih nabavki čemu su sklone velike firme koje su svih prethodnih godinama, usudiću se da kažem i decenija, bile povlašćene i stekle dominantan položaj na tržištu zahvaljujući upravo ovim poslovnim odnosima sa državom u pogledu javnih nabavki? Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (14.12.22 14:13:55)

Zahvaljujem kolegi Momu Koprivici.

Sada dajem riječ kolegi Danilu Šaranoviću i to je posljednji diskutant prijavljen po ovoj tački dnevnog reda.

Izvolite, kolega Šaranoviću.

DANILO ŠARANOVIĆ (14.12.22 14:14:04)

Hvala, potpredsjednice Bošnjak.

Poštovane kolege, poštovani predstavnici Agencije za zaštitu konkurencije, poštovani građani,

Na početku bih želio da se zahvalim potpredsjednici Bošnjak što je izašla u susret mom zahtjevu da se danas obratim povodom ove tačke dnevnog reda iako nijesam bio prijavljen kao diskutant, ali ponukala me jedna, na prvom mjestu civilizovana, ali i onako jedna stručna i siguran sam plodotvorna, pokazaće to i budući period, rasprava između svih učesnika koji su bili sagovornici na ovu temu, tako da dozvolićete da i ja dam par komentara. Trudiću se, naravno da ne ponavljam sve ono što su govorili moji prethodnici, kako kolege iz mog poslaničkog kluba, tako i kolega Radulović.

Dakle, prosto radi javnosti koja nas prati da i ja negdje stanem u Vašu zaštitu i da kažem da Vi ste danas ovdje u ulozi izvršnog direktora Agencije, odnosno direktora Agencije za zaštitu konkurencije koji, uslovno rečeno, brani izvještaj prethodnog menadžmenta, tako da mi Vama lično ne možemo adresirati odgovornost za ono što su rezultati rada prethodnog menadžmenta sa kojim, imamo ovdje konsenzus u Parlamentu, uopšte njeismo zadovoljni, ali tu smo da zajedno sa vama otvorimo jednu, rekao bih, kvalitativnu raspravu, da vidimo i prepoznamo ono što su bile loše neuralgične tačke u radu prethodnog menadžmenta, da prosto vidimo da i Vi nas ubijedite da ste u ovom trenutku svjesni svih izazova koji su pred vama kao budućeg menadžmenta. Takođe, mislim da je dobro i da ovdje u parlamentu podsjetimo na to da je Agencija godinama maltene bila u v.d. stanju, tako da konačno, eto poslije nekoliko godina imamo situaciju da je rukovodstvo Agencije u punom kapacitetu.

Zbog čega sam htio da se javim. Komentarisao bih par stvari. Dakle, kada je u pitanju zakonodavni i institucionalni položaj same Agencije želio bih da shvatite, ja sam bar tako shvatio, sve ove komentare koje ste mogli čuti od mojih kolega kao pruženu ruku Parlamentu, odnosno u ovom trenutku parlamentarne većine da budemo najpouzdaniji partner vama kao Agenciji, rukovodstvu Agencije, u onome što treba da bude postizanje pune nezavisnosti Agencije za zaštitu konkurencije. Šta želim da kažem? Dakle, očekujem od vas, sad vas javno pozivamo, da zajedno pristupimo onom što treba da bude obezbjeđivanje takvog zakonodavnog okvira, koji će omogućiti punu nezavisnost Agencije za zaštitu konkurencije. Zbog čega je to nama potrebno gospodine Jovoviću? Evo upravo se, završavajući svoju diskusiju, kolega Koprivica dotakao nečeg što mi označavamo sintagmom dogovorna ekonomija. To je nešto što je jedna od crnih tačaka ukupnom privrednom sistemu Crne Gore. Nemamo mi dogovornu ekonomiju samo na primjeru, odnosno u sektoru građevinarstva, imamo gotovo na svim nivoima. Znam da vi nijeste regulator, primjera radi, bankarskom sektoru u Crnoj Gori, ali zašto da ne razmišljamo o tome bez obzira što je njima regulator Centralna banka kao krovna finansijska institucija u Crnoj Gori, zašto vi ne bi ušli u jedan teren koji se tiče same konkurencije, šta želim da kažem? Odgovorno tvrdim da ako postoje karteli u sektoru građevinarstva, budite sigurni da ti karteli postoje i na terenu bankarskih usluga, pa imate dogovornu ekonomiju na način gdje se tipa Komercijalne banke u Crnoj Gori dogovaraju koja će imati monopol u sektoru kreditiranja stanovništva, koja će imati monopol u sektoru kreditiranja privrede, koja će biti dominantna na terenu kartičarstva, koja će biti dominantna na terenu platnog prometa. Šta tu ima za konačan rezultat? Za konačan rezultat ima lošu konkurenciju koja je neophodna privredi, neophodna je građanima kako bismo imali dobre polazne osnove za sve korisnike usluga, ali i za one koji učestvuju u tržištu.

Dakle, vi se bavite sa dvije ključne oblasti, jedna je konkurencija, a druga je kontrola državne pomoći. Naravno, nije normalno da vi koji ste zavisni od Vlade kako u pitanju izbora, samog rukovodstva, tako i po pitanju samog finansiranja vi prosto nemate adekvatan zakonodavni preduslov da budete u potpunosti nezavisni od izvršne vlasti koja vas finansira, a vi treba da kontrolišete vladu koja dodjeljuje državnu pomoć. Dakle, prosto mislim da je tu potpuno jasno šta treba da uradimo u narednom periodu svi zajedno, da bismo obezbijedili dobre pretpostavke. Zaista ne bih u ovom trenutku pominjao ono što su

pominjali moji prethodnici kako na sjednici Odbora za ekonomiju, kada smo razgovarali o ovome tako i danas.

Ja bih pomenuo jednu stvar i tražim to od vas. Kada se budemo sastajali sljedeći put, kako vi ne bi dobili kritike poput one koju je uputila kolegunica Popović, kada su u pitanju ovi izvještaji, a to je da oni zaista nemaju neku kvalitativnu notu, volio bih da se mnogo više posvetite kvalitetu nego samom kvantitetu kada vi budete radili svoj dio posla. Tako da negdje evo sugestija to sam vam u najkraćem i pomenuo na sjednici Odbora za ekonomiju, finansije i budžet i to je jedna od tema koja onako i te kako tangira kako građane, tako i pravna lica, a to je subvencioniranje povlašćenih proizvođača električne energije u prethodnom periodu, koje su građani, fizička lica, domaćinstva, ali i privreda, finansirali u prethodnom periodu sa čini mi se preko 17 miliona eura kroz plaćanje računa za struju. Takozvane mini hidroelektrane su u prethodnom periodu ja mislim možda bile i najisplativiji biznis u Crnoj Gori po uloženom euru. Mi smo u prethodnih nekoliko godina vodili dosta puta raspravu o tome u Parlamentu i svi znamo da je taj i te kako isplativ biznis bio rezervisan za pojedince koji su ili u rodbinskim, tajkunskim ili sličnim vezama sa vrhom bivšeg režima. Dakle, samo mi recite, kako može da bude konkurencija zdrava konkurencija kada vi dobijate koncesije i postajete povlašćeni proizvođač električne energije i to na način da vam se garantuje otkup proizvedene struje i plus vam se garantuje po povlašćenim uslovima, tu nema konkurencije, tu konkurencije ne postoji.

Tu su bitne obje stvari kojima se bavite i konkurencija i da konačno damo, odnosno dobijemo odgovor na pitanje. Da li je to državna pomoć okej, nije subvencionirala Vlada, odnosno države te povlašćene proizvođače, na direktan način, ali jeste na posredan, tako što je obavezala da korisnike električnih usluga u Crnoj Gori, a mi imamo monopolistu, svi smo bili obavezni da kroz plaćanje računa za struju finansiramo biznis povlašćenih proizvođača električne energije. Tako da je to jako bitno i sa aspekta konkurencije i sa aspekta kontrole državne pomoći i volio bih da kada se sretnemo sljedeći put, mada vi kada dođete ovdje za godinu dana predstavljacete izvještaj za ovu godinu, očekujemo od vas da date doprinos kada je u pitanju ova konkretna tema koja je jako važna za svakog građanina Crne Gore i za svako pravno lice tokom sljedeće godine.

Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (14.12.22 14:22:04)

Zahvaljujem kolegi Šaranoviću.

Da li Vi želite završnu riječ, jer smo iscrpili listu diskutantata?

Izvolite.

Pravo na završnu riječ.

NEBOJŠA JOVOVIĆ (14.12.22 14:23:52)

Hvala uvaženom poslaniku Koprivici i poslaniku Šaranoviću i ostalim poslanicama i poslanicima, na jednoj inspirativnoj diskusiji koju smo danas imali prilike da čujemo u ovom parlamentu. Smatram da je ovo jedan od najboljih načina širenja i promocije i politike zaštite konkurencije i politike kontrole državne pomoći.

Kolega Koprivica je iznio nekoliko konstatacija sa kojima bih se ja složio i kada ste me pitali šta bih uradio da unaprijedim zakonodavni okvir upravo bih se nadovezao na izlaganje poslanice Popović i smatram da u narednom periodu treba da uzmemo jedan od modaliteta da kaznena politika dođe u Agenciju za zaštitu konkurencije, da izmijenimo zakon u dijelu kada je u pitanju kaznena politika. Da Agencija predlaže kolike su to visine kazne, sada u ovom trenutku mi kada vodimo dva postupka, jedan postupak je upravni postupak, a jedan je prekršajni postupak. U tom prekršajnom postupku sud je taj koji izriče kazne. Nama u zakonu stoji u 1-10% prihoda, ali je sud koji ima krajnji uticaj na cjelokupni proces vođenja predmeta.

Danas ovdje imao sam priliku i da dobijem neki vjetar u leđa od poslanika, da su pružili ruku kako novom rukovodstvu, tako i Agenciji za zaštitu konkurencije da ćemo sve ove mjere u narednoj godini pokušati, naravno u saradnji sa resornim ministarstvima, da implementiramo i da stavimo u naše zakonodavstvo i da unaprijedimo kako Zakon o zaštiti konkurencije, tako i Zakon o kontroli državne pomoći. Tako da smatram da bi na taj način Agencija, uz punu finansijsku nezavisnost i uz zapošljavanje mladih perspektivnih ljudi posebno kada je u pitanju pravo, došla u situaciju da imamo jedan jaki mehanizam, jaku instituciju koja bi mogla da djeluje i preventivno i nakon izvršenog prekršaja.

Takođe, ono što bih apostrofirao kada je sva dodjela državne pomoći davaocima je u obavezi zakonsko da prijave Agenciji za zaštitu konkurencije da žele da dodijele neku vrstu državne pomoći. U

često slučajeve imali smo prilike da vidimo, kao kod Montenegro Airlinesa oni dodijele ta sredstva, a nakon svega toga mi moramo da vodimo postupak.

Znači, u Agenciji osim postupka o kojem smo danas govorili, prethodnog davanja mišljenja za neku dodjelu državne pomoći, Agencija ima pravo i naknadne kontrole, odnosno nakon što se dodijeli državna pomoć Agencija ima pravo da pokrene postupak po službenoj dužnosti da utvrdi da li je to u skladu sa Zakonom o kontroli državne pomoći ili nije.

Mi smo u našem zakonu napravili i određena usaglašavanja sa praksom Evropske unije, nije to samo u Crnoj Gori, dešava se to vjerujte mi i na nivou Evropske unije, kao što je profesor Radulović govorio, da se dodijeli novac i da nakon toga Evropska komisija utvrdi da li je taj novac narušio mjeru konkurencije između države Crne Gore i ostalih evropskih država.

Kolega Šaranović je iznio takođe jednu konstataciju koja je za mene eto jako čudna da smo 2018. godine u v.d. stanju. Smatram da niko za nekih šest mjeseci ne može da doprinese ne ovoj instituciji, nego bilo kojoj instituciji u v.d. stanju da doprinese kako bi implementirao sve mjere o kojima smo razgovarali danas.

Znači, opet ponavljam, nije bitno stvarno da li sam to ja ili neko drugi direktor Agencije stvarno uopšte to nije predmet rasprave, ali neko treba da dobije puni kapacitet, mandat kako bi imali prilike i ove godine i sljedeće i one tamo da čujemo i riječi poslanika kada je u pitanju rad neke institucije u ovom slučaju Agencije za zaštitu konkurencije.

Smatram da su ovo predmetni izvještaji prethodnog menadžmenta i eto ja sam se danas našao u nekoj nezahvalnoj ulozi da govorim šta je neko u prethodnom periodu radio. Nadovezao bih se na sve vaše konstatacije, kolega Krapović je istakao da smo ove godine 2020. pokrenuli i riješili veliki broj predmeta. To nije lako, vjerujte, sa ovim kapacitetima koje smo danas imali. Ja kad sam došao na mjesto direktora desila mi se situacija da imam samo par službenika raspoloživih na poslovima kontrole državne pomoći, u prethodnom periodu šest osoba smo zaposlili na poslovima zaštite državne pomoći i konkurencije. Imamo u punom kapacitetu direktora Agencije, novi Savjet, a u narednom periodu se nadam da ćemo puštiti i za zamjenike i za još pojačanje administrativnih kapaciteta.

Prva pretpostavka za to su finansijske nezavisnosti, kad budemo imali novca da povećamo broj zaposlenih i kad budemo imali, i to je važno napomenuti, da su plate u Agenciji za zaštitu konkurencije na nivou državne uprave i vjerujte mi jedan službenik je krajnje demotivisan da radi na ovako složenim i kompleksnim poslovima za neke, da kažem, plate koje mi imamo u Agenciji, za razliku od ostalih regulatora gdje su mnogo veće plate u odnosu na nas. Vjerujte, imali smo neke neprijatnosti u ranijem periodu, kada su službenici totalno u tom dijelu su bili demotivisani. Uz sve vaše i diskusije, konstatacije, kritike, svakako pokušaćemo u narednom periodu da implementiramo sve ovo o čemu ste danas razgovarali. Eto i kolegi Šaranoviću na kraju da kažem kada su u pitanju povlašćene cijene električne energije. Takođe treba da istaknem, da nije Agencija u mogućnosti da donese zakone kada su u pitanju podsticajne mjere. Znači, one su donesene u prethodnom periodu od strane Parlamenta na predlog Vlade kada su u pitanju podsticajne mjere za male proizvođače električne energije, ono što mogu da vam kažem da će Agencija u narednom periodu, ne samo taj, nego sve ostale slučajeve gledati i da u skladu sa nadležnosti i ovlašćenjima Agencije ispita da vidi da li je došlo do nekih prekršaja kako Zakon o zaštiti konkurencije, tako i Zakon o kontroli državne pomoći.

Još jednom bih vam se na kraju zahvalio na inspirativnoj diskusiji mislim da smo po prvi put ovdje u Parlamentu imali prilike, kada je rad Agencije za zaštitu konkurencije, ako smo malo fokusa sa Godišnjeg izvještaju o radu Agencije prebacili na stručne stavove kada su u pitanju politika konkurencije i državne pomoći, smatram danas na ovaj način građani Crne Gore gledaju i slušaju, i ne samo građani nego i privredni subjekti kojima je u obavezi da poštuju ove zakone i na koje se najviše odnose.

Hvala vam.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (14.12.22 14:31:09)

Hvala i Vama.

Zahvaljujem na datoj završnoj riječi i konstatujem da je pretres po ovoj tački dnevnog reda završen, izjasnićemo se naknadno i da obavijestim vas za dalji rad. Sjutra očekujemo rad odbora da bi se pripremili za tačke dnevnog reda koje su za plenum. Tako da sutra neće zasijedati plenum, ali preksjutra u 10.30 h počinjemo i očekujemo da će na dnevnom redu biti tačka devet i tačka 36 i eventualno ako još nešto bude pripremljeno do tada.

Zahvaljujem svima.

Izvolite, proceduralnu reakciju kolega Koprivica.

MOMO KOPRIVICA (14.12.22 14:32:02)

U neformalnoj komunikaciji ja bih vas zamolio da u petak ne počnemo u 10.30 h nego nešto kasnije, evo iz kog razloga, u petak ako se planira Izvještaj Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu, ukoliko se planira da taj izvještaj bude na dnevnom redu želim da vas obavijestim da je već zakazana sjednica Odbora u 9.30 h i 9.45 h, u petak, tog odbora koji je podnosilac predloga, pa samo da u tom smislu imamo u vidu to. Mada ovo možemo i u nekoj neformalnoj komunikaciji koja je zaista korektna i ove stvari dogovaramo na efikasan način.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (14.12.22 14:32:39)

Zahvaljujem, imali smo tu informaciju, i ja sam članica Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu, ali ćemo zbog toga što nam zaista treba efikasan rad, jer imamo mnogo tačaka dnevnog reda, da završimo do kraja godine, očekujemo sutra Odbor za budžet i finansije, pa će prvo ići sa tim tačkama koje budu na odboru pripremljene, a onda ćemo u dogovoru planirati vrijeme, jer imamo u vidu da ste vi predlagač zakona, odnosno predlagač ove tačke dnevnog reda koja je planirana za petak. Tako da mi ćemo početi u 10.30 h, ali dogovaraćemo se kad koja tačka da počne i u dogovoru naravno sa vama ćemo i vrijeme prilagođavati.

Zahvaljujem svima i vidimo se u petak.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (16.12.22 10:38:33)

Kolege poslanici, nastavljamo Četvrtu sjednicu Drugog redovnog (jesenjeg) zasjedanja u 2022.godini. Prelazimo na pretres o Predlozima finansijskih planova sa planovima rada za 2023.godinu nezavisnih regulatornih tijela. Objedinili smo ove tačke. I to tijela: Agencije za elektronsku komunikaciju i poštansku djelatnost, Regulatorne agencije za energetiku i regulisanje komunalne djelatnosti, Komisije za tržište kapitala i Agencije za elektronske medije. Ovlašćeni predstavnici regulatornih tijela su: Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost: Branko Kovijanić, predsjednik Savjeta Agencije i Darko Grgurović, izvršni direktor Agencije koje pozdravljam. Regulatorne agencije za energetiku i regulisanje komunalne djelatnosti: Miroslav Vukčević, član Odbora Agencije i Milica Knežević, izvršna direktorica Agencije. I njih pozdravljam. Komisije za tržište kapitala: Zoran Đikanović, predsjednik Komisije, takođe pozdravljam. Agencije za elektronske medije: Branko Bošković, predsjednik Savjeta Agencije i Sunčica Bakić, pomoćnica direktora i rukovoditeljka sektora za monitoring Agencije. I njih pozdravljam.

Sada imamo izvjestioce Odbora za ekonomiju finansije i budžet, a to su: naš kolega Bogdan Božović, Zdenka Popović, koleginica, Danilo Šaranović i Miloš Konatar, kolege uvažene.

Otvaram pretres, da li predstavnici regulatornih tijela žele dati dopunsko obrazloženje? Hoćemo li početi prvo od Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost? Izvolite.

BRANKO KOVIJANIĆ (16.12.22 10:40:29)

Poštovana potpredsjednice Skupštine, poštovane kolege poslanici,

Pred nam je plan rada sa finansijskim planom za 2023.godinu. Pokušaću u jednom kratkom rezimeu da obradim oba ova akta da bismo što više racionalizovali i dobili na vremenu.

Planovi Agencije za 2023.godinu su:

1. Normativne aktivnosti vezane za donošenje izmjena i dopuna podzakonskih akata donijetih na osnovu Zakona o elektronskim komunikacijama i Zakona o poštanskim uslugama, donošenje stručnih osnova za podzakonske akte koje usvaja resorno ministarstvo i stručne osnove za izradu propisa i akata koje je donijela Vlada Crne Gore, kao i podzakonska akta koja je Agencija donijela na osnovu ostalih zakona sa kojima je dužna da uskladi svoje poslovanje. Glavna normativna djelatnost agencije u 2023.godini biće učestvovanje u radu radne grupe koja je obrazlovalo ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma na izradi novog zakona o elektronskim komunikacijama kojim će biti transponovana Direktiva EU 2018/1972 Evropskog parlamenta i Savjeta Evrope od 11.decembra 2018.godine o utvrđivanju Evropskog zakonika elektronskih komunikacija. U okviru vršenja zakonskih nadležnosti vezanih za zaštitu konkurencije u oblasti elektronskih komunikacija, Agencija u 2023.godini takođe planira da nastavi aktivnosti na troškovnim modelima *top down*, aktivnosti na troškovnim modelima *bottom up*, aktivnosti na izračunavanju prosječnog ponderisanog troška kapitala za 2022.godinu, primjenu rezultata modela *bottom up* i *top down* na regulaciju veleprodajnih i maloprodajnih cijena usluga, praćenje implementacije regulatornih obaveza nametnutih operatorima sa značajnom tržišnom snagom. Takođe, nastavljaju se aktivnosti na sprovođenju sporazuma o sniženju cijena usluga roaminga u javnim mobilnim komunikacionim mrežama u regionu

zapadnog Balkana zaključenog 04.04.2019.godine i na inicijative za smanjenje cijena međunarodne terminacije poziva u regionu.

U okviru vršenja nadležnosti u oblasti upravljanja radio frekvencijskim spektrom kao najvažnije bi trebalo istaći okončanje procesa dodjele radio frekvencije za 5G mobilne komunikacione mreže. Naime, vjerujemo da ste upoznati da je, nakon uspješne pripreme i sprovedenih javnih konsultacija sa zainteresovanim stranama, Savjet Agencije krajem oktobra ove godine donio odluku o pokretanju postupka aukcije radio frekvencijskog spektra iz opsega koji se zovu pionirski 5G opsezi. Konkretna postupak podnošenja ponuda od strane kvalifikovanih ponuđača preko elektronskog softera za aukciju spektra će početi 20.12. ove godine, znači u sledeći utorak, i računamo da do kraja sledeće nedelje to bude kompletno sve završeno. Istakli bi i to da ukoliko budu prodati svi resursi koji su ponuđeni i to po početnoj cijeni koju je utvrdilo Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma biće ostvaren prihod za budžet Crne Gore u iznosu od oko 8,4 miliona eura. Takođe, želimo istaći da je i budžet Crne Gore početkom 2022.godine uplaćeni iznos jednokratne naknade od oko 7,1 milion eura što je bio ostvareni rezultat aukcije spektra koja je organizovana tokom i sprovedene krajem 2021.godine od strane zaposlenih ove agencije, koji u kontinuitetu iskazuju visoki ekspertski nivo u segmentu upravljanja radio frekvencijskim spektrom kao ograničenim prirodnim resursom naše države.

Takođe, bi istakli i to da će predstavnici agencije biti u sastavu državne delegacije koja će učestvovati na svjetskoj konferenciji o radio komunikacijama koju organizuje Međunarodna unija za telekomunikacije krajem 2023.godine i na kojoj se donese strateška dokumenta za dalji razvoj radio komunikacija. Na kraju, što se tiče plana rada, Agencija će u svom radu u 2023.godini raditi na realizaciji mjera iz strategije digitalne transformacije Crne Gore, dokumenat 2022. do 2026. sa akcionim planom 2022. - 2023., realizaciji mjera iz akcionog plana za sprovođenje strategije razvoja poštanske djelatnosti i realizaciji mjera iz drugih strategija i akcionih planova u cilju realizacije poslova koje obavlja agencija i gdje je agencija uključena.

Na kraju samo jedna rečenica, nije moglo biti sastavni dio ovoga, vrlo je aktuelno i desilo se prije nedelju - dvije dana, potpisana je Deklaracija u Albaniji, ne znam da li se sjećate u kojoj su potpisnici te deklaracije bili operatori iz regiona iz Zapadnog Balkana i Evropske unije, Nacionalne administracije, Nacionalna regulatorna tijela za elektronske komunikacije i Regionalni centar, odnosno RCC, a sve u cilju smanjena troškova cijena rovinga članica Zapadnog Balkana sa Evropskom unijom. Mislim da je to jedan veliki korak i da će to biti poboljšanje i da će tu taj boljitak osjetiti svi naši građani i privrednici naravno gdje će već od 1. oktobra nekom deklaracijom i tako dogovoreno, gdje će već od 1. oktobra iduće godine biti smanjene cijene čak i dovedene do nivoa cijena interneta u našoj državi tako da ćemo mi moći da koristimo taj internet u zemljama Evropske unije potpuno kao kod kuće što bi se reklo. To je prvi korak, a kasnije će se ići i na smanjenje cijena voica, odnosno SMS-a poruka itd. Mislim da je to jedan sjajan projekat na kojem ćemo svi morati još puno da radimo ovo je samo početak, ovo su samo neke ideje, ali tu mora da se uključe i nacionalne administracije i naša Regulatorna agencija. Kad kažem naša mislim na Crnu Goru, a tu su sve države iz Zapadnog Balkana zajedno sa Evropskom unijom. Naravno i RCC koji je vođa tog projekta, kao i Berek, odnosno krovna Regulatorna evropska agencija koja treba da da sve te preporuke oko toga. Znači, jedan ogroman posao i nadam se da ćemo svi zajedno uspjeti da već od 1. oktobra osjetimo boljitak ove deklaracije koja je potpisana prije dvije nedjelje u Albaniji.

Izvinjavam se samo ovo je bio plan. Vrlo kratko, evo pokušaću vrlo kratko i oko finansijskog plana.

Finansijski plan Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost za 2023. godinu je pripremljen u skladu sa odredbama Zakona o elektronskim komunikacijama, Zakona o poštanskim uslugama koji su utvrđeni izvori sredstava i načina obračuna naknada, a sastoji se od prihoda i rashoda Agencije za 2023. godinu.

Finansijski plan Agencije za elektronsku komunikacije i poštansku djelatnost predviđa da Agencija za 2023. godinu prikuplja sredstva predviđena Zakonom o elektronskim komunikacijama i Zakonom o poštanskim uslugama i to:

1. Naknade za vršenje poslova regulacije i nadzora tržišta elektronskih komunikacija;
2. Naknada za korišćenje radio frekvencija, brojeva i adresa;
3. Ostale naknade i drugi izvori u skladu sa zakonom i
4. Naknade shodno Zakonu o poštanskim uslugama.

Projekcije sadržane u planu oslanjaju se na očekivanja da će Agencija uspješno obavljati poslove iz svoje nadležnosti. Finansijski plan predviđa da u prihodima Agencije visina godišnje naknade za regulaciju i nadzor tržišta elektronskih komunikacija čini najznačajniji dio ukupnih prihoda u iznosu od 1.734.313 eura, odnosno 44,06%. Godišnja naknada za korišćenje radio frekvencije u iznosu od 1.495.500, odnosno 38% godišnje naknade. Za korišćenje brojeva i adresa u iznosu od 496, odnosno 12,6. Naknade propisane Zakonom o poštanskim uslugama u iznosu od 170.000 ili 4,32% i ostale naknade i drugi izvori u skladu sa zakonom od 40.000, odnosno 1,02%.

Planirani prihodi u 2023. godini iznose 3.935.813 i manji su planiranih prihoda u 2022. godini za 0,05%. Finansijskim planom projektovane su sve relevantne ekonomske kategorije kvantitativno i kvalitativno i utvrđene mjere za njihovo ostvarenje. Svrha ovog dokumenta je da prikaže potrebe Agencije u 2023. godini i kroz zakonom utvrđene izvore finansiranja izvrši uravnoteženje prihoda i rashoda.

Planirani rashodi Agencije u 2023. godini sadrže rashode za tekuće poslovanje u iznosu od 3.775.613 i sa rezervom planirani rashodi će iznositi 3.935.813. Planirani rashodi Agencije u 2023. godini su utvrđeni na osnovu planiranih aktivnosti Agencije i plana rada za 2023. godinu i uzimajući u obzir rashode Agencije ostvarene u prethodnim godinama i tekućoj godini. Kod planiranja se vodilo računa o izvršavanju obaveza utvrđenih Zakonom o elektronskim komunikacijama, Zakonom o poštanskim uslugama, potrebom za materijalno-tehničkim i kadrovskim osposobljavanjem, izvršavanjem obaveza Agencije iz drugih zakona i strategija, kao i izvršavanje obaveza Agencije u vezi sa angažovanjem na domaćem i međunarodnom planu. Rashodi Agencije za 2023. godinu planirani su na principima racionalnog ekonomičnog i efikasnog poslovanja u skladu sa stanjem na tržištima elektronskih komunikacija i poštanskih usluga, kao i oštih ekonomskim prilikama u Crnoj Gori. Znači, ukupno planirani rashodi za 2023. godinu su manji od planiranih rashoda u 2022. godini za 0,5%. Eto toliko i hvala.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (16.12.22 10:51:25)

Zahvaljujem. Radujemo se tom projektu. Nadam se da ćemo imati podršku.

Sada dajem riječ nekome iz Regulatorne agencije za energetiku i regulisanje komunalne djelatnosti. Izvolite.

MIROSLAV VUKČEVIĆ (16.12.22 10:51:47)

Poštovana potpredsjednice Skupštine, poštovane poslanice i poslanici,

Predlog finansijskog plana sa planom rada Regulatorne agencije za energetiku i regulisanje komunalne djelatnosti za 2023. godinu utvrđen je na osnovu Zakona o energetici, Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti i statuta Agenciji. U finansijskom planu je iskazan plan prihoda i rashoda Agencije za 2023. godinu koji je utvrđen na osnovu procjene sredstava potrebnih za obavljanje planiranih poslova Agencije iz njene nadležnosti, kao i resursa koje je potrebno obezbijediti da bi Agencija mogla efikasno, kvalitetno i blagovremeno da izvršava svoje obaveze. Ukupni prihodi i rashodi za 2023. godinu planirani su u iznosu od 1.579.589, 87 eura. Prihod je dominantno zasnovan na godišnjim naknadama za korišćenje izdatih licenci, a rashodi se sastoje od rashoda poslovanja Agencije u iznosu od 1.447.206 eura. Rezerve u iznosu od 65.000 eura i amortizacija osnovnih sredstava Agencije u iznosu od 67.392 eura. U ovom predlogu je dat uporedni tabelarni prikaz plana prihoda i rashoda za 2022. i 2023. godinu. Može se vidjeti da je većina troškova na gotovo istom nivou kao u tekućoj godini, a određena odstupanja postoje zbog ispunjavanja zakonskih obaveza.

Plan rada Agencije za 2023. godinu sadrži pregled i opis aktivnosti koje Agencija treba da sprovede radi ostvarenja ciljeva zasnovanom na Zakonu o energetici, Zakonu o prekograničnoj razmjeni električne energije i prirodnog gasa, Zakonu o nadzoru nad veleprodajnim tržištem električne energije i prirodnog gasa, Zakon o komunalnim djelatnostima i drugi zakoni i propisi čije je obveznik primjene Agencija i nalažu sprovođenje značajnog broja aktivnosti koje su usmjerene na sledeće:

1. U energetsom sektoru normativne aktivnosti utvrđenja cijena je naknada za davanje saglasnosti na predlog cijena;

2. Odlučivanje po zahtjevima za izdavanje licenci za obavljanje energetskih djelatnosti;

3. Utvrđivanje statusa zatvorenog distributivnog sistema električne energije;

4. Davanje saglasnosti na planove razvoja i investicione planove operatora sistema električne energije;

5. Davanje drugih saglasnosti i odobravanju;

6. Zaštitu kupaca, kao i nadzor nad radom i poslovanjem energetskih subjekata, posebno u odnosu na kvalitet isporuke i snadbijevanja električnom energijom;

7. Finansijsko poslovanje regulisanih elektro-energetskih subjekata;

8. Gubitke u prenosnom i distributivnom sistemu električne energije;

9. Investicije u prenosnom i distributivnom sistemu električne energije;

10. Prekograničnu razmjenu energije i dodjelu prekograničnih kapaciteta;

11. Transparentnost i dostupnost informacija vezanih za tržište električne energije;

12. Poštovanje uslova iz izdatih licenci i

13. Nadzor nad radom veleprodajnim tržištem električne energije.

U sektoru za regulisanje komunalne djelatnosti aktivnosti su normativne aktivnosti utvrđivanje cijena i naknada i davanja saglasnosti na predlog cijena, odlučivanje po zahtjevima za idavanje licenci za obavljanje ove djelatnosti, nadzor nad radom i poslovanje subjekata.

Pored aktivnosti vezanih za sektor energetike, sektor komunalnih djelatnosti značajan dio poslova odnosi se na opšte poslove kojima se obezbjeđuje obavljanje djelatnosti utvrđenih navedenim zakonima, kao što su knjigovodstveno administrativni poslovi, poslovi sprovođenja postupaka planiranih javnih nabavki, izrade godišnjih izvještaja i planova, organizovanje i sprovođenje internih procesa u oblasti rada i radnih odnosa, sprovođenje postupaka po zahtjevima za slobodan pristup informacijama, analize i sagledavanje potreba izmjena postojećih internih opštih akata Agencije, sprovođenje preporuka Državne revizorske institucije, te sprovođenje mjera za unapređenje integriteta Agencije uz koordinaciju menadžerom integriteta unapređenje i uspostavljanje nove saradnje sa institucijama na nacionalnom i međunarodnom nivou kontinuirano kadrovsko jačanje i osposobljavanje. To je ono najkraće. Hvala.

PREDSJEDNICA BRANKA BOŠNJAK (16.12.22 10:55:58)

Zahvaljujem gospodinu Vukčeviću.

Sada dajem riječ gospodinu Zoranu Đikanoviću vezano za Komisiju za tržište kapitala i njihove planove. Izvolite.

ZORAN ĐIKANOVIĆ (16.12.22 10:56:12)

Hvala.

Dakle, plan za 2023.godinu.

Poslovni plan, odnosno plan rada Komisije za 2023.godinu fokusiran je u skladu sa emisijom komisije i zakonom, odnosno ovlašćenjima koja su data komisiji kao regulator na tržištu kapitala. Ono na čem bismo stavili poseban fokus je istraživanje i prilagođavanje regulacije koju je Evropska unija već razvila, a odnosi se na digitalnu imovinu. U vezi s tim bilo je nekoliko aktivnosti i formirane su i neke grupe u okviru Ministarstva finansija i Centralna banka su pokrenuli projekat, mislim sa Savjetom Evrope vjerovatno Evropska unija to finansira, komisija je uključena u to. Bio je jedan sastanak prije desetak dana i do kraja godine će biti još jedan u pripremi rada na tome. Dalje, komisija je uključena u pregovaračka poglavlja 2,4,6,9 i 17 to kontinuirano i kontinuirano i radi. Pored toga u prošloj godini je završen odlično i veoma uspješno projekat koji je finansirala Evropska unija sa pet regulatora iz Evrope, Centralne banke iz Njemačke, Holandije i Hrvatske i regulatori tržišta kapitala iz Hrvatske i Njemačke i kao rezultat toga su prijedlozi tri zakona koje komisija da kažem kao materijal, ne mogu reći prijedlog, jer mi ne dajemo prijedlog, ali kao radni materijal dostavljen Ministarstvu finansija i koliko sam ja u toku Ministarstvo finansija ih je stavilo bilo na javnu raspravu koja je okončana. Dalji postupak vjerovatno slijedi. To su Zakon o alternativno investicionim fondovima, Zakon o otvorenim fondovima sa javnom ponudom i Zakon o penzionim fondovima. Mislim da ćemo u narednih par dana ovo svakako prije kraja godine imati izmjene i dopune Zakona o tržištu kapitala. On je onako malo obimniji i proizilazi što iz prakse što iz tog projekta.

Nastavno na to super vizija tržišta što je uloga komisije se nastavlja isto tako kontinuirano, korporativno upravljanje kao jedan od fokusa i unapređenje tog regulatornog okvira i prakse korporativnog upravljanja. U tom kontekstu smo imali, a i nastavice sa nekim edukacijama za sve emitentne hartije od vrijednosti, odnosno za prvenstveno veće kompanije i eventualno ako nađemo donatora, a pokušavali smo za sad ne ide baš jer ovo nije fokus trenutno iz Evrope da se radi unaprijeđeni kodeks korporativnog upravljanja. Zaživo je CRPI - to je Centralni registar propisanih informacija opet koju svaki emitent objavljuje u određenim periodima. On je instaliran ove godine, počeo je da kažem emitenti su počeli da ga pune podacima. Ne mogu reći da je pun i da je u ful funkciji, to je do emitenata, ali nastavljamo preventivno da idemo prema tome bez nekih sad kazni ili ne znam čega, upozorenja. Ima reakcija kompanija, odnosno Odbora direktora i vlasnika firmi i sve više se ka tome fokusiraju.

Nadalje ove godine, a namjera je i za narednu da nastavimo prilično intezivnu edukaciju učesnika na tržištu i zainteresovane javnosti. Ove godine smo imali nekoliko ciklusa edukacije bili su desetak državnih institucija onih koje bi trebalo da budu uključeni. Centralna banka, Ministarstvo finansija, Katastar, odnosno Uprava za nekretnine itd. Poreska svakako, a pored toga smo imali tri ciklusa edukacije za licence, preko 80 učesnika je bilo, interesovanje se pokazalo poprilično velikim i to su da kažem neki novi ljudi koji se interesuju za karijeru u ovoj oblasti i pored toga tek je započeo projekat, za narednu godinu će biti isto tako prilično fokusiran. Negdje još ranije smo pokušavali pa smo sad pokrenuli s Centralnom bankom projekat razvoja finansijske pismenosti, mislim da je ovaj cd stao iza njega i ideja je da pokušamo da nađemo način kako da se približimo predškolskom i školskom uzrastu, odnosno djeci u formativnim

godinama, kad stvaraju navike koje kasnije rezultiraju njihovim odlukama, njihovim ekonomskim životom, dobrobit i sve ostalo. To je ovako ukratko. Ako želite i Finansijski plan da pomenem on je prilično ne mogu reći skroman, ali u odnosu na dosadašnje prihode nešto manje je planiran ili na dosadašnje budžete koje je komisija imala. Obzirom da komisija naplaćuje naknade od učesnika i od nekih aktivnosti koje oni sprovode na tržištu manje od pola budžeta je moguće planirati, jer se dešava u nekim redovnim periodima, a bogami ostalo je po želji, po aktivnosti toga ko pokreće tu vrstu, bilo je emisija akcija za smanjenje, spajanje, pripajanje itd. Na nekih 770.000 eura su planirani prihodi. Mislimo da s tim može sve da se ostvari što smo planirali i rashodi su za 20.000 eura manji. Planirani su na sadašnjem obimu zapošljenih u Komisiji i izdacima koji se već mogu mnogo bolje planirati za narednu godinu. Hvala i ako bude pitanja ja ću odgovoriti na svako. Hvala.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (16.12.22 11:01:52)

Zahvaljujem se gospodinu Đikanoviću.

Vidim da pripremate za Skupštinu dosta zakona, što znači nadam se da će i oživjeti ovo tržište kapitala sa tim izmjenama makar živnuti.

Sada dajem riječ predstavniku Agencije za elektronske medije gospodinu Branku Boškoviću. Izvolite.

BRANKO BOŠKOVIĆ (16.12.22 11:02:25)

Poštovani građani, ja ću ukratko predstaviti Finansijski plan i plan rada Agencije za elektronske medije za 2023.godinu.

Ukupni prihodi Agencije projektovani su na iznos od 1.095.370 eura. U strukturi prihoda planirano je da godišnje naknade za pružanje usluga na zahtjev čine najznačajni dio ukupnih prihoda 64,8%. Godišnje naknade za emitovanje 34,7% dok bi ostali poslovni dobici bili 0,4% preostalih prihoda. Godišnje naknade za emitovanje planirane su na osnovu vrijednosti osnovice za prethodnu 2022.godinu u iznosu od 1.800 eura, ako se pogledaju planirani prihodi od naknada za kablovske operatore može se konstatovati da su utvrđene na istom iznosu kao za prethodnu godinu, a to je 2,9% godišnje prihoda pružaoca usluga ostvareno po ovom osnovu. Ukupni rashodi Agencije projektovani su na visini od 1.093.996 eura.

U cilju unapređenja rada Agencije u toku 2023.godine planira se realizacija investicionih aktivnosti koja se odnosi na nekoliko segmenata - nabavka programskog paketa menadžment sistema, nadogradnja i održavanje softvera za monitoring, nabavka opreme za monitoring i nabavka opreme za dotur signala. Govoreći o planu rada u narednoj godini Agencija će nastaviti aktivnosti usmjerene na realizaciju njenih obaveza u vezi sa raspodjelom sredstava elektronskim medijima iz Fonda za podsticanje pluralizma i raznovrsnosti medija. Obim i struktura raspodjele sredstava zavise će od dinamike obezbeđenja sredstava za Fond za 2022. i 2023.godinu. Ukoliko dođe do usvajanja Zakona o audiovizuelnim medijskim uslugama tokom 2023.godine sprovedeće se aktivnosti u vezi sa pripremom i usvajanjem seta ključnih podzakonskih akata koje bi Agencija trebala da donese u sklopu usaglašavanja svog rada i rada subjekata nadzora sa novim ili revidiranim zakonskim rešenjima.

Praćenje realizacije obaveze emitera u vezi sa programskim standardima biće u fokusu i tokom 2023.godine. Pored toga na osnovu kontinuiranih aktivnosti nadzora nad praksom emitera vezano za dobro označavanje i raspoređivanje sadržaja Agencija će vršiti monitoring i na analizu i na odgovarajući način prezentovati javnost izvještaju o primjeni propisa i nastojati da proaktivno djeluje na polju edukacije emitera kako o značaju primjene tako i prepoznavanja programskih sadržaja neprikladnih i potencijalno štetnih za maloljetnike. Tokom 2023.godine planirano je sprovođenje višemjesečnog istraživanja sadržaja nacionalnih televizijskih emitera u Crnoj Gori sa posebnim akcentom na sadržaje koji se realizuju u realnom vremenu. To su jutarnji programi, na primjer centralne informativne emisije u cilju isticanja važnosti, dosledne primjene jezičkih pravila i standarda u programima radijskih i tv emitera.

Agencija će u saradnji sa domaćim i stranim partnerima nastaviti sprovođenje aktivnosti u cilju jačanja uslova za kontinuiranu promociju znanja i vještina oblasti medijske pismenosti i organizovaće se niz radionica za zaposlene u Agenciji i medijskim kućama. Naredne godine nastaviće se s aktivnostima na prevođenju publikacija, odnosno uputstava za podsticanje vještina medijske pismenosti koje će biti namijenjene djeci, roditeljima, nastavnicima i vaspitačima. Na samom kraju, posebna pažnja biće poklonjena unapređenju ponude i dostupnosti programskih sadržaja koji tretiraju pitanja od značaja za osobe s invaliditetom. Hvala.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJK (16.12.22 11:06:22)

Zahvaljujem gospodinu Boškoviću.

Iscrpili smo ovaj dio obrazloženja i uvodnih izlaganja predlagača.

Da li izvjestioci odbora žele riječ? Shvatila sam ne.

Prelazimo, onda, na diskusije.

Prvi diskutant je kolega Dejan Đurović. Izvolite, kolega Đuroviću.

DEJAN ĐUROVIĆ (16.12.22 11:06:55)

Zahvaljujem, potpredsjednice.

Pred nama su više priloga i predloga finansijskih izvještaja nezavisnih regulatornih tijela koje smo imali da vidimo kroz izvještaje 2021. godine i Predlog finansijskih planova regulatornih tijela za 2023. godinu.

Što se tiče Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost, počecu od toga da u ovom trenutku, u ovom savjetu koji broji pet članova fali dva člana. Juče sam to napomenuo na Odboru. Prvih dana januara će biti raspisan konkurs za dva člana Savjeta. Malo je čudno da je prošao jedan vremenski period i da fale članove, da nema mogućnosti da se upotpune, a čini mi se da to nikad nikome nije bio ni interes. Inače, mišljenje je da nakon 2020. godine nije došlo do velikih poremećaja i promjena kada je u pitanju i menadžment i funkcionisanje ovih nezavisnih regulatornih tijela. Toliko o onoj priči da smo po dubini promijenili sve i postavili svoje kadrove. Ovdje imate ozbiljnu razliku između mišljenja dva nalaza revizora. Imate vaš nezavisni revizor "Spin Off" i DRI koji su u suprotnosti jedna s drugim. Takođe su očigledni problemi i u javnim nabavkama. Djelimično tu ne možete snositi krivicu jer Zakon o javnim nabavkama je u najmanju ruku katastrofalan. Neophodno vam je i donijeti Zakon o elektronskim komunikacijama za bolje funkcionisanje same regulatorne agencije. Imate preko milion korisnika. Za javnost Crne Gore, svaki građanin Crne Gore ima dva mobilna telefona. Da li je količina mobilnih telefona nešto donijela previše dobroj Crnoj Gori ili smo spali u jedan mondemski sektor iz kojeg, čini mi se, nemamo baš neki izlaz.

Što se tiče Agencije za energetiku i regulisanje komunalne djelatnosti, vaš Odbor ima tri člana, predsjedniku je istekao mandat, on funkcioniše do izbora novog, jedan je u penziji. Toliko o tome koliko smo vodili računa da upotpunimo sve kadrove u menadžmentu ove agencije. U preporukama DRI imate posebno naznačene preporuke oko zarada, javnih nabavki i putovanja. Juče smo otvorili priču oko minihidroelektrana gdje je rečeno da su korisnici dobili subvencije da bi afirmisali zelenu energiju. Duplo su veće subvencije i duplo im je bilo plaćeno više nego što je bilo u tom trenutku na berzi. Da li je fer da ti koji su dobili subvencije danas budu trgovci strujom. Da li je konkurentnost s nekim ko nije dobio subvencije. Da li znamo ko je dobio subvencije. Sigurno nisu predstavnici tadašnje opozicije niti su neko ko je nepoznat prvoj porodici Crne Gore. Sve dozvole za mini hidroelektrane vrte se u krug prve porodice. Danas su oni konkurentni na tržištu. Juče ste mi čak rekli da je cijena jeftinija nego na svjetskom tržištu. Da, ali ta je cijena u ovom trenutku u Crnoj Gori.

Juče sam vam rekao je li moguće da Elektroprivreda Crne Gore nije uvidjela budućnost zelene energije kroz solare nego se čekalo do prošle godine kada je došao novi menadžment i otvorio priču. Danas imate kritiku Elektroprivreda Crne Gore priča samo o solaru. Solari su obnovljivi izbor energije, minihidroelektrane nisu. Nisu posebno u ovom kakav je sada, ekološki potpuno neutemeljen. To imate i u NECP-u, Nacionalnom planu za energetiku i energetske efikasnost i klimatske promjene, u kojem se kaže da je dio strukture koju Njemačka nije koristila prodat na Zapadnom Balkanu, obnovljivi izvor energije po NECP-u ne podrazumijevaju hidroelektrane.

Agencija za elektronske medije. Juče smo, gospodine Boškoviću, pričali o kaznama koje je dobila Happy televizija zabrane emitovanja. Riječ je o govoru mržnje, čini mi se, netoleranciji i agresivnosti, zbog toga su kažnjeni. Mislite li da bi Televizija Crne Gore, u proteklih deset godina, da su se ovakvi parametri držali, jedan jedini dan mogla emitovati svoj program. Možete li se vi sjetiti šta je sve u Dnevniku Televizije Crne Gore govoreno o liderima i funkcionerima Demokratskog fronta. Zna li kako je Dnevnik počinjao? Hronika, sudski proces, državni udar. To je trajalo 20 minuta i onda se pojavi neko od meteorologa i kaže kako će vrijeme sutra bit i to slaže. Zamislite šta bi sve i kakve kazne trebalo da doživi Televizija Crne Gore u zadnjih deset godina. Nisam bio visoki funkcioner u tom trenutku, ali ovi ljudi jesu i šta su preživljavali oni i njihove porodice. To je zastiđe Crne Gore. Saglasan sam ako treba da kaznu dobije neki elektronski medij. Isto tako moramo se podsjetiti i onoga na šta je ličila TV Bastilja zadnjih deset godina, kako je počinjao i kako se završavao program. Da nije bilo nijednog gostovanja visokog funkcionera Demokratskog fronta na Televiziji Crne Gore ukoliko nije bio pripremljen kompletan program i aranžman da se što više kleveti Demokratski front i kroz tu emisiju. Tako da godinama nismo bili ni prisutni na Televiziji Crne Gore.

Ono što je prošlo kažu treba zaboraviti, nije tako. Onaj narod koji zaboravi svoju istoriju on nema ni svoju budućnost. Hvala.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (16.12.22 11:16:35)

Zahvaljujem se kolegi Đuroviću.

Vama da kažem da u svakom momentu ko želi da odgovori ima pravo na odgovor, samo signalizirajte elektronski ili možete na kraju kako Vi procijenite.

Sada dajem riječ kolegini Milosavi Paunović. Izvolite kolegince Paunović, a da se pripremi Tamara Vujović.

MILOSAVA PAUNOVIĆ (16.12.22 11:17:06)

Zahvaljujem, potpredsjednice Bošnjak.

Pozdrav našim gostima i poštovanim građanima i kolegama prisutnim ovdje u Parlamentu. Ja ću zaista se potruditi da budem kratka da dam doprinos današnjem zasijedanju na način što ću komentarisati ono što je nama veoma važno i ono što je meni blisko od svih tih djelatnosti kojima se vi bavite, a naravno kolege će svako u svojim interesovanjima pričati. Međutim, ja ću pričati danas ovdje u ime svih žena Crne Gore, u ime žena u politici, u ime mojih koleginica iz Parlamenta i Ženskog kluba Skupštine, daću sebi za pravo da vam se obratim zbog toga.

Naime, znam i poznato mi je i u razgovoru sa vama i sa kolegama znam da Agencija za elektronske medije nema da kažem pod svojom jurisdikcijom odnosno pod svojom zakonskom djelatnošću i obavezama i pravima koje ona ima, nema pravo da kontroliše određene portale koji su prisutni u našoj zemlji, kao ni društvene mreže, odnosno najviše komentare, ono što govorim najviše se u stvari odnosi na komentare na društvenim mrežama i na onome što je tamo prisutno. Sve je to javni prostor i žene u politici, naročito poslanice koje su najviše eksponirane kao i u opšte žene su izložene jednom teroru klasičnom od strane građana na društvenim mrežama, bez obzira kojoj političkoj partiji pripadaju, bez obzira šta je izjave, situacija je takva da u stvari niko ne čita niti komentariše ono što je ta žena izjavila i ono čime se ta žena bavi, jednostavno svi se komentari svode na račun njenog fizičkog izgleda, na račun njene porodice, da ne govorim o komentarima. To je zaista jedna situacija alarmantna, opet ponavljam, znam da ne možete to na taj način kontrolisati, ali dešava se da se na portalima naročito, na primjer, kada je bilo formiranje manjinske Vlade, a i prije toga, ne smijemo zaboraviti portal Udar, koji je bio predmet i krivičnog gonjenja, odnosno krivičnih prijava, mislim da je tu stalo, jer definitivno se tim portalima ne može ući u trag, otvaraju se u nekim drugim državama, šta već se pojavilo u medijima, međutim, nama ženama to u politici zaista ne mijenja stvar. Situacija je takva da jedino što može da zaštiti bilo koju ženu, ovo se odnosi takođe i na muškrce, ali ja ću govoriti, rekla sam već u ime Ženskog kluba, bilo koju ženu može da zaštiti samo privatna tužba koju će ona podnijeti, u koliko u tom komentaru im anekih elemenata ili prekršajne odgovornosti ili krivične odgovornosti i tako dalje. Međutim, ne smijemo zaboraviti činjenicu da veliki broj žena, da se prvo ti postupci vode u sjedištu činioca tog krivičnog djela ili prekršajnog postupka. To podrazumijeva da žena iz bilo kojeg grada u Crnoj Gori treba da se izlaže određenim troškovima i naporu i psihičkom maltretiranju da bi došla u taj grad gdje je učinioc tog krivičnog djela kao i situaciju da treba da se fizički suoči sa njim, što je zaista jedna neprijatna situacija i prije svega i teško podnošljiva za svaku ženu koja je od te ličnosti doživjela neki vid vrijeđanja i to najgori obično bude.

Druga stvar, žene nemaju sredstava, jednostavno većina žena nema sredstava da vodi takav postupak s ozbirom na to da se goni po privatnim tužbama a zastupnik, znamo koliko koštaju advokati, koliko je pristup jendom ročištu i za tužbu i za sve procesne radnje koje se prduzimaju. Dakle, žena jednostavno nema sredstava da zaštiti, materijalnih sredstva, samu sebe ili se dešava da nema vremena, kao što je većina poslanica, jednostavno nemamo vremena time da se bavimo, da idemo od grada do grada da istupamo u tim predmetima i tako ostanu počinioci ovakvih djela ne kažnjeni. Ne odnosi se ovo samo na žene, ovo širi i mržnju i međunacionalne netrpeljivosti i sve moguće negativne efekte po jedno društvo ima, da ne govorim o tome da to čitaju djeca i da na taj način oblikuju svoju ličnost i odrastavju uz takve stvari, kasnije dobijamo jendru situaciju koja je veoma loša. Takođe, imamo situaciju da nadzor nad Zakonom o elektronskim medijima u suštini ne funkcioniše, ni jedan portal i ovaj mediji o kome govorim niti društvene mreže, odnosno prije svega portali, čak ni pored upozorenja ne poštuju obavezu svoju da u roku od 30 minuta uklone negativne komentare u kome je sadržana mržnja, seksizam ili nešto slično. ili još gora varijanta širenje vjerske i nacionalne mržnje. Jednostavno to ne poštuje ni jedan mediji, ni jedan portal.

Kao što sam već rekla, s obzirom na to da je jedini način da se ovo štiti privatnim tužbama i znam da nemate ovdje naležnost, ali definitivno apelujem na vas kao što pozdravljam i akciju da ste sada

preduzeli, vidim i po medijima određene akcije u cilju medijske pismenosti maloljetnika, što je veoma bitno, jer od te djece upravo nastaju ovakvi ljudi o kojima govorim, naročito žene koja je spremna da drugoj ženi napiše neku jako lošu stvar, pozdravljam te akcije, apelujem na vas i na nas zajedno da nađemo neki način, znam da ne možemo sve ove mreže uvrstiti pod jurisdikciju zakona ali da nađemo neki način da definitivno zaštitimo, ne samo žene nego sve građane u našoj zemlji i maloljetnike, kao i takođe da se protiv nekih televizija i protiv nekih medija, evo sada neću ovdje targetirati ni jednu, ali znamo dobro da je bilo nekih fašističkih poruka i svakakvih i da je bilo neprimjerenog muzičkog sadržaja i svega, reagovala je javnost na to, ali trebalo bi definitivno da nađemo neke mjere, naročito kaznene mjere i sankcije da se ovakve pojave u budućnosti ne ponavljaju i da se sankcionišu. Ovo definitivno nije motivaciona poruka ni za mušakrcu, a kamo li za jednu ženu da se bavi politikom, da istupi javno i da kaže ono što ima iznese svoje mišljenje u svakom trenutku i na taj način doprinese kreiranju politika i da kažem poboljšanju ovakvog stanja kakvo imamo u svojoj državi. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (16.12.22 11:23:40)

Zahvaljujem kolegici Paunović.

Sada dajem riječ kolegici Tamari Vujović i ona je poslednji diskutant prijavljen po ovoj tački dnevnog reda, odnosno ovim objedinjenim tačkama dnevnog reda.

Izvolite, kolegice Vujović.

TAMARA VUJOVIĆ (16.12.22 11:24:14)

Pozdravljam sve naše goste iz regulatornih agencija.

Moja diskusija će biti više jedan osvrt i na izvještaj o radu i na plan rada Agencije za elektronske medije. Ono što se vidi iz izvještaja o radu i što vidimo u Planu rada za sledeću godinu, to je da prošle godine ste imali manje prihoda zbog toga što ste oslobodili druge rate, plaćanja za emitovanje sve komercijalne i javne emitere, što je dobro, jer je korona kriza uticala i na sam kvalitet i na sadržaj programa i one emitere koji su emitovali programe "Uči doma" kako su pomogli našim školarcima da savladaju, odnosno obrazovanje na daljinu i to je svakako uslovlilo smanjenje vaših prihoda. U jednoj normalnoj godini, mislim oslobođenoj od korone očekuje se da ćete imati prihoda viši od milion eura i u svakom slučaju možemo zaključiti da je agencija likvidna, a pošto je to jedan regulator i obezbeđuje sredstva za svoj rad iz naknada za emitovanje i iz drugih sopstvenih prihoda smatramo da je to primjer kako i treba da bude. Ako je neko nezavisni regulator on treba da bude nezavistan i u finansijskom smislu. Dakle, likvidnost agencije i njena samoodrživost nije upitna a samim tim milion i po eura i ako su veliki izdaci za plate i prikazni su i dalji troškovi neki, zaista može da doprinese onome što ste tamo i naveli, a to je promocija medijske pismenosti, unapređenje vaših softvera za praćenje programa, analizu i tako dalje.

Što se tiče moje diskusije, ona će više biti usmjerena na Agenciju za elektronske medije kao regulatora ali prvenstveno i na to, jer ovo nam je prilika da razmotrimo ovdje ovaj set medijskih zakona koji se već dugo pišu i koji su na javnoj raspravi ne znamo možda ovo su poslednji dani ili je već završeno kada se može dati neka kvalitetna primjedba ili sugestija, pa se onda očekuje da taj nacrt tri medijska zakona bude poslat ekspertima iz Savjeta Evrope. Vidjeli smo da su se mnogo uključile nevladine organizacije koje se bave pitanjima medija i da su organizovale čak i neke okrugle stolove i dalje mnogo korisnih sugestija kako ove zakonske okvire unaprediti. U tom smislu sigurno ni ne znam u planu da li piše, ali Agencija za elektronske medije će svakako morati donijeti veći broj podzakonskih akata kojima bi morala da se uskladi sa ovim izmjenama zakona.

Ono što je svakako zadatak Agencije za elektronske medije je da se u većoj mjeri bavi prvačenjem programa emitera sa aspekta toga da li emiteri poštuju profesionalne standarde, da li proizvode količinu sopstvenog sadržaja, to je jako važno onako kako je predviđeno njihovom programskom strukturom, jer ja mislim da se samo čak motivacijom ili subvencijama naših programskih sadržaja od naših emitera može smanjiti prosto povećava se nivo informacija sa lokalnog sadržaja, ali se smanjuju i uticaji sa strane. Jako je važno iskontrolisati da li je taj sadržaj sopstveni programski, a pogotovo onaj koji se odnosi na Crnu Goru u dovoljnom procentu kao što je to i naznačeno. Jedna velika uloga gde ja ne znam koliko je dosada Agencija za elektronske medije kako dalje planirati, da li je predviđeno u zakonima treba da se pozabavi, to je borba protiv dezinformacija i lažnih vijesti, zatim naravno to bi spadalo u kršenje standarda izvještavanja i u tome ja vidim zaista ne znam na koji način možete možda odgovorom mi pomoći na koji način bi Agencija mogla da ima sve veću ulogu u ovom jednom zaista važnom problemu.

Takođe, tu je naravno i dobna obilježnost sadržaja i promocija medijske pismenosti itd. Vidjeli smo da ste u prošloj godini, primjenom međunarodne Konvencije, prekograničnoj televiziji izrekli kazne zabrane

reemitovanja televizije i Hepy, Pink zbog govora mržnje u trajanju od pola godine. Nadam se da ćete u narednoj godini imati još bolji monitoring emitera, jer smatram da i pojedinim domaćim emiterima koji su se registrovali prošle godine na tržištu Crne Gore, ovdje prvenstveno mislim na Gradsku televiziju bi mogli da se nađu različiti razlozi za eventualne primjedbe, ne kažem kazne, ali u svakom slučaju primjedbe i preporuke.

Ono što ja takođe zadatak Agencije za elektronske medije to je jedna koregulacija sadržaja, odnosno regulacijom na način da možete ograničiti distribuciju sadržaja. Država u ovom smislu može da pomogne ako obezbijedi kredibilnu i kvalitetnu podršku upravo o onome što sam ranije rekla, a to je da mediji domaćem tržištu stvaraju sopstveni sadržaj. Jedna od mogućnosti kako bi se ovo moglo subvencionisati je smanjenje naknade za nacionalne emitere da se smanje njihovi troškovi u odnosu recimo na kablovsku televiziju. Takođe, Zakon o audio vizuelno medijskim uslugama nadam da se je predvidio u svojim zakonskim odredbama pooštavanje kazni, odnosno mogućnost da se kažnjavaju emiteri koji ne rade svoj posao kako treba, a krše profesionalne standarde itd.

Takođe, ono što je važno nacrtom novog Zakona o medijima je predviđeno da Fons za posticanje pluralizma i raznovrsnosti u medijima, a koji vi raspodjeljujete ta sredstva mogu pristupiti samo mediji koji imaju mehanizam samoregulacije bilo da su oni u kolektivnom samoregulatornom tijelu ili su ustanovili svoje ombudsmane interno samoregulatorno tijelo itd. Ovo zbog toga što je postavilo se veliko pitanje portala kao što je rekla koleginica Paunović. Znamo da dosadašnjim zakonskim rešenjem vi niste imali ingerencije nad portalima nad njihovim sadržajem na time da neku preporuku ili mjeru na kršenje njihovih profesionalnih standarda. Tako da nadam se da je u ovom zakonima predviđeno to da se i portali smatraju internetskim publikacijama i da na neki način potpadnu pod ono što je kontrola Agencije za elektronske medije.

Na javnoj raspravi su se čuli predlozi da zabrana medija koji šire dezinformacije ili zabrana internetskih publikacija koje ne žele da se upišu u evidenciju medija ne bi trebali i ne bi mogli uopšte da rade, odnosno da ne bi trebalo ni na koji način njih niti pomagati niti da bi ih trebalo staviti pod okrilje zakona, a čula su se i druga mišljenja da bi onemogućavanje njihovog rada bilo kršenje principa slobode izražavanja. Dakle, ovo su jako važna pitanja koja nam medijski zakoni donose i nadam se pošto je kazano da je bilo 24 sjednice radne grupe za izradu ovih zakona nadam se da ste učestvovali u izradi tih zakona i da će predlozi medijske zakone što prije doći nama na izjašnjavaanja.

Crna Gora nema strategiju za borbu protiv lažnih vijesti teorija zavjere i crnogorsko medijsko izbornu i krivično zakonodavstvo ne poznaju u velikoj mjeri niti sadrže odredbu za zaštitu od pogubnog uticaja ovih fenomena. Ono što je govorila poslanica Paunović to je ako je u pitanju govor mržnje ili ako su u pitanju lažne vijesti itd. zaista oni se mogu tretirati prema Zakonu o javnom redu i miru i Zakonu o zabrani diskriminacije, ali to bi podrazumijevalo da svako od nas kada primijeti tako da kažem nešto nama lično ili nešto što je nama stalo da ide nekim privatnim tužbama itd. Prosto nema svako za to ni vremena, ni živaca, ni novaca, tako da zaista smatramo da ovo treba uvesti u jedan mehanizam regulacije da se tim bave određene institucije po službenoj dužnosti da to se ne ostavlja na primjer onome koga se to tiče na sopstvenu inicijativu da li će tužiti ili ne. U svakom slučaju ovdje takođe treba jačati zakonski okvir, pa u tom dijelu dakle nadamo se da će svaki mediji koji je upisan u evidenciju medija morati da ima neki mehanizam samo regulacije, ako ga ima bilo kolektivno ili individualni onda će moći da učestvuje u raspodjeli sredstava Fonda za medijski pluralizam koji vi raspodjeljujete.

Takođe, smatramo da je potrebno definisati da su mediji prepoznati oni koji nisu do sada bili prepoznati kao mediji, a to su upravo portali, tj. nisu upisani do sada u evidenciji o medijima te im se nisu mogle nametnuni zakonske odredbe kao i svi drugi mediji moraju da poštuju. Takođe postoji još jedna pravna nedoumica koja se tiče nadzora i regulacije medija, a to je da štampa i portali ne pripadaju vašoj regulaciji, ako sam dobro razumjela. Po Zakonu o medijima upravo portali, ali i štampani mediji, a radio i televizija kao udio medijske i vizuelne usluge spadaju prema Zakonu, odnosno vi ste zaduženi za njihovu regulaciju. Ovdje ostaje ovo nejasno pitanje medija, ali isto tako i onoga da li jedovoljan mehanizam koji se zove samoregulatornost tijela za štampu da ono svaki pisani komentar, odnosno svaki pisani sadržaj dovoljno može da iskonotroliše.

Dakle, etički kodeksi, medijski savejeti za samoregulaciju i Agencija za elektronske medije, ja tu vidim da tako kažem neki stub koji bi trebao da se bavi osim kvaliteta sadržaja, suzbijanjem dezinformacija i lažnih vijesti i govora mržnje, ali na neki da kažem strukturisani način od govora mržnje, od komentara ne na društvenim mrežama nego na portalima recimo medija pa dalje do štampanih medija i televizije. Takođe, dakle formalizovati i ojačati institucije koje sankcionišu govor mržnje i lažne vijesti, pospiješiti finansiranje lokalnih emitera, jer vidimo da lokalni emiteri apsolutno pogotovo lokalni javni emiteri ne mogu biti i nisu u velikoj mjeri finansijski održivi, a to se vidi prema tome što vam izuzetno doguju ne mogu da plaćaju ni ove naknade za emitovanja, a vjerujte lokalni emiteri koji proizvode veliki procenat informative sa lokalnim informacijama zaista znače lokalnom stanovništvu i predstavljaju da kažemo jedan veliki mehanizam kako građani saznaju o svojoj okolini i o pitanjima koji se njih tiču. Dakle, da se stave portali

pod kontrolu to smo rekli i da se primjenju profesionalni standardi, da nema skrivenog reklamiranja. Dakle, da takođe se odredi minimalna stopa proizvedenog sopstvenog sadržaja i da se to strogo kontroliše.

Ne bih dalje oduzimala vremena već ako budete mi dali odgovor onda ću dati komentar. Hvala.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (16.12.22 11:35:16)

Zahvaljujem kolegici Vujović.

Da li vi želite završne riječi?

Hoćemo li redom svi? Prvo Agencija za komunikaciju i poštansku djelatnost. Izvolite.

BRANKO KOVIJANIĆ (16.12.22 11:35:37)

Kolega Đurović je postavio pitanje vezano oko sastava Savjeta Regulatorne agencije za elektronsku komunikaciju i poštansku djelatnost.

Tačno je da Savjet ima pet članova, predsjednika i četiri člana. Tačno je i to da u ovom trenutku imamo samo tri člana. Dva člana su, jednom je prestao mandat više nije u Savjtu, a drugi je po sili zakona odnosno odlaskom u penziju takođe nije više član Savjeta. Moram odmah u startu da kažem da Regulatorna agencija apsolutno nema nikakve ingerencije oko izbora novih članova. Zna se ko to radi. To radi Skupština, odnosno Odbor za ekonomiju, finansije i budžet koji raspisuje javni poziv, predlažu kandidate sa tog javnog poziva i zna se ko to usvaja u plenumu Skupštine, usvaja, odnosno bira dva nova člana, tako da apsolutno nije ovo što je gospodin Đurović rekao da sačekamo novi zakon. Nema potrebe, stari zakon, odnosno aktuelni zakon apsolutno to sve reguliše i vrlo je precizan u tom dijelu. Toliko, gospodih Grgurović će odgovoriti na drugii dio pitanja koji je postavio takođe gospodin Đurović.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (16.12.22 11:36:56)

Izvolite, gospodine Grguroviću.

DARKO GRGUROVIĆ (16.12.22 11:37:00)

Poštovane poslanice, poštovani poslanici,

Ja ću pokušati da dam odgovor na drugi dio komentara poslanika Đurovića u vezi sa nalazima DRI, 2021 DRI je izvršio reviziju pravilnosti, reviziju finansijskog poslovanja Agencije za 2020.godinu i dali su 26 preporuka. Veći dio se odnosio na reviziju preporuke iz reviziju pravilnosti. Od tih 26 preporuka u Izvještaju koji je DRI dostavio Agenciji u novembru 2022.godine ovakav je status, 17 preporuka je potpuno realizovano, četiri preporuke su djelimično realizovane i jedna preporuka je u fazi realizacije, dvije preporuke DRI se nije moglo ovjeriti u status realizacije, jedna preporuka nije primljenjima i jedna preporuka nije realizovana.

Osvnrno bih se samo na dva ova slučaja, dvije preporuke da se DRI nije moglo ovjeriti u status realizacije odnose se na to da se takvi slučajevi nijesu ni desili tako da nijesmo mogli da obezbijedimo podatke da se DRI uvjeri u realizaciju, odnosno nije bilo otpisa u 2021.godini i nije bilo neispravnih ponuda za javne nabavke u 2021.godini. Ova jedna preporuka, znači samo jedna koja nije realizovana Agencija trenutno ne može ni realizovati, jer prije nje treba Skupština da realizuje jednu preporuku koju je DRI, koju je dobila od DRJ da bi mi nastavili rad na njoj.

U vezi sa Zakonom o elektronskim komunikacijama znači Ministarstvo za ekonomiju i turizam je formiralo radnu grupu kao nosilac obaveze izrade, pripreme nacrtu novog zakona o elektronskim komunikacijama i Agencija tu ima obavezu samo kao učesnik u toj radnoj grupi i mi smo delegirali četiri člana kao učesnici u toj radnoj grupi. Naravno da zakon treba uskladiti sa pravnom tekovinom EU, prvenstveno sa evropskim kodom za elektronske komunikacije i još nekim aktima iz pravne tekovine Evropske unije. Nakako sam doživio da se ovaj jedan milion korisnika, u stvari kreće se između 1.100.000 i 1.200.000 godišnje dobio neku negativnu konotaciju.Međutim smatram da ne treba to doživljavati ništa kao negativno, jer su ciljevi svih razvijenih zemalja, ciljevi Crne Gore i to da povećamo dostupnost i korišćenja elektronskih komunikacionih usluga na teritoriji čitave države i mi se zdušno trudimo sa operatorima sa Vladom i sa Skupštinom da povećamo dostupnost, prvenstveno geografsku i u tom cilju imamo velike investicije koje na nivou prihoda sektora u odnosu na prihod sektora u poslednjih pet godina iznose 36% koliko je to veliko pola milijarde eura je investirano u elektronske komunikacione mreže u tih

pet godina. Znači 36% od ukupnih prihoda na nivou EU taj procenat iznosi 13% i mi smo ponosni na to i na geografsku dostupnost i razvoj elektronskih komunikacionih mreža.

Što se ekonomske dostupnosti tiče, znači treba da snizimo cijene i agencije u prethodnih desetak godina, od kad je dobila prava i počela da vrši regulaciju nekih cijena napravila tu znatne pomake. Na primjer u Crnogorskom telekomu lokalni pozivi susniženi za 40%, cijene međumjesnih poziva za 74%, pozivi ka mobilnim mrežama u Crnoj Gori za 88%, pozivi ka drugim fiksnim mrežama u Crnoj Gori za 60%, međunarodni pozivi su sniženi između osam i 72%. Takođe sa prodajnim uslugama terminacije u fiksne mreže je sniženo 67%, a nacionalna terminacija poziva u mobilne mreže je sniženo za ukupno 76%. Znači sve ti poslovi analiza tržišta troškovnog računovodstva i sve aktivnosti Agencije u cilju sniženja cijena, odnosno povećanja ekonomske dostupnosti usluga za građane su dale značajne rezultate. To je dovelo da smo i kod različitih međunarodnih organizacija ocijenjeni kao vrlo uspješni izdvojiću da smo za Međunarodnu uniju za telekomunikacije koja je specijalizovana Agencija Ujedinjenih nacija i njen ICT regulatorni tracter za 2021. godinu gdje je Crna Gora od 193 zemlje rangirana kao četrnaesta. Ima 93 boda od mogućih 100. Takođe po DESI indeksu Crna Gora koja računa Evropska komisija, Crna Gora ima najveći DESI indeks u regionu. Po brzini pristupa rangirani smo na 57. mjestu od 224 države i imamo od zemalja Zapadnog Balkana najveću brzinu pristupa internetu.

Takođe, u jednom izvještaju od ljetos koju je dao kabal organizacija iz Britanije Crna Gora ima najnižu prosječnu cijenu mogilnog interneta u regionu. To nam sve govori da Sektor elektronskih komunikacija tehnološki razvijen, stabilan i dobro regulisan. Hvala.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (16.12.22 11:44:23)

Zahvaljujem.

Pitam predstavnika Regulatorne agencije za energetiku i regulisanje komunalne djelatnosti, ako hoće završnu riječ. Izvolite.

MIROSLAV VUKČEVIĆ (16.12.22 11:44:37)

Mi nijesmo imali konkretno pitanje, tako da nemamo ništa da dodamo.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (16.12.22 11:44:46)

Tržište kapitala nije bilo pitanja za vas. Agencija za elektronske medije, tu smo imali. Izvolite.

SUNČICA BAKIĆ (16.12.22 11:45:10)

Kada govorimo o ograničavanju sadržaja, važno je da imamo na umu da je Agencija za elektronske medije jedna od tijela koja kao institucija sprovodi nadležnosti koje imaju direktan uticaj na ljudska prava. Bilo kroz to da smo u obavezi da štitimo sloboda izražavanja ili da smo u obavezi da štitimo građane od nedozvoljenih oblika izražavanja. U tom smislu Agencija za elektronske medije tokom svojih postupaka implementira jedan veći broj evropskih direktiva i preporuka Savjeta Evrope i praksu Evropskog suda za ljudska prava.

Imajući sve to u vidu, veoma je važno da naglasimo da naše odluke u vezi sa ograničavanjem bilo kog sadržaja u skladu sa svim ovim standardima moraju biti dokazane i što je najznačajnije proporcionalne u odnosu na težinu kršenja.

Imajući to u vidu, značajna je razlika koja postoji i ako ta razlika nije nekada tako lako uočljiva između kršenja koja se odnose na primjenu profesionalnih standarda koja spadaju u domenu uređivačke politike na kršenja koja se odnose na politički govor koji i ako nekad može biti provokativan i ako ponekad može biti uznemirujući još uvijek spada pod zaštićeni oblik govora i diskriminatorne oblike izražavanja i govor mržnje koje ne štite ovi standardi koje sam navela.

U skladu sa svim tim, Agencija u svojim postupcima mora da dokaže kontinuirano dokazano kršenje ovih nedozvoljenih narativa tokom jednog dužeg perioda. Govor mržnje diskriminatoran govor postoji u crnogorskim elektronskim medijima. Međutim on je još uvijek ekcesan, on je još uvijek incidentan, on još uvijek nema oblike kontinuirano dokazanog narativa kod određenog broja medija što smo kod nekih sadržaja inostranih koje smo zabranili mogli da dokažemo direktno primjenjujući međunarodnu konvenciju o prekograničnoj televiziji.

Kada govorimo o portalima i društvenim mrežama, prije svega moram se kao žena prvo složiti sa svim konstatacijama koje poslanica Paunović je iznijela o tome koliko je žena danas u Crnoj Gori izložena u najvećem dijelu na društvenim mrežama neprimjerenim komentarima i da to zaista predstavlja jednu zabrinjavajuću okolnost, ali moram isto tako da vam kažem da društvene mreže saglasno evropskoj regulatornoj praksi ne spadaju pod našu nadležnost, ne spadaju pod našu regulativu.

Ovdje ću probati da vam ukažem na dvije nove okolnosti koje će se desiti u narednom periodu, jedno je činjenica da ću usvajanjem novog zakona o AVM uslugama koji se prvenstveno mijenja dobrim dijelom zbog usaglašavanja sa evropskom direktivom o AVM uslugama, jedan dio portala, portali koji imaju audio vizuelni medijski sadržaj biti u nadležnosti Agencije za elektronske medije, to je saglasno sa evropskim standardima za ovu oblast.

Kada govorimo o društvenim mrežama Crna Gora je malo društvo i inicijative iz Crne Gore ne mogu imati jasno je značajan uticaj, mi tu moramo pratiti neke globalne inicijative veoma je značajno usvajanje jednog evropskog propisa koji je usvojen na njegovu implementaciju ćemo vidjeti od 2024.godine u suštini, taj akt omogućava Evropskoj komisiji da natjera velike on line platforme i You Tube i Google i Tviter i Fejszbuk, da primijene adekvatne mehanizme i strategije za borbu i protiv govora mržnje i protiv dezinformacija što je pomenula gospođa Vujović i po prvi put u Evropskoj praksi omogućava se Evropskoj komisiji da izrekne izuzetno velike novčane kazne do 10% globalnih prihoda, što su ogromne cifre imajući u vidu o kojim kompanijama govorimo, ukoliko ove kompanije ne primijene standarde koje im Evropska komisija nalaže.

Kada govorimo o zakonu o AVM uslugama slažem se sa gospođom Vujović, da postoji zabrinjavajuća količina sopstvene produkcije u programu naših medija, to je posljedica jedne dugogodišnje finansijske iscrpljenosti i činjenice da mediji u Crnoj Gori nemaju dovoljno sredstava da ulažu u sopstveni program. Jedan od mehanizama koji je osmišljen da ovo podstakne jeste i Fond za pluralizam o kojem ste takođe govorili. Mi smo ove godine podijelili jedan dio sredstava koja su bila opredijeljena za ovu godinu nijesmo ih raspodijelili sva sredstva, ona će biti raspodijeljena na narednom konkursu i očekujemo da ćemo primiti sredstva i koja su namijenjena iz Budžeta i za ovu godinu. Ono što postoje rezerve i što ćemo tokom naredne godine pokušati da analiziramo jeste da li je taj Fond za medijski pluralizam zapravo i dovoljan mehanizam, da li je to mehanizam koji suštinski obezbjeđuje povećanje sadržaja u sopstvenoj produkciji.

Takođe, Nacrt zakona o AVM uslugama, će promijeniti zakonsku normu koja je do sad predviđala da je emiter televizijska ili radijska stanica osnovana u Crnoj Gori može da ima samo 10% sopstvene produkcije, što je zaista veoma mali procenat i zakon kroz više normi ojačava i omogućava da ovaj procenat bude značajno veći i postoje norme koje se direktno tiču povećanja količine lokalnih informacija za koju takođe smatramo da je izuzetno značajna.

Dezinformacije u vezi sa dezinformacijama crnogorsko medijsko zakonodavstvo već sam rekla u potpunosti prati praksu Evropske unije u vezi sa različitim oblastima tako i u vezi sa dezinformacijama. Sve do ove godine praksa Evropske unije, dezinformacije vidi kao štetnu, ali ne i nelegalnu aktivnost. U skladu sa tim, svi mehanizmi koji se tiču Evropske regulatorne prakse su bili bazirani na principu dobrovoljnosti 2018.godine, je usvojen jedan kodeks dobre regulatorne prakse u borbi za dezinformacijama, njega su potpisale sve veće on line platforme, on je ove godine nešto i unaprijeđen Evropska komisija finansira veći broj centara širom Evrope, koji su osmišljeni kao neka vrsta habova u borbi sa dezinformacijama imaju za cilj da targetiraju i otkrivaju kanale dezinformacija. Akt koji sam pomenula maloprije digital će tretirati i ovu oblast i po prvi put se predviđa da će određene dezinformacione aktivnosti predstavljati nelegalnu aktivnost ukoliko se radi o sadržaju koji ima stvarne ili predvidive efekte na primjenu ljudskih prava.

Dakle, u suštini ono što mi danas saglasno postojećoj regulativi možemo da uradimo i što radimo jeste medijska pismenost i jeste dosljedna implementacija svih onih standarda koji se odnose na jačanje nezavisnih medija, na jačanje profesionalnog novinarstva na podršku novinarskih udruženja i njihovog povezivanja sa nezavisnim organizacijama kako bi se smanjila količina dezinformacija.

U vezi sa samo regulacijom, vi ste potpuno u pravu, samo regulacija u Crnoj Gori ne funkcioniše na adekvatan nivo. Svi mehanizmi koje smo preduzeli za posljednjih 10 godina nijesu dali adekvatne rezultate, to nije nešto na šta agencija može da utiče, samo regulacija mora da dođe iz industrije. Možda je trenutak da imajući u vidu da ne vidimo značajne efekte nikakve značajne pomake posljednjih 10 godina da razmotrimo i neke nove drugačije modele kojima bi se podstakli sudionici medijskog tržišta da se organizuju na način da kreiraju adekvatne samo regulatorne mehanizme. Lokalni, javni emiteri su neprocjenjivo blago Crne Gore u trenutnim okolnostima veoma značajne komercijalizacije, televizijskog programa, lokalni emiteri su upravo ti koji bi trebali i morali da obezbijede građanima adekvatan nivo lokalnih informacija i zadovoljenje određenih potreba i na jezicima nacionalnih manjina koje žive na područjima određenih opština i različite druge informacije. Međutim, jednako tako moramo konstatovati da lokalni javni emiteri danas nemaju dovoljno sredstava da finansiraju svoj program i ja sse nadam da će novo zakonsko rješenje predviđeno zakonom o AVM uslugama koje im garantuje jednu vrstu finansijske

samostalnosti u odnosu na opštinsku vlast omogućiti bolje i adekvatnije ispunjavanje svojih zakonskih obaveza.

Hvala.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (16.12.22 11:57:19)

Zahvaljujem.

Pošto su ovo više bili odgovori na pitanja, odnosno na komentarisane izlaganje kolega vidim da moram dati kolegama da daju komentar na vaše izlaganje, jer nam je to po Poslovniku.

Izvolite, prvi se javio kolega Đurović.

Izvolite, kolega Đuroviću.

DEJAN ĐUROVIĆ (16.12.22 11:57:40)

Zahvaljujem.

Uvažena gospođo Bošnjak predsjedavajuća.

Odgovor sam dobio čini mi se, moja diskusija nije zahtijevala odgovor, ali dobio sam odgovor kada je u pitanju dva osnova, to je milion korisnika. Nijesam ja rekao uvaženi gospodine predlagачu da je to štetnost za Crnu Goru što ima milion i više korisnika, radi se o vremenu da budemo jasni u vremenu kad nije turistička sezona. Juče ste rekli da je vrijeme turističke sezone taj broj znatno veći. Ovdje se radi o jednoj drugoj stvari, nastala je u Crnoj Gori jedna čini mi se otuđenost građana između sebe na žalost i u samo porodici. Jedan uzrok ovoga je i ovoliki broj telefonskih pretplatnika kad su u pitanju mobilna telefonija, zar mislite da na psihološko-sociološki karakter građanina Crne Gore utiče to što više nema kućnih posjeta, što su čestitke isključivo putem poruka prepisanih iz određenih društvenih mreža, a sve će to uzrokovati jednoga dana, stvaranjem klinika za odvikavanje od elektronskih medija i od samih mreža. Upravo oni najveći proizvođači će organizovati klinike kojih danas u Americi ima veliki broj, jer zavist od ovoga u ovom trenutku je Crnu Goru zahvatilo. Na žalost, mi smo spremni kao društvo da prihvatimo čini mi se sve ono sa zapada što nam i ne pripada, plaćanje računa, pažnja prema prijateljima, sugrađanima, onima koji žive u istoj zgradi ne postoji. Sve smo to prihvatili sa zapada, nije zapad to je loše, ali ono dobro sa zapada nijesmo prihvatili.

To je bila moja obaveza da kažem i kao čovjeka koji se u jednoj određenoj životnoj dobi bavi sa mladim i njihovim uzrastanjem, sa problematikom koja je na žalost na bazi psihologije postala značajna.

Nadodacu ovdje i ovo drugo pitanje uvažene gospođe koja mi je odgovorila mislim da smo na istom fonu, kada je u pitanju netolerancija i agresivnost, više naučnih istraživanja je pokazalo da su netolerancija, agresivnost i govor mržnje postale kao karakteristika tokom medijskih nastupa, a inicijatori su na žalost sve češće učesnici, a i sami novinari i ljudi na čelu medijskih kuća. Jezik agresivnosti i senzacionalizma je sve prisutniji kod nas, a posebno je prisutan kada su u pitanju društvene mreže.

Danas bilo što da objavite na društvenim mrežama, što će biti agresivno, što će biti senzacionalistički, biće maksimalno čitan. Objavite jedan naučni rad, apsolutno nećete imati broj čitanja koji je imao nešto senzacionalistički što apsolutno nije bitno u ovom trenutku za građane i za državu Crnu Goru.

Mi smo na žalost, počeli u školama lektiru da čitamo preko filmova i preko skraćениh komentara, slušao sam iz vrlo bliskih krugova na pitanje da li ste pročitali Derviš i smrt nema potrebe pogledaću film, e to je rezultat ovoga što sam govorio.

Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (16.12.22 12:03:47)

Zahvaljujem kolegi Đuroviću, uz izvinjenje što sam ali prosto danas sama sam ovdje, a imamo obaveze iz tog razloga moramo poštovati, već smo prekoračili vrijeme.

Dajem riječ i kolegici Tamari Vujović, a nakon toga kolegici Milosavi Paunović.

Izvolite. kolegice Vujović.

TAMARA VUJOVIĆ (16.12.22 12:04:24)

Ja smatram da je ovo vrlo važna tema današnjice, znači situacija u medijima koji maltene postaju dominantni našega informisanja, našeg znanja praktično kažu da se pojedini ljudi informišu putem

komentara na medijima. Prosto virtuelno, virtuelni prostor je zauzelo naš realni prostor i meni je žao što nema na primjer nekog odbora ili prosto nekog pododbora koji bi se bavio pitanjima upravo pitanjima medija ili kao što je bio predlog jedne renomirane nevladine organizacije da se napravi odbor za praćenje stranih uticaja. Tu ima malo dileme, jer smatram da bi taj odbor možda bio jedna cenzura i teško bi tu došli do konsenzusa, ali u svakom slučaju o medijima treba raspravljati kroz ove naše odbore i žao mi je samo što imamo ovako ograničeno vrijeme.

Zahvaljujem uvaženoj gospođi iz Agencije za elektronske medije na detaljnom odgovoru i raduje me što je spomenula akt o digitalnim servisima, akt o digitalnim tržištima i svemu onome o čemu će Crna Gora pristupiti. Zbog toga kada je počelo da se izrađuje set medijskih zakona, medijska slika nije ni iz bliza ovako izgledala kao nakon nekoliko godina.

Dakle, to je sasvim drugačije moramo i sa rješenjima ići u korak sa time.

Takođe, Crna Gora je na dnu medijske pismenosti u regionu, naši građani pogotovo mladi, a najbolji smo u tome da vjerujemo u teorije zavjere i samim tim to nam pokazuje kako smo to nam pokazuje kako smo navikli i na lažne vijesti na dezinformacije, a najbolje o tome nam govori da je stepen vakcinisanosti MMR vakcina u Crnoj Gori najgori na svijetu, zato što mi vjerujemo antivakcionalnom lobiju, teorijama zavjere. Dakle, govore nego sve države svijeta, nismo vakcinisali svoju djecu a to ima veze i sa pismenošću i sa informisanošću. Danas se lažne vijesti šire ne samo preko medija nego i preko pojedinaca, preko nas samih koji postajemo medijatori svojoj opet zajedničkoj grupi i tako vijest proširujemo eksponencijalno. Dakle, ove vijesti su posebno opasne kada imaju za cilj urušavanje demokratskih procesa, širenja nepovjerenja u institucije ali i način da se tako širi nepovjerenje u sve medije, jer ako je ovaj slagao, kako ćemo vjerovati nekom drugom mediju. Takođe, ovaj fenomen rađa još jedan opasniji fenomen, a to je da prema sadržaju koji konzumiramo, o čemu ste vi pričali, velike platforme već imaju algoritme da nas sabdijevaju sa informacijama koje mi konzumiramo pa ako pogledamo nešto o satovima, danima ćemo gledati o satovima, dakle, snabdijevaju nas isključivo takvim sličnim sadržajima i onemogućavaju drugom sadržaju da proдре. To je ono što čini nas kao konzumenta neinformisanim ili ograničeno informisanim konzumentom i to nije problem kad kupujemo sat, ali kada se opredjeljujemo za koga ćemo da glasamo to i te kako ima veze. I tako da umjesto izbora kao praznika demokratije, ono što se smatra izborom je u stvari rezultat masovne manipulacije. Dakle, zbog toga mi treba da posvetimo ogromnu pažnju baš zbog toga što smo mali, što dijelimo jezik sa regionaom, što smo pod velikim uticajem a kažem nedovoljno smo medijski pismeni i to nas čini izuzetno ranjivima.

Dakle, ono što ste rekli za digitalni akt, to je da će se ograničiti ovi algoritmovi čime će nelojalno da nas isključuju od drugih informacija i to je izuzetno pozitivna stvar.

Tradicionalni mediji, kao što ste rekli, nisu često izvor dezinformacija, makar ne onih najmalignijih i tu se slažem sa vama. Dakle ne onih koji su skrojeni sa namjerom da nas dezavuišu, češće je to neprovjerena informacija, objavljuju se brzi tvitovi političara nedovoljno provjerene informacije, želje za tim prvim klikom. Međutim, privatni mediji apsolutno, tu mogu da kažem, mogu da budu politički obojeni i negdje se njima dozvoljava taj stepen širine uređivačke politike. Međutim, moramo da obratimo pažnju na kvalitet izvještavanja lokalnih javnih emitera i emitera nacionalnih koji se emituju u Crnoj Gori. U svakom slučaju tu će doprinijeti pojačanje mehanizma regulacije, samoregulacije, jer bilo koji mediji ako i plati neku veliku kaznu, drugi put vjerujem da će razmisliti da li će objaviti neku takvu vijest.

Što se tiče, završavam za manje od minut, Fonda za pluralizam, slažem se da treba da se ulaže u promociju kreiranja sopstvenog sadržaja i da treba pojačati plaćanje lokalnim javnim emigterima, čak mislim da će taj fond biti što većih i većih iznosa u narednim godinama, ali naravno da se vidi ko može da aplicira i ko može da dobija sredstva. Ja nikako ne bih dala sredstva onim koji proizvode manje od 20% sopstvenog sadržaja koji se svakako treba da odnosi na Crnu Goru, kome se zna vlasnik, ko navede da li je ili nije već finansiran od države, ko ima samo regulatora itd.

Završavam samo sa jednom konstatacijom da lično smatram da je Radio televizija Crne Gore unapredila kvalitet svoga programa koji prikazuje, ko je moj likčni sud, dozvolite mi ovo lično obraćanje, da su unaprijedili objektivnost izvještavanja, da su uključeni brojni novinari i da ta medijska kuća osvaja, ne slučajno sve veću gledanost. Naravno da nije idealno ali po mom sudu to je daleko od onog vremena tv bastilje i čuvene Radojke Rutović.

Što se tiče govora mržnje, ovo je zaista posljednja rečenica, treba se boriti tako što treba da stvorimo atmosferu i klimu da se dezinformacije i govor mržnje neprihvatljivi, da su dostojni prezira a ne ono što vidimo da je to postalo maltene normalizacija javnog govora i narativa da obiluje sa jakim oštrim tonovima na granici sa govorom mržnje. Dakle, da je to neprihvatljivo ponašanje, a svakako učiti djecu od najranijeg doba kroz medijske pismenosti, čak i u osnovnoj školi i to da bi svakom građaninu učinilo jasnijim kakva je opasnost, kako treba da radi faks čeking, kako ta informacija utiče na njega i zaista da na taj način gradimo otpornost našeg društva. U tome vi imate veliku ulogu. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (16.12.22 12:10:22)

Zahvaljujem gospođi Vujović.
Izvolite, gospođo Paunović.

MILOSAVA PAUNOVIĆ (16.12.22 12:10:30)

Zahvaljujem.

Sve ovo što su rekli moji prethodnici i ono o čemu sam ja govorila stoji. Crna Gora je pogodno tle, ne samo Crna Gora već cijeli region, svi smo mi toga svjesni. Zbog kulturološke degradacije izazvane svim onim što se dešavalo, da sada ne rasplanjavam temu, na ovim prostorima dešava se i ovo o čemu je govorio gospodin Đurović da djeca čitaju lektiru preko interneta, skraćene verzije i ovo o čemu je govorila gospođa Vujović, dakle pogodno tle za sve te kulturološke degradacije, tako da kažem i dezinformacije koje je dovoljno da samo jedan medij, bilo koji portal objavi neku dezinformaciju već će Crna Gora u roku od pet minuta i ljudi će vjerovati u to naravno u tu dezinformaciju. I to se nama konstantno dešava.

Dakle, jasno je svima nama koji smo se bavili ovim, jasna nam je i vaša pozicija, šta je vaša nadležnost, šta ne, šta predstavlja prekršaj, šta predstavlja krivično djelo. Dakle to je nama i te kako jasno. Jasna nam je takođe i vaša pozicija s druge strane gledano da je tanka linija između slobode govora, slobode mišljenja, slobode izražavanja pisanog ili kako već usmenim putem i onoga što biste vi morali da uradite da zaštitite naše društvo da donesete neke dobre odluke, a to jeste sankcionisanje, na neki način ograničavanje tih sloboda. Međutim, te slobode govora su shvaćene na način da ja kao pojedinac mogu da napišem bilo šta, bilo kome da za to ne odgovaram i da ne snosim nikakve posledice. Sve dotle dok takva sloboda govora ne dira u tuđa prava, u tuđu psihički i fizički nekad integritet, ajde ovdje govorimo prije svega o psihičkom, ja mogu da pričam što hoću ali dotle dok ne vrijeđam tuđe slobode i prava. I to je ono na čemu ste vi uvijek na tankoj liniji i na čemu gdje treba da kažem, naravno u skladu sa zakonskim zapisima i gdje ste ograničeni opet i naši propisi inostranim zapisima koji se analogno primjenjuju u Crnoj Gori ograničeni, to je nama i te kako jasno. Isto tako nam je jasno da ste ograničeni zakonskim rješenjem da se lokalni emiteri, odnosno da se emiteri uopšte televizijskog programa ograničavaju 10%, tako ste rekli, 10 ili 20% sopstvenog programa i s druge strane potrebom svakog grada u Crnoj Gori nasušnom potrebom da ima svoj medij, svoju televiziju, svoje neko glasilo gdje će svoje građane blagovremeno i ispravno obavještavati o nekim aktuelnim temama i stvarima koje se dešavaju, prije svega u lokalnim zajednicama da ne govorim naravno o drugim značajnijim medijima na državnom nivou.

Dakle, ali u ovoj situaciji gdje s jedne strane imamo ograničavanje sloboda, s druge strane imamo propagiranje za što se svakako zalažem tih sloboda javne riječi, mišljenja, pisanja, ipak moramo voditi računa o pretežnom interesu. Ovo je sada moje lično mišljenje. Kao pravnik vjerovatno ću naći vjerovatno i na negodovanja ali reći ću ga svakako. Ako je u pitanju takav sadržaj programa gdje svjedočimo svakodnevno, u kojem su ne, malo je reći neprimjereni sadržaji, nekulturni, nemoralni, neprimjereni, psovke, uvrede, i ponašanja devijantna i sve to i ako biramo između slobode medija i tu na takvim stvarima i cenzure čak, u svakom slučaju radi psihičkog zdravlja nacije i ove djece koja rastu uz takve programe ja bih izabrala ipak cenzuru. Moram da pohvalim i da kažem da Crna Gora ipak u odnosu na zemlje regiona, na neki način i odvaja i zaista nemamo takvih sadržaja niti u svojim medijima, ali definitivno, to se na neki način mora riješiti. To čak ide dotle da ljudi koji to gledaju su, moram da kažem, žene prvenstveno, idu dotle da kažu da se odatle može nešto i naučiti o životu, o svem, znači to mijenja svijest nacije. I uvijek, između tih sloboda, između ovakvih stvari koje definitivno devijantno mijenjaju generacije koje dolaze, ipak birala bih ovakve stvari. Politika je nešto drugo tu imamo pravo i da kažemo jedni drugom, ako to pređe u govor mržnje, to definitivno treba sankcionisati i medij koji je to prenio a i toga koji je to rekao, ali ovo je nešto drugo. Ovo je zaista u pitanju neka malo šira slika i kulturološka i prije svega mentalna slika ovog naroda..

Takođe i ovaj zakon o medijima, znam ja da je gro tih komentara i tih stvari koje su negativne na društvenim mrežama na portalima i td. ali imamo i mi naše pisane medije, takođe na čijim se portalima i zvaničnim koji su u vakšoj nadležnosti dešavaju takvi uvredljivi komentari muškarcima i ženama, itd. pa tu su kazne od 200 do 2.000 eura koliko se sjećam po Zakonu o medijima ukoliko ne otklone uvredljivi komentar, pa ako se to desi ne bi bilo loše da neki put i snose te kosekvence, mislim da bi to jedino u našem narodu "upalilo" da poštuju već jednom zakone i pravila.

Definitivno, nemam ja namjeru da ograničavam bilo koga, bilo čiju slobodu mišljenja, da vršim bilo kakvu cenzuru, ali takve stvari nikom u Crnoj Gori, ni jednom građaninu bilo koje političke opcije, vjere ili nacije ne donosi ništa dobro.

Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (16.12.22 12:15:51)

Zahvaljujem kolegici Paunović.

Zahvaljujem i vama na prisustvu i obrazloženju, a mi prelazimo, ovim zaključujemo pretres po ovim tačkama dnevnog reda, sada prelazimo na sledeću tačku koju smo planirali za danas, a to je Izveštaj sa kontrolnog saslušanja sa Predlogom zaključaka na temu: "Nehumano i šikanozno zadržavanje mitropolita crnogorsko-primorskog Amfilohija Radovića u prostorijama Centra bezbjednosti Podgorica, 22.juna 2020. godine".

Odbor za politički sistem, pravosuđe i upravu je povodom kontrolnog saslušanja na temu nehumano i šikanozno zadržavanje mitropolita crnogorsko-primorskog Amfilohija Radovića u prostorijama Centra bezbjednosti Podgorica, 22. juna 2020. godine na 65. sjednici održanoj 6. decembra 2022. godine odlučio da podnese Skupštini na usvajanje Predlog zaključaka.

Otvaram pretres.

Da li predsjednik Odbora, uvaženi poslanik Momo Koprivica, želi riječ?

Izvolite, kolega Koprivica.

MOMO KOPRIVICA (16.12.22 12:17:08)

Zahvaljujem, uvažena potpredsjednice Bošnjak.

Poštovane kolegice i kolege poslanici i poslanice, uvaženi građani Crne Gore,

Pred nama je jedna veoma ozbiljna i veoma važna tema kojoj su se članovi Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu temeljno i odgovorno posvetili. Upravo veče uoči održavanja ove sjednice Skupštine Crne Gore na kojoj se raspravlja o Izveštaju Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu javnost građani Nikšića i drugi građani Crne Gore imali su priliku da pogledaju jedan dokumentarni film, veliko dostignuće Radio Televizije Nikšić, o mučenju nikšićko-šavničke i barske grupe '92. godine u logoru Lora kod Splita. Jesu ove dvije teme povezane i ova tema o kojoj danas govorimo i ta jer se odnose bez obzira na drastičnu razliku intenziteta na postupke mučenja i ponižavanja ljudi od strane onih koji se nazivaju ili smatraju organima jedne vlasti. Taj zločin prema nikšićko-šavničkoj i barskoj grupi jeste jedan zločin bez kazne, posebno je i porodice i cjelokupnu crnogorsku javnost bolio jedan neodgovoran odnos državnog političkog vrha koji se nije ni udostojio da dođe na sahranu tim nevinim, nedužnim ljudima koji su prošli kroz stradanje i raspeće, a prethodno su na osnovu legalnog vojnog poziva od strane istog tog državnog političkog vrha bili upućeni na izvršenje vojne obaveze. Pripadnici vojnih i policijskih organa jedne države, mislim na Hrvatsku, su ušli na teritoriju druge države hapsili ih, odvodili ih u svoju državu u ilegalne logore, mučili i kasnije ih vraćali u tu državu gdje su i konačno ekshumirani. Upravo sam imao priliku i da sa određenim članovima Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu konkretno mislim i na poslanika Radunovića, a zajedno smo sa ostalim kolegama i građanima gledali taj film sinoć i razmijenili određena mišljenja i podudarna su bila. Smatram da je i obaveza našeg Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu da kroz parlamentarne procedure pokrene ovo pitanje, da pokušamo doći do istine i ako se nekome čini to da je nemoguće. Kako je govorio jedan naš čuveni književnik početkom '70-ih godina u jednom intervjuu, mislim na Mešu Selimovića, govoreći o jednom zadatku intelektualaca, kazao je sve što vrijedi u čovječanstvu stvorio je san o nemogućem, ne mogu da želim ono što jeste nego ono što mogu da zamislim. Zaista ako jesmo ljudi opredijeljeni za istinu i pravdu ništa nije nemoguće moramo uraditi sve ono što je do nas i onoliko koliko možemo da se sazna puna istina i o tom slučaju i da se pokušaju makar neki od tih počinilaca privesti pravdi, ali i da saznamo šta su uradila dva državna tužilaštva, hrvatsko i crnogorsko, a znamo da su i zaključili dva sporazuma oko gonjenja počinilaca krivičnih djela ratnih zločina. Ne zamjerite mi što sam malo odužio u ovom slučaju, ali jeste to obaveza da razmotrimo i da se osvrnemo na to, a danas je pred nama takođe izvještaj Odbora koji se tiče mučenja i ponižavajućeg postupanja kako je i Institucija Ombudsmana Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore utvrdila. Dakle, to nije samo mišljenje članova odbora nego je Institucija Ombudsmana utvrdila da je na osnovu nehumanog i šikanoznog zadržavanja mitropolita crnogorsko-primorskog u prostorijama Centra bezbjednosti 22. juna 2020. godine došlo do ponižavajućeg postupanja i do ugrožavanja njegovih ljudskih prava i sloboda. Nijesmo sjedjeli skrštenih ruku. Mi smo kao Odbor za politički sistem, pravosuđe i upravu, kao nadležno radno tijelo Skupštine koje se bavi postupanjem organa vlasti, između ostalog, krenuli da u skladu sa principom podjele vlasti da odnos vlasti počiva na ravnoteži međusobnoj kontroli da saznamo punu istinu o tome kako su organi vlasti postupali u ovom slučaju i prema ovom čovjeku. Na isti način bismo reagovali i reagovaćemo ne daj bože ako se bilo koji vjerski velikodostojnik ma koje vjere da je ili bilo koji drugi građanin bio vjernik, bio ateista nađe u situaciji da mu se ruše ustavna prava proizvoljnim arbitrarnim i usudiću se da kažem nemoralnim, neetičkim postupanjem organa vlasti. Šta je uradio Odbor za politički

sistem, pravosuđe i upravu povodom ove teme, održali smo četiri sjednice. Prva sjednica to je septembar 2021. godine kada smo definisali jedan obiman dnevni red afere, one sporne slučajeve sa kriminogenom pozadinom koje trebamo da ispitamo, da rasvijetlimo, da damo doprinos i nadležnim državnim organima, ali da se utvrdi i odgovornost pred ovom institucijom, institucijom narodnog predstavništva. Zatim, sjednicu na kojoj smo zakazali kontrolno saslušanje, sjednicu na kojoj je održano samo kontrolno saslušanje u dva nastavka. Konačno, četvrtu sjednicu na kojoj smo usvojili obiman zapisnik definisali očejene i stavove i predložili zaključke Skupštini Crne Gore. Osam pozvanih lica je govorilo na ovu temu: vrhovni državni tužilac Crne Gore, odnosno vršilac dužnosti vrhovnog državnog tužioca, gospođa Maja Jovanović, postupajući tužilac u Osnovnom državnom tužilaštvu u ovom slučaju, gospodin Nikola Boričić, direktor Uprave policije Crne Gore, gospodin Zoran Brđanin, načelnik Centra bezbjednosti Podgorica, gospodin Goran Jokić, zatim, zamjenica Ombudsmana Nerma Dobardžić i savjetnica u Instituciji Ombudsmana Milena Krsmanović, kao i predstavnici Mitropolije crnogorsko-primorske protojerej Mirčeta Šljivančanin i advokat Dragan Šoć koji je bio i neposredni očevidac tog slučaja. Prikupili smo tokom ovog kontrolnog saslušanja 28 dokumenata koji govore o ovom slučaju, kao i o postupanju organa vlasti, prije svega, Policije i Tužilaštva u ovom slučaju. Pred nama je ta ozbiljna dokumentaciona građa. Sačinjen je izvještaj, zapisnik na 31 stranicu, stenogram je ukupan 62 stranice, po pravilima se naravno prevodi u zapisnik koji ima 31 stranicu. Definisali smo i usvojili na Odboru sedam ocjena i stavova i predložili Skupštini Crne Gore pet zaključaka. Pozvani funkcioneri su pokazali visok stepen otvorenosti i kooperativnosti dajući precizne odgovore i stavljajući na raspolaganje u odgovoru svu raspoloživu dokumentaciju u njihovom posjedu. Takođe, prisutni članovi odbora, svi do jednog, su dali izuzetan doprinos i ja sam negdje u obavezi da prije svega i ovim pozvanim funkcionerima izrazim zahvalnost ali svakako i da izrazim jedan osjećaj zadovoljstva to smo svi kao članovi odbora se maksimalno posvećeno i odgovorno odnijeli prema ovom pitanju i ovo jeste jedan zajednički produkt Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu. Dakle, rekao bih da smo generisali četiri bitna učinka. Prvo, došli smo do ekskluzivnih saznanja, do ključnih materijalnih dokaza koji imaju u sadržinskom smislu izuzetan značaj i za rasvjetljenje krivično pravne stvari u ovom slučaju. Naravno, taj posao će raditi Tužilaštvo, ali smo došli i do upečatljivih svjedočenja koja su takđe relevantna jer usvojeni Zapisnik takođe može da se koristi u daljim postupcima pred nadležnim organima. Drugo, na osnovu ovog kontrolnog saslušanja u posjedu smo obimne dokumentacije koja rasvjetljava ovaj slučaj i koju ćemo staviti na raspolaganje nadležnim državnim organima. Treće, kontrolnim saslušanjem na regularan, legitiman način dali smo jedan podsticaj da je i Osnovno državno tužilaštvo otvorilo predmet i ponovo pokrenulo pitanje krivične odgovornosti onih ljudi koji su učestvovali u ovom zlostavljanju, ponižavajućem postupanju, a vidjećete da proizilazi da je ovo imalo elemente krivičnog dijela protivpravno lišenje slobode. Končano, stvorili smo i institucionalnu informativnu podlogu da Skupština Crne Gore usvoji ove zaključke, da definiše jedan civilizacijski odnos prema ovom slučaju, ali i da ostvari preventivne efekte. Jer ako se najviša institucija Crne Gore jasno odredi prema ovom slučaju stvorice se podsticaj da budu odvraceni svi oni kojima padne na um da zloupotrijebe ovlašćenja državne prinude ili bilo koja druga državna ovlašćenja kako bi urušili prava jednog čovjeka i građanina u Crnoj Gori.

Na osnovu, a ukratko ću prezentovati, nakoliko dokumenata koji govore o razmjerama, o sadržini zloupotreba unutar policije, ali i o institucionalnim lažima kojima se pokušao zataškati ovaj slučaj, ali tu smo mi da ne dozvolimo da se to zataška i da bilo ko izbjegne odgovornost za ovo osiono i ponižavajuće postupanje. Pogledajte, poštovani građani, kao što sam vam rekao, a ne zamjerite mi ako ovo makar malo zazvuči banalno, svjedoci ste bili da je, pa odbor je pokazao i produktivnosti i proaktivnost, ali i transparentnost, svjedoci ste da se u direktnom televizijskom prenosu održavalo kontrolno saslušanje, trajalo je oko sedam sati i sačinjen je zapisnik od 31 stranicu, stenogram na 62 stranice. Zna kolega Ivanović kao neko ko je radio u organima policije i u državnim organima razliku između stenograma i zapisnika. Dakle, zapisnik od 31 stranicu i stenogram od 62 stranice, sedam sati, a za skoro šest sati zadržavanja mitropolita Amfilohija u Centru bezbjednosti Podgorica kreiran je zapisnik na dvije stranice. Zamislite dragi građani, ako ste šest sati zadržani dajete odgovore koliko tek treba da to se prekuca na kolikom papiru treba da stane takav jedan zapisnik. Eto jedan mali prosta indikator velike zloupotrebe. U Zapisniku o prikupljanju obavještenja od građanina, u ovom slučaju mitropolita crnogorsko - primorskog, navedeno je, evo imamo taj dokument, da je prikupljanje obavještenja završeno u 17:10h. Postavljeno je svega devet pitanja. Na neke odgovore bila je jedna rečenica. Dakle, u 17:10h je završeno prikupljanje obavještenja. Evo u posjedu smo i zahvaljujući nadležnom državnom tužiocu postupajućem, dokumenta u kojem Milovan Pavićević govori, odnosno ističe državnom tužiocu da je o prikupljanju i službenim radnjama obaviješten tužilac koji je u 13:52h dao nalog da se mitropolit Crnogorsko - primorski pusti. Dakle, u Zapisniku piše da je prikupljanje završeno u 17:10h a u ovom dokumentu piše da je u 13:52h dat nalog da se mitropolit pusti. Molim vas samo, pošto je važna tema, a nema ni toliko puno učesnika makar iz reda .

Imamo učesnika dosta u raspravi, samo da se dogovorimo kolega Koprivica. Molim Vas, već je 15 minuta, ja danas sama vodim ovu sjednicu, iz tog razloga Vas molim samo da imate to u vidu i da vodite računa o vremenu. Naravno, daću Vam da završite još pet minuta. Izvolite.

MOMO KOPRIVICA (16.12.22 12:32:35)

Zahvaljujem.

Možda malo da relaksiram ovu atmosferu, a da opet ne učinim neozbiljnim, to što Vi nemate danas nekog ko vam pomaže u vođenju sjednice Vas stvarno čini umornim, ja vam se zahvaljujem na jednom velikom pregnuću, ali u koliko ja duže govorim imate više prostora da odmorite.

Želim da predstavim javnosti izjava postupajućeg policijskog službenika i u posjedu smo te izjave, postupajući policijski službenik, gospodin Pavle Milutinović, koji je u ovom slučaju očigledno zloupotrijebio policijska ovlaštenja, ali je na njemu odgovornost i izbor da li će prihvatiti da on ode u zatvor zbog ovog krivičnog djela ili će da kaže po čijem nalogu je postupao, dali po nalogu nadređenog unutar policije, da li po nalogu nenadležnog državnog organa ili možda po nalogu nekog vaninstitucionalnog faktora. On daje izjavu iz koje proizilazi da je mitropolit crnogorsko - primorski došao u prostorije oko 11:15h, a on tek, kao policijski službenik, tek u 11:54h obavještava postupajućeg državnog tužioca. Dakle, nakon 39 minuta i tu imamo jednu zloupotrebu da bi duže bio zadržan i da se demonstrira i policijska i svaka druga moć nad jednim čovjekom i da se pošalje poruka da je zatočen, da je lišen slobode, pet minuta kraće od šest sati, što znači da su tačno tempirali onaj vremenski rok koji dozvoljava Zakon o krivičnom postupku. Da li je neophodno zadržavati nekoga skoro šest sati radi dvije stranice zapisnika. Evo kolega Ivanović je bio policijski službenik, policijski funkcioner mislim da nije tužno da bi ste se nasmijali ovom slučaju.

Pazite šta policijski službenik tu kaže, a i u nastavku ću govoriti, sad pokušavam da svedem, on izjavljuje da bi pokrio sebe, da od 13:52h do 16:46h je postavio mitropolitu pet dodatnih pitanja, dakle, obavijestio je tužioca, ovaj mu je rekao da ga pusti u 13:52h, a onda on nastavlja i to kaže da postavlja dodatna pitanja. Postavio je pet pitanja za skoro tri sata. U ovom Zapisniku ona pitanja kako ih je kazao ne stoje tim redosledom, a on je potpisao da je završeno u 17:10h. Sad pazite ovu stvar, ne postoje nikakva dodatna policijska pitanja, sva pitanja moraju biti konstatovana u sadržini zapisnika, a sa sadržinom zapisnika nakon završenog prikupljanja se upoznaje državni tužilac od tačke do tačke i nema tu ništa dodatno. Postavlja se pitanje šta je državni tužilac dobio putem Vajbera od ovog policijskog službenika. Onog momenta kada se zaključi zapisnik i kada se obavijesti državni tužilac o sadržini zapisnika, tada mora da se postupi po instrukcijama državnog tužioca i da se pusti na slobodu lice, a sve suprotno je protivpravno zadržavanje.

Ono što želim sada pri kraju reći ovog izlaganja jeste da je policija u izjašnjenju Ombudsmanu pokušala na jedan perfidan način da se brani i kaže da je nakon 13,52h nastavila prikupljanje obavještenja analizom video zapisa i drugog materijala u cilju utvrđivanja prekršajne odgovornosti. Znači, analizirali su video zapise i druge materijale, ali Milutinović kaže da je postavljao dodatna pitanja. Ko laže, ili Milutinović u ovoj svojoj izjavi, a iako je istina ovo što kaže, to je grub prekršaj zakona jer nema dodatnih pitanja nakon unošenja u zapisnik i obavještanja državnog tužioca, ili laže policija, ne zamjerite mi na ovoj teškoj riječi, treba stvari označiti pravim imenom, koja kaže da se nakon toga vršila neka analiza video zapisa, drugim riječima da su gledali film, ili implicira da se nešto na temelju prekršaja radilo. Međutim, evo dokumenata koji govore - u zahtjevu za vođenje prekršajnog postupka navedeni su dokumenti koji su poslali prekršajnom sudu i tu nema zapisnika o prikupljanju obavještenja u cilju prekršaja. Znači, nikakav zapisnik i nikakav razgovor nije vođen u vezi utvrđivanja prekršajne odgovornosti.

Dakle, ovdje se jasno vidi, a mislim da ćemo i kasnije kroz diskusiju, zloupotreba tih policijskih ovlaštenja. Ovi dokumenti pokazuju da je u ovom slučaju, a inače to su bili dani policijske represije, sjetimo se 17. juna i 24. juna u Budvi, u Nikšiću, sjetio sam se, a i kolega Čeman mi je svjedok kada smo zajedno prije nekoliko godina baš u Petnjici od jednog uglednog, mudrog čovjeka čuli jednu izvanrednu misao koji je rekao - sve se kida tamo gdje je najtanje osim zulum, on se kida tamo gdje je najdeblji. Ova ogoljena sila koja je na organizovan način primjenjivana od strane bivše vlasti došla do vrhunca završili su s političkim padom na izborima i to je prva smjena vlasti na izborima.

Ono što želim reći jeste da je u ovom slučaju došlo do povrede prava jednog crnogorskog građanina i najvišeg velikodostojnika najbrojnije vjerske zajednice. Jasno proizilazi iz ovih dokumenata da je cilj tog njegovog tretmana i odnosa prema njemu bilo sramoćenje i ponižavanje. Ovo je jedini zabilježeni slučaj da policijski službenici ne postupaju po nalogu državnog tužioca da se jedno lice pusti na slobodu. Vidi se i odsustvo valjanih internih procedura, a nešto ću o tome kasnije reći, da se unutar policije utvrdi kao odgovornost. Vide se, zaključili smo, pritisci postupajućeg tužioca i druga lica. Postupajući tužilac je rekao

da mu je Dražen Burić govorio da ne talasa u tom slučaju. Konačno, vidi se u velikoj mjeri ignorisanje mišljenja Ombudsmana.

Dakle, ovaj odnos prema čovjeku od 82 godine, odnos prema čovjeku izuzetno velikog ranga i ugleda u našoj zemlji, odnos prema vjerskom velikodostojniku, ali i odnos prema čovjeku koji se bori za svoja ustavna prava ima drugačije mišljenje od svoje vlasti jeste zapravo odnos prema Ustavu. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (16.12.22 12:40:42)

Zahvaljujem kolegi Koprivici.

Da konstatujem da ste 23 minuta pričali.

Sada dajem riječ kolegi Dejanu Đuroviću, a da se pripremi kolega Dragan Vukić. Izvolite, kolega Đuroviću.

DEJAN ĐUROVIĆ (16.12.22 12:41:07)

Zahvaljujem, predsjedavajuća.

Mitropolit Amfilohije je bio sluga božiji i narodni rukovoditelj, sveštenik u najdubljem smislu te riječi. Bio je prorok i pjesnik, a to je kao da kažete i hrabrost i nježnost sve u jednom ili je možda bio pjesnik ranjenog srca kome su kapljale suze i krv nad Crnom Gorom, ali nije bilo uzalud. Mitropolit Amfilohije je bio i monah i sveštenik i prorok, a oni se nikad ne plaše. Sigurno ni onda kada su ga priveli u podgoričku policiju nije bio uplašen. On je u ovom svijetu straha i kukavičluka magnetom privlačio uplašene i rastužene i rado ih primao pod svoja krila.

Tako je vjerovatno bilo i toga dana kada je čitavu podgoričku policiju mogao prihvatiti pod svoja vladličanska krila. Toga dana kada je uhapšeni bio veliki, a oni koji ga hapse bili su strašno mali. Neprikosnoveni autoritet koji je imao cetinjski arhipastir umio je da prigrlji svako ljudsko biće, bez obzira na prirodu njegovog posrnuća i težinu pada koju su imali i oni koji su naredili i oni koji su sproveli njegovo privođenje u podgoričku policiju. Ne postoji nijedan čovjek kome ste mogli reći sve u oči što mislite i što vam je naređeno, sve protiv njega, sve na njega, a onda dočekate da vam kaže dobro ti mene reče, čovječe, blago meni. Vjerovatno ih je mitropolit pomilovao po glavi kada je odlazio ne želeći da im ostane muka jer je znao kada odu kući da će se zastiđeti bar pred svojom decom.

Vjerovatno je ispitivan kako je kao duhovni pastir i neumorni pregalac svih prethodnih decenija nosio sa svim onim što je zatekao u Crnoj Gori ili kako je nastupao diplomatski kao Sveti Sava onda nakon bombardovanja, kako je ostvario komunikaciju s civilnim i vojnim predstavnicima i uz ljudsko dostojanstvo sahranjivao mrtve po Kosovu i Metohiji.

Da li je ispitivati nekoga ko ima počasne doktorate Moskovske duhovne akademije, Instituta teologije, bjeloruskog državnog Univerziteta, Pravoslavnog teološkog instituta Svetog Sergija u Parizu, počasni doktorat Sankt Peterburške duhovne akademije, da li je ispitivati lako toga čovjeka. Da li je u tim ispitnim papirima i pisalo na koliko jezika mogu da vas pitam nešto. Možda je ispitivan i zbog podizanja veličanstvenog hrama u Podgorici ili Sabornog hrama u Baru ili je možda trebalo da popiše sve hramove po Crnoj Gori koji su podignuti za njegovo vrijeme. Kako li je bilo reći onom ko je smio da kaže - ustani, arhiepiskope cetinjski, mitropolite crnogorsko primorski, zetsko brdski i skenderijski i erzahu svetog trona pečkog, da on ustane, a ovaj da sjedi? Može li se mjeriti i ocjenjivati uobičajenim kriterijumima jer takvi ljudi sami sebi stvaraju kriterijume za procjenjivanje našeg vremena, oni daju kriterijume našeg samovrednovanja, što i jeste uloga velikih ljudi kroz istoriju. Oni nisu probali da ga karakterišu kao žrtvu. Jer, može li mitropolit biti žrtva? Žrtva je svetinja, a svetinja je temelj našeg identiteta.

Zbog toga nam je svima jasno da je nepravedni zakon koji su bili usmjerili prema našim svjetinjama bio uperen i protiv samog mitropolita Amfilohija. Zato odbrana svetinja i nije protivzakonita već to je bilo naše pravo, dužnost, privilegija, vrijednost u ljudskom životu daje smisao i zbog toga je branimo, ne da bi život izgubio smisao. Ako nismo ništa spremni da branimo onda naš život postaje samo jedna prolazna čestica, jedna nebitnoća i biološka činjenica. U tome je i smisao velike mudrosti mitropolita Amfilohija izražena u crkveno narodnoj lozinki našeg vremena: Ne damo svetinje. Zato oni koji su probali da mu sude i tuže i nama kojima je bio duhovni otac kad god podignemo glavu ka nebu Crne Gore znaćemo i vidjećemo da lebdi jedan istinski orao slobode. Vječan mu spomen.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (16.12.22 12:46:42)

Zahvaljujem kolegi Đuroviću.

Sada dajem riječ kolegi Draganu Vukiću, a da se pripremi kolega Srđan Pavićević.

DRAGAN VUKIĆ (16.12.22 12:46:52)

Hvala, uvažena potpredsjednice.

Uvažene kolege poslanici, dragi građani,

Jedno pitanje koje postavljam sebi, a i svima ovdje zašto smo ćutali dvij i po godine povodom ovog skandaloznog čina, zašto je ćutala institucija sistema, zašto je ćutala država Crna Gora?

Da se prisjetimo da je sve počelo donošenje nakaradnog Zakona o slobodivjeroispovijesti. Tada je krenula hajka na sveštenstvo Srpske pravoslavne crkve i na slobodne građane koji su htjeli da iskažu svoje neslaganjem sa zakonskim rešenjima, ali i takođe da pokažu nezadovoljstvo akumulirano preko 30 godina sa režimom koji je unakazio državu Crnu Goru, režimom koji je privatizovao državu i ona je bila u vlasništvu jednog čovjeka i njemu par podobnih ljudi. Tada kreću jaki napadi na Srpsku pravoslavnu crkvu i njene vjernike koji su htjeli na mirnim litijama da iskažu protest zašto se donosi jedan takav zakon i zašto se ne riješi status Srpske pravoslavne crkve kao što je riješen 2012.godine i 2013.godine sa Islamskom zajednicom i Rimokatoličkom crkvom, ali namjera je bila jasna oduzimanje imovine Srpskoj pravoslavnoj crkvi, a sve pod okriljem stvaranja neke nove NVO organizacije i prebacivanjem te imovine na tu organizaciju.

Zamislite samo tu partiju i tog čovjeka koji udari na crkvu i na Mitropolita Amfilohija koji je tada po svim istraživanjima uživao najviše povjerenje građana Crne Gore i Mitropolit Amfilohije i Srpska pravoslavna crkva u tom trenutku preko 75% građana Crne Gore su imali najveće povjerenje. Namjera je bila jasna da se Srpska pravoslavna crkva u Crnoj Gori raščini, naravno da ta namjera nije uspjela i zbog toga smo i danas ovdje da se prisjetimo nemilih događaja i tog perioda i protiv pravnog privođenja i zadržavanja u prostorije Centra bezbjednosti 22.juna 2020.godine počivšeg mitropolita Amfilohija čovjeka koji je sačuvao vjeru u Crnoj i čovjeka koji je za života izgradio preko 600 crkava i manastira. Danas smo ovdje da saznamo ko je bio nalogodavac, a ko je izvršavao naređenja da se Mitropolit prije svega privede u stanicu policije, a odna i maltretira preko pet sati ne obazirući se da je taj čovjek i prije svega duhovni vođa većinskog, vjernog naroda, neobazirući se time da su mogli da izazovu neredu i nestabilnost u državi Crnoj Gori. Taj ko je to naredio i izvršio mora da odgovara, jer je izazvao veći rizik od postojećeg po kojem je pokrenuta prijava. Zahvaljujući samom mitropolitu to se nije dogodilo.

Mi znamo da sadašnje rukovodstvo policije nije krivo za tej nemili događaj, ali svaka institucija ima svoj kontinuitet i tako i Uprava policije nikad nije kasno da se preispitaju te radnje koje su izazvali određeni ljudi prema mitropolitu, a Tužilaštvo da izvrši reviziju tog slučaja i da se ispituju navodi tužioca Boričića koji je javno iznio na Odboru za politički sistem i pravosuđe da je bio izložen neprimjerenom i nezakonitom uticaju od strane tadašnjeg vrhovnog državnog tužioca Dražena Burića da ne talasa. Zamislite da ne talasa. Sad mi dragi građani moramo da talasamo da ispitamo zašto se to tada tako desilo i da ti ljudi moraju da odgovaraju. To je možda i trebao da uradi prethodni premijer Zdravko Krivokapić. On je prvi i najpozvaniji bio onda u tom trenutku to pokrene i naravno sa ministrom unutrašnjih poslova tadašnjim Sekulićem i direktorom Uprave policije preispita tu radnju, a ne da ćuti svo vrijeme na takvu radnju, ali dobro meni nije jasno. To je čovjek koji nije smio da potpiše Temeljni ugovor sa Srpskom pravoslavnom crkvom, pa zašto bi ispitivao i onda to što se dešavalo mitropolitu Amfilohiju i onda je SNP morao da rizikuje da uđe u manjinsku Vladu politički da rizikuje da bi potpisao Temeljni ugovor sa Srpskom pravoslavnom crkvom i ja sam srećan povodom toga naravno sa Građanskim pokretom URA odradili smo to i odradili smo sve ono zašto smo se zalagali zašto smo stavili viziju te manjinske Vlade i potpisali Temeljni ugovor sa Srpskom pravoslavnom crkvom i popis stanovništva i borba protiv organizovanog kriminala i korupcije i Zakon o porijeklu imovine izglasan je juče na Vladi, opet danas stojim pred vama i borimo se za ono što je zajednički cilj svih nas, a to je bolji život svih nas, a pravda da bude zadovoljena nego da se vratimo u temu. Danas moramo da saznamo, rasvijetlimo slučaj koji baca mrlju na čitavu Upravu policije i tužilaštvo da saznamo ko su pojedinci koji su mimo svih pravila i zakonskih ovlašćenja zadržavali Mitropolita preko sat i u Centru bezbjednosti Podgorica i da svi pošaljemo jasnu poruku tužilaštvu ne želeći da utičemo na njihov rad, da odustanu od procesa protiv građana koji su procesuirani zbog mirnih okupljanja i zaustavljanja saobraćaja pokazujući svoje osjećanje prema duhovnim pastirima koji su progonjeni na pravdi boga u tom periodu ne čineći pritom nikakve radnje koje se može podvesti pod prekršajnom odgovornosti, a kamoli i krivičnom, a to da se prisjetimo to se dešavalo i u Andrijevići nekim mladim ljudima koji su zaustavljali saobraćajnice i nekim mladim ljudima naravno u Nikšiću. U ovom trenutku pozivam da Specijalno državno tužilaštvo i Tužilaštvo da oslobodimo te ljude iako ne želim pritisak da vršim na njih. Ovaj događaj treba da osudimo kako nam se ne bi više nikad to ponovilo i dogodilo. Jer sve što se ne osudi i kazni na vrijeme može ponovo da se ponovi, a to ne smije da nam se dešava. Hvala.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (16.12.22 12:52:38)

Zahvaljujem kolegi Vukiću.

Kao što sam najavila sada dajem riječ kolegi Pavićeviću.

Ja se izvinjavam, mislim da jeste do mene, ali sam prozvala prvo kolegu Pavićevića da se vi spremite kolega Martinoviću, jer ja sam greškom, a vi ste po redosledu, ali ako nije problem ili se dogovorite pošto je meni sve jedno.

Izvolite, uz izvinjenje, moja je greška, jer po veličini klubova sad je trebao klub Demokrata.

Izvolite, kolega Pavićeviću, a da se pripremi kolega Vladimir Martinović uz još jednom izvinjenje što sam u redosledu pogriješila.

Izvolite.

SRĐAN PAVIĆEVIĆ (16.12.22 12:53:09)

Poštovana predsjednice, poštovane kolege, poštovani građani,

Ovaj nesporazum u redosledu mislim da je potpuno trivijalan da kolega Martinović nema ništa protiv da olako stvari idu kako su krenule, a ja sam želio da se obratim, odnosno da se javim za riječ me činjenica da sam član ovog Odbora cijenjenog gospodina Moma Koprivice Odbor za pravosuđe u kome smo komentarisali ovu temu i na tim Odborima sam uzeo jednu vrstu učešća tako da smatrao sam elementarno odgovornim da i u plenumu dam par naznaka što se tiče ovog problema.

Naime, što se tiče ovog problema koji je danas pred nama ja ga lično posmatram kao fenomenologija jednog slučaja. Posmatram ga kao fenomenologija jednog slučaja ne sa aspekta ni vjernika, jer ja to nisam ni sa aspekta nekog ko je u crkvenoj hijerarhiji, niti to radim sa aspekta pravnik niti sa aspekta sudije, niti policajca. Ovo radim kao običan građanin koji je zatečen događajem koji je bio takav kakav je bio u svojoj kompleksnosti i u svojoj vulgarnosti i u svojoj problematičnosti apsolutno ne može da bude stavljen pod tepih to je slučaj koji mora da bude rasvijetljen iz razloga što ovakvi slučajevi predstavljaju životnu školu, predstavljaju životnu praksu koja obogaćuje iskustvo i daje mogućnost da se pravilno orijentišemo u nekim vrlo delikatnim situacijama i stvarima.

Naime, ova fenomenologija slučaja privođenjem gospodina Amfilohija Radovića kao crkvenog velikodostojnika u stanicu policije po meni je toliko fascinantna iz razloga što je vrlo vrlo je kompleksna, ja sam to na Odboru rekao i sad ću da ponovim. Ja to posmatram kroz dva aspekta ove priče. Oba su civilizacijsko kulturološka aspekta. Jedan aspekt je kakav je odnos imala služba reda i mira u ovoj državi prema osobi koja ima 82 godine prema nekom ko se nalazi u biološkom tzv. dubokom senijumu, a drugi aspekt je aspekt kako su iste te službe, odnosno ista ta služba imala odnos prema nekom ko je etablirani kvalitet, odnosno etablirani autoritet baziran na kvalitetima koji su opšte prihvaćeni i opšte priznate u standardima kvaliteta.

Činjenica da je gospodin Amfilohijre Radović bio priveden kao starac od 82 godine i da se prema njemu odnijelo načinom kako se odnijelo, držeći ga u stanici skoro šest sati, kao što čujemo, jako dobro svjedoči o ljudima koji su imali potrebu da sa jednim starcem od 82 godine, pruživši mu jednu stolicu, sprovedu jednu vrstu ovakve ili onakve torture, moćemo da je podvedemo i pod sihošku i pod fizičku, kako god hoćete, ali činjenica je da neko ko ima 82 godine, kažem da spada u populacijsku grupu dubokog senijuma, je neko ko apsolutno ne zaslužuje i preko kome se na jedan takav način ni jedna služba, ni jedna agencija, ni jedna institucija u ovoj državi, ni jedan čovjek pojedinac ne može odnositi na takav način. Ako se odnosimo prema nekom sa 82 godina na ovakav način, onda ćemo tako da se odnosimo i prema nekom od 16, 14 ili 10 godina, onda ćemo tako slično da se odnosimo prema nekom ko je bolesatn, ko je nemoćan ili ko je u posebnoj potrebi.

Znate, kad napravimo retrospektivu, kad se osvrnemo malo u istoriju, a treba je ponekad konsultovati, treba ponekad vidjeti šta kaže istorija, šta kažu zapisi o sličnim stvarima, onda ćete lako naći vrlo brzo, lagano možete naći paralelu sa određenim režimima i političkim ustrojstvima koji nisu imali ama baš nikakve empatije ni prema starosti ni prema nemoći, ni prema biološkoj potrebi za pomoć. Ti rećimi su srećom okončani, završeni prije 70 godina, ali su kao takvi bili postojeći i oni su verifikovali taj stereotip ponašanja.

Sad će vjerovatno kritizeri ovoga što ja kažem da budu strašno ljuti iz razloga što ja ne daj Bože upoređujem taj režim naš od prije dvije tri godine, upoređujem ga sa nekim tamo ozloglašanim režimima prije 70 godina. Ali, stereotip ponašanja je takav, bez empatije, bez ikakvog odnosa poštovanja prema godinama, prema starosti, prema mladosti, prema dječijem uzrastu, prema stanju posebnih potreba, prema bolesti. To je jedan aspekt ovog događaja koji mene kao građanina strahovito frustrira i iritira. A drugi

aspekt ovog događaja je činjenica da smo pred sobom imali, odnosno gledali smo jednu dramu koja se dešavala između institucije koja je odgovorna za javni red i mir a s druge strane smo imali jednog monaha koji je spektrom okolnosti postao vrhovnik, odnosno postao mitropolit i samim tim postao etablirani autoritet na bazi nekih standarda kvaliteta koji su mu to dali za pravo. Između redova, imali smo jednog starca koji je u suštini bio jedan kolosalni intelektualac o kome sigurno savremenici teško mogu da daju svoj sud, vrijeme i distanca vremenska će uvijek o takvim ličnostima dati pravu isfiltrisanu sliku koja će imati svoj sud, ali imali ste pred sobom doktora teologije, filozofije, čovjeka poliglotu koji govori šest jezika, imali ste jednog umilnog čovjeka koji je dobio nadimak koji je dao narod. Znete, pojedinac može da pogriješi, pa čak i institucije pogriješe. Pogriješi čak i obrazovana institucija, ali jedino ko ne griješi, ne griješi narod. Narod je tom čovjeku dao nadimak koji je oslikavao svu mudrost, svo iskustvo, svu ljubav i empatičnost koja je svrstana u jednoj personi, to je ded ili deda ili dede, kako to mi svi kažemo. On je bio ded u Crnoj Gori iz poštovanja sa amblemom i sa slikom koja nosi atribucije sve koje sam nabrojao.

U razgovoru i isleđivanju takvog jednog starca sprovođiti ovaj manir iscrpljivanje od šest sati je pitanje elementarne čovječnosti, nije čak pitanje ni politike, ni teologije, iako se možda uniforme, odore mitropolita i uniforme islednika ne slažu kod nas istorijski, dugi niz godina i decenija mi imamo taj istorijski antagonizam, samo što ovoga puta fali petokraka ali su neke navike ostale i poslije petokrake očigledno, ali se te uniforme ne slažu. Interesantno je kako ljudi, bez obzira što više nema petokrake kako su zadržali taj duh, taj osjećaj i potrebu za progon, za progonom koga, progonite mitropolita, progonite patrijarha, progonite arhiepiskopa. Zamislite civilizovanu evropsku zemlju koja progoni, ajde da ne budem pretenciozan, neka to nije papa, neka je to kardinal, da postavite nekog kardinala bilo gdje u katoličkom svijetu u nekoj čekaonici, u nekoj islednoj sali neke policije. Zamislite da vrhovnog rabina u Tel Avivu stavite u policijsku stanicu pet sati, zamislite da vrhovnog reisa u Ankari i Istanbulu stavite u atkvu situaciju. Pa to bi bio vrhunski društveni skandal, društveni politički skandal te zemlje. I mi smo došli u situaciju da smo to posmatrali kao jednu epizodu, jedne neiživljenosti, jedne bahatosti, jednog primitivizma, par ekselans primitivizma, jer ja ne mogu da podvedem ni pod jednom manom ni duhovnom ni intelektualnom, ni obrazovnom, ni kakvom god hoćete ovu priču, sem pod jednu generalnu sliku primitivizma. Ovakav primitivizam i prostatluk dolikuje nekome ko apsolutno nije dorastao ni da nosi tu uniformu ni da se bavi tim poslom. Jer, ako postoji ogledalo jednog društva to su upravo te institucije gdje dolazite u ekstremnim životnim situacijama, dolazite u policiju, odlazite u hitnu pomoć, dolazite kod vatrogasaca. Upravo oslikavaju u kojoj ste se zemlji našli.

I na kraju krajeva, ako su te osobe se rukovodile nekim animozitetom prema starcu od 82 godine, igrom slučaja i mitropolitom istovremeno, igrom slučaja i doktorom nauka, igrom slučaja i poliglutom, igrom slučaja grandioznim intelektualcem. Ako su došli do zaključka da takvog čovjeka ne treba poštovati nego ga treba ponižavati, da li to znači da su to zaostaci jednog sistema u kome se nije poštovao ni kardinal, ni papa, ni mitropolit, ni patrijarh. Ali, isto tako se nije poštovao, gospodo, ni ljekar, ni nastavnik, ni učitelj, ni profesor, ni sudija, ni pravnik, ni advokat, nije se poštovao niko od njih. Ali znate zašto se nisu poštovali? Nisu se poštovali zbog toga, poštovani građani, što su se poštovale starlete, eskort dame, kontraverzni biznismeni. Eto to je stereotip koji nam je nametnutu. E zbog tog stereotipa mi imamo obavezu da se bunimo i da ga kao takvog poništimo i zbog toga ova skupština ima obavezu da javno, glasno i jasno osudi ovu činjenicu, ne za to što je u pitanju mitropolit, mogao je biti predstavnik bilo koje vjere, za to što je to čovjek tek tako došao sa ulice, nego se radi o jednom povjeku koji ima 82 godine.

Ja se nadam da ćemo svi zajedno snaći snage da ovo zdušno i jasno osudimo da se ne bi više ponovilo. Jer, na kraju krajeva, ovakve epizode služe tome da se izvuče pouk da se ne bi ovakva greška katastrofalna u svakom pogledu ponovo ponovila i da stanemo konačno sa javnom demonstracijom prostatluka i aprimitivizma u cilju odbrane bilo čega. Hvala vam.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (16.12.22 13:04:23)

Zahvaljujem kolegi Pavićeviću.

Sada tolerantno, zahvaljujem i na tolerantnosti kolegi Martinoviću pošto je ustupio i sada svoje, da kažem svoju poziciju, odnosno kad treba on da dođe na red za diskusiju, kolegi Slavenu Radunoviću.

Izvolite, kolega Radunoviću, a nakon toga ćemo čuti i kolegu Martinoviću.

SLAVEN RADUNOVIĆ (16.12.22 13:04:51)

Hvala, gospođo potpredsjednice. I zahvaljujem gospodinu Martinoviću što je uvažio moju potrebu da sad govorim jer moram da prisustvujem jednom odboru nakon toga.

Moj prethodni govornik, dr Pavićević kao da je čitao moje misli i moj plan šta ću da govorim dok sam se spremao da ustanem, tako da ću na neki način da se nadovežem na ovo što je rekao s tim što ću da ga ispravim jednu stvar.

Pominjao je kao jednu od mogućnosti zbog čega se ovo desilo sa mitropolitom i primitivizam. Ovdje nema nikakvog primitivizma, ovo je sve, ne ovo je jedan proizvod dugogodišnjem sistemskog kreiranja u bezbjednosnim službama u Crnoj Gori i u Tužilaštvu i u sudstvu, jednog naslijeđenog staljinističkog pristupa crkvi koji su poslije titoisti, nakon što je došao da razdvaja, usavršili na specifični crnogorski način, to je razlog. Ovdje su se jahali popovi, nemojte to da zaboravite, ovdje su se jahali popovi i to je organizovala udba, objašnjavali su djeci kako treba da drže prste prekrštene kad vide popa u mantiji. To je Crna Gora, ista ona Crna Gora koja je bila jedna od rijetkih država u kojoj su vladari bili vladike. Mi smo zemlja ekstremizma. Svi misle da su najpametniji, oni kad sruše onog prethodnog idu kontra potpuno desno ili lijevo.

Slučaj sa našim mitropolitom je u stvari sjajan slučaj za izučavanje mentaliteta Crnogoraca i šta tako na crnogorski mozak utiče, koji se plasira i kako lako prevodi naše načine razmišljanja, naš odnos prema realnosti, prema stvarnosti, prema prijateljima, prema rođacima u zavisnosti od toga kako nas zadoji neki političar ili neki mediji u kontinuitetu. Ja mislim da to što se desilo mitropolitu, ponoviću ono što je rekao gospodin Pavićević, nikad se nije desilo ni jednom velikodostojniku bilo koje vjere nigdje u svijetu, osim u vrijeme Staljina kada ih je likvidirao po Rusiji, po Sovjetskom savezu nemilice i mogu da zamislim kakvih je sve bilo tamo zadržavanja i kršenja ljudskih prava. Ali u ovo vrijeme u Evropi, Americi, Aziji, Africi, nema toga sigurno. To ima samo u onim službama koje su paralelno sa tim odnosom prema crkvi švercovale kokain, ubijali ljude, otimali ljude, ucjenjivali ljude, snimali političare sa svojim suprugama kako opšte da bi ih ucjenjivali, najgore stvari su radili i mi smo svi znali za to ali nismo mogli ništa da učinimo. Sad smo prvi put u prilici da se izborimo sa tim zlom koje nam je ostavio prethodni režim i onaj režim prije njega. Najviše me nervira kad danas čujem od nekih kad kažu - e u Titovo vrijeme ovoga nije bilo. Niste vi imali pojma što je bilo u Titovo vrijeme, jer niste imali đe da pročitate, jer niste imali đe da čujete, jer niste imali đe da vidite, onaj ko je vidio njega je mrak pojeo. I tako nemojte danas vi koji nama govorite da smo prorusi, a vi koji ste duvali u petokraku sve ove godine, i niste razmišljali o ovome što se danas dešava, da govorite nama koji smo bili protiv toga da smo mi doveli do ovoga i da smo mi protiv zapadnih civilizacijskih vrijednosti.

Znate li koliko je podmukao bio taj ideološki koncept koji je stvorio takvu policiju i takve islednike. Vrlo je duboko razmišljao, sad sam maloprije sa gospodinom Koprivicom, prije nego što je počela ova tačka dnevnog reda, pokazao sam mu jedan tvit koji sam mu poslao, a tiče se dugogodišnje zavjere koja se našoj djeci i nama prodavala prvo u buvšoj Jugoslaviji, a sad još samo u Crnoj Gori. U čitavom svijetu ulazimo u vrijeme božićnih praznika, samo u Crnoj Gori ulazimo u vrijeme novogodišnjih praznika. Svugdje u svijetu se sad prodaju božićni ukrasi za jelke, deda mraz dolazi za Božić, nosi božićne poklone, jedino kod nas novogodišnje. Jeste li razmišljali zašto je to? Tako se Tito i komunisti, tako su se borili protiv Boga. Nisu mogli odmah da otkinu sve i da hiljadugodišnja tradicija nestane, nego je to lukavo rađeno. Imate katolički božić 25. imate pravoslavni 7. ajmo po sredini nova godina, e kult nove godine, čeka se nova godina, jelka se kiti za novu godinu, pokloni se daju za novu godinu. Ona božićnica, plata koja se daje u srećnim zemljama radnicima za Boć, kod nas se zvala novogodišnja, novogodišnja plata. Sve je bilo tako, sve je bilo laž. I na kraju, šta očekujete da se desi jednom hrišćanskom poglavaru u takvoj državi koja je sazidana na ovakvim temeljima, da mu se desi da tužilac kaže - u redu hvala, pustite čovjeka, dobio sam informacije koje sam čuo. Ali, neki isljednik koji je držao Staljnovu sliku, pa Titovu sliku, pa sliku Mila Đukanovića poslije toga, kaže - ne, ne, čekaj bradonja, imam ja s tobom još nešto da progovorim, to može samo u Crnoj Gori. I za to, drugovi i gospodo, nebitno je ko je što bio u prošlosti, ali moramo, moramo zaista da učinimo da to sve postane prošlost. Ja vam se kunem u sve da bih ovako pričao da se radilo i o crkvenom velikodostojniku, tj.iz katoličke crkve ili poglavaru nekom islamske zajednice, potpuno na isti način, potpuno na isti način. I ne smijemo da dozvolimo više da nas dijele na bilo koji način, pčak ni ovako što će od nas da prave korisne idiote koji slave novu godinu a čitavi svijet slavi Božić, a mi slavimo novu godinu da ne daj bože neko ne pomisli da imamo nešto s crkvom.

Tako, građani katoličke vjeroispovjesti, da iskoristim priliku da vam čestitam nadolazeće božićne praznike, naravno i svima našim pravoslavicima Božić koji dolazi poslije toga. Tako je gospodine Ivanoviću i Svetoga Nikolu, moja slava i da se ovakve stvari koje su se desile našem mitropolitu, ali da budemo iskreni i mnogim drugim ljudima koji nisu bili mitropolit, pa se za to ne znam, da se više nikad ne dogodi.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (16.12.22 13:12:50)

Zahvaljujem kolegi Radunoviću.

Dajem riječ kolegi Martinoviću, a da se pripremi kolega Dragan Bojović.

VLADIMIR MARTINOVIĆ (16.12.22 13:12:59)

Uvažena potpredsjednice Bošnjak, uvažene kolegice i kolege, poštovani građani Crne Gore,

Da poslanički klub Demokratske Crne Gore nije inicirao kontrolno saslušanje na temu nehumano i šikanozno zadržavanje mitropolita crnogorsko primorskog Amfilohija Radovića, u prostorijama Centra bezbjednosti Podgorica 22. juna 2020. godine, javnost bi bila uskraćena za pravo da zna ko to i zbog čega na tako neviđen i nečuven način u savremenoj ljudskoj civilizaciji postupa sa jednim vjerskim velikodostojnikom, uvaženim i poštovanim od vjerskih velikodostojnika svih konfesija u Crnoj Gori a i van Crne Gore. Toga dana u Centru bezbjednosti je odzvonilo časti i obrazu onih koji su po mnogima najmudriju glavu u savremenoj Crnoj Gori priveli toga dana u Centar bezbjednosti u Podgorici.

Uz korišćenje instituta kontrolnog saslušanja pokušano je da se dođe do nekih odgovora ko je to i zbog čega radio. Koji su stvarni razlozi doveli do ovakvog ponižavajućeg i nečovječnog postupanja prema blaženo počivšem mitropolitu crnogorsko primorskom. U Izveštaju sa kontrolnog saslušanja su nabrojani i drugi efekti koje je ovo završavanje mitropolita crnogorsko primorskog proizvelo i pitanja koja je aktuelizovano, poput onog kakav je tretman čovjeka u Crnoj Gori od strane tadašnje vlasti bio. Da li državni organi poštuju ustavnu normu o dostojanstvu i nepovredljivosti ličnosti i td. Pokrenutim pitanjima dodao bih i ovo, ako je najčestitijim i najsmjernijima među nama bio namijenjen takav tretman, šta su od tadašnjih vlasti mogli da očekuju i obični građani Crne Gore. Onako postupanje prema mitropolitu Amfilohiju, zasigurno je u onom trenutku poljuljalo osjećaj sigurnosti i bezbjednosti kod svih građana Crne Gore. Za narušavanje spokojstva svih građana Crne Gore neko mora snositi pravne konsekvence koje moraju biti jasne, oštre i nadasve društveno odgovorne. Cilj takvog postupka njegov ključni efekat mora biti preventivan kako se nikada niko ne bi usudio da državnu prinudu zloupotrijebi na način kojim bi se povrijedila ljudska prava. Okolnosti koje su pratile ovaj događaj i ovakvo postupanje prema mitropolitu Crnogorsko-primorskom ne služe na čast državi Crnoj Gori i tadašnjim vlastima. Odgovorni za ovakvo postupanje morali bi snositi pravne konsekvence i zbog povrede ugleda države i državnog aparata koji su prikazali junačnim u situaciji kada ima da se obračuna na mitropolitom u trenutku kada je on već zagazio u devetu deceniju svog života. Zamislite te junake i zamislite tu hrabrost kada je pendrek i kada su oni koji nijesu smjeli udariti na mafiju udarili na mitropolita Crnogorsko-primorskog Anfilohija. To je prije svega karikiranje sistema koje je takođe za osudu.

Podsjetiću za slučaj sa zadržavanjem mitropolita Anfilohija nije bio jedini slučaj suspenzije ljudskih prava koji se desio u tom periodu, privođen je i tadašnji episkop budimljansko-nikšićki a sadašnji mitropolit Crnogorsko-primorski Joanikije, što je predstavljalo brutalno kršenje elementarnih ljudskih prava, prije svega svih onih koji imaju pravo na izražavanje vjere kao jednog od temeljnih.

Precizno je utvrđeno da je mitropolit u Centru bezbjednosti zadržan tri sata i 13 minuta duže od potrebnog vremenu, da mu je za to vrijeme postavljeno devet pitanja, a da se ne zna koja istanca koja mu ih je postavljala. Budući da je u laž uvučen tužilac, jer je rečeno da se prekomjereno zadržavanje događa na njegov zahtjev, što se ispostavilo neistinitim.

U duhu društvene odgovornosti bilo bi dobro da se i sazna ime i prezime lica koje je ovakvo postupanje naredilo. Ko je taj ko je imao smjelosti da nakon 13 časova i 52 minuta kada je tužilac završio ispitivanjem mitropolita Anfilohija njega nakon toga zadržava još tri sata i 13 minuta? Jedan od zaključaka sa kontrolnog saslušanja je taj da je neko imao za cilj pokazivanje i demonstraciju moći političkog i policijskog vrha koji je u tom periodu prisutan u Crnoj Gori na čelu sa Veselinom Veljovićem.

Međutim, taj je tom prilikom pljunuo na svetinju pendreka očito jedinu svetinju za koju je u tom trenutku znao da postoji, jer mu osim pendreka drugo ništa i nije bilo sveto. S toga, apelijem na institucije koje se osjećaju nadležnim za ovaj slučaj da u svrhu zaštite vlastitog autoriteta dođu do saznanja ko je taj ko je naredio takvo šikanozno postupanje u odnosu na vjerskog velikodostojnika.

U koliko se zna da je na kontrolnom saslušanju bio prisutan i postupajući dežurni tužilac koji je potvrdio opisani tok zadržavanja i sam istakao potrebu da se nakon dvije i po godine sazna prava istina o ovom događaju u toliko je potrebnije da se odgovorni za ovakvo postupanje što prije procesuiraju. Može se početi od dolaska do saznanja zašto policija nije izvršila nalog postupajućeg tužioca da se mitropolit Crnogorsko-primorske Anfilohije na slobodu pusti u 13 i 52 minuta nego je zadržan do 17 i 10 minuta.

Postupajući tužilac je i tokom kontrolnog saslušavanja kao odgovoran za zadržavanje mitropolita u naznačenom periodu od 13 i 52 minuta do 17 i 10 minuta direktno označio Upravu policije Centra bezbjednosti Podgorica. Sve ukazuje na to, da je u ovom slučaju postajao i politički revanšizam i progon vjerskog velikodostojnika zbog njegove borbe za zaštitu utavnih prava vjerske zajednice koji je predvodio i sa namjerom da se čovjek šikanira, kao i da su policijski službenici od određenih lica imali naređenje za takvo postupanje, a to je potrebno do kraja rasvijetliti kroz postupanje nadležnog Tužilaštva.

Ne smijemo takođe zaboraviti ni da ovaj događaj ima i politički kontekst prijetnjama i progonom sveštenstva usred predizborne kampanje prije 30.avgusta 2020.godne. Molim vas da mi dozvolite da

završim uz malo prekoračenje. Te najave zajedno sa atmosferom koju su oblikovale vremenski prostorno su podudarane sa događajem o kom se raspravljalo na kontrolnom saslušanju tako da je i tentekst političke odgovornosti nemoguće zaobići.

Posebna je odgovornost na aktuelnim nosiocima i promoterima te politike da se suoče sa prošlošću i da sami osude njihovo bešćutno i neljudsko verbalno postupanje koje se ispostavilo kao prethodnica nehumanom šikaniranju mitropolita Crnogorsko-primorskog koji će koji će nakon toga uslijediti.

Protok vremena ne umanjuje zainteresovanost javnosti za sihod ovog slučaja, ali ni krivicu počinilaca kao i oni koji su naredili ovo staredno postupanje u izvedbi policije, a izostanku potrebnih radnji od strane Osnovnog državnog tužilaštva internih procedura u policiji, kako bi se došlo do utvrđivanja odgovornosti za ovu zloupotrebu ovlašćenja i povredu prava građana.

I da zaključim. Još jednom apelujem na sve institucije da u koordinisanom radu čiji cilj mora biti sprečavanje devalvacije svih mogućih vrijednosti pruže građanima osjećaj da su bezbjedni i sigurni u svojoj državi od svih oblika šikaniranja, povreda dostojanstva, ali da je pravda dostižna i a postojanje institucija u Crnoj Gori nije prazna forma i ljuštura bez sadržine nego da njihovo postojanje opravdava neka svrha koja je u konkretnom slučaju poštovanje ljudskom, etičkog i moralnog imperativa. Dakle, sve ovo se posebno i značajno ugleda u zemlji čiji ljudski, moralni i kulturni kod određuju primjeri čojstva i junaštva Marka Miljanova koji su usput više nego bilo koja domaća ili Međunarodna konvencija Bukvar u oblasti poštovanja ljudskih prava. Ja sam zahvalan nadležnom odboru na čelu sa predsjednikom odbora kolegom Koprivicom i otalim članovima odbora, što su pokrenuli ovu veoma važnu temu i zaista očekujem od Specijalnog državnog tužilaštva da će ovaj slučaj do kraja biti rasvijetljene. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (16.12.22 13:20:25)

Sada dajem riječ kolegi Draganu Bojoviću, a da se pripremi kolega Dragan Ivanović.
Izvolite, kolega Bojoviću.

DRAGAN BOJOVIĆ (16.12.22 13:23:27)

Hvala, uvažena potpredsjednice.

Dame i gospodo poslanici, dragi građani,

Šta je čovjek kad mora biti čovjek. Ponavljao je često mitropolit Anfilohije u svojim poslednjim godinama života. Ovi Njegoševi stihovi su bili njegova podsvijest uvijek u najtežim trenucima. Toliko je upečatljivo u njegovoj misli bio prisutan Njegoš i u crkvi i kod čivota Svetog Petra Cetinjskog i na litijama i na saslušanju bestidnom ili kako kaza uvaženi kolega Pavićević primitivnom, ili kako kaza uvaženi kolega Radunović sistemskom saslušanju koje je trajalo preko šest sati u CB Podgorica.

Ostaće umapćeno u istorijskim udžbenicima Crne Gore kako je jedan vanvremeni čovjek, duhovnik, filozof, pjesnik, poliglota, vladika, mitropolit bio ispitivan za ništa i zbog ničega od nekih drugačijih ljudi koji se očito ne plaše ni suda ljudskoga ni suda božjega. Eto dotle nas je doveo urušeni sistem vrijednosti bivšeg režima. Što god su činili i čine ne osjećaju nikakvu odgovornost, jer su granice između ispravnog i pogrešnog davno zaboravljene. Stid je ono ključno osjećanje koje određuje naš odnos prema drugima i prema vrijednostima koje prave razliku između dobra i zla, u društvu u kome nema stida, stradaju vrijednosti i strada čovjek. Otuda i ona poslovice koju često ponavlja naš narod : "Čega se pametan stidi, neznaven se time ponosi". Sve je postalo dozvoljeno, sve je relativno, zamagljena je granica između dobra i zla, pravednog i nepravednog, onoga što je za ponos i onoga što treba odbacivati čega se treba stidjeti, a šta je čovjek bez stida, bio bi ohrabren i spokojniciji kad bih znao da oni koji su naredili i sproveli ovo sramno najboljeg među nama osjećaju makar malo nelagodnosti za svoje postupanje. Znam da bi i mitropolit bio radostan zbog toga. Znam da im je odavno sve oprostio, a da li su oni sebi oprostili. Bojim se da nikakve griže savjesti pojedini od ovih "junaka" što su udarili na našeg mitropolita nemaju jer smo u godinama korupcionaške vladavine, u godinama koje su pojeli skakavci kako kaže Pekić doživjeli moralni suicid, nema empatije, drugima činimo ono što ne bismo voljeli da nama čine, ne umijemo više da se zacrvnimo, gubimo pristojnost, prisnost, dostojanstvo. Obraz je nekad u Crnoj Gori bio najvažnija imovina čovjeka, a sada su jedina imovina stambeni kvadrati i bankovni računi. Pojedinci sve smiju i misle da im je sve dopušteno, ali ne zato što se ničega ne boje već zato što se ničega ne stide. Ima li veće bruke i veće sramote na obrazu Crne Gore u 21. vijeku od onoga što je doživio mitropolit Amfilohije od zvaničnih organa države. Je li trebalo da se dogodi novi progon i ubijanje sveštenstva kao što je to izvedeno krajem prošlog vjeka. Znamo da je progon bio počeo i bio najavljen, falilo je samo razračunavanje koja su takođe bili otpočeli ovim privođenjem mitropolita Amfilohija i ovim apsurdnim i iracionalnim malo je reći suđenjem koje je još uvijek u toku koje se sprovodi nad sadašnjim mitropolitom Joanikijem. Presuđujemo mitropolitima i

duhovnicima, a lopovi i kriminalci nam se baškare u vilama i penthausima. To je slika Crne Gore i ta se slika hitno mora mijenjati. Ne samo da se ta sramna slika mora mijenjati već za tu bruku i sramotu neko mora i odgovarati. Stid će spasiti svijet, često je mitropolit ponavljao ove riječi, Andreja Terkovskog i ljepote će spasiti svijet govorio je Dostojevski. U Crnoj Gori prepunoj bogom dane ljepote moramo vratiti stid, pristojnost i osjećaj odgovornosti makar kroz strah od sankcija kod onih koji za stid i savjest očito ne znaju. Stoga je dobro što je Skupština Crne Gore i Odbor za politički sistem je sproveo kontrolno saslušanje i aktuelizovao ovo pitanje jer se niko u bezočnije vrijeme nije tako predano borio za istinu, pomirenje i ljubav među braćom, a bio tako šikaniran i klevetan od iste te braće kao mitropolit Amfilohije. Hvala.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (16.12.22 13:28:50)

Zahvaljujem kolegi Bojoviću.

Kao što sam najavila dajem riječ kolegi Draganu Ivanoviću, a da se pripremi kolega Jovan Jole Vučurović.

DRAGAN IVANOVIĆ (16.12.22 13:29:03)

Hvala, potpredsjednice.

Poštovana Skupštino, poštovani građani,

Mnogo je rečeno, a čini mi se i još toliko i još i još itd. ne bi se moglo reći sve što se zapravo dešavalo toga dana. Ništa nije slučajno, ali počću tako što ću odati priznanje i predsjedniku Odbora i Odboru i ovo što sam u ovom zapisniku sa sjednice Odbora pročitao posebno apostrofiram ocjene i stavove sa zaključcima. Čini mi se da je rečeno sve.

Gospodine Koprivica, igrom slučaja bio sam prisutan i čini mi se sve to što sam čuo zaista je dobro što se desio odbor i što ćemo insistirati da se definitivno ispita ko je i koliko kriv za ovaj slučaj. Znam da je dedo živ on bi rekao nemojte to đeco moja da radite ja sam preuzeo obavezu i ulogu svih vas koji ste dolazili na litije. Te su litije smetale prvo šefu ovoga režima prethodnog, pa onda svima tima koji njega slijede, znamo zaista. Međutim, ima jedna stvar o kojoj moramo ovdje pred građanima Crne Gore definitivno ponoviti je i mnogo puta. Šta je to sa nama u Crnoj Gori što mi idemo iz krajnosti u krajnost. Komunisti su poslije rata ubijali popove. Ima jedna priča kod nas u Kućima da jedan ugledni pop bude ono što se kaže meta komunista i treba ga likvidirati. Dobiju dvojica zadatak, vode ga na likvidaciju, valjda usput razmišljaju o tome kako bi to najlakše uradili. Jedan kaže bježi pope, ne bježi nego ako ste riješili da me ubijete ubite me slobodno kao ljudi, a ne na taj način. Valjda je to bilo presudno da i oni shvate da to ne treba da naprave. Pop je živio 101 godinu. Hoću da kažem išli smo iz krajnosti u krajnost. Sad se desilo ovo što se desilo. Mitropolit 82 godine bude priveden. Oni kažu pozvan na informativni razgovor. Zašto? Zato što je vodio svoj narod i to je nekome smetalo. Mi sad treba da to prećutimo i stanemo u red sa onima koji su radili što rade, e ne može. Zaista ponovo ponavljam dobro je što je Odbor ovo uradio i što će insistirati zajedno sa nama ovdje u Skupštini da se dođe do toga ko je za ovo kriv.

Ovaj policajac koji je očito bio samo izvršilac je neko kome je sve ovo naređeno. Znam kućni red, znam red u policiji i znam kako se radi. Da je mjesto mitropolita pozvan na razgovor neki od kriminalaca, da ne pominjem nijedno ime, načelnik centra bi sišao da ga pozdravi, sišao bi komandir, ministar bi znao za to. Znači, i oni su znali da je u njihovim prostorijama mitropolit crnogorsko-primorski. Šta su preduzeli da jedan policajac koji je dobio zadatak ne radi to što je radio. Toga dana sam čuo i mišljenje zamjenice Ombudsmana i to je mišljenje obavezujuće za sve njih u policiji. Bilo je pitanje od članova komisije zašto rukovodstvo današnje koje nije bilo u to vrijeme nije preduzelo određene radnje i mjere da ispita odgovornost svih odgovornih za takvo ponašanje prema mitropolitu. Vidite li da su tempirali vrijeme, rekao je to gospodin Momo Koprivica, da bi izbjegli onih šest sati nego da ostane na tome da je informativni razgovor i ,čuš hajde, za toliko pet sati i nešto, gotovo šest, pet nekih pitanja namjerno sve je tempirano da bi se maltretirao mitropolit crnogorsko-primorski. Insistiram i insistiraću cijelo vrijeme i zajedno normalno evo vidim i ovi zaključci su takvi da se ispita svaka pojedinačna odgovornost svih ljudi u redu u policiji od policajca koji je razgovarao sa mitropolitom, njegovog komandira, načelnika centra i direktora Uprave policije. Ne može biti da oni nijesu za to znali pa da je to bio priveden, kažem ponovo, kriminalac nekog srednjeg ranga u Crnoj Gori oni bi sišli da se pozdrave sa njim. To je taj naopaki sistem koji je do juče bio prisutan u Crnoj Gori, a mi smo svega toga bili svjesni pričali smo da će doći dan kad će svi ti koji tako rade morati da odgovaraju. Evo dana, evo prilike, evo ljudi koji oko toga mogu da iznesu teret i da sve to prezentiraju i crnogorskoj javnosti, a kažem evo i Tužilaštvu. Kažem, Tužilaštvo neka samo pročita ovaj zapisnik sa odbora neka pročita ocjene i stavove koje je gospodin Koprivica radio sa zaključcima i doći će

do spoznaje što se toga dana desilo u Centru bezbjednosti Podgorica. Imam obavezu, na kraju krajeva, i da na neki način izdefinišemo da za ovo nije odgovorna policija ili pojedini policajci ili veliki broj policajaca, za ovo su odgovorni oni ljudi koji su se nalazili na rukovodećim pozicijama i slijepo slušali direktora Policije i predsjednika države Crne Gore, čovjeka koji je bio vjernik ove crkve do jednog momenta kada je okrenuo ćurak i počeo da radio ovo što radi. Zaista, sve ovo što su kolege poslanici rekli potpuno podržavam. Vidim da su nadahnuti da u ovom trenutku govore, a i nije da nije razlog i zaista kada je u pitanju mitropolit moglo bi se pričati toliko dugo, ali ovdje sam htio da stavim akcenat na ono što je zapravo neko radio da bi omalovažio i njega i da bi zaplašio sve nas koji smo u tom periodu bili prisutni na litijama u Crnoj Gori. Toliko i hvala.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (16.12.22 13:36:29)

Zahvaljujem.

Dajem sada riječ kolegi Vučuroviću, a da se pripremi poslednji diskutant po ovoj tački dnevnog reda, kolega Vladan Raičević.

Izvolite.

JOVAN VUČUROVIĆ (16.12.22 13:36:43)

Potprirednice, ako može i gospodin Zogović, skraćću, samo sam htio da pošaljem dvije poruke.

Ovo privođenje našeg mitropolita i ovaj skandal i bruka i više puta smo pričali o tome i pričaće se o tome i to treba i da ostane zapisano i sve to ima i više dimenzija. Dobro je rekao i gospodin Ivanović, upozorio na sve te dimenzije i naravno ovo je sve bilo prvenstveno i dio projekta obračuna i sa Srpskom pravoslavnom crkvom i sa litijama i sa vjernim narodom, ali nama trebaju odgovori i odgovornost. Kao što je rekao i gospodin i Koprivica i Bojović da specijalni državni tužilac radi svoj posao i da vidi ko su oni koje treba procesuirati za ovo šikaniranje i maltretiranje u tom trenutku i inače ovih decenija najznačajnije ličnosti u Crnoj Gori. To maltretiranje odgovornost onoga, dakle, nakon što je tužilac kazao da se mitropolit pusti na slobodu. E, dakle, nama treba odgovor da čujemo ko je taj nasilnik koji ima takvu moć, dakle, da izvrši takvo bezakonje da naredi policiji da zadrže i dalje i nakon odluke tužioca da pusti mitropolita, ko ima takvu moć da i dalje zadrži mitropolita u stanicu Policije. Pravo da vam kažem nemam sumnje u to, kazao sam to i na Odboru za politički sistem, naravno tu čestitam i gospodinu Koprivici i svima iz odbora na tome što je pokrenuta ova tema, i tada sam kazao na odboru da nemam sumnje jer gledamo, moramo gledati po hijerarhiji. Jedini ljudi koji su mogli da naredi zadržavanje mitropolita Amfilohija su Milo Đukanović i Veslin Veljović. Tu ste potpuno u pravu. Dakle, ovim možemo i da olakšamo specijalnom državnom tužiocu jer ovo je logika da ne idemo dalje od logike, je li tako gospodin Bojović je filozof, i to nije mogao da uradi neki službenik Policije. Dakle, pa evo da priključimo ovim odgovornim ljudima i toga Pavićevića koji je bio načelnik Centra bezbjednosti, ali i to je otprilike neka ličnost koja sprovodi nečije naloge, naloge u ovom slučaju Mila Đukanovića i Veselina Veljovića jer radi se o političkoj odluci. Mi govorimo o trenutku u kojem se dešava sve ovo. Dakle, smještamo u kontekst vremena ovaj događaj, ovu odluku koja je, kao što rekoste, bila od golog straha i od mitropolita i od vjernog naroda i pokušali su da ovim pošalju poruku vjernicima. Evo vidite kako prolazi jedan mitropolit kako ćete vi osali proći, ali narod se nije dao preplašiti ostao je uz svoju Srpsku pravoslavnu crkvu, ostao je uz svog mitropolita, ostao je uz svoje svetinje, odbranio svetinje i 30. avgusta oborio onoga koji je krenuo na svetinje. Onda se postavlja pitanje naravno kakav je to predsjednik Crne Gore koji je odlučio da udari na crkvu, koji je odlučio da udari na mitropolita, na svoj narod, vjerni narod, dakle, njegov narod, na tradiciju Crne Gore. Dakle, on je samim tim udario na Crnu Goru. Šta je Crna Gora bez tradicije, ništa. Dakle, on je udario direktno na Crnu Goru, izdao Crnu Goru, a onda ovih dana pokušava da nahuška svoje pristalice da brane i njegovu izdaju jer je on više puta izdao Crnu Goru, kao što pokušava da nahuška svoje pristalice da brane milione koje je opljačkao od istih tih ljudi koji se okupljaju ovdje ispred Skupštine. Izdao je, znamo odlično, više puta potenciram evo često govorim i o tome kada je bila ta NATO agresija strašna na Saveznu Republiku Jugoslaviju, on je u svojstvu člana Vrhovnog savjeta odbrane Savezne Republike Jugoslavije išao u Brisel kod onih koji su bombardovali njegovu državu. Takva izdaja nije zabilježena u istoriji Crne Gore. Izdao je i uvijek toga treba da se sjetimo i one naše mučenike iz Lore iz nikšičko-šavničke iz barske grupe, nije se udostojio da dođe na ispraćaj njihovih posmrtnih ostataka, sram ga bilo, i poslao ih je tamo, a naredio je dodatno svojim tužiocima i Medenici i Katniću i ostalima da ne pokreću to pitanje pred hrvatskim organima i da se nikad ne pronađu oni zlikovci koji su počinili zločine u Lori. Pod utiskom sam gospodine Koprivica sinočnjeg dokumentarnog filma, sjajnog dokumentarnog filma, koji je prikazan u Nikšiću. Želim da kažem da će taj dokumentarni film od ponedjeljka biti prikazivan na Televiziji Nikšić, dakle, o stradanju naših mučenika u

zloglasnoj Lori, a sa druge strane, dakle, treba mi odavde da istrajemo kad već on nije htio da istraje u tome kad je izdao svoje sugrađane, da mi istrajemo odavde koliko možemo da se nađe, da se pronađe pravda za te ljude, da se nađu zlikovci, zločinci koji su to uradili, one najstravičnije zločine u Lori. Sa druge strane, u Morinju su okačili nekakvu spomen ploču koja je bruka i zastiđe Crne Gore i koju treba odmah ukloniti. Dakle, da završim gospođu Bošnjak, taj čovjek, govorim o Milu Đukanoviću, i sve ovo što sam kazao vezano i za našeg blaženopočivšeg mitropolita i sve ovo drugo taj čovjek nastupa i dan danas sa istih pozicija sa kojih je nastupao njegov politički idol Sekula Drljević koji je do pojave Mila Đukanovića bio najveći izdajnik Crne Gore sada mu je Milo Đukanović proteklih 30 godina preuzeo tu sramnu ulogu, srećom vrijeme Mila Đukanovića prolazi, a dolazi vrijeme da se suoči sa zakonom. Hvala.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (16.12.22 13:44:16)

Zahvaljujem.

Sada dajem riječ, kao što sam najavila, kolegi Vladanu Raičeviću, a da se pripremi kolega Zogović kao poslednji diskutant i nakon toga završna riječ kolege Moma Koprivice.

Izvolite, kolega Raičeviću.

VLADAN RAIČEVIĆ (16.12.22 13:44:35)

Zahvaljujem, uvažena potpredsjednice.

Uvažene kolegice i kolege poslanici, poštovani građani Crne Gore,

Evo danas je pred nama jedna veoma važna tačka dnevnog reda kojoj svjedočimo jednu mračnu stranicu crnogorske istorije, onu stranicu za koju smo smatrali da se završila davne, druge polovine, 1945. godine, ali evo kao što vidimo još uvijek nije u potpunosti.

Dakle, danas smo se okupili da kažemo nešto o čovjeku koji je za života prevazišao ono zemaljsko, koji je zašao u nebesko. Svaki pokušaj da razumijemo šta je bilo ili nije bilo u tom periodu, složit ćete se, nebitno je pred izvojevanom duhovnom pobjedom počivšeg mitropolita, pobjedom koju je izvojevaao sa svojom pastvom, odnosno sa svojim narodom. Upravo ta činjenica je najveća kazna bivšem režimu. U nekom višem religijskom smislu, nijesmo dostojni da pričamo o jednom čovjeku koji je umio da pomiri narod kada to niko nije znao, koji je bolje od svih znao da održi mir i jedinstvo, duhovne vladavine, volio je Crnu Goru iznad svega, ljubio svoju domovinu i svoj narod i molio se za svoje prijatelje podjednako ka i za svoje neprijatelje. Kako su to pojedinci vrednovali i vratili upravo govori ova tužna stranica crnogorske istorije. Postoje dvije vrste ljudi koji poznaju Boga, ljudi sa smirenim srcem, sve jedno da li su pamatni ili ne, i ljudi doista razumni, samo gordi ljudi daleko su od božjeg. Kada govorimo o pobjedi koju je izvolijevao mitropolit uvijek se iznova propitujemo, da li smo bili dostojni, primiti u amanet tu silnu pobjedu koju je trebalo da čuvamo i nosimo kao znak jedinstva, kao žig pomirenja, kao razlog više da brišemo razlike. Previše smo vremena izgubili na međusobna optuživanja, čini se da smo zaboravili šta je multietnički sklad, šta podrazumijeva vjera ako već pričamo o svemu što nas je zadužio jedan vjerski vizionar.

Nego samo smo ljudi, pa brzo i olako grijeshimo, ali ko je bez grijeha neka prvi baci kamen. Kao što bi mitropolit oprostio tako i mi u njegovo ime treba da opraštamo sve grijehove načinjene od strane onih koji nijesu znali šta čine, ako su znali onda neka se dobro zamisle, prije svakog budućeg poteza koji je učinio. Nego ne smijemo zaboraviti da mi živimo od budućnosti, evo ja ću se kolega Koprivica poslužiti riječima velikog Meše Selimovića, "mislim kako je možda lakše mijenjati svijet, nego sa njim postati prisan". Stanje u kojem se trenutno nalazimo, je porazno i nije lako izaći na kraj sa svim problemima prije svega ustavnog i građanskog poretka, a sve gledajući na to da se prethodna vlast dobrano potrudila da vitalne vrijednosti crnogorskog društva uruši. Za oporavak od takve pogubne politike, proces je težak i spor, upravo zbog te činjenice je potrebno vratiti sistem u normalu. Dakle, trebaju nam više nego ikada sloga i jedinstvo, vrijednosti koje su odlikovale crnogorsko društvo, a to je prije svega poštovanje starijih ljudi sa posebnim integritetom su otišli u zaborav, to moramo ispraviti, početi možda podizanjem svijesti svakog političara, a onda i građanina o važnosti poštovanja multietničkog i religijskog sklada, ako mislimo da idemo naprijed. Da bi to ostvarili moramo se okrenuti toleranciji više razumijevanju i senzibilitetu prema drugome, a da bi se do desilo ne postoji ništa pametnije nego krenuti od postulata, odnosno od hrićanskog himana kojim se često služio naš mitropolit. Slava Bogu na visini, na zemlji mir, među ljudima dobra volja. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (16.12.22 13:48:58)

Zahvaljujem kolegi Raičeviću.

Dajem riječ posljednjem diskutantu po ovoj tački dnevnog reda kolegi Milunu Zogoviću.

Izvolite, kolega Zogoviću.

MILUN ZOGOVIĆ (16.12.22 13:49:08)

Onaj bistri dječak iz Donje Morače, što je prodavao zukve, petrovače, "da se domogne knjige i obuće i u pustinju pobjegne od kuće, i u vreme od značke i prnje svoje golo telo obuće u trnje, i kupi čivija po najskupljoj ceni da Hrista na krstu bar malo odmeni, ali čim se krsnim znakom znamenovao nema toga ko ga nije kamenovao i to kamenje posta mu imanje, svaki kamne njemu jedan hristu manje, i sad one ruke od zukava grubere gologlavi starci prilaze da ljube, i na okrst hristove cele vasinone sve izviše neba crne zemlje one nigdje ne prođe da zvona ne zvone".

Poštovani građani, kolegi poslanici, predsjedavajuća period kada je inkvizitorska vlast, od naređenog Đukanovićevog režima hapsila crkvene velikodostojnike najbolje se može iskazati sitagmom da je to bilo ono vrijeme kada je bio kamen svezan, a psi pušteni. Država Crna Gora, pod okriljem mafiokratskom Đukanovićevog režima izgubila je svaku mogu skrupulu i odvažila se da uhapsi i sleđuje, prisluškuje, špijunira one ljude koji su imali najveću podršku naroda u državi u kojoj mi živimo, i koji su bili čelkni ljudi institucije u kojoj više od 80% pravoslavnih vjernika u Crnoj Gori ima nedvosmisleno povjerenje. Sjećam se te 2018. godine, kada sam u ovom visokom domu rekao, da nije čudo što progone Andriju i Milana, njih danas, to sam tada rekao, a mitropolita Amfilohija i vladiku Joanikija, već sutra jer identitetsko vjerski inžinjer i njegov projekat ulazio je u finalnu fazu. Taman kada su pomislili da sve mogu i da im je sve dozvoljeno, desilo se ono na šta je Crna Gora dugo vremena čekala, desio se narod, desile su se vanvremenske litije, gdje smo svakim korakom, hrabro, odvažno i dostojanstveno koračali ka slobodi. Imao sam i tu čast da je jedno od poslednjih pojavljivanja, odnosno poslednje pojavljivanje gospodina uvaženog počivšeg mitropolita Amfilohija na Čafi ispod Čakora bilo i da i sam prisustvujem tom događaju nakon koga je ublaženo počivši mitropolit Amfilohije se preselio u vječnost. Nikada jače i snažnije ne odjekuju stihovi, pjesme, "Ječam žnjela Kosovka djevojka", nego što je to danas kada se naš narod na Kosovu i Metohiji ponovo suočava sa izazovima i sa opasnostima nove oluje i novog progona. A građani Kosmeta nikada ne mogu zaboraviti doprinos koji je uvažen počivši mitropolit Amfilohije dao nakon događaja koji se desio 1999. godine, kada je lično radio ono što niko drugi nije mogao u tom trenutku pronalaziti i identifikovati i sahranjivati pripadnike našeg naroda koji su bili žrtve jedne rezularne terorističke horde koja se zvala UČK ili oslobodilačka vojska Kosova.

Zato je velika stvar što se danas u Parlamentu slobodne države Crne Gore vodi jedna ovakava rasprava iz koje moramo svi zajedno da izvučemo pouku da nam se ovakav sram i stid nikada više ne ponovi i da niko ko u ime naroda vrši vlast, nikada ne smije posegnuti za neogračenom diktaturom zabezumljen kako je to uradio režim na čelu sa Milom Đukanovićem, koga je potpuno opravdano kolega Jovan Vučurović nazavao sa jednim od najvećim izdajnikom u državi Crnoj Gori. Zahvaljujem.

PREDSJEDAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (16.12.22 13:54:41)

Zahvaljujem kolegi Zogoviću.

Sada dajem riječ, završnu riječ kolegi Momu Koprivici.

Izvolite, kolega Koprivica.

MOMO KOPRIVICA (16.12.22 13:54:59)

Zahvaljujem, uvažena potpredsjednice.

Zahvalio bih svim poslanicima Skupštine Crne Gore, koji su uzeli učešće u radu povodom ovog predloga koji je uvršten na dnevni red od strane Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu. Zaista imao sam priliku da čujem brojne ozbiljne institucionalno vrijedne, ali i vrednosno i etnički nadahnute diskusije. Još jednom bih želio da se zahvalim svim javnim funkcionerima u Crnoj Gori koji su pozvani od Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu, odazvali su se tom pozivu i dali iscrpne informacije dokumentaciju kojom raspolažemo. Osvrćući se i na nekoliko detalja osjećam dužnost, da na bazi raspoložive dokumentacije jezikom činjenica nešto kažem i određenim pitanjima koje su uvažene kolege kroz diskusije pomenule.

Postavilo se pitanje šta je policija radila u ovom slučaju, da li je sprovodila neke kontrole, neke postupke. Iznijeću dva dokumenta koja mnogo toga govore. Prije nijesam mogao predstaviti sada ću to da učinim.

Prvo je Izvještaj odeljenja za unutrašnju kontrolu policije koji je potpisao načelnik glavni policijski inspektor Milan Adžić, i utvrđeno je u izvještaju koji su sačinili viši policijski inspektori prve klase Petar Joksimović, i mlađa policijska inspektorka Ivana Rabrenović, pored ostalog sledeće. Sagledavajući činjenice i okolnost u postuoku privjera predmetnog slučaja i pored činjenica da prikupljena obavještanja od građanina u ovom slučaju nije trajalo duže od vremena utvrđenog. Tu je kolega Ivanović, precizno zapazio oni su, a ja sam to i naglasio držali da izbjegnu onih šest sati, trajalo je skoro per sati i 55 minuta to zadržavanje da bi se izbjegla ona zakonska zabrana od šest sati, a posjećanja radi pravim paralelu, to je vrijeme progona, to je proljeće 2020.godine, tada je i episkop budimljansko nikšički danas mitropolit crnogorko-primorske gospodin Joanikije sa osam sveštenika u jednom protiv pravnom progonu takođe zadržan na ivici 72 sata. Dakle, tačno su uknapirali vrijeme da bi formalno prapvno ispoštovali zabranu, a suštinski svojim ponašanjem, a o tome govori ozbiljna dokumentacija, dokazna građa izložili ih protiv pravnom progoram, šikaniranju i zapravo su ti ljudi bili žrtve izvršenja krivičnih djela, a ne počinioci krivičnih dijela, autokratskim režimima dolazi do te zamjene, to te inverzije. Onaj ko je žrtva biva progona. Tu kaže ovaj citirani policijski inspektori koji su vodili unutrašnju kontrolu sledeće. Mišljenja sam da je nastala uzimanja zapisnika, obavještenju prikupljenog građanina Amfilohija Radovića, povodom dodatno postavljenih policijskih pitanja trajao neopravdano i neprimjereno dugo, od 13 i 52 do 16 i 46 časova, imajući u vidu broj dodatnih pitanja postavljenih od policijskog službenika Milutinovića Pavla i obavještenja dobijenih po tom osnovu. Dakle, za pet sati mu je trebalo za pet pitanja su mu trebala skoro tri sata, i jedno ipo stranica prikupljenih informacija, zapisnika jedno ipo stranica za tri sata. Dakle, oni ovdje utvrđuju da postoje indicije koje navode na sumnju da je postupanje policijskog službenika Milutinović Pavla, bila u suprotno odredbama člana 6 kodeksta policijske etike.

Ja smatram da su oni trebali ovdje da prodube istragu i ako je tačno ovo što su naveli, ali trebali da prodube istragu i da se sa ovim upozna državni tužilac, jer je ovo krivično dijelo, nije ovo disciplinski prekršaj samo i ako to jeste. Ono što želim da kažem mišljenje etničkog odbora, stav etničkog odbora je bitan onda kasnije za pokretanje disciplinske odgovornosti. Međutim, šta se dešava na etičkom odboru, dragi građani sada ćete vidjeti jedan eskuzivan dokument, ali i to ko je u okviru etničkog odbora djelovao, da se ovaj slučaj zataška da ne dođe do utvrđivanja odgovornosti unutar policije, a znamo sa kim su u institucionalnoj vezi bili ovi članovi etničkog odbora sa Veselinom Veljovićem, on snosi složicu se tu sa kolegama, objektivnu ali i odgovornost, on stoji iza ovoga. Članovi Etičkog odbora koji su kazali nakomn ostvarenog uvida u priložene spise predmeta etički odbor je konstatovao da nema dovoljno elekmenata na osnovu koji bi se formiralo mišljenje o tome da li su ili nijesu u ovom slučaju prekršene odredbe kodeksta policijske etike. Dakle, potpisuje ga predsjednik Etičkog odbora Radomir Radunović, vidite da su u koliziji Izvještaja unutrašnje kontrole i Etičkog odbora u koliziji. Jer evo i kolega Ivanović, kao neko ko je radio profesionalno odgovorno u toj instituciji zna da je nemoguće da se nakon za tri sata postavi pet pitanja, a čuli smo od advokata Dragana Šoća, koji je očevidac bio da su kako je vrijeme odmicalo sve duži bili razmaci između postavljenih pitanja. Na sva ta pitanja je skupljeno svega jedna stranica informacija, ali nema dodatnih policijskih pitanja, kaže državni tužilac da se pusti na slobodu nema više ništa prethodno se sve unosi u sadržinu zapisnika i tu se završava.

Poštovani građani, potrebno je da pričitamo imena članova Etičkog odbora jer su oni vršili javni posao to su Radomir Radunović, Dragana Tomić, inače supruga Milana Tomića, direktora zatvora, zatim Predrag Jokić, Vukoman Žarković, takođe lice blisko Veselinu Veljoviću, Danilo Janjušević, da zastanemo za momenat, u Etičkom odboru je Danilo Janjušević, koji je a ne mogu zbog nivoa i ličnog i ovih ljudi ovdje, ali prije svega teme koja se tiče progona mitropolita crnogorsko-primorskog da se spustim na nivo da citiram prostakluk koji je on po društvenim mrežama govorio, ali je to ovdje sve dokumentovano. Imamo svu dokumentaciju gdje čovjek kojio sjedi u Etičkom odboru, koji utvrđuje da li je prekršen etički kodekst u slučaju mitropolita Amfilohija po društvenim mrežama vrijeđa nazivajući ga mogućim imenima. E to je slika Crne Gore u to doba bivšeg režima, evo jedan po jedan dokumet kažem nivo mi ne dozvoljava i ove priče da citiram ovaj prostakluk, u prvu je tu gospodin Pavičević, ovdje je bila pored ostalog ne samo manifestacija, nego i manifestacija prostakulka. Ko je sledeće lice učestvovalo u tom Etičkom odboru Danilo Čečović, šef odeljenja u onom momentu kada su u ovoj Skupštini poslanici hapšeni prilikom izglasavanja Zakona o slobodi vjeroispovijesti i sad treba taj čovjek koji je onako protiv pravno i brutalno hapsio poslanike, prilikom izlasavanja Zakona o slobodi vjeroispovijesti da da mišljenje o etičnosti postupanja policajaca u slučaju mitropolita crnogorsko-primorskog koji se borio legitimno, regularno, dozvoljenim načinima protiv tog istog Zakona o slobodi vjeroispovijesti koji je neustavan i nepravedan bio.

Dragi građani, evo imate priliku da vidite dokaze, trudimo se da govorimo jezikom činjenica, da predočimo dokaze, ništa što nije zasnovano na pravu ne treba da bude ni predmet našeg zaključka ni

našeg djelovanja. Jer nas se tiče postupanja organa vlasti i da vidimo da li su i zašto oni urušili i etički i pravni poredak koji su dužni da poštuju. Ovo su jasne dokazi, a iz ovih izjava gospodina Pavla Milutinovića, a bio je tu i prisutan policijski službenik Srećko Madžgalj takođe svo vrijeme tog protiv pravnog zadržavanja. Jasno se vidi laž kada se uporedi njegova izjava i zapisnik, ne samo oko obima prikupljenih informacija, nego raspored pitanja koje navodio u svojoj izjavi ne poklapa se sa onim rasporedom u zapisniku, pa nije valjda prvo postavio šesto pa treće pitanje. Dakle, u laži su kratke noge, ali je bitno da dođemo do dokazne građe, a došli smo i stavićemo na raspolaganje državnom tužilaštvu.

Poštovani građani, Crne Gore ova izjava službena izjava i službena zabilješka tog Pavla Milutinovića, ali i one zabilješke u kojoj govori kako je protiv zapravo u kojoj se jasno vidi i iz koje proizilazi protivpravno zadržavanje jednog uglednog čovjeka, poliglote, erudite, cijenjenog i van naše zemlje i to je slika Crne Gore, a slika Crne Gore su i one skaj zabilješke, ona izjava takođe završio sam dulu da ga ne hapse. Poruka Zvicera Kaščelana u vezi Duška Roganovića ili ona zabilješka iz telefona Vesne Medenice kad namješta presude. Citiram. "Ima pozitivne vibracije o tog i tog sudije". E, to su slike bivše vlasti. I ovo nema veze sa politikom, ovo je pitanje poštovanje ljudskih prava.

Nažalost, u Crnoj Gori u tom periodu posebno onaj imperativ i moralni i pravni Svetog Petra Cetinjeskog koji poslanicama govori: "Teško zemlji će se pravi čeraju". Zvicer je puštao na slobodu dirigujući tužiocima, a jedan mitropolit, ugledan, obrazovan, cijenjen čovjek se protiv-pravno drži zatvoren mimo zakona mimo umetničkog poretka. To je slika nažalost Crne Gore i taj progon je dugo trajao i da on ima istorijske dimenzije.

Podsjetimo se samo njegovih prethodnika mitropolita Crnogorsko-primorskog Arsenija Bradvarevića kojem se u jednom farsičnom procesu sudi i pored ostavlja mu se na teret, što je, pazite podnio bio predstavku nadležnim organima vlasti. Znači on nije radio tajno nego je podnio predstavku u kojoj se žali da se krše vjerska prava, a danas u našem Ustavu član 57 postoji pravo obraćanja državnim organima i kaže se u Ustavu Crne Gore član 57 stav 2 niko ne smije snositi bilo kakvu štetu i odgovornost za iznijete stavove u obraćanju državnom organu. Njegov jedan predstavnik bio progonjen, molim vas ja znam da sam zadužio, ne zamjerite mi, ali evo želim da zaista završim.

Takođe, baš ovih dana kad smo organizovali kontrolno saslušanje isplivao je na vidjelo zapisnik od 29.05.1970.godine razgovor tadašnjeg predsjednika Komisije za vjerska pitanja Šukovića sa mitropolitom Crnogorsko-primorski Danilom Dajkovićem, gdje se vidi da mu prijete. Jedan državni službenik prijete poglavaru vjerske zajednice. Opet kažem, ovo nema veze sa tim kojoj vjeroispovijesti pripada jedan čovjek. Ma koji čovjek da bude izložen ponižavajućem, protivpravnog postupanju, organa vlasti, mora da nas zabrine i moramo time da se pozabavimo. U ovom slučaju vidimo jedan neprimjeren odnos u Crnoj Gori koja je imala institucionalizovanu teokratiju u zemlju u koju je prvi Ustav donijet 1905.godine na Nikoljdan koji nam se evo približava kao jedan radosan praznik pravoslavnih vjernika je jasno uspostavljeno bilo da su trojica poslanika Skupštine Crne Gore po funkciji bili mitropolit Crnogorsko-primorskim nadbiskup barski i muftija crnogorski to je bila mjera jednog multietničkog i viševjerskog sklada. To je nešto što nam treba danas i onda ovdje i zaista želim na kraju da izvučemo neke osnovne pouke. Ovdje se radi na bazi ove dokazne građe i na bavi onih svjedočenja koju smo imali priliku da vidimo o jednom otvorenom izivljavanju o eksplicitnom činu torture u odnosu na mitropolita Crnogorsko-primorskoga Anfilohija o politički motivisanom revanšizmu i progonu onog ko ne misli kao aktuelna vlast, o prononu vjerskog velikodostojnika o krivičnom djelu iz člana 162 Krivičnog zakonika koji glasi: "Ko drugog protivpravno zatvori, drži zatvorenog ili mu na drugi protiv-pravan način ograničava slobodu kretanja kazniće se zatvorom do jedne godine, a u koliko to radi službeno lice od šest do pet godina". Ovo nije bila greška jer nije zadržan 15 ili 20 minuta nego preko tri sata nalog naloga državnog tužioca da se pusti. Nije ovo ni profesionalna obuka nego poslušnička obučenosti da se ostvaruju vanpravni ciljevi zloupotrebom državnih mehanizama i ovdje je jasno riječ o jednom udruženom kriminalnom poduhvatu, a dokazali smo jasno saslušanjem sve ove činjenice.

I na kraju zaista da izvučemo jednu pouku da vidimo da li je država aparat sile ili vrednosno integrisana zajednica, da li je država ili da li treba država da bude mnoštvo ljudi koje sila drži na okupu ili je to, ili treba da bude politička zajednica predana opštem dobru? Znamo da su mnoge države čak i uspješne nastajale nasiljem, znamo za jednu veliku rimsku imperiju i bratoubistvo Romula, a znamo i da su njih dvojica nasali jednom vrstom nasilja kada je njihova majka po toj mitologiji rimskoj bila silovana od boga rata Marsa koji je osnivač Rima i on taj Romul dolazi na vlast osniva imperiju, ali se i on kasnije po mitologiji ili ga one bure i oluje odnose, ili ga pobunjenici eliminišu, mada i on na kraju svog života govori: "Jedan narod ništa ne može održati i ujediniti u jedno tijelo osim zakona, saziva Skupštinu i donosi zakon".

U Crnoj Gori, kako je govorio Milovan Đilas u onom romanu Besudna zemlja, onaj plemenski kapetan koji vrši ubistvo njegovog pretka kapetan kaže: "Shvatao je vlat kao lični čejf" i zaisa da li vlast treba da bude pravona sve ili pravo pod ograničenjima, da li vlast treba da bude pravo na odriješene ruke ili javna dužnost, da li vlast treba da bude samovolja ili odgovornost? Ovaj slučaj koji smo temeljno istražili i dodatno ćemo dokumentaciju poslati nadležnom državnom tužilaštvu koje je pod uticajem našeg

saslušanja, već otvorilo predmet i to pozedačijam neselektivno, nepristrasno, utvrde istinu, ali se na kraju vidi da jedno osnovno, nacionalno pitanje Crne Gore nije da se vjerski i nacionalno prebrojava, nego da stvorimo državu vladavinu prava crnogorski problem leži u pravu i u zakonu i to ovaj slučaj govori. Obezbijedimo zakonitost i to će biti prava mjera evropejizacije, civilizacije, empancipacije i moralizacije političkih i svih drugih društvenih odnosa u Crnoj Gori. I to treba da bude zamah tim procesima, a to su vladavina prava, uvođenje reda i zakonitost. Ma ko da je pogazio Zakon treba da snovi pravne posledice za svoja nedjela. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALJUĆA BRANKA BOŠNJAK (16.12.22 14:13:50)

Zahvaljujem kolegi Koprivici na završnoj riječi i konstatujem da je pretres završen i da ćemo se izjasniti naknadno i obavještavam vas da ćemo u ponedjeljak nastaviti sa radom sa tačkama 5, 6, 7 i 8 - to su izvještaji agencija regulataornih koji će objedinjena rasprava i sa tačkom 27, a o tačnom vremenu nastavka sjednice u ponedjeljak bićete blagovremeno obaviješteni.

Zahvaljujemo.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (19.12.22 10:13:47)

Kolege poslanici, nastavljamo Četvrtu sjednicu Drugog redovnog jesenjeg zasijedanja u 2022. godini.

Saglasno dogovoru u Kolegijumu predsjednice Skupštine, prelazimo na objedinjeni pretres sa tačkama pet, šest, sedam i osam i to:

Izvještaj o radu Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost sa Finansijskim izvještajem Agencije i izvještajem o izvršenoj reviziji finansijskih iskaza Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost nezavisnog revizora "SPIN OFF" DOO Podgorica za 2020. godinu i 2021. godinu;

Finansijski izvještaj sa Izvještajem o radu Regulatorne agencije za energetiku i regulisanje komunalne djelatnosti za 2020. i 2021. godinu;

Godišnji izvještaj o radu Komisije za tržište kapitala i stanju na tržištu kapitala sa izvještajem nezavisnog revizora o izvršenoj reviziji finansijskih iskaza za 2020. godinu i 2021. godinu i

Izvještaj o finansijskom poslovanju i Izvještaj o radu Agencije za elektronske medije za 2020. godinu i 2021. godinu.

Ovlašćeni predstavnici su za Agenciju za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost Branko Kovijanić, predsjednik Savjeta Agencije i Darko Grgurović, izvršni direktor Agencije. Za Regulatornu agenciju, za energetiku i regulisane komunalne djelatnosti Miroslav Vukčević, član Odbora Agencije i Milica Knežević izvršna direktorica Agencije. Za Komisiju za tržište kapitala Zoran Đikanović, predsjednik Komisije, za Agenciju za elektronske medije Branko Bošković predsjednik Savjeta Agencije i Sunčica Bakić pomoćnica direktora i rukovoditeljka sektora za monitoring Agencije.

Ovom prilikom pozdravljam sve uvažene goste koji su danas sa nama.

Izvjestioci Odbora za ekonomiju finansije i budžet su Simonida Kordić, Bogdan Božović, Zdenka Popović, Danilo Šaranović i Miloš Konatar.

Otvaram pretres.

Da li predstavnici regulatorni tijela žele dati dopunsko obrazloženje? Može. Zahvaljujem.

Prvo ispred Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost pretpostavljam da će gospodina Branko Kovijanić.

Izvolite, gospodine Kovijaniću.

BRANKO KOVIJANIĆ (19.12.22 10:16:02)

Poštovana predsjednice Parlamenta, poštovane kolege poslanici,

Pred nama je Izvještaj o radu sa finansijskim izvještajem za 2020. godinu i 2021. godinu. Krenuću od 2020. godine i zbog racionalizacije vremena pokušaću da u pet minuta oba izvještaja prezentiram.

Agencija tokom 2020. godine je izvršila svoje aktivnosti koje su bile predviđene planom rada i Finansijskim planom za 2020. godinu usvojenim od strane Skupštine 27. 12. 2019. godine. Agencija je tokom 2020. godine vršila svoje nadležnosti u skladu sa Zakonom o elektronskim komunikacijama i Zakonom o poštanskim uslugama od kojih za ovu priliku izdvajam sprovođenje analiza relevantnih tržišta i praćenja implementacije mjera nametnutih operatorima sa značajnom tržišnom snagom, donošenje rješenja o smanjenju cijena regulisanih usluga nakon sprovedenih aktivnosti na projektu računovodstvenog odvajanja i troškovnog računovodstva, praćenje sniženja cijena usluga rominga u skladu sa Sporazumom o sniženju cijena u zemljama zapadnog Balkana.

Agencija je krajem 2020. godine nakon sprovedenog javnog konkursa odredila Crnogorski telekom i M-tel za operatore univerzalnog servisa. U toku 2020. godine izvršena su ukupno 122 postupka nadzora nad radom operatora elektronskih komunikacija, a tokom 2020. godine Agencija je podnijela 484 žalbe korisnika javnih elektronskih komunikacionih usluga na odluke operatora što predstavlja smanjenje u odnosu na prethodnu godinu u iznosu od 15,53%. Na kraju 2020. godine u registar operatora elektronskih komunikacija koju vodi Agencija bilo je upisano 34 operatora, a u registar operatora poštanskih usluga bilo je upisano 11 operatora. U toku 2020. godine u razvoj elektronskih komunikacionih mreža operatori su uložili oko 61 milion eura. Elektronske komunikacione mreže u Crnoj Gori su na visokom stepenu razvoja i u njima se za pružanje elektronskih komunikacionih usluga primjenjuje

najsavremenija tehnologija. Penetracija fiksnog širokopojasnog pristupa na kraju 2020. godine iznosila je 94,5 u odnosu na broj domaćinstava. Ukupna pokrivenost stanovništva GSM signalom je oko 99% dok ukupna pokrivenost signalom UNITS i LTE mrežom treće i četvrte generacije iznosi oko 98% stanovništva što Crnu Goru svrstava u red zemalja sa izuzetno dobrom pokrivenošću. Tokom 2020. godine nastavljen je trend povećanja broja korisnika koji elektronskim komunikacionim mrežama pristupaju putem najsavremenijih tehnologija, broj priključaka fiksnog širokopojasnog pristupa kao i brzina kojim korisnici pristupaju internetu.

Od statističkih podataka iz sektora elektronskih komunikacija izdvajamo one o korišćenju interneta. Tokom 2020. godine broj korisnika fiksnog širokopojasnog pristupa je porastao za 3% u odnosu na 2019. godinu, a najveće učešće su imali korisnici preko optičkih vlakana 39,8%, njihov broj se povećao za 16,14% u odnosu na 2019. godinu. Ukupan internet saobraćaj koji su ostvarili korisnici u fiksnim elektronskim komunikacionim mrežama tokom 2020. godine za 51,39% veći u odnosu na 2019. godinu. Penetracija mobilnog širokopojasnog pristupa, odnosno broj korisnika koji su pristupili internetu preko mobilnih mreža tokom decembra 2020. godine iznosila je 87,02% i u odnosu na isti period prošle godine veća je za 5,5%. Od statističkih podataka iz sektora poštanskih usluga izdvajamo da su poštanski operatori u toku 2020. godine ostvarili ukupno 36.719.889 poštanskih usluga, što je za 1,4% više u odnosu na prethodnu godinu. Sada kratko o finansijskom izvještaju.

Ukupno realizovani prihodi Agencije za 2020. godinu iznose 4.498.920 i veći su za 4,5% u odnosu na plan. Ukupno realizovani rashodi u 2020. godini iznose 4.072.910, odnosno 94,6% od ukupno planiranih rashoda Agencije. Agencija je ostvarila ukupne prihode u iznosu od 4.498.000 eura, a ukupne rashode s realizovanim investicijama u iznosu od 4.334.557. Agencija je u poslovnu 2020. godinu po bilansima završila s ukupnom dobiti od 426.010 eura. Po bilansima nisu iskazani troškovi realizovanih investicija u iznosu od 261.647, pa se shodno tome za iste dobit umanjuje i ona iznosi, u ukupnom iznosu, 164.363 eura.

To bi bio kratak rezime i Izvještaja o radu i Finansijskog izvještaja za 2020. godinu. Sada bih prešao na 2021. godinu ako se slažete.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (19.12.22 10:21:47)

Izvolite, s obzirom na to da je u okviru iste tačke dnevnog reda. Predviđeno je da bude i za 2020. i za 2021. godinu sve zajedno u okviru pet minuta. Znam da je vrlo nezgodno.

BRANKO KOVIJANIĆ (19.12.22 10:22:08)

Mi smo na Odboru imali obimnu diskusiju po pitanju 2021. godine. Samo bih se možda koncentrisao na ovaj finansijski izvještaj, a Izvještaj o radu smo obimno prošli na Odboru u četvrtak. Samo ću kratko, u jednoj rečenici.

Što se tiče Izvještaja za 2021, mogu samo da kažem da je Agencija tokom 2021. izvršila sve aktivnosti koje su bile predviđene Planom rada i Finansijskim planom za 2021. godinu usvojenim od strane Skupštine Crne Gore od 29.12.2020, odnosno Operativnim planom realizacije Plana rada za 2021. godinu i programom rada Savjeta Agencije za 2021. godinu. To bi bilo što se tiče Izvještaja o radu.

Kratak rezime Izvještaja o finansijskom poslovanju. Izvještaj o finansijskom poslovanju Agencije za 2021. je u potpunosti i metodološki usaglašen sa Finansijskim planom Agencije za 2021. godinu. Finansijski iskazi su odobreni od strane Savjeta Agencije koji je odgovoran za poslovanje Agencije za 2021. dana 17.03.2022. godine i Odlukom o usvajanju finansijskih iskaza dostavljeni su u elektronskoj formi Ministarstvu finansija dana 17.03.2022. godine. Usvojeni su i dostavljeni iskazi o ukupnom rezultatu, bilans uspjeha za 2021, iskaz o finansijskoj poziciji, bilans stanja na dan 31.12.2021, iskaz o tokovima gotovine za 2021, iskaz o promjenama na kapitalu za 2021, stastitički aneks na dan 31.12.2021. i napomene uz finansijske iskaze na dan 3.12.

Ukupno realizovani poslovni prihodi Agencije za 2021. iznose 4.044.587 eura i veći su za 1.4 u odnosu na ukupno planirane prihode za 2021. godinu koji su iznosili 3.988.750 eura. Ukupno realizovani poslovni prihodi i ostali prihodi agencije za 2021. iznose 4.070.345 i veći su za 2,05% u odnosu na ukupno planirane prihode 2021. godinu koji su iznosili 3.988,750. Ukupno realizovani prihodi s finansijskim prihodima Agencije za 2021. iznose 4.229.481 euro i veći ću za 6,04 od ukupno planiranih prihoda za 2021. godinu. Ukupno realizovani rashodi agencije u 2021. iznose 4,055.928 eura, odnosno 1,7 više od ukupnog plnairanih rashoda agencije za 2021. godinu. Agencija je u poslovnoj 2021. godinu po bilansima završila s ukupnom dobiti od 173.553 eura u odnosu na poslovne prihode, ostale poslovne prihode i finansijske prihode. Po bilansima se ne iskazuju troškovi realizovanih investija od 77.457, pa se shodno tome dobit umanjuje za taj iznos i ona konačno iznosi 96,096 eura. To bi bilo ukratko. Izvinjavam se zbog prekoračenja.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (19.12.22 10:25:39)

Zahvaljujem, gospodine Kovijaniću.

Sada će ispred Regulatorne agencije za energetiku regulisane komunalne djelatnosti dodatno obrazloženje dati gospodin Prelević. Izvolite, gospodine Preleviću.

BRANISLAV PRELEVIĆ (19.12.22 10:25:59)

Poštovana predsjednice, poštovani poslanici,

Predlozi finansijskih izvještaja s Izvještajem o radu Regulatorne agencije za energetiku i regulisane komunalne djelatnosti za 2020. i 2021. sadrže prikaze realizacije finansijskih planova i planova rada Regulatorne agencije za energetiku i regulisane komunalne djelatnosti za ovaj period, dakle 2020. - 2021. koje je Skupština usvojila u decembru 2019. i 2020. godine. Ovi izvještaji obuhvataju finansijski dio koji prikazuje planirano i ostvareno tj. korišćenje finansijskih sredstava u 2020. i 2021. prema namjenama za koje su opredijeljene kao i prikaz aktivnosti koje je Agencija sproveda u 2020. i 2021. godini u odnosu na planirane aktivnosti. Detaljan pregled planiranih i ostvarenih prihoda i rashoda u Agenciji u 2021. godini dat je u tabelu u izvještaju, a napomenuću ono što mislim da je najznačajnije.

U 2021. Agencija je ostvarila ukupne prihode s prenesenim sredstvima iz 2020. godine u iznosu od 1.522.128 eura, što je za 5% više u odnosu na planirani iznos od 1.446.189 eura. Dio prenesenih sredstava iz 2020. godine u iznosu od 432.244 eura korišćena su za umanjenje naknada koje plaćaju licencirani subjekti u narednoj godini. Ukupni rashodi agencije u 2021. godini koji se odnose na obavljanje poslova u oblasti energetike iznose 1.023.812 i manji su za 22% od planiranih 1.316.114 eura.

Kao i prethodne godine, odnosno 2020. razlozi za manje ostvarenje troškova su dijelom posledica prisustva COVID-19 koji su direktno ili indirektno uticali na ostvarenje troškova, tu prije svega mislim na troškove električne energije i goriva, troškove bruto zarada, naknada zarada i drugih primanja zaposlenih, službenih putovanja, troškova seminara, članarine i ostalih troškova. Izuzetno intenzivan rad Agencije je bio usmjeren na ostvarivanje normativno regulatorne uloge agencije, a usled izmjena i dopuna Zakona o energetici koje su stupile na snagu u avgustu 2020. godine. Aktivnosti u oblasti energetike su dominantno bile

usmjerene na donošenje novih, odnosno na izmjene i dopune prethodno utvrđenih podzakonskih akata, kao i na odobravanje predloga akata koje su joj u skladu sa zakonom dostavljali subjekti na odobravanje, odnosno na davanje saglasnosti.

Tokom 2021. godine po prvi put je sproveden postupak utvrđivanja korekcija u toku regulatornog perioda i to kao rezultat prethodno sprovedene kontrole poslovanja regulatornih subjekata. Ova aktivnost je rezultirala donošenjem odluke o utvrđivanju iznosa korekcija regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena za korišćenja prenosnog sistema električne energije tokom regulatornog perioda 2020/2021. godina u korist potrošača, bez kupaca.

Sprovedene su i kontrole CEDIS-a i Elektroprivrede Crne Gore sa posebnim osvrtom na nezavisnost CEDIS-a koja je zakonom utvrđena i koja podrazumijeva funkcionalnu nezavisnost, odnosno njegovo pravo da donosi odluke bez spoljnih uticaja tj. osnivača tj. Elektroprivrede Crne Gore, kao i da je zabranjen uticaj na njegov rad u vidu instrukcija i naloga od strane Elektroprivrede Crne Gore. Kontrolom je utvrđeno da je nezavisnost CEDIS-a bila narušena i naloženo je da Elektroprivreda Crne Gore otrkloni neusklađenost iz Statuta i povuče odluku kojom je uticala na poslovanje CEDIS-a što je i urađeno.

U oblasti zaštite kupaca u postupku pred Agencijom u 2021. godini podnijeta je ukupno 61 žalba, pri čemu su 54 žalbe se odnosile na rješenje Elektroprivrede Crne Gore kojima je odlučeno po prigovoru podnijetom po osnovu neispunjavanja minimuma kvaliteta isporuke i snabdijevanja elektročnom reenergijom, od čega je 21 žalba usvojena a 33 su odbijene. Preostalih sedam žalbi se odnosilo na obustavljanje isporuke električne energije od kojih su tri usvojene a dvije odbijene, a dvije na rješenja koja se odnose na postupak izdavanja saglasnosti za priključenje objekata na distributivni sistem električne energije, pri čemu su obje žalbe usvojene.

Mislim da je za sami uvod dovoljno. Ispoštovao sam vrijeme, a ukoliko bude pitanja, stojimo vam na raspolaganju za dodatne diskusije. Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (19.12.22 10:31:56)

Zahvaljujem gospodinu Preleviću.

Sada će ispred Komisije za tržište kapitala dodatno obrazloženje dati predsjednik komisije gospodin Zoran Đikanović.

Izvolite, gospodine Đikanoviću.

ZORAN ĐIKANOVIĆ (19.12.22 10:32:06)

Hvala.

Dame i gospodo,

Tokom 2021. godine Komisija je vrlo uspješno zaokružila projekat Podrška regulacije finansijskih usluga koji je značajan zbog pružanja podrške za dalje usaglašavanje zakonodavstva u mnogim oblastima finansijskih usluga u Crnoj Gori sa pravnim tekovinama Evropske unije. Na tom projektu Komisija je bila lider, učestvovali su: Centralna banka, Agencija za nadzor osiguranja i Ministarstvo finansija, a sa EU strane su bile centralne banke Njemačke, Holandije i Hrvatske, kao i Hanfa i Bafin odnosno regulatori iz Hrvatske i Njemačke.

Kao rezultat tog projekta Komisija je pripremila radne materijale, ne mogu reći nacрте, jer Komisija nema to pravo zakona o alternativnim investicionim fondovima, zakona o otvorenim investicionim fondovima sa javnom ponudom i zakona o penzionim fondovima i dali smo ih Ministarstvu finansija. Oni su sproveli javnu raspravu i očekujemo da ubrzo budu ili barem mislim da će po proceduri brzo ići dalje, a izmjene Zakona o tržištu kapitala su takođe proizašle iz tog projekta samo što su malo obimnije, pa očekujemo do kraja godine da ih formalizujemo.

U vezi sa pokazateljima sa tržišta na berzi ostvaren je promet u 2021. godini 46,5 miliona eura. Ono što je dosta značajnije da je preko investicionih društava ostvareno 750 miliona eura, od čega 660 miliona eura iz Crne Gore ka inostranstvu, odnosno trgovanje stranim finansijskim instrumentima. Pored toga zabilježen je niz, ili nekih stotinjak miliona netržišnih transakcija ili 51 milion eura u korporativnim aktivnostima. To je najkraće u vezi sa stanjem na tržištu u 2021. godini.

Što se tiče Finansijskog izvještaja za 2020. i 2021. godinu oba izvještaja su od revizora dobili nekvalifikovano pozitivno mišljenje, što je najbolje, znači nema nikakve zadržke. U 2021. godini kapital Komisije, odnosno državni kapital je bio oko milion i 1.780.000 eura, a Komisija je ostvarila pozitivan rezultat od nekih 270.000 eura u 2021. godini. U ovoj godini će biti sličan rezultat, ali evo da sačekamo još koji dan pa ćemo ga znati.

U nakraćem toliko. Hvala vam, na sva pitanja tu sam da odgovorim.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (19.12.22 10:34:50)

Zahvaljujem gospodine Đikanoviću.

Sad ispred Agencije za elektronske medije riječ ima predsjednik Savjeta Agencije, gospodin Branko Bošković.

Izvolite, gospodine Boškoviću.

BRANKO BOŠKOVIĆ (19.12.22 10:35:10)

Poštovana predsjedavajuća, poštovani poslanice i poslanici, kolegice i kolege, poštovani građani,

Ukratko ću na početku predstaviti Izvještaj o finansijskom poslovanju, Izvještaj o radu Agencije za elektronske medije za 2020. godinu.

U toku 2020. godine Agencija je ostvarila ukupan prihod u iznosu od 917.851 eura. Rashodi su iznosili 744.578 eura, što nači da je ostvarena pozitivna razlika u iznosu od 173.272 eura. Može se konstatovati da je prihod od naknada za emitovanje ostvaren za 57% manje od planiranog, dok je prihod od naknada za pružanje javnih usluga na zahtjev za 5% veći od planiranog.

U cilju obezbjeđenja podrške kontinuitetu rada u situaciji izazvanoj pandemijom korona virusa, komercijalni i javni emiteri bili su oslobođeni obaveze plaćanja druge i četvrte kvartalne rate godišnje naknade za emitovanje za 2020. godinu, kao i emiteri koji emituju programske sadržaje u okviru projekta Uči doma, sve četiri prate godišnje naknade za 2020. godinu. Navedenim mjerama Agencija je iz tekućeg poslovanja izdvojila sredstva u iznosu od 178.379 eura, gdje je to razlog značajne razlike između prihoda i rashoda koji sam na početku naveo. Takođe Savjet Agencije je donio odluku o davanju saglasnosti da se Nacionalno koordinaciono tijelo za suzbijanje zaraznih bolesti opredijele sredstva u iznosu od 30.000 eura.

Nakon usvajanja Zakona o medijima u avgustu 2020. godine Agencija je sprovedla neophodne radnje kako bi obezbjedila što efikasniji početak primjene novih zakonskih rješenja. Među njima je predaja informacije, dokumentacije od značaja za uspostavljanje jedinstvene evidencije medija koja je obuhvatila kako tradicionalne tako i nove medije, odnosno internetske publikacije tj. portale. U toku 2020. godine raspisan je jedan javni konkurs za dodjelu prava na emitovanje opštih i specijalizovanih radijskih programa, kojim je raspisano 25 frekvencija za FM radio. Takođe, posebna pažnja bila je usmjerena na praćenje predizborne kampanje za parlamentarne i lokalne izbore koji su održani u avgustu 2020. godine.

Nešto kratko ću reći o Izvještaju o finansijskom poslovanju, Izvještaju o radu Agencije za elektronske medije za 2021. godinu. U toku ove godine Agencija je ostvarila ukupan prihod u iznosu od 924.569 eura, a rashodi su iznosili 905.976 eura, što znači da je ostvarna pozitivna razlika u iznosu od 18.592 eura. U strukturi ukupnih prihoda, prihodi od naknada za pružanje avm usluga na zahtjev čine 66,4%, dok su prihodi od naknada za emitovanje činili ukupno 26,5% prihoda.

Ako se uporede ostvareni prihodi sa planiranim može se konstatovati da je prihod od naknada za emitovanje ostvaren za 24,5% manje od planiranog, dok je prihod od naknada za pružanje avm usluga na zahtjev za 14,2 manje od planiranog. Razlog tome je što u cilju obezbjeđenja podrške kontinuitetu rada u situaciji zvanoj korona virusom komercijalni javni emiteri bili su oslobođeni obaveze plaćanja druge kvartalne rate godišnje naknade za emitovanje za 2021. godinu, a emiteri koji su emitovali programske sadržaje u okviru projekta "Uči doma" prve i druge rate godišnje naknade za 2021. godinu. Pružaoci javnih usluga na zahtjev bili su oslobođeni obaveze plaćanja 10% godišnje rate za 2021. godinu. Navedenim mjerama Agencija je iz tekućeg poslovanja izdvojila sredstva u iznosu od 158.295 eura.

Govoreći o Izvještaju o radu Agencije za elektronske medije za 2021. godinu, okolnosti izazvane epidemijom korona virusa obilježile su rad Agencije takođe i u ovoj godini. U skladu sa Zakonom o medijima Agencija je sprovedla neophodne radnje kako bi obezbijedila što efikasniji početak primjene novih rješenja. Ključnu aktivnost predstavljala je priprema i usvajanje pravilnika o raspodjeli sredstava iz Fonda za podsticanje medijskog pluralizma koji je namijenjen komercijalnim i neprofitnim elektronskim medijima. Napominjem da je ovaj fond kasnije i realizovan.

Agencija je vršila kontinuirani monitoring rada elektronskih medija vodeći računa o primjeni profesionalnih standarda što uključuje, između ostalog, programske standarde, zaštitu maloljetnika, dobru prilagođenost sadržaja, prevenciju govora mržnje, zaštitu ljudskih prava i promociju tolerancije uopšteno, rodne ravnopravnosti što se moglo vidjeti u više izvještaja koje je Agencija tokom ove, odnosno prethodne godine i objavila. Posebna pažnja bila je usmjerena na praćenje predizbornih kampanja za lokalne izbore u pet opština koji su održavni u martu, maju i decembru 2021. godine. Ovdje bih i završio.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (19.12.22 10:40:31)

Zahvaljujem gospodinu Boškoviću.

Da li izvjestioci odbora žele riječ? Shvatam da ne žele.

Da li ima zainteresovanih poslanika povodom ovih tačaka dnevnog reda? Nema.

Zahvaljujem.

Da li predstavnici regulatornih tijela žele dati završnu riječ?

Zahvaljujem.

Konstatujem da je pretres završen, a izjasnićemo se naknadno. Hvala uvaženim gostima što su bili danas sa nama.

Prelazimo na **Predlog zakona o izmjenama i dopuni Zakona o državnim i drugim praznicima.**

Podsjećam da su Predlog zakona podnijeli poslanici: Aleksa Bečić, Miodrag Lekić, Zdenka Popović, Dragan Krapović, Boris Bogdanović, Momo Koprivica, Tamara Vujović, Albim Ćeman, Vladimir Martinović i Danilo Šaranović.

Izvjestioci odbora su Budimir Aleksić, Zakonodavnog odbora i Slaven Radunović, Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu.

Otvaram pretres.

Da li predstavnik predlagača želi dati dopunsko obrazloženje? Želi.

Dopunsko obrazloženje će dati poslanik Vladimir Martinović.

Poslaniče Martinoviću, izvolite.

VLADIMIR MARTINOVIĆ (19.12.22 10:42:13)

Zahvaljujem, uvažena gospođo Đurović.

Poštovane kolegkinice i kolege, poštovani građani Crne Gore,

Kao što sam u više navrata kazao u ime Poslaničkog kluba Demokrata i DEMOS-a, mi smo podnijeli i stavili u proceduru Predlog izmjena i dopuna Zakona o državnim praznicima. Kao što sam i više puta informisao javnost, mi smo tokom prošle godine usvojili u parlamentu da se dan Njegoševog rođenja 13. novembar slavi kao državni praznik, kada smo dobili maltene jednoglasnu podršku, osim čini mi se dva ili tri poslanika koji nijesu glasali iz političkih motiva u koje ne ulazim, to je njihovo pravo. Očekivali smo i bili smo sigurni da smo na taj način vratili dug koji kao Crna Gora i kao najveće zakonodavno tijelo u državi imamo prema našem vladaru, piscu, čovjeku koji je duboko ostavio trag i u našoj istoriji i našoj kulturi i to ne samo u Crnoj Gori već je ostavio traga i širom Evrope. O Petru Drugom Petroviću Njegošu govorili su mnogi vladari i pjesnici i ljudi koji u svijetu znače i vrijede mnogo, ali Crna Gora očito do tog momenta kada smo predložili i usvojili Zakon nije imala sluha da se

svom velikanu oduži na pravi način. Klub Demokratske Crne Gore je smatrao da ćemo tadašnjim izmjenama ovog zakona vratiti taj dug i mi smo dobili podršku na plenumu. Zakon je definisao vrlo jasno u pogledu načina obilježavanja i u pogledu toga da uz taj dan treba da se kao država pripremimo za organizovanje mnogobrojnih kulturnih manifestacija u cilju promovisanja svega onoga što je Njegoš dao Crnoj Gori. Kao vladar i kao pjesnik sve što je u životu uradio i stekao ostavio je nama u nasleđe.

Kada je došao 13. novembar i kada se desilo da je dan Njegoševog rođenja sticajem okolnosti ove godine pao za vikend, odnosno u nedelju, onda su se našli pojedinci da zlonamjerno tumače kako se prvi sledeći dan, kako i Zakon o državnim praznicima u članu 3 to jasno definiše, prenosi kao neradni i onda su pribjegli raznoraznim zloupotrebama i pribjegli su nečemu što je jeftino političko šićarenje i politikantstvo. Dakle, očito su imali problem sa tim, evo ne bih da budem paranoičan, ali su očito imali problem možda i sa tim ko je bio predlagač zakona i da je zakon dobio ubjedljivu podršku u plenumu sa jedne strane, a sa druge strane neki su očito imali druge političke motive koji nijesu bili dobronamjerni, da se ime Njegoševo na taj način zloupotrijebi i da se pokušava iskarikirati taj praznik. Mi smo sa ove govornice više puta apelovali, pozvali smo i vas, gospođo Đurović, i vi ste to uradili, zahvalan sam što vaša institucija, odnosno institucija na čijem ste čelu, a institucija svih nas i svih građana, Skupština Crne Gore toga dana u ponedjeljak nije radila, nijesu radili ni zaposleni u nekim državnim kompanijama kao što su CEDIS, Elektroprivreda i još neka druga državna preduzeća jer su zakon tumačili potpuno ispravno. Bilo je onih koji su zakon tumačili na potpuno suprotan način. Mislim da to njima treba da služi na političku čast i obraz. Moram da priznam i nemam problem sa tim da je gospodin Marko Kovač koji obavlja funkciju ministra pravde u Vladi Crne Gore učino sve ne bi li urazumio onaj dio Vlade u tehničkom mandatu da se ipak taj neradni dan prenosi za ponedjeljak, ali očito nije bilo sluha od strane neodgovornih pojedinaca u toj vladi. Mi smo onda odlučili da kristalno jasno definišemo, do tančina, onima kojima je sve bilo jasno, ali su folirali da im nije jasno, da ponovo ovaj zakon mijenjamo. Taj zakon je dobio podršku na matičnom odboru. Sada ćemo Njegoša slaviti, slobodno da kažem tako, u još boljem i većem formatu, zakonom se jasno propisuje da dobija status državnog praznika koji će se slaviti dva neradna dana. Tako da oni koji su htjeli da na našu dobru volju, na to što smo ovdje kroz jedan kulturni dijalog ne koristeći se bilo kakvim populističkim metodama da zloupotrijebimo Njegoša i njegovu ličnost dobili podršku u parlamentu, bili smo zaista odgovorni i pošteni prema onome što smo obećali

građanima, a i zbog tog duga prema Njegošu, da ovaj zakon ponovo izmijenimo i da on zaista više nema prilike da bude zlonamjerno tumačen koja god vlada bude postojala.

Poštovani građani Crne Gore, uvažene kolegice i kolege poslanice i poslanici, još jednom vas pozivam da kako smo se i prvi put ujedinili i sabrali oko Njegoša našeg, jedne od naših najznačajnijih ličnosti istorije, da to učinimo i ovoga puta kada opet budemo glasali o izmjenama i dopunama ovog zakona. Glasanjem ne samo što vraćamo dug nekome ko je ostavio toliko traga na našu istoriju s jedne strane, mi s druge strane šaljem poruku neodgovornim pojedincima da se nikako ne mogu i ne smiju ponašati ovako kako su se ponašali. Možemo imati političke razlike, možemo se ne slagati, ali zaista karikirati i ne poštovati Njegoša na taj način je u najmanju ruku skandalozno, da ne kažem neku drugu riječ. Zbog toga, poštovani građani, ja se nadam da će poslanici imati ovog puta sluha, da ćemo izglasati izmjene i dopune ovog zakona kojima će sve nejasnoće biti otklonjene, a od iduće godine Njegoša slaviti još bolje, još jasnije uz sve ono što pripada njemu i njegovom liku i djelu, uz brojne kulturne manifestacije u dva neradna dana.

Ja vam se zahvaljujem, izvinjavam na prekoračenju, ali prosto imao sam obavezu zbog toga što niko nije čuo apele niti poslanika, niti određenih ministara, niti vas koja sjedite na mjestu predsjednice Skupštine, ali to je sada već njihov problem, jer mislim da u parlamentu ćemo imati većinu da ovaj zakon dobije potrebnu većinu i samim tim opet vratimo dug prema Njegošu prema kojem smo obavezni. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (19.12.22 10:51:35)

Zahvaljujem poslaniku Martinoviću.

Da li izvjestioci Odbora žele riječ? Trenutno u sali nisu prisutni.

Od prijavljenih poslanika za raspravu po ovoj tački imamo Dragana Bojovića, Bogdana Božovića i Miluna Zogovića i Borisa Bogdanovića. S obzirom na poslanike koji su trenutno u sali, riječ dajem poslaniku Bogdanu Božoviću.

Izvolite, poslaniče Božoviću.

BOGDAN BOŽOVIĆ (19.12.22 10:52:24)

Zahvaljujem, uvažena predsjednice Skupštine.

Poštovane kolege poslanici, uvaženi građani,

Iako Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o državnim i drugim praznicima u suštini podrazumijeva neke tehničke izmjene, a ne suštinske, smatram da nije naodmet da još jednom ukažemo na značaj lika i djela Njegoša kao gorostasa crnogorske istorije.

Petar Drugi Petrović Njegoš rođen je 1813. godine, 13. novembra na Njegušima, bio je duhovni i svjetovni vođa našeg naroda, dakle vladika, državnik, filozof i pjesnik. Putopisci i strane diplomate koje su posjećivale Crnu Goru u vrijeme njegove vladavine i imale priliku da ga upoznaju prvenstveno su ga opisivali kao čovjeka impozantne građe, oštromnosti, ali i umjetnosti. Zaista, Njegoš je bio čovjek sa nesvakidašnjim stvaralačkim potencijalom koji je najviše došao do izražaja u oblasti književnosti. Svojim književnim djelima on je prevazišao domaće okvire i njegova djela su postala dio standarda svjetske kulturne baštine, jedno zaista svjetsko kulturno blago.

Njegovo najpoznatije djelo jeste svakako poema Gorski vijenac, koje predstavlja perjanicu naše književnosti, ali treba svakako pomenuti ostala djela kao što su Luča mikrokozma i Lažni car Šćepan Mali. Sa svojim djelima Njegoš je stao rame uz rame sa poznatim piscima svjetski priznatim kao što su Dante i Gete i na taj način on je postao vanvremenski i besmrtni. Ali kako je Njegoš bio, kao što sam kazao, čovjek sa značajnim, odnosno velikim stvaralačkim potencijalom on se nije samo ograničavao na oblast književnosti, on je značajan doprinos dao kao državnik u pogledu uređenja društvene strukture u našem društvu sve sa ciljem kako bi se naše društvo moglo približiti savremenim evropskim zemljama toga doba. Dakle, Njegoš je zaslužan za uvođenje redovnog poreza i niza zakona koji su trebali bliže da urede odnos u našem društvu. On je takođe gradió puteve, osnivao škole, osnivao je i sudove, takođe za vrijeme Njegoša izgrađene su i dvije prve fabrike. Pored toga imajući u vidu da je Balkan trusno područje na kojem su se često dešavali ratovi, Njegoš je osavremenio i našu vojsku i uveo Medalju Obilica kao najviše vojno odlikovanje, takođe za vrijeme Njegoša štampan je i prvi crnogorski novac perper.

Riječ kultura potiče od latinske riječi, ona podrazumijeva nešto što treba čuvati i što treba poštovati. Socijalistička narodna partija je uvijek isticala značaj lika i djela Njegoša i zato smatramo i ovaj predlog o izmjenama i dopunama Zakona kao put da sačuvamo od zaborava i uvijek ističemo značaj ovog gorostasa crnogorske istorije koji će biti lišeni bilo kakvih manipulacija ili dnevnopolitičkih prepirki koje postoje na našoj javnoj sceni. Zato će poslanici Socijalističke narodne partije podržati ovaj predlog o izmjenama i dopunama Zakona o državnim i drugim praznicima. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (19.12.22 10:55:25)

Zahvaljujem poslaniku Božoviću, a sada riječ ima poslanik Dragan Bojović. Nakon njega kolega Boris Bogdanović.
Izvolite, kolega Bojoviću.

DRAGAN BOJOVIĆ (19.12.22 10:55:30)

Hvala, predsjednice.

Dame i gospodo poslanici, dragi građani,

Najprije da čestitam praznik Sveti Nikola i svim slavarima da poželim svako dobro.

"Ja hoću da me saranite u onu Crkvu na Lovćenu, to je moja potonja želja koju vas ištem da je ispunite i ako mi ne zadate božju vjeru da ćete tako učiniti kako ja hoću onda ću ve ostaviti pod prokletstvom, a moj poslednji čas biće mi najžalosniji i tu moju žalost stavljam vama na dušu." Ove riječi je zapisao Petar Drugi Petrović Njegoš u svom testamentu ostavljajući nam ih u amanet kao potonju želju koja se poštuje i u koju se ne dira, a mi smo ga u međuvremenu šest puta sahranjivali i šest puta mu preturali kosti. Ni u smrti mu ne damo mira i spokoja, a kamoli da na dostojan način kako ovaj genije zaslužuje obilježimo datum njegovog rođenja. Kako pjeva Matija Bećković - Posle svih poraza smrt Rada Tomova najveći je srpski poraz od Kosova, a sirak tužni utrenik vladika grob nam ostavi za svog naslednika i naše pleme da izgub ublaži, na grobu-jedincu oslonac potraži i do dan danas sve od tog doba naš rod se drži na vrhu tog groba, al kad dirne pijuk i u osnov sveti kako li ćemo taj dan preživeti? Rušenje Njegoševe zavetne crkve Petar Lubarda je ovjekovječio slikom Sumrak Lovćena.

Nakon što je Bećković objavio stihove koje sam vam upravo izrekao, Lubarda mu je poklonio fragment ove svoje čuvene slike, jedan Bećkoviću, a jedan drugom našem velikom pjesniku Skenderu Kulenoviću koji je takođe stao u odbranu Njegoševe potonje želje. Oni kao i brojni drugi veliki umjetnici i intelektualci diljem nekadašnje Jugoslavije i diljem svijeta nijesu se mogli čudom načuditi toj našoj potrebi za samoponištenjem i autodestrukcijom da srušimo spomenik najvišem sinu Crne Gore, a još je veće čudo da od tog rušilaštva ni do danas nijesmo odstupili. Njegoš je za neke suviše visok i voljeli bi da ga malo skrate, za neke je nosio predugu bradu, a pojedinima naročito smeta to

što je suviše slavio Obilića i kosovske junake. Željeli bi nekako da ga prepjevaju i da dokažu da nije mislio ono što je mislio i nije napisao ono što je napisao, te da mu djelo preinače u neku vrstu komitetske prihvatljive proze. To je isto kao kada bi Grci svog Homera, Njegoševa sabrata po peru, osudili zbog toga što je ovjekovječio rat protiv troje i veličao helenizam ili kada bi se Englezi odrekli Šekspira jer se ne uklapa u savremena mjerila aglosaksonske političke korektnosti. Njegošu nije dopušteno da slobodan kakav je bio svijetli naraštajima koji dolaze. Već dugo je Rade Tomov okovan naknadnim tumačenjima, preinačenjima, krivotvorenjima, svođenjima, rečenicama koje su mu pripisane, a koje nikada nije izgovorio, učitavanjima, vještačkim paralelama, dodijeljenim ulogama, političkim prilikama, unutrašnjim projekcijama raznih nabijeđenih današnjih tzv. kritičara i analitičara. Stoga i nije bilo moguće da se kako dolikuje proslavi dan rođenja Petra Drugog Petrovića praznujući tako svečovječansku kulturu, iako smo taj zakon donijeli prošle godine. Njegoša veličaju svuda u svijetu, spomenici njemu u čast niču od Klivlenda u Americi preko Rima i Ljubljanje do Andrićgrada i Beograda. Samo mi ovdje u Crnoj Gori moramo evo ponovo da donosimo zakone ne bismo li sami sebe dodatno ubijedili i obavezali da proslavljamo Njegoša. Predugo je trajao progon svega izvorno crnogorskog, a time i srpskog, zatiranje i falsifikovanje crnogorske istorije, negiranje jezika, ćirilice, običaja, vjere pravoslavne kao i svega onoga što je Crnu Goru činilo svjetilnikom i pijemontom. Suverenizujući tu i takvu našu ideološku bezzavičajnost i iskorijenjenost, promovišući kao osnov državne politike nepripadanje sopstvenoj vrednosnoj vertikali i Njegošu, postali smo suvereni i nezavisni samo od samih sebe, a ropski zavisni od svega i svakoga drugog. Povratak Njegošu i Lovćenu je mukotrpan proces, ali je naša sveta obaveza, kao naš povratak Jerusalimu. Tome doprinosi ovaj zakon, da se dan Njegoševog rođenja proglasi praznikom kulture. Tome doprinose ove izmjene zakona o kojima danas govorimo, kako bi se spriječile dalje moguće opstrukcije obilježavanja Njegoševog praznika. Tome će, međutim, primarno doprinijeti otvaranje puta za ponovno podizanje Vladičine zadužbine na Lovćenu, to jest kad njegovi zemni ostaci po sedmi i nadam se poslednji put budu prenešeni i sahranjeni na mjestu koje je sam izabrao, u kapelu koju ćemo ponovo izgraditi bez rušenja Mauzoleja i rušenja bilo kod drugog spomen-obilježja.

Ljuba Nenadović je govorio - I kada na ovom svijetu nestane bogova, vragova i ljudi, meni se čini još će trajati dva crnogorska kolosa Lovćen i vladika Petar Drugi Petrović Njegoš. Postarajmo se, dakle, da proslavljajući dva naša najveća kolosa vratimo Njegoša i Lovćen u duhovni spokoj koji im nepsrestano urušavamo. Vratimo tjeme i krov

Crnoj Gori, jer ne može se spokojno živjeti u kući bez krova. Vratimo kapelu na Lovćen i ispunimo zavjet našeg velikog Vladike Rada. Tek onda će, kako kaže još jedan naš velikan, mitropolit Amfilohije, doći do mira u duši našeg naroda. Hvala vam.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (19.12.22 11:01:55)

Zahvaljujem poslaniku Bojoviću. Sada riječ ima šef Poslaničkog kluba Demokrate, DEMOS Boris Bogdanović, a da se pripremi Milun Zogović.

Izvolite, gospodine Bogdanoviću.

BORIS BOGDANOVIĆ (19.12.22 11:02:07)

Zahvaljujem, gospođo Đurović.

Poštovana Skupštino, poštovane kolegkinice i kolege, poštovani građani Crne Gore,

Danas u ovom visokom domu po drugi put raspravljamo o Predlogu zakona o izmjenama i dopuni Zakona o državnim i drugim praznicima, odnosno po drugi put raspravljamo o ustanovljenju 13. novembra kao Njegoševog dana i crnogorskog praznika kulture, jer pojedine strukture iz izvršne vlasti nisu željele i nijesu htjele da ponedjeljak 14. novembar proglaše neradnim danom.

Očigledno da za pojedine strukture iz izvršne vlasti Njegošev dan i Njegošev praznik nije praznik kao i svi ostali državni praznici, a plašim se da Njegošev dan i crnogorski praznik kulture za pojedine nije ni praznik ni državni praznik. Zašto, pitamo se i pitamo vas, zar nas nije zadužio, zar je pogrešno tražiti poštovanje za najvećeg koji je ovim brdima, ovom obalom koračao, zar je pogrešno ne dugovati mu makar poštovanje? I da ne budemo pogrešno shvaćeni, pogrešno protumačeni, Njegoš i Njegošev dan i vladika Njegoš su ugaoni kamen crnogorske kulture, njene prošlosti ali i pouka za sadašnjost i za budućnost. To je za nas Njegoš i za sve u Crnoj Gori i zato je za nas jako važno kako se odnosimo prema svemu tome i prema Njegoševom danu. Zato, poštovani građani Crne Gore, poštovane kolegkinice i kolege, zašto ovaj dan, Njegošev dan, nije proslavljen onako kako to dolikuje Njegošu i ovom velikanu? Kome će se Crna Gora vratiti ako ne Njegošu? Kome ćemo riječ Njegoševu dati ako ne djeci Crne Gore, ako ne svoj djeci, ako ne našoj djeci i našoj budućnosti? I da budemo potpuno precizni i potpuno jasni, nema tog

svjetskog velikana, nema tog svjetskog pjesnika kom se ne treba diviti, kog ne treba poštovati i kome se ne treba klanjati, ali oprostite, molim vas, Njegoš je za sve nas u Crnoj Gori pjesnik nad pjesnicima, vladika nad vladikama i vladar nad vladarima kog će Crna Gora vječno pamtiti, vječno citirati i vječno pominjati. Da budem još precizniji i još jasniji, Njegoš je ime Crne Gore i Njegoš je ime svih nas u Crnoj Gori. Ovaj visoki dom se danas u ime svih crnogorskih institucija, svima onima kojima je Njegoš i vladar i vladika izvinjava zašto crnogorske institucije ovaj dan, Njegošev dan i crnogorski praznik kulture, nije proslavljen onako kako to Njegošu dolikuje. Mi se izvinjavamo ovim predlogom zakona o izmjenama i dopuni Zakona o državnim i drugim praznicima, jer predlažemo da se ova nepravda ispravi na način što će se Njegošev dan slaviti kao i svi drugi državni praznici dva neradna dana, jer ne želimo da se potpuno jasne i potpuno precizne norme tumače na apsolutno pogrešan i sporan način. Ne želimo da se prema našim vladarima, prema našim velikanima bilo ko odnosi na sporan ili proforme način, jer želimo da ih cijela Crna Gora pamti kao onakve kakvi oni jesu, kao velikane u kontekstu najvećih i najtvrdijih i najviših stubova crnogorske istorije i crnogorske državnosti, jer je Njegoš ponos svih nas u Crnoj Gori, naša prošlost, naša budućnost i naša sadašnjost. Mi smo takvi kakvi se prema njemu odnosimo i zato molim ovu Skupštinu, molim sve kolege i kolegice da se ujedini oko Predloga izmjena i dopuna Zakona o državnim i drugim praznicima i da od ove, odnosno od naredne godine svaki Njegošev dan, crnogorski praznik kulture, slavimo onako kako to Njegošu dolikuje. Toliko i hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (19.12.22 11:07:10)

Zahvaljujem poslaniku Bogdanoviću. Još imamo prijavljenog poslanika Miluna Zogovića koji nije ovdje u sali.

Da li ima još neko od poslanika zainteresovan za raspravu? Nema. Zahvaljujem.

Da li predstavnik predlagača želi dati završnu riječ?

Da li završnu riječ poslanik Martinović želi? Zahvaljujem.

Kostatujem, da je pretres završen, a izjasnićemo se naknadno. Takođe, ovim smo iscrpili tačke koje su za danas predviđene za raspravu. Sjutra nastavljamo u 11 časova.

Predlog sjutra za rad su tačke 23, 24, 25, 28 i 29. To je predlog. Očekujem da bude tako. U svakom slučaju, poslanici će dobiti

obavještenje i biće objavljeno na sajtu Skuštine koje tačke sutra raspravljamo. Sutra u 11 sati počinjemo.

Hvala svima.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (20.12.22 11:56:39)

Kolege poslanici, kolegkinice poslanice,
Nastavljamo Četvrtu sjednicu Drugog redovnog jesenjeg zasijedanja u 2022.godini.

Danas su predviđene za raspravu tačke 16, 24, 25 i 29, s obzirom na mogućnosti predlagača da bude prisutan. Danas tačku 23 odlažemo za raspravu drugog dana.

Prelazimo na pretres o **Predlogu zakona o potvrđivanju Sporazuma između Crne Gore i Rumunije o socijalnom osiguranju.**

Ovlašćeni predstavnici Vlade su: Admir Adrović, ministar rada i socijalnog staranja i Darko Stojanović, državni sekretar Ministarstva.

Ovom prilikom pozdravljam uvaženog gospodina Stojanovića, državnog sekretara u Ministarstvu koji je sa nama.

Izvjestioci odbora su: Dragan Vukić, Zakonodavnog odbora i Slaven Radunović, Odbora za međunarodne odnose i iseljenike.

Da li predstavnik Vlade želi dati dopunsko obrazloženje?

Zahvaljujem, nastavljamo dalje.

Da li izvjestioci odbora žele riječ? Nisu trenutno u sali.

Da li ima zainteresovanih za raspravu po ovoj tački? Nema. Zahvaljujem.

Predstavnik Vlade da li želi dati završnu riječ? S obzirom da nije bilo rasprave nema ni potrebe. Zahvaljujem.

Konstatujem da je pretres završen. Izjasnićemo se naknadno.

Prelazimo na **Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti.**

Podsjećam da su Predlog zakona podnijeli poslanici: Aleksa Bečić, Miodrag Lekić, Zdenka Popović, Dragan Krapović, Boris Bogdanović, Momo Koprivica, Tamara Vujović, Albin Ćeman, Vladimir Martinović i Danilo Šaranović.

Izvjestioci odbora su: Budimir Aleksić, Zakonodavnog odbora i Vladimir Dobričanin, Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje.

Otvaram pretres.

Da li predstavnik predlagača želi dati dopunsko obrazloženje? Želi.

Poslaniče Bogdanoviću, imate riječ. Izvolite.

BORIS BOGDANOVIĆ (20.12.22 11:58:50)

Zahvaljujem, gospođo Đurović.

Poštovana Skupštino, poštovani građani Crne Gore,

Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti je predlog zakona koji Crna Gora čeka gotovo godinu dana. Kao što i svi mi znamo i vi ste upoznati sa tom činjenicom da su sredstva u budžetu obezbijedena, ali zašto nijesu uplaćena i izvršena reći vam direktno - zbog neodgovornosti dijela 42. Vlade Crne Gore i zbog izostanka zakonodavne inicijative. To su razlozi zbog čega jednokratna državna pomoć za novorođenčad nije isplaćena gotovo ni jedan jedini put u 2022. godini. Imamo obećanja koja nisu ispunjena, ali smo prosto na to navikli. Imamo 30 godina neispunjenih obećanja i dvije godine nakon toga. Tome i služi svakako ovaj zakon, da ispravimo tu nepravdu i da ispravimo te greške.

Ovim predlogom zakona se predlaže da pravo na jednokratnu državnu pomoć imaju svi roditelji, usvojitelji, staratelji, hranitelji i to ne u iznosu od 109 eura koliko predviđa aktuelni Zakon o socijalnoj i dječjoj zaštiti, već u iznosu od 900 eura koliko je zaista dovoljno za jedan normalan povratak roditelja iz porodilišta doma. Takođe se ovim zakonom predlaže da korisnici prava na materijalno obezbjeđenje za novorođeno dijete imaju pravo na jednokratnu državnu pomoć ne u iznosu od 130 eura kako to predviđa aktuelni Zakon o socijalnoj i dječjoj zaštiti, već u iznosu do 1.000 eura naknade. Takođe, ovim zakonom se predlaže da pravo na ovu naknadu imaju sve porodice bez obzira na materijalno stanje porodice. Naravno, dio bivšeg režima će reći da to nije logično i mi ćemo reći u pravu ste, ali samo u načelu, jer i mi smo saglasni sa tim da prije svega jednokratnu materijalnu državnu pomoć treba obezbijediti porodicama koje su u stanju materijalne potrebe, ali mi, gospodo iz bivšeg režima, ne znamo ko su te porodice. Mi zbog vas već punih 30 godina nemamo socijalne kartone. Zbog vas ne možemo da detektujemo i da lociramo one kojima je pomoć najpotrebnija, zbog vas koji to niste željeli da uradite, a onda od nas zahtijevate da bajamo u pasulj kao gatere i da kupimo tarot karte i da na osnovu toga određujemo ko ima, a ko nema, e to ste nam ostavili u nasleđe. U nasleđe niste ostavili ni informaciju ko ima, a ko nema i ako iko u Crnoj Gori zna ko ima, znate vi, ko su i gdje su bogati znate vi jer ste ih vi takvima stvorili i vi ste ih takvima napravili, pa nam evo kažite ko su i gdje su da makar njih eliminišemo.

Ovim predlogom zakona se eliminiše i diskriminatorna inicijativa pojedinih članova 42 Vlade Crne Gore koji su predlagali da se ova jednokratna državna pomoć za novorođeno dijete isplaćuje po teritorijalnom principu, da se nekoj porodici isplati, a nekoj ne. E pa

novorođenčad prosto ne mogu biti niti kriva, niti odgovorna za to što su se rodili na dijelu teritorije na kojem predlagač isplate smatra da naknadu treba isplatiti ili ne treba isplatiti. Prosto, previše odgovornosti zahtijevamo od novorođenčadi.

Takođe, kada je u pitanju predlog ovog zakona, predlaže se da pravo na jednokratnu državnu pomoć imaju svi korisnici ove naknade, ne samo ubuduće, od dana stupanja na snagu ovog zakona pa za sve slučajeve nakon toga, nego i unazad godinu dana, za sve slučajeve i za sve porodice koje su dobile dijete u 2022. godini počev od 01. januara 2022. godine, s tom razlikom što će se onim porodicama koje su ostvarile ovo pravo prema važećim propisima do stupanja na snagu ovog zakona u iznosu od 109 eura isplatiti razlika do 900 eura, a onima koji su već ostvarili pravo na jednokratnu materijalnu pomoć do 130 eura isplatiti razlika do 1.000 eura. Toliko nam dozvoljava ovaj zakon da ispravimo te greške naših prethodnika. Zbog naših prethodnika smo prošlu statističku godinu završili sa negativnim prirodnim priraštajem. Pozitivni prirodni priraštaj je zabilježen u svega četiri od ukupno 24 opštine u Crnoj Gori, čini mi se u Podgorici, u Rožajama, u Tuzima i u Budvi. U jednoj šestini opština od ukupnog broja opština, kao da je bivši režim išao logikom što manje ljudi to više novca za par ekstremno bogatih porodica. Umjesto društva budućnosti koje bi trebalo da bude mlađe i urbanije, mi smo dobili par ekstremno bogatih porodica kao u feudalnom dobu. Imamo par ekstremno bogatih porodica i par stotina hiljada građana Crne Gore koji su siromašni ili ekstremno siromašni. Iz tog razloga imamo pad ukupnog broja novorođene djece na godišnjem nivou, pa recimo 2000. godine imamo negdje iznad 9.000 novorođene djece na godišnjem nivou, 2008. godine nešto iznad 8.000, 2016.godine 7.500, a 2022. godine svega 7.000. Kao što vidite, broj novorođene djece je konstantno u padu. Naravno, mi smo svjesni činjenice da jednokratna državna pomoć nije ključna pri odluci o imanju i neimanju djece, ali osigurati jednokratnu državnu pomoć i garantovati jednokratnu državnu pomoć od moćnih 109 eura pri ovakvim statističkim pokazateljima je zaista porazna suma.

Da odgovorim na poslednje pitanje koje je takođe važno, koliko će sve ovo da košta državu. Već sam rekao da se na godišnjem nivou rodi negdje oko 7.000 djece, što zapravo znači da bi to državu trebalo da košta negdje 6,8 miliona eura i odmah se postavlja pitanje okle pare. Odakle novac. Umjesto odgovora na to pitanje, ja ću da to uporedim sa onim što smo imali u prethodnih 30 godina. Neću sa onim visokim, ogromnim ciframa, recimo sa onom cifrom od 800.000.000 eura koje su tajkuni i kriminalci isisali iz KAP-a ili sa nekoliko stotina hiljada eura propalih garancija, nego idemo sa ovom najmanjom i najnovijom cifrom

25.000.000 koliko je država obezbijedila za domove partijskih i javnih funkcionera.

Šta smo mogli sa tih 25.000.000? Svako dijete u Crnoj Gori rođeno u jednoj godini bi moglo da mu se isplati četiri puta naknada u iznosu od 900.000 eura. Mogli smo da sagradimo pet najsavremenijih škola koje bi pohađalo preko 5.000 učenika, mogli smo da sagradimo i pet najnovijih domova zdravlja i najsavremenijih domova zdravlja i 15 novih vrtića, mogli smo svakako i da sagradimo ovaj bulevar kroz Donju i Gornju Goricu. Sve smo to mogli sa tih 25 miliona eura. Ako je zaista imalo novca za domove partijskih i javnih funkcionera, mora imati i za domove naših mališana. Toliko i hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (20.12.22 12:06:42)

Zahvaljujem poslaniku Bogdanoviću.

Da li izvjestioci odbora žele riječ? Shvatam da ne žele.

Imam dvoje prijavljenih poslanika iz istog kluba, poslanika Albina Ćemana i poslanicu Tamaru Vujović.

Prvo riječ dajem poslaniku Albinu Ćemanu.

Izvolite, poslaniče Ćeman.

ALBIN ĆEMAN (20.12.22 12:07:06)

Zahvaljujem.

Poštovana gospođo Đurović, koleginice i kolege poslanici, cijenjene građanke i građani,

Ovim prijedlogom zakona o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj i dječijoj zaštiti koji je podnio poslanički klub Demokrate, DEMOS, Mir je naša nacija, predviđeno je povećanje jednokratne pomoći za svu novorođenu djecu sa 109 na 900 eura, odnosno za korisnike prava na materijalno obezbjeđenje umjesto sadašnjih 130 eura iznos će biti 1000 eura. Na ovaj način država zapravo šalje jednu poruku dobrodošlice svojim najmlađim građanima i građankama, kao i poruku mladim bračnim parovima da država brine o njima, što je i dužnost države. Ako je dužnost svakog roditelja da brine o svojoj djeci onda je i dužnost države da brine o porodici kao osnovnoj ćeliji društva, jer jaka porodica znači i jaku državu.

Kolege prije mene su kazale da, nažalost, negativni demografski trendovi su sve više prisutni u Crnoj Gori i da se jednostavno moramo

uhvatiti ukoštac sa ovim problemima. Osim negativnog prirodnog priraštaja u državi, "bijeke kuge" u skoro 90% opština u Crnoj Gori, prema podacima UNICEF-a za Crnu Goru, svako treće dijete u Crnoj Gori je u riziku od siromaštva koje dovodi do brojnih posledica.

Poštovane građanke i građani, sve ove probleme smo naslijedili od prethodnog tridesetogodišnjeg režima koji nije mario ni za porodice, ni za djecu kojima je pomoć države bila potrebna, osim za porodice i djecu njima podobnih i na taj način nepravedno su uzimali od onih kojima je trebalo, a davali onima koji su se bahatili. I gle čuda, ostaci takvog i tog režima, na sreću građanki i građana Crne Gore propalog režima, kažu da: "Nije pametna ni racionalna politika kojom se uvode dječiji dodaci za svu djecu u Crnoj Gori i da takođe još neke mjere iz okvira socijalne politike su posledica populistički neodgovornog rezonovanja". Taj čovjek, osim što odavno ne živi i ne osjeća potrebe građanki i građana Crne Gore, ne čita ni čestitke UNICEF-a kao najprepoznatljivije organizacije socijalne i zaštite djece i mladih u svijetu koji čestita Skupštini Crne Gore na uvođenju besplatnih udžbenika u osnovnim školama, dječijim dodacima za svu djecu. Ne bih dalje trošio vrijeme na one koji su politička prošlost u ovoj državi, već bih se okrenuo budućnosti, odnosno djeci u Crnoj Gori.

Poštovane građanke i građani, jasno nam je da će se demografska slika i negativni demografski trendovi koji su prisutni u Crnoj Gori ovim prijedlogom zakona, kao i zakonskim rješenjima koji su na prijedlog našeg poslaničkog kluba ranije usvojeni u ovom parlamentu, a tiču se dječijih dodataka, besplatnih udžbenika, niže stope PDV-a na pelene za bebe, dijelom ublažiti i ovi negativni trendovi, ali da bi u potpunosti uspjeli moramo dalje da radimo na kreiranju strategije sa setom sistemskih zakona po kojima su poslanici ovog poslaničkog kluba prepoznatljivi, ali i da kreiramo pronatalitetnu politiku države i naših gradova, sve u cilju pomoći mladim bračnim parovima u obezbjeđivanju što ugodnijeg života, odnosno boljeg životnog standarda.

Primijetio sam da je u nekim gradovima u Crnoj Gori, recimo najsvežiji primjer u Kotoru, dakle lokalni parlament je izglasao povećanje naknade za novorođenčad sa 150 na 450 eura, što je svakako pohvalno i što treba da slijede i drugi gradovi u Crnoj Gori. Dakle, ulaganje u djecu nije trošak za državu nego investicija, nije neracionalno nego veoma racionalno i veoma potrebno, jer djeca su blagorodna i što više država ulaže u njih, darovi koje oni vraćaju državi su mnogo veći.

Zato poruka na kraju, borimo se za ono što je najvrednije u Crnoj Gori, borimo se za djecu, ja sam siguran da nećemo pogriješiti. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (20.12.22 12:11:25)

Zahvaljujem poslaniku Ćemanu.

Sljedeća prijavljena je poslanica Tamara Vujović.

Izvolite, poslanice Vujović.

TAMARA VUJOVIĆ (20.12.22 12:11:38)

Zahvaljujem, uvažena gospođo Đurović.

Zakon i izmjena Zakona o socijalnoj i dječijoj zaštiti kojim poslanici našeg kluba predlažu da se jednokratna naknada za novorođeno dijete povećava od 109 eura na 900 eura i od 130 na 1.000 eura za korisnike materijalnog obezbjeđenja, pri tom ova naknada da se daje bez obzira na mjesto rođenja i mjesto boravka. Uvažavajući ovu izmjenu kao i dodatke mi smatramo da su ovo u stvari jedne hitne i potrebne mjere porodici sa djecom, dakle svakoj porodici sa djecom, jer je rađanje potrebno podsticati u Crnoj Gori. Objasniću zašto.

Ovo je jednokratna mjera, prva ruka pomoći mladim porodicama, ali ona treba da bude i trebalo bi da bude samo dio jednog cjelokupnog sistema brige o građanima i brige o budućim građanima Crne Gore. Kao što sam rekla, sve bi to trebalo biti dio jednog sveobuhvatnog mozaika, sveobuhvatne priče o demografskoj ili populacionoj politici koja bi trebalo da se odnosi na sve mjere koje vlasti preduzimaju sa ciljem na uticaj, veličinu, rast i strukturu stanovništva. Demografska politika trebalo bi da bude istovremeno i horizontalnog i vertikalnog usmjerenja, odnosno da se u njoj ogledaju saradnje svih državnih tijela iz različitih područja djelovanja i viših i nižih administrativnih nivoa vlasti. Temeljni cilj demografske politike Crne Gore i svake druge države trebalo bi biti da se omoguće pozitivni demografski trendovi, odnosno barem da se ublaži ili zaustavi negativni. Važan preduslov demografske revitalizacije jedne zemlje je usporiti stopu smanjenja stanovništva i postići stabilnost stanovništva u dužem roku, te osigurati veći kvalitet ljudskoga života.

Podsjetiću, kao što je govorio uvaženi kolega Bogdanović, da se u Crnoj Gori suočavamo sa ogromnim demografskim izazovom. Konstantno je opadao broj novorođene djece na godišnjem nivou. Imali smo stabilnih oko 10.000 u šezdesetim, sedamdesetim i devedesetim godinama, a u periodu od devedesetih godina izraženiji je pad novorođene djece godišnje, da bi od 2010. do 2020. došli na neku brojku od 7.500 novorođene djece na godišnjem nivou. Ovo je bio trend prije pandemije,

ali naravno pandemija je uz sve dodatne faktore to dodatno pogoršala i sada imamo negativni prirodni priraštaj. Dakle, stopa fertiliteta u Crnoj Gori, odnosno stopa plodnosti je ispod proste stope reprodukcije, odnosno ispod 2, 1,6 i 1,7, a stopa prirodnog priraštaja je opala 4,5 puta za ovaj period od kad se mjeri. Dakle, ova zemlja ostaje bez ljudi, nije se reagovalo sistematski a brojke su na to i te kako upozoravale.

Osim nerađanja mi u ovoj zemlji imamo i konstantno iseljavanje i to najviše mladih ljudi, pa se smatra da se u zadnje tri decenije iz Crne Gore iselilo 150.000 ljudi mladih, reproduktivno sposobnih. To su izgubljene generacije i efekat toga će se tek osjetiti. Prema projekcijama Ujedinjenih Nacija, u Crnoj Gori će do 2100. godine biti 489.000 ljudi, dakle za 200.000 manje nego po sadašnjem popisu. Ja tvrdim da nas ni sada nema toliko kao što se smatra i da bi popis i trebalo da posluži najviše za utvrđenje toga brojnog početnog stanja i da nas usmjeri ka kreiranju adekvatnih politika. Naravno za adekvatne demografske politike potrebno je odvojiti ogromna, velika sredstva.

Da li je potrebna nacionalna strategija za demografsku obnovu i da li je to potrebno da postane jedno od prioriteta opredjeljenja države? Da li je dosadašnji način sa kojim su se suočavale vlade sa temom demografskih izazova adekvatan? Kolika su finansijska izdvajanja za mjere pronatalitetne politike i da li i koliko su vlade izdvajale za ova povećanja? Uvijek se spominje da su mladi prioritet, da treba da ostaju u Crnoj Gori na tržištu rada, da ovdje stvaraju budućnost. Iskustva kroz istoriju ukazuju da kada je ekonomija bolja tada je i natalitet veći, ali nije baš sve tako jednostavno i linearno. Prava strategija bi bilo misliti na generacije koje tek treba da se rode. Zato mjere treba da budu usaglašene, treba da postoji dugoročna politika.

U Crnoj Gori sistem beznađa, velike nezaposlenosti, neproduktivnosti i socijalne bijede kakvim smo svjedočili protekle tri decenije doveo je do toga da se u Crnoj Gori djeca najkasnije osamostaljuju od svih zemalja u Evropi, sa 32 godine, da najkasnije zasnivaju brak i da najčešće imaju samo po jedno dijete. Nije bilo podsticaja rađanju, odnosno mi smo kroz Ženski klub povećali broj pokušaja izmjenom Zakona, a znamo da svaki sedmi par ima problema sa začecem. Nije bilo sistematske podrške porodici u smislu usklađivanja porodičnog i poslovnog života, već je na djelu bio neljudski liberalni kapitalizam, pa je i pitanje planiranja porodice dolazilo kao jedno od intervju na pitanju za posao.

Poručivala sam 42. Vladi i ovo poručujem i 43. Vladi, kao što ni tada u programu rada Vlade za 2021. godinu od 363 obaveze u 107 noramtivnih akata koje je Vlada obećala isporučiti nijedan dokument se

nije odnosio na demografsku politiku. U programu rada 42.Vlade nije bilo sistematskog djelovanja na ovom planu, čak su neki poslanički zahtjevi u smislu povećanja socijalnih naknada nailazili na zid neodobravanja kod ministara, da ne govorim o 43. Vladi i njenim prioritetima. U mandatu manjinske vlade ustanovljen je savjet za prava djeteta pri kabinetu premijera, od kojega nismo vidjeli nikakvog učinka osim što je pustio djecu da se fotografišu u kabinetu Vlade.

Mi smatramo da se trebaju pomoći sve porodice sa djecom i ove mjere koje imamo sada izolovane uglavnom su tu zaslugom poslanika, vraćen je dječji dodatak, podignuta je minimalna zarada, besplatni udžbenici za sve osnovce. Dakle, to je ono što neko može da tumači udarom na budžet i bez procjene fiskalnog uticaja, ali nije naš problem što ove vlade nisu sistematski povezivale ove mjere i bavile se problemom dječjeg siromaštva, siromaštva mladih porodica i katastrofalnom demografskom slikom. Kao što je rekao kolega Ćeman, neke opštine pokazuju zaista jednu socijalnu brigu i daju sami nadoknade za novorođenu djecu. Međutim, potrebno je usaglasiti te politike i recimo novac koji su tada opštine davale za besplatne udžbenike, a sada ne moraju, treba se preusmjeriti na neka socijalna davanja.

Zaključujem, kao poslanici Demokrata mi radimo na svoj način, mijenjajući zakone u korist svih građana. Zašto vlade to ne rade kojima je to nadležnost, zašto ne prepoznaju ovaj problem kao jedan od gorućih problema crnogorskog društva i posvete se ovome na jedan sistematski način to je zaista naš problem, ali predstavlja problem za cijelo društvo. Može se reći da jednokratna pomoć, jednokratna naknada, neće u velikoj mjeri pomoći, neće u suštinskoj mjeri pomoći, ali na neki način to će predstavljati prvu pomoć mladim porodicama kada dođu iz porodilišta sa bebama.

Poruka svim vladama i svim onima kojima bi ovo trebalo da bude u nadležnosti, da borba za demografiju, borba za građanina i za opstanak supstance društva treba da postane prioritet svih donosilaca odluka. Ovom našom mjerom, povećanje jednokratne naknade sa 109 na 900 i 130 na 1000, mi omogućujemo ravnomjerno, nezavisno od mjesta rođenja i boravka, prvu pomoć mladim porodicama i nastavićemo u svakoj našoj daljoj aktivnosti da smanjujemo dječje siromaštvo i siromaštvo mladih porodica. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (20.12.22 12:20:17)

Zahvaljujem, poslanice Vujović.

Sada riječ ima poslanik Janko Milatović, a da se pripremi poslanica Milosava Paunović.

Izvolite, poslaniče Milatoviću.

JANKO MILATOVIĆ (20.12.22 12:20:27)

Poštovana gospođo predsjednice, poštovane kolege, dragi građani,
Ako budem svodio rezultate svog poslaničkog mandata, na što ću najviše biti ponosan - biću ponosan na ovo što smo odradili za djecu. Prvo sam ponosan što je Ženski poslanički klub vratio alimetacioni fond tako da žene koje su ostavljene, uglavnom su žene čiji muževi nisu djeci davali alimetaciju, sada to mogu da ostvare. Ponosan sam na to i hvala vam, gospodo demokrate, što ste predložili ovaj zakon, jer ako i na što treba da obratimo pažnju onda su to mladi i stari, odnosno nemoćni. Hvala vam što ste ovo odradili, ovo će biti velika pomoć za mlade ljude. Imam poruku mladim ljudima među kojima su i moja djeca - volite se, ljudi, pravite porodicu i pravite djecu, naravno treba da nas bude što više. Ovo što je DPS do sada radio sa našom djecom, ja to mogu svrstati u jednu vrstu genocida, jer 150.000 mladih ljudi napustiti Crnu Goru, a ne dati ovim drugim mladim ljudima da naprave svoje porodice, jer nemaju posla, nemaju stana, nemaju sigurnosti, šta ćemo da radimo sa tom djecom? Treba da pomognemo u svakom slučaju, jer u 20 opština nema pozitivnog prirodnog priraštaja, to je stašno, to je zastrašujuće na ovoliko malom broju stanovnika. Hvala vam što ste ovo predložili, što reče gospodin Bogdanović to će koštati po sadašnjem stepenu rađanja 6,8 miliona, a oni kvadratogoniči iz DPS-a, iz vladajuće, 25 miliona za stanove, i to ne za primarni objekat stanovanja, nego za peti i šesti i to je zastrašujuće i to je genocid. Hvala vam i nadam se da neće onaj najpoznatiji unuk imati kolica kao što je dobio od pet hiljada evra, imamo još jednog unuka što sam čuo u mom gradu, jedan moj komšija mi je ispričao, veli za drugi rođendan mu je đed poklonio ključeve od džipa "volvo" od 40.000 evra. Taj drugi deda je ovdje poslanik, tako mi je rečeno i nemam razloga da ne vjerujem u to. Hvala vam.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (20.12.22 12:23:59)

Zahvaljujem poslaniku Milatoviću.

Sada riječ ima poslanica Milosava Paunović.

Izvolite, poslanice Paunović.

MILOSAVA PAUNOVIĆ (20.12.22 12:24:07)

Zahvaljujem.

Poštovani građani, poštovane kolege,

Prije svega ću da kažem da Socijalistička narodna partija će podržati ovakav predlog zakona sa obje ruke iz razloga što je od svog postanka do danas Socijalistička narodna partija vodila računa o najmlađoj generaciji i prije svega o natalitetu u Crnoj Gori. U tom cilju naše dosadašnje djelovanje u prethodnim sazivima do danas je takođe usmjereno ka tome. To smo dokazali predlažući izmjene popularnog zakona o majkama sa troje i više djece. Gospodin Aleksandar Damajnović dok je bio poslanik u ovom parlamentu, a sadašnji ministar finansija koji će obezbijediti, nadam se, sredstva za ovakav zakon. Predložio je tada Zakon o majkama sa troje i više djece, ali sa potpuno drugim ciljem, moram to da kažem i moram to da konstatujem. Ipak taj zakon je bio jedan od zakona koji je trebalo da poboljša natalitet u Crnoj Gori u smislu da žena u reproduktivnom periodu koja ima troje djece oslobađa se poslovnih obaveza i ima vremena, ima mogućnosti samim tim da se posveti podizanju djece i svojoj porodici dok bi se radno mjesto oslobodilo za neku ženu koja u tom trenutku planira da zasnuje porodicu i bila bi svakako stimulacija da rodi više od dvoje djece.

Međutim, moram da kažem, kao sve što biva taj zakon su kasnije dohvatili "populisti" i potpuno izmjenili svrhu i cilj tog zakona amandmanima gdje su i žene koje nisu u reproduktivnom periodu mogle da ostvare naknadu. Ne kažem ja da žene treba diskriminisati, u svakom slučaju nijednu majku sa troje ili više djece, ali hoću da kažem da je taj zakon izgubio na taj način svoju svrhu, ali opet je korisno zato što sada te žene ostvaruju pravo na naknadu. Zato moramo voditi računa ovdje kada usvajamo ovakve zakone i kada predložimo izmjene zakona, što je naš osnovni posao, moramo voditi računa o cilju i svrsi zakona koji treba da postignu, svaki predlog zakonskog rješenja šta treba u praksi da postigne. Ovo je sada jedan zakon zaista koji će nadam se i postići svoju svrhu i koji je direktno usmjeren na poboljšanje nataliteta u Crnoj Gori. Poražavajući su podaci u Crnoj Gori, definitivno, to je stanje crveni alarm za mnogo razvijenije zemlje a kamoli za jednu zemlju kao što je Crna Gora, naročito u ovoj situaciji kako se našla. Sve je više umrlih u odnosu na živorođenu djecu i ne samo djecu, nego sve je veći broj umrlih lica u Crnoj Gori u odnosu na broj rođenih lica. Dakle, stopa mortaliteta raste,

natalitet pada i nama prijeti opasnost da se ugasimo kao nacija ako nastavimo ovakvim tempom.

Stanovništvo se raseljava, sve je više mladih bračnih parova, nisu više u mogućnosti prvo zato što uglavnom i nemaju zapošljenje ili su te plate dosta niske, stanovi su veoma skupi sa tendencijom da cijena kvadrata raste u svakoj skoro opštini, naročito na primorju i u centralnom dijelu gdje je veća koncentracija stanovništva, gdje sve više i više stanovništva emigrira naročito iz sjevernog dijela, tako da mladi bračni par koji planira porodicu i planira djecu i formiranje porodice se nalazi u nezavidnom položaju. Samo raseljavanje u svakom slučaju doprinosi rastu prosječne starosti, a vidimo sada naročito na sjeveru Crne Gore da u seoskim područjima stanovništva gotovo i nema, a tamo gdje ih ima to su sve staračka domaćinstva, tako da su ti podaci poražavajući. Moramo voditi računa o svim socijalnim kategorijama. Međutim, ipak na prvom mjestu treba svima nama da osiguramo budućnost tako da su djeca zaista u tom smislu najpreča.

Bijela kuga u Crnoj Gori je zastupljena u 20 od 24 opštine i to sam našla podatak da je u Podgorici pozitivan prirodni priraštaj, ali je samo dvoje djece više rođeno u odnosu na broj umrlih stanovnika. Ako možemo to računati kao prirodni priraštaj onda su i ti podaci poražavajući. Takođe, protekom prošle godine, odnosno dvije godine unazad korona je omela planiranje porodice u velikoj mjeri i u prošlom sazivu Ženski klub je omogućio i pomogao parovima koji se bore sa sterilitetom da imaju veći broj pokušaja vještačke oplodnje, ali i dalje na žalost važi pravilo koliko novca toliko djece, tako da i u ovom slučaju te mjere su se pokazale nedovoljnim iz razloga što su se odlagali sami ti postupci vještačke oplodnje u protekle dvije godine i sada zato imamo ovakvu situaciju naročito posle korone.

Usvajali smo zakone i u prošlom sazivu i u ovom, neki predlozi zakona dopunjeni ovim zakonom su veoma korisni. Jeste da je jednokratna naknada, ali ipak znamo svi koliko koštaju osnovne stvari za novorođeno dijete, tako da će doprinijeti barem na nekin način roditeljima da poboljšaju materijalni položaj. Ova vlada u ovom budžetu vidimo da je obezbijedila naknade za dječije dodatke do 18 godina i besplatne udžbenike koji se u određenim opštinama dijele već godinama. Sada je ipak to obaveza Vlade i države i na neki način sa ovim zaokružujemo taj set sazokona koji se odnose na najmlađu populaciju. Ja se nadam da će se ovaj trend nastaviti i ubuduće. Ovo su zakoni u suštini koji izazivaju opšti konsenzus, definitivno smatram da ne postoji osoba u parlamentu koja može da ne glasa ovakav zakon ili bilo kakvo slično zakonsko rešenje, ali podvlačim još jednom da moramo zaista voditi računa o svrsi i

o praktičnoj primjeni svakog zakonskog rešenja koje ovdje usvojimo. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (20.12.22 12:30:54)

Zahvaljujem poslanici Paunović.

Da li još ima zainteresovanih za raspravu? Nema. Zahvaljujem.

Da li predlagač želi završnu riječ?

Izvolite, poslaniče Bogdanoviću.

BORIS BOGDANOVIĆ (20.12.22 12:31:04)

Zahvaljujem, gospođo Đurović.

Poštovana Skupštino, poštovani građani Crne Gore, kolegice i kolege,

Hvala na konstruktivnoj raspravi, hvala i na lijepim predlozima, hvala naravno i opoziciji na njihovim pozicijama, jer mi zaista nismo mogli ni da zamislimo da će na takav način ojačati naše pozicije kada su u pitanju ovakvi zakonski projekti, jer ovakvi zakonski projekti su zaista budućnost Crne Gore. Ovako se vodi demografska i socijalna politika, ovako se poboljšavaju oni porazni statistički pokazatelji i ovako se borimo protiv bijele kuge. Dakle, ovo je pravi način za borbu protiv bijele kuge, ovo nije mrtvo slovo na papiru i ovo je nešto što će dati rezultat. Ovaj saziv Parlamenta zaista daje rezultate i to smo pokazali više puta do sada. Konačno smo pokazali da smo okrenuti ka građanima Crne Gore, da radimo u interesu građana Crne Gore i da smo pravi zastupnici njihovih interesa. To je naravno nešto što bi trebalo da bude i nešto što će i biti u budućnosti, jer jedino zajedno možemo da pomjeramo stvari sa mrtve tačke. Djeca su čekala ovu naknadu gotovo godinu dana i žao mi je što u javnom spektru, ne ovdje sada u ovoj sali, postoje podjele i na ovoj temi, ali mi je drago što postoji diskusija i što postoji uvažavanje i što smo svi mi danas ovdje pokazali da su za nas djeca najvrednije blago. Kada su naravno djeca u pitanju ne želim ni da razmišljam drugačije, ali bih zaista volio da smo svi ujedinjeni u ovoj temi kao što smo ujedinjeni u konstataciji da ovaj matematički iskaz od 109 eura zaista nije dovoljan, jer je matematika jasna, matematika je precizna, matematika je jednostavna, pogotovo kada su u pitanju ekonomski izazovi, pogotovo kada je u pitanju inflacija. Sto devet eura nije dovoljno, 109 eura nije humano, 109 eura nije ni dobro za državu Crnu Goru, tako da, poštovani građani Crne Gore,

ukoliko predlog ovog zakona bude usvojen već od januara naredne godine se može očekivati isplata jednokratne državne pomoći za svu novorođenčad do 900 eura, odnosno za korisnike prava na materijalno obezbeđenje do 1.000 eura s tom razlikom što se ovaj zakon ne primjenjuje unaprijed za buduće slučajeve nego i unazada što zapravo znači da će sva djeca rođena u 2022. godini od 01. januara 2022. godine primiti ovu jednokratnu državnu pomoć u iznosu od 900 eura, a one porodice koje su već ostvarile pravo na jednokratnu državnu pomoć u iznosu od 109 eura će primiti ovu razliku do 900 eura. Ovo naravno nije državni poklon, vama ovo država ne poklanja iz hira, ovo je jedna srdačna dobrodošlica, dakle dobrodošlica naše države našim mališanama, jer država ne želi da ih dočeka ovim ili onim narativima već srdačnom rukom dobrodošlice i pomoći za sve njih. Dakle, ovo je pomoć za svu našu djecu, pomoć za njihove roditelje, ali naravno i za državu Crnu Goru, jer pomoć ovakve vrste je zaista korak ka očuvanju Crne Gore. Ovo je jedan u nizu koraka da motivišemo buduće naraštaje da ostaju tu gdje jesu i tu odakle jesu, da država zaista bude država, a ne resursni centar za odrastanje, da nam država ne postane vrtić iz koga će djeca masovno odlaziti u druge zemlje i u druge krajeve, jer ovdje svoju sreću ne vide, jer država nije njihov partner, nego da pokažemo svim mladim bračnim parovima da država jeste partner, da država jeste pomoć i podrška, da će država biti tu, jer država zna da bez njih ne postoji, bez djece države nema, bez djece nema budućnosti, a mi smo tu da osiguramo tu budućnost i za njih i za njihove roditelje i za čitavu Crnu Goru. Toliko i hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (20.12.22 12:35:17)

Zahvaljujem poslaniku Bogdanoviću.

Konstatujem da je pretres završen, izjasnićemo se naknadno.

Prelazimo na sledeću tačku. To je **Predlog zakona o dopuni Zakona o zdravstvenoj zaštiti.**

Podsjećam da je Predlog zakona podnio poslanik Miloš Konatar.

Izvestioci Odbora su Nataša Jevrić Zakonodavnog odbora i Maja Vukićević Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje.

Otvaram pretres.

Da li poslanik Konatar želi dati dopunsko obrazloženje?

Izvolite, poslaniče Konatar.

MILOŠ KONATAR (20.12.22 12:35:46)

Hvala, uvažena predsjednice Skupštine.

Poštovane kolege poslanice, poštovani građani Crne Gore,

Pred nama je još jedan predlog izmena zakona koji ima za cilj poboljšanje statusa, položaja građana Crne Gore, a u ovom konkretnom slučaju radi se o zaista jednoj ranjivoj grupi građana Crne Gore. Dakle, suština je osnivanje nacionalnog registra osoba sa autizmom u Crnoj Gori i to radimo kao svojevrsan vid podrške i unapređenja položaja osoba sa autizmom. Dakle, svjesni smo da je ovo samo prvi korak, da se osnivanjem nacionalnog registra za osobe sa autizmom neće riješiti problemi koje osobe sa autizmom danas imaju u Crnoj Gori, ali jeste jedna polazna osnova, prvi korak da se pomogne, da se poboljša status i da se krene, moram reći, sa jednom sveobuhvatnom strategijom kako bi se trajno pomoglo (prekid)... status osoba sa autizmom u Crnoj Gori.

Mi danas ne znamo tačan broj osoba sa autizmom u Crnoj Gori, upravo zbog toga što nije sačinjen nacionalni registar osoba sa autizmom koji bi služio kao jedno mjesto na kojem bi se sakupljali svi podaci o osobama koje pate od poremećaja autističkog spektra i koji bi pomogao takođe svim institucijama da iz tog registra crpe podatke kako bi se poboljšao status osoba sa autizmom. Prije svega, kada govorim koje su to institucije, mislim na institucije iz sistema zdravstvene zaštite i sistema obrazovanja i sistema socijalne zaštite. Upravo zbog ovoga naša namjera je da se formira registar, da osobe sa autizmom ne budu neimenovna skupina u cjelokupnoj populaciji osoba sa invaliditetom i djece sa teškoćama u razvoju. Dakle, važno je da krenemo sa ovim prvim korakom i kako kaže sam Zakon, prva rečenica u Zakonu u članu 16b - kao vid zaštite i unapređenja. Dakle, to je osnovni motiv za formiranje nacionalnog registra za osobe sa autizmom.

Imam obavezu da se kao poslanik koji je predlagač ovih izmjena Zakona zahvalim roditeljima i članovima Fondacije "Ognjer Rakočević", NVO "Staze" i članovima Nacionalne asocijacije roditelja omladine sa smetnjama u razvoju "Nardos" jer su ove izmjene Zakona njihova inicijativa koju smo mi sa zadovoljstvom u Poslaničkom klubu Crno na bijelo i ja lično prihvatili. Da kažem, ovo je jedan lijep primjer u kojem inicijativa dolazi od strane građana Crne Gore, a mi smo kao poslanici mehanizam kako da se ta njihova inicijativa sprovede u izmjeni Zakona i kako da realne potrebe građana Crne Gore budu prepoznate u radu Skupštine. Bilo je ovakvih primjera puno tokom ovog saziva Skupštine Crne Gore od 23. septembra 2020. godine kad je konstituisana pa do danas. Siguran sam da će ih biti još više u narednom periodu i još jednom

hvala tim ljudima koji su inicijatori ove ideje. Danas tokom dana je ovaj predlog dobio jednoglasnu podršku na Odboru za zdravstvo, hvala kolegama na tome, dobio je i jednoglasnu podršku da se nađe na dnevnom redu ove sjednice. Žao mi je što nema predstavnika opozicije kad razgovaramo makar o ovim humanim temama izmjena zakona koje bi trebalo sve da nas ujedine bez obzira na političke razlike, ali pokazatelji oni koju su tu i koji su dali podršku ovome da ipak nije sve isto kao što je bilo, ipak su potrebe građana Crne Gore i ugroženih grupa u Crnoj Gori na prvom mjestu. Jesmo li neke stvari mogli da uradimo bolje, brže, uvijek jesmo. Je li sve isto i je li dominantno ljudima koji će glasati i za ove zakone lični interes na prvom mjestu - ne. Dakle, ovo su izmjene zakona kao što su i izmjene zakona o kojima smo razgovarali u prethodnoj tački dnevnog reda kada smo govorili o jednokratnoj naknadi za novorođene bebe u Crnoj Gori i ovo je primjer kako da potrebu građana Crne Gore stavimo na prvo mjesto. Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (20.12.22 12:42:07)

Zahvaljujem poslaniku Konataru.

Da li izvjestioci odbora žele riječ? Shvatam da ne.

Potpredsjednica Bošnjak je prva prijavljena i jedina prijavljena u ovom trenutku.

Potpredsjednice Bošnjak, izvolite, imate riječ.

BRANKA BOŠNJAK (20.12.22 12:42:21)

Zahvaljujem se, predsjednice.

Hoću da iskoristim priliku da kažem par riječi o ovoj temi jer je izuzetno važna. Prvo da kažem da će naš klub podržati ovaj zakon i da se radujem što ga imamo danas na dnevnom redu jer taj registar, ne samo za ovu djecu nego inače u državnom sistemu i u zdravstvenom sistemu, treba da unaprijedimo, da imamo registre raznih bolesti, da bi se politika u tom smislu mogla pravilno planirati i da bismo mogli da imamo i finansijske prognoze koliko za šta treba novca i kako cijelu problematiku da riješimo. Kada je riječ o djeci sa autizmom, nažalost, iz godine u godinu imamo sve veći broj lica, odnosno djece kojima je konstatovana ova bolest, a ono što je veliki problem jeste deficit kadra koji treba da te roditelje podrži i da podrži djecu, odnosno liječenje ili ublažavanje tog njihovog stanja.

Ono što je veliki problem u Centru za autizam jeste nedostatak dječijih psihijatarata, nedostatak defektologa, u stvari nedostatak logopeda prije svega, i zbog čega sam se javila, zbog toga što kao država moramo da pronađemo rješenje jer mi imamo manjak logopeda zaposlenih u Centru za autizam iz razloga što su im niska primanja i onda se njima ne isplati da rade u Centru za autizam više im se isplati da rade u školama kao logopedi nego u Centru za autizam. To stvara problem zbog toga što mnogo manji broj tretmana je dostupan u Centru za autizam za tu djecu i onda i dalje mi šaljem u Beograd djecu, ali šta se onda dešava - dovodimo te roditelje u zonu siromaštva zbog toga što moraju tamo da plate stan i da borave zajedno mjesec, dva ili ne znam koliko traju tretmani. Znači, dovodimo ih u tu situaciju da je njima samo plaćen put, a sve ostalo moraju da snose sami i to je jedan ogroman problem, posebno za one bračne parove koji su prosječni ili ispod prosjeka što se tiče materijalnog stanja. Onda tu imamo dilemu, ljudi prodaju svoje placeve, kuće za liječenje, jer znate da će svi da se bore za svoju djecu i da na taj način dovedu sebe u to stanje i mi kao država moramo tu da razmislimo i nađemo načina. Moj predlog je bio, a i sada apelujem na sve da mi tretiramo logopede, odnosno odlazak privatno kod logopeda, jer mnogi roditelji se odluče da privatno vode djecu kod logopeda da bi imali dinamiku koja je adekvatna, recimo dva ili tri puta je češći tretman u Beogradu nego što je ovdje u Centru za autizam. Iz tog razloga apelujem da tretiramo to kao deficitarno, pa kao što neka zdravstvena usluga koju imamo u Kliničkom centru a na kojoj je veliko opterećenje, pa se daje da može da se finansira i kroz privatnu praksu, odnosno da oni koji ne mogu da zakažu tretman o trošku države u privatnoj naprave taj pregled. Isto tako smatram da treba da se ponašamo u ovom smislu, znači ako neko ide privatno kod logopeda da to snosi država u onoj mjeri u kojoj je to realno i u kojoj se ispunjava ona dinamika koja je potrebna ovoj djeci za te medicinske tretmane. Hajmo da svi razmislimo o tom pitanju jer ovo je velika kategorija naših sugrađana i građana Crne Gore i dovodimo veliki broj porodica u stanje siromaštva zbog toga što moraju da se žrtvuju i da idu van zemlje na liječenja, a ta su liječenja dugotrajna. Iz tog razloga, osim ovog registra, hajmo svi da razmislimo kako da pomognemo, ili da povećamo koeficijente za zaposlene u Centru za autizam da postane to privlačno stručnjacima koji se bave ovom tematikom ili na neki drugi način, da bismo imali osposobljenu kadrovsku strukturu u Centru za autizam, da može da se pruža podrška koja se pruža u okruženju, da nema potrebe da te porodice idu van Crne Gore. Svakako da razmislimo o ovoj temi i da urgentno djelujemo jer je to neki sledeći korak koji moramo zajedno svi da napravimo. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (20.12.22 12:47:30)

Zahvaljujem potpredsjednici Bošnjak.

Sada riječ dajem poslaniku Albinu Ćemanu, a da se pripremi poslanik Dragan Ivanović.

Izvolite, poslaniče Ćeman.

ALBIN ĆEMAN (20.12.22 12:47:41)

Zahvaljujem.

Ovim prijedlogom zakona o dopuni Zakona o zdravstvenoj zaštiti predviđa se formiranje nacionalnog registra osoba s autizmom koji bi vodio Institut za javno zdravlje Crne Gore i kojim bi se vodila evidencija osoba s autizmom na teritoriji Crne Gore. Inače, koliko imam informaciju, u procesu je takođe reforma Protokola za utvrđivanje invaliditeta i u planu je da se nakon toga osmisli registar osoba sa invaliditetom.

Svjetska zdravstvena organizacija opisuje autizam kao razvojni poremećaj koji utiče na komunikaciju i ponašanje i prema njihovim podacima svako 160. dijete u svijetu ima autizam. Stoga, veoma je važno za postizanje veće funkcionalnosti rano otkrivanje i rani tretman, preporuka je do pete godine života, odnosno što raniji tretman to je bolja prognoza. Zbog nepostojanja nacionalnog registra osoba sa autizmom, Crna Gora nema tačan podatak koliko ima osoba s autizmom, na žalost. Autizam i dalje povlači veliki stigmatu u našem društvu, pa osobe s autizmom rijetko možete sresti u parku, na ulici, na primjer, praktično su, da tako kažem, nevidljivi. Crnoj Gori, kada je autizam u pitanju, fali stručnog kadra, fali opreme, servisi podrške, prostorni kapaciteti i sl. Tačan broj osoba s autizmom u Crnoj Gori je polazna tačka za strategiju koja bi odredila na koji način se odgovara na njihove potrebe i štite njihova prava, ali bi se i strategijom omogućio i personalizovao pristup osobama s autizmom pošto su poremećaji koje autizam obuhvata veoma različiti. Prema ocjeni Ujedinjenih nacija osobe s autizmom su jedna od socijalno najizopštenijih grupa ljudi, a oni i te kako mogu biti ravnopravni članovi društva ukoliko im se obezbijede odgovarajući uslovi i podrška. Rana dijagnostika, rane intervencije i uključivanje u obrazovni sistem još od predškolskog uzrasta u velikoj mjeri mogu da doprinesu da djeca s poremećajima iz autističnog spektra unaprijede svoj razvoj i kvalitet života.

Kada je obrazovanje djece s autizmom u pitanju ona mogu da se uključe u osnovne i srednje škole, kao i u škole sa smetnjama u razvoju. Uključivanje djece s autizmom u osnovne škole podrazumijeva ispunjavanje određenih uslova, a koji se uglavnom odnose na spremnost škole da odgovori potrebama djeteta. Roditelji djece s autizmom pored konstantne borbe koje ovo stanje kod djeteta izaziva često sebi postavljaju pitanje šta će biti s njihovim djetetom kada njih više ne bude. To je pitanje na koje država Crna Gora mora tražiti odgovor, odnosno ko će se nakon smrti roditelja brinuti o toj djeci.

Dakle, formiranje Nacionalnog registra osoba s autizmom je početni korak u rešavanju brojnih problema ovih osoba i biće dobra baza za projektovanje potrebnih usluga koje osobe s autizmom imaju. S druge strane, trebalo bi da bude strogo uređen registar po pitanju privatnosti. Najveći problem s kojim se susreću osobe s autizmom jesu nedostatak kadrovske i institucionalne infrastrukture koja bi mogla da primijeni princip rane intervencije, odnosno stručne stimulativne tretmane. Ovim dijelom posla uglavnom se bave defektolozi logopedi, ali nekada i psiholozi koji su prošli određene edukacije. Nama nedostaje tog kadra, naročito u javnim institucijama te se stoga djeca šalju na tretmane u inostranstvo, u Beograd, na neki od instituta ili privatnih bolnica. To je ogroman trošak ne samo za državu već i za porodice koje moraju da snose visoke troškove života uz, ne manje važno, odvajanje porodice i odrastanje u uslovima koji nisu prirodni za rast i razvoj. Dakle, ne postoji konkretna baza stručnjaka koji se bave ovom problematikom. Ti stručnjaci su dječiji psihijatri, psiholozi, defektolozi, logopedi i ovdje je rešenje u edukaciji. Takođe, roditeljima nedostaje psihosocijalna podrška. Veliko je neprepoznavanje i nerazumijevanje u školama i tu je isto potrebna edukacija. U adolescentnom periodu problem nastaje ako se desi, a često se dešava da djeca postanu emocionalno neusklađena i agresivna. Oni kao takvi nemaju adekvatan institucionalni smještaj.

Na kraju, najčešći problem osoba s autizmom je nerazumijevanje od strane sredine. Zato i molba, u susret novogodišnjim praznicima, da mislimo na djecu s autizmom i da ne koristimo pirotehnička sredstva jer zbog našeg kratkotrajnog zadovoljstva bacanjem pederde možemo učiniti da neko dijete s autizmom zaplače ili postane agresivno. Mislimo na njih. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (20.12.22 12:52:53)

Zahvaljujem kolegi Ćemanu.

Sada dajem riječ kolegi Draganu Ivanoviću, a da se pripremi poslednji diskutant po ovoj tački kolega Danilo Šaranović. Izvolite, kolega Ivanoviću.

DRAGAN IVANOVIĆ (20.12.22 12:53:09)

Hvala, poštovana potpredsjednice.

Poštovane kolegice, poštovane kolege poslanici, poštovani građani,

Ne javljam se na ovu tačku dnevnog reda kao neko ko puno zna o ovome, ali se javljam kao čovjek koji taj problem u našoj sredini i te kako vidi. Često čujem kada roditelji izražavaju svoju nezadovoljstvo zašto država Crna Gora ne preduzima neke adekvatne mjere kako bi se njima pomoglo. Sve ono što su kolege do sada rekle i kolegica Bošnjak je posve tačno, to je taj problem, a čini mi se da nam samo malo treba da ga možemo riješiti. Znam da nam fali Defektološki fakultet u Crnoj Gori, znači trebaju nam kadrovi toga tipa, trebaju nam logopedi. Meni se čini da gospodin poslanik Miloš Konatar koji je pokrenuo ovo pitanje i dopunu, pokrenuo je osnovno i veoma dragocjeno pitanje koje mi u Crnoj Gori, čini mi, se možemo veoma lako da riješimo i treba da ga riješimo i da za svaki slučaj pomognemo porodicama djece koja su autistična.

Znam nekoliko slučajeva danas u Crnoj Gori koji su već par mjeseci, pa i pola godine u Beogradu, nemamo logopede adekvatne za, barem ja mislim tako, a čini mi se da oni ne bi putovali gore da imamo, koliko izdataka treba jednoj porodici da bi mogla da bude prisutna kod logopeda u Beogradu. Traje to više mjeseci. Čini mi se, barem iz tih nekih podataka, da u puno slučajeva postoji napredak i znam takve porodice, znam takve slučajeve gdje su djeca uznapredovala uz maksimalni rad logopeda i ta djeca sada pohađaju osnovnu ili srednju školu. Tu trebaju dodatni asistentni u nastavi. To moraju biti lica koja su obučena i osposobljena da toj djeci pomognu da bi ona mogla da se obrazuju. Svi ovi centri za edukaciju tih kadrova čini mi se da nijesu prisutni kod nas.

Što se tiče registra, slažem se, Miloše, u potpunosti s tobom, da su oni nešto što je potrebno zbog toga da bi Crna Gora u jednom trenutku znala koji je to problem, koliko je prisutan i koliko treba da mu se posvetimo. Čini mi se da je taj broj dosta veliki. Mi koji smo malo stariji znamo da je nekada toga u Podgorici toliko bilo rijetko da smo napamet mogli da znamo i pored toga što sada insistiramo da ti registri budu na neki način zaštićeni zbog tih porodica i neko savremeno vrijeme nosi i to da se zapravo o tome više ne čuti, što je nekad bilo prisutno u našoj

sredini. Ta naša porodica patrijarhalno vaspitana je to čuvala i ne samo da je čuvala od javnosti nego je na taj način i pravila štetu samoj sebi i ta djeca nijesu mogla biti slata kod logopeda ili kod ljekara koji se bave time. Čini mi se da ih sada u Crnoj Gori ima, gledam na televiziji često istupe tih ljudi, ali čini mi se ne dovoljno. U svakom slučaju, treba po svaku cijenu da osposobimo te kadrove da bi mogli da odgovore zahtjevima kojih je čini mi se sve više i više i to je nešto što zabrinjava.

Prave razloge zašto se to dešava, e to ja još nisam dokučio u pravom smislu, neko prigovara jednom, neko drugom razlogu, ali pravog razloga stručnog zaista ja do sada nijesam u onom pravom smislu čuo kod nas u Crnoj Gori. Da li je to genetika, čini mi se da nije, šta je drugo u pitanju, ali u svakom slučaju da se ne bavimo tim, da se bavim ovim što je sada pred nama, da se ovaj registar što prije napravi i da krenemo da pomognemo onima koji imaju ovaj problem u svojim familijama. Rekao sam na početku da nijesam stručan da se bavim tim, ali sam toliko svjestan činjenice da je toga u Crnoj Gori sve više i da u svakom slučaju moramo ozbiljno prići od formiranja registra pa svega onog drugoga koje je potrebno da se suprotstavimo. Sve se bojim da ovo više nije slučajnost, nego kao da je neka pandemija u pitanju i da se to zaista širi tolikom mjerom da sve više slučajeva imamo u Crnoj Gori. Znači, taj tačan podatak nemamo, ali kad se napravi registar imaćemo ga i Socijalistička narodna partija će u potpunosti podržati ovu izmjenu i dopunu zakona i da se registar što prije formira. Toliko i hvala.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (20.12.22 12:59:03)

Zahvaljujem se kolegi Ivanoviću.

Sada dajem riječ kolegi Danilu Šaranoviću, a prijavila si i koleginja Milosava Paunović, ona je poslednji diskutant za danas po ovoj temi. Javlja se i kolega Pavićević. U redu. Dakle, nakon kolegince Paunović kolega Pavićević.

Izvolite, kolega Šaranoviću.

DANILO ŠARANOVIĆ (20.12.22 12:59:28)

Hvala, potpredsednice Bošnjak.

Raduje me što nijesam jedini neprijavljeni diskutant koji je izrazio potrebu da se, uslovno rečeno, vanredno javi na ovu temu, to je negdje dokaz i lične odgovornosti kolega poslanika u parlamentu, ali i dovoljnog nivoa samosvjesnosti koliko je ova tema važna za sve nas, za društvo

uopšte i koristim priliku da zaista afirmišem sve veće prisustvo ovakvih tema u crnogorskom parlamentu. Dozvolićete mi da ovo kratko svoje obraćanje, naši politički neistomišljenici bi ga nazvali zloupotrebom, ali kada bi zainteresovana javnost pratila politička dešavanja na bazi onih tema koje su ovog mjeseca prisutne u parlamentu, mislim da bi svaki građanin Crne Gore bio zadovoljan. Dakle, kada bismo bili izolovani od onoga što se dešava izvan parlamenta mislim da bismo zaista bili zadovoljni onim što je inicijativa poslanika u crnogorskom parlamentu. Još jednom zahvalnost, kolegkinice Bošnjak, što ste izašli u susret i dozvolili da se kratko obratim kada je ova tema u pitanju. Prvo, veoma je važna, svjestan sam njenog značaja, a zaista ponukala me i dosadašnja rasprava kolega, a kao neko ko je ekonomista, ko nije ljekar, izvinjavam se na mogućoj terminološkoj nepreciznosti.

Kada je ova tema u pitanju, ja bih se osvrnuo na dva aspekta. Jedan je socioekonomski status staratelja, roditelja djece koja boluju od bolesti iz autističnog spektra i koji su staratelji djece koja su osobe sa invaliditetom, a sa druge strane tema koja je takođe pomenuta, a to je broj raspoloživih logopeda, defektologa u sistemu javnog zdravstva. Jedna stvar, govorila je o tome kolegkinica Vujović, da imamo mnogo stvari prisutnih u ovom društvu koje su uzrok razaranja porodica, pa imamo ogroman broj brakova u kojima imamo djecu koja boluju od bolesti iz autističnog spektra i koja imaju visok stepen invaliditeta. Ti brakovi zbog raznih i pratećih dešavanja vrlo često se suočavaju sa izazovima koji se završavaju razvodom. Pouzdano znam da je ogroman broj samohranih roditelja koji su staratelji djece sa teškoćama u razvoju. Ta djeca su ostavljena na zaštitu u 99% slučajeva upravo samo tom jednom roditelju. Da li mi znamo u kom se socioekonomskom statusu nalaze samohrani roditelji koji su staratelji djece sa smetnjama u razvoju ili koja boluju od bolesti iz autističnog spektra? Dakle, zamislite, roditelj koji je staratelj djece sa ovom vrstom bolesti koji nema riješeno stambeno pitanje, on ima svega oko 500 eura socijalne zaštite na mjesečnom nivou. To nisu dovoljna sredstva ni za plaćanje rente stana i plaćanje režijskih troškova. Mislim da je to tema koja treba da bude predmet rasprave ovog mjeseca u parlamentu. U prethodnom periodu smo mnogim ugroženim kategorijama pomogli, mnoga dostignuća su iza nas iz domena socijalnog spektra, dakle obezbijedili smo dječije dodatke svoj djeci, besplatne udžbenike i razna druga davanja, ali u svemu tome nismo našli dovoljno sluha za roditelje koji su staratelji djece sa poteškoćama u razvoju. Mislim da tome treba da se posvetimo ovog mjeseca. Treba da znamo, opet ponavljam, staratelji djece sa teškoćama u razvoju ne ostvaruju bilo kakva prava iz rada i po osnovu rada. Oni nemaju doprinose za penzijsko

i invalidsko osiguranje i možete misliti u poznijoj starosti, kada steknu pravo na penziju, kakva će biti njihova penziona davanja, kao da im život nije već bio dovoljno težak, oni će biti najnezaštićeniji onog trenutka kada budu najslabiji, a to je takozvano treće odnosno penziono doba.

Druga tema na koju bih se kratko osvrnuo, pomenule su to moje kolege, jeste broj raspoloživih, odnosno dostupnih defektologa i logopeda u sistemu javnog zdravstva. Pouzdano znam da je taj broj jako nizak, ali bih se i osvrnuo i na manjkavosti ugovora koji je prije ne znam koliko godina potpisan između Fonda za zdravstvenu zaštitu, dakle našeg, i Instituta za govor u Beogradu koji je, ponavljam, jako je bitno naglasiti, privatna ustanova. Dakle, naš Fond zdravstva subvencionira samo tretman djeci koja koriste usluge Instituta za govor u Beogradu, ali ne i sve ostale troškove koji su neuporedivo veći. Ako povežemo ove dvije teme, a to je težak socioekonomski položaj ogromnog broja roditelja koji su staratelji djece sa smetnjama u razvoju i vidimo koji su prateći troškovi smještaja, hrane i svega što ide uz to što je neophodno da bi se njihovoj djeci obezbijedio tretman u tom institutu, onda znamo da je to gotovo nemoguće. Mislim da ta stvar treba da bude signal za nadležne institucije da se prvo preispita i napravi registar takođe i raspoloživih stručnih lica iz ove oblasti, mislim prvenstveno na logopede i defektologe, da se preispita ugovor sa Institutom za govor u Beogradu, da se moguće kao alternativa pojavi i sledeće rješenje, da Fond za zdravstvenu zaštitu sa onim defektolozima i logopedima koji rade u privatnim zdravstvenim ustanovama u Crnoj Gori potpiše ugovor jer će na taj način prevenirati gotovo nemoguće troškove za postizanje i za plaćanje samim roditeljima koji su staratelji djeci sa poteškoćama u razvoju.

Izvinjavam se na mogućoj terminološkoj nepreciznosti, ali kao neko ko u fokus svog političkog djelovanja stavlja upravo teme koje su iz domena socioekonomskog spektra, ovog mjeseca imamo određena zakonska rješenja koja su u proceduri i evo već najavljujem da ćemo i mi imati konkretne inicijative koje će direktno pomoći kako samim roditeljima tako i djeci koja boluju od bolesti iz autističnog spektra.

Zahvaljujem još jednom potpredsjednici Bošnjak na prilici da se kratko obratim.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (20.12.22 13:07:15)

Zahvaljujem se kolegi Šaranoviću.

Sada dajem riječ kolegini Milosavi Paunović, a da se pripremi kolega Srđan Pavićević.

Izvolite, kolegkinice Paunović.

MILOSAVA PAUNOVIĆ (20.12.22 13:07:27)

Takođe jedna veoma važna tema prema kojoj smo se pokazali ovdje u parlamentu, nažalost, neki na ovaj, a neki na onaj način. Konstatujem ponovo da je nažalost, jer da je sreće trebalo bi da ovaj parlament rješava ovakva pitanja koja su u interesu svih članova društva, svih građana Crne Gore, a mi se bavimo kojekakvim drugim stvarima. Nadam se da ćemo isplivati iz ovog, da kažem bez ikave uvrede za bilo koga, "političkog autizma" jer od onih struktura koje su ometene upravo u tom političkom razvoju mi smo došli dotle.

Sušтина je da Crnoj Gori nedostaju registri, nedostaju osnovni podaci i to ne samo za autizam. Gospodin Konatar danas je pokrenuo jednu veoma važnu temu i nešto mi nikako nije jasno, kako se to nije desilo ranije s obzirom na to da u Crnoj Gori, nažalost, svi bez obzira da li bili iz te struke ili ne vidimo da je broj te djece sve veći i veći. Dakle, ne samo za autizam već za brojne druge bolesti naročito ukoliko su rjeđe prirode što sam imala priliku kroz Odbor za zdravstvo jer smo se bavili različitim temama i različitim bolestima i problemima koje imaju naši građani, uglavnom ti registri nekako ne postoje. Osnov za svaku politiku, za sprovođenje svake politike ili pomoći države bilo kojoj strukturi, u ovom slučaju oboljelim licima, jeste da postoji registar, da postoje statistički podaci, jer kada nemamo osnovni podatak o broju lica kojima treba pomoći kako u suštini sprovesti kvalitetnu politiku da bi zaista iskreno država i blagovremeno i sveobuhvatno pomogla tim licima? Mi, dakle, osnovni podatak nemamo koji je broj tih lica. Prije svega mora se znati broj, dalje u kakvom su stanju, jer to je jedno stanje stanje organizma, da kažem tako, ograđujem se jer nisam iz te struke, ali u suštini to je takvo stanje organizma u kome postoje lica oboljela od autizma koja mogu i samostalno da obavljaju određene funkcije, a sa druge strane postoje najteži oblici gdje djeca oboljela od autizma zahtijevaju 24 sata pažnju i roditelji koji imaju ovakve slučajeve definitivno su podređeni toj djeci 24 sata i tu trpi posao i sve ostale aktivnosti tako da u 99% slučajeva ti roditelji jednostavno nemaju ni vremena ni sredstava da se na adekvatan način o toj djeci staraju.

Postavlja se pitanje da li imamo mogućnosti da pomognemo djeci oboljeloj od autizma na pravi način. Prije svega, već su rekle kolege, mi nemamo defektološki fakultet, imamo dnevne centre u određenim gradovima i na sreću, odnosno pozitivno je, da ne kažem na sreću nego

je pozitivno to što se sada obratila pažnja da se u mnogim gradovima grade dnevni centri za djecu sa posebnim potrebama. Potrebno je i pored toga graditi dnevne centre sa 27 plus, znači za lica koja imaju više od 18 godina o kojima će se starati stručni ljudi u dnevnim centrima. Sada je pitanje da li Crna Gora ima tih stručnih ljudi. Ovdje je bilo najviše riječi o logopedima, jeste da su to ljudi koji se staraju, konsultovala sam se sa ljekarima, o govornom aparatu i o sposobnosti govora te djece. Međutim, nisu samo u pitanju logopedi, logopeda ima i treba u svakoj školi da postoji logoped s obzirom na to da smo usvojili zakonsko rješenje gdje se radi inkluzija ove djece koja pohađaju nastavu sa asistentom u nastavi. Tu je već isto diskutabilno pitanje da li su ti asistentni u nastavi zaista adekvatno obučeni da rade sa tom djecom, ali to je neko drugo pitanje. Dakle, ne samo logopeda kojih u Crnoj Gori ima, iako nemamo defektološki fakultet, tu su oligofrenolozi, lica koja se bave upravo djecom koja imaju određene smetnje i probleme u razvoju i ponašanju, psiholozi itd. Znači, cijeli tim ljudi koji treba da radi sa tom djecom, ne samo logopedi. Crna Gora to nema, mi nemamo defektološki fakultet, pa bi negdje trebalo krenuti odatle. Recimo ti su fakulteti sa više različitih smjerova, sada da ne licitiram, ali između ostalog i logopedi i prevencija i socijalna zaštita, ali nemamo upravo oligofenologiju koja je u ovom slučaju zaista potrebna.

Ovo je početni korak, početni korak je ovaj registar koji se mora formirati da bi se sve ovo o čemu sam govorila sprovelo - inkluzija djece i rad sa djecom i obrazovanje te djece, svakodnevna pomoć u funkcionisanju kao i nakon dječijeg perioda briga o tim licima oboljelim od autizma. Dakle, registar je početni korak i nadležni organi treba što prije, što obuhatnije, što kvalitetnije da sprovedu ovo zakonsko rješenje, da naprave registar o djeci sa autizmom sa kompletnim podacima o kakvom se obliku radi, u kakvom se stanju nalaze i šta je konkretno ono što je iz našeg djelokruga i djelokruga Vlade, bez obzira kada će se to završiti, nadam se što prije, ali koja god vlada da bude dužna je da ima ove podatke da bi našla način, sredstva i vrijeme gdje će pomoći djeci sa različitim oblicima autizma. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (20.12.22 13:13:31)

Zahvaljujem kolegini Paunović.

Svakako moramo da razmislimo svi jer ovo je ogroman problem na koji se ukazuje u poslednje vrijeme vrlo često i moramo naći način.

Očekujem kolega Pavićević kao ljekar da će svojom diskusijom doprinijeti.

Izvolite, kolega Pavićeviću.

SRĐAN PAVIĆEVIĆ (20.12.22 13:13:56)

Hvala, predsjedavajuća.

Poštovane kolege poslanci, poštovana javnosti,

Danas je ova tema aktualna, danas je na dnevnom redu. Međutim, bila je jutros i na odboru, ovaj predlog zakona. Činjenica je da se radi o veoma delikatnim stvarima koje očigledno iz nekog razloga, da li inertnosti, ne mogu da nađem pravu definiciju, nezainteresovanosti svih ovih godina su stojale tako zabačene u ćoškovu naših dnevnih interesovanja. Konačno isplivao je iz mraka i ovaj problem, znači početka uspostavljanja standarda, a među tim standardima jedna od prvih stvari su upravo registri.

Ono zbog čega se javljam je činjenica da podržim ovaj predlog zakona mog uvaženog kolege Konatara, kolege iz kluba, ne samo što se tiče ovog registra, nego da dam prilog opštoj diskusiji i da apelujem ljudima kojima je to na kraju krajeva u domenu radnog djelovanja, a to je stvaranje registara, stvaranje strateških dokumenata. Strateška dokumenta u medicini su osnovna stvar bez koje se ne može planirati javna politika u zdravstvu. Jedan od osnovnih strateških dokumenata su registri. To su registri zaraznih bolesti, nezaraznih bolesti, profesionalnih, bolesti dječijeg uzrasta, adultnog vremena. Tu ima puno registara kojima definitivno treba da se pozabavimo na jedan veoma zreo i kvalitetan način poštujući stereotipe standarda koji važe u zapadnoj Evropi.

Što se tiče ovog registra oboljelih od autizma ili djece sa poremećajima u razvoju, mislim da je jako bitan i mislim da treba poseban značaj da ima iz razloga što je to delikatna populacija sa više aspekata. Radi se o jednom problemu kome pravi uzrok nauka još uvijek nije dosegla, tu postoje razna tumačenja. Međutim, činjenica je da u zavisnosti od stepena dubine autizma imamo situaciju da se prema tom problemu odnosimo kao jednoj blagoj deformaciji, a može da bude u dubini svoje težine tako velika da predstavlja pakao od života i za osobu i za porodicu u kojoj se to desilo.

Lično smatram da je ovaj predlog zakona bio neophodan iz razloga što mi moramo konačno da vidimo šta se dešava u Crnoj Gori i šta je to što treba da determiniše našu javnu politiku u zdravstvu. Znači, jedna od činjenica je poremećaj u razvoju djece, jedna vrlo bitna stavka, jedan vrlo

bitan stav kome treba ovo društvo da pokloni punu pažnju jer djeca ometena u razvoju, staro doba, gerijatrijski status ljudi u dubokom seniumu, u dubokoj starosti su ipak dokaz naše društvene zrelosti i naše civilizovanosti i naše društvene emancipovanosti. Prema tome, smatram da je ova tema bila vrlo bitna i smatram da je ovaj predlog zakona vrlo dobar iz razloga što ćemo tek na osnovu registra koji se pojavi kad konstatujemo šta, koliko i kako se dešava u Crnoj Gori po ovom pitanju, moći da pravimo pravu mapu puta u razvoju politike u zdravstvu. Tad će nam broj pacijenata, broj ljudi kojima je potrebna pomoć definisati i ono što je vrlo bitno a to je stvaranje kvalitetnih kvalifikovanih stručnih ekipa, stvaranje prostora gdje oni mogu biti smješteni, stvaranja programa kako da se rehabilituju, kako da se liječe, odnosno da se pomogne njihovom razvoju, stvaranje preduslova da se upotrijebi sva tehnologija koju trenutno podrazumijeva savremena medicina i savremeni svijet u rješavanju ovakvih problema. Znači, bez te osnovne stvari, bez registra, bez znanja o pojavi ove bolesti, o broju oboljelih, o njenoj zastupljenosti u Crnoj Gori, mi jednostavno smo vezanih ruku i jednostavno ulazimo u mrak. Registar je prva i osnovna stvar, prvi strateški dokumenat koji mora da bude realizovan, mora da bude stvoren, a posle registra on kao takav stvara preduslove da pričamo o svemu ovome o čemu su kolege maloprije pričale, u svakoj od tih teza apsolutno stoji da imaju potpuno pravo da budu i te kako prezentovane javnosti. Znači tek ćemo tad da vidimo koliko nama treba defektologa, logopeda, psihologa, dječijih psihijatara, raznih fizijatara koji se bave rehabilitacijom tih osoba, tek tad ćemo da vidimo koliko je nama potrebno prostora, koliko smještajnih kapaciteta gdje te osobe mogu da nađu svoj smještaj. Na kraju krajeva imajte u vidu da se vrlo često dešavaju vrlo teške i tragične situacije, da ta djeca, odnosno te osobe u jednom određenom životnom dobu ostanu bez staratelja, defakto ostanu bez staratelja, jer staratelji jednostavno biološki nestanu. Treba neko da preuzme brigu o njima, treba da se zna ko, kad i na koji način preuzima brigu o njima i dokle se stiglo u njihovoj rehabilitaciji, za koju vrstu rehabilitacije su oni. Pogotovo socijalni aspekt koji je pominjao kolega Šaranović iz kluba Demokrata, jedan vrlo bitan aspekt. Tu je činjenica da trošak rehabilitacije, asistencije, pomoći ovoj djeci i ovim ljudima nije tako mala stvar, a imamo pri tome jednu veoma delikatnu situaciju koja dobija elemente tragedije, svakoj porodici kojoj se ovakva stvar desi srušio se svijet, to je par ekvelans tragedija za jednu porodicu. Zamislite tu porodicu koja ima strašno veliki problem sa oboljelim u svom porodu, da ta porodica mora da razmišlja o ekonomskim stavkama, kako da preživi, kako da porodica biološki preživi svu tu priču a da pri tome ne napusti svoje dijete. To podrazumijeva i ovaj rehabilitacioni

program koji jednim dijelom mora da se obavlja van granica Crne Gore, to podrazumijeva određena pomagala, lijekove, tretman, njegu, konsultacije, sve ono što je neophodno da se plati novcem. E sad zamislite situaciju i činjenicu, pošto se i to dešava nažalost, da osoba oboljela od autizma premine, zamislite njegove staratelje koji su ostali, koji su primali jednu vrstu socijalne pomoći na konto bolesti, i zamislite u momentu kad ta osoba premine, kad ti ljudi ostanu u nekim veoma teškim godinama, to su godine već pred trećim dobom, ili u trećem dobu, to su ljudi stasali za penzije, kad ostanu bez ikakvih primanja kakva se tragedija dešava u tim porodicama gdje te uboge majke i ubogi očevi koji su ostali sami, pored tragedije koja ih je zadesila, treba da razmišljaju o tome kako da prežive dalje.

Sve su to aspekti, to nije mali broj, to je čitava lepeza aspekata koju smo probudili sa ovom temom. Meni je mило što smo ovu temu kandidovali, ne zbog toga što se samo radi o djeci sa autizmom, mada smo ovdje imali jednu kvalitetnu saradnju koja je počela od NVO organizacija, znači iz baze, od naroda što se kaže, od ljudi koji su pogođeni problemom, taj problem je došao do Skupštine, preko poslanika, poslanici su realizovali svoj dio obaveze narodnog poslanika i to smo prezentovali i ja se nadam da će zakonodavci naći formu da to upakuju u jedan kvalitetan zakon koji će biti od pomoći. Ali pored ovog što smo probudili autizmom, ja se samo nadam da smo upalili crveno svjetlo alarma, jer strašno puno drugih stanja ima koji su takođe smetnje u razvoju, kojima treba da pridamo adekvatnu pomoć. Mi moramo konačno da se svrstamo među civilizovane nacije Evropskog kontinenta i da shvatimo da su to te vulnerabilne kategorije ogledalo naše savjesti i da ono što mi uradimo za vulnerabilne kategorije, da li u djetinjstvu, da li u mladosti, da li u zreлом periodu, da li u njihovoj starosti, taj odnos kompletan društva prema tim vulnerabilnim kategorijama, tim fragilnim kategorijama stanovništva je dokaz naše emancipovanosti, dokaz naše razvijenosti. Ti ljudi ne mogu da budu prepušteni sami sebi i da ostanu da žive bez ičije asistencije, bez ikakve pažnje društva, te simbolične pažnje društva. Tu simboličnost treba ostaviti za pisane tekstove, ovdje treba da izađemo iz mjere simbolike, iz sfere ponekad čak i demagogije, nego treba da realno pristupimo ovom problemu. Prvi korak da bi realno ovaj problem savladali je upravo mogućnost da saznanjem o čemu se radi, o kakvim stvarima se radi znamo kako ćemo strukturu dalje politike da vodimo u tom pogledu. Zbog toga dajem punu podršku ovom zakonu i smatram da će ovo biti samo uvod u jednu veliku i duboku debatu o sličnim stvarima po mnogim pitanjima. Hvala.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (20.12.22 13:23:16)

Zahvaljujem se kolegi Pavićeviću. Time smo iscrpili listu diskutiranih po ovoj tački dnevnog reda.

Pitam predlagača kolegu Konataru da li želi završnu riječ.

Izvolite, kolega Konatar.

MILOŠ KONATAR (20.12.22 13:23:32)

Hvala, potpredsjednice Parlamenta.

Zahvalnost i vama i svim kolegama koji su uzeli učešće u diskusiji, hvala vam prije svega u ime djece, roditelja, staratelja i članova Fondacije "Ognjen Rakočević", Nevladine organizacije "Staze" i Nacionalne asocijacije roditelja i omladine sa smetnjama u razvoju jer je ovo njihova inicijativa. Kao što je i kazao moj uvaženi kolega dr Pavićević, mi kao poslanici smo u ovom slučaju bili samo jedan mehanizam, instrument, posrednici kako da građani Crne Gore svoje inicijative od životnog značaja materijalizuju kroz izmjene zakona u Skupštini Crne Gore. Dakle, hvala u njihovo ime i hvala njima u moje ime što su pokazali inicijativu, što su se obratili našem poslaničkom klubu. Zadovoljstvo je bilo da zajedno radimo na ovom prvom koraku, kako sam i kazao i što su prepoznale kolege poslanici, na ovom samo prvom koraku na stvaranju osnove kako da se sistemski riješe ovi problemi, dakle i problemi asistencijata u nastavi, i defektologa, i logopeda zaposlenih i osoblja u dnevnim centrima, u budućem nacionalnom centru za osobe sa autizmom, i ne samo za osobe sa autizmom. Kada je u pitanju kompletna populacija osoba sa invaliditetom i djece sa teškoćama u razvoju, jedan od imperativa nas kao javnih funkcionera, kao poslanika, kao ljudi koji imaju moć odlučivanja jeste da se tim osobama i tim ranjivim grupama građana Crne Gore posveti posebna pažnja.

Imali smo danas na Odboru za zdravstvo jednoglasnu podršku. Imali smo, kao što ste čuli, poštovani građani, dobru vjeru i namjeru svih kolega poslanika koji su danas razgovarali i hvala im na tome da se ovo zakonsko rješenje usvoji. Ovo su stvari koje život znače, ovo su životne teme koje nama trebaju da mi kao društvo budemo bolji i da idemo naprijed. Dakle, neka ovo bude prvi korak za ovu temu koji će značiti podsticaj da se svi problemi koji su vezani za tematiku i položaj osoba sa autizmom, osoba sa invaliditetom i djece sa teškoćama u razvoju rješavaju sistemski, da budu prepoznati sa posebnom pažnjom od

sistema obrazovanja, zdravstva i socijalne zaštite i da ovakvim zakonima Skupština Crne Gore pokazuje da nam je primarni interes pomoć građanima Crne Gore, a ne pomoć partijskim vojnicima, funkcionerima, državnim službenicima, svima onima koji imaju mogućnost pomognu sami sebe. Pomozimo onima kojima je pomoć zaista potrebna. Bez obzira što, recimo, ovaj predlog zakona ne traži dodatna finansijska sredstva, a prethodni predlog zakona kojim se pomaže novorođenčadi u Crnoj Gori traži određena sredstva iz budžeta, ovo su stvari za koje u Crnoj Gori mora biti novca. Nije pitanje novca, nije pitanje ekonomskog aspekta, ovo je pitanje vrijednosti, da li ćemo mi da napravimo taj iskorak i zaista umjesto male kaste pojedinaca pomognemo onima u Crnoj Gori kojima je pomoć potrebna.

Kao što sam rekao, ovaj saziv Parlamenta pamti zaista donošenje zakona na koje možemo da budemo ponosni, od povećanja minimalnih zarada, dječijih dodataka, besplatnih udžbenika, povećanja minimalnih penzija, staračkih naknada. Crna Gora i parlamentarizam u Crnoj Gori ne pamti toliko donošenja zakona koji su uticali na poboljšanje socijalne politike u Crnoj Gori nego što smo to uradili mi u protekle dvije godine, ali bez obzira i na ovaj predlog zakona i predloge zakona o kojima smo raspravljali danas, čeka nas još dosta posla i imamo namjeru da sve stvari, a ima ih dosta, koje moramo ispraviti, da ispravljamo. Idemo korak po korak.

Hvala kolegama i još jednom hvala inicijatorima ovih izmjena Zakona.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (20.12.22 13:29:47)

Zahvaljujem se predlagaču kolegi Konataru. Pomirila nas je sve ova tema.

Samo da kažem da apelujem i na Fond zdravstva, sad kad se formira registar da razmisli o tome da sklopi ugovore sa nekim privatnim zdravstvenim institucijama koje imaju logopede i defektologe, pa da se na taj način za početak prevaziđe ovaj problem.

Konstatujem da je pretres završen po ovoj tački dnevnog reda.

Prelazimo na sledeću tačku, a to je **Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o industrijskim emisijama.**

Podsjećam da su Predlog zakona podnijeli kolege poslanici: Aleksa Bečić, Miodrag Lekić, Zdenka Popović, Dragan Krapović, Boris Bogdanović, Momo Koprivica, Tamara Vujović, Albin Ćeman, Vladimir Martinović i Danilo Šaranović.

Izvjestioci Odbora su koleginica Nataša Jevrić Zakonodavnog odbora i Jelena Božović Odbora za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje.

Otvaram pretres.

Pitam da li predstavnik predlagača kolega Dragan Krapović želi dati dopunsko obrazloženje.

Izvolite, kolega Krapoviću.

DRAGAN KRAPOVIĆ (20.12.22 13:31:06)

Hvala vam, uvažena potpredsjednice Bošnjak.

Poštovane koleginice i kolege, poštovani građani Crne Gore,

Ovo je još jedan u nizu predloga zakona kojim je poslanički klub Demokrate - Demos - Mir je naša nacija pokušao da značajno unaprijedi ne samo u odnosu na ono što smo do sada pričali, u odnosu na zakon koji je obrazlagao kolega Bogdanović u socijalnoj sferi, u sferi dječije zaštite, već u nečemu što je srž ekonomije Crne Gore i svakako srž energetske stabilnosti Crne Gore što je, globalno gledano u ovom trenutku energetske krize koja je bukvalno na koljena bacila praktično sve države Evrope, ekstremno važno. Iz tog razloga smo uputili u skupštinsku proceduru ovaj predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o industrijskim emisijama kojim se prije svega omogućava nastavak rada Termoelektrane Pljevlja.

Mislim da je izlišno da objašnjavam što znači Teremoelektrana Pljevlja za energetske stabilnost, za ukupnu ekonomiju i život u Crnoj Gori ako vam kažem da zbog dodatnih problema koji su izazvani nakon početka rata u Ukrajini cijene struje na međunarodnom tržištu nastavljaju da rastu i energetska kriza se produbljava. Međutim, u Crnoj Gori radom menadžmenta Elektroprivrede Crne Gore nije došlo do povećanja cijena struje i mislimo da je to stvarno veliko ostvarenje za građane Crne Gore. U tom pravcu ćemo nastaviti svi zajedno da radimo, ali ovih nekoliko izmjena uključujući u ovaj zakon i zakon o energetici koji će tek doći su bile neophodne kako bismo pomogli menadžmentu i stvorili uslove da može da se nastavi sa radom jako bitnih segmenata, vjerovatno najbitnijeg segmenta energetskog sistema u Crnoj Gori, dakle Termoelektrane Pljevlja.

Postojećim zakonskim rešenjem koje je trenutno aktuelno odobren je rad Termoelektrane Pljevlja do nekih 20.000 radnih sati najkasnije do 31.12. 2023. što je u svijetlu onoga što sam pričao, dakle globalne energetske krize, potpuno nerealno. Ukoliko bi Crna Gora postupila po

aktuelnom zakonu ostala bi bez jedinog stabilnog izvora električne energije koju je u ljetnjim mjesecima učestvovao i do 90% ukupne proizvodnje električne energije Crne Gore, a na godišnjem nivou je to negdje između 40 i 50%. Ukoliko bismo došli u situaciju da ugasimo ovaj objekat u vremenima kada moćnije države aktiviraju termoenergetska postrojenja, bilo bi pogubno to ne samo po energetske sistem države već i po ukupnu ekonomiju Crne Gore. Takođe integrisana dozvola za rad ističe 22.03.2023.godine i Agencija za zaštitu životne sredine ne može donijeti rešenje o produženju ukoliko aktuelna rješenja koja imamo u sadašnjem zakonu ne izmijenimo i ukoliko ona nastave da egzistiraju u pravnom sistemu države.

U ovom zakonodavnom domu je zbog toga potrebno da zakonska rešenja, pogotovo kad je ovo zakonsko rešenje u pitanju, prilagodimo realnosti i potrebama države u cilju očuvanja energetske stabilnosti. Takođe želim da kažem da je Agencija 2021.godine donijela rješenje o oduzimanju integrisane dozvole za rad Termoelektrane Pljevlja upravo zbog ovog zakonskog rešenja, ali je taj postupak prekinut do okončanja spora sa evropskom energetske zajednicom i ovom izmjenom upravo tražimo da se ovaj konkretan propis prilagodi tim procesima. Smatramo da je ovo od suštinske važnosti za građane Crne Gore i nadamo se jednoj dobroj raspravi prije svega, ali i podršci svih kolega poslanika u parlamentu, naravno onih koji budu izrazili interesovanje da učestvuju u radu i glasaju. Hvala.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (20.12.22 13:35:46)

Zahvaljujem se kolegi Krapoviću kao predlagaču.

Pošto izvjestioci Odbora nisu tu, prelazimo na diskusije.

Kolega Branko Radulović.

Zbog intenzivnog rada Odbora za budžet i finansije molim da budemo fleksibilni u redosledu zbog ljudi koji moraju da prisustvuju Odboru. Izvolite, kolega Raduloviću, a da se pripremi kolega Aleksa Bečić.

BRANKO RADULOVIĆ (20.12.22 13:36:14)

Hvala, potpredsjednice, hvala kolegama iz Demokrata.

Radujem se prije svega ovakvoj inicijativi, jer postajemo sve brojniji kada je u pitanju parlament da podržimo politički i znaveno danas jedan

potpuni konsenzus kada je u pitanju potreba oko samodovoljnosti, suficita električne energije i valorizacija preostalih resursa.

Ja se ovom tematikom koja je izuzetno složena posebno u jednom njenom dijelu termodinamike bavim evo 20-30 godina. Poslednje moje ubjeđenje je bilo na okruglom stolu kojeg smo bili organizovali prije jedno 20 dana gdje su bili eminentni stručnjaci danas u Crnoj Gori, energetičari, termodinamičari, ekolozi, geolozi i ekonomisti i gdje postoji potpuno konsenzus oko ovoga. Hajde da kažem da nisam radio džabe, ovo je faktički potvrda, kolega iz Demokrata, onoga što sam ja već pokrenuo, inicirao 2.11.2010. godine, tada je bila parlamentarna većina kojoj je više bio u interesu energetske lobi, koja je opustošila Crnu Goru. Do ove rezolucije jedan njen dio se baš bavi ovim o čemu je govorio gospodin Krapović, rezolucije koju sam predao 9.12.2020. godine i gdje, koja ono bješe, 42. i 43. Vlada nisu imali stručne potencijale da kvalitetno odgovore ovoj rezoluciji, nego su rekli to je odlično, to je dobro pa ćemo sutra. E, to sutra postade neostvarljivo, ali ću to tražiti od buduće, nadam se kompetentne i reformske vlade koju ćemo napraviti, da za 15 dana odgovore na ovo, jer neće imati moju podršku.

Samo bih htio nešto da upozorim. Ovo je neophodnost. Podnio sam i dvije krivične prijave protiv Duška Markovića i tadašnje ekipe i oko Termoelektrane Pljevlja zato što ona nije obezbeđivala potpunu ekološku rekonstrukciju. Sada je Evropska komisija zbog hroničnih oboljenja i veće smrtnosti, većih troškova, podigla tu ljestvicu kada su u pitanju tri polutanta, a posebno kada je u pitanju CO₂ gdje se tu manipuliše kada će krenuti i oko taksi i oko uvoznih carina na sve ostalo. Ja sam, osim ove rezolucije koja je obuhvatila sve, cio kontekst, predložio amandmane za budžet u kome među drugim projektima, treba prvo krenuti sa održivim projektima, traži se ekspertizam na takvu jednu ekološku rekonstrukciju, da bi vi mogli vidjeti što će napraviti ta ekološka rekonstrukcija od Termoelektrane i da li mi i na koji način možemo da zadovoljimo tu novu direktivu kada su u pitanju tri polutanta i da vidimo kako možemo sa tim CO₂, da li ga možemo prevesti ili skladištiti.

Nešto što želim sa vama punu saradnju to je da mi ono što je bilo na okruglom stolu pretočimo. Sve velike investicije danas u energetici, posebno kada su u pitanju velike hidrocentrale, moraju ostati u državnom vlasništvu. Nema nikakvog dijeljenja ni sa kim, 100% u vlasništvu države zato što su to zreli projekti za koje ne trebaju pare. Moraju biti te hidrocentrale one koje neće narušiti ekološki biodiverzitet, koje neće uticati na demografska kretanja, nego koje će obezbijediti i ići u susret da ta velika akumulaciona nova jezera budu i za piće i za poljoprivredu i da

se ... kroz ono što energetičari, termodinamičari kažu reverzibilna, vršna energija i bogom dan je vodotok Pive.

Ono što mi se strašno sviđelo to je vaša nova inicijativa oko Bilećkog jezera. Dosta više, pa da nam je iz kuće, što nas za nos vuku i uzimaju ogromne pare. Tu takođe postoji oko valorizacije Bilećkog jezera i moguće je ili prevođenje voda, vidjećemo kakva je ta studija, ili kroz izgradnju hidrocentrale Boka, vidjećemo da li narušava kod Risna taj morski ekosistem ili ćemo Sukobin, vidjećemo na koji način, pametni ljudi i studije treba da pokažu.

Gospodo, molim vas da budemo istrajni u svemu ovome, da zajednički podržimo svaku inicijativu jer ako izgubimo energetiku, kao što smo izgubili sve druge pretpostavke za održivi razvoj, nema budućnosti Crne Gore. Ne samo u nečemu što znači samodovoljnost nego u nečemu što znači izvoz, dabogda da taj izvoz bude ne kroz crvene boksite nego da bude kroz poluproizvode ili proizvode sa dodatom vrijednošću gdje bi ta električna energija umjesto 300 ili 400 ili 500, ne znam, ali sigurno neće biti ispod 300 eura po megavat časa, da se prevede u neki proizvod koji će imati dodatnu vrijednost, u neki sklop, u neku mašinu i da će ona se multiplicirati.

Volio bih takođe da imamo punu saradnju oko još nečega, da vidimo tačno na koji način ćemo potencijal vjetra, potencijal sunca, potencijal biomase valorizovati, na kojim mjestima, kroz studije koje će to mapirati i kroz nacionalni prostorni plan koji, evo se odugovlači zbog nekompetentnosti onih koji su trebali da naprave kvalitetan koncept i nacrt i gdje sam ja bio taj nekakvi drugi čovjek u taj savjet i onda sam bačio to u korpi zato što ne zaslužuje. Nadam se da su se konsolidovali na određeni način i da će nam ponuditi ta rješenja.

Znači, gospodo, ono što su najpametniji ljudi iz te oblasti rekli, da velike hidrocentrale moraju biti u vlasništvu države Crne Gore, za to nam ne trebaju pare, a kroz javno-privatno partnerstvo možemo razmišljati o vjetrogeneratorima i vjetroparkovima i solarnim poljima. Prije svega onamo gdje je sunčeva energija najveća. Moramo istrajati u tome, moramo što prije donijeti važna strateška dokumenta iz ove oblasti. Sve ovdje ovo piše. Evo kaže da će se do 2024. godine donijeti ta nacionalna strategija o ekologiji i o energetici. Mogli smo je davno donijeti.

Gospodo, samo energično, samo pametno, kroz svoje predstavnike u akcionarskim društvima gdje je većinski vlasnik država, kroz nove predstavnike u vladi reformskoj koja će biti, kroz funkcionalni odnos ovog Parlamenta, da čujemo i glas Evropske unije koja za ovo daje bespovratna sredstva i naš veliki Elektrotehnički fakultet koji je sačuvao energetiku u prethodnih 30 godina. Molim vas za ovakav jedan aktivan

pristup kao što je ovo bio, konkretne projekte, kroz konkretna rješenja, onda ćemo ostvariti san, a to je da budemo Dubai na Balkanu zato što ćemo imati električnu energiju iz obnovljivih izvora zajedno, stalno pričam, sa zelenim vodonikom. To dvoje kad umrežimo onda ćemo biti fenomenalni. Svi ostali energenti pri sadašnjim tehnološkim komercijalnim proizvodnjama su prelazni.

Velika priča, samo želim da vas pohvalim i da vam kažem da ćete kod nas i mene imati puno saglasje oko ovog i svake ovakve inicijative. Hvala, izvinjavam se zbog toga što sam oduzeo vrijeme i poziciju, idem gore na Odbor za budžet. Hvala.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (20.12.22 13:46:37)

Zahvaljujem.

Kao što sam najavila, dajem riječ kolegi Aleksi Bečiću i da se pripremi koleginica Jovanka Bogavac.

Izvolite, kolega Bečiću.

ALEKSA BEČIĆ (20.12.22 13:46:48)

Zahvaljujem, uvažena potpredsjednice.

Uvažene kolegice i kolege poslanici i poslanice,

Prije svega, zahvalnost i na stručnoj i na političkoj podršci ovom predlogu zakona uvaženom poslaniku Branku Raduloviću. Zaista jeste jedan od ljudi koji najviše o ovoj materiji zna u najvišem zakonodavnom domu, u Skupštini Crne Gore i ove riječi znače i nama kao predlagačima ovog zakona. Drago mi je da je današnji dan i današnje plenarno zasijedanje potvrdilo da u ovom sazivu crnogorskog parlamenta dolazimo do, po meni, epohalnih dostignuća i naravno da sam ponosan što je značajni dio tih dostignuća došao na predlog partije i poslaničkog kluba kom pripadam, ali i uz iskrenu podršku kolega poslanika i kolega iz parlamentarne većine. Jesu velika i jesu istorijska dostignuća iz oblasti socijalne politike, ispisali smo i pišemo istoriju i besplatnim udžbenicima i dječjim dodacima i naknadama majkama, povećanjem naknada za novorođenčad i većim platama, većim penzijama, ali jednako važno je sve ovo što epohalno činimo i radimo na energetsom polju. Imajući u vidu složenu situaciju i sve izazove koje nosi budućnost, definitivno ovo što danas radimo i ovi zakone koje smo predložili, koje planiramo čini mi

se uz nepodijeljenu podršku usvojiti, jesu osnova i kičma stabilnosti našeg energetskeg sistema.

Uvaženi građani, ovaj decembar je donio lijepe vijesti makar kada govorimo o energetskeg sektoru. Vidjeli ste, ono što smo vam obećali mi kao donosioci odluka u Skupštini Crne Gore i kao politički lideri, ono što su vam obećali rukovodioci Elektroprivrede Crne Gore će se ispuniti, od 1. januara neće doći do povećanja cijena električne energije što je rijetkost i u regionu i na evropskom tlu imajući u vidu izazove energetske krize. Želim da, uvaženi građani posebno Pljevalja, podijelim sa vama još jednu lijepu informaciju. Prije nekih sat vremena na predlog izvršnog direktora Elektroprivrede Crne Gore gospodina Rovčanina Odbor direktora Elektroprivrede je prihvatio njegov predlog i donio odluku da svi građani Pljevalja u januaru, februaru i martu mjesecu, mjesecima grejne sezone, imaju 20% popusta na aktivnu energiju što je još jedan vid doprinosa za žrtvu koju građani Pljevalja podnose i trpe svih ovih godina i decenija da bi imali stabilnost energetskeg sektora u Crnoj Gori. To je još jedna lijepa vijest iz energetskeg spektra. Vidite i ovu dosta povoljnu hidrološku situaciju koju smo najavljivali prije nekoliko nedelja, vidimo sada da ona generiše značajne prilode Elektroprivrede Crne Gore koji će u narednim nedeljama, očekujemo, ispeglati onaj minus koji je nastao u uvozno zavisno drugom i trećem kvartalu, tako da će i ovu godinu Elektroprivreda Crne Gore završiti zaista izuzetno stabilno. Ovo posebno imam na umu ako salgedamo i sledeće činjenice, da Elektroprivreda Crne Gore ima jedan od najmanjih udjela bruto zarada u ukupnim troškovima na tlu Evrope gledajući sve energetske kompanije u Evropi, da Elektroprivreda Crne Gore nije dobila ni jedan cent državne pomoći, da je to jedna od najmanje kreditno zaduženih elektroenergetskih kompanija državnih na tlu Evrope i da na ovakav način završava jednu od najizazovnih godina u energetskeg smislu sigurno u poslednjih nekoliko decenija. Dok druge elektroenergetske kompanije u regionu bilježe gubitke od nekoliko stotina miliona eura, približavaju se milijardama, a u Evropi su neke premašile milijarde gubitaka, mi imamo potpuno stabilan energetskeg sektor i potpuno stabilno poslovanje Elektroprivrede Crne Gore.

Danas naravno dodatno govorimo jer ovaj zakon u osnovi može imati jednu drugu riječ, a to je Termoelektrana Pljevlja. Termoelektrana Pljevlja je stub, srce našeg elektroenergetskog sistema. Definitivno, kao što ste čuli od mog prethodnika, mi ovim zakonom stvaramo i formalnu osnovu da Termoelektrana Pljevlja može da nastavi da radi u narednim godinama, jer kada ovo ne bismo učinili i kada bi ostalo na snazi sve ono što je dosadašnji dio Zakona i pravnog sistema, došla bi do njenog

prekida rada u 2023. godini. Ali mi to nećemo dozvoliti, zato smo blagovremeno predložili ovaj predlog zakona i zato ćemo ga usvojiti u narednim danima. Vidite sada koliko je bila vizionarska ona odluka prije godinu i po dana, da ne dozvolimo da dođe do prekida rada i do gašenja Termoelektrane Pljevlja. Tada smo imali mnogo oponentata ne samo u ovom Parlamentu, čak i dijelu izvršne vlasti sa kojom smo bili na istoj političkoj strani, ali bila je i tada primjetna jedna velika odlučnost izvršnog direktora Elektroprivrede gospodina Rovčanina, predsjednika Odbora direktora, članova odbora, direktora i svih nas koji smo ih javno podržali, jer je to bila jedna javna, veoma izražena borba kojoj ste vi svjedočili, da donesemo vizionarsku odluku i da sačuvamo prije godinu i po dana Termoelektranu Pljevlja. Ja sada pitam sve, a tada nije bilo ni naznaka rata u Ukrajini, tada nije bilo ni naznaka elektroenergetske globalne krize, gdje bismo mi danas bili da nismo prije godinu i po dana sačuvali Termoelektranu Pljevalja, koliki bi bili gubici EPCG, kolika bi bila cijena električne energije, koliki bi bio obim restrikcija danas u Crnoj Gori. Da ne govorimo o onim hiljadama porodica iz Pljevalja koje zavise direktno od rada Termoelektrane, da ne govorimo o svim privrednim subjektima koji u repolancu zavise od Termoelektrane, samo da sagledamo ovaj segment, pa je više nego dovoljno. Ovo ujedno pokazuje punu opravdanost naše zajedničke odluke prije godinu i po dana i ovog predloga zakona.

Termoelektrana Pljevlja definitivno je kičma i stub našeg elektroenergetskog sistema. Oni naši međunarodni partneri koji su nam tada, siguran sam, prijateljski i iskreno, dobronamjerno savjetovali da drugačije postupimo sa Termoelektranom Pljevlja, vidite danas da oni nakon ovog haosa koji je nastao na elektroenergetskom tlu Evrope i svijeta vraćaju u rad u svojim zemljama termoelektrane, tako da to dodatno pokazuje opravdanost i vizionarstvo naših zajedničkih odluka. Kada govorimo o Termoelektrani Pljevlja, moramo se sjetiti i onih ljudi koji su čitav svoj život ugradili u rad i uspjehe Termoelektrane, a koji danas nisu sa nama. Imam potrebu da se sjetim danas jednog čovjeka koji je prošle godine preminuo na radnom mjestu kao direktor Termoelektrane Pljevlja, gospodina Dobrila Gačevića, koji je čitav radni vijek proveo u Termoelektrani, bio mnogo godina i decenija rukovodilac, na kraju i direktor Termoelektrane. Taj čovjek, ljudi koji nisu sa nama i svi oni koji danas rade u Termoelektrani Pljevlja i u energetske sektoru su zajedno zaslužni za ove rezultate kojima svjedočimo. Svjedočimo tome da u prošloj godini Termoelektrana Pljevlja je postigla rekord u odnosu na godinu osnivanja, 1982. godine -167 dana neprekidnog rada, ove godine na kraju novembra mjeseca imamo veću ostvarenu proizvodnju kad govorimo o Termoelektrani Pljevlja od 1289 gigavat časova što na

relevantnim mađarskim berzama znači cirka 365 miliona eura. Ako se taj trend nastavi, a hoće i ovih 15-tak dana, imaćemo na kraju decembra što se tiče samo Termoelektrane generisano 1444 gigavat časa, što znači cirka negdje oko 415 miliona eura. Termoelektrana Pljevlja posebno u sušnim mjesecima, u ljetnjim mjesecima proizvodi preko 90% ukupne električne energije u Crnoj Gori, na godišnjem nivou gledano to je negdje oko 40%. Jasno vam je kad pogledate i te statističke podatke kolika je opravdanost i potreba donošenja ovog zakonskog rješenja.

Na kraju, ja sam jedan od onih koji uvijek se zalaže gdje je god moguće za diverzifikaciju, za smanjenje i umanjenje rizika. Treba naravno diverzifikacija u svemu onome što je način proizvodnje električne energije u Crnoj Gori, treba da dođe do disperzije, ali treba adekvatna infrastruktura da biste mogli da pravite epohalne i strateške odluke. Zbog toga što 40 godina, od 1982. godine, iako se promijenilo toliko rukovodstva Elektorprivrede, menadžmenta, vlada, u Crnoj Gori niko do ove poslednje dvije godine i do ovog rukovodstva nije razmišljao o izgradnji novih energetske objekata u vlasništvu Elektroprivrede. Mi smo zbog toga i zbog tog nedomaćinskog odnosa i nepatriotskog pristupa u tih 40 godina uvozno zavisni u II i III kvartalu i zato smo u velikoj mjeri zavisni i od Termoelektrane Pljevlja.

Razumijem ja i ekologiju, znam ja šta ekologija znači, znamo svi što je budućnost i jesam za ekološke sanacije, za ekološka unapređenja, ali da nađemo balans, jer moramo da čuvamo stabilnost, moramo da čuvamo ovu državu i moramo da čuvamo njene građane. Ništa ne može preko noći. Podstičem, kako ne, projekte Solari 3000+ i 5000+. Građani, molim vas, podržite te projekte, oni su dobri, oni omogućavaju vama da u potpunosti sami proizvodite ono što potrošite ili u najvećem dijelu, s jedne strane, a sa druge strane omogućavate državi, odnosno Elektroprivredi, da ne mora u onim teškim i zavisnim mjesecima da po 200, 300, 400 ili 500 eura uvozi da bi vama ili nama kao građanima to isporučila za nekoliko puta manju cijenu. Tako ste i vi na dobitku kao građani i država je na dobitku. Imaćemo svi zajedno plus, imaćemo svi zajedno benefite, ali za to treba vrijeme. Zato treba da sada krenemo, nastavimo, ubrzamo da bi neko za pet, 10 ili 15 godina rekao - oni ljudi su pravovremeno se sjetili, razmišljali su o valorizaciji solarnih potencijala, vjetropotencijala, hidropotencijala i mi danas kao njihovi naslednici imamo jednu stabilnu energetske situaciju. Naravno, veoma sam ohrabren i diskusijama koje sam čuo, siguran sam u prohodnost ovog zakona, a to znači da čuvamo i da ćemo sačuvati Termoelektranu Pljevlja. Podstičem da ekološki unapređujemo sve ono što je potrebno, da diverzifikujemo sve ono što nam stoji na raspolaganju, a stoji nam veliko bogatstvo, ponavljam, i

solarnih i vjetro i hidropotencijala kako bismo definitivno i u narednim godinama obezbjeđivali građanima i našem kompletnom sistemu ono što nam pripada po tome što nam je priroda dala, samo treba malo racionalnosti, razuma, odgovornosti i pravovremenosti. Ne brinite, građani, ako budemo nastavili ovim putem kako se vodi elektroenergetski sektor poslednje dvije godine, to će sigurno dovesti do toga da i u narednim godinama i decenijama, jer to tako mora biti zbog svega što imamo na raspolaganju, građani Crne Gore imaju jednu od najmanjih cijena električne energije u Evropi, imaju jednu od najboljih elektroenergetskih kompanija na tlu Evrope i da svi zajedno imamo veliki profit te kompanije koji će ići u budžet. Kad taj profit dođe u budžet, mi ćemo uvijek biti spremni da i ovu socijalnu komponentu adekvatno iznijansiramo i da nastavimo sa rastom svega onoga što znači dobar život, adekvatan život svakog građanina Crne Gore, bez obzira na partije i ideologije, vjere ili nacije, jer ovo su pitanja koja treba da nas ujedine i objedine i na koja treba adekvatno da odgovorimo, da se oni koji će nas naslijediti sve zajedno, bez obzira kom smo spektru političke scene pripadali, ne bi sjutra stidjeli, već da bi se nama ponosili. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (20.12.22 14:00:57)

Zahvaljujem se kolegi Bečiću.

Sada dajem riječ kolegini Jovanki Bogavac i ona je posljednja diskutantkinja za ovu tačku dnevnog reda prijavljena na spisku.

Izvolite, kolegice Bogavac.

JOVANKA BOGAVAC (20.12.22 14:01:11)

Poštovani kolege poslanici i poslanice, građanke i građani Crne Gore, dragi predlagači zakona poslanički klube Mir je naša nacija,

Drago mi je što uvijek imate osjećaj za potrebe građana i za potrebe države i ono što je srž problema i da ste stvarno po ko zna koji put pokazali da vidite šta je srž problema i gde je ono što je ključno i koji problem treba rešavati.

Suština je, kao što ste rekli, da se ovim predlogom zakona omogućava nastavak rada Termoelektrane Pljevlja. Jedna od stvari koja će možda pomoći da se reši je sigurno i ova izmena zakona. Ali sigurno ćete se složiti sa mnom da je ovaj problem neuporedivo složeniji nego što je ovaj današnji zakon koji se zove zakon o industrijskim emisijama i

izmena koja se danas vrši je da se dozvola za operatera postojećeg velikog postrojenja za sagorevanje izuzeto od primene graničnih vrednosti emisijaa odlukom Saveta energetske zajednice do 31. decembra 2023. godine, produžava do okončanja započelih pregovora resornog ministarstva sa energetsom zajednicom i do okončanja postupka pred energetsom zajednicom pokrenutim pismom Sekretarijata energetske zajednice. Znači da su mnogo više instance koje su pokrenule ovu problematiku, u pitanju je Evropska komisija i energetska zajednica.

Ovim predlogom zakona vi uvodite rokove koji su nedefinisani, koji zavise od nekog toka pregovora i plašim se da je to na neki način neodrživo, da je bolje da ste išli možda na neko produženje roka, možda na godinu dana, pa sa mogućnošću produženja ukoliko se u tom roku ne završe ovi pregovori. Ovako, dosta je ovo nedefinisano i plašim se da ne predstavlja problem nekim višim autoritetima.

U obrazloženju koje je zaista vrlo detaljno i opširno daje se pregled svih dešavanja na ovu temu. Način sprovođenja tendera, izbor konzorcijuma, ... Bemax, BB, Solar, Permonte za ekološku rekonstrukciju Termoelektrane Pljevlja koji je bio još 2019. godine, kojim bi TE Pljevlja trebalo u potpunosti da se prilagodi graničnim vrednostima emisije propisanim legislativom Evropske unije. E tu je suština problema. Da li će ovom rekonstrukcijom zaista moći da se zadovolje emisije propisane legislativom Evropske unije? Da li mi možemo to da garantujemo sa ovim konzorcijumom?

Da napomenem, svakako da je i meni kao nekom ko je radio u rudarstvu, ko je saradivao vrlo mnogo sa Termoelektranom Pljevlja, ko sve te ljude i gospodina Gačevića izuzetno dobro poznaje i ceni i zna da su ceo svoj život posvetili radu Termoelektrane, prvenstveni cilj mi je opstanak Termoelektrane i ove napomene koje dajem su čisto sa nekim ciljem da sa ovim zakonskim predlozima ne bi ugrozili neki tok pregovora, ne bi ugrozili neke postupke koji teku, neke tokove pregovora sa Evropskom komisijom, tako da vas molim da o tome razmislite, konsultujete se sa ljudima iz Elektroprivrede, iz Vlade, tako da ako postoji možda neka potreba da se amandmanski deluje da zajednički možemo to da uradimo i da saradujemo kako bismo imali nešto što je najbolje rešenje i za Elektroprivredu, za Termoelektranu, za Crnu Goru i u krajnjem i za naše građane.

Videla sam iz ovog opširnog obrazloženja da je Agencija za zaštitu prirode i životne sredine, da kažem o jadu zabavila Elektroprivredu konstantno im pišući dopise, dostavljajući im rešenja za pokretanje postupka za prestanak integrisane dozvole za rad, pa da su onda u Elektroprivredu ulagala žalbe, pa prekidala, pa su se obustavljali ti

postupci i da je to tako unedogled išlo. Eto, nadam se da će bar sa te strane ovi postupci biti zaustavljeni ovom zakonskom izmenom.

Kao član plenuma Evropske energetske zajednice upoznata sam dosta sa ovom problematikom, a na redovnom sastanku plenuma Evropske energetske zajednice kom sam prisustvovala u Beču 06. decembra ove godine bilo je razgovora o ovoj problematici, bilo je razgovora o mapi puta za zapadni Balkan, uvođenju takse za ugljenik. Iz Evropske komisije su napomenuli, što je vrlo bitno za nas, za vas i za građane, da naredne nedelje, to znači prethodne nedelje, imaju sastanak sa čelnicima izvršne vlasti Crne Gore i Elektroprivrede i da očekuju da će se na tom sastanku napraviti određeni dogovori zadovoljavajući za sve strane. Takođe su nas informisali da je Evropska unija za zapadni Balkan pripremila paket kojim bi dodatno finansijski pomogla da se izvrši usklađivanje u regionu sa evropskim zemljama i to u delu proširivanja subvencija za električnu energiju za ranjive grupe kako bi cene električne energije u regionu zapadnog Balkana bile približne cenama Evropske unije, a za sada su značajno niže i to za Evropsku uniju predstavlja veliki problem. Posebno na primer su napomenuli da su cene električne energije na Kosovu nekoliko puta niže nego što su to cene struje u Evropskoj uniji. Da li će se ovakav vid pomoći prihvatiti to je na Vladi da odluči. Da li će moći da primeni te mere i tu pomoć koja će se, verovatno, ponuditi bez ugrožavanja standarda građana i bez dodatnog izazivanja inflacije jer je poznato da se u cenu struje ugrađuju sve namirnice i njen rast nesumnjivo dovodi do rasta svih cena u zemlji. Takođe je vrlo bitno da se zauzme zajednički stav svih zemalja regiona, jer najveći deo robe koja se koristi u Crnoj Gori je iz regiona, najviše iz Srbije, Bosne i Hercegovine, Albanije i Hrvatske, pa bi se nesumnjivo skok cena proizvoda u tim zemljama prelivao i u Crnu Goru.

Što se konkretno ovih zakonskih izmena tiče, nesumnjiva je dobra namera Kluba poslanika Mir je naša nacija koju ćemo mi svakako podržati i podržati dalje napore da se radi i da se problem energetike u Crnoj Gori reši na najbolji mogući način. Termoelektrana Pljevlja je nešto što moramo zadržati i što je srce stabilnosti energetske sistema Crne Gore. Kako ćemo najbolje zadržati? Tako što ćemo njen rad i procenat učešća svesti na najmanju moguću meru. Znači, ako sa sadašnjih 40% uspemo da svedemo rad Termoelektrane na 20% do 30% tako da njeno učešće u ukupnom energetske bilansu zemlje bude manje, što možemo da uradimo. Kako je i profesor rekao, najbolje bi bilo izgradnjom novih velikih hidroenergetskih postrojenja koja bi bila u vlasništvu države, solarnih panela koji su, nažalost, u veoma malom procentu zastupljeni i na taj način čuvamo Termoelektranu, ekološkom rekonstrukcijom koja će

na pravi način biti odrađena. Jer, termoelektrana kakva je sada, na žalost, bez ekološke rekonstrukcije i bez izmena koje su neophodne ne može opstati koliko god je ona neophodna s ekonomske strane, koliko god je neophodna ljudima koji rade tamo, koliko je neophodna za održavanje stabilnosti energetskeg sistema, ona se mora modernizovati da bi mogla da traje još nekih deset - petnaest godina. Hvala.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (20.12.22 14:09:46)

Zahvaljujem kolegici Bogavac.

Time smo iscrpili listu diskutanta.

Sada dajem riječ predlagачu, ima pravo na završnu riječ. Izvolite, kolega Krapoviću.

DRAGAN KRAPOVIĆ (20.12.22 14:10:00)

Hvala vam, uvažena potpredsjednice Bošnjak.

Svakako hvala kolegama na veoma konstruktivnom pristupu. Mi prihvatamo sve eventualne sugestije za dodatnim konsultacijama i ukoliko se ovaj zakon može učiniti boljim kroz amandmansko djelovanje kao predlagачi ostajemo otvoreni za takvu mogućnost.

Neću ponavljati ono što smo čuli. Vjerujem da je građanima jasno i svima ovdje u Skupštini koji je značaj Termoelektrane Pljevlja i potpuno je jasno da ovakva zakonska intervencija apsolutno neophodna, što je u diskusijama negdje i potvrđeno. Ovo je put ka eliminisanju spornih odredaba Zakona jer spor koji je u toku s Evropskom energetskom zajednicom se mora završiti, a ono što je najvažnije 15. oktobra 2024. godine bi trebalo da se završi i ekološka rekonstrukcija Termoelektrane gdje će granice sumpora, azota i praškastih materijala se dovesti na nivo koji propisuju direktive Evropske unije. Naravno, imam potrebu u ovom trenutku da se prisjetim jednog perioda iz prethodne godine i jedne loše ideje o gašenju jedinog stabilnog izvora električne energije u Crnoj Gori. Dakle, vidjeli ste, u tom nekom periodu je bilo dosta rasprave u tom pravcu i smislu. Međutim, vjerujem da ono što se desilo početkom ove godine, nažalost, invazijom na Ukrajinu i ratom u Ukrajini i energetskom krizom koja je uslijedila, bojim se da nam se izbor suzio i da je sada potpuno jasno da je ovo apsolutna neophodnost. U tom periodu, kada su takva rješenja predlagana direktor Elektroprivrede gospodin Rovčanin je gotovo bio usamljen u stavu protiv gašenja Termoelektrane, a u ovoj

situaciji i u ovom trenutku gdje se nalazimo ne možemo ni da zamislimo kakve bi sve posledice izazvalo da smo tada pristupili, eventualno, drugim nekim rješenjima.

Termoelektrana Pljevlja je svakako temelj elektroenergetskog sistema Crne Gore. Svakako sam saglasan s uvaženom kolegicom Bogavac da u nekom narednom periodu bi trebalo dodatno diverzifikovati i dodatno se potruditi da svedemo njeno učešće na što manji značaj i tako ćemo joj najbolje pomoći, kako je i rekla, i tako će njeno trajanje biti svakako produženo. Negdje je to, kao što je i rekla kolegica Bogavac, potrebno sa 40% da se svede na 20% do 30% učešća u energetsom bilansu, ali prije svega, da bismo to uradili, moramo imati i brojna druga rješenja i brojne druge inicijative.

Danas šaljem jasnu poruku da treba da se okrenemo maksimalno unapređenju i ulaganjima i investicijama vezano za energetske sektor na održiv i ekološki prihvatljiv način. U tom pravcu treba prije svega, možda prije nego što razmislimo o gradnji novih hidropotencijala da... Ja reaffirmišem i želim da aktuelizujemo tu priču, negdje je i kolega Radulović u tom pravcu diskutovao, dakle to je priča vezano za Bilećko jezero i hidropotencijal Bilećkog jezera. Kolega Koprivica je to prije neki dan veoma temeljno i argumentovano obrazložio. Mi sada želimo da aktuelizujemo tu priču. Kao što je rekao kolega Koprivica, naša radna grupa već radi na pripremi jedne vrste deklaracije koja će biti, nadamo se, donijeta u ovom domu jer smatramo da Crna Gora kao država na čijoj teritoriji se nalazi značajan dio Bilećkog jezera treba da dobije pravo na udio u hidropotencijalu Bilećkog jezera. Dakle, od Bilećkog jezera se godišnje profitira 500 miliona eura manje-više, a Crna Gora treba da dobije valjda neke mrvice u vidu naknada za potopljeno zemljište. Smatramo da je takvo nešto pogrešno i smatramo da je konačno vrijeme da se neko u Crnoj Gori pozabavi ovim problemom i da dobijemo ono što nam pripada.

Vidim danas u medijima da se izdaje dozvola za Vjetroekranu Gvozd, treba raditi i na mnogim drugim izvorima obnovljive energije. Prije neki dan smo imali sjednicu Vlade i davanje urbanističko - tehničkih uslova za jednu veliku solarnu elektranu instalisanu snage nekih 385 megavata, što je značajno više nego, recimo, sama Termoelektrana Pljevlja. Imamo projekte i na Britskoj gori i na mnogim drugim mjestima. Sada je stvarno ključno vrijeme i mora da se apeluje na one koji se bave ovim poslom da pristupe tom poslu veoma posvećeno i veoma dinamično kako bismo što prije došli do novih rešenja i do novih investicija u energetske sektor Crne Gore i na taj način postigli punu stabilnost, rekao bih svakako i boljitak i napredak u ekonomskom smislu Crne Gore. U tom

pravcu tumačimo ove naše predloge zakona vezano za industrijske emisije i energetiku, nešto što je, da tako kažem, početni impuls i neka ovoga puta dođe iz parlamenta. Mislim da je to i prirodno i primjereno. U svakom slučaju, hvala još jedanput svim kolegama. Očekujemo podršku za ovaj naš predlog.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (20.12.22 14:16:01)

Zahvaljujem kolegi Krapoviću.

Ovim smo, konstatujem, pretres završili po ovoj tački dnevnog reda, izjasnićemo se naknadno.

Ovom tačkom završavamo današnji rad. Zbog interesovanja da kažem da je za sutra planirano da se počne s raspravom o tačkama 28, 33 i 34 i tačkom 2. Pročitacu o kojom se tačkama radi: Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o registrima prebivališta i boravišta, Predlog zakona o izmjeni Zakona o unutrašnjim poslovima, Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o lokalnoj samoupravi. Nadam se da će izvještaj podnijeti Odbor za budžet, pa da ćemo razmatrati objedinjeno Predlog zakona o Završnom računu budžeta Crne Gore za 2021. godinu s Godišnjim izvještajem o izvršenim revizijama i aktivnostima Državne revizorske institucije za period oktobar 2021 - oktobar 2022. godine. Moramo više raditi da bismo stigli sve ovo što smo planirali za ovu godinu, odnosno da bismo stigli na vrijeme, da ne dočekamo 31. u ponoć u Parlamentu, sa onim što će odbori završiti. Tako da će vjerovatno još neka tačka biti na dnevnom redu, ali ćete biti posle današnjeg dana i završetka rada odbora i o tome obaviješteni. Ovo je ono sa čim počinjemo sutra i najvjerovatnije će se početi sutra u 10h. Počinjemo sa tačkom 28, Registri prebivališta i boravišta.

Zahvaljujem i vidimo se sutra.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (21.12.22 10:28:21)

Kolege poslanici, kolegice poslanice, nastavljamo **Četvrtu sjednicu Drugog redovnog zasjedanja u 2022.**

Prelazimo na pretres o *Predlogu zakona o izmjeni i dopunama Zakona o registrima prebivališta i boravišta*. Podsjećam da su Predlog zakona podnijeli poslanici: Aleksa Bečić, Miodrag Lekić, Zdenka Popović, Dragan Krapović, Boris Bogdanović, Momo Koprivica, Tamara Vujović, Albin Čeman, Vladimir Martinović i Danilo Šaranović. Izvjestioci odbora su: Dragan Vukić, Zakonodavnog odbora i Predrag Bulatović, Odbora za politički sistem pravosuđe i upravu.

Otvaram pretres. Da li predstavnik predlagača želi dati dopunsko obrazloženje?

Poslanik Momo Koprivica.

Izvolite, poslaniče.

MOMO KOPRIVICA (21.12.22 10:29:05)

Zahvaljujem, uvažena predsjednice Skupštine.

Poštovane kolegice i kolege, uvaženi građani Crne Gore,

Poslanički Klub Demokrata i Demosa podnio je skupštinsku proceduru Predlog zakona o izmjenama dopunama Zakona o registrima prebivališta i boravišta. Ovaj zakon koji smo predložili jeste zakon protiv institucionalnih laži, naime u registrima javne prirode, registrima iza kojih stoji država i koji služe za državne potrebe svi podaci moraju biti apsolutno tačni. To je pretpostavka legitimiteta državnih organa, ali i kredibiliteta pravnog saobraćaja. Pravni saobraćaj kao skup odnosa između pravnih i fizičkih lica mora počivati na, pored ostalog i vjerodostojnim kredibilnim ispravama, one će biti jedino kredibilne isprave ukoliko služe za dokazivanje istinitih pravno relevantnih činjenica. Na žalost, registri prebivališta i boravišta danas u Crnoj Gori ne sadrže potpune niti tačne podatke, to potkopava pravni saobraćaj, ali i kompromituje sistem državnih organa. Ovi podaci konkretno, kada je u pitanju registar prebivališta i boravišta, služe da se steknu određena prava i da se zna nosilac određenih obaveza. U koliko ovi registri ne sadrže tačne podatke to će služiti onima koji su predali neistinite, netačne podatke za izbjegavanje obaveza i za sticanje prava koja nekom ne pripadaju. Znamo dobro, ako pogledamo teorije poreskog prava da jedan od legitimnih vidova izbjegavanja poreskih obaveza kada jedno lice promijeni mjesto prebivališta, ode u neku sredinu da bi plaćalo niže poreske obaveze, ali pod uslovom da se ono stvarno tamo nastani i da stvarno organizuje svoj život na nekom drugom području. Međutim, ukoliko se ono samo lažno prijavi na drugom području, a stvarno živi tamo gdje je i do tada živjelo onda se radi o fiktivnom prijavljivanju prebivališta radi izbjegavanja obaveza. Država mora spriječiti te prevare, mora spriječiti fiktivne promjene prebivališta. U Crnoj Gori nijee skalirao problem toliko zbog izbjegavanja poreskih obaveza, mada znamo i prema podacima DRI-a da su na stotine miliona eura poreza zastarele poreske obavez i da za to niko nije snosio odgovornost ni u Poreskoj upravi, ni u društvu u cjelini, ovdje je problem nastao radi sticanja vlasti neregularnim i nedemokratskim metodama. Dešava se izborni inženjering koji nije započeo sa Šavnikom i ako je u toj opštini i na tim lokalnim izborima doživio samo eskalaciju. Izborni turizam je godinama, pa i decenijama prisutan u Crnoj Gori. On je samo pojačan, odnosno pospiješen odlukom Ustavnog suda iz novembra 2020.godine kada je ukinut rezidencijalni uslov. Bilo je propisano da birač stiče pravo na lokalnim izborima nakon šest mjeseci prebivališta u toj jedinici lokalne samouprave. Ukinut je rezidencijalni uslov i razmaknuo se izborni turizam. Učestala je pojava da građani jedne opštine odlaze u drugu opštinu, a zapravo tamo ne žive, tamo se ne nastanjuju, nemaju nikakav životni interes tamo niti bilo kakvu životnu vezu sa tim područjem, odlaze radi izbornog inženjeringa, fiktivno prijavljuju promjenu prebivališta, imamo pojačana međuopštinska seljenja, a sve radi sticanja političke prednosti i očuvanja fotelja neodgovornih političkih elita. To je jedna nemoralna, nepravična i štetna praksa. Nemoralna zato što neko stiče pravo koje mu ne pripada, nepravična zato što u intervalu od četiri godine glasa u nekoliko opština za lokalnu vlast i urušava pravo na lokalnu samoupravu onim građanima koji stvarno tu žive i žele da oblikuju svoju budućnost na tom području i konačno štetna zato što se usmjeravaju resursi umjesto na produktivne aktivnosti u prevare, u nešto što ne donosi dobro društvu kao cjelini. Shodno tome kako bi se riješio ovaj veliki problem isključivo putem prava i u okviru prava i to je mjera jednog ispravnog pravno državnog pristupa mi smo podijeli Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o registrima prebivališta i boravišta, kako bi se riješio problem izbornog turizam i spriječilo njegovo ponavljanje u nekim drugim opštinama, a svjedoci smo da za nekoliko mjeseci treba da se dese i lokalni izbori u Tuzima. Tu treba da pobijede oni koji uživaju najveće povjerenje birača na tom prostoru, a ne oni koji su najuspješnije organizovali izborni turizam. To treba da važi za svaku opštinu u našoj zemlji.

Evidencije prebivališta moraju odgovarati stvarnom mjestu nastanjenja građana, s obzirom na to da se na prebivalištu temelji čitav niz prava predviđenih posebnim propisima, ne samo biračko pravo. Prema sada važećem zakonu utvrđivanje prebivališta po službenoj dužnosti ministarstvo će pokrenuti samo u slučaju ako je crnogorski državljanin nastanjen u Crnoj Gori, a nije podnio prijavu prebivališta. Dakle, ovo rješenje oskudno i ograničeno ne može doprinijeti tačnosti podataka sadržanih u registru prebivališta i boravišta. Shodno tome predlog zakona koji smo podnijeli sadrži, rekao bih, dva ključna mehanizma. Prvo je mehanizam za sprečavanje fiktivnih prijavljivanja i fiktivnih promjena prebivališta, kao i mehanizam za sprečavanje pozajmljivanja adresa izbornim turistima kako bi se oni upisali u birački spisak. Drugi mehanizam je ovlašćenje za terensku provjeru tačnosti tih podataka. Predvidjeli smo da u slučaju postojanja sumnje u tačnost prijavljenih podataka ministarstvo će u roku od 15 dana od policije zatražiti terensku kontrolu tačnosti adrese.

Veoma precizno smo razradili tu normu, tako da se više niko ne može izgovarati da nema ovlašćenja. Ono što bih želio reći jeste da je ovaj zakon jednak za sve, da je neselektivan usmjeren na sve i u koliko neko tvrdi, a čuli smo od Demokratske partije socijalista da su se i drugi politički subjekti bavili izbornim turizmom evo prilike da se zakonom to dokaže i ne znam onda zbog čega se pojavljuje strah od zakona. Zapravo, znamo zašto se pojavljuje taj strah od zakona. Zato što su oni organizovali ilegalne aktivnosti, ali evo ponuda zakona koji će biti jednak za sve i dati mogućnost svima da dokažu svoje optužbe.

Ovdje bih rekao, prije svega, da je najveća odgovornost za ova dešavanja na Državnom tužilaštvu. Državno tužilaštvo, na žalost, nije reagovalo i nije sprovelo sve radnje otkrivanja počinitelja krivičnih djela. Još jednom ću, radi cjelokupne crnogorske javnosti, navesti da je izborni turizam krivično djelo eksplicitno propisano Krivičnim zakonikom Crne Gore u članu 415 ovog zakonika. Navedeno je, ko dovodenjem u zabludu navede nadležni organ da u javnoj ispravi, zapisniku ili knjizi ovjeri što god neistinito, što može da služi kao dokaz u pravnom saobraćaju kazniće se zatvorom od tri mjeseca do pet godina. Kaznom iz stava 1 ovog člana kazniće se i ko ovakvu ispravu zapisnik ili knjigu upotrijebi i ako zna da nijesu istiniti. Dakle, izborni turisti su doveli u zabludu nadležne državne organe podnoseći im neistinite podatke radi upisa u javne isprave, a birački spisak je jedna od tih isprava koja služi kao dokaz u pravnom saobraćaju. Naravno, prilikom glasanje se odvija pravni saobraćaj na relaciji država konkretan pojedinac koji ima biračko pravo. Ova pojava da je sankcionisana u slučaju Mojkovca kada smo podnosili krivične prijave, a osnovni tužilac u Bijelom Polju odbacio krivične prijave i ako je viši državni tužilac iz Bijelog Polja naložio osnovnom tužiocu da se ponovo bavi tim ocjenjujući da je rješenje o odbacivanju krivične prijave preuranjeno. Da smo imali procesuiranje efikasno u tim slučajevima ne bi se ovo dešavalo. Podsjećanja radi, kada je policija provjeravala ove izborne turiste, uzimala izjavu od njih nakon izbora u Mojkovcu, jedan od njih je rekao, vjerovali ili ne, da ne zna gdje je kuća, odnosno stan gdje je prijavljena njegova adresa u registrima prebivališta i boravišta. Da li nešto treba više od toga?

Još jednom kažem naša rješenje podrazumijeva prilaz putem prava i u okviru prava i mislim da će ovaj predlog zakona, naravno, uz eventualnu amandmansku korekciju doprinijeti rješavanju ovog problema i sprečavanju da se potkopava pravni saobraćaj. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (21.12.22 10:40:01)

Zahvaljujem poslaniku Koprivici.

Da li izvjestioci odbora žele riječ? Shvatam da ne žele.

Ispred Kluba poslanika Demokratskog fronta riječ ima poslanik Dejan Đurović.

Izvolite, poslaniče Đurović.

DEJAN ĐUROVIĆ (21.12.22 10:40:15)

Zahvaljujem, uvažena predsjednice.

Pred nama je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o registrima prebivališta i boravišta. Ako je Demokratska partija socijalista imala jedan od svojih vidova, marifetluka, prevara kad su izbori u pitanju, onda je ovaj zakon bio utemeljenje njenih prevara i svih malverzacija koje su uradili ovih godina od praktično '90-e pa na ovamo. Fokus se mogao vidjeti kako se to radilo upravo ovih dana u Šavniku kad taj izborni turizam, kako je dobio jednu lijepi prefiks, već mjesecima drži zatočene građane Šavnika da ne mogu da izaberu lokalnu samoupravu i predsjednika opštine.

Takođe, želim da kažem da smo bili svjedoci velikih izbornih prevara, a baš ja dolazim iz grada gdje je to bilo na izborima 2016. godine dostiglo svoj maksimum. Tako da 1/3 glasača Bara je zapravo bila nastanjena u Njemačkoj, u Luksemburgu i u zemljama u okruženju Crne Gore. Tih dana je naš grad bio prepun građana koji su se pojavljivali isključivo kad je u pitanju izborni dan ili dan prije toga. Imali su oni i neke povlastice koje nisu mogli da priušte sebe građani Bara, odnosno građani Crne Gore. Od toga da su 2006. godine dobijali mogućnost gradnje objekata bez građevinskih dozvola i sa zabranom intervencije građevinske inspekcije jer zaboga oni su bili ti koji su donijeli državi Crnoj Gori one odlučujuće glasove. Nije samo Bar bio u pitanju tu je i Podgorica i Bijelo Polje i Berane i Pljevlja. Vidjeli smo da je to bilo i u Nikšiću situacija da Herceg Novi je takođe imao te glasače koji su glasali u izbornom ciklusu od četiri godine na tri ili četiri izborna mjesta. To je omogućio ovaj zakon kojim se liberalizovala potpuno mogućnost Registra prebivališta ili boravišta bez obaveze da imate nekretninu, bez obaveze da imate ugovor mogli ste se prebacati iz mjesta u mjesto i samim tim narušavati izbornu volju građana.

Zakon o registru prebivališta i boravišta je uslov, koji je zapravo preduslov za popis stanovništva u Crnoj Gori. Kad se budu uporedili popis stanovništva i ovaj zakon i prijavljeni po ovom zakonu i po popisu stanovništva čini mi se da ćemo tada dobiti i jedan pošten birački spisak, a do tada sigurno ćemo imati ove mogućnosti koje su sada u Šavniku. Mislim da je Crna Gora i željna i vrijedna toga da dobije birački spisak onakav fer koji bi omogućio da sve partije koje nastupe koalicije na izborima dobiju rezultat upravo onakav kakav je to realan na osnovu glasanja. Ovo nije jedini zakon kojeg treba zamijeniti u kojem bi se malverzacije i marifetluci Demokratske partije socijalista spriječile. Mislim da smo po ovom pitanju i zakasnili. Možda je ovo trebalo rešavati odmah nakon avgusta mjeseca 2020. godine, i tu vidim dio naše

krivice, ali u svakom slučaju bolje ikad nego nikad. Pa, evo neka se danas desi jedna od promjena koja će biti nabolje za građane Crne Gore. Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (21.12.22 10:45:21)

Zahvaljujem, poslaniku Đurović.

Sada riječ ima poslanica Milosava Paunović, ispred Kluba Socijalističke narodne partije. Izvolite, poslanice Paunović.

MILOSAVA PAUNOVIĆ (21.12.22 10:45:31)

Koristiću vrijeme kluba, trudiću se da ispoštujem sve to vrijeme.

Dakle, ovaj zakon koji je danas pred nama jeste peglanje grešaka, peglanje grešaka Demokratske partije socijalista, peglanje grešaka Ustavnog suda koji je otišao na ruku Demokratskoj partiji socijalista i srodnim partijama i njihovim zakonskim rješenjima i onome što su oni svo vrijeme protežirali u Crnoj Gori kako bi osvajali lokalne izbore u gradovima Crne Gore.

Ovo je dokaz da smo trebali svi zajedno da poradimo na zakonskom rješenju objedinjavanju izbora u jednom danu. O tome ovdje neprestano pričam, postajem i dosadna građanima Crne Gore, ali ovo je dokaz da ono što pričaju moji prethodnici 30 godina je trebalo da se uradi. Ne odjednom, kako smo govorili, nije moguće zbog vanrednih izbora i zbog svega što se dešava kao što sada vidimo, nije moguće to riješiti odjednom, ali smo bar mogli napraviti prvi korak ka tome da se izbori dešavaju u jednom danu. Da su izbori sada bili i u Nikšiću i u Podgorici i u susjednim gradovima u Šavniku se ne bi ponavljali deset puta i ne bi se ljudi maltretirali i brukala se Crna Gora. Mislim da nigdje u svijetu nema ove situacije da se u jednoj lokalnoj samoupravi ponavljaju izbori iz nedelje u nedelju, čak su na društvenim mrežama jedna šala ljudi pisali još pet izbora u Šavniku pa Nova godina. Znači, zaista jednu situaciju smo dozvolili potpuno neprimjerenu.

Nekada je čak i u tom starom socijalizmu gdje je zavisi da li je neko pristalica te ideologije ili nije, ali se vodilo računa tada. Vodilo se računa iako je bio to jedanopartijski sistem ipak kada se prebacivalo iz grada u grad trebalo je da lice ima obezbijeđen posao i riješeno stambeno pitanje. Znači, čak i u takvom sistemu. Sada da imamo navodnu demokratiju, da imamo ovoliko partija koje učestvuju u političkim utakmicama, imamo rešenja kakva imamo. Imamo rešenje po aktuelnom zakonu da može kako kome padne napamet danas osvanemo u Beranama sutra da se prebacimo u Bijelo Polje zašto kada tamo nemam posao, zašto kada tamo nemam nekretninu, ni rodbinu, ni prijavljenu adresu, jednostavno sloboda kretanja pa mi može biti. E, sada to je ono što se dešavalo u Crnoj Gori, što se dešavalo proteklih 30 godina, a nije isključeno da će se dešavati i u narednom periodu.

Poštovani građani, političko vrijeme Demokratske partije socijalista je, kao što vidite, prošlo. Na svakim lokalnim izborima oni gube. Takođe, bliži se i predsjednički izbori pa neće više imati ni predsjednika države, ali ovi zakoni se ne donose protiv Demokratske partije socijalista, biće politike u budućnosti, imamo mi i nove Demokratske partije socijalista u pivoju, rekla bih ja, imamo. Odstupnica onih slojeva, da kažem, članova Demokratske partije socijalista koji nisu ogrezli u kriminalu, ali koji su i te kako stekli određena materijalna dobra koja tom odstupnicom žele da sačuvaju, a narod neka vidi na šta mislim. Vidimo izborne liste u svakim gradovima, vidimo kojih članova najviše ima na tim izbornim listama, upravo bivših članova Demokratske partije socijalista, pa neka malo razmisle glavom da li će dozvoliti da poslije DPS-a ponovo dođe DPS.

Ono što treba da odgovorimo i što treba da bude ključno u ovdje, naravno gospodin Koprivica je predložio, odnosno klub poslanika, gospodin Koprivica je izvjestilac, predložili su zakonsko rešenje gdje crnogorski državljanin može prijaviti prebivalište, odnosno prijaviti promjenu prebivališta, ali na osnovu priloženog dokaza o svojini ili susvojini na stanu, kući, nekoj nekretnini ili ako nema tu svojinu makar o potpisanom ugovoru sa stanodavcem da je zakupio određeni stambeni prostor gdje će živjeti u tom gradu gdje je prijavio svoje prebivalište. Pa, ne bi se desile sad ove situacije u Šavniku da čovjek ima, koji je prijavio uredno, da ima 30 ljudi, kolko već, na svojoj adresi niti poznaje te ljude niti je preduzeto bilo šta da se ta situacija riješi. E, sada mi smo tražili, odnosno Klub poslanika Socijalističke narodne partije prije jedno mjesec dana, od 1.10. smo tražili, ima više, od Ministarstva unutrašnjih poslova odgovore na ključna pitanja. Te odgovore sada neću čitati jer su obimni i nemam vremena za to, ali ključna pitanja su recimo koliko je birača na dan taj i taj upisano u birački spisak za opštine Podgorica, Bar, Cetinje itd. Koliko je birača upisano na dan kada su raspisani izbori za navedene opštine, odgovor koji smo dobili jeste da u svakom gradu gdje smo tražili podatke o tome da li ima novopridošlih, da li ima izbornih turista da se desila situacija da ih ima, u Podgorici 942 recimo, u Šavniku 292 znači 292. Podgorica opet je veliki grad pa je to recimo i teže kontrolisati, ajde pročitacu po gradovima: Budva 185, Danilovgrad 145, Kolašin 27, Plav 53,

Plužine 14, Rožaje 47 itd. Znači, od svih ovih opština skoro pa najviše, ako izuzmemo opet Podgoricu naravno zbog broja stanovnika, ima u Šavniku. Znači, ljudi jedno malo planinsko mjesto gdje svako svakog zna, kao u Beranama na kraju krajeva Bijelo Polje, Kolašin znaju se tu ljudi, Crna Gora je mala, znaju se na nivou Crne Gore, a kamoli tamo, 292 nova lica su upisana u Šavnik i sada ljudi hoće da kažu da ti ljudi ne krše zakon i da su ti ljudi eto došli imaju slobodu, da se kreću gdje hoće i imaju slobodu da ostvare svoje biračko pravo, naravno da imaju, ali ne kršeći zakon. Umjesto da ganjamo ove ljude koji krše Zakon o promjeni pribivališta i boravišta mi ganjamo ljudi koji sprečavaju u tome. Na žalost, zakonska ograničenja su takva i trenutno organi moraju poštovati ova koja su na snazi.

Drugo pitanje, koliko lica je prijavilo pribivalište i boravište iz kojih su opština ta lica došla, skraćću to su uglavnom okolne opštine, evo vidimo Šavnik najviše Nikšićana, da su bili u Beranama kao što biva bilo bi iz Plava, iz Bijelog Polja iz Rožaja itd. Znači, to su Podgorica naravno Podgorica da kažem "krpi rupe" gdje god ima u kom gradu jer se ljudi ne poznaju, ne poznaju Podgoričani i idu jednostavno tamo, i kada budu djeca sutra pitala tog čovjeka čime se tata bavio, tata išao za 100 eura da glasa po gradovima, zloupotrebjavajući izbornu zakonodavstvo i u opšte zakone, ja ne znam kako ti ljudi mirno spavaju, kako imaju što bi naš narod rekao obraza da to rade. Dalje, da li je MUP vršio terenske promjene lica kojih u prijavila pribivališta i šta je utvrđeno, e tu imamo zakonska ograničenja, MUP mora da poštuje slobodu kretanja, zagarantovanu aktuelnim zakonom i oni jednostavno po ovom zakonu ne mogu da učine ništa, ljudi imaju opravo na kraju krajeva službenik dođe tamo, on kaže ja sam ispoštovao zakon, ja imam pravo, nemam nikakvo zakonsko ograničenje i doviđenja prijatno. Dalje, s obzirom da Zakonom o registrima pribivališta i boravišta nije propisan rok za odobravanje zahtjeva promjene pribivališta tih lica, da li primjenjujete zakonski rok za rješavanje tih zahtjeva 30 dana propisanih? Taj rok od 30 dana koji je propisan se ne primjenjuje, bukvalno su rješenja donosena za pet dana od predavanja zahtjeva za promjenu prebivališta i boravišta i ti su ljudi mogli slobodno da se kreću gdje hoće. Ovdje stupa na snagu Ustavni sud kao produžena ruka, to se često koristi ne volim tu kovanicu, ali je zaista tako je kako jeste, da odbrane tekovine DPS-a, tekovine izvornog turizma i Ustavni sud kaže, da nije u redu da se ima zakonsko ograničenje zakonski rok od šest mjeseci, već jednostavno moramo poštovati slobodu kretanja, kršeći sve ostale slobode ljudi, i dozvoljava da bez ikakvog zakonskog roka i uslova ljudi šetaju po Crnoj Gori glasaju đe im se kaže. Eto zato treba Ustavni sud, da se riješe sve ove dileme koje su nastale, ali naravno nekom odgovara više okupljanje građana braneći Ustavni sud umjesto da ti njihovi prestavnici koje pozivaju tamo koji ih okupljaju, koji čuvaju svu imovinu dođu ovdje riješemo to za pola sata ne znam kako to ne shvate jednom u svoju glavu.

Dalje, da li se među licima koji su prijavila promjenu pribivališta nalaze i lica koja su prethodnom periodu više puta vršila promjenu pribivališta između opština i koji je broj tih lica, i da li imate podatak da je neko od tih lica vršio promjenu pribivališta na prethodnim održanim lokalnim izborima prošle godine. Takođe, odgovor je obiman, a ja ću vam samo reći primjer za čim sam se ja susrela kada su bili lokalni izbori u Beranama čini mi se 2018 godine, 12 puta je jedno lice imenom i prezimenom ali ga neću reći sada ovdje iz sopstvene pristojnosti mijenjalo pribivalište, boravište, odnosno pribivalište od Berana do Andrijevice, 12 puta toku jedne godine se dešavalo da četiri, pet puta promijenili prebivalište to lice. Na kraju, evo reći ću to učinilo je krivično djelo na štetu tad srpskog naroda, pa i odgovoralo za to je to negdje možda ima pravde, dakle 12 puta može čovjek da šeta iz grada u grad. Postavili smo koliko je lice iz opštine tuženo, Opštine Tuzi, Opštine Golubovci promijenilo prebivalište u Podgorici itd., takođe ovi podaci su poražavajući. Dakle, ponoviću još jednom ključnu stvar, ostupnica DPS-a koja će doći nekad neće davijeka trajati vrijeme DPS-a ni naše ni bilo koje partije, ali biće toga, mora se na neki način riješiti. Ustavni sud koja ovakava rješenja štiti mora se riješiti, Ustavni sud koji žmuri na kršenje Ustava gospodin Đukanović po našoj inicijativi nije važno, doći će neka druga vremena, doći će Ustavni sud, ali jednostavno ne samo zakonito već i u pravu mnogo puta bačeno pod noge pravičnost i pravednost, moralne neke norme se moraju poštovati ovakvim izmjenama zakona neki red mora da se zna. Uvijek sam za slobodu kretanja, mišljenja, izražavanje mislim na ovaj ili onaj način pisanim, usmenim putem nije važno, naročito naravno za slobodu kretanja, a da se sad ne kačim na to koliko je bilo ograničenja tih sloboda kretanja u proteklom vremenu, ali se neki red mora znati. Ovim se ne rješavaju DPS, ovim se rješavaju svi novi DPS koji će doći u budućem periodu, ni ovaj zakon prije svega kao ni svaki drugi, Sveto pismo, sve je to podložno promjenama i ovome trebaju izmjene, treba nam izmjene iz Zakona odbornika i poslanika i sve to, to se nadam sve da će doći u nekom narednom periodu kada će ovi odnosi biti malo bokji, kada će ličiti na ove sada ovdje gdje svi hvalimo, sve ih glasamo, sve ja se nadam tome. Jako sam možda ne popravljivi optimisata u nekom narednom vremenu, ali od nečega se mora početi pa ako nijesmo objedinili izbore, ajde onda da krenemo da usvajamo neka kvalitetna zakonska rješenja, kako se više nikad nebi ponovilo da na adresi čovjek ima 30 ljudi koji niti zna, niti poznaje, niti zna odakle je tu. Zahvaljujem.

Zahvaljujem poslanici Paunović.

Sada riječ ima poslanik Boris Bogdanović, šef poslaničkog Kluba Demokrate - Demos.

Izvolite, poslaniče Bogdanoviću.

BORIS BOGDANOVIĆ (21.12.22 10:58:05)

Hvala, gospođo Đurović.

Poštovana Skupštino, poštovane kolegice i kolege, poštovani građani Crne Gore,

Kao što ste već imali priliku da čujete poslanici Kluba poslanika Demokrate-Demos, Mir je naša nacija, stavili su u skupštinsku proceduru Predlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o registrima prebivališta i boravišta sa namjerom da jednom za svagda zaustave izborni turizam u režiji bivšeg režima, serijskog gubitnika na svim izborima od velikog 30.avgusta 2020.godine. Ja mislim da je zaista vrijeme da se svi mi što dalje preselimo od takvih radnji, odnosno od takve politike koja je zaista uništila demokratiju u ovoj zemlji.

Poštovani građani Crne Gore, zamislite tu činjenicu da je u biračkom spisku Opštine Šavnik upisano 1968 birača, a trebalo je da bude upisano 1631 birač. Zato što su partije gubitnici, serijski gubitnici na svim dosadašnjim izborima, nakon velikog 30.avgusta 2020.godine, uspjeli da presele i da upišu u birački spisak dodatnih 337 birača iz drugih opština u ovoj opštini. Dakle, 17% od ukupnog biračkog spiska ili ukupnog broja upisanih birača u birački spisak Opštine Šavnik su preselili iz drugih opština u Opštini Šavnik, odnosno jednu šestinu tog biračkog spiska, pa se pitamo zaista da li je Demokratska partija socijalista partija ili je to služba za selidbe. Prethodno smo rekli da je i Agencija za nekretnine, očigledno da su oni i birački spisak, da su oni i MONSTAT, da su oni i Izborna komisija, da Sjeverna Koreja ima Demokratsku partiju socijalista Crne Gore nebi na izborima na svim biračkim mjestima izlazilo 100% birača, jer tamo ne smije jedan ostati doma, kod ovih naših bi izlazilo 117% jer za njih je 100% očigledno malo to dokazuju naravno izbori u Opštini Šavnika. Prema svim statističkim pokazateljima Opština Šavnik je opština iz koje se masovno odlazi, osim pred izbore u kojoj se masovno dolazi kao na olimpijadu. Nasele jedno olimpijsko selo na mjesec dana demografi sa čarobnim štapićem. Će oni okom tu novi stanovnik skokom nekakvim novi izborni turistički standard, tako da pored ovog standardnog turizma mi smo očigledno postali šampioni u ovom izbornom turizmu, ali vam obećavamo, poštovani građani Crne Gore da ćemo postati šampioni u sprečavanju njihovih zloupotreba, spriječićemo velike seobe po Crnoj Gori iz opštine u opštinu od strane bivšeg režima i Demokratske partije socijalista Crne Gore. Spriječiti, poštovani građani Crne Gore, jer ovaj aktuelni zakon o registrima prebivališta i boravišta nije donesen da bi se obezbijedila tačnost podataka o registrima prebivališta i boravišta nego sasvim suprotno da bivši režim pokuša da sa nekoliko stotina nomada koje sele iz opštine u opštinu po kušaju pobijediti u svakoj opštini. Profesionalnih nomada renta birača i ti renta birači nijesu samo društveno zabrinjavajuća pojava, nego jedan cirkus sa nesagledivim posledicama. Ismijavate Šavničane, poštovana gospodo iz bivšeg režima, ubjeđujući ih i uvjeravajući ih da su ljudi koje nikada nijesu sreli, ne samo u Šavniku nego u čitavoj Crnoj Gori nikada, njihove prve komšije, prag do praga, samo oni to naravno nijesu znali do ovih izbora. Vi ste, gospodo, politička uvreda za Šavnik i politička uvreda za cijelu Crnu Goru koju zaista ne možemo promijeniti i ne želimo da vas mijenjamo iz prostog razloga što to nije ni moguće. Mi prosto želimo da mijenjamo sistem vrijednosti, a to više nikada i nikom ne padne na pamet da vrši ovakve radnje, da članska karta više nikada ne bude važnija od lične karte, to je prosto naša obaveza, jer ako to ne učinimo i ako to zaista ne uradimo ovim zakonom, izmjenama ovog zakona onda smo zaista u velikom problemu. I kada su u pitanju tema noverzacije one prestaju danas. Prestaju na ovoj sjednici Skupštine Crne Gore zato što se uvodi ovim zakonom obaveze da birač prilikom podnošenja prijave za promjenom prebivališta mora da da i izjavu da se nastanio na toj adresi i sa druge strane mora da podnese i dokaz da živi na toj adresi i da će se zaista nastaniti na toj adresi. Dokaz gospoda iz bivšeg režima. To će sada biti obavezno.

I sa druge strane, propisuje se obaveza Ministarstva unutrašnjih poslova da 15 dana od momenta sumnje da se radi o netačnim podacima koji su navedeni u prijavi za promjenom prebivališta naloži i zahtijeva od Uprave policije da izvrši terensku provjeru tih podataka, i ako Uprava policije utvrdi da podnosilac prijave ne živi na toj adresi, obavezuje se Minustarstvo unutrašnjih poslova da odbije tu prijavu. I sa druge strane postrožavaju se svakako i kazne za slučaj fiktivnih promjena prebivališta.

Igre danas na ovoj sjednici Skupštine Crne Gore prestaju, igara više nema. Zaista ste mislili da tim šibicarskim metodama, tim forama skupljenim u dvorištima osnovnih i srednjih škola da nas možete preigrati. Pa nijesmo mi baš ispali tako lagano iz forme, mi smo se decenijama spremali za ovu borbu, mi smo decenijama u izbornom ringu bez pravila, mi smo decenijama u ringu bez pravila i u ringu prevara smišljali i proizvodili pravila. Mi smo se na žalost navikli na vaše prevare, na žalost navikli na vaše prevare,

jer smo morali da se takmičimo i u takvom ambijentu bez ikakvih pravila sa puno prevara. I to više zaista ne dolazi u obzir i na takve stvari više apsolutno ne pristajemo.

I sa druge strane, mi zaista nijesmo imali izbora, osim da se pripremimo za ovu olimpijadu sprečavanja izbornih prevara. Na takve stvari smo se spremali, na takve stvari smo se pripremali, upravo sprečavajući te vaše izborne prevare koje u stoprocentnom smislu nijesmo mogli da spričimo, nego smo ih pobijedili u brojnim opštinama i naravno 30. avgusta 2020. godine, tako da vi gospodo ne znate sa kim imate posla. Ovaj zakon je kao i dobra brava na vratima. Ona se ne stavlja za profesionalne provalnike nego za obične ljude kako bi ih spriječili da postanu profesionalni provalnici, tako je sa svim dobrim zakonima, a siguran sam i ubijeđen sam da je i ovaj jedan od njih. Eto toliko i hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (21.12.22 11:05:47)

Zahvaljujem poslaniku Bogdanoviću. Sada riječ ima poslanik Suljo Mustafić. Izvolite, poslaniče Mustafiću.

SULJO MUSTAFIĆ (21.12.22 11:05:57)

Zahvlajujem, predsjednice.

Predložene izmjene i dopune Zakona o registrima prebivališta i boravišta kako je predlagač obrazložio, čini mi se imaju jednu vrlo prihvatljivu dimenziju koja je namijenjena da se eliminiše jedna pojava koja već duži niz godina postoji u našem izbornom procesu, a to je da se pred svake izbore pojave određeni glasači, birači na prebivalištima na kojima do tada nijesu obitalavali, nijesu živjeli koje pogotovo u manjim mjestima niko ne poznaje. I naravno, mislim da su takvu vrstu izbornog turizma, odnosno njegovog benefita koristili brojni politički subjekti, naravno oni koji su bili već , oni su imali više mogućnosti, a predpostavljam da oni koji su imale manje mogućnosti to su manje i radili.

Ono što je definitivno činjenica, a to je bar koliko sam ja u saznanju da ni jedan glasač Bošnjačke stranke nikada nije promijenio prebivalište zbog izbornog turizma, da bi promijenio izbornu volju bilo u kom mjestu, bilo u kojoj opštini ili na kom dijelu Crne Gore.

Siguran sam u tu činjenicu isto kao što sam siguran u činjenice da se na ovakav način zaista obesmišljava izborna volja i naravno izborni proces se dovodi pod znak pitanju a pogotovu tamo gdje su u pitanju manja i biračka mjesta, manje i opštine, jer mali broj glasača, odnosno birača utiče na izbornu volju na konačan ishod izbora. U tom smislu su izmjene ovog zakona prihvatljive i ja ih kao takve vidim i posmatram, naravno imajući i ono što su propisi ili ono što regulativom Evropske unije, tako da treba vidjeti i tom dijelu koliko su one sa time usklađene.

Međutim, kada sam analizirao ove izmjene, a čuo sam i neke ideje koje su vezane za neke druge izmjene registar prebivališta i boravišta, koje se tiču nekih drugih stvari u tim registrima, a čule su se i danas u ovoj plenarynoj sali, a tiču se eventualnog brisanja iz registara državljana Crne Gore koji imaju svoje prebivalište u Crnoj Gori, a koji privremeno žive u inostranstvu, naša dijaspora, naših iseljenika, odnosno ljudi koji su na privremenom radu u inostranstvu smatram da što se Bošnjačke stranke tiče nikada nećete imati sagovornika na tu temu iz više razloga.

Prvenstveni razlog je što su ti ljudi koji su odsutni privremeno iz Crne Gore zapravo naši rođaci, prijatelji, braća, sestre i tako dalje, koji privremeno su odsutni iz Crne Gore, a koji se nikada nijesu odjavili niti se odjavljuju i dolaze više puta u Crnu Goru tokom godine i stanuju na tim prebivalištima stotinama godina imaju svoju imovinu, plaćaju porez u Crnoj Gori buhvalno i žive u Crnoj Gori i smatam ako postoje takve ideje, a nijesam ih čuo od predlagača nego od nekih drugih diskutantata tokom ove rasprave da nećete imati sagovornika u Bošnjačkoj stranci i naravno smatram da takve izmjene neće imati ni podršku većeg dijela Parlamenta. To su za nas nedopustiva razmišljanja, razumijemo zaista potrebu uređenja biračkog spiska, razumijemo potrebu da se utvrdi koliko tačan broj ljudi živi i stanuje u Crnoj Gori, ali gospodo ne možemo dopustiti da ljudi koji su privremeno odsutni iz Crne Gore, koji se nalaze na privremenom radu, koji žive u Luksemburgu, u Njemačkoj, Švajcarskoj, koji žive u Sloveniji, u Bosni, u Hrvatskoj, Srbiji i tako dalje da se njihovo biračko pravo ukida zato što trenutno nijesu u Crnoj Gori, što su zbog potreba posla, potreba trenutnih okolnosti se našli i na na drugoj adresi.

Dakle, takva praksa bi za nas bila ukoliko bi se uvela naravno nedopustiva, smatramo da bi to bilo zaista diskriminatorski prema tim ljudima koji se nalaze u u useljentištvu na osnovu dijaspore koji su privremeno odsutni iz Crne Gore i naravno takva praksa ne bi imala našu podršku. Govorim samo hipotetički naravno znajući da gospodin Koprivica u svom obrazloženju nije govorio o toj dimenziji zakona već o ovoj samo konkretnoj jednoj koja se tiče izbornog turizma, odnosno seljenja birača iz opštine u opštinu pred izbore ili pred neke najavljene izbore.

Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (21.12.22 11:10:59)

Zahvaljujem poslaniku Mustafiću.

Kao predlagač, imali smo dogovor da ne budu uvodna izlaganja već da se vrijeme koristi ukupno raspoređeno za poslanike.

U svakom slučaju, predstavnik predlagača ima pravo na komentar uvijek. Poslaniče Koprivica, izvolite.

MOMO KOPRIVICA (21.12.22 11:11:30)

Zahvaljujem, predsjednice.

Htio sam kao predstavnik predlagača da prokomentarišem nekoliko teza koje su se čule tokom izlaganja. Želio bih naravno, prije svega da u ime Poslaničkog kluba Demokrate - Demos, zahvalim svim diskutantima. Ono što je značajno reći, a krenuću od ovog posljednjeg, što je uvaženi kolega Mustafić rekao, vi ste tu u pravu, mi nijesmo nijednom riječju pomenuli pitanje birača koji su upisani u birački spisak, a nalaze se na privremenom boravku i radu van zemlje jer je taj privremeni boravak van zemlje, legalan, dozvoljen i on nije predmet ove naše zakonske intervencije. Ova zakonska intervencija koju vršimo odnosi se isključivo na međuopštinska seljenja birača, na promjene prebivališta unutar Crne Gore iz jedne u drugu opštinu, jer se to radi ne radi stvarnog nastanjenja, ne radi ostvarivanja životnih interesa, što je legalno i gdje slobodu treba pospješiti, nego se to radi, radi sticanja prava koja ne pripadaju davanjem lažnih podataka o prijavljenoj adresi stanovanja ili radi izbjegavanja nekih obaveza. Niko se ne pita ako postoji mogućnost fiktivne promjene prebivališta unutar Crne Gore, koliko je tek moguće na taj način izbjegavati poreske obaveze, fiskalne obaveze i razne druge obaveze koje su predviđene pravnim sistemom.

Dakle, onda nećemo imati koherentan pravni sistem, nego ćemo imati sistem smicalica gdje se izbjegavaju obaveze i stiču prava koja ne pripadaju po zakonu i po prirodi stvari onome koji u tome učestvuje. Vi ste sami kazali da se to od nas nije čulo, neće se ni čuto, zato što se ovaj zakon ne odnosi na to. Razlika je između birača koje ste vi pomenuli i birača koji su izborni turisti, zato što su birači o kojima vi govorite već upisani u birački spisak, ali se nalaze na privremenom boravku radu u drugoj državi, vrlo često zbog ekonomskih razloga na žalost omladina Crne Gore je prisiljena da potraži posao van granica naše zemlje ide trbuhom za kruhom, a oni nijesu dalinetačne podatke o tome gdje žive, kada su se prijavljivali, oni su i dalje na kućama koje su gradili ili gradili njihovi roditelji gdje žive itd.

Ovaj predlog zakona se odnosi na nešto sasvim drugo, gdje onaj ko podnosi prijavu promjene prebivališta dovodi u zabludu nadležni državni organ, prezentujući im neistinite podatke o nastanjenju. Dakle, to je velika razlika i u vezi sa tim želim samo još jednu stvar da razjasnimo u očima javnosti se možda kreira neka pogrešna slika da je ovo što se dešava zapravo pravno dozvoljeno, nego se samo radi o zloupotrebi nedovoljno dobro definisanih pravnih normi, to nije tačna tvrdnja. Ovo što se radi je već pravno nedozvoljeno, to je zabranjeno Krivičnim zakonikom Crne Gore.

Nemojmo da zanemarujemo da su krivična djela zapravo zabrane određenog ponašanja kakvog ponašanja protiv pravnog i društveno opasnog. Još jednom ću citirati član 415 Krivičnog zakonika Crne Gore "Ko dovođenjem u zabludu navede nadležni organ da u javnoj ispravi zapisniku ili knjizi ovjeri što god neistinito što može da služi kao dokaz u pravnom saobraćaju kazniće se zatvorom od tri mjeseca do pet godina. Kaznom iz stava 1 ovog člana, kazniće se i ko ovakvu ispravu zapisnik ili knjigu upotrijebi i ako zna da su neistinite".

Dovdedeni su u zabludu nadležni državni organi, davanjem neistinitih podataka o stvarnoj adresi stanovanja i nastanjenja, a radi upisa u javnu ispravu kakav je birački spisak, registar prebivališta i boravišta i to treba da služi kao dokaz u pravnom saobraćaju i ta netačna prijava prebivališta im služi kao dokaz u pravnom saobraćaju da konkretno žive u toj i toj opštini gdje imaju tu biračko pravo.

Ovo ponašanje je već eksplicitno zabranjeno Krivičnim zakonikom Crne Gore, problem je samo što određeni državni organi ne rade efikasno svoj posao i neophodno je onda ovim dodatnim zakonskim izmjenama pojačati odnosno poboljšati preventivne mehanizme za sprečavanje takvih rekao bih evo i praksa pokazuje masovnih pojava i završavam komentar. Na žalost nije došlo do zakona o objedinjavanju lokalnih izbora došlo je do zakona u odlaganju lokalnih izbora, da se održavaju izbori u jednom danu što smo potencirali u dobroj mjeri bi se ovaj problem riješio, ali postoje tu političke poteškoće, skoro svi saglasni da je to rješenje neophodno i konačno građani Crne Gore su imali priliku da kada je u pitanju Zakon o lokalnim izborima vide zvaničnu ocjenu crnogorskih institucija jedine institucije ovlašćene za normativnu kontrolu ustavnosti zakona i drugih pravnih akata, a to je Ustavni sud, nije samo subjektivni

osjećaj da je taj Zakon o odlaganju lokalnih izbora neustavan, nego je to utvrdio Ustavni sud, a sada o ustavnosti govore oni koji su do prije par mjeseci koliko prije par mjeseci samo donijeli taj neustavni Zakon o odlaganju izbora omogućili svojim lokalnim funkcionerima vlast u nekoliko crnogorskih opština, ali i pospješili ovaj izborni turizam. Jer, se dobilo dodatno vrijeme za ove fiktivne promjene prebivališta.

Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (21.12.22 11:17:40)

Zahvaljujem poslaniku Koprivici.

Da li će poslanik Mustafić, koristiti pravo odgovora na komentar? Neće.

Zahvaljujem.

Nastavljamo dalje, po redosljedu prijavljenih riječ ima poslanik Jovan Jole Vučurović.

Izvolite, poslaniče Vučuroviću.

JOVAN VUČUROVIĆ (21.12.22 11:18:21)

Hvala.

Nema sumnje da je ovaj dosadašnji zakon bio jedan od onih koje u proteklom periodu bivši režim koristio za izborne malverzacije i ta grupacija je i u porethodnom periodu koristila namjerno izazvane slabosti toga zakona, posebno u manjim opštinama, ali mi se čini da to nije bilo u fokusu prethodnih godina i ako kao što reče gospodin Koprivica znali smo mi za te malverzacije od sjevera pa do mora naravno, a onda je eto kao što rekosmo sve je eskaliralo u Šavniku kada je uoči izbora u toj opštini broj birača povećan za skoro 30%, pa se pokazalo da je sve što smo tvrdili prethodnih godina na žalost i decenija pokazalo se kao tačno, a posebno smo uvjerali one koji nijesu vjerovali da to postoji. Jer u Crnoj Gori još postoji jedan broj građana koji ne mogu da vjeruju koliko Demokratska partija socijalista može daleko da ode u malverzacijama, ali kada je Demokratska partija socijalista u pitanju onda svaki građanin mora da zna da su oni spremni i na svaku vrstu prevare, svaku vrstu mahinacije, zloupotrebe i zaista su što se tiče mnogih stvari posebno što se tiče malverzacija na izborima oni bili veliki majstori već decenijama i eto kad nijesu znali da vode državu, znali su dobro da učestvuju u tim malverzacijama i u tim prevarama.

Ovo što se dešava u Šavniku koji je ovdje naravno potenciramo kao jedan eklatantan primjer prevare i mahinacija, u stvari je samo ogoljeni primjer na koji način funkcionise Demokratska partija socijalista kao političko kriminalna organizacija. Dakle, ovdje se pokazuje taj njihov karakter na koji mi upućujemo godinama, a ovdje se plastično pokazuje kako funkcionise takva jedna organizacija. Jer, taj izborni turizam je samo jedan iz korpusa takvog ponašanja DPS-a, iz korpusa zloupotreba, kriminalnih nečasnih radnji, rekao bih.

S druge strane, moram da istaknem, što se tiče Šavnika, imamo jedan časni, dostojanstveni otpor građana te opštine kako i priliči tom kraju, otpor sramnoj namjeri DPS-a da mijenja izbornu volju građana i to će tako biti i ubuduće, da pošaljemo i tu poruku. Meni je sada ovdje skandalozan drugi dio ove teme, a odnosi se na jedan dio javnosti u Crnoj Gori, pa i dio analitičara, dio medija, dio NVO sektora koji nekako pokušavaju da karikiraju ovaj krajnje težak problem u kome se nalazi ne samo Šavnik nego Crna Gora. Pokušavaju se ovdje narugati situaciji u Šavniku koja je, kao što rekoh, krajnje ozbiljna, ne želeći da shvate da se upravo na tim izborima vodi jedan dio glavne borbe za izborna pravila i za slobodu izbora u Crnoj Gori, a u Crnoj Gori nikada nije bilo slobodnih izbora. Bolje da se ti veleumi i ti stručnjaci bave tom činjenicom da Crna Gora niti je ikada imala slobodno sudstvo, niti je ikada imala slobodno tužilaštvo, nikada nije imala slobodne izbore i bolje da se bave tim nego da se rugaju situaciji u Šavniku i uopšte da se rugaju mještanima te opštine. Dakle, da potpuno ozbiljno shvate ovu situaciju, a posebno da se ne usuđuju da izjednačavaju one koji brane izbornu volju građana, one časne Šavničane koji su spremni, što se kaže, da istrpe i da popiju i krivične prijave kako bi zaštitili svoje dostojanstvo i dostojanstvo svoga plemena i svoje opštine, da ih izjednačavaju s kriminalnom organizacijom Demokratske partije socijalista i posao s njihovom akcijom dovođenja ljudi iz drugih gradova da glasaju u Šavniku. To se ne može uporediti. Nijesmo i nikada nećemo biti isti s Demokratskom partijom socijalista jer nisu isto čestiti i pošteni ljudi s onima koji su spremni za 50 ili 100 evra da se umiješaju u izborne mahinacije i da budu oruđe u rukama jedne kriminalne organizacije kakva je Demokratska partija socijalista.

Primjer Šavnika, kao što rekoh, može se posmatrati i šire kao dio ukupnog korpusa mahinacija koje DPS koristi decenijama, što može da znači, što može da implicira i što jeste, u stvari, istina da je svake izbore do sada i referendum i izbore, Demokratska partija socijalista teško pokrala. Svaki njihov tzv. izborni uspjeh bio je rezultat krađe, malverzacija, prevara i ucjena, bilo da se radilo o kupovini ličnih karata, izbornim turizmom, dakle svim drugim čime se Demokratska partija socijalista koristila ovih 30 godina, uz

podršku mafije, uz podršku državnog aparata, tužilaštva, sudstva, Tajne policije. Nakon svih tih kriminalnih nezakonitih radnji mi čujemo onoga poznatog kvadratagoniča Jefta Erakovića sinoć kako priča o izdaji i lopovima, a taj isti je dio politike koja je najviše izdala Crnu Goru i taj isti je dio partije koja je isključivo prepoznata po lopovluku, dio takve partije i on priča sinoć ohrabren o takvim stvarima. Dakle, nema sreće Crnoj Gori dok se Demokratska partija socijalista uopšte o bilo čemu pita. Nadam se brzom nestanku toga političkog krila mafije s političke scene Crne Gore. Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (21.12.22 11:25:15)

Zahvaljujem poslaniku Vučuroviću.

Sada riječ ima poslanik Maksim Vučinić, a da se pripremi poslanica Božena Jelušić.

Izvolite, poslanice Vučiniću, vaše vrijeme.

MAKSIM VUČINIĆ (21.12.22 11:25:27)

Zahvaljujem, predsjednice.

Poštovane kolegice i kolege poslanici, uvaženi građani,

Evidencije prebivališta moraju vjerno prikazivati broj građana sa stvarnim mjestom nastanjenja, a ne biti tabele s fiktivnim prebivalištem. Kome uopšte odgovaraju u ovoj zemlji fiktivni podaci. Kako možemo imati bilo koju tačnu informaciju iz državne evidencije ili iz neke opštine ako imamo fiktivne podatke.

Situacija u Opštini Šavnik je jasno pokazala ono što se već dugo zna u Crnoj Gori. Jasno je razotkrila jednu od metodologija Demokratske partije socijalista kako je ona svih ovih godina političkim inženjeringom i raznim izbornim mahinacijama opstajala na vlasti. Ovaj izborni turizam ili, bolje reći, nadturizam koji je ogolio ovu neustavnu i antidemokratsku metodologiju Demokratske partije socijalista jednostavno se mora zaustaviti. Čestitam građanima Šavnika koji su odgovorni i koji jednostavno ne dozvoljavaju da se o njihovoj budućnosti odlučuje iz političkog krila mafije koji ne dozvoljavaju da im ovi izborni turisti određuju sudbinu.

Izmjene ovog zakona uvode stavove koji na detaljniji način definišu i upotpunjuju pitanja promjene prebivališta, ali takođe i predviđa kontrolni mehanizam. Glasanjem ovih izmjena zakona mi na neki način ojačavamo izborno zakonodavstvo. Ovo je korak ka, po mom mišljenju, reformi izbornog zakonodavstva. Ovo je, takođe, situacija gdje se vidi koliko je potrebno da imamo popis, koliko su nam potrebni egzaktni podaci, a takođe bi se moglo reći koliko nam je potrebna jedna Vlada koja će sprovesti neophodne reforme koje smo obećali prije 30. avgusta 2020. godine.

Mi smo navikli, kao što reče jedan kolega prije, da se borimo u igri bez pravila. Siguran sam da političke snage koje su protiv Demokratske partije socijalista imaju više nego što je dovoljno da pobijede Demokratsku partiju socijalista i njene satelite. To svi ovi izbori govore. Međutim, neophodno je da imamo jedne demokratske izbore. Neophodno je da konačno taj izborni proces bude jedna normalna pojava u državi, da se onemogućući izborni inženjering, da se onemogućuće one sve metodologije kriminalne Demokratske partije socijalista. Iz tog razloga, mi ćemo u narednom periodu formirati Vladu koja će voditi proces u državi do narednih prvih demokratskih izbora.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (21.12.22 11:29:53)

Zahvaljujem poslaniku Vučiniću.

Sada riječ ima poslanica Božena Jelušić, a da se pripremi potpredsjednica Bošnjak.

Izvolite, poslanice Jelušić.

BOŽENA JELUŠIĆ (21.12.22 11:30:04)

Zahvaljujem, poštovana predsjednice.

Crna Gora je jednom bila jedinstvena izborna jedinica i onda je ona razdrobljena u lokalne samouprave koje imaju izbore u različitim terminima i tako su stvoreni uslovi za ovo što sada nazivamo izbornim turizmom i za kontinuiranu krađu izbora u svim lokalnim sredinama zahvaljujući ovoj vrsti manipulacije.

Šavnički slučaj je do kraja objelodanio jedan mehanizam koji je dosta dobro funkcionisao, kada kažem dobro ne mislim u etičkom smislu dobro, do sada. Mi sada vidimo do čega može u krajnjem slučaju

dovesti jedan ovako malignan pokušaj zloupotrebe prava da se bira slobodno i pošteno i da se Crna Gora uporno ne prodaje za 50 eura. U cjelini uvažavam etičke razloge za predlog ovog zakona i za pokušaj da se riješi nekako sve ono što je pokazao šavnički slučaj.

Međutim, pitam se zbog čega se to ne rješava radikalno i na način na koji je jedino moguće, najveći broj, ne sve, zloupotrebe riješiti. To znači zašto Crna Gora ne donese zakon o izborima u jednom danu. To je ono što liječi problem. Dakle, mi imamo gangrenu, pa ćemo da otkinemo parče noge koje je pojela gangrena, a ostavićemo ono koje nije. Zašto to kažem. Ovaj zakon je izrazito birokratizovan zakon. Govorim kao majka dvoje djece koja su u inostranstvu, koja treba kao pit bul terijer da odjavljuje i prijavljuje. Moja djeca nemaju pravo glasa u drugoj zemlji nego samo u ovoj zemlji. Nemaju ni državljanstvo druge zemlje iako je ona tamo udata. Oni jedino mogu da glasaju ovdje jer nemaju nigdje drugo mjesto da glasaju ako žele da biraju, ovdje im živi porodica, ovdje žive oni kada dolaze i odlaze. Moram u osam dana, u 90 dana, u deset dana, za 200 eura kažnjena, za ovoliko kažnjena, da dolazim u priliku da mi uopšte ne rješavamo problem koji imamo, mi ne rješavamo Šavnik. Stvaramo sistem kroz koji će propasti prava mnogih građana. Zbog toga, zaista smatram da umjesto ovakvog zakona je trebalo donijeti zakon koji jedini i isključivo rješava problem. Jer, na ovaj način, izgleda, ne da mi rješavamo problem koji je projektovao i realizovao DPS nego kao da koristimo određene benefite tog projekta, pa sankcionišemo pojedine djelove na mala vrata. Budimo poštteni. Izbori u jednom danu. Zakon o izborima u jednom danu. Niko niđe neće putovati u izborni turizam. Ako se uhvati za 50 eura, svi mi znamo da se za 50 eura prodavala i lična karta i glas i zastiđe s kojim smo živjeli zbog takve prodaje predugo je trajalo. Međutim, ovo je parcijalno rješenje u čiju dobronamjernost nijednog trenutka ne sumnjam, ali je previše birokratizovano, previše je glomazno i papirno i neće riješiti slučaj na temeljan način.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (21.12.22 11:34:36)

Zahvaljujem poslanici Jelušić.

Poslanik Koprivica kao predstavnik predlagača želi pravo na komentar.

Izvolite, poslaniče Koprivica.

MOMO KOPRIVICA (21.12.22 11:34:51)

Zahvaljujem, predsjednice.

Nakon izlaganja uvažene kolegice Jelušić, smatram da bi bilo cjelishodno da prokomentarišem određene stavove i teze. Kao prvo, zahvaljujem što ste prepoznali dobru namjeru predstavnika predlagača. Zahvaljujem što smatrate da je ovo rešenje motivisano potrebom da se iskorijeni praksa, svakako štetna, nedemokratska koja se svodi, rekao bih, ne samo na zloupotrebu prava nego i na gaženje prava. Ovo nije zloupotreba prava što se dešava nego gaženja prava. Smatramo da treba još jedan dodatan preventivan mehanizam da se spriječe te štetne nedemokratske i protivpravne prakse.

Vi ste rekli, s druge strane, da je alternativno i pravo rešenje za ove probleme zakonsko definisanje lokalnih izbora u jednom danu. Slažem se da je to najbolje moguće rešenje, da je to i najcjelishodnije i društveno najjeftinije jer bi podrazumijevalo najmanje resursa za takvo jedno rešenje konačno da se ne sprovode one besomučne političke kampanje da se mi kao političari posvetimo više javnom poslu, manje izbornim kampanjama, da se rastereti društvo. Suvišno je trošiti riječi kada je u pitanju društvena poželjnost, svrsishodnost lokalnih izbora u jednom danu.

Međutim, izbori u jednom danu su mogući samo ukoliko se promijeni Zakon o izboru odbornika i poslanika u Skupštini Crne Gore, a za to treba dvotrećinska većina. Ustav je propisao dvotrećinsku većinu za promjenu izbornog zakona. Dakle, izbori u jednom danu će biti mogući kada u ovoj Skupštini dvije trećine poslanika najmanje digne ruku za to. Mi smo 2019. godine, u okviru Odbora za sveobuhvatnu izbornu reformu, mislim na predlagače ovog zakona, partiju koja je jedan od predlagača ovog zakona, predložili i ponudili konkretna zakonska rešenja kako da dođe o do lokalnih izbora u jednom danu. To nije prihvaćeno. Zašto nije prihvaćeno. Zato što pokrovitelji izbornog turizma to ne žele. u Crnoj Gori nema dvije trećine, uvažena kolegice, u Skupštini za izbore u jednom danu zato što Demokratskoj partiji socijalista jeste potreban izborni turizam. Dakle, njima izborni turizam odgovara. Vjerujem da vašoj političkoj partiji ne odgovara, da ste protiv izbornog turizma kao i naša politička partija. Ali, to ne važi za sponzora, pokrovitelja i organizatora izbornog turizma. Oni ne žele izbore u jednom danu da bi sticali političku prednost kroz izborni inženjering, mi smo prinuđeni da tražimo odgovarajuće rešenje u okviru prava i putem prava da bi se ovaj problem kako tako sanirao i da se spriječi kompromitacija državnih organa koji se dovode u zabludu podnošenjem neistinitih prijava i vršenjem krivičnog djela iz člana 415 Krivičnog zakonika.

Dakle, ovdje se ne propisuju, moram reći, makar što se tiče našeg Predloga zakona neka dodatna birokratija nego se samo traži istinita prijava promjene prebivališta i mogućnost nadležnih organa da provjere da li je ta prijava istinita ili ne ili je neko državni organ doveo u zabludu. Državni organi koji su u zabludi ne mogu biti garant pravnog saobraćaja, ne mogu biti garant legitimiteta ovog sistema. Ne dozvolimo da neko tjera šegu s državnim organima, s državnom vlašću, sa sistemom državnim tako što će im se poturati neistiniti podaci radi sticanja prava koje vam ne pripada ili izbjegavanje obaveze koju ste dužni da izvršite. Ovako se mogu i fiskalne obaveze izbjegavati. Da li tome treba stati na kraj. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (21.12.22 11:39:43)

Zahvaljujem.

Zamolila bih vas, komentar je tri minuta, malo smo prekoračili vrijeme predviđeno za komentar. Imate pravo ukoliko želite. Poslanice Jelušić, odgovor na komentar. Izvolite.

BOŽENA JELUŠIĆ (21.12.22 11:39:59)

Član 36, promjena koja će biti - novčanom kaznom u iznosu od 30 eura do 200 eura kazni će se za prekršaj fizičko lice ako u roku od osam dana ne podnese prijavu prebivališta, prijavu promjene prebivališta, odnosno adresu, prijavu o odlasku u drugu državu i prijavu povratka iz druge države član 10, stavovi 1,2,4, 5 i 6. Sad da li neko objektivno može da fino kažnjava moju decu kad god dođu u svoju zemlju sa po 200 eura? Evo nismo do sad kažnjavani. Potencijalno svi smo u prekršaju najtežem mogućem, ja mislim cijela država. Ja jesam za to da se prestanu prodavati lične karte za 50 eura i Šavnici da prestanu, ali nisam za to da se pretvorimo potpuno u kotačiće birokratske. Neko može iz bilo kojeg razloga osvetoljubivog na primjer da se obruši na mene, pa nije prvi put. Prosto nije čini mi se adekvatan mehanizam i trudeći se da pohvatamo uslovno rečeno, ne ni uslovno rečeno lopove mi ćemo pohvatati i kazniti ljude koji ništa nisu krivi, a suštinski hoćemo. Znam, ali mi teorijski ne možemo pretpostaviti, u ovom trenutku je to radio DPS. Nek sutra budemo mi još neka veća većina, ko garantuje da neko ne bi posegnuo za izbornim turizmom. To se rješava time što se promijeni zakon i glasa se u jednom danu. Sve drugo su, pa eto nadam se da na izborima može da glasači kazne one koje im to uporno plasira, pa evo već je počelo kažnjavanje na izborima, gubitkom na izbore. Izvinjavam se prosto razmišljam iz ugla građanke i smatram da jedna prilično velika birokratizacija postupka predstavlja osnov i za kršenje i za teži pristup pravima.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (21.12.22 11:43:01)

Zahvaljujem poslanici Jelušić.

Svakako pitanje izbornog zakonodavstva će imati svoju posebnu težinu onda kada budemo bili svi odgovorni da pokrenemo zajedno sa opozicijom pitanje izbornog zakonodavstva koje će se tretirati, odnosno glasati kvalifikovanom većinom. Svakako sad imamo potpredsjednicu Bošnjak za raspravu, a predstavnik predlagača se može javiti posle svakog diskutanta.

Potpredsjednice Bošnjak, izvolite.

BRANKA BOŠNJAK (21.12.22 11:43:33)

Prvo da kažem da zahvaljujem kolegama Demokratama što su na ovaj način pokušale da riješe u stvari, nadam se da ćemo donekle i riješiti ovu situaciju, jer zaista postoji velika zabrinutost i na prvim narednim izborima da nam se svaka opština pretvori u Šavnik, jer možda će se nekome svidjeti ova taktika i moramo ove stvari da rješavamo. Ono što mene brine je to što prosto ne postoji volja od opozicije da radimo zajednički na izmjeni izbornog zakonodavstva i da zaokružimo cio ovaj sistem, jer ovakvo parcijalno donošenje nekih rešenja meni je prosto žao zbog toga što sam ja bila na čelu radne grupe koja se ticala, koja je u stvari se bavila ovim Zakonom o prebivalištima i boravištima, odnosno registrima prebivališta i boravišta i čini mi se da smo počeli fino da radimo i da smo došli do nekih zajedničkih stavova koje smo krenuli da uvrštavamo u jedan novi zakon i da se sve podrobno onako fino izdefiniše da ne bi se osjećali ugroženi ni naši ljudi koji se nalaze u inostranstvo ako nemaju pravo glasa u nekoj drugoj državi, da im omogućimo da mogu da glasaju ovdje da niko se ne osjeća izopštenim ili da mu se neko pravo ukida, ali nismo došli do toga. Jeste ovo zakon koji se sa 41 poslanikom usvaja i nama ne treba opozicija za donošenje ovog zakona, ali prosto jeste negdje dobra praksa i mislim da je to dobro bilo da se svi zakoni

koji se tiču izbornog zakonodavstva ipak donose širim konsenzusom kao što moramo Zakon o izboru odbornika i poslanika.

Sad ovaj Šavnik je ogolio sve. Mi smo svi znali da postoje ti birači turisti samo što to nije bilo toliko očigledno kao što je slučaj sa Šavnikom, jer se radi o jednom malom gradu gdje odjednom su se pojavili ljudi koji se navodno prebivaju u Šavniku u stvari tamo nemaju ni mjesto stanovanja niti ne znam da li uopšte ih je neko doveo u Šavnik da li znaju gdje je Šavnik, a onda po onim imenima koje se pominju vrlo je simptomatično ko su zapravo ti i šta ih je navelo na to i ko ih je naveo na to da budu na biračkom spisku i ja negdje razumijem ljude koji to ne dozvoljavaju kao što bi razumjela i svakoga ne samo iz Crne Gore koji dođu kao birači, odnosno turisti nego meni je uvijek bilo problematično za lokalne izbore, za državne to mogu negdje da razumijem, a za lokalne izbore meni je potpuno nerazumljivo da neko ko je dijaspora negdje u inostranstvu živi i vezao je sve za inostranstvo i onda dođe da određuje ko će da bude predsjednik opštine u nekoj maloj opštini, a u stvari on živi negdje drugo, u nekom uređenom sistemu i sad padne mu napamet baš da Te stvari mi moramo da regulišemo i da budemo iskreni i otvoreni, jer to nije fer da nam bilo ko kroji sudbinu makar na lokalnom nivou, drugo su mi parlamentarni izbori i tu bih imala razumijevanje, ali i državna politika, ali što se tiče lokalnih izbora i ta mogućnost glasanja ljudi koji ne žive uopšte tu, a kasnije se sve to tiče baš onih lokalnih životnih pitanja na najnižem nivou moramo da razmislimo svi o tome. Žao mi je što se ovo mora donositi ovako parcijalno. Ja bih voljela da se to sve ukompletira i da imamo kompletno izbornu zakonodavstvu i da radimo na tim zakonima i da konačno dobijemo taj set zakona poslije kojih ćemo svi reći makar u najvećoj mjeri da su neki izbori regularni i da se prečisti birački spisak zbog toga što tu, neću ja reći da su tu fantom birači, jer mislim da to nisu fantom biraču nego su imena i prezimena koja se znaju kad i zašto su stavljena u birački spisak i ti ljudi postoje, ali naravno da se nalaze tu da ne treba da glasaju i da nisu tu, jer ne ispunjavaju uslove.

Nama je postao problem i ove dvije godine prebivališta koja je rezidencijalni uslov po Ustavu. Meni je žao, ali mislim da i to treba da se mijenja, ako ćemo da imamo regularne izbore i da su zakoniti po Ustavu i zakonu mi moramo i to da mijenjamo zbog toga što je to veliki problem. Šta znači prebivalište, šta znači boravište i mi smo krenuli bili da to definišemo da bi se tačno znalo šta znači ako neko prebiva u nekom gradu ili negdje, a ne negdje drugo, ako mi to nećemo meni je logično onda da nema tog rezidencijalnog uslova, jer ovako ako postoji krše ga mnogi. Jer vi samo uzmite sa graničnog prelaza da vidimo ko je prelazio u zadnjih dvije godine, vjerovatno nisu, ali kad pogledate šta je definicija prebivališta ta osoba je morala da boravi najmanje pola godine u Crnoj Gori u jednoj kalendarskoj godini. Prema tome, ovo jesu osjetljive teme, treba da se vidi da niko ne ostane uskraćen. Ja nisam za to da se ikome uskrati biračko pravo. Ja sam razmišljala o ideji, učinjelo mi se kao dobra ideja i to da neko ne može u dvije opštine da glasa u četiri godine bez jednom u tom nekom izbornom ciklusu, da ne može neko da glasa u kraćem vremenu od četiri godine u dvije opštine to mi ima isto logike tako da moramo zajednički naći neko rešenje, jer ovo ovako kako stoji je sklonu manipulaciji, a na žalost ne mora da znači da će samo DPS biti taj koji stalno manipuliše, možda će se nekome apetiti povećati pa će htjeti i neko drugi kasnije tako da mi moramo sve to da definišemo do te mjere da dobijemo zaista fer i slobodne izbore pa onaj koji ponese na izborima to samo da nam se ne javi neko pa da kaže da ne može volja od građana da se reflektuje na Vladu, da zabrani nekima, nego ako smo parlamentarna demokratija treba da se poštuje volja građana i oni koji su dobili najveću podršku treba i da vrše vlasti u zemlji i na lokalnu.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (21.12.22 11:50:36)

Zahvaljujem potpredsjednici Bošnjak.

Želite komentar na izlaganja potpredsjednice Bošnjak?

Vi kao predlagač svakako imate mogućnost, ali s ovim smo negdje iscrpili listu govornika pa sam pretpostavila da ćete vi kao predlagač da ćete i završnu riječ kao predlagač.

Poslanik Suljo Mustafić, izvinjavam se, pravo na komentar na izlaganje potpredsjednice Bošnjak.

Izvolite, poslaniče Mustafiću.

SULJO MUSTAFIĆ (21.12.22 11:51:14)

Dobro, ja možda kvarim malo ovu idilu ovih 41 poslanik, a i ove većine koja razmišlja na isti način. To je možda smje strane malo trenutno da kažem opstruirajuće, ali želim unijeti malo dinamike u ovu raspravu.

Dakle, uvažena potpredsjednice Bošnjak, razumijete da ste pažljivo nijansirali u svojoj diskusiji većinu detalja koji su vezani za promjenu izbornog zakona i uopšte seta izbornih zakona ne samo jednoga za koji treba dvije trećine. Naravno, tu treba imati mnogo senzibiliteta i sama činjenica da se neki od tih

zakona donose sa dvije trećine jasno govori da treba i politički dijalog. Prije svega i naravno treba razumijevanja sa obje strane, vi i ja smo duže poslanici u ovom Parlamentu čini mi se da imamo isto staža otprilike i sjetite sa koliko smo senzibiliteta radili na promjenama izbornoga zakona prije nekih sedam ili osam godina kada je uslovljen sa dvije trećine ovdje u značajnoj mjeri, kada je uz saglasnosti i vaše političke grupacije uvedena jedna vrlo dobra norma izbornih zakona, a tiče se afirmativne akcije za manjinske narode na lokalnom nivou.

Dakle, to su stvari koje ne treba zaboraviti, ali vi ste u svom izlaganju kazali da je dovoljno što imate 41, naravno dovoljno je. Matematika je neumoljiva 41 jeste većina i tu ne može niko da prigovori, ali to što imate 41, a i neki prije vas su govorili da je dovoljno što ima 41 sjetite se dovelo je do mnogih stvari u Crnoj Gori koje su zaustavile mnoge demokratske procese u Crnoj Gori i Crnu Goru doveli trenutno u blokadu pregovora sa Evropskom unijom i to odsustvo dijaloga, to pozivanje na 41 znači 800 dijaloga, u suštini nije dobro. Mislimo da treba i oko ovoga zakona i oko svih drugih zakona iako se ne usvoje sa više od 41, odnosno sa dvije trećine oko Ustavnog suda, oko svih drugih stvari, treba otvoriti široki politički dijalog. Ja još jednom pozivam i apelujem na vas kao trenutnu parlamentarnu većinu da smognete snage da se napravi politički dijalog u Crnoj Gori, jer politički dijalog u Crnoj Gori otvara vrata kompromisima, otvara vrata odblokiranju crnogorskog evropskog puta i naravno otvara vrata stabilnosti koje složićete se nema u ovom društvu. Smatramo da nam je to zadatak svih nas, a pogotovo nas koji smo duže prisutni u ovom političkom životu koji ove procese posmatramo sa jedne distance koja ima i jednu dozu iskustva i političkog i svakog drugog.

Dakle, nije tema ovaj zakon, gospodin Koprivica je objasnio šta je zahvat zakona, ali ako smatrate da treba da se dogovaramo oko drugih zakonskih rešenja, a izborni zakon naravno treba mijenjati (prekid) zakona, pogotovo u cilju stvaranja uslova za fer izbore, a to bio bio zadatak neke Vlade. Kakav god da bude u narednom periodu moraćemo otvoriti dijaloge i dogovarati se i oko izbornih zakona kao i oko svih drugih stvari, a posebno oko sudskih istanci kao što je Ustavni sud. Dakle, ja razumijem i zaista znam za vaš Demokratski kapacitet i senzibilitet da nijansirate stvari, ali još jednom i to bi bila moja najmjera apelujem da se ne zatvaramo u 41 nego da se ne zatvarate u 41 već da otvaramo vrata političkom dijalogu i malo široj podršci za bitne suštinske stvari za ovo društvo. Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (21.12.22 11:55:21)

Zahvaljujem poslaniku Mustafiću, potpredsjednica Bošnjak odgovor na komentar.
Molim vas da se držite vremena, jer imamo ograničeno iz drugih razloga.
Izvolite, potpredsjednice.

BRANKA BOŠNJAK (21.12.22 11:55:33)

Zahvaljujem.

Pokušaću, u stvari opomenite me pa ću prekinuti.

Pogrešne sam adrese, jer zaista ja sam i u svom izlaganju izrazila žal što mi sa 41 možemo to da usvojimo zato što ja mislim da cio set i to smo kad smo bili opozicija zalagali, jer meni je parakselans recimo pitanje izbornog zakonodavstva Zakon o biračkom spisku, a ako piše u Ustavu da se ti zakoni donose dvotrećinskom većinom nekada većina nije htjela to da bude i taj zakon dvotrećinskm većinom. Ja mislim da svi zakoni koji se tiču izbornog zakonodavstva treba da se donesu konsenzusom i dvije trećine da bi mi svi priznali. Ja evo sa ovog mjesta apelujem da mi ponovo krenemo u dijalog, odnosno da pozovemo i opoziciju da učestvuju i da krenemo da ono što smo započeli da mijenjamo izborni zakonodavstvo, odnosno da nađemo put gdje bi svi na kraju posle toga bili zadovoljni i mogli da pružimo ruke jedni drugima i priznamo izbore. To je cilj.

Što se tiče pitanja haosa i to, tu se sa vama ne slažem. Ja smatram da je predsjednik države izazvao haos, da je on taj koji kršeći Ustav i ne davajući mandat kolegi Lekiću napravio haos i da njemu taj haos odgovara. Zakon o predsjedniku je zakon koji je pokušao kao rešenje da se izađe iz te krize samo da bi se ograničila zloupotreba predsjednika, odnosno to što on, njegova samovolja što on neće da da ili neće da pozove koga hoće i što i sad se ponaša na taj način i on se ne ponaša kao predsjednik svojih građana nego kao predsjednik Demokratske partije socijalista i ovim pozivanjem na proteste ili je to dokazano i tu ima mnogo njegovih poteza koji to pokazuju očigledno i ja se ne slažem iako međunarodna zajednica i svi pokušavaju zakon je pokušaj što je Venecijanska komisija u nacrtu svog, jer naglašavam u nacrtu svog mišljenja dala da je rješenje, da je to bilo rješenje koje je rešenje za izlazak iz krize, odnosno da se odblokira ovo što se desilo, ali da treba da se usvoji sa dvije trećine, to je bilo njihovo i čak su oni rekli da sje sličan primjer kad se usvajao Ustav, ali da tada DPS nije to dozvolio. Nije problem u zakonu problem je

u predsjedniku države koji se pokazuje da je samovoljan, a ono što građani zaboravljaju on nije vlast. Mi imamo tri grane vlasti: to je zakonodavna Skupština, izvršna VLada i sudska vlast. Ali ovim i ovim pominjanjem eventualnog raspuštanja Skupštine s kojima maše on želi da poremeti parlamentarnu demokratiju i da preuzme. Nismo mi predsjednički sistem, mi smo parlamentarni sistem i to bi bio državni udar da on mijenja taj sistem. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (21.12.22 11:58:42)

Zahvaljujem potpredsjednici Bošnjak.

Poslnik Budimir Aleksić takođe želi da komentariše izlaganje potpredsjednice Bošnjak.

Zahvaljujem poslaniku Koprivici koji je prihvatio da kroz završnu riječ kao predlagač već kaže što želi.

Poslanik Budimir Aleksić ima na raspoolaganju tri minuta. Ja vas molim da ih racionalno iskoristiti.

BUDIMIR ALEKSIĆ (21.12.22 11:59:06)

Ja sam, inače, pristalica racionalizma u filozofiji ne nenikako empirizma.

Dakle, poštovana koleginica Bošnjak je rekla jednu tezu koja je za mene problematična, a tiče se tvrdnje da nije fer da oni koji žive van Crne Gore glasaju na lokalnim izborima, a da na republičkim, odnosno državnim to i ne bi bio neki problem. Dakle, sporno mi je to da neko ko ovdje ne živi odlučuje o tome kako ćemo mi koji smo ovdje vezali svoju sudbinu da uređujemo društveni život. Sve je šavnički primjer, dakle sve ovo što je Demokratska partija socijalista radila "pobjeđivala" u poslednjih 30 godina vidi se kako su oni to radili i što njima ne odgovara izbori u jednom danu. Ovdje smo čuli potrebne su dvije trećine za promjenu izbornoga zakonodavstva. Na temelju tih izmjena jedino bi se moglo urediti da izbori budu u jednom danu kako to s pravom traži i smatra koleginica Jelušić ovo je u domenu fantastike. Dakle, u sferi nestvarnog i nemogućeg. To DPS dok od njih zavisi 2/3 većina nikad neće dozvoliti, oni bi pristali da izbori budu i glasali bi samo da izbori budu u različitim danima, nikad ni dvoje izbora ako ne može da ne bude u jednom danu, nego sve posebno. Onda oni sele turiste, sele svoje birače i tako navodno ostvaruju svoje pobjede. Vidimo kako su oni do sada pobjeđivali. Evo u Šavniku, možete misliti. predsjednik Opštinske izborne komisije dovodi svoju tazbinu sa Cetinja da glasaju u šavničkoj opštini. Ja sam rođen u Šavniku, porijeklom sam, neću da se hvalim, ali spadam u među najuglednija uskočko drobnjačka i durmitorska bratstva. Imali smo i plemenske kapetane i barjaktare, i Njegoš nam je posvetio čitavu jednu poemu i pominjana su osim toga u više svojih djela Ivan Mažuranić najveći pjesnik hrvatskog romantizma. Čitava knjiga postoji pjesama i slavopojki o mome bratstvu i imam jedno od najboljih imanja i šumu i čuda, vjerovali ili ne, ja ne znam kuda su granice moga imanja i moje šume. Otac mi je nedavno umro, pokazivao mi je prije deset - dvadeset godina kuda je to, mislio sam da sam zapamtio, ubio me bog ako sad znam i približno gdje se to sve nalazi po selu i po planini. Ne pada mi pamet da se preselim, mogao sam i ja, kao što je uradio neki moj komšija, petoro članova porodice fino, pa to bi bilo još pet glasova u Šavniku, meni to nije padalo na pemet jer jednostavno u politici, ja se ne slažem da je politika odvojena od etike. Kao u svakoj oblasti u nauci, u umjetnosti, u običnom životu i u politici treba da vlada poštenje i da se ono zasniva na nekim etičkim postulatima. Elementarno poštenom čovjeku, a boga mi da ne kažem i normalno čovjeku, ne mogu pasti na pamet takvi bezobrazluci i takve mahinacije. Da idu ljudi koji nikad, što kaže koleginica Bošnjak, nisu bili u šavničkoj opštini osim sad kad su dobili tih 20 ili 50 evra i otišli da glasaju za DPS i to sa palicama, što jednom je kolega Koprivica rekao, umjesto sa olovkama oni idu sa palicama na izbore. Onda im te palice kriju određeni policajci. Dakle, policija je tamo takođe upregnuta u te mahinacije. Znam, i imam svjedočanstvo, ljudi su spremni to da posvjedoče pred naležnim organima koji policajci prijavljuju ljude gore. Dakle, ljudi uopšte ne idu sami makar ni da se prijave za promjenu boraviša, nego ima to rade policajci iz Podgorice i Nikšića, vjerovali ili ne. To je veliki posao za državne organe ako želi da se taj problem riješi. Službenici MUP-a su takođe to radili. Dakle, Šavnik je ogolio čitavu ovu 30-godišnju vladavinu i ove navodne pobjede takozvane Demokratske partije takozvanih socijalista.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (21.12.22 12:03:37)

Zahvaljujem kolegi Aleksiću. Tu smo saglasni, ja se ne javljam da komentarišem odgovor na komentar.

Sada dajem završnu riječ kolegi Momu Koprivici.

Izvolite, kolega Koprivica.

MOMO KOPRIVICA (21.12.22 12:03:54)

Zahvaljujem, uvažena potpredsjednice.

Poštovane kolegice i kolge, uvaženi građani Crne Gore,

U ime predstavnika predlagača želio bih da zahvalim svim diskutantima na veoma konstruktivnim i ozbiljnim diskusijama iz kojih se mogu izvući značajne i pouke. Ukazuju u dobroj mjeri te diskusije na cilj, namjeru, svrhu, smisao ovog predloženog zakonskog rješenja. Ovo zakonsko rješenje usmjereno je na eliminisanje, ne samo izbornog turizam, nego na eliminisanje i preveniranje svih onih pojava koje potkopavaju povjerenje u tačnost državnih registara u tačnost javnih isprava, u koliko se dovede u pitanje pravni saobraćaj, urušena je pravna sigurnost građana. Rekao bih i nekoliko zapažanja i osvrnuo bih se na nekoliko zapažanja koja su iznijeta tokom ove rasprave. Usudiću se da kažem da se u jednoj dobroj mjeri u koliko ne dođe o usvajanja ovog Predloga zakona, a vjerujem da će ipak biti usvojen, ali u koliko ne bi smo imali ovo zakonsko rješenje došlo bi do obesmišljavanja lokalne samouprave, do jednog specifičnog obesmišljavanja lokalne samouprave, jer u koliko ne postoji tačnost podataka u registrima prebivališta i boravišta maltene se relativizuju granice jedinica lokalne samouprave. Pravo na lokalnu samoupravu više ne postoji. Pravo na lokalnu samoupravu nije pitanje samo teritorijalne organizacije države, nego je to zajemčeno ljudsko pravo, pravo građana definisao Ustavom. Pravo da oblikuju svoju budućnost, uslove života i rada na teritoriji svoje opštine. Ona pitanja koja su od interesa za lokalno stanovništvo da uređuju svojom voljom. Dakle, lokalna samouprava je definisana u korpusu ljudskih prava u Ustavu Crne Gore. U koliko se ne usvoji ovo rješenje granica i razlikovanje Opštine Šavnik i Nikšić bi prestala da postoji. Građani Nikšića bi odlučivali u ime građana Šavnika, uzurpirali bi njihovo pravo, jednostavno onda ne postoji praktična svrha da postoji Opština Šavnik recimo ili neka druga opština nije važno. Može tako da se obesmisle Tuzi od strane Podgorice ili Danilovgrad od strane Podgorice i tako dalje. Prosto čemu onda postojanje dvije opštine Nikšić i Šavnik ako će građani Nikšića masovno da idu u Švnik da se fiktivno prijavljuju tamo i da biraju pet do šest odborničkih mandata. Čemu onda Opština Šavnik? Dakle, mi pokušavamo spriječiti jendo postepeno i tiho relativizovanje manjih opština u Crnoj Gori. Ovo je ujedno zakon o zaštiti manjih od većih opština. Ne samo zaštiti prava na lokalnu samoupravu od izbornog inženjeringa.

Osvrnuo bih se i na to da smo čuli primjedbu da su propisane kazne. Kazne u članu 36 stav 1 već postoje, dakle, mi nijesmo uveli nove kazne, nijesmo propisali i kazne za neka nova ponašanja, nikakve nove kazne nijesu uvedene u ovaj zakon. Kazne već postoje za sva ova ponašanja i ove postupke koje uvažena kolegica Jelušić nabrojala već us predviđene kazne od 30 do 200 eura. Našim predlogom zakona se samo podižu te kazne na iznos od 200 do 1.000 eura. Dakle, kazne već postoje mi smo ih samo pooštrili radi specijalne generalne prevencije. Radi stvaranja podsticaja fizičkim licima da se uzdrže od neistinitih i fiktivnih prijava promjena prebivališta, pooštriti kazne je sasvim legitimno. Onda neće možda ni trebati ove određene terenske promjene, jer će staviti prst na čelo i razmisliti da li će da snose veću kaznu. Ali ovo što se radi je krivično djelo i to dobro neka razmisle ljudi koji su se zarad nekćijih fotelja upustili u te fiktivne procese, da li se isplati da idu u zatvor radi nećijih funkcija i fotelja. Gospođa Medenica je nekad vedrila i oblačila crnogorskim pravosuđem, mislilo se da njenoj sili i moći nema kraja, pa evo lišena je slobode. Promjene u pravnoj državi treba da dovedu do toga da ovi izborni turisti stave prst na čelo i da kažu nećemo rizikovati odlazak u zatvor radi nećijih fotelja i funkcija.

Pstavio bih ovo pitanje, evo uvažena kolegica je komentarisala šta ako dijete jednog roditelja dođe, ide zbog ekonomskih razloga u inostranstvo, kao što sam rekao uvaženom kolegi Mustafiću, ovaj zakon se ne odnosi na to, on se odnosi samo na međuopštinska seljenja birača, ali ja postavljam pitanje uvaženim kolegama poslanicima i poslanicama, uvaženim građanima Crne Gore, šta ako se neko prijavi na vašoj adresi stanovanja bez vašeg znanja, da bi stekao neko pravo ili izbjegao obavezu. Da li taj građanin treba da bude sankcionisan? Da li to treba dopustiti? Da li to treba dozvoliti? Zamislite, pođete jednog dana u prostorije državnog organa i saznate da se na vašu adresu stanovanja prijavio neko ko veze nema sa vama, sa vašim stanom niti je jedan sekund u životu proveo na toj adresi. Eto, još treba samo da se useli tu što kaže kolega Knežević i da do kraja sprovede uzurpaciju prava. Zamislite da saznate jedno jutro da je na vašoj adresi stanovanja prijavljen Miloš Medenica ili Dule iz Sky prepiski, kad kaže Kaščelan Zviceru. Završili smo za Dula, a gospođa Medenica kaže imam pozitivne vibracije u vezi toga. Dakle, da je završena procedura fiktivnog preseljenja, nikome to nije prijatno i država ne smije da dozvoli tu bruku, da se neko šegači sa njom.

Na kraju, tačno je da će zrelo društvo, zrela politička zajednica da kazni one koji se služe time tako što će im na izborima otkazati povjerenje. To je politička kazna kada vam birači okrenu leđa kada vas ne glasaju, vi ste politički kažnjeni i siguran sam da će ovo zaslužiti političku kaznu, zrelo smo mi društvo.

Međutim, evo lokalna vlast u Šavniku ne dozvoljava da regularnim demokratskim putem bude kažnjena. Ona shvati da gubi podršku građana Šavnika, da će da ih oni kazne tako što će im otkazati povjerenje i onda ne dozvoljava da ih oni kazne koristeći svoje pravo pa dovodi građane iz drugih opština da nadomjeste tu razliku i da ne dozvole da ih kazne. Dakle, ovaj predlog zakona doprinosi eto i političkoj i demokratskoj odgovornosti da građani jedne opštine bez problema politički kazne lokalnu vlast u toj opštini ukoliko ona ne radi dobro, ne radi u skladu sa propisima.

Na kraju, izbori u jednom danu, da, to je najbolje rješenje. Predlagali smo 2019. godine koncipirano zakonsko rješenje o održavanju lokalnih izbora u jednom danu, ali nema 2/3 u Skupštini za izbore u jednom danu zato što oni koji se bave izbornim turizmom ne žele da sijeku granu na kojoj sjede, ne žele da se odreknu potencijala za neke buduće procese pogotovu danas kada se nalaze na jednoj ne samo političkoj nego i na historijskoj nizbrdici. Znamo dobro da je do kraja '80-ih godina u Švedskoj funkcionisalo jedno efikasno pravilo. Policija je putnicima u drumskom saobraćaju dosipala gorivo, uvaženi kolega Mustafiću, ukoliko se desi da ostanu bez goriva. Zna li koliki su izdaci bili za tu stavku, skoro minimalni, niko to nije zloupotrebjavao. U Švajcarskoj i danas kad se ljudi prijavljuju za socijalnu pomoć maltene ne podnose dokaze nikakve nego se samo prijave ukoliko ispunjavaju zakonske uslove. Dakle, ne podnose ni dokaze o tome, ali znaju izgrađena je pravna svijest da ukoliko podnesu neistinite podatke, a jednog dana dođe do nasumične kontrole po uzorku mogu biti oštro kažnjeni i niko se time ne bavi. Ovdje očigledno ne repliciram sa vama nego dijelim ovo iskustvo vi ste pravilno shvatili smisao ovog zakona. Dakle, ovdje imamo enerigne zloupotrebe i ovo je zakon za borbu protiv tih zloupotreba i očuvanje demokratskih prava građana i prava zajemčenim Ustavom. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (21.12.22 12:14:39)

Zahvaljujem, kolegi Koprivici.

Kad odemo u inostranstvo svi poštujemo sva pravila, a ovdje se ponašamo malo drugačije.

Konstatujem da je pretres završen po ovoj tački dnevnog reda. Izjasnićemo se naknadno.

Prelazimo na **Predlog zakona o izmjeni Zakona o unutrašnjim poslovima**.

Podsjećam da su Predlog zakona podnijeli poslanici: Milan Knežević, Andrija Mandić, Ivan Brajović, Boris Bogdanović, Vladan Raičević, Dragan Ivanović i Suljo Mustafić.

Izvjestioci odbora su: kolega Budimir Aleksić, Zakonodavnog odbora i kolega Jovan Jole Vučurović, Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu.

Otvaram pretres. Predstavnik predlagača želi dati dopunsko obrazloženje. Inače je dogovor na kolegijumu da se samo predstavnik predlagača po ovoj tački obrati.

Izvolite, predsjednik Odbora, kolega Milan Knežević.

MILAN KNEŽEVIĆ (21.12.22 12:15:43)

Hvala, potpredsjednice Bošnjak.

Uvažene kolege, poštovani građani,

Kolege Mandić, Brajović, Bogdanović, Raičević, Ivanović, Mustafić i ja smo podnijeli Predlog zakona o izmjeni Zakona o unutrašnjim poslovima. Kada smo utvrđivali dnevni red i kada se glasalo o mogućnosti da se ova tačka nađe na dnevnom redu neko od kolega je dobacio đe se vi sa sastaviste da podnesete ovaj predlog zakona. Mislim da je ovo kuriozitet što se tiče kolega iz različitih i političkih i ideoloških stranaka koji su podnijeli Predlog zakona o izmjeni Zakona o unutrašnjim poslovima. Posebno je pitanje kako sam ja predlagač jer su me u policiji više hapsili i privodili nego ove kavčane i škaljarce, ali što kaže Ivan Gundulić kolo sreće uokoli.

Dakle, mi smo negdje još prije nekoliko mjeseci obavili razgovor sa predstavnicima nezavisnog Sindikata Uprave policije koji su nam objasnili sa kojim poteškoćama se nalaze u svakodnevnom obavljanju svojih teških poslova u Upravi policije i negdje nakon tog razgovora zajedničko razmišljanje je bilo da kroz izmjene i dopune Zakona o unutrašnjim poslovima omogućimo povoljnije uslove za odlazak policijskim službenicima i naravno da sve to zajednički konsultujemo i predstavnike nezavisnog Sindikata Uprave policije. Dakle, po ovim izmjenama i dopunama predloga zakona mijenja se član 108-10 koji se zove prestanak radnog odnosa na lični zahtjev i glasi: izuzetno od uslova propisanih zakonom kojim se uređuje penzijsko-invalidsko osiguranje policijski službenik koji je na lični zahtjev i uz saglasnost direktora Policije prestane radni odnos ima pravo na penziju ukoliko navršši najmanje 50 godina života i 30 godina staža osiguranja od kojih najmanje 10 godina efektivno provedenih na poslovima na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajnim ili ukoliko navršši 40 godina staža osiguranja i najmanje 50 godina života. Policijskom službeniku iz stava 1 ovog člana penzija se određuje na način propisan zakonom kojim se

uređuje penzijsko-invalidsko osiguranje s tim što se prilikom određivanja ličnog koeficijenta ako je za njega povoljnije, lični koeficijent određuje na osnovu zarade, odnosno naknade zarade ostvarene u kalendarskoj godini koja prethodi godini ostvarivanja prava na penziju. Iznos penzije je određen prema stavu 2 ovog člana uvećava se za 30% s tim što iznos te penzije ne može biti veći od najvišeg iznosa starosne penzije utvrđene u skladu sa zakonom kojim se uređuje penzijsko-invalidsko osiguranje. U pogledu ostvarivanja korišćenja i usklađivanja penzije koja pripada prema ovom članu primjenjuje se odredba zakona kojim se uređuje penzijsko-invalidsko osiguranje. Pravo na penziju primjenom ovog člana može se ostvariti od 1. januara 2023. do 31. decembra 2025. godine i član 2 ovaj zakon stupa na snagu danom objavljivanja u "Službenom listu".

Razlozi za donošenje ovog zakona su mnogobrojni. Starosna struktura policijskog aparata je vrlo visoka. Zdravstveno stanje velikog broja službenika je ozbiljno pogoršano usljed dugogodišnje službe izloženosti svim mogućim negativnim uticajima kako fizičkim tako i emotivnim. Podatak da prosječan policijski službenik svaku četvrtu noć radi noćnu smjenu i ne spava dovodi nas do zaključka da za 30 godina sktivne službe policajac nije normalno spavao punih sedam i po godina što ostavlja nesagledive i razarajuće posljedice po ljudski organizam. Ako im je što lakše ja sigurno ne spavam punih deset godina do sada u 42 sam godini života. Ne zbog njih nego zbog svega, a ponekad i zbog njih. Uglavnom u betonjerkama zbog njih nisam spavao. Vrijeme u kome živimo i bezbjednosni rizici sa kojima se susrijećemo upućuju nas na to da je potrebno podmađivanje kadra i njihovo uvođenje u posao u narednih nekoliko godina.

Što se tiče uslova za odlazak u penziju sa naršenih 40 godina staža, osiguranja, tu se prevashodno mislilo na ljude koji su završili srednju školu unutrašnjih poslova i počeli da rade sa 18 godina. Oni bi po sadašnjem kriterijumu za odlazak u penziju sa 53 godine starosti tada imali 35 godina efektivnog staža i čak 43 i po godine staža osiguranja. Predlog da ova zakonska odredba važi do 31.12.2025. godine temeljimo na činjenici da će u takvoj situaciji svaki službenik moći da na miru planira svojom odlazak u penziju i neće biti pod psiničkim pritiskom razmišljanja da li će sledeći uslivi za penziju biti bolji ili gori od postojećih. Sa druge strane poslodavac će takođe moći na duži period da planira popunjavanje upražnjenih radnih mjesta.

Veoma je bitno da, ovdje još jednom potenciram da smo ove razloge za donošenje zakona koji se nalaze u ovom zakonskom predlogu bukvalno prepisali od ljudi koji se nalaze u nezavisnom sindikatu Uprave policije i koji rade u Upravi policije, jer smo zaista željeli da u potpunosti ispoštujemo službenike Uprave policije bez ikakvog politikanstva i kalkulacije i sama činjenica da su potpisnici ovih izmjena i dopuna kolege iz gotovo svih političkih partija da su neki dali i tada načelnu saglasnost da će njihovi poslanički klubovi glasati za ove izmjene i dopune, ukoliko budu u plenarnoj sali jasno govori o tome da je ova kategorija ljudi dala veliki doprinos u bezbjednosnom sistemu očuvanju pravnog poretka, naravno da postoje izuzeci, ali sam uvjeren da se među ovim izmjenama i dopunama ne nalaze ti izuzeci i da većina ovih ljudi je svoj radni vijek provela časno, pošteno i odgovorno na najvažnijim pozicijama i da je njihov materijalni status u ovom trenutku više nego skroman i da bi u narednom periodu trebalo da i kao politički predstavnici građana, ali i kao javni funkcioneri uradimo sve da kroz naredna zakonska rješenja poboljšamo ne samo njihov materijalni položaj nego položaj svih državnih službenika koji se nalaze na odgovornim pozicijama i doprinose očuvanju ustavnog poretka države Crne Gore. Eto, ja sam imao toliko.

Shvatio sam da nema rasprave po ovoj tački dnevnog reda, ali ako ima nekih pitanja ili sugestima i komentara spreman sam da odgovorim naravno i ostale kolege koji su potpisnici ovih izmjena i dopuna. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALJUĆA BRANKA BOŠNJAK (21.12.22 12:23:40)

Zahvaljujem kolegi Kneževiću.

Izvjestioci odbora, kao što sam rekla su kolega Budimir Aleksić i kolega Jovan Jole Vučurović. Shvatam a ne žele riječ. Vidim da nema pitanja i ovim konstatujem da je pretres završen i da ćemo se o tački ovog dnevnog reda izjasniti naknadno.

Sada prelazim na **Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o lokalnoj samoupravi.**

Podsjećam, Predlog zakona podnijeli su poslanici: Slaven Radunović, Dragan Krapović, Branka Bošnjak, Dragan Ivanović i Miloš Konatar.

Izvjestioci odbora su: kolega Boris Bogdanović, Zakonodavnog odbora i Milosava Paunović, Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu.

Otvaram pretres.

Da li neko od predlagača želi riječ? Ne želi predlagač dopunsko obrazloženje?

Da li izvjestioci odbora žele riječ? Ne žele.

Poslanici, shvatam da niko nije zainteresovan za raspravu.

Konstatujem, da je pretres po ovoj tački dnevnog reda završen i da ćemo se izjasniti naknadno i sada ćemo napraviti pauzu. Pauzu zbog toga što radi Odbor za finansije i budžet, ali da vam kažem da će naredna tačka biti - Predlog zakona o Završnom računu. Kada odbor završi raspravu o ovoj tački dnevnog reda i napravi izvještaj mi ćemo nastaviti dalje sa sjednicom i raspravljati o ovoj tački koja će ići objedinjeno i sa Godišnjim izvještajem o izvršenim revizijama i aktivnosti Državne revizorske institucije za period 2022 i 2022.godine.

Zahvaljujem i vidimo se. Ja očekujem negdje za sat i po da će sigurno sastati.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (21.12.22 14:16:06)

Kolege poslanici, kao što smo i dogovorili, prelazimo na Predlog zakona o Završnom računu budžeta za 2021. s Izvještajem o reviziji Predloga zakona o Završnom računu budžeta Crne Gore za 2021. i Godišnjim izvještajem o izvršenim revizijama i aktivnostima Državne revizorske institucije Crne Gore za period oktobar 2021- oktobar 2022. godine. Ovlašćeni predstavnik Vlade je ministar finansija Aleksandar Damjanović. Očekujemo da nam se pridruže i ovlašćeni predstavnici Državne revizorske institucije, senatori Nikola Kovačević, Milan Dabović i Zoran Jelić. Izvjestioci odbora su koleginica Nataša Jelić, Zakonodavnog odbora i koleginica Zdenka Popović, Odbora za ekonomiju, finansije i budžet.

Otvaram pretres.

Da li predstavnik Vlade želi dopunsko obrazloženje?

Izvolite, ministre.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ (21.12.22 14:17:19)

Zahvaljujem, potpredsjednice Skupštine.

Poštovana Skupštino, poštovani građani,

U očekivanju da se pridruže raspravi i predstavnici Državne revizorske institucije, jer je to i norma i potreba, veoma ću kratko dati uvodno obrazloženje, imajući u vidu da smo raspravu obavili na matičnom odboru. Tada sam rekao i sada ću ponoviti da ću, imajući u vidu da se radi o Izvještaju o 2021. godini kada nisam pokrивao funkciju ministra finansija, pokušati veoma vrednosno i neutralno da dam najkraći rezime Predloga zakona o Završnom računu budžeta, a tokom rasprave ću, u komunikaciji s kolegama poslanicima, a i s aspekta onoga što će izložiti predstavnici Senata DRI, svakako ukazati na nekoliko stvari koje moramo da ovdje definišemo kako se neke sistemske preporuke koje su date u Izvještaju DRI koji se razmatra zajedno s Završnim računom budžeta ne bi više ponavljao, odnosno kako bi iste bile implementirane.

Dakle, ono što je suštinski i što treba istaći jeste da, shodno Predlogu zakona o Završnom računu budžeta, faktički je definisan gotovinski deficit budžeta od nekih 99,5 miliona evra korigovan u dijelu, kako su to nalazi DRI, da je negdje dato da su tekući prihodi za 2021. godinu iznosili 1,9 milijardi, to je nešto više od planiranog iznosa i to je negdje oko 38,9% bruto domaćeg proizvoda. Naravno, u strukturi tih tekućih prihoda najveće učešće imaju prihodi od poreza, negdje su na nivou od 1,18 milijardi evra. Da su prihodi centralnog budžeta veći za 22,5% u odnosu na 2020. godinu. To, takođe, treba istaći, imajući u vidu da je 2020. godine došlo do pada bruto domaćeg proizvoda i prihoda zbog pandemije kovida i zbog podbačaja pogotovo u sektoru turizma. Da su dati taksativno i ostali prihodi, kako je to sve navedeno, da je negdje definisano da su kapitalni izdaci iznosili ukupno 204,7 miliona evra. Da je negdje budžetska potrošnja nakon konsolidacije iznosila negdje oko 1,95 milijardi evra, to je 39,8% BDP-a, nešto manje u odnosu na 2020. godinu. Da su depoziti budžeta na kraju 2021. izvještajne godine iznosili 403,3 miliona evra, računajući da uz to imamo i zlato po tržišnoj cijeni u iznosu od 61 milion evra, što je negdje ukupno bilo na nivou 464 miliona evra i da su konsolidovane izmirene tekuće obaveze s kojima se ušlo u tekuću 2022. godinu bile na nivou od 38,7 miliona evra. To su osnovni pokazatelji iz Predloga zakona o Završnom računu budžeta.

Ono što bih mogao da dodam jeste da podsjetim da je Završni račun prilikom revizije od strane DRI dobio duplo negativno mišljenje i s aspekta finansija i s aspekta pravilnosti. Razlozi su dati i to su činjenice s kojima se ne polemize. Da smo negdje na matičnom odboru imali prilike da čujemo detaljnu argumentaciju koja će se, nadam se, ponoviti ovdje u plenumu da bi to čula i šira javnost, zbog čega je ovo mišljenje dato na ovaj način. S aspekta Ministarstva finansija dvije stvari sam notirao kao veoma bitne, i time ću zaokružiti ovaj uvodni dio rasprave. To je tretman transfernih zajmova za koje tražimo adekvatno rešenje kako bi do kraja bile ispoštovane preporuke i ono što jeste nalaz Državne revizorske institucije i tretman sredstava od ekonomskog državljanstva koja su bila na posebni račun Agencije za investicije i koja su za narednu 2023. godinu konsolidovana i koja će se naći u budžetu, a traži se rešenje kroz zaključak

ovog parlamenta da se to isto definiše i za ovu tekuću godinu. To je za uvodni dio izlaganja ukoliko bude potrebe svakako tu sam da odgovorim, a mislim da bi bilo dobro da i kolege iz DRI-a daju svoj stav na početku da bismo imali objedinjenu raspravu. Hvala.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (21.12.22 14:21:40)

Zahvaljujem ministru Damjanoviću.

Pridružili su nam se predstavnici Državne revizorske institucije gospoda: Kovačević, Dabović i Jelić.

Pozdravljam ih. Sada vama dajem riječ.

Izvolite, gospodine Kovačeviću.

NIKOLA KOVAČEVIĆ (21.12.22 14:22:04)

Poštovana potpredsjednice Skupštine, uvažene poslanice i poslanici, dame i gospodo,

Državna revizorska institucija je ispoštovala svoje ustavne i zakonske obaveze i dostavila Skupštini Godišnji izvještaj o izvršenim revizijama i aktivnostima za period oktobar 2021 - oktobar 2022. godine. Bez obzira na izazove sa kojima smo se suočavali u izvještajnom periodu, Državna revizorska institucija je uz predan rad zaposlenih sprovodila revizije i realizovala zacrtane strateške ciljeve i prioritete institucije.

Godišnji izvještaj Državne revizorske institucije daje opšti pregled najznačajnijih rezultata postignutih u navedenom izvještajnom periodu. Posebno su prikazani podaci koji se odnose na nalaze i nepravilnosti utvrđene u izvršenim revizijama, te podaci koji obuhvataju aktivnosti koje je institucija preduzimala sa ciljem unapređenja svog rada posebno u oblasti transparentnosti rada, međunarodne saradnje, obuka, zapošljavanja i ostalih relevantnih za predmetni izvještaj.

U izvještajnom periodu izvršili smo i objavili 35 izvještaja o reviziji i to: 25 izvještaja o finansijskoj reviziji reviziji pravilnosti, jedan izvještaj o ocjeni primjene kriterijuma fiskalne odgovornosti, šest izvještaja o reviziji uspjeha, dvije revizije informacionih sistema i jednu kontrolnu reviziju. Takođe, sproveli smo kontrolu realizacije preporuka iz 24 revizorska izvještaja i utvrdili da od 412 ukupno kontrolisanih preporuka 195 preporuka je realizovano, 53 djelimično realizovano, 34 preporuke su u fazi realizacije, 74 nije realizovano, za 44 preporuke se državni revizori nijesu mogli uvjeriti u status dok je 12 preporuka ocijenjeno da nijesu primjenjive. Šta znači nijesu primjenjive, da je u međuvremenu promijenjen zakonski ili podzakonski akt i ta se preporuka ne može više realizovati.

U predmetnim revizijama dali smo ukupno 615 preporuka i 60 mišljenja i to: šest pozitivnih, 11 pozitivnih sa skretanjem pažnje, 18 uslovnih, 23 negativna mišljenja i dva mišljenja kod revizija informacionih sistema.

Pored 615 revizorskih preporuka, Državna revizorska institucija je dala i šest sistemskih preporuka na osnovu revizije Prijedloga zakona o Završnom računu budžeta Crne Gore za 2021. godinu i osam sistemskih preporuka na nivou pojedinačnih izvještaja o reviziji koje je institucija dala po prvi put.

U pogledu ocjene primjene kriterijuma fiskalne odgovornosti za 2021. godinu konstatovali smo određene nedostatke u dijelu obaveze predlaganja i donošenja fiskalne strategije, neusklađenosti limita potrošnje, nemogućnosti vršenja ocjene fiskalne usklađenosti strategije i smjernica obavezujućeg za 2021. godinu, kao da je i realizovano 50% statičkih indikatora, odnosno 83% dinamičkih indikatora.

Rezultati Crne Gore u oblasti eksterne revizije prepoznati su i na međunarodnom planu što pokazuje Izvještaj Evropske komisije o Crnoj Gori za 2022. godinu u kojem se konstatuje da je Državna revizorska institucija ostvarila visok stepen funkcionalne, operativne i finansijske nezavisnosti profesionalnog razvoja, uticaja revizije usklađenosti rada sa međunarodnim standardima.

Važan doprinos u unapređenju saradnje sa zakonodavnom vlašću predstavlja akcioni plan za ispunjavanje obaveza iz Protokola o saradnji Skupštine i Državne revizorske institucije koji smo izradili u saradnji sa Vestimenskom fondacijom za demokratiju. Istodobno osnažena je kvalitetna saradnja sa regionalnim i međunarodnim vrhovnim revizorskim institucijama kako bismo razmijenili revizorska iskustva i primijenili međunarodnu praksu u svom revizorskom radu sprovodimo dvije kooperativne međunarodne revizije na temu "Sopstveni prihodi opština za pružanje kvalitetnih usluga građanima tokom pandemije i upravljanje rijekama".

Od brojnih međunarodnih aktivnosti posebno treba naglasiti članstvo Državne revizorske institucije u još dvije ključne evropske i međunarodne organizacije vrhovnih revizorskih institucija i to: INTOSAI Radne grupe za reviziju IT-a i EUROSAI Radne grupe za reviziju životne sredine.

Pored navedenog, u ovoj godini uz podršku INTOSAI i Međunarodne inicijative za razvoj sproveli smo nezavisnu ocjenu rada Državne revizorske institucije koja je pokazala visok nivo profesionalizma i stručnosti našeg rada. Takođe, angažovali su i SIGMA na sprovođenju nezavisnog istraživanja o

mišljenjima i očekivanja ključnih zainteresovanih strana za potrebe izrade narednog strateškog plana razvoja DRI.

Realizovali smo i aktivnosti i na razvojnim projektima posebno sa partnerima na EU projektu uspostavljanje registra revizorskih preporuka i nove internet stranice i projektu sa Vestimenskom fondacijom za demokratiju.

Kao što ste upoznati, zakup poslovnog prostora za potrebe smještaja Državne revizorske institucije je obezbijeđen do trajnog rješavanja prostornih kapaciteta institucije. Koristimo priliku da se zahvalimo na podršci Vladi Crne Gore, Ministarstvu finansija i Upravi za katastar i državnu imovinu. Izazov koji i dalje ostaje jeste nepopunjenost Senata. Smatramo da je ključno da se u što kraćem roku pokrene procedura za izbor novog predsjednika Senata i izbor petog člana Senata. Juče smo čuli od predsjednika Odbora za ekonomiju, finansije i budžet da će se sa tim aktivnostima krenuti već u januaru mjesecu i zahvaljujem se na toj informaciji.

Pozitivne ocjene našeg rada na međunarodnom planu nam daju zasigurno veliki podstrek, međutim, i obavezu da nastavimo jačati našu saradnju u cilju ostvarivanja dodatne vrijednosti za bolji život građana.

Gospođo potpredsjednice, ako se slažete sad bih dr Milan Dabović nešto rekao o reviziji završnog računa budžeta. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (21.12.22 14:28:42)

Zahvaljujem.

Izvolite, gospodine Daboviću.

MILAN DABOVIĆ (21.12.22 14:28:55)

Zahvaljujem predsjedavajućoj.

Poštovane poslanice i poslanici, zahvaljujem na ukazanom povjerenju i mogućnosti da danas govorim u Parlamentu u vezi revizije Predloga zakona o Završnom računu budžeta za 2021. godinu.

Mislim da je ova tema prilično iscrpno obrađena na odboru, na matičnom odboru, i iskoristiću ovu priliku da u najvažnijim segmentima upoznam Parlament sa nalazima revizije i sa dvostrukim negativnim mišljenjem koji je nadležni kolegijum dao prilikom usvajanja konačnog izvještaja. Kao što znate, tokom 2020. godine nije usvojen Zakon o budžetu za 2021. godinu. Tim povodom Vlada je 24. januara zasijedala i donijela informaciju kojom je zaključeno da se pristupi privremenom finansiranju 2021. godini. Nakon te informacije početkom januara, tačnije 5. januara 2021. godine, dopunjena je ta informacija zaključkom kojim je ovlašćen ministar finansija, rada i socijalnog staranja da donese rješenje o privremenom finansiranju za januar 2021. godine. To rješenje je donešeno sa zakašnjenjem i to zakašnjenje smo tolerisali jer objektivno se nije moglo donijeti ranije s obzirom da je 5. decembra, odnosno istog datuma utvrđen iznos sredstava koji predstavlja 1/12 finansiranja na agregatnom nivou za 2021. godinu i to je iznos od dvije milijarde i 40 miliona eura. Opredijeljeni iznos od 1/12 iznosio je 170 miliona eura, a 168 miliona eura koji su praktično dodjeljivani kao mjesečna kvota na ukupnom nivou, podijeljeni su na dva dijela. Jedan dio iznosio je 155 miliona eura, koji je opredijeljivan po potrošačkim jedinicama a drugi dio je 12 miliona eura koji je opredijeljen potrošačkim jedinicama koje su realizovale kapitalni budžet.

Ono što smo uočili u privremenom finansiranju je sljedeće: rješenja o privremenom finansiranju su donošena početkom mjeseca. Međutim, isto tako postojala su rješenja nakraju mjeseca kojima su se korigovalo izvršenje budžeta utvrđeno rješenjem početkom mjeseca tako da su ta rješenja imala retroaktivno dejstvo i praktično poravnala mjesečne nepravilnosti koji se prilikom privremenog finansiranja u proceduri privremenog finansiranja imale određeni stepen deformacije u odnosu na ono što je planirano privremenim finansiranjem.

Druga stvar koju smo primijetili rješenja o privremenom finansiranju nisu sadržala obrazloženje kao bliži upućujući tekst koji bi upoznao potrošačke jedinice sa tim na osnovu čega je utvrđena jedna dvanaestina i kako se tom jednom dvanaestinom finansirala potrošnja budžeta u prvih šest mjeseci.

I sljedeća stvar, potrošnja po potrošačkim jedinicama utvrđivana je na osnovu zahtjeva potrošačkih jedinica u dogovoru sa Ministarstvom finansija koje je ipak imalo određeno diskreciono pravo u dinamici odobravanja sredstava.

Kada smo pokušali da utvrdimo koliko jedna dvanaestina sredstava po potrošačkim jedinicama došli smo do zaključka da je kod jednog broja potrošačkih jedinica značajno prekoračeno odobrena potrošnja a da je kod drugog dijela potrošačkih jedinica ocijenjena odobrena potrošnja.

Sljedeći dio koji je jako važan za obrazloženje, odnosno za izvještaj o reviziji Predloga zakona o završnom računu je donošenje godišnjeg zakona o budžetu za 2021. godinu koji je donešen u Skupštini 17.

juna. Donošenjem zakona 17. juna pojavio se problem koji je značajno otežavao inkorporiranje izvršenog budžeta u periodu privremenog finansiranja u novo zakonsko rješenje. O čemu se radilo? Došlo je do promjene znači organizacije vlasti, došlo je do promjene programske šeme finansiranja budžeta i sada je trebalo izvršiti inkorporiranje već izvršenog zakona koji je važio iz prethodne godine u novi zakon koji je donešen sredine godine, a koji objektivno nije podržavao istu strukturu budžeta. Nije je podržavao u cjelini ni po organizacionoj klasifikaciji ni po programskoj klasifikaciji, ni po ekonomskoj klasifikaciji. Osobito je važan ovaj zadnji dio, po ekonomskoj klasifikaciji. Zbog čega? Zato što svi izvještaji koji su važni za izvještavanje sa aspekta relevantnosti potrošnje javnih sredstava vezani su za ekonomsku klasifikaciju bilo da je u pitanje utvrđivanje rezultata budžeta bilo da je utvrđivanje izvora finansiranja. Sam taj pokušaj fuzionisanja, znači izvršavanja u toku privremenog finansiranja sa novim zakonskim rješenjem otežalo je računovodstvenu odnosno evidenciju u glavnoj knjizi trezora i spajanje, odnosno konekciju tih stavki tako da je to dovelo do nenamjenske potrošnje, ali upravo zbog primjene dva različita systemska rješenja.

Sljedeća stvar koja je vezana sa Predlogom zakona o završnom računu budžeta a koja je direktno vezana za Zakon o budžetu koji je donešen sredinom godine je problem što smo ustanovili da je u bazi podataka pronađeno pet miliona i 700 hiljada eura koji su uknjiženi kao budžetska potrošnja koju nije odobrio ovaj parlament. Mi sada ne tvrdimo da je to potrošnja koja nije trebala da se desi, ona ima svoje utemeljenje jer je vezana za donacije, ali isto tako smatramo da je odobrenje za tu vrstu potrošnje morao potvrditi ovaj parlament i da se jednostavno mogla inkorporirati kao zakonsko rješenje prilikom donošenja Godišnjeg zakona o budžetu. Ukoliko se sa potrošnjom zaobilazi Parlament, onda funkcija donošenja godišnjeg zakona o budžetu i snaga Parlamenta dovodi se u pitanje, a naša je osnovna funkcija da štitimo zakonitost rada.

Kad je u pitanju programsko budžetiranje, izvršili smo analizu budžeta po programu. Programsko budžetiranje u Crnoj Gori počelo je relativno rano. Ono je počelo možda prije nekih sedam osma godina, možda čak i ranije. Međutim, programsko budžetiranje kao koncept prikazivanja budžeta sadrži obavezujuće indikatore. Ja moram reći da tokom svih ovih godina pokušaj implementacije budžeta indikatori budžetski nijesu zaživjeli, a oni su osnova mjerenja ekonomičnosti, efikasnosti i efektivnosti. Iz tog razloga analizirali smo budžet za 2021. godinu i ustanovili smo kada su u pitanju programi da 83% programa nema indikatore, svega 17% ima. Kada su u pitanju potprogrami, znači podržavaju osnovnu programsku šemu, tu je nešto povoljniji odnos 51% potprograma nije imalo indikatore, dok je 49% imalo.

I sledeća programska šema su aktivnosti. Ja sada ne bih Parlament oko toga zamarao, one su direktno u funkciji ostvarivanja potprograma odnosno generalno ostvarivanja ekonomske politike ciljnih funkcija Vlade.

Sada dolazimo na izvršenje.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (21.12.22 14:37:43)

Ja vas samo molim da privodite kraju zbog toga što, zbog zgusnutosti našeg rada danas, a i ovih dana sve do nove godine, da samo sažete, a imaćete priliku ako neko vas isprovocira od poslanika na neki odgovor, onda ću vam dati mogućnost da komentarišete.

NIKOLA KOVAČEVIĆ (21.12.22 14:38:06)

U redu, onda ću samo ovaj zadnji dio vezano za negativno mišljenje u dijelu finansijske revizije. Da li da skratim diskusiju?

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (21.12.22 14:38:31)

Pokušajte da skratite ali pošto su poslanici izrazili želju da čuju obrazloženje vezano za to vi dajte obrazloženje ali pokušajte što možete da sažete. Izvolite.

NIKOLA KOVAČEVIĆ (21.12.22 14:38:50)

Predlogom zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2021. godinu iskazan je deficit u iznosu od 99 miliona eura. Mi smo taj deficit korigovali na 123 miliona eura. Zašto je došlo do korekcije. Imali smo transferne zajmove u iznosu od 37 miliona eura koji nisu evidentirani u glavnoj knjizi trezora i nisu iskazani Predlogom zakona o završnom računu budžeta države. O čemu se radi? Znači primjen je

zajam pod određenim uslovima i Ministarstvo finansija je taj zajam prosljedilo krajnjim korisnicima. Radilo se o dvostrukom obligacionom odnosu, znači obligacionom odnosu koji je zajmodavac dao kredit Ministarstvu finansija i obavezao ga da pod istim uslovima da krajnjem korisniku. Da nije dvostrukog obligacionog odnosa, taj transfer bi možda i mogao dobiti neku gtolerantnost kada je u pitanju revizorski proces. Međutim, ovom prilikom smo smatrali da je to trebalo planirati i godišnjim zakonom o budžetu za 2021. godinu i trebalo ga je iskazati Predlogom zakona o završnom računu za 2021. godinu. Iz toga razloga ovo je dio komponente koja predstavlja nedozvoljenu grešku i koju smo evidentirali kao osnovu za iskazivanje mišljenja.

Drugi veliki iznos koji je opredijelio naše mišljenje to je 13 miliona 239 hiljada, to su depoziti Agencije za investicije koji nisu bili inkorporirani u konsolidovani račun trezora, a smatramo da trebaju biti inkorporirani u konsolidovani račun trezora. I treće najvažnije pet miliona i 700 hiljada eura koji predstavljaju materijalno takođe značajan iznos novca, koji je trebalo prvo obezbijediti kao zakonski dio godišnjeg zakona o budžetu za 2021. godinu i omogućiti mu prohodnost da se evidentira i uknjiži u glavnoj knjizi trezora.

Kada su u pitanju prekoračenja, ona su iznosila 85 miliona eura, od toga 61 milion eura su dozvoljena prekoračenja. Međutim, mi imamo dio prekoračenja, znači onih dvadesetak miliona prekoračenja koji su vezani za otplatu obaveza iz prethodnog perioda kao diskreciono pravo, jer obično otplate obaveze iz prethodnog perioda uknjiže se sa minimalnim iznosima pa ako se dese izdaci oni će biti tu uknjiženi. Mi vrlo detaljno ispitujemo diskrecione pozicije i ustanovili smo da je tu jedan dio tekućih izdataka gdje je direktno trebalo teretiti bilans i promijeniti namjensku strukturu iskazanih izadataka po ekonomskoj klasifikaciji.

Kada je u pitanju budžet sve ostale cifre, znači u generalnom dijelu istakao je ministar finansija i ja ih neću ponavljati i to su najvažniji elementi ne uzimajući, kada je u pitanju revizija pravilnosti, to ste mogli vidjeti iz izvještaja i dalje imamo isplate mimo mišljenja Agencije za zaštitu konkurencije, imamo uvijek prisutnu grešku koja se nalazi kod Poreske uprave, to je prihvatila, to se vuče iz ranijih perioda, znači greška po kontekstu koji je prosto teško ispraviti sada, ali mi kao revizija, moramo konstatovati veliki broj ugovora o djelu i ono što je najvažnije imamo neopravdani avans Montenegro airlinesa koji je vezan za avansno plaćanje koje je prije nekoliko godina uputila turistička organizacija, znači od prilike 70% je avansa 80 otklaćeno 20% nije ili nekih 830 miliona eura.

Takođe smo na Odboru istakli problem evidencije nefinansijske imovine. Nefinansijska imovina je za državu Crnu Goru jako značajna, to je državna imovina koju je potrebno uknjižiti, koju je potrebno evidentirati. Taj problem tinja već dugo godina i mi smo se ovom prilikom odlučili na jedan malo radikalniji korak da istaknemo to pitanje, jer svakako to je polazna osnova za uvođenje obračunskog sistema, koje svakako Ministarstvo finansija kao projekat i ideju ima da realizuje u narednih nekoliko godina.

E ovo su najvažnije informacije. Izvještaj je opširan. Ja se zahvaljujem na vašoj pažnji, zahvaljujem se predsjedavajućoj i ovdje sam da odgovorim na sva vaša pitanja.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (21.12.22 14:43:39)

Zahvaljujem.

Imali smo proceduralnu reakciju. Izvolite.

BRANKO RADULOVIĆ (21.12.22 14:43:51)

Hvala, potpredsjednice.

Duboko sam ubijeđen da treba ova visoka kuća i mi poslanici da javno iskažemo poštovanje prema dvojici velikih naših građana, naučnika koji su prerasli naše granice, koji će ostati trajno u istoriji nauke i obrazovanja, koji su umrli juče, u pitanju su veoma veliki i ugledni profesori i naučnici, akademik emiritus prof. Zoran Lakić i emiritus prof. Pavle Bogetić. Neka im je vječna slava i hvala.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (21.12.22 14:44:41)

Slava im.

Mi ćemo nastaviti dalje i drago mi je da i ovaj dom izrazi ovo poštovanje prema profesorima koji su sigurno ostavili pečat u Crnoj Gori i to će vrijeme još više pokazati.

Mi ćemo sad preći dalje.

Da li neko od izvjestilaca želi riječ? Ne.

Počecemo sa diskusijama.

Samo prije nego što pocnemo ja bih da zamolim sve poslanike, pošto znate raspored rada i da nemamo dovoljno vremena a imamo još jednu najavljenju sjednicu da se zaista pridržavamo vremena koje smo dogovorili na kolegijumu.

Dajem prvo riječ kolegi Dejanu Đuroviću u ime kluba Demokratski front, Nova srpska demokratija, Demokratska narodna partija i Radnička partija.

Izvolite, kolega Đuroviću, ujedno i predsjednik Odbora za budžet i finansije.

DEJAN ĐUROVIĆ (21.12.22 14:45:45)

Zahvaljujem, predsjedavajuća.

Završni račun za budžet za 2021. godinu je vjerovatno najkarakterističniji jer to je godina u kojoj je došlo do smjene vlasti nakon 30 godina vladanja jednog nedemokratskog režima na čelu sa Milom Đukanovićem. U avgustu 2020. godine je pobijedila trojna koalicija Za budućnost Crne Gore, Mir je naša nacija i Crnoj na bijelo. Možda je jedan period do nove godine trebalo da se dogovorimo i predložimo vladu koja je prvi put u istoriji Crne Gore, a vrlo rijetko gledana i na evropskim parlamentarnim dvoranama, vlada eksperata koja je predložila ovaj budžet. Na žalost vidjeli ste da je ovaj budžet dobio duplo negativno mišljenje.

Ono što smo obećali građanima 30. avgusta i formirali vladu krajem decembra već početkom 2021. godine, malo od toga smo uspjeli da riješimo. Sprovođenje nužnih reformi za ozdravljenje političkog sistema i privrede, obračun sa organizovanim kriminalom i korupcijom, sivo tržište je ostalo, izostala su smanjenje broja zapošljenih u javnom sektoru, a povećanje u privredi, pompezno najavljene strane investicije su ostale neostvarene, zakon o porijeklu imovine i njegova implementacija koja jetreba da doprinese u budžetu 40 miliona eura ostalo je mrtvo slovo na papiru. Šverc akciznih proizvoda je nastavljen sa blagim smanjenjem. Većinu onoga što smo obećali 30. avgusta ova vlada nije uspjela da sprovede.

Čitava budžetska 2021. godina se može podijeliti u tri perioda i to prvi koji je bilo zaduženje. Nova vlada je odlučila da se zaduži i tu nema ništa sporno. Ono na što je došla nova vlada, ono zatečeno stanje je vidno uništena ekonomija i javne finansije. Zaduzenje je bilo nešto što je bilo neophodno. U principu i novac je iskorišćen kako treba, više od polovine novca je otišlo na otplatu starih kredita koji su mahom bili skuplji i a većom kamatom nego što su ove 750 miliona. Veći dio drugog dijela je otišao u depozitu i za kamate i za to ne bi moglo da se kaže da je išta bilo problematično. Jedino što je bilo problematično, jedino što je za nas bilo sporno a to je što je ostala tajna na osnovu kog ugovora i tendera su angažovane bile ove banke. Ko su bili posrednici u ovom poslu i da li ima konsultanskih kuća i advokata, kako se došlo do podataka projekcije. Ovdje želim da kažem da je zaduzenje koje je zatekla ova vlada i koju smo mi zatekli je nešto što je katastrofa. Ove godine mi ćemo morati da otplatimo 447 miliona evra, od čega 338 miliona evra glavnice i 109 miliona evrate za stare dugove koji su nastali prije 2020. godine.

Poštovani građani Crne Gore, u naredne tri godine ćemo morati da isplatimo 1,52 milijarde glavnice i 430 miliona kamata na dugove koji su nastali, napominjem, prije 2020. godine.

Drugi period budžetske godine je nešto što je vjerovatno neprepoznato u ekonomskim analizama. Skoro šest mjeseci je trajalo privremeno finansiranje, što predstavlja presedan kojeg ne bi trebalo da bude navika niti da se nešto ponovo desi u Crnoj Gori. U tom periodu rastu defцитi u fondovima PIO, zdravstva i Zavoda za zapošljavanje Crne Gore. Na sreću imamo jako dobru turističku sezonu. Crna Gora je tada bila jedina otvorena zemlja, ali to nas je koštalo i teške epidemiološke situacije na jesen te godine.

Nedostatak između 200 i 250 miliona u turističkom budžetu od ruskih turista zbog sankcija dijelom su nadoknadili turisti iz okolnih zemalja. U junu ja bilo predviđeno novo zaduzenje na časnu riječ, što je prevashodno jasnom odlukom i reakcijom DF -a zaustavljeno. Napokon je donet budžet.

Treći period je period koji se mogao sprovoditi taj budžet sa zakašnjenjem od šest mjeseci, a zna se da Zakon o budžetu traje godinu dana i da nije moglo nešto previše u tom da se uradi. U tom periodu je marketinški urađeno dobro Evropa sad, projekat uz podršku ljudi sa zapada koji danas kritikuju, a svjedoci smo bili prije neki dan, a učestvovali su u izradi tog projekta i tada su dali zeleno svjetlo. Plan Evropa sad je bio na broju zaposlenih u Crnoj Gori od 150.000 od toga je 50.000 na budžetu i oni ne stvaraju vrijednost a ovih 100.000 na žalost većina radi u monopolističkim kompanojama. Takođe, do kraja treba napomenuti da se nisu ostvarili hzakonski osnovi da bi se popunila prihodna strana iz sredstava koja su se dobila da su ostvareni planirani dohodci iz Zakona o energetici i markiranju goriva 14 miliona, Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica 22 miliona, Zakona o podizanju gotovog novca pet miliona i Zakona u vezi igarfa na sreću 15 miliona.

Ovaj predlog zakona je dobio duplo negativno mišljenje za finansijsku reviziju, reviziju pravilnosti. Ovdje se mora primijetiti veliki broj suštinskih nepravilnosti, ali čini mi se i da birokratski dio Ministarstva nije odradio neke popravke koje bi mogle da sesmanji broj preporuka koji je bio. To je takođe katakteristika

rada Ministarstva finansija. Mislim da za buduće treba uspostaviti intenzivniju saradnju kroz možda nove zakone da bi se djelovalo preventivno kako se do ovih nepravilnosti ne bi dolazilo. Žao mi je da pored svih raspoloživih ljudskih resursa u Ministarstvu finansija, kojih zasigurno ima, u DRI i Upravi za ljudske resurse smo imali ovakvu situaciju. Nadam se da će se pomenuti subjekti unapređenjem međusobne saradnje u budućnosti na vrijeme otklanjati eventualne nepravilnosti kako bi imali i bolju i kvalitetniju finansijsku disciplinu u interesu svih građana Crne Gore. Klub Demokratskog fronta će po ovom pitanju i po ovoj tački zakona biti uzdržan. Zahvaljujem se.

PREDSJEDAVALA ANKA BOŠNJAK (21.12.22 14:54:17)

Zahvaljujem poslaniku Đuroviću.

Sada dajem riječ kolegi Bogdanu Božoviću iz kluba Socijalističke narodne partije, a da se pripremi koleginica Zdenka Popović ispred kluba Demokrate DEMOS.

Izvolite, kolega Božoviću.

BOGDAN BOŽOVIĆ (21.12.22 14:54:34)

Uvažena potpredsjednice, uvaženi ministre, poštovani predstavnici Državne revizorske institucije, poštovane kolegice poslanice i kolege poslanici,

Mi pred nama danas imamo Izvještaj Državne revizorske institucije o Preogu zakona o završnom budžetu za 2021. godinu i ono što je bitno naglasiti da se u tom trenutku na čelu Ministarstva finansija i socijalnog staranja nalazio gospodin Spajić i njegove kolege koji su se samo proglasili za eksperte, a prema izvještaju Revizije mi imamo duplo negativno mišljenje i to po osnovu finansijske revizije i revizije pravilnosti. Da bi građanima pojednostavnijim rečnikom objasnili šta to znači, to znači da se nisu poštovali zakoni, da se nisu poštovali propisi i da podaci nisu bili vjerodostojno prikazani. Kada je riječ o osnovama za izražavanje negativnog mišljenja, ja ću pomenuti samo neke jer bi previše vremena trebalo da sada pobrojimo sve redom.

Dakle, znamo da je Vlada 2020. godine nije u zakonski predviđenom roku predložila budžet, već se odlučila za model privremenog finansiranja. To znači da su se mogla koristiti sredstva u iznosu do jedne dvanaestine u odnosu na izdatke za prethodnu fiskalnu godinu. To takođe važi i za potrošačke jedinice. Međutim, suprotno Zakonu, Ministarstvo finansija i socijalnog staranja je odlučilo sebi, da tako kažem, dodijeli diskreciono pravo i da ono određuje na mjesečnom nivou sredstva koja će se dalje posuđivati potrošačkim jedinicama. Postavlja se pitanje na osnovu čega su to radili, da li na osnovu iskazanih potreba tih potrošačkih jedinica i da li je u tom smislu postojao prostor da možemo tvrditi da je bilo diskriminacije u odnosu na obaveze koje su imale potrošačke jedinice.

Kada je usvojen Zakon o budžetu za 2021. godinu, usvojena je nova programska struktura i ona podrazumijeva da moramo imati indikatore koji služe kao osnovica da utvrđujemo efikasnost, ekonomičnost i efektivnost korišćena javnih sredstava, to su sredstva građana od strane potrošačkih jedinica. Od ukupnog broja programa koji iznose 157 imali smo indikatore za svega 17%, tj. 26 programa je imalo indikatore, dok 83% programa nije imalo indikatore i stoga nije se moglo u suštini utvrditi koliko su, da li se i na jedan efikasan i ekonomičan način koriste sredstva građana, a za to su bili zaduženo Ministarstvo finansija i socijalnog staranja i potrošačke jedinice.

Što se tiče neizmirenih obaveza, dakle ugovorene obaveze su bile iznad nivoa sredstava koja su bila predviđena u Zakonu o budžetu za 2021. godinu, za iznos od preko milion eura. Takođe, imali smo i manje iskazivane obaveze od strane potrošačkih jedinica u odnosu na poslovne knjige i to u iznosu od preko 10 miliona eura. Revizijom je takođe utvrđeno da su postojala sredstva na računu Agencije za investicije u CKB banci od preko 13 miliona eura a da im Ministarstvo finansija i socijalnog staranja nije odredilo namjenu, dakle nijesu bila konsolidovana.

Kada je riječ o javnom dugom, dakle u procesu revizije je utvrđeno da nadležno ministarstvo je zaključilo aranžman vantržišnog unakrsno valutnim a da prije toga nije odradilo analizu procjena rizika i to me zaista čudi imajući u vidu i njihov odnos kada je donesena odluka o ukidanju doprinosa na zdravstvo, kada takođe nijesmo imali analizu finansijskih efekata te odluke, kada nije bila uspostavljena komunikacija sa Fondom zdravstva i kada sada možemo vidjeti da je to zaista ne mali iznos od preko 20 miliona eura i do 300 miliona eura koji se svake godine mora obezbijediti da bi zdravstvo moglo nesmetano da funkcioniše.

Što se tiče takođe javnog duga napomenuo bih da u okviru javnog duga nije uključen dug Regionalnog ronilačkog centra, neko će reći da u odnosu na sve ove iznose, to je simboličan iznos od

preko 200 hiljada eura, međutim smatram da je u ovom trenutku nama svaki cent bitan imajući u vidu ekonomsku situaciju, ne samo u Crnoj Gori već i globalnu ekonomsku situaciju.

Imajući u vidu sve pobrojano, sve navedeno što je iskazano kroz Izvještaj Državne revizorske institucije poslanici Socijalističke narodne partije neće podržati Predlog zakona o završnom računu budžeta za 2021. godinu. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (21.12.22 14:59:07)

Zahvaljujem kolegi Božoviću.

I kao što sam najavila dajem sada riječ kolegici Zdenki Popović, a da se pripremi kolega Miloš Konatar, koga nema trenutno u sali, ali ukoliko dođe, on će biti sljedeći diskutant, a ukoliko ne bude u sali sledeći diskutant je kolega Branko Radulović.

Izvolite, kolegice Zdenka Popović.

ZDENKA POPOVIĆ (21.12.22 14:59:35)

Zahvaljujem, uvažena potpredsjednice.

Poštovani ministre, uvaženi senatori, poštovane kolegice i kolege, poštovani građani Crne Gore,

Nije lako danas komentarisati Završni račun budžeta Crne Gore za 2021. godinu. Prvo zbog toga što, ako sa stručnog stanovišta kao ekonomista posmatramo finansijske performanse budžeta za 2020. i 2021.godinu, možemo zaključiti da su ostvareni impresivni rezultati, jer je nakon neviđenog pada svih makro ekonomskih agregata u 2020. godini koji su se ogledali u padu ekonomske aktivnosti i realnog pada bruto društvenog proizvoda od 15,3%, deficita budžeta od 426 miliona eura ili 10,18%, pada svih budžetskih prihoda, posebno prihoda od turizma koji su ostvareni za cijenu 2020. godinu u iznosu od 144 miliona eura i ugrožene likvidnost budžeta došlo do jako brzo do konsolidacije javnih finansija.

Za kratko vrijeme je postignuta stabilnost javnih finansija u 2021. godini, postignut je snažan rast ekonomske aktivnosti od 12,4%. Nominalno bruto društveni proizvod je dostigao iznos od četiri milijarde i 911,6 miliona eura zahvaljujući dobor osmišljenoj promociji naše turističke destinacije, imali smo i 700 miliona prihoda od turizma. Unaprijeđena je poreska disciplina čemu je doprinijela prije svega elektronska fiskalizacija poreskih registar kasa smanjeno je opterećenje na rad sa 39 na 21 pocenat. Gotovinski deficit budžeta je iznosi, evo vidjeli smo sada korihovanih 2,5% i najniži u poslednjih šest godina, javni dug je sa 105,3 procenta bruto društvenog proizvoda pao na 84,75% bruto društvenog proizvoda, 2011.godine otplaćeno je 440 miliona eura glavnice, otplaćena je kamata u iznosu od 113,92 miliona eura, 7,7 miliona eura garancija, dakle ukupno je vraćeno 561,67 miliona eura državnog duga sa kamatama. Kada pričamo o ovim finasijskim perfomansama budžeta mi moramo da kažemo svaka vam čast, uradili ste dobar posao, ko ga god radio je dobar posao. Emisija obveznice je bila racionalna odluka, jer je novac upotrijebljen za vraćanje duga finansiranja deficita, a ostatak je otišao u depozite za 2023.godinu, e sad kada pričamo o emisiji obveznice mislila sam na kraju to da kažem, ali vidim potencirali su i kolege priču o emisije obveznice koja se desila u decembru 2020.godine to je po meni bila najbolja stvar koja se desila u Crnoj Gori, najbolja stvar iz razloga što smo uzeli emitovali obveznicu u iznosu od 750 miliona eura po stopi kamatnoj koja je bila najniža u poslednjih godina u iznosu od 2,875. Znači, znamo kako se kretala kamatna stopa i 2016.godine bila je 6%, mi smo sa ovim novcem sa ovim kreditom od 750 miliona eura vratili dug iz 2016.godine koji smo podigli po stopi kamatnoj od 6%. i da istovremeno citiram, evo danas sam na odboru to uradila, mišljenje misije Međunarodnog monetarnog fonda kada smo prošle godine pričali na Odboru za ekonomiju budžet i fanasije, a ticalo se upravo emisije ove obveznice, oni su rekli, evo citiram "da je bila to zdrava osnova i da je postigla dva značajna cilja", prvo postignuta je dobra kamatna stopa, drugo postiglo se finansiranje u 2021.godine i dijelom 2022.godini. Mi vidimo da 2022. godine praktično da gotovo nije postajala potreba za nekim finansiranjem izuzev da se dopune depoziti za narednu godinu. Znači, sada evo naravno inflacija je učinjela da imamo uvećane prihode, po osnovu u ovoj godini pričam, po osnovu raznih poreza, poreskih prihoda, ali imali smo depozite sačuvane.

Znači, jasno je rekla sam gdje je otišao ovaj novac od ovih 750 miliona eura, jasno je da ni jedan jedini cent nije utrošen za finansiranje tekuće potrošnje posebno ne na finansiranjem neproduktivna potrošnja. Ono što je posebno važno istaći da ovaj budžet imao je i značajnu socijalnu komponentu jer je socijalna davanja činila najveći dio budžetkse potrošnje u iznosu od 567 miliona eura. Iz svega ovoga proizilazi da je Budžet za 2021.godinu bio rekal sam to i na odboru i sanacioni zbog svega onoga što se dešavalo u 2020.godini. Međutim, zašto sam na početku rekla da je teško komentarisati ovaj budžet. Znači, ove finansijske performanse su bolje nikad nijesu bile, ali je teško komentarisati ga zbog toga što ste Vi uvaženi revizori dali duplo negativno mišljenje i na finasijsku reviziju i na reviziju pravilnosti pri čemu

ste utvrdili da potrošačke jedinice nijesu uskladile poslovne aktivnosti za zakonima i drugim aktima koji regulišu budžetsko poslovanje u Crnoj Gori. Međutim, opet kažem prvi put je za 2021.godinu izrađen programski budžet koji nije jednostavno izraditi jer prvi put se radi budžet koji ima programe, pod programe, indikatore, aktivnosti i cilj je u krajnjem slučaju ciljeve. Znači, obzirom da se radilo o novom načinu budžetiranja jasno je zašto je planirano 157 programa o čega 131 program nije imao indikator, i od 122 pod programa takođe nije bilo u značajnom broju nije bilo indikatora. Ja ovdje negdje mislim da je više u ovom slučaju bilo pitanje u pitanju nedostatak obuke i prakse u primjeni programskog budžetiranja, a ne neke loše namjere i negdje ovdje mislim da ste pogriješili što nijeste dali uslovno mišljenje na finansijsku reviziju, jer se i vi prvi put susriječete sa ovakvom vrstom revizije, prvi put imamo privremeno finansiranje koje traje šest mjeseci i prvi put se susriječete sa svim onim što je urađeno ne baš tako kako nalaže programsko budžetiranje.

Zašto to kažem? Zato što ste 2000 vašim revizorskim Izvještajem za 2020-tu godinu, recimo tužilaštvu na finansijsku reviziju dali uslovno mišljenje. Pazite zbog čega. Rekli ste daje uslovno mišljenje na osnovu nepotpune dokumentacije jer su isplaćivane naknade po osnovu ugovora o dopunskom radu, isplaćivane su jednokratne pomoći zaposelnih itd., vi ste dali uslovno mišljenje na to. Ipak sam ja lično mišljenje jako uvažavam naravno Vas, uvažavam vaše mišljenje, ali mislim da ste mogli ovdje kada je u pitanju finansijska revizija da date uslovno mišljenje kada je u pitanju revizija pravilnosti, potpuno sa pravom ste dali negativno mišljenje. To je razlog zbog čega je mene zaista teško da komentarišem završni račun. Generalno Vi ste dali 53 preporuke od čega je šest sistemskih preporuka, koje se ponavljaju iz godine u godinu, znači mi nešto moramo uraditi ili moramo mijenjati zakone, ili moramo negdje natjerat sve potrošačke jedinice pa i Vladu Crne Gore da sve pvo što su sistemski propusti da se isprave. Jer evo znači našto se odnose te sistemske preporuke, radi se o uvođenju norme u godišnjem Zakonu o budžetu kojom bi se zabranilo preusmeravanje sredstava sa pozicija kamata na druge izdatke o toj preporuci čitala sam i slušala evo 10 godina pričate o tome. Znači, problem je svake godine isti problem. Završavam uvažena potpredsjednice.

Druga je da se pravna lica koja su dio sistema finansiranja po osnovu javnih prihoda finansiraju iz Budžeta Crne Gore. Takođe, preporuka evo 10 godina, da se određuje i vršioći dužnosti najduže do šest mjeseci, to ja mislim da ova vlada ne radi to, nego im se produžava VD stanje, da sve potrošačke jedinice u roku isplaćuju dospelje obaveze po osnovu sudskih presuda kako bi se izbjegli troškovi. Znači, pitanje da li vidjećemo, da li je ova vlada to isto radila, ovu preporuku takođe sam imala prilike da čitam i dsa pričamo o njoj evo od kako pratim završne račune Budžeta od 2012. godine na ovamo. Dakle, sve ono kada je u pitanju revizija pravilnosti sve ono našto ste ukazali zbog čega ste dali negativno mišljenje, imali ste potpuno pravo. Ali negdje generalno mislim da ste se ogriješili kada je u pitanju davanje mišljenja na finansijsku reviziju, moje mišljenje tako, ali uvažavam naravno to vaše negativno mišljenje na finansijsku reviziju. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (21.12.22 15:11:13)

Zahvaljujem kolegici Popović.
Koleginica Paunović želi proceduru.
Izvolite, kolegice Paunović.

MILOSAVA PAUNOVIĆ (21.12.22 15:11:21)

Zahvaljujem.

Vrlo ću kratko, s obzirom na dogovor koliko se minuta raspravlja o ovoj temi da nemamo više vremena. Iskoristiću na ovaj način, a jeste procedura donekle, prvo Vama hvala na iznesenim podacima ovdje. Druga, stvar kao legalista smatram da se ovim što su iznijeli gospoda iz Revizorske institucije i onim što smo danas čuli ovdje s obzirom na to da je duplo negativno mišljenje na završni račun budžeta, trebali da se bave neki drugi organi kao pravnici, kao legalista smatram da je trebalo druge organe da se bave sa svim ovim, pa da donesemo konačne zaključke ne možemo govoriti na ovaj način o svom mišljenju, definitivno dali ste svoje mišljenje onako kako se dali i očekujem i nadam se i definitivno treba da se desi da se Specijalno tužilaštvo zabavi ovim stvarima, s obzirom na podatke koje ste iznijeli. S obzirom na to da ste iznijeli da fali, čini mi se, pet miliona i 700 kojih uopšte nema prikazanih i ne znamo, a to nije jedini slučaj, a mi kao poslanici ovdje moram da kažem da nijesmo ni mogli na pravi način učestvovati u izradi ovog budžeta, s obzirom na to da smo čekali prethodnog ministra finansija koji se nije pojavljivao do kraja do zadnjega dana kada je sprvijučeno zaduživanje o čemu je govorio prije gospodin Đurović, mi jednostavno nijesmo imali priliku nijesmo mogli da učestvujemo o ovim stvarima. Zadnji dan nam je

serviran budžet reklamiran je preko medija, reklamiran je preko svih mogućih sredstava, a mi kao poslanici koji smo zaduženi bili da učestvujemo u izradi ovog budžeta nijesmo imali na to priliku do poslednjeg dana. Ja očekujem i nadam se da će se ovim pozabaviti drugi organi koji su za to zaduženi. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (21.12.22 15:12:57)

Zahvaljujem.

Ovo je procedura i Vi proceduru.

Izvolite, kolegice Popović.

ZDENKA POPOVIĆ (21.12.22 15:13:05)

Zahvaljujem.

Evo ja sam legalista, ja takođe evo godinama znate da pričam ko je god dobio negativno mišljenje mora da snosi odgovornost zbog toga što ne poštuje zakone. Znači, da je ne znam ko u pitanju da budžet vodi, odnosno da je ministar finansija iz moje političke partije i da mi je ne znam najrođeniji ja bi rekla odgovaraj družbe zbog toga što si pripremio nešto što nije u skladu sa zakonom. Međutim, ovdje se sad postavlja pitanje, Vi ste gospodo za 2019.godinu, dali negativno mišljenje i sudstvu je li tako, dali ste za 2020.godinu negativno mišljenje o tužilaštvu. Šta se desilo? Da li je tužilaštvo moglo samo sebe da tuži, negdje smo u razgovorima stalno potencirali tu priču, da vi trebate da date nadležnom tužilaštvu predate ove izvještaje, neka se nadležno tužilaštvo bavi sa ovim stvarima. Zakoni moraju da važe jednako za sve, zakoni moraju da se poštuju, ko god da je predsjednik Vlade i ko god da je ministar finansija, apsolutno ne branim nikoga, nego samo ukazujem na to da ako imamo situaciju iz godine u godinu, da se određene potrošačke jedinice, Agencije regulatorne Vlada tako kažem, odnosno Ministarstvo finansija koje radi na budžetu dobija negativno mišljenje, pa dajte da se to procesuiru da dobije neko, da neko snosi odgovornost. Ali u situaciji kada vam tužilaštvo dobije negativno mišljenje i ne može da se ko će da tuži, mislim ko će da podnese prijavu, ko će da snosi odgovornost kada je u pitanju tužilaštvo i kada je u pitanju sudstvo. Znači, to su neke stvari koje se zakonski moraju regulisati, neko u Ministarstvu pravde mora da bude nadležan za finansijsko poslovanje i sudstva i tužilaštva. Ne može Ministarstvo pravde da kaže mi nijesmo nadležni da nadziremo finansijsko poslovanje ni tužilaštva ni sudstva, neko iz tužilaštva i sudstva mora da snosi odgovornost zbog onog mišljenja koje ste vi dali, a to mišljenje negativno.

Dakle, ne branim apsolutno nikoga, tako da eto čisto zbog građana i naravno zbog vas zbog posebnog uvažavanja i posebnog senzibiliteta koje imam prema Državnoj revizorskoj instituciji. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (21.12.22 15:15:44)

Zahvaljujem kolegici Popović.

Eto ideje za parlamentarnu istragu, ako nema ko možemo mi.

Izvolite, predlagač ima želi da iskomentariše.

Mi smo se dogovorili na kolegijumu da ovo nijesu uvodna izlaganja nego samo imaju diskusije na koje ima pravo na komentare.

NIKOLA KOVAČEVIĆ (21.12.22 15:16:20)

Zahvaljujem.

Znači, svi vi pred sobom imate Reviziju završnog računa budžeta za 2021.godinu i imate konstatacije i preporuke koju je dao nadležni kolega. Ja razumijem priču uvažene poslanice Popović i moram reći da je ona jedan od poslanika koje najviše prati podražava ova Revizorska institucija, ali u ovom slučaju želim zbog javnosti i zbog poslanika da kažem ne možemo licitirati sa mišljenjem, ne dajemo mi mišljenje stavljajući prst na čelo i kažemo biće to i to mišljenje. Nego postoje računovostveni standardi prema kojima se mi upravljamo, i postoje takozvana materijalnost koja određuje koje će mišljenje biti. Vjerujte mi da smo duboko promislili prije nego što smo iskazali mišljenja koja smo iskazali, ja bih volio i od vas i od drugih poslanika da kažete eventualno što nije od ovih konstatacija i preporuka koje smo dali što nije tačno i što se može dovesti u pitanju. Znači, ne može se ništa dovesti u pitanju, ali u ovom dijelu ja razumijem vašu političku priču, ali zbog javnosti sam ovo morao da kažem. Što se tiče sudstva i tužilaštva

koje ste Vi pomenuli ja i Vi smo o tome više puta pričali, mi evo godinama zahtijevamo i molimo odbore da krenu sa konsultativno saslušanje i da su organizovana kontrolna i konsultativna saslušanja i po ovim pitanjima vjerovatno bi bila druga priča što se tiče ovih naših mišljenja. Mi smo obavijestili Parlament, mi smo obavijestili zainteresovanu javnost, a nadležni državni organi trebaju da rade svoj posao. Hvala lijepa.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (21.12.22 15:18:21)

Zahvaljujem.

Sada dajem riječ kolegi Branku Raduloviću, s obzirom da kolega Konotar nije u sali. Izvolite.

BRANKO RADULOVIĆ (21.12.22 15:18:30)

Hvala.

Evo jedna narodna "pamtilo se ne ponovilo se ta 2021.godina", koliko je složena bila situacija kod nas i u svijetu, koliko je bilo osustvo znanja i pameti kod nas i empatije u svijetu. Mi smo u 2021.godinu ušli pod nekakvim periodom kojega smo nazvali pos autokratski, koruptivni, diktatorski i svakakvi, koja je tražila jednu odgovornu, znanu, energičnu vlast. Samo u odnosu na to stanje, a još ako je stanje da je u svijetu poslije korone desilo se odsustvo svake solidarnosti, i kada su u pitanju bili ljudski životi i zdravstvo i kada su u pitanju bila podrška. Sjećamo se onih perioda katastrofalnih kada su ljudi umirali, kada nije bilo pomoći, kada je smo tražili tu pomoć i svega ostalog. Ukoliko mi želimo da budem krajnje stručan bez ikakvih osjećaja političkih, ličnih ili nekakvih svojih frustracija, ukoliko mi uporedimo posljednjih deset godina i ovo što se desilo sa koronom, prva godina poslije korone, pa druga godina i što projektujemo sledeće srednjoročno, onda ćemo da vidimo da onaj pad brujto društvenog proizvoda oko 15% da nije zabilježen nigdje u Evropi, a mislim možda ni u svijetu. Zašto se to desilo kod nas? Desilo se zato što je turizam koji je bio glavni resurs i danas je na žalost glavni resurs, treba da bude velik, ali ne da bude jedini, da smo zatvorili granice. Možda i s pravom, kao što su svi zatvorili granice, da bi se blokirali da ne bi ulazila epidemija na velika vrata, da bi naš zdravstveni sistem koji nije bio kao zdravstveni sistem u svijetu. Da bi opstao, da bi ljudi sačuvali svoje zdravlje, to je jedna velika posljedica ovoga pada od 15%, ali ono sa zatvaranjem ljudi u kući, sa zatvaranjem fabrika, sa manjim potrebama ono što je normalni život traži. Tada je i tražnja manja, što znači da ponuda dolazi pod većim iskušenjem i konkurencijom u svakom sektoru, posebno ukoliko pada usluga, pada usluga. Zato što smo se zatvorili u kuće s pravom smo se zatvorili u kuće, ali nijesmo s pravom nosili maske, ali to je druga priča, jer smo mi da ne rečem kreteni, ali smo na svoj način. Desilo se ono što mi upozoravam 30 godina, poslije one koruptivne privatizacije, poslije onoga što nije bilo restrukturiranje, što nije bilo stvaranje novoga proizvoda, dodate vrijednosti, veće konkurencije, višeg nivoa, tehnološkog sadržaja. Mi kao kolonijalna faktički zemlja imali smo takav pad u svakom sektoru i ono što je jedva živjelo, tek o poljoprivredi da ne kažem i desilo se to 15% i ukoliko u 2021.godini imate nekakvu normalizaciju, ajde da je tako nazovem. Ukoliko se prilagodimo koroni, ukoliko o ovom realnom sektoru pričam, ukoliko uslugama počinjemo da nekako živimo sa maskom i da počinjemo da imamo to društveno zajednički život, tako da ga nazovem, tada raste tražnja, a posebno upozoravam zato što sam onamo sedio, onamo sam sedio i stalno sam upozoravao, onamo je bila vlada. Sve ljude, nemojte širom da otvarate granice uradite to kao što su Hrvati uradili, kao što su Albanci uradili, kao što su sve ove zemlje uradile, da ne govorim što su uradili Španci, Italijani i svi oni koji imaju jaku, turističku destinaciju, jer sam znao da je ljudska osobina ona koja traži zajedništvo, da nije četiri zida ono što je naša karakteristika životna i da je ta potreba za druženjem i potreba za turizmom sigurno više izražena ili izraženija, onamo gdje postoje mogućnosti, čak što više toliko izražena da rizik na određeni način zaboravljamo. Oni su otvorili ja sam upozoravao i govorio da će nam doći crna jesen, sjećam se toga termina i onda su me neki rekli u daleko bilo, neki ministri, Krivokapić je mislio drugačije o tome, on je nekakvu drugu filozofiju imao životnu i desilo se to.

Tako da ljudi ima nešto u životu u matematici u tehnicima, koja ima tri stanja, jedno stanje je elastičnost, vi ako spušćete dolje nešto ili ne jedete jedan dan, elastičnošću vratit ćete se, sutradan ćete da pojedete duplo više, to je normalna stvar. Znači, sve je ono što život traži, druga stvar je plastičnost, da će ono ostaviti neke posljedice i da ćete vi doći u neko drugo stanje i treća stvar je lom, krutilo, normalna je stvar, da smo ležali, da smo sedeli, a većinom smo to radili u 2021.godini, imamo i najveći bruto društveni rast, ali mi ako vidimo, ako saberemo taj minus i taj plus, mi vidimo da smo mi najviši u Evropi pali Srbija, Hrvatska, čak i Albanija i svi ostali, Makedonija, da ne kažem ove druge države oni taj kumulativni, promjenu bruto društvenog proizvoda smo imali jedan, dva, tri, nula, minus dva, tri, a mi koliko minus sedam, te dvije godine kad se bere.

Druga stvar, Evropa je pokazala nehumanost, ne samo zbog respiratora, ne samo zbog lijekova, ne samo nedostatka zdravstvenih radnika, nego i zbog finansijske pomoći. Ja sam stalno upozoravao, da mi kao država koja smo imali isti pravo kao i članica Evropske unije, zato što smo ušli u taj dio bar kada je u pitanju podjela nekog kolača i kako da rečem, a da ne povrijedim ništa, nijesu ono što su rekli, nijesu ispunili, oni su dijelili u 2021. godini, kroz razne fondove od 10.000, pa do 15.000 eura ili dolara, po glavi stanovnika, pa sjećate li se onoga što je Sjeverna Italija koliko je dobila ogromni finansijskih sredstava, koliko su dobili, ja mislim da se tu kreće negdje od toga fonda za podršku socijalnim strukturama i građanima i malim i srednjim preduzećima i mikro da se tu krećala negdje preko 12.000 eura po glavi stanovnika. Takvog eksperimenta i gluposti kao one vlade i šest stubova ono u moj život nijesam vidio, da spajaju se ministarstva onamo đe se ne mogu spojiti, to je bila velika jedna glupost.

Treća stvar, što sve ono što sam imao desetine sastanaka i sa dva ministra koji su sada čelnici Evrope sad, sa mnogim državnim sekretarima, sa mnogim nijesu mi ni 1% ispunili. Zaduženje, govorio sam, nemoj se zaduživati, zadužuj se, za tri mjeseca ako možeš stalno da se zadužiš, zašto kažete mi ako je normalno stanje da li ima čovjeka danas u Crnoj Gori, koji će uzeti pare i za godinu dana potrebe ili za godinu i po tamo, ne. Uzeće pare ukoliko su ti potrebe za tri mjeseca, za četiri mjeseca, onamo đe moraš da vratiš pare i da ih uložiš na pravi način. Koliko bi onda kamata bila, kamata na glavnica može biti manja, ali kumulativno za 15 mjeseci kao što su se oni zadužili za 15 mjeseci, kumulativno je mnogo više para. Poslušali su me za valutni rizik 10 puta sam Spajiću govorio ajde bre čovječe daj taj dolar da pretvorimo u eur sad je vrijeme i poslušao je to.

Ovdje sam hiljade, pošto mi vrijeme prolazi toliko sam htio da pričam o ovome, govori javno istupao, imao premijerski sat, poslanička pitanja i hiljade rabota oko svega toga, malo se ili ništa nije ispunilo. Vi mor da budete oni koji rade po zakonu i metodologiji, prošlog mjeseca državno tužilaštvo je vaš izvještaj uputilo Specijalno državno tužilaštvo, rekao sam vam na Odboru, ono što vi zanemarujete, a to je protivzakonito npr. iznos od 400 do 500.000 eura. Ja sam vi rekao za 4.000 eura u Englesku i demokratskim državama taj leti ministar ili krivično odgovara. Tako da vi morate svu svoju činjenicu da vas pozove Specijalni državni tužioc i da to argumentujete.

Gospodine Damjanoviću, ovo što ste vi napravili kroz novi ekonomski model mi ćemo zajednički napraviti kroz budžet novi koji će biti razvojni, koji će uraditi restrukturiranje po cijelim sektorima racionalizaciju potrošnje i dati osnovu za novu kompetentnu, stručnu i vizionarsku vladu koju moramo da formiramo.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (21.12.22 15:31:41)

Zahvaljujem.

Pretpostavila sam da je za ovu tačku trebalo više vremena odvojiti, ali prosto to je dogovor sa kolegijuma, meni je žao.

Sada pitam predstavnike predlagača da li žele završnu riječ i kolege iz Državne revizorske institucije.?

Kolega Damjanoviću, izvolite.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ (21.12.22 15:32:46)

Veoma kratko.

Predsjednice kao što sam rekao ja neću oko završnog računa za godinu kada nijesam bio u poziciji da ga ja realizujem, da se to pogrešno ne bi konotiralo biće dovoljno prostora u Predlogu budžeta da se osvrnem na ono što se vezuje za predlog budžeta za narednu godinu odnosno za tekuću godinu. Pokušaću da budem i činjenično utemeljen da bez i kakvih hvalospjeva, jer bih i ja mogao na konto ovoga što je profesor Radulović rekao da nastavim i da ja ukažem na dešavanja na 2020. godinu, na 2021. godinu i na aspekte nečega što je činjenica o čemu se ne raspravlja, što može naravno da se prokomentariše iz prošlog aspekta i što je koliko sam ja uspio da propratim procedure predmet interesovanja Specijalnog državnog tužioca. Tako da bih tu stao.

Ono o čemu sam govorio, a da ne bi imalo obilježje polemike i rasprave, jeste da zahvaljujući raspravi na matičnom odboru i tu zahvalnost naravno uvaženom predsjedniku odbora Đuroviću i stručnoj službi, a naravno uz sugestije kolega iz Državne revizorske institucije, dvije stvari koje su notirane kao osnov za iskazivanje negativnog mišljenja u momentu kada smo dobili reviziju dakle u oktobru mjesecu tekuće godine, ćemo korigovati jer nije bilo više prostora da se radi treći rebalans koji je trebalo uraditi tokom novembra i decembra, a da bi se te stvari koje se prenose iz 2021. na 2022. godinu definisale do kraja, umjesto trećeg rebalansa za koji nije bilo objektivnih mogućnosti da se uradi u novembru ili

decembru mjesecu, da bi se korigovala, to su transforni zajmovi i status novca od ekonomskog državljanstva na posebnom računu ćemo regulisati odnosno na način da ćemo kroz zaključke Parlamenta do sjednice Odbora pripremiti svakako da bismo za narednu godinu potpuno bili na liniji onoga što su preporuke. Ja ću reći da smo mi Predlogom budžeta za 2023.godinu uvažili apsolutno ove dvije preporuke iz revizije ovog završnog računa i sa aspetka konsolidacije i protoka kroz glavnu knjigu trezora, odnosno budžetske konsolidacije smo sredstva od ekonomskog državljanstva koja su bila netransparentna i nezakonita na posebnom računu te godine, netransparentna, nezakonita sad će biti dio budžeta i transforni zajmovi što je pitanje koje se poteže od 2015.godine, što je takođe nezakonito, propušteno, a da bi se umanjio deficit, da to treba reći, da bi se umanjio deficit, deficit vještački, a ja nemam problema da ga iskažem realnoga, pa da je 100 miliona transforni zajam, 100 miliona gore i jedna i druga da kažem strana i neka se iskaže kako treba.

Dakle, da te dvije stvari za narednu godinu budu potpuno zakonite kako se ne bi desilo i za tekuću narednu godinu, naravno kroz zaključke, da kada bude revizija ovog završnog računa za 2022.godinu, a neki ministar koji bude tada u poziciji naredne godine u novembru da brani to, da ne bi bio u ovoj situaciji, da se zbog elementarne korektnosti, jer se trudim da takav ostanem, takav sam i naučen u ovom domu, ne bavim vrednosno s nečim što bi znao kako bi se bavio, vjerujte, da ni ovakva situacija.

Hvala vam.

PREDSJEDAVALJUĆA BRANKA BOŠNJAK (21.12.22 15:36:14)

Zahvaljujem ministru Damjanoviću.

Sada predstavnici izvolite Državna revizorska institucija imate i vi pravo na završnu riječ. Izvolite.

MILAN DABOVIĆ (21.12.22 15:36:28)

Zahvaljujem predsjedavajućem, zahvaljujem svim kolegama na diskusijama i komentarima, ja bih moju završnu riječ iskoristio da konkretno odgovorim na neka pitanja, koja mogu ostati kao dilema nakon ovog zasijedanja.

Prvo, kada je u pitanju izražavanje mišljenja kao što je predsjedavajući u Senatu već istakao, mi imamo svoju metodologiju, kada iskazujemo mišljenje i mi smo tu da cijenimo zakonitost rada. Zakonitost rada podrazumijeva prvenstveno poštovanje organskog Zakona o budžetu i fiskalne usklađenosti, nakon toga dolazi godišnji Zakon o budžetu po redu prioriteta i zakonitost rada podrazumijeva prvenstveno poštovanje organskog zakona o budžetu i fiskalne usklađenosti, nakon toga dolazi godišnji zakon o budžetu po redu prioriteta i tek onda posmatramo podzakonske akte koji moraju biti usklađeni sa zakonom.

Sada ovako, naša metodologija nas obavezuje, da odredimo granicu materijalnosti i to je dozvoljena greška. Ona se određuje u samom procesu planiranja revizije, a kada donosimo detaljni plan revizije, mi vrlo konkretno kažemo koliki će biti uzorak, recimo kada je u pitanju Predlog zakona o završnom računu budžeta države za 2021.godinu, uzrok je bio oko 52% sada ne znam ne pamtim decimale.

Kada je bila u pitanju granica materijalnosti ona je iznosila 0,52%, ja ću to sada pretvoriti u novčani iznos, tih 0,52% između 22 i 25 miliona eura, ako se posmatraju dugovna i potražna strana ukupnog prometa, finansijskih transakcija odnosno revidiranog završnog računa za 2022.godinu. Sada to je dozvoljeni do 20 miliona, ja znam da profesor Radulović zamjera na ovakvom našem stavu, ali to je metodologija. Znači, do 20 miliona eura, greške su tolerantne zašto, jer smatramo da je budžet iskazan na fer i objektivnoj osnovi, ako je greška ispod te granice materijalnosti. Međutim, ako je iznad granice materijalnosti, onda dajemo mišljenja koja kategorizujemo prema stratumima. Sada kolika je greška ustanovljena kada je u pitanju finansijska revizija 37 miliona eura plus 13 miliona eura, to je 60 miliona eura, plus pet miliona i 700 hiljada eura koji su proknjiženi mimo godišnjeg zakona o budžetu i plus ono po milion, dva eura, što njesmo kroz uvodno izlaganje istakli to izađe preko 60 miliona eura, to je skoro trostruka granica materijalnosti. Da smo uradili drugačije, onda bi imali već problem standardno funkcionisanje sa Državnom revizorskom institucijom. Naravno, mi nikada ne smijemo dozvoliti sebi da budemo subjektivni ni u pozitivnom ni u negativnom smislu. Ovo smo morali iskazati na taj način.

Druga stvar, o kojoj je govorio ministar finansija Damjanović, on je pokazao pozitivan odnos prema našim preporukama, kada su u pitanju transforni zajmmovi i prepoznao je taj dio, taj dio evidencije koji nije evidentiran uz predlog godišnjeg zakona, kroz predlog zakona o završnom računu budžeta za 2021.godinu i prepoznajući njegov pozitivan odnos i pozitivnu namjeru prema našoj preporuci. Mi smo se usaglasili na Odboru, da se donese zaključak jedan kojim ćemo otkloniti prepreku da u narednoj godini evidentira sve

transferne zajmove koji bi naravno realno iskazali deficit i koji bi spriječili evidencionu grešku koja bi mogla da utiče na mišljenje povodom revizije završnog računa za 2022.godinu.

Kada su u pitanju mali iznosi novca, ono što moramo reći što je za nas značajno za nekoga ne mora biti značajno. Mi ne želimo da se miješamo ni u rad Tužilaštva ni u rad sudstva, mi samo poštujemo protokole o saradnji naše zakonske obaveze. Mi možemo da izrazimo negativno mišljenje, a da nema krivičnog djela, a možemo da izrazimo pozitivno mišljenje da ima krivičnog djela. Znate, ako je neko šta znam iz blagajne uzeo 3.000 eura i nije opravdao to relevantnom dokumentacijom to može biti krivično djelo, ali sa aspekta revizije ne mora da utiče na mišljenje.

Još bih jednom iskoristio priliku da se u svoje ime i u ime Senata i Državne revizorske institucije zahvalim na podršci ovog Parlamenta koji smo uživali od osnivanja institucije, do današnjeg dana i svima bih čestitao nastupajuće praznike i zahvaljujem se na vašoj pažnji.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (21.12.22 15:41:09)

Zahvaljujemo i mi vama.

Konstatujem da je pretres po ovoj tački dnevnog reda završen i izjasnićemo se naknadno.

Dajem sada pauzu, tehničku pauzu, od pet minuta.

Nastavićemo sa Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o javnim nabavkama.

Pauza, pet minuta.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (21.12.22 15:58:32)

Kolege poslanici,

Nastavljamo, kao što sam i najavila, raspravu sa Predlogom zakona o izmjenama i dopunama Zakona o javnim nabavkama.

Ovlašćeni predstavnici Vlade su: Aleksandar Damjanović, ministar finansija i Jelena Jovetić, v.d. generalna direktorica Direktorata za politiku javnih nabavki. Pozdravljam vas.

Izvjestioci odbora su kolega Momo Koprivica, Zakonodavnog odbora i kolega Miloš Konatar, Odbora za ekonomiju, finansije i budžet.

Otvaram pretres.

Da li ministar želi uvodnu riječ?

Izvolite.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ (21.12.22 15:59:15)

Dakle, s obzirom da smo imali na odboru raspravu i da je Predlog zakona još podavno odrađen što se tiče javne rasprave, a da je o njemu bilo dosta riječi u javnosti samo ću u najkraćim crtama podvući razloge zašto se ide sa Predlogom zakona izmjenama i dopunama Zakona o javnim nabavkama. Imajući u vidu da smo u decembru 2019. godine definisali važeći akt i da je nakon 18 mjeseci odložene primjene stupio na snagu i elektronski sistem, kao srž reformi u ovom dijelu koji ima za cilj i racionalizaciju javnih nabavki svakako i usklađivanje sa pravnim okvirom koji ovu oblast uređuje u Evropskoj uniji.

Dakle, jedan od razloga upravo jeste i pregovaračko Poglavlje 5 gdje su javne nabavke u Izvještaju o Crnoj Gori ocijenjene zadovoljavajućim, odnosno dobijaju najbolje ocjene u odnosu na ostala pregovaračka poglavlja. To znači da generalno uz sve peripetije primjena postojećeg okvira na nivou Crne Gore ipak ima neku svoju dinamiku. Ovo ovdje jeste nešto što otklanja uočene nedostatke u primjeni zakona u toku ovih nešto više od dvije godine, gotovo tri godine i negdje ide za ciljem da se potpuno uskladi zakonodavstvo u ovoj oblasti sa tekovinom Evropske unije.

Jedna od ključnih stvari koja je zaživjela u sistemu od 1. januara 2021. godine jeste elektronski sistem javnih nabavki. On je negdje trebao da doprinese jačanju konkurencije, ali u oblasti javnih nabavki i da umanjí rizik od korupcija. Taj sistem uprkos svim teškoćama koje smo imali kod implementacije ima na kraju krajeva svoju dinamiku. Znate i sami da smo kod sajber napada imali određene probleme, da smo taj sistem najbrže morali da ne bi došlo do zastoja u realizaciji javnih nabavki kao jednog da kažem ključnih segmenata, na kraju krajeva i ekonomskih aktivnosti sa nivoa države negdje je on pokazao svoju otpornost. Naravno, jedan dio koji se ticao našeg da kažem objašnjenja unutar Vlade, da zadržimo konzistentnost zakona vezan je za opravdane ili manje opravdane pokušaje, da se jedan broj oblasti izuzme iz sistema javnih nabavki, to negdje ta izuzeća tamo gdje imaju svoj smisao zbog brzine zbog procedura, zbog oblasti koja to regulišu. Dakle, ništa sporno u tome nema, ima naravno negdje gdje

moramo držati punu konzistentnost i gdje izuzeća moramo tretirati u nekom najmanjem mogućem obliku, da ne bismo narušavali sami sistem javnih nabavki. Ono negdje, gdje smo takođe usmjerili pažnju, a ne tiče se materije ovog zakona jeste da resetujemo da tako kažem i rad drugostepene komisije koja se bavi žalbama u ovoj oblasti, imajući u vidu vrlo osjetljivu oblast i pokušaj da kroz i primjenu zakona i kroz institucionalizaciju, odnosno da kažem jačanje samih institucija koje se bave ovim oblastima, dovedemo do rasta konkurentnosti, do rasta broja ponuđača koji se javljaju u oblasti javnih nabavki, imajući u vidu veliki broj naručilaca u Crnoj Gori, na kraju krajeva, imajući u vidu i veliki iznos koji se za javne nabavke troši, one jesu negdje u korektnosti aktivnosti države, one jesu vezane sa time što je država jedna od najvećih ili najvećih poslodavaca na nivou sistema.

Normalno, kad govorimo o nekim stvarima koje se uz usaglašavanje sa pravnom tekovinom Evropske unije definiše ovim zakonom, jedan od razloga jeste vezan za izmjene ugovora o javnim nabavkama. Dakle, sad imamo slučaj da imamo i kod smanjenja je li tako ugovorne obaveze, automatizam, kada se mijenja pod ugovaračima, naravno jedan dio koji se tiče dostavljanje garancije i ponuda, gdje se smanjuju formalne procedure u smislu onoga što su obaveze ponuđača. Stalno žalbe koje se javljaju i koje naravno usporavaju ovaj sistem, negdje sa ciljem da na jedan potpuno transparentan, zakonit, efikasan i operativan način uredimo sistem, jer je prosto ideja države da kroz povećanje konkurentnosti i kroz relaksaciju samoga sistema, dođemo do mnogo racionalnijeg obavljanja javnih nabavki uslovno rečeno po manjoj cijeni koštanja većeg obima izvršenja javnih nabavki u domenu robe, u domenu usluga. Naravno, imajući u vidu da je došlo i do određenih amandmana, koji su dostavljeni do početka ove rasprave, kao i da čini mi se sadanom rasprave ovdje u plenumu još uvijek mogu da se podnose amandmani, mi ćemo se prema istima odrediti do sjednice na kojoj će se razmatrati isti i računom da ćemo sa predlagačima amandmana naći najbolji modalitet, da usaglasimo ono što je realno moguće da se interveniše kod ovog predloga zakona, a da neke stvari pokušamo da ostavimo za neki period kada bismo kroz usaglašavanje sa predlagačima došli do mogućih optimalnih rješenja.

Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (21.12.22 16:04:19)

Zahvaljujem uvaženom ministru.

Da li izvjestioci Odbora žele riječ, shvatam da ne žele.

Nastavljamo po redosljedu prijavljenih, prva će govoriti poslanica Suada Zoronjić.

Izvolite, poslanice Zoronjić.

SUADA ZORONJIĆ (21.12.22 16:04:39)

Uvažena predsjednice Skupštine, poštovani ministre sa saradnicom, poštovane kolegice i kolege,

Danas govorimo o jako važnom zakonu koji je usvojen 2019.godine, zakonom su uređeni postupci javnih nabavki koji prethode zaključivanju ugovora ili sporazuma o javnoj nabavci, radi nabavke robe, usluga, ili radova, postupak zaštite prava, nadležnosti za odlučivanje i druga pitanja od značaja za javne nabavke.

Ovim zakonom propisani su posebni mehanizmi javnih nabavki, koji nijesu bili predmet regulative prethodnih zakona o javnim nabavkama. Posebno značajna karakteristika ovog zakona odnosi se na sam zakon iz 2019.godine, što je istim uvedena elektronska javna nabavka preko elektronskog sistema javnih nabavki, a obaveza uspostavljanja ovog sistema oročena je na 18 mjeseci, od dana stupanja zakona na snagu. Značajno je reći, da propisani sistem javnih nabavki karakteriše niz načela i to ekonomičnosti, efikasnosti upotrebe javnih sredstava, načelo obezbjeđivanja konkurencije, načelo transparentnosti postupaka javne nabavke, načelo slobode i zabrana diskriminacije, zatim načelo zaštite životne sredine, socijalnog i radnog prava i načelo proporcionalnosti, što će naravno se omogućiti lakše sprovođenje samog zakona.

Ono što sam ja uočila kao falinku ovog zakona, odnosi se na član 59 Predloga zakona i amandmanski sam djelovala da se taj član briše, jer smatram da nije po pravilima, a obrazložiću zbog čega.

Učlanu 59 Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o javnim nabavkama, predviđena je izmjena člana 201 stav 1 važećeg Zakona o javnim nabavkama, na način što je brisan uslov da predsjednik komisije za zaštitu prava u postupcima javnih nabavki u daljem tekstu Komisija, mora imati položen pravosudni ispit.

Dakle, ovim prijedlogom za predsjednika komisije nije potreban položen pravosudni ispit, dok je istim članom važećeg zakona i dalje propisano da najmanje dva člana iz reda pravnika moraju imati

položen pravosudni ispit. Ovo znači, da dva člana Komisije moraju i imati veći stepen stručnosti iz oblasti prava, za razliku od predsjednika komisije, koji mora imati pravni fakultet, a ne moraju imati pravosudni ispit, meni to nema logike.

Predloženo rješenje bi imalo smisla da predsjednik Komisije ne mora imati završen Pravni fakultet, ali buduće da ostaje uslov da završeni Pravni fakultet mora imati predsjednik Komisije iz reda pravnik moraju imati položen pravosudni ispit. Tako da smatram da bi trebalo ostaviti odredbu kakva je trenutno na snazi. Vratiti odredbu u kojoj je stajalo da predsjednik komisije mora imati pravosudni ispit.

Zakonom o javnim nabavkama, "Službeni list Republike Crne Gore", broj 46/06 je u članu 92 stav 4, propisao da za predsjednika Komisije može biti imenovano lice koje je diplomirani pravnik sa položenim pravosudnim ispitom. Zakonom o javnim nabavkama je u članu 138 stav 4 propisano da za predsjednika Komisije može biti imenovano lice koje je diplomirani pravnik sa položenim pravosudnim ispitom. Isto je propisano i u članu 201 važećeg zakona o javnim nabavkama.

Dakle, svi do sada doneseni zakoni o javnim nabavkama su vjerovatno sa razlogom propisivali uslov da predsjednik Komisije ima pravosudni ispit. Dok do sada imamo taj predlog koji treba da se povuče, mimo svih pravila. Na zaključak da je pravilo da predsjednik Komisije mora imati pravosudni ispit upućuje uporedna praksa, pa tako u članu 9 stav 2 Zakona o državnoj komisiji za kontrolu postupka javne nabavke Republike Hrvatske, propisano je da predsjednik Državne komisije mora imati položen pravosudni ispit, te najmanje osam godina rada u struci od čega najmanje tri u području javne nabavke.

Dakle, uslov da predsjednik Komisije mora imati položen pravosudni ispit je pravilo u Republici Hrvatskoj koja je članica Evropske unije. Navešću još nekoliko primjera.

U članu 191 stav 1 Zakona o javnim nabavkama Republike Srbije, propisano je da za predsjednika Republičke komisije može biti birano lice koje ima stečeno visoko obrazovanje iz naučne oblasti, pravne nauke, na studijama drugog stepena diplomatske, akademske studije, master specijalističke akademske studije, specijalističke strukovne studije, odnosno visoko obrazovanje koje je zakonom izjednačeno sa akademskim nazivom master na osnovnim studijama u trajanju od najmanje četiri godine, najmanje sedam godina radnog iskustva u pravnoj struci, poslije položenog pravosudnog ispita i koje ima radno iskustvo od najmanje pet godina u oblasti javnih nabavki.

Ovaj zakon Republike Srbije propisuje ne samo da predsjednik Komisije mora imati pravosudni ispit, već mora imati i odgovarajući broj godina radnog staža u pravnoj struci, nakon položenog pravosudnog ispita. Takođe, sličnu odredbu ima i Zakon o javnim nabavkama Bosne i Hercegovine, koje u članu 3. stav 4. propisuje da tri člana komisije između kojih se bira predsjedavajući moraju imati univerzitetsko obrazovanje pravnog smjera i položen pravosudni ispit. Imajući u vidu da i kod nas i u zemljama regiona pravilo da predsjednik Komisije za zaštitu prava u postupcima javne nabavke moraju imati završen pravni fakultet i položen pravosudni ispit. Smatram da to pravilo treba da ostane i dalje na snazi i ovaj zakon ću naravno prihvatiti, glasaću za zakon ukoliko amandman uđe kao sastavni dio zakon, odnosno ukoliko se vrati na snagu ono što je bilo u prethodnom zakonu da predsjednik komisije mora imati pravosudni ispit isto kao i članovi komisije. Toliko.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (21.12.22 16:12:02)

Zahvaljujem poslanici Zoronjić.

Sada riječ dajem uvaženom poslaniku Momou Koprivici.

Izvolite, poslaniče Koprivica.

MOMO KOPRIVICA (21.12.22 16:12:15)

Zahvaljujem, uvažena predsjednice.

Poštovane kolegice i kolege,

Uvaženi predstavnici Ministarstva finansija, poštovani građani Crne Gore,

Pred nama je danas rasprava o Predlogu zakona o javnim nabavkama i svakako kad govorimo o antikorupcijskom zakonodavstvu. Centralno mjesto u toj priči zauzima Zakon o javnim nabavkama i to je jedan od osnovnih antikorupcijskih zakona. Nije samo cilj tog zakona da se ostvari budžetska racionalnost, da se što manje budžetskog novca troši kroz stvaranja atmosfere nadmetanja u postupcima pribavljanja usluga, radova, robe za državu, nego je pardon jedan od glavnih ciljeva Zakona o javnim nabavkama da se eliminišu u što većoj mjeri mogućnosti za korupciju, mogućnosti za zaobilaženje zakonskih rešenja kako bi se u procesu javnog nabavljanja robe usluga i radova ostvarivala ilegalna korist za nekog. Kada govorimo o stanju u crnogorskom sistemu javnih nabavki možemo da rečemo osim ovih anomalija na koje je s pravom ukazala i uvažena kolegica Zoronjić, a mi ćemo to podržati anomalija jeste ako su stroži kriterijumi za

člana neke komisije nego za predsjednika Komisije koji treba da rukovodi radom, da se stara o organizaciji rada zakonitosti. To nije uobičajeno, niti je sistemski dobro posloženo, ali u vezi sa tim smo i mi takođe imali određene predloge amandmana o kojima ću nešto kasnije govoriti.

Osim tih anomalija ono što odlikuje sistem Javnih nabavki u Crnoj Gori jeste postepeno smanjivanje konkurencije, odnosno broja ponuđača koji se javljaju na tenderima u mnogim oblastima i to je posledica pored ostalog i izigravanja nadmetanja u postupcima Javnih nabavki o čemu su se i međunarodne organizacije izjašnjavale i mislim da i nadležni organi Vlade i Agencija za zaštitu konkurencije treba da se pozabave pitanjem i da se konačno u Crnoj Gori zajedno i sa Agencijom za zaštitu konkurencije implementiraju uputstva za otkrivanjem namještenih ponuda u postupcima Javnih nabavki. Vrijeme je takođe i da se razmotri krivično pravna zaštita u smislu da se uvede i krivično djelo naravno ne ovim zakonom, nego Krivičnim zakonik o krivičnom djelu zloupotreba u vezi javnih nabavki uporedno zakonodavstvo i to poznaje kako bi se ostvario jači sistem i specijalne i generalne prevencije, da se protiv pravne radnje u postupcima Javnih nabavki radi zaobilaznja zakonskih rešenja inkriminišu kao krivična djela.

Međutim, ono što je najveći problem sistema Javnih nabavki jeste što su oni u prethodnih više godina bile zapravo žarište korupcije, namještaljki i primjer kako se pred očima države, a vrlo često i uz amin nadležnih državnih organa uključujući i Komisiju za zaštitu prava u postupcima Javnih nabavki sprovode sporne procedure i namješčaju poslovi privilegovanim preduzećima. Zapravo pored institucija Javnih nabavki je uspostavljen i uz njihovu asistenciju sistem burazerskog kapitalizma u Crnoj Gori gdje je grupa povlašćenih preduzeća dobijala poslove iako to ne zaslužuje satirući konkurenciju i time demotivisajući privredne subjekte da ulažu i u proizvodnu efikasnost i u dinamičku efikasnost kako bi bili pobjednici nad tenderima. Pobjednici nad tim namještenim tenderima su bili pretežno finansijeri DPS-a, Agencija za sprečavanje korupcije na tom planu ništa nije radila. Jasnu zabranu da lice koje je u poslednje dvije godine dobilo poslove Javnih nabavki ne može donirati novac političkim subjektima, kršena je u slučaju biznismena Jovovića iz Nikšića na primjer njihovih preduzeća i njih pojedinačno, a da Agencija za sprečavanje korupcije na tom planu ništa nije uradila. Dakle, plaćala se politička partija, finansirala njena izborna kampanja, a onda se ta politička partija oduživala novcem svih građana Crne Gore tako što je namješćala tendere i Javne nabavke tim svojim donatorima. Čuli smo prošle godine, a i ove godine dosta manipulativnih priča (prekid) svojevrstu koja je vođena u odnosu na direktora CEDIS-a. E sad gledajte šta se u CEDIS-u dešavalo zapravo 2018, 2019. godine, pogledajte izvještaje koje je rukovodstvo te kompanije dostavilo i Specijalnom državnom tužilaštvu. Zamislite samo jednu konstataciju. Vidi se da je instalacija mjernih uređaja koji su na ovom javnom tenderu kupljeni čak tri puta skuplja od samih mjernih uređaja. To je krađa, to je namješćalja.

Dakle, samo pazite sledeće: Ono što je neka cijena kad se pogleda region oko 180 eura CEDIS je nabavljao za 900 eura i tako se odlivao novac iz te državne kompanije. To su gubici te kompanije i to stoji u ovim papirima. Čudo neviđeno, vjerovali ili ne šta se dešava, a ona kada ta kompanija donese odluku da više to ne nabavlja od povlašćenih preduzeća nego da to radi sopstvenim snagama, sopstvenom radnom snagom, diže se povika preko Pobjede, preko drugih glasila bivšeg režima naručena, dirigovana, plaćena da se stigmatizuju ljudi koji su zapravo skinuli sa budžeta ove državne kompanije povlašćenje firme koje su usporučivale toj državnoj kompaniji za 900 eura nešto što u regionu se plaća najviše 180 eura. Jedna firma ako jedne godine na primjer proda državnom preduzeću nešto za 600 eura, a sledeće godine ista ta firma proda za 90 eura nakon smjene rukovodstva. Svi vidimo kakva je razlika u cijeni, to je cijena korupcije zapravo i zato imamo jedno isplativo zanimanje u Crnoj Gori tragati za koruptivnom rentom, ne baviti se produktivnim djelatnostima, ne inovirati, ne nadmetati se na tržištu, ne ulagati u svoju proizvodnju efikasnost da se snizi troškovi svoje ponude, ne ulagati u otkrivanje novih tržišta, novih proizvoda, nove organizacije rada, novih metoda proizvodnje nego uložiti u Komisije za tendere, u direktore itd. i konačno imamo evo jednu anomaliju da u Komisiji za zaštitu prava u postupcima javnih nabavki sjede eksponenti pojedinih interesnih grupa i to treba da se promijeni. Mi smo zato podnijeli amandman na osnovu kojeg će se promijeniti način izbora Komisije za zaštitu prava u postupcima javnih nabavki da ne bi više to radila Vlada, nego Skupština na Predlog nadležnog radnog tijela, a na osnovu javnog konkursa. Vlada je ujedno i naručilac, E ne može onda kontrolisani da postavlja kontrolora. To nije sistemsko niti logično rešenje. To je jedna od stvari koje smo predložili kako bi se unaprijedio institucionalni položaj i da se izbor te nove komisije izvrši u roku od 90 dana, od dana stupanja na snagu ovog zakona, a da staroj komisiji prestane mandat izborom nove i da se Crna Gora otarasi te komisije koja je bastion korupcije u Crnoj Gori.

Ono što u ovom zakonu jesu dobra rešenja i neću posebno komentarisati, ima niz dobrih rešenja, usaglašavanja s direktivama Evropske unije i to je za podršku, međutim određene stvari smatramo da treba korigovati. Prije svega, jednostavne nabavke. Opravdana je primjedba da se ne prikazuju kroz elektronski sistem nabavke. Ono što je posebno značajno, dakle to su nabavke ispod pet hiljada eura i onda se jednostavno dolazi do iznosa, postepeno, korak po korak, da je 40 miliona eura kroz jednostavne nabavke prošlo u Crnoj Gori. To je ozbiljan iznos. Malo po malo, ispod radara, iza leđa javnosti, 40 miliona ukupan

iznos i tu se ne podnose žalbe tako da to skroz prolazi bez odgovornosti. Četrdeset miliona, bez odgovornosti, tajno i daleko od očiju javnosti. Rešenje za to, a da se ne izgubi neka fleksibilnost javnih naručilaca institucija koje se bave time jeste da se postavi limit, gornja granica. Mi ćemo predložiti amandman da najviše 7% budžeta za javne nabavke naručioca može kroz to da ide. Dakle, da to bude jedno rešenje.

Dalje, kroz ove jednostavne nabavke koju su nedovoljno regulisane imamo opasnost od podjele. Umjesto da se organizuje jedna nabavka dijeli se, separira. U izvještajima CEDIS-a vidimo i to za ova kompozitna, podijeljen je predmet nabavke na četiri. Umjesto jedne imamo četiri i izbjegnute su limiti. To je jedna od zloupotreba. U istoj godini, u pravu ste, kada je bilo staro rukovodstvo te kompanije. Vjerujem da ni ministar nije čuo za ovakav slučaj. Praksa u Crnoj Gori je dovoljno bogata da smo se naslušali svega i svačega.

Mislim da su, ovdje želim da upozorim, kontrole pojedinačno velikih nabavki, odnosno nabavki velike vrijednosti ozbiljno pitanje. Nekad je to kontrolisala ova komisija, sada joj je promijenjen koncept, pa ona to ne radi po službenoj dužnosti, a vidite ova sporna nabavka CEDIS-a je iznosila 2.863.750 eura i kako se došlo do te procijenjene vrijednosti. Kada pogledate region i kasnije ponude ovih kompanija, nakon smjene rukovodstva, vidite da su to znatno manji iznosi potrebni za nabavku ovih istih dobara. Kako je, onda, ta komisija za tendere i staro rukovodstvo kada je procjenjivalo vrijednost predmeta javne nabavke došlo do tih ogromnih iznosa. Unaprijed je, dakle, pripremalo teren za povlašćena preduzeća. Gdje se pripremaju javne nabavke? Gdje se planiraju tenderi? Da li u matičnoj kompaniji ili u kafani s tim povlašćenim ponuđačima?

Kada imamo ovakve uslove, kada nema konkurencije, kada nema zdravog nadmetanja, šta će da rade kompanije. Da idu iz Crne Gore, upravo kao što i omladina koja ne vidi pravičnost u sistemu napušta zemlju, ide trbuhom za kruhom tamo gdje je bolje ili, što je govorio jedan čuveni teoretičar, glasaju nogama. Izražavaju svoj stav o stanju u jednoj zajednici tako što je napuste. Dakle, glasali su nogama. Sve veći je broj tih glasača nogama koji napuštaju našu zajednicu zbog nepravdi, bezakonja, zloupotreba, mahinacija, malverzacija koje su se akumulirale za ovih prethodnih 30 godina, koje su dostigle svoj vrhunac, ali koje nedovoljnom brzinom čistimo pravnim putem, naravno. Za to su potrebna ozbiljna rešenja da bi se eliminisale ovakve stvari. Jer, ako smo kritikovali zakonska rešenja stare vlasti, onda kada dođemo u poziciju da vršimo vlast, ne smijemo da ponovimo te iste prakse nego treba da pokažemo iskrenost svojih opredjeljenja tako što ćemo definisati još snažnija, još čvršća ograničenja i pokazati da smo opredijeljeni za zakonitost, a ne za bilo kakve zloupotrebe tako što ćemo definisati čvrsta ograničenja. Evo tu je i prof. Jelušić, ona bi mnogo bolje znala da nam objasni ideju i radnju čuvenog romana "Životinjska farma". Znamo šta se tu desilo. Neko je svrgnuo tlačitelje, pa onda počeo i on da se ponaša na isti način, da uživa, da tlači, da eksploatiše itd. To ne smijemo da dozvolimo.

Dakle, podnijeli smo set amandmana. Konkretno sam u ime našeg kluba sam to učinio. Mislim da su ti amandmani korisni. Konačno, mislim da je problematičan, i da ovim završim, član 110a koji se dodaje, unosi veliki prostor za proizvoljna tumačenja. On u neku ruku obesmišljava član 108a gdje je kazano koji su obavezni uslovi za isključenje. Oni se potpuno relativizuju. Time se urušava integritet sistema javnih nabavki. Mislim da je taj član zakona štetan i da ga treba ukloniti. Konačno, ukoliko ima zainteresovanih dalje kolega, ne želim da oduzimam previše vremena. Želim da apostrofiram da smo predložili nekoliko amandmana koji su veoma značajni, da se eliminiše prostor za zloupotrebe.

Podržaćemo amandman kolegice Zoronjić koji je vrlo racionalan, realan, moguć. Ali, to vam, uvažena kolegice, govori da je taj zakon nekad kada je donijet za nekog namještan, pa su propisani strožiji uslovi za članove komisije nego za predsjednika ili za pojedine članove komisije nego za predsjednika jer se tamo bira dva plus dva plus dva. Dakle, namještan je. Kao što su svojevremeno imali u Zakonu o Sudskom savjetu i sudijama, strožiji su uslovi bili, vjerovali ili ne, za predsjednika Višeg suda nego za predsjednika Upravnog suda iako je to i po rangu i po koeficijentima i Zakonu o zaradama u javnom sektoru na višem nivou. Prema tome, želim da podržim vašu intenciju. Dakle, ne smiju zakoni nikad biti takvi da budu zapravo namješteni za nekog pojedinca. Toliko. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (21.12.22 16:28:43)

Zahvaljujem poslaniku Koprivici koji je potrošio kompletno vrijeme kluba.
Sada riječ ima potpredsjednica Branka Bošnjak. Izvolite.

BRANKA BOŠNJAK (21.12.22 16:28:55)

Zahvaljujem, predsjednice.

Ovo bi trebalo da bude antikorupcijski zakon, odnosno zakon koji ne dozvoljava monopole. Međutim, na žalost, praznine koje su postojale u zakonu, a nisu uklonjene ni ovim izmjenama, dozvoljavaju to da, u suštini, javne nabavke su postale mjesto gdje se stvaraju monopoli i gdje pojedine firme drže monopole u pojedinim granama. Nevjerovatno, ali uvijek te velike firme znaju i imaju neke informacije, od koga, pretpostavljam da se to radi o komisijama o kojima priča kolega Koprivica, i znaju i kakvu će ponudu da daju i koju cijenu i da će oni biti ti koji će je dobiti. Ili, imamo jednu drugu vrstu manipulacija koja se kroz Zakon o javnim nabavkama dešava. To je da se jave dva ponuđača, jedan da pristojnu cijenu vrlo nisku, a ovaj daje drugu cijenu koja je mnogo jača od ove i onda ovaj dobije na tenderu, a oni su uvezani i onda nakon dobijanja on odustane.

Tako se dešavalo, recimo, hajde da kažem banalno je, ali da se nabavlja toalet papir po cijeni koja je mnogo skuplja nego u Voliju da ga kupite, zbog toga što je neko ko je dao pristojnu cijenu i nižu odustao, a ovaj se neko pojavio s znatno većom cijenom. To smo mi. Na žalost, tražimo svuda neke nedostatke u zakonima da bi mogli na taj način da se iskoristi i da se neko ugradi.

Zbog toga je vrlo važno da se ovaj zakon vrlo detaljno pogleda i da je što manje ili, ako je moguće, da ne postoje nikakve šupljine u zakonu koje mogu da se tumače na ovaj ili onaj način zbog toga što smo onda u velikom problemu jer se uvijek neko nađe ko to iskoristi jer smo, izgleda, majstori da manipuliramo nečim i da mi to improvizujemo i napravimo kako mi hoćemo. Tu je vrlo važan plan javnih nabavki kojeg se, čujem, ne pridržava većina firmi i to ne donose, iako je to neka obaveza.

Ono što je vrlo važno ovdje istaći jeste da ponekad ovaj zakon i predstavlja branu za nešto što je javni interes. Uvijek sam razmišljala o tome da bi mi trebalo da donesemo neki zakon o javnom interesu, pa da propišemo jasno šta je javni interes. Ukoliko se desi, a dešavalo se, recimo, da je negdje nešto hitno, imamo sada škole i ovo vezano za nabavku grijanja ili da negdje prokišnjava neki krov kao da što se dešavalo u Aerodromima, pa se čeka, pa se niko ne javi, da mi moramo da nađemo neki odblokirajući mehanizam gdje nam, zaista, treba da se hitno i urgentno nešto uradi da postoji mogućnost da se to odradi, a da se ne namještaju poslovi. Mislim da sigurno u svijetu postoje modeli i da nije to problem koji smo mi prvi zapazili nego da i to druge zemlje imaju. Iz tog razloga je to vrlo važno.

Što se tiče usluga, takođe tu postoje mehanizmi, prvo oni čuveni aneksi ugovora koji su išli u nekim vrijednostima i znalo se, dobije se jedan ugovor pa se onda namjerno ide na aneks i poraste ta cijena značajno i svi u startu znaju da će tako ići. Druga stvar gdje treba da se odredi neko ko će da radi reviziju tih radova. Obično ovaj koji dobije na tenderu, on i traži revizora koji njemu odgovara, i tu imamo namještanje, trebalo bi da se ta mogućnost negdje ukloni i da se makar jednovremeno to raspisuje ili da se nađe način. Obično su od tih, posebno ako to rade neke velike firme koje imaju monopol, one će i naći neku firmu koja će za njih da radi reviziju i već su unaprijed sve dogovorili.

Ono što mi je uvijek bila dilema, zašto nam je najniža cijena uvijek to nešto što opredjeljuje. Mislim da treba nekako ići na kvalitet, to tako propisati da nam uvijek ono što je najjeftinije u stvari ne dobije najviše, odnosno da taj tender koji je najjeftinija ponuda u stvari i dobije. Treba ostaviti mogućnost jer uvijek se gleda na neki kvalitet i nešto što je racionalno, što ne mora da bude najjeftinije, ali da vidimo da daje kvalitet koji se zahtijeva.

Ono što sam još primijetila kod javnih nabavki, dešavalo se da firme, odnosno vlasnici firmi koji su osuđeni za krivična djela pranja novca, a onda ih državni organi angažuju za izgradnju ili ih angažuju za neke radove. To ne može da se dešava. To i ne smije da se dešava. Jer, kakva je to poruka da svi možemo da radimo što hoćemo i onda odradimo ili se dogovorimo sa specijalnim državnim tužiocem, napravimo pogodbu, a posle toga dobijemo na tenderu nešto da radimo ili školu ili bolnicu ili nešto. To ne smije da se dešava jer je to loša poruka i stimulanje onih koji se bave krivičnim djelima.

Ovo treba da bude antikorupcijski zakon i da povedemo računa, da nađemo mjeru da se ne blokiraju procesi, ali da nađemo mjeru da ne dozvolimo stvaranje stvaranje monopola, da ne dozvolimo ugradnju i da ne dozvolimo da nam kao, recimo, Gloseri može da ucjenjuje da li ćemo imati lijekova ili nećemo, zbog toga što su oni toliki monopol ostvarili da ovi svi niži od njih ne mogu ni da im priđu, a onda oni diktiraju građanima hoćemo li imati ovoga lijeka ili nećemo i na taj način ucjenjuju. Takve stvari moraju da se kroz zakonsko rešenje svedu na minimum i da krenemo da nam Zakon o javnim nabavkama bude antikoruptivni zakon. Potpuno je imao suprotan efekat do sada.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (21.12.22 16:35:58)

Zahvaljujem potpredsjednici Bošnjak.

Prijavljuje se i poslanica Jelušić.

Poslanice Jelušić, imate četiri minuta na raspolaganju koje je preostalo vašem klubu. Izvolite.

BOŽENA JELUŠIĆ (21.12.22 16:36:10)

Meni je ovaj zakon, između ostalog, poslužio za nešto o čemu smo govorili da nema rodno neutralnim zakona nego da su svi zakoni više ili manje načina se drugačije odnose na žene i muškarce. Zakon o javnim nabavkama je mogao u jednom dijelu regulative o izboru predvidjeti određeni broj bodova za one ponuđače koji u svojim upravljačkim strukturama imaju žene, koji u svojim upravnim odborima i vlasničkoj strukturi imaju rodno uređeno poslovanje, što ne znači da bi oni primarno dobili, ali bi to bio jedan prilog rodnom budžetiranju i rodno senzitivnom zakonodavstvu.

Očigledno je da bi trebalo možda u ovom intervalu još jedanput pažljivije pročitati ovaj zakon. Čini mi se da jedna odredba, jeste li je uveli ili sam je predvidjela pošto mi daju znake od strane organizatora, dakle i ovaj zakon bi trebalo da čuva princip da je svaki zakon zapravo rodno vrlo određujući. Zamolila bih obrađivača da nam objasni u kojem je to dijelu. Ova intervencija neka se shvati kao jedna vrsta mog pitanja.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (21.12.22 16:37:33)

Zahvaljujem poslanici Jelušić.

S obzirom na to da su prisutni klubovi ujedno i potrošili vrijeme, nema više prijavljenih za raspravu. Dajem mogućnost ministru ili njegovoj zamjenici za odgovore i završnu riječ istovremeno jer nemamo prostora za komentare. Izvolite.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ (21.12.22 16:37:52)

Na početku da bih racionalisao raspravu i dao prostora kolegama, biću malo manje stidljiv pa ću malo, što bi rekli, doliti ulje na vatru ne na diskusije kolega poslanika, ne s obilježjem rasprave, pogotovo ne u odnosu na najavljene amandmane jer će kroz matični odbor biti prilike da se o njima diskutuje posebno i, eventualno, raspravi ovdje u parlamentu, ne na način da ćemo razgovarati uzmi ili ostavi već na način da odslikamo i damo širu sliku nečega što jeste Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o javnim nabavkama koji ima za cilj ovo o čemu je kolegica Bošnjak pričala, da još više unaprijedi neke prakse kako bi bilo još manje korupcije koja evidentno i vjerovatno postoji i kako bi ubrzala procedure, racionalisala procedure, optimizovala i dala na tome da imamo vrijednost roba i usluga po manjim cijenama, odnosno da kvalitet tih roba i usluga bude bolji.

Imao sam prilike da i ja ovdje radim nekih osam godina u funkciji predsjednika Odbora, da saslušavamo, odnosno zakazujemo sjednice gdje smo imali izvještaje, komisija je drugačije bila definisana u tom periodu, pa se komisije crtale kao bele lale na sjednicama Odbora, pa su se dobijala negativna mišljenja, čak su padali izvještaji u godinama kada smo bili manjina jer smo snagom argumenata ubijedili čak i dio većine, ta većina nije bila do kraja uvijek tako fiksirana, da ne podrži tada pojedine izvještaje iz pojedinih godina, pa su to bili razlozi što su neki predsjednici tih komisija odstupali, tiho smjenjivani, pa se bave nekim drugim poslovima koji su bili privatizovali komisiju. Ne kažem da se ta praksa, na žalost, nije provukivala i kasnije. Imamo sive eminencije komisija koje, bogu hvala, više nisu tu, a vjerujte mi, kolege, da sve radim da to češljam do kraja i da pravimo radikalne iskorake u pogledu i kadrovskog i personalnog sastava komisije i načina kako će da radi. Svi ti pobočni uticaji koji dolaze ovako i onako preko nekih rešenja lijevih i desnih, svi su identifikovani. To je jedna stvar.

Četrdeset miliona tih sitnih nabavki, 8% u tih pedsto miliona, kada je onaj iznos javnih nabavki bio 500 miliona jeste nešto što je generalno uporedivo s regionom, njih mora biti i ako njih nema sistem bi stao, normalno, sve podložne kontrolama inspekcije i da se pozabavimo malo kako inspekcije rade svoj posao.

Ono što jeste suština je da je ovaj parlament nedavno, pošto sam prinuđen da sve moram da ispratim, raspravljao izvještaj komisije, čini mi se negdje 20. oktobra, a bilo je glasanje 07. novembra. Taj izvještaj nije prošao ovdje u parlamentu, što je dobro, ali je problem što su raspravljana tri izvještaja - 2019, 2020. i 2021. godine. Parlament nije bio u stanju, a to mogu da kažem kao bivši poslanik da 2020. raspravi 2019, da 2021. raspravi 2020, a ne da 2022. raspravlja i 2019, 2020. i 2021. godinu. To je apropo činjenice da sada damo Parlamentu da bira komisiju. Srećno bilo, ja najsrećniji. Sve što možete da "meni" ne meni nego Vladi

i Ministarstvu finansija sklonite iz opsega predlaganja ja zadovoljan. Manje meni posla i manje brige o kadrovima. Samo da razmislimo da li ćemo tim rešenjem i rokom od 90 dana ovakvim načinom rada Parlamenta i Vlade i ovakvim političkim okolnostima uspjeti da završimo to što je zamišljeno. Nikakvog problema nema i o tome da se razgovara, kao i o potrebi da se možda neka norma definiše, ukoliko

izvještaj komisije ne prođe ovdje u parlamentu, da se ta komisija pospremi po automatizmu i takvih nekih rešenja je bilo. Ovdje govorimo o pokušaju da jedan sistem koji generiše privredni rast jer je država najveći naručilac. Naravno, država, odnosno državne institucije, organi, javna preduzeća, prije svega, neko su ko dominantno definiše ovu oblast, da probamo da je uvedemo do kraja, da bude i zakonita, da nema korupcije i da bude efikasna. Normalno, nisu sve i sja javne nabavke. Vama je najveća "javna nabavka" autoput koji je tri ili četiri puta veći nego to je godišnji iznos javne nabavke, a ona je mimo javne nabavke po međudržavnom sporazumu i neki drugi izuzeci itd. O tome neću, naravno.

Neke činjenice koje bih sada morao da branim, koje su egzaktno, da je s 2,27 iz 2020. broj prosječnih ponuda povećan na 3,14 za 2021. godinu, što je rast, ništa ne moraju same po sebi da kažu. Može da bude i pet ponuda, a da bude dogovora, kao što može da bude jedna ponuda koja je efikasna. Od 2019. više nema samo da je cijena, kao najbolje da to bude cijena, a onda da se dogovaramo, da se podvlačimo ispod cijene, svi to znamo, a da zanemarimo sve ostale aspekte kvaliteta itd. Prekoračenja, imamo sada rešenje, to je ovih 20%, a ne da je to dobro što treba da stoji nego je to nama malo. Evo, šta se desilo. Desio se skok cijena građevinskog materijala. Mi ovdje imamo pola godine pakao da nađemo model da pošto svega 20% možemo da povećamo zbog vanrednih okolnosti iznose nabavki, da nađemo model da ljude koji rade pošteno, jer ima i poštenih firmi, dozvoličete, nijesu baš sve korumpirane, ove koje rade u sistemu, da ih negdje obeštimo jer su realno dovedene u situaciju da moraju puta tri ili puta četiri da plate građevinski materijal i sve ono što su bili normativi i što su bile projekcije ne mogu da nastave radove. Slažem se, i to. Znači, sijaset stvari koje nisu samo to stvar zakonskih normi. Jer, kroz reviziju ovih normi i ovoga što je Predlog izmjena i dopuna Zakona i što je važeći zakon, teško će se naći prostora da se još bolje unaprijedi, jer je sve ovo usaglašeno s pravnom tekovinom EU, koliko nasleđa monopola koji su stvarani 30 godina jednih te istih firmi, jednih te istih ponuđača, šema između naručilaca i ponuđača, ljudi isti koji rade kod naručioca i koji rade kod ponuđača, rođaćkih, kumovskih i ostalih veza. Da razbijamo sistem. Mogu vam o ovome do ujutru. To što sam u uvodu bio vrlo kratak ne znači da o ovome, ljudi, ne znam sve. Hajde, pomozite mi kao Parlament Vladi, Vlada i Parlament zajedno, da i kroz ovaj predlog zakona, kroz amandmane o kojima pričamo, bogu hvala da ih ima, da polako češljamo naslijeđene strukture. Tu možemo i te kako da dođemo do određenih ne ušteta nego da imamo bolje usluge, da imamo bolji sistem, uveli smo neke dobre stvari. Taj elektronski sistem je dosta pomogao da se sam po sebi sistem pročešlja. Neće nama biti problem samo monopoli naših firmi ili naših ponuđača. Biće nama problem i već je problem što smo otvoreno društvo, što nam se sada na tenderima javljaju i firme koje nisu odavde. Za neke poslove mi prosto nemamo kompaniju koja će se javiti, da postavljaju one velike stubove za elektroprenosne sisteme, da rade ovo, da rade ono, da popravljaju rotore, statore, turbine oko termoelektrane, nemamo ih u Crnoj Gori. Hajde za to što nemamo jasno je da ih moramo naći vani, ali će nam se javljati sve više firme i spolja koje će konkurisati domaćim kompanijama, uzimati poslove. O tome moramo da vodimo računa, kako da domaća privreda izdrži taj pritisak, odnosno u ovom dijelu koje se zovu javne nabavke gdje se država javlja, odnosno državni organi kao naručioci.

Tako da samo razmislimo. Neću vrednosno o amandmanima, čuli smo ih, jedan dio je ovdje definisan, ništa sporno da se postrože kriterijumi. Ako ćemo naći nekoga ko ima sedam godina iskustva i s pravosudnim ispitom, da bude i predsjednik te famozne komisije, hajmo da ga nađemo. Dva su s pravosudnim ispitom slana koji su neophodni kao mehanizam pravnika, dva nisu, peti bi trebalo da bude, ne volim taj izraz jer je grdan, "menadžer", odnosno neko ko upravlja ne samo aspektima merituma rada komisije nego svim ostalima, i kadrovima, i službom, itd. Ništa sporno. Ako je to to da idemo i na taj amandman pa da ga tražimo, da ga svijećom tražimo da se neko javi da za te pare radi u toj komisiji.

Još jedna stvar, razmišljajte i o njoj, možda ne sada radikalne, predlagao sam je kao poslanik, bio bih licemjer da to ne predložim ponovo, da se o tome razmišlja. Nama generalno u ovom sistemu komisije ne treba. Sve što radi komisija može da bude direktno predmet Upravnog suda. Dakle, da ne bude komisija protočni bojler koja zaprima žalbe pa odlučuje po njima, pa dalje idu upravni sporovi prema Upravnom sudu, Jovo nanovo, desetine i stotine ih imamo kao protočni bojler, manje sada jer je sistem promijenjen i unaprijeđen od 2019, više ih je bilo tokom 2016, 2017. godine. To je rešenje i to poznaju sistemi. Ne treba nam komisija, žalba na odluku oko tendera direktno Upravnom sudu i riješili smo problem aprobo komisiji. Nije, naravno, u komisiji problem. U komisiji postoji stručna služba, postoji ozbiljan dio u komisiji, postoji manje ozbiljan, čistimo kadrovski, ništa pežurativno, ništa strašno, ništa loše u smislu da se neko osjeti uvrijeđenim nego čistimo da dobijemo perfektan sastav koji nam treba. Ako ćemo to da uradimo brže, da Parlament bira, kako da ne, da se predloži da se na javnom konkursu to završi, i ovako ide javni konkurs, je li bog dao, super. Samo da izmjerimo i da ne pogriješimo, da ne uđemo u neki tzv. "limbo" pa da nemamo završen posao ni u martu ni u aprilu ni u maju, ko zna kada. Ovo je da se da neki rok do kad (Prekid) i da imamo onda veliki problem.

Normalno, bilo je i nekih drugih preslaganja s kojima nisam bio zadovoljan. Postojala je Direkcija za javne nabavke uz komisiju kao samostalan organ. Solidni su bili ti izvještaji, makar izvještaji. Iz njih se mnogo toga moglo vidjeti i učiti i rado sam ih ovdje citirao. Neko je donio negdje odluku da je to sada u

sastavu Ministarstva, sve ok, osposobili smo i mislimo da imamo dobar dio ili cjelinu unutar Ministarstva koja to radi. Ovo ovdje jeste normativni dio koji ide za potrebom da unaprijedi procedure. Sam sistem, ovo o čemu mi danas ovdje pričamo, koji je naslijeđen, monopolisan, apsolutno saglasan s tim gdje su jedni te isti ili najveći dio njih se javljaju pa se javljaju, to je sada negdje i u izlaganju gospođa Bošnjak, potpredsjednica pomenula. Postoje neke firme koje su za 15,20 godina narasle do te mjere da im se malo ko može "suprotstaviti" na najotvorenijim mogućim tenderima. Da razmišljamo da generalno ne demonopolišemo tržište javnih nabavki nego kompletnim sistemom. Bogomi za ovih 35 nedelja ili za ove godinu i po dana nije ga lako demonopolisati, trajalo je 30 godina. Hvala vam.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (21.12.22 16:49:10)

Zahvaljujem ministru Damjanoviću.

Konstatujem da je pretres završen, izjasnićemo se naknadno.

Procedura? Izvolite, poslaniče Koprivica, procedura.

MOMO KOPRIVICA (21.12.22 16:49:25)

Želio bih samo da neke stvari razjasnimo vezano za završne riječi predstavnika predlagača. Mislim da bi dobra praksa bila da predstavnici predlagača ukoliko komentarišu nešto što je predmet komentara ili imaju potrebu da komentarišu, da to učine u vidu komentara da bi se mogao dati odgovor na komentar nezavisno od vremena. Mislim da nije dobra praksa, u završnoj riječi, osvrtni se konkretno na izlaganja pojedinih poslanika kada oni više nemaju mogućnost da odgovore. To je suština.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (21.12.22 16:50:07)

Zahvaljujem, poslaniče Koprivica.

U principu sam saglasna s vama. Međutim, ovdje se desila situacija koju sam prethodno obrazložila da ipak svi poslanički klubovi treba da vode računa o vremenu koje je na raspolaganju kada raspravljaju i da ostavljaju vrijeme koje je moguće za odgovor na komentare. S te strane sam i prije nego što sam dala riječ uvaženom ministru objasnila da će biti ujedno i završna riječ i odgovori jer poslanički klubovi nijesu bili racionalni u korišćenju svoga vremena, mogli ste biti racionalni s te strane, ali, eto, niste. Tako da je to bio moj odgovor i moje obrazloženje.

Poslanica Jelušić, takođe, traži proceduru.

BOŽENA JELUŠIĆ (21.12.22 16:50:57)

Postavila sam pitanje o rodnoj zasnovanosti ovog zakona. U članu 31 nalazi se da se može kao parametar iz stava 1

tačka 2 ovog člana predvidjeti procenat žena i da može donijeti najviše 5% poena. Ovo može nije dovoljno rodno odgovorno. Umjesto toga mora da piše mora. Taj amandman ću podnijeti sutra.

Dakle, jedina mjera kojom se može uticati na rodnu senzitivnost i ovoga Zakona o javnim nabavkama i o većem učešću žena u privrednom životu i kroz sistem javnih nabavki je da se afirmativna akcija u tom malom dijelu pojača ne formulacijom može nego mora.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (21.12.22 16:51:47)

Zahvaljujem poslanici Jelušić.

Ovo ću shvatiti kao proceduralnu reakciju. Vi ste tražili u dijelu da niste dobili odgovor.

Zaključili smo raspravu. Svakako vi imate mogućnost predlaganja amandmana.

Nastavljamo dalje.

Saglasno dogovoru u kolegijumu, prelazimo na objedinjeni pretres o tačkama 18 i 26 i to Predlogu zakona o izmjeni i dopuni Zakona o zaradama zaposlenih u javnom sektoru br. 33/22-7 EPA 637 i Predlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaradama zaposlenih u javnom sektoru br. 33/22-6 EPA 616. Ovlašćeni predstavnici Vlade povodom Predloga zakona o izmjeni i dopuni Zakona o zaradama zaposlenih u javnom sektoru br. 33/22-7 EPA 637 su Aleksandar Damjanović, ministar finansija i Olga Uskoković,

načelnica Direkcije za obračun i kontrolu zarada. O Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o zaradama zaposlenih u javnom sektoru br. 33/22-6 EPA 616 podnosioci su poslanici Miloš Konatar i Srđan Pavićević. Izvjestioci odbora su Zakonodavnog odbora Nataša Jevrić i Momo Koprivica, Odbora za ekonomiju, finansije i budžet Dejan Đurović i Bogdan Božović.

Otvaram pretres.

Da li predstavnici predlagača žele dopunsko obrazloženje?

Prvo će dopunsko obrazloženje dati ministar Damjanović, a potom uvaženi poslanik Konatar povodom drugog Predloga zakona. Izvolite, ministre.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ (21.12.22 16:53:30)

Hvala.

Imajući u vidu da je objedinjena rasprava oba predloga zakona, dakle predlogu Vlade i predlogu poslanika Konatara, ja ću probati samo kratko da dam uvodne napomene vezano za ove ne velike izmjene zakona koji je donesen 2016. godine i koji je zreo za kompletan remont i kompletnu promjenu. Jer, taj zakon je sada jedna vrsta potpune harmonike i on je potpuno izgubio svoj smisao, imajući u vidu izmjene koje su se dešavale, imajući u vidu intervencije koje su se dešavale tokom prethodnih godina i, naravno, uvećanje minimalne zarade koje je dovelo do toga da sada imamo nivo zarada koji su neprimjereni u odnosu na one osnovno obrazovanje, srednje obrazovanje, visoko obrazovanje, ali o tom potom.

Nama je ključni zadatak tokom 2023. godine da se donese novi zakon o zaradama u javnom sektoru koji će biti apsolutno konzistentan, primjenjiv i koji neće trpjeti izuzetak za izuzetkom koji je potpuno ruinirao taj sistem. Sada smo u situaciji da vadimo kestenje iz vatre i da tražimo mjeru mogućeg kako bi ovaj sistem bio i dalje održiv. Održiv je tako što jurimo sopstveni rep i trkamo se na više kako da dovedemo nivo zarada, uslovno rečeno, na veći nivo ne vodeći računa o samom sistemu i o tome da postoji prag koji, naravno, ugrožava funkcionisanje generalno sistema, odnosno javnih finansija.

Dakle, izmjene se tiču izjednačavanja statusa policijskog službenika koji radi u tzv. posebnoj jedinici, specijalnom odeljenju sa istim tim nivoom unutar Specijalnog tužilaštva i famozna grupa D poslova koja omogućava da se kroz izmjene granskih kolektivnih ugovora uvećaju koeficijenti koji su definisani tom grupom poslova se na jedan način izvlači iz zakona kako bi se kroz izmjene granskih kolektivnih ugovora omogućio rast zarada u javnom sektoru za 2023. godinu koji je planiran na nivou od 20%. Da to ovdje kažemo kao, uslovno rečeno, ne novu vijest, ali kao nešto što potvrđuje namjere Vlade, pa i ovog parlamenta, nadam se, da omogućimo očuvanje životnog standarda zaposlenih u javnom sektoru time što će se iznad nivoa stope inflacije povećati zarade u javnom sektoru u prosjeku od 20% kako bismo imali očuvanje životnog standarda, odnosno očuvanje realne kupovne moći zaposlenih u javnom sektoru. Normalno, za taj dio su obezbijeđena budžetska sredstva Predlogom budžeta koji prati ovaj predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaradama zaposlenih u javnom sektoru.

Molba, ne molba nego više ovako jedna konstatacija prema Parlamentu, pretpostavljam da će i na ovaj predlog zakona biti određenih amandmana, generalno nismo protiv da se svi amandmani podnesu i rasprave u jednom ozbiljnom duhu dijaloga, ali da probamo da vodimo računa da nešto što se strpljivo dogovara i pregovara s granskim sindikatima ovih dana, nedelja, mjeseci po resorima obrazovanje, zdravstvo, socijala, kultura, bezbjednosni sektor itd. da sada amandmanima ponovo to ne dovedemo u pitanje i da ponovo nemamo trku na više jer mislim da, onda, nećemo naći nikad kraja toj trci, a sistem ćemo ugroziti na način da ostanemo i bez ovoga što smo brižljivo i pažljivo planirali. Rekao sam - bilo je, i time zaokružujem, zahtjeva da se zarade povećaju i 40% ili 50% naredne godine. Normalno, 2016. godine je donesen zakon. Do 2020. - 2021. godine su te zarade povećavane na 0% tokom godine, pa druge godine 0%, pa nešto 3%, nešto 9%, što bi rekli veoma stidljivo, a ovdje smo apelovali kao poslanici da čuvamo životni standard, da povećamo zarade. Sada je stigla demokratija u Crnu Goru, neka je, avgusta 2020. godine, i sada od nekih koji se nisu čuli 2016, 2017, 2018. godine i tražili povećanje zarada traži se i 50%. Može 100% što se mene tiče, 1000%, plate su niske, zarade su niske, samo sistem neće izdržati i imaćemo Šri Lanku.

Svim dobromislećim građanima, njih je velika većina koji rade u javnom sektoru negdje poruka da povećanje zarada od 20%, što je više za jednu godinu nego sve dosad od 2016. do 2021. stvaramo uslove da čuvamo sistem i da 2024. i 2025. godine, takođe imamo kontinuirano povećanje zarada, 10% ili 15% uvijek iznad stope inflacije, na taj način postepeno povećavamo kupovnu moć i ispravljamo u nekom kratkom roku od tri, četiri godine nepravde koje su tištile zaposlene u javnom sektoru ili najveći dio, to je ovaj tzv. D koji nije rukovodeći kadar i funkcioneri koji je tištio taj dio zadnjih deset, petnaest ili dvadeset godina.

Samo malo mjere da svi znamo gdje smo, u kom sistemu, na kakvim se osnovama sistem temelji, šta je krasilo taj sistem svih ovih 20, 30 godina, a da bude malo i strpljenja da se kroz kontinuirano

povećanje zarada ne samo jednoj godini pa tras dolje nego kroz kontinuirano povećanje zarada narednih godina dođe do jednog životnog standarda koji je primjeren, prije svega građanima Crne Gore, za ove resurse koje imamo moraju da žive mnogo bolje nego što su živjeli. Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (21.12.22 16:59:22)

Zahvaljujem ministru Damjanoviću.

Sada riječ ima poslanik Miloš Konatar kao predlagač drugog zakona.

Izvolite, poslaniče Konatar.

MILOŠ KONATAR (21.12.22 16:59:32)

Hvala, uvažena predsjednice Skupštine Crne Gore.

Poštovane kolege poslanici, uvaženi građani,

Dakle, odmah na startu da kažem da dok je uvaženi ministar Damjanović govorio, potpuno podržavam da je jedan od zadataka ove ili neke druge Vlade, donošenje novog Zakona o zaradama u javnom sektoru. Jer, ovakav zakon kakav je i zbog određenih izmjena koje je pretrpio, ali i određenih manjkavosti koje je sadržao u svojoj osnovi kada je donesen je potpuno zreo za donošenje novog zakona jer je on kao svojevrsan, kao što kažete, predizborni mehanizam donesen u susret izborima 2016. godine i onda kako je trebalo tadašnjoj vlasti dograđivan.

Kada smo kolega Srđa Pavićević i ja krenuli u ove izmjene, bukvalno svaki član ili nečeg novog kada bi se dotakli naišli bismo na more manjkavosti, diskriminacije, bilo u pogledu u koeficijenata visine zarade za sistematizacija određenih radnih mjesta da je jednostavno, da kažem, naša namjera je bila da obuhvatimo jedan mali dio opsega radnih mjesta. Međutim, toliko ima zahtjeva iz svih djelova javne uprave sa primjerima svojevrsne diskriminacije i manjkavosti da mi moramo ono što je jasno donijeti novi Zakon o zaradama u javnom sektoru.

Sušтина ovih izmjena, a da prije toga i kažem obzirom da imamo dva predloga izmjena o zaradama u javnom sektoru, dakle, podržavam ovaj predlog koji je došao od strane ministra i Ministarstva finansija. Predlog mog kolege Srđe Pavićevića i moj da kažem on se odnosi na određene manjkavosti zakona koje se tiču prevashodno određenih, da kažem, specijalista doktora medicine koji nisu bili prepoznati u dosadašnjem zakonu i manjkavosti jer je zakon tretirao isključivo, da kažem, priznavajući osnovne akademske studije Medicinskog fakulteta ne omogućavajući da određeni doktori, kasnije po završetku osnovnih akademskih studija koje nijesu na medicini, isto mogu se specijalizovati i završiti specijalističke studije, u trajanju od tri do četiri godine, zajedno sa onim, da kažem, doktorima koji su završili Medicinski fakultet da poslije toga obavljaju praktično iste poslove, ali da nisu prepoznati iako su završili, da kažem, i rade poslove koji su potpuno ekvivalentni onima poslovima koje rade njihove kolege poslije završenog Medicinskog fakulteta. Tu je nekoliko, da kažem, slučajeva i krenuću, prvi je specijalista medicinske genetike. Dakle, recimo u ovom slučaju da bi postali specijalista medicinske genetike takođe možete sa završenim Biološkim fakultetom, a onda specijalizujete medicinsku genetiku. Isto to postajete i sa završenim Medicinskim fakultetom. Međutim, problem je što se nije omogućavalo, odnosno nije bilo prepoznato da oni, da kažem, koji su završili recimo Biološki fakultet imaju ova zvanja i ove koeficijente jer iako da kažem specijalističke studije takođe završavaju kao njihove kolege sa medicine u trajanju od tri godine. Pored specijalista medicinske genetike mi smo ovim izmjenama predvidjeli uvođenje specijalista medicinske psihologije koji takođe završavaju specijalizaciju u trajanju od tri godine. Specijalisti medicinske biohemije specijalizacija u trajanju od četiri godine. Specijalista medicinske fizike takođe specijalizacija u trajanju od tri godine na Medicinskom fakultetu.

Dakle, ono što je manjkavost i što se oslikava svojevrsna diskriminacija jeste njihov dalji rad. U medicinskim organizacijama oni praktično rade iste poslove kao njihove kolege sa završenim medicinskim fakultetom iako su da kažem sa njihovim kolegama završili istu specijalizaciju u trajanju od tri do četiri godine. Najčešće se radi o kolegama koji rade u istim homogenim timovima iako rade iste poslove njihovi koeficijenti su različiti. Dakle, naša je intervencija da se izjednačavaju koeficijenti ovim specijalistima kao ostalim specijalistima medicine.

Ono što je takođe naša intervencija i zašto smo imali da kažem impute od strane građana jeste u dijelu doktora veterinarske medicine. Dakle, doktor veterinarske medicine završava fakultet u istom trajanju i istom broju kredita gotovo identičnim studijskim programom kao doktor medicine i na kraju, stiče zvanje doktor medicine. Dakle, trenutno zaposlenih u javnom sektoru sa zvanjem doktor veterinarske medicine oko 30. Obzirom da mi nemamo fakultet za veterinu u Crnoj Gori taj kadar u javnom sektoru predstavlja deficitarni kadar pogotovu što je u ovome trenutku zbog visine njihove zarade i to je bio jedan od naših

motiva puno primamljivije raditi u privatnom sektoru kada ste doktor veterinarske medicine nego u javnom sektoru. Mi ovdje ispravljamo da kažemo ovu situaciju i oni dobijaju isti tretman kao doktori medicine jer je jedan od razloga i naših motiva poboljšanje uslova rada doktora veterinarske medicine upravo u javnom sektoru. Poslije ovoga na intervenciju kada smo krenuli i kada je objavljeno u javnosti kolega Pavićević i ja smo imali intervencije amandmanske na sam zakon koji se tiče specijalista kliničke farmacije jer smo imali takođe smo imali intervenciju od odruženja jer je to zvanje ekvivalentno zvanje specijalista kliničke farmakologije i kao takođe oni specijalizaciju takođe završavaju kao ljekari na Medicinskom fakultetu. Ono što je uporedna praksa da se u zemljama Evropske unije da je ovo zanimanje standardizovano na identičan način kao što ga mi sad u ovim izmjenama predlažemo. Da kažem posljednje dvije promjene se tiču ljekara, odnosno doktora medicine koji su zaposleni u Fondu zdravstva. Dakle, to su doktori medicine koji rade u Fondu zdravstva, ali oni su tretirani poslovima savjetnika sa koeficijentom 7,4 iako su doktori medicine iako je njihov da kažem njihova opis posla da kontrolišu svoje kolege. Ovi ljekari u prosjeku imaju 22 godine školovanja i mislim da se koeficijentom 7,4 su u neravnopravnom položaju u odnosu na njihove kolege u drugim ustanovama u javnom sktoru. Isti slučaj je sa diplomiranim farmaceutima koji su zaposleni u Fondu za zdravstveno osiguranje takođe sa koeficijentom od 7,4.

Dakle, sa ovim izmjenama u predlogu zakona, da kažem, more toga iz zahtjeva koje, da kažem, treba ispraviti. Ovo je jedan dio koji smo mi pokušali da utičemo i da pomognemo ljudima i ispravimo, da kažem, ove manjkavosti i diskriminacije gdje se radi praktično o kolegama koji obavljaju vrlo slične ili iste djelatnosti završili su iste specijalizacije, ali zbog, da kažem, određenih manjkavosti u zakonu radi se o primanjima koja su često razlika u duplo većem ili manjem iznosu. Dakle, pozivam kolege da zajedno izglasamo ove izmjene, odnosno ove dopune Zakona o zaradama zaposlenih u javnom sektoru jer na ovaj način ispravljamo ove diskriminacije koje smo pokušali kolega Pavićević i ja da ovim tekstom ispravimo. Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (21.12.22 17:10:50)

Zahvaljujem poslaniku Konataru.

Da li izvjestioci odbora žele riječ? Shvatam da ne.

Prelazimo na raspravu. Prvi je poslanik Momo Koprivica i jedini prijavljeni iz njegovog kluba uz napomenu da racionalno koristi vrijeme ukoliko bude želio da komentariše ministra kasnije.

Izvolite, poslaniče Koprivica.

MOMO KOPRIVICA (21.12.22 17:11:12)

Zahvaljujem.

Meni ne morate da dajete preporuke kao što ste prije dali ministru i ohrabрили, oni nemaju pravo na komentar sad iskoristite pa komentarišite u završnoj riječi. Šala na stranu nemam neku preveliku ambiciju kada je u pitanju ovaj Predlog zakona o zaradama u javnom sektoru. Naravno da politika zarada u javnom sektoru treba da bude sistemski promišljena dobro koncipirana da odgovara stanju društvenih potreba i vodi jednoj efikasnoj lokaciji sredstava i mislim da oko toga nema spora, da ne treba da bude ni predmet nekog političkog nadmetanja jer može da nas dovede do određenih neracionalnosti, te prema tome treba pažljivo i odmjereno vidjeti gdje je neophodno korigovati neke iznose. Mi smo kada je u pitanju ovaj Zakon o zaradama zaposlenih u javnom sektoru ovog ljeta recimo podnijeli neka dva amandmana koji su bili veoma značajni i koristili smo to ne za tu priliku da interвениšemo na predlog zakona ne radi obećanja nekih velikih basuslovnih iznosa nego smo tada targetirali dvije institucije kako bismo poboljšali položaj, odnosno može se reći ne dvije nego jedno pravosuđe u širem smislu riječi. Tada smo predvidjeli našim amandmanom da dođe do povećanja specijalnih dodataka na platu zaposlenima u sudstvu i tužilaštvu koji se bave borbom protiv organizovanog koriminala, korupcije, ratnih zločina i pranja novca sa 45 na 60% osnovne zarade. Na žalost, Vladi je trebalo nekoliko mjeseci da svojim podzakonskim propisima to pretoči u stvarnost, ali i eto i to je konačno sprovedeno tako da će ti ljudi koji se zaista izlažu i velikim rizicima i ulažu ogromne napore da se bore protiv ovih društvenih pošasti imati i odgovarajuću materijalnu satisfakciju, odnosno jači materijalno-finansijski položaj. Naravno da je to i potrebno i ovim reformisanim pravosudnim institucijama, mislim prije svega na Specijalno državno tužilaštvo tada smo i predvidjeli da varijabilu za Državno tužilaštvo određuje Tužilački savjet, a ne Ministarstvo finansija kao što je to bio nekad slučaj kako bi se ojačala autonomija ove institucije. Sa nekom skromnom ambicijom ćemo djelovati sa jednim amandmanom u odnosu na ovo što je predlog uvaženih kolega Konatara i Pavićevića. Podržavamo njihov predlog zakona. Konkretno ja sam zapravo ne kao poslanik nego kao predsjednik Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu dobio dopis od zaposlenih u Centru za obuku u sudstvu i Državnom tužilaštvu.

To je jedna vrlo važna samostalna organizacija sa svojstvom pravnog lica. Ona je i pravni sledbenik Centra za edukaciju nosilaca pravosudnih funkcija. Oni su tu zatražili jedan racionalan, iznijeli jedan racionalan zahtjev. Ja sam već kao poslanik predao u vidu amandmana i nadam se da će imati prođu, a tiče se toga da kao što su slično zaposleni u Sudskom savjetu koji su raspoređeni na radnim mjestima iz grupe D koeficijent složenosti poslova utvrđuju se aktom Sudskog savjeta polazeći od budžetom planiranih sredstava da se isto predvidi i za Sekretarijat Centra za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu. Dakle, oni imaju 15 zaposlenih lica. Mislim da je principijalno da se ovaj oni prepoznaju u ovom izuzetku kada su u pitanju zaposleni raspoređeni u poslovima grupe D. Znamo dobro da je značaj te institucije veliki i da treba da dođu i određene reforme. To je jedina institucija koja je u Crnoj Gori nadležna za organizovanje i sprovođenje obuka u pravosuđu čije je cilj sticanje usavršavanje znanja sposobnosti vještina koje će omogućiti samostalno nezavisno, nepristrasno, efikasno istručno vršenje pravosudnih funkcija. Konačno, da naglasimo i sledeću stvar, da je polazeći upravo od ove uloge Centra o edukaciji sudija i tužilaca, Centar treba da ima veću finansijsku nezavisnost, odnosno samostalnost, a to je i preporuka eksperta Savjeta Evrope koji je u okviru projekta odgovornosti profesionalizam u pravosudnom sistemu Crne Gore koji sprovodi Savjet Evrope koji je dio programskog okvira Evropske unije i Savjeta Evrope pod nazivom horizontalni program za Zapadni Balkan i Tursku II pripremio funkcionalnu analizu i Centra za obuku u sudstvu i Državnom tužilaštvu. Konačno treba naglasiti da su u okviru ovog predloženog budžeta za 2023. godinu ova sredstva predviđena za centar sasvim dovoljna i za realizaciju ovog eventualnog zakonskog rešenja ukoliko bude usvojeno. Dakle, podržaćemo ovaj predlog zakona koji su podnijeli kolege poslanici i naravno uložili smo ovaj jedan amandman koji će doprinijeti ovom segmentu pravosuđa da ima bolji položaj. Svakako mislim da je na poslanicima na parlamentarcima obaveza da stvaraju bolje uslove za funkcionisanje pravosudnih institucija, a da one svakako na svoj način rade bez političkih uplitanja, miješanja, a na nama je da obezbijedimo adekvatan stimulativan ambijent. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (21.12.22 17:17:09)

Zahvaljujem poslaniku Koprivici.

Sada riječ dajem poslaniku Srđanu Pavićeviću.

Izvolite, poslaniče Pavićević, a da se pripremi poslanica potpredsjednica Bošnjak.

SRĐAN PAVIĆEVIĆ (21.12.22 17:17:23)

Poštovane kolege, poštovani gospodine ministre sa saradnicima, poštovana javnosti,

Poslije uvodne riječi mog kolege primarijusa Konatara ne vidim uopšte više razlog za neku veću priču tako da smatram da je Miloš sve to jako dobro objasnio. Čisto ću onako taksativno da pobrojim ono što smo mi uzeli u obzir po ovom pitanju i da onako grupno definišem da ne bih čitao ponaosob zbog čega smo se odlučili na ove korake.

Naime, u Zakonu o zaradama zaposlenih u javnom sketoru u članu 22 stav 1 u grupi poslova B u podgrupi 14 poslije zvanja ljekar specijalista stomatologije dodaju se četiri nova zvanja specijalista medicinske genetike, specijalista medicinske psihologije, specijalista medicinske biohemije i specijalista medicinske fizike i specijalista kliničke farmacije.

U grupi poslova C u podgrupi 3 poslije zvanja doktor medicine koeficijent 15,99 dodaju se dva nova zvanja doktor medicine u Fondu za zdravstveno osiguranje koeficijent 15,99 i doktor veterinarske medicine koeficijent 15,99.

U grupi poslova C u podgrupi 12 poslije zvanja glavni savjetnik Zaštite ljudskih prava i sloboda koeficijent 11,67 dodaje se zvanje diplomirani farmaceut u Fondu za zdravstveno osiguranje koeficijent 11.30. Dakle, ovo djeluje kad se čita puno je kategorija, pune kategorizacije i puno je nivoa međutim veoma je mali broj izvršioca o kojima pričamo. Kad pričamo o specijalistima medicinske genetike koji su završili tri godine ili nekih četiri godine specijalizacije na Medicinskom fakultetu to je njih troje ili četvoro u Kliničkom centru. Što se tiče medicinske psihologije njih je četvoro koji su završili specijalizaciju trogodišnju na medicinskom fakultetu. Što e tiče medicinske biohemije to je mislim četiri farmaceuta u Kliničkom centru koji su završili specijalizaciju kliničke biohemije i specijalista medicinske fizike završio je specijalizaciju u trajanju od tri godine takođe, između ostalog, i na Medicinskom fakultetu. Što se tiče specijaliste kliničke farmacije ili kliničke farmaceutke njih je samo dvije farmaceutkinje sa tri ili četiri godine specijalizacije na svom fakultetu. Osnova ovog amandmana leži samo u jednoj stvari. Pošto je zakon koji smo izglasali 29.12. 2021. godine imao krajnje jednu plemeniti rezon, plemenitu osnovu, a to je da po principu čiste meritokratije izdvoji dvije grupacije akademski obrazovanih ljudi u ovom društvu to su profesori fakuteta, znači, vanredni i redovni i ljekari s tim što po principima meritokratije htjeli smo i željeli smo i to smo i uradili da forsiramo i da nekako uvažimo i godine njihovog akademskog usavršavanja i specifičnost i važnost

njihovog posla za javni interes. Činjenica je da je to izneseno krajnje plementio i mi smo to usvilo. Međutim, onda se desilo nešto što je ipak očigledno i što je svakodnevna praksa na koju nismo mogli da se oglušimo. Naišli smo na nekoliko zvanja evo sad sam ih pobrojio gdje smo imali situaciju da rade ljudi sa istim specijalizacijama kao njihove kolege medicinari koji su školovani na Medicinskom fakultetu, ali su specijalizaciju završili na identičan način kao i ovi ljudi bliski fakulteta medicini, ali ne na medicini. Samim tim što su završili defakto iste specijalizacije, da li specijalisti date grane medicine u kojoj su dobili meritornost i dobili kvalifikaciju i kompetentnost da shodno svojoj specijalizaciji rade identičan posao na identičan način. Znači, imamo grupu ljekara koji se nalaze kao specijalisti u datim laboratorijama, datim ordinacijama, datim institutima, takođe imamo i njihove kolege koji nijesu završili bazične medinske studije, ali su završili specijalizacije i to u velikim brojem ili velikim mahom na Medicinskom fakultetu. Takođe, dobili diplome koje su identične diplomama kolega ljekara i rade potpuno identične poslove. E, shodno tome, da ti ljudi imaju iste zadatke, da imaju isti opseg rada i da imaju iste kopteticije i stručne i zakonski uvažene i da imaju istu odgovornost i pred pacijentima i pred medicinom, a i pred zakonom, smatrali smo neleguralnom da jedni budu plaćeni na jedan a drugi na drugi način. Tako da smo shodno tome izašli sa ovim predlogom i taj predlogu obuhvata, ja kažem ne tako veliki broj ljudi, ali ljudi koji postoje koje ne možemo ignorisati i koje ne možemo javno diskriminisati, jer je vrlo neprijatno vidjeti da ljudi rade u istoj ordinaciji u istoj laboratoriji da su drugačije plaćeni a da isti posao rade. Vrlo je neprijatno gledati.

Potpuno se slažem sa ovim što je gospodin ministar rekao da je došlo vrijeme, mi to takođe podržavamo zdušno, da se stvori novi zakon o zaradama u javnom sektoru. Mislim da taj zakon treba da prominijeni suštinski neke stvari, neke kategorizacije, treba da se oslone na sve ove parametre koje su bitne i na meritornost tipa akademskog stručnog vremena obuke i školovanja i na kompleksnost poslova i na odgovornost u tim poslovima i treba naći način kako da to napraviti na jedan sistemski i na jedan kvalitetan način tako da svi budu relativno zadovoljni.

Međutim, još jedan zakon koji je trenutno u pripremi valja i koji je tu na vratima, to je Zakon o zdravstvenoj zaštiti i taj Zakon o zdravstvenoj zaštiti takođe treba da uzme i da napravi određene preformulacije određenih zanimanja, samo da vam pročitam isječak iz Zakona o zdravstvenoj zaštiti Republike Hrvatske, kao zemlje koja je u Evropskoj uniji gdje u svom Zakonu o zdravstvenoj zaštiti dio peti - zdavstveni radnici kaže: "Zdravstveni radnici obrazuju se na Medicinskom dentalnom ili Farmaceutskom biohemijskom fakultetu i drugom visokom učilištu koje izvodi studijski program na zdravstveno zanimanje, kao i na učilištu te srednjim strukovnim školama koje imaju rješenje o nadležnog Ministarstva obrazovanja za izvođenje pojedinog nastavnog plana i programa obrazovanja.

Zdravstvenim radnicima smatraju se i logopedi i medicinski tehnolozi i biotehnolozi i biomedicinski inženjeri i biolozi u zdravstvu i klinički psiholozi i medicinski fizičari, fonetirači inducionisti ako obavljaju zdravstvenu djelatnost u procesu dijagnostike liječenja zdravstva i tako dalje". U tom slučaju veoma je proširen taj opseg onoga što se zove zdravstveni radnik, tako da će to biti naš predlog i za novi Zakon o zdravstvenoj zaštiti koji će morati malo da sagleda ovu činjenicu i da onda upodobimo i ove plate u javnom sektoru, to je zarada u javnom sektoru i ovaj dio zakona kojij se tiče čisto zdravstvene zaštite i da nađemo jednu ravnotežu između svih onih struka i svih onih zanimanja u javnom zdravstvu koja ovim zakonom nijesu obuhvaćena i ovim amandmanima, jednostavno iz principijelnih razloga nije bilo moguće obuhvatiti, ali bez dlajnjeg ne smijemo ostaviti da budu zapostavljeni i diskriminisani u nekom daljem toku. Hvala vam.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (21.12.22 17:25:07)

Hvala poslaniku Pavićeviću i riječ daje potpredsjednici Bošnjak.
Izvolite, potpredsjednice Bošnjak.

BRANKA BOŠNJAK (21.12.22 17:25:14)

Zahvaljujem, predsjednice.

Počeću prvo od toga da je zaista zrelo vrijeme da napravi se novi zakon o zaradama u javnom sektoru, prije svega što je ovaj zakon postojeći donešen bez tadašnje opozicije i vrlo je ciljano gdje smo mogli u samom zakonu da prepoznamo određene ličnosti i za te ličnosti je kreiran određeni koeficijent i to je dovelo do velike nepravde i sada da se vratim na to da sam ja pokrenula izmjene ovog zakona, što se tiče ljekara i univerzitetskih profesora iz razloga ne povećanja plata, nego iz razloga davanje statusa tim profesijama. I tada sam rekla na odboru da je vrlo važno da te profesije budu prepoznate u zakonu, jer mi je bilo nedopustivo da se nigdje u Zakonu o zaradama u javnom sektoru ne vide ni ljekari, ni univerzitetski profesori, ali se vide neki savjetnici 1, savjetnici ministra, savjetnici potpredsjednika Skupštine, sekretari nekih radnih tijela i da im se daju koeficijenti koji su znatno veći nego kodeficijenti redovnog profesora ili

ljeku subsecijaliste. Tada je bila priča o tome da će se to kroz granske kolektivne ugovore, ali mi recimo smo imali Granski kolektivni ugovor koji je ticao pravosuđa, ali su ipak sudije i predsjednici sudova prepoznati u ovom zakonu bili, što znači da nije bio isti aršin za sve i dogovor je bio da se za pola godine izvrši ili izmjena Zakona o zaradama u javnom sektoru i zbog toga je, vi se sjećate u decembru usvojen zakon koji je prepoznao ovo profesije, a stupio je na snagu 01.jula, odnosno počeo je da se primjenjuje 01.jula i dao se ovaj rok od pola godine da bi sindikati ili došlo do izmjene zakona ili sindikati kroz granske kolektivne ugovore izvršili nivelaciju i saglašavanje da ne bi došlo do diskriminacije i po pitanju nekih profesija i po pitanju odnosa između srednjeg medicinskog kadra, recimo ili da kažem saradnika na Univerzitetu koji su takođe s doktoratom nauka, a u odnosu na docente vanredne i redovne profesore.

Međutim, nažalost u Vladi se to nije odradilo i to je zaista izazvalo, da kažem taj jedan jaz koji je očigledan i ja razumijem da je to nezadovoljstvo, moram priznati da nijesam čula ni da su sindikati uopšte bili i aktivni za izmjene granskih kolektivnih ugovora već nekih mjesec dana prije nego što je stupio, odnosno počeo da se primjenjuje zakon, onda su se sjetili vjerovatno, jer možda nijesu vjerovali da će početi da se primjenjuje. I složivu se sa ministrom Damjanovićem da je došla sloboda i da nigdje ovih sindikata, makar ne u ovoj mjeri i ovoliko glasno nije bilo dok je bio DPS režim, nego su bili vrlo servilni i vrlo tihi i stidljivo su stražili neke, da kažem stidljivo su tražili povećanje zarada i pristajali na mnogo manje cifre, procenete, a imamo i mene raduje to da je došla sloboda, jer sindikati i njihovi i jeste njihova uloga da poslodavni drhte od njih, a nažalost to u prethodnom režimu nije bilo tako, nego je bilo obrnuto, bili su vrlo servilni i to je nešto što je pozitivan iskorak, ali moramo biti realni i moramo gledati da ne potonemo svi. Ja kada sam govorila, odnosno kada sam predlagala ovaj zakon, ja sam i tada rekla, nije cilj zakona povećanje zarada. Mogli smo svima u AJM kategoriji da snizim zarade, a da dijelimo svi isti kolač da budemo mi ljekari univerzitetskih profesori, poslanici i svi da je taj odnos snaga zavisno od toga koliko ste vi uložili u sebi i koliko ste učili da vam se to vrednuje, da neke profesije vrata svoj dignitet. Ja znam prosvetni radnici da i oni sada traže i ja jesam za to da oni dobiju status koji zaslužuju, a bio je u jednom periodu potpisan Kolektivni ugovor koji se nije primjenjivao za univerzitetske profesore, pa su neki koji su imali razredno starješinstvo u osnovnoj školi imali veću platu nego redovni profesori Univerziteta je bio i taj period od par godina, jer je Kolektivnim ugovorom Univerziteta bio na stend baju na čekanju da se primijene te i da se primijene izmjene nakon nekoliko godina, pa je na kraju tek kad smo odlučili da tužimo Univerzitet to smo dobili kroz sudske presude i onda nam se to vratilo. Ali, ono što je vrlo važno, što ja mislim ministre da treba pod hitno da se radi na ovom zakonu i da se iznivelišu neke stvari, jer nije samo kompleksnost posla, nije samo dužina studiranja ili učenja ili do toga dok dođete do te pozicije ili do tog zvanja koje imate, već je tu i odgovornost. Ja se neću složiti da onaj ljekar koji radi negdje administrativne poslove ima istu odgovornost kao ljekar koji radi medicinskom centru ili koji radi u direktnom odnosu sa pacijentima. Ja mislim da to nije ista odgovornost i tu treba da se pravi neka i takođe za sve ove, ja znam da ima deficitarnih zanimanja koje treba da stimulišemo. Da li da ih stimulišemo kroz ove zarade ili kroz neke druge stvari, kroz ne znam dobijanje, nuđenje stana ili nečega gdje hoćemo da privučemo, jer mi nemamo a danas smo pominali defetološki fakultet. Nijesam ja za to da mi otvaramo te fakultete silu na sramotu, jer ja mislim da je bolje nekoga stipendirati pa da se školuje, pa da nam se vrati da ga obavežemo da radi, da se vrati, nego da otvorimo fakultet radi toga što nam treba nekoliko tih zvanja. Evo da zaključim sa tim moramo biti vrlo oprezni, saglasna sam, ali da Evropa sad i onaj odnos koji sad imamo između nekvalifikovanog radnika i nekoga sa fakultetom, mi imamo nekoga ko je nekvalifikovan koji ima 450 eura, a imamo recimo pravnik koji ima možda 600 eura, što je nepravda ili 500 i nešto eura, što je zaista nepravda meni je to veća nepravda, jer onda time, da kažemo obesmišljavamo postojanje univerziteta, fakulteta, učenja i svega. Sve treba da se krene od izmjena ovoga zakona i da se to detaljno, ali da se stvarno vodi i računa o budžetu, a rekla sam šta je bio smisao i meni je žao što u onom roku koji smo bili ostavili nije došlo do tih razgovora i do izmjena zakona, jer je bilo dovoljno vremena da se on i donese i da sve bude sve pravednije. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (21.12.22 17:32:59)

Zahvaljujem potpredsjednice Bošnjak. Procedura. Izvolite proceduru, samo mi recite po kom osnovu. Onda tražite komentar.

Poslanik Pavićevim ima pravo na komentar.

Izvolite, kolega.

SRĐAN PAVIĆEVIĆ (21.12.22 17:33:12)

Ovo samo u ovom dijelu što je rekla cijenjena koleginica gospođa Bošnjak komentariše, samo sam htio da pojasnim stvar, da ne bi ostali u nekoj zabludi. Kad kažete, po vama nije isto ljekar koji se bavi medicinom, što se kaže u stvarnom životu u Kliničkom centru u domovima zdravlja i nije vam isto kao što je ljekaru u fondu. Ja vas razumijem što ste htjeli da kažete, ali činjenica jedna postoji da je taj ljekar u fondu, u principu njegove biti, njegovoga posla tamo defakto treba da bude kontrolor za određene stvari rada ljekara svojih kolega iz realnog sektora, odnosno iz same medicine. Činjenica je da su ti ljudi tamo bili u toj klasi savjetnika klasa koefocotno 7,2 do 7,4 i to je plata kako pomenuste 600 eura, a radi se o specijalistima. Mi njima nijesmo podigli platu ovim predlogom koeficijent na 19,02 što je koeficijent specijaliste, nego im smo im dali koeficijent ljekara opšte prakse 15,99, samo da bi upravo djelovali po principu da im vratimo dignitet, jer oni koliko god da su u Fondu za zdravstvo oni su ipak ljekari, isto kao i farmaceuti njih je troje ljekara, troje farmaceuta, to su sve specijalisti i mi smo samo sa koeficijent 7,2 kao savjetnik 2, zbog praćenja digniteta tim ljudima zbog akademskih studija na kraju ako ne nešto drugo, jer to je plata od 600 eura, mi smo im dali koeficijent 11,30 kao što je njihovim kolegama i ako su oni specijalisti, kolegama farmaceutima, opštim farmaceutima u javnom zdravstvu. Tako da je to bio razlog. Ništa više.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (21.12.22 17:35:08)

Zahvaljujem poslaniku Pavićeviću.
Izvolite, potpredsjednice Bošnjak. Odgovor na komentar.

BRANKA BOŠNJAK (21.12.22 17:35:14)

Saglasna sa vama i izvinjavam se, jer nijesam znala, potpuno sam sam saglasna da ti ljudi ni slučajno ne smiju da imaju taj koeficijent koji imaju i da treba to da se usaglasi, u stvari je došlo do ovoga da ja mislim da oni specijalisti koji su u direktnom kontaktu sa pacijentima treba da, zbog odgovornosti imaju nešto viši koeficijent nego ovi koji se negdje sa papirima druže.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (21.12.22 17:35:48)

Zahvlajujem, potpredsjednice Bošnjak.
Poslanik Radulović, shvatam da traži riječ.
Poslaniče Raduloviću, nije problem dva minuta, kolege su saglasne oko toga, ali da ipak uzmemo u obzir da je vrijeme vašeg kluba u prethodnim raspravama već iskorišćeno.
Izvolite dva minuta, poslanik Radulović.

BRANKO RADULOVIĆ (21.12.22 17:36:02)

Hvala vam, predsjednice.

Samo zbog nečega da ne upadnemo u demagogiju i da ne upadnemo u nešto što ćemo izazvati suprotne efekte. Evo ovdje tabela o rasporedu u grupi poslova. Kaže se kvalifikacija, obrazovanje, složenost posla, odgovornost i drugo.

Zdravstveni radnik je multidisciplinarna djelatnost raznih struka, kao što je obrazovnije, kao što je naučni radnik, kao što je sve ostalo. Ja se samo bojim nečega što je u ovome rengiranju, neće se desiti anomalije, kao što je ovdje. Imajući u vidu odgovornost pojedine funkcije, kaže se direktor, rukovodioc i sve ostalo. On ima najveći koeficijent. Dešava se sad ne zbog lično, nego ću d akažem kakve anomalije se dešavaju, da na primjer u Kliničkom centru glavni čovjek, prvi čovjek koji je takođe zdravstveni radnik, koji ima najsloženiji, treba da ima najsloženiji posao, on ima na primjer platu koja je duplo manja od, po novom. Htio sam da kažem da se ne desi slučajno kao i Fondu zdravstva da se ne desi slučajno da direktor Fonda zdravstva ima manju platu ili nema adekvatnu razliku kao i ovaj ljekar. Ne znam da li me razumijete da ne dođemo u takvu jednu situaciju. Znači, sve treba izanalizirati, vidjeti kako rangirati zvanja, zvanja, struku i odgovornost, kako zaustaviti negativna kretanja, kako ih motivisati u administraciji i u privatnom sektoru da ne pođemo u nečemu što je populizam, kompletan primjer sad kažem. Pogledajte platu koliko ima prvi čovjek Kliničkog centra, a koliko ima neko ko je specijalista? Vidjećete, duplo manje. Nemojmo, taj faktor i kod ovoga znam da se to neće mijenjati dok bude ovaj mandat i ja to podržavam da se ne mijenja dok bude ovaj mandat, ali treba Kolektivni ugovor i sve ostalo rangirati prema ovome, jer su ovdje sve rukovodioci, sve na rukovodnoj funkciji je koeficijent, posebno u grupi B, jer u grupi A, evo i rukovodna funkcija

predsjednik Skupštine ima koleficijenat u odnosu na mene, u odnosu na vas ne znam kolika je razlika, mora se to i u svim organima tako desiti da ne napravimo, da ne napravite anomaliju, evo sad kažem kod direktora Fonda zdravstva u odnosu na ovoga savjetnika ili specijaliste.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (21.12.22 17:40:02)

Zahvaljujem poslaniku Raduloviću.

Ovim smo iscrpili listu prijavljenih diskutanata.

Da li uvaženi ministar želi da da odgovore, komentare, mada nijesam sigurna da ih je bilo u konkretnim pitanjima? Obzirom, da nije bilo konkretnih pitanja, uvaženi ministar želi završnu riječ.

Izvolite, ministre.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ (21.12.22 17:40:35)

Najkraće, mislim da imamo usaglašen stav i Vlade i Parlamenta ili makar parlamentarne većine da nam je jedno od najvažnijih poslova naredne godine, ukoliko normalno parlamentarna većina sačuva sistem i sebe i Parlament i Vladu ili u izmijenjenom obliku kako-god, ko god to bude radio, najvažniji je posao da se napravi i utvrdi i donese novi Zakon o zaradama zaposlenih u javnom sektoru koji bi stupio na snagu 01.januara 2024.godine i gdje bi se svi budžetski parametri projekcije spram toga zakona definisali kako bi smo došli negdje da u istom opsegu iznosa zarada ili opredijeljenih sredstva budžetom dođemo do mnogo konzistentnijeg, ravnomjernijeg zakona nego što je ovaj sada koji je od 2016.godine kada je donešen kako je donešen potpuno obesmišljen intervencijama i načinu na koji se obesmišljavao. Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (21.12.22 17:41:42)

Zahvaljujem ministru.

Kontatujem daje pretres završen. Izvinjavam se, imamo završnu riječ još jednog predlagača, pošto smo imali objedinjenu raspravu.

Izvolite, poslaniče Konatar, imate pravo na završnu riječ.

MILOŠ KONATAR (21.12.22 17:41:56)

Hvala, uvažena predsjednice.

Namjera kolege Srđe Pavićevića i moja prilikom predlaganja ovih izmjena Zaona o zaradama u javnom sektoru jeste da se isprave određene nepravde u Crnoj Gori kojih ima puno. Ne možemo ispraviti sve, ne možemo ispraviti sve ni koji se tiču zaposlenih u javnom sektoru ali idemo korak po korak. Možemo dio i građani Crne Gore mogu da budu svedoci, nikad u Crnoj Gori nije bilo ovoliko povećanja ni socijalnih davanja, ni penzija, ni zarada u javnom sektoru kao što ih je bilo u poslednje dvije godine, kao što je bilo povećanja uzrokovanih izmjenama zakona koji su donijeli poslanici u ovom sazivu Skupštine Crne Gore. Dakle, namjera i nadam se na odborima smo dobili podršku, jeste upravo ono što je rekao uvaženi profesor Radulović, ne radi se o populizmu jer se ovdje radi o nekih 50-ak zaposlenih u javnom sektoru, dešavaju se te nepravde da neko ko je završio, ko je specijalista, ko je doktor medicine, danas u Crnoj Gori zaposlen je u Fonud zdravstva i ima koeficijent 7,4, a da njihove kolege koje rade kao specijalisti imaju koeficijente 19. Naravno, predlogom zakona nijesmo predvidjeli da oni imaju isti koeficijent, imaće isti koeficijent kao doktor opšte medicine, ali svakako moramo dati neki kredibilitet ljudima koji su učili u Crnoj Gori i moramo dati kredibilitet i vratiti značaj znanju i obrazovanju. Upravo zbog toga je i naša namjera bila kada smo predložili i povećanje koeficijenata doktorima veterinarske medicine i oni su sa koeficijentom 7,4, a praktično imaju skoro identično obrazovanje kao doktori medicine a radi se o 30-ak zaposlenih. Dakle, namjera je jasna. Ne možemo ispraviti sve, ali možemo ispraviti makar dio i to činimo sa ovim zakonom.

Ja sam i rekao da podržavam izmjene Zakona koje je predložila Vlada koji je predložio uvaženi ministar Damjanović i ja sam danas predao i jedan amandman vezano za predlog zakona koji je Ministarstvo finansija i on lično podnio Skupštini Crne Gore. Znam dok je bio i direktor Poreske uprave i sad kao ministar da ima nultu toleranciju na sivu ekonomiju i korupciju. Nešto je počeo dok je bio sam direktor Uprave prihoda i Carina, a tiče se statusa, uslov rada zaposlenih u instituciji Uprave prihoda i Carina i svrha mog amandmana jeste da se nekako dodatno nagrade ljudi koji trebaju da nadziru, odnosno da se staraju o prihodima u Crnoj Gori, o tome koliko ljudi i da li plaćaju ono što su poreske obaveze. Zbog toga

je i amandman u smislu da se omogući dodatak na zaradu onim poreskim inspektorima i inspektorima koji se bore protiv sive ekonomije. Oni su do sada imali pravo na dodatak na zaradu do 30%, ovim amandmanom se omogućava da u skladu sa i u odnosu na rezultate koje ostvare da im se omogući da imaju dodatak na osnovnu zaradu do 45%, jer se radi o ljudima koji imaju niže zarade u Crnoj Gori a starju se o naplati prihoda i mislim da je vrlo važno da se i pomogne tim ljudima, ako ćemo da se borimo protiv sive ekonomije i protiv korupcije onda je to jačanje institucija sistema, uslova rada i obučenosti, obrazovanja i materijalnih uslova za one ljudi koji se staraju o naplati prihoda i borbi protiv sive ekonomije. Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (21.12.22 17:47:14)

Zahvaljujem poslaniku Konataru.

Sa ovim konstatujem da je pretres završen a izjasnićemo se naknadno.

Prelazimo na **Predlog zakona o dopunama Zakona o energetici**. Podsjećam da su Predlog zakona podnijeli poslanici: Aleksa Bečić, Zdenka Popović, Dragan Krapović, Boris Bogdanović, Momo Koprivica, Tamara Vujović, Albin Ćemaj, Vladimir Martinović i Danilo Šaranović.

Izvjestioci odbora su Dragan Vukić Zakonodavnog odbora i Danilo Šaranović Odbora za ekonomiju, finansije i budžet.

Otvaram pretres, da li predstavnik predlagača želi dopunsko obrazloženje?

To će biti poslanik Šaranović. Izvolite, poslaniče Šaranoviću.

DANILO ŠARANOVIĆ (21.12.22 17:47:50)

Poštovane kolegice i kolege, poštovana Skupštino, uvaženi građani,

Svjedoci ste da je naš poslanički klub na ovoj sjednici predložio dva zakona iz sektora energetike koji treba da doprinesu punoj stabilnosti našeg sistema u vremenima drastičnih prememećaja na tržištu električne energije. Jučemo smo govorili o izmjenama Zakona o industrijskim emisijama koji treba da stvore pretpostavke za dalji nastavak rada Termoelektrane Pljevlja i kada to govorim ne mogu da se ne prisjetim prošle godine u ovo vrijeme je bila prisutna ideja, čak o gašenju Termoeletrane Pljevlja. Možete misliti kako to izgleda sada sa ove distance, a evo samo ću navesti radi građana jedan jako slikovit podatak. Odgovorni menadžment Termoelektrane Pljevlja i Rudnika uglja u Pljevljima su zajedno sa svojim vrijednim predanim radnicima za 11 mjeseci ove godine proizveli električne energije u vrijednosti 365 miliona eura. Zamislite to. Dakle, 365 miliona eura su Termoelektrana i Rudnik uglja proizveli električne energije za prvih 11 mjeseci ove godine. Tako da mislim da taj podatak dovoljno govori o važnosti tako predloženog zakonskog rješenja od strane našeg poslaničkog kluba kojim se stvaraju pretpostavke za dalji nastavak rada Termoelektrane u Pljevljima.

Drugi zakon je intervencija na Zakon o energetici i takav zakon ima za cilj da zaštiti mrežne operatore u okolnostima drastičnih poremećaja na tržištu električne energije. CEDIS kao operator tržišta električne energije i distributivnog sistema koji obavlja djelatnost od javnog interesa svoju djelatnost obavlja kao regulisan. To znači da regulatorna agencija za energetiku utvrđuje dozvoljeni prihod CEDIS-a za regulatorni period koji traje tri godine. Međutim, u okolnostima kada je cijena električne energije na berzama i do deset puta veća nego u redovnim okolnostima domaći operateri, među kojima najviše CEDIS, su prinuđeni da cijenu, odnosno električnu energiju za pokrivanje gubitaka nabavljaju po tržišnim uslovima i zbog toga se nalaze u teškim poslovnim da kažem okolnostima. Otuda je i ovakav predlog kojima se stvaraju pretpostavke da na bazi ovakvih izmjena zakona Vlada Crne Gore može donijeti posebne mjere na bazi kojih i dalje Elektroprivreda kao majka kompanije proizvođač električne energije u Crnoj Gori svojim operatorima može u okolnostima opet ponavljam kada su veliki poremećaji na tržištu električne energije svojim operatorima isporučivati električnu energiju po prihvatljivim uslovima. Sadašnje odredbe zakona pod varednim okolnostima podrazumijevaju samo nestanak struje, ali ne poznaju drastične poremećaje na tržištu električne energije kao što je to slučaj u posljednjih godinu i duže. Tokom prošle poslovne godine dakle zakon nije decidno dozvoljavao da se u vremenu ovakvih okolnosti od strane Elektroprivrede CEDIS može snabdijevati po nekim prihvatljivim uslovima već je CEDIS kao distribter bio prinuđen da nabavlja struju pokrivanje gubitaka po tržišnim cijenama i ono što je jako bitno da istaknem u ovom trenutku-zahvaljujući višemjesečnim spinovima jeste da je ovakav zakon egzistirao u pravnom sistemu u poslednjih godinu i nešto dana dakle CEDIS bi i 2021. i 2022.godinu završio sa pozitivnim bilansom. S toga mislim da je ovo adje da kažem onako najjednostavnije obrazloženje i evo kako god ovo zvučalo bih mogao da prihvatim bilo kakvu argumentaciju bilo kog kolege u Parlamentu da eventualno ne daju glas za ovakvo

zakonsko rešenje. Tu sam naravno ostajem otvoren za sve sugestije eventualne nedoumice pa ću se na kratko obratiti i u završnoj riječi. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (21.12.22 17:53:38)

Zahvaljujem poslaniku Šaranoviću.

Da li izvjestioci Odbora žele riječ?

Shvatam da ne.

Od prijavljenih poslanika imamo poslanika Maksima Vučinića koji će se prvi obratiti, a nakon toga poslanik Momo Koprivica.

Izvolite, poslaniče Vučinić.

MAKSIM VUČINIĆ (21.12.22 17:53:56)

Uvažene kolegice i kolege poslanici, poštovani građani,

Evo na početku da pozdravim obje inicijative što se tiče izmjene Zakona o energetici, upućene su od strane kolega iz demokratske Crne Gore. Izlišno je dodatno elaborirati kakav je značaj Termoelektrane u Pljevljima, koliko je ona značajna prije svega za pogonsku stabilnost sistema, a onda i za ekonomičnost elektro energetske sistema Crne Gore i više nije pitanje u politici i na bilo kojoj narednoj vlasti da li nam je Termoelektrana potrebna, zadatak svake vlasti u Crnoj Gori u nekom srednjoročnom narednom periodu je da omogući proceduru i zakonodavstvo da se rad Termoelektrane u Pljevljima što duže produži, jer Termoelektrana u Pljevljima omogućava nezavisnost energetske Crne Gore kao i ekonomsku nezavisnost koliko je to moguće sa aspekta Elektroprivrede.

Što se tiče izmjene Zakona o energetici koji danas imamo na dnevnom redu stav 2 član 89 propisuje da Vlada može propisati obavezu pružanja javne usluge za subjekte za električnu energiju ili gas po drugačijim uslovima od tržišnih. U ostvarivanju javnog interesa i člana 4 ovoga zakona kada se javni interes ne može ostvariti na tržišnim principima i ovdje se dodala u jednom stavu dodao se dio rečenice kada smo u slučajevima gdje su tržišta pogođena rastom električne energije da se jednostavno omogući jedna zakonka pomoć u okviru formalno do regulisanog elektro sistema gdje se omogućava energetskim preduzećima da pomognu operatore lektroprenosnog i distributivnog sistema. Ovo je mnogo značajno spoemenuti da ovdje se kaže u ostvarivanju javnog interesa. Javni interes je da oba operatora energetska u Crnoj Gori i elektro prenos i elektro distribucija posluju pozitivno i to se ovim zakonom omogućava u slučaju ekstremnih kolebanja na tržištu električne energije. Samo da povučemo paralelu sa bivšim sistemom kada se intervencijom države zadovoljavao privatni interes kada se omogućavala cijena električne energije Unipromu maltene po proizvodnoj cijeni električne energije gdje Uniprom dobijao cijenu od 45 evra po mega vat času i ranije se radilo za privatni interes i žao mi je sad što ovdje kolege iz opozicije nisu koji bi sigurno napali ovaj zakon da je to zakon koji predviđa državni itervencionizam, slabi konkurenciju tržišta. Ovaj bi im vjerovatno bio zakon loš koji je Zakon o zaštiti javnog interesa, jedino im je dobro bilo kada su koristili državne resurse i zakonske mogućnosti da sačuvaju privatni interes partnera predsjednika Demokratske partije socijalista.ž

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (21.12.22 17:58:43)

Zahvaljujem poslaniku Vučiniću.

Sada riječ ima uvaženi poslanik Momo Koprivica.

MOMO KOPRIVICA (21.12.22 17:58:48)

Zahvaljujem, uvažena predsjednice Skupštine.

Poštovane kolegice i kolege, poštovani građani Crne Gore,

Pošto se i ove zakonodavne promjene koje predlažem odnose na vas drago mi je što imate priliku da slušate ovaj jedan konstruktivan danas pristup.

Kao što je i kolega Šaranović rekao, Poslanički klub Demokrata i Demosa predložio je pored onog zakona industrijskim emisijama da bi se spasila Termoelektrana Pljevlja, sačuvala radna mjesta i sačuvala energetska stabilnost Crne Gore predlažemo Predlog zakona o dopunama Zakona o energetici. Iako je kolega veoma detaljno obrazlagao ovaj predlog ja bih rekao da je zapravo ovo stvaranje jednog zakonskog

osnova za dodatnu državnu intervenciju na razuman, izbalansiran, ekonomski opravdan način kako bi se domaće tržište energetske zaštite od poremećaja ili konkretno rečeno kako građani ne bi imali prevelike troškove zbog promjena u cijenama električne energije, odnosno ovo je Zakon za zaštitu domaćinstava od skokova cijena struje. Mislim da je neophodno da se to naglasi i da je ovo jedan od priloga upravo ekonomskom standardu građana, ne samo efikasnom tržištu, ne samo efikasnosti i urednom funkcionisanju državnih kompanija nego i onome što ima za posledicu efikasnost tržišta i uredno funkcionisanje državnih kompanija, a to je blagostanje građana Crne Gore koje se i ovim Zakonom štiti. Ekstremni rast cijena je svakako jedan potencijalni rizik kako za domaće kompanije tako i za građane, te je neophodno predvidjeti državnu intervenciju koja će to sprečavati. Naravno uvećane troškove nabavke energije za pokrivanje mrežnih gubitaka, mrežni operateri zbog kompleksnog regulatornog postupka cijene njihovih usluga ne mogu nadoknaditi od korisnika svojih usluga, kupaca, električne energije i zato je negdje neophodno da se ove kompanije zaštite da se sačuvaju da budu stabilne i efikasne, a vidjeli smo i u ovoj predhodnoj godini da su ostvarile rezultate i rekordne u brojnim sverama, a te stabilne kompanije će zapravo biti garant zaštite interesa i krajnjih potrošača. Ono što je svakako značajno jeste jedan veliki uspjeh da naše energetske kompanije i Elektroprivreda Crne Gore na čelu sa izvršnim direktorom gospodinom Rovčaninom i CEDIS na čelu sa izvršnim direktorom Čađenovićem, su postigli značajne rezultate sačuvali su cjenovnu sigurnost naših domaćinstava, ostvarili rekorde na brojnim poljima, a prije sam govorio da su zapravo i ove energetske kompanije posebno CEDIS nalazile se na udaru povlašćenih preduzeća, njihove manipulatorne mašinerije koja ide preko režimskih glasila Demokratske partije socijalista, samo zato što su prestali nabavljati one proizvode koju su nabavljani ranije po deset puta višim cijenama nego što je u regionu to slučaj. Umjesto toga, umjesto preliivanja novca CEDISA i tih kompanija uprivate džepove to sada radi CEDIS sopstvenom radnom snagom. To je zapravo ušteda, to je mjera uštede, a ne bilo kakvog rasipanja kada govorimo o energetske stabilnosti, ekonomskom razvoju ne možemo a da ne pomenemo makar niz Demokratske Crne Gore, ono pitanje kojim se posvećeno bavimo i na čijem daljem produbljivanju radimo. Rekao sam da planiramo predložiti deklaraciju, valorizaciju voda u Bilečkog jezera, i sada je prilika da malo produbim ovu temu i da građane dodatno upozorimo na razmjere nanošenja štete Crnoj Gori svih prethodnih decenija.

Znamo dobro da je to jezero napravljeno prije više od pola vijeka, da nadležni organi Crne Gore nijesu dali saglasnost da jedan inženjer Bajagić koji je bio u komisiji za tehnički prijem rezervisao pravo Crne Gore³, dakle nije dao saglasnost, i imamo više od pola vijeka korišćenje tog hidropotencijala od strane druge države njenih energetskih kompanija. Prošle godine odnosno ove godine mjereno cijenama električne energije na tržištu zaradili su 496 miliona eura, a Crna Gora nula i tako više od 50 godina. To je nepravda i to je ne efikasnost zato što ne ulažemo sopstvene resurse u funkciju razvoja naše države i ekonomije, a nepravda zato što nemamo adekvatne uslove da koristimo ono što nam pripada. Elektroprojekat Ljubljana, jedna velika studija Elektroprojekta Ljubljana iz 1973 godine, je utvrđeno da Crnoj Gori pripada 27 procenata godišnje proizvodnje Hidroelektrane Trebinje, a studijom Energoprojekta Hidroinženjering Beograd iz 2002. godine i 2000. godine, procenat iznosi prema toj studiji 17,69, a mi nemamo zapravo ni novac ni energiju. Korisna zapremina Bilečkog jezera iznosi 1,28 milijarda kubnih metara od čega Crnoj Gori pripada 300 miliona kubnih metara ili 23,44 procenta vode. U ukupnoj površini akumulacije Crna Gora učestvuje sa 17,21 procenat, a kada je u pitanju slivno područje sa 48,80 procenata. Kome pripada to jezero i kakvo rješavati to pitanje, ovo je odnos dvije države, ne odnos između dvije energetske kompanije nego odnos između dvije države to kao prvo.

Drugo, ovo je pitanje među narodnog prava, ne unutrašnjeg prava, jer je u pitanju voda međunarodnog slivnog područja, a negdje da kažem Trebišnjica međudržavna rijeka, tu prolazi granica. To se ne može regulisati zakonom jedne ili druge države, to je pitanje međunarodnog prava. Crnoj Gori pripada udio u hidropotencijalu, a ne mrvica u vidu nekakvih naknada za potopljeno zemljište. Zašto? Kakve naknade za potopljeno zemljište, o tome nema govora, mi više nijesmo SFRJ nijesmo jedna država, pa ni federalna, nego su dvije države Crna Gora i Bosna i Hercegovina su dvije države, dva subjekta međunarodnog prava i nema nikakvog govora koncesija, nego o sticanju pravičnog udijela Crne Gore u hidro potencijalu Bilečnog jezera. Oni stiču 496 miliona eura mi nula, e tu odlaze milioni, tu odlaze radna mjesta, tu odlaze budžeti, tu odlaze javna dobra, tu odlazi i infrastruktura, a da niko ne digne glas. Krajnje je vrijeme da ova institucija na najvišem nivou pokrene to pitanje.

Dozvolite, samo da citiram pravni režim regulacije ovog pitanja. Nijesu to nikakvi zakoni Crne Gore, ni Republike Srpske, ni Bosne i Hercegovine, ovo pitanje reguliše međunarodno pravo, ono jasno kaže kome pripada pravo o korišćenju voda međunarodnih rijeka. Komitet za vode Svjetskog udruženja za međunarodno pravo kaže. Svaka država u slivu unutar svoje teritorije ima pravo na razuman i pravičan dio u korisnim upotrebama voda međunarodnog slivnog područja a to je Bilečko jezero. Dakle, naše upoređenje nije u nekakvom zakonu bilo koje zemlje ili nekakvim ugovorima od prije 50 godina, koji su potpisani u drugoj državi koje više nema. Dakle, to nije više unutrašnje pitanje u jednoj državi nego ovo međunarodno pitanje, konačno i da je bila ta koncesija evo preko 50 godina isteklo je koncesija u uvodnom

pravu traju do 30-40 godina. Dakle, nema govora ni o tome, i konačno oni ni tu obavezu od 1992.godine ne izmiruju tako da je Crna Gora uskraćena zadnjih 30 godina, ako neko 30 godina ne poštuje jedan sporazum iz bivše države, pa šta on ima da traži dalje oko pozivanja na taj ugovor, nema govora ni o tome. Dalje, konvencija o pravu korišćenja međunarodnih vodotoka, Komisija Ujedinjenih nacija za međunarodno pravo iz 1997.godine kaže, član 5 - države vodotoka će svaka na svoju teritoriju koristiti međunarodni vodotok na pravičan i razuman način. Koristi li sada Crna Gora taj hidropotencijal i vodotok Trebišnjice? Ne. Da li je omogućeno? Ne. A da li se odrekla toga? Da, i to je poražavajuće. Naravno, nije formalno, nije se formalno odreklo ali ćutanjem, nečinjenjem, i to se mora promijeniti. Dakle, želim samo da završim u sledećem da Crna Gora ima pravo na udio u hidropotencijalu Bilećkog jezera da treba izvršiti pravednu raspodelu tog hidropotencijala i nema nikakvog zadovoljavanja bilo kakvih mrvicama, bilo kakvim koncesijama, bilo kakvim naknadama, a i da nalgasim postojeće korišćenje hidroenergetskog potencijala Trebišnjice i Bilećkog jezera u opšte nema uporište, ni u ugovorima, ni u međunarodnom pravu, niti usaglasnosti nadležnih organa Crne Gore. To pitanje moramo poreknuti, to je pitanje pravde i to je pitanje razvoja Crne Gore. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (21.12.22 18:10:16)

Zahvaljujem poslaniku Koprivici.

Sa ovim smo iscrpili listu prijavljenih za diskusiju, da li poslanik Šaranović želi završnu riječ.

Izvolite, poslaniče Šaranoviću.

DANILO ŠARANOVIĆ (21.12.22 18:10:28)

Zahvaljujem.

Meni je ovo inače jako inspirativna tema, a mislim da svi dijelimo stav da je u ovom trenutku jedna od nacionalno i društveno najvažnijih i iz tog razloga se mnogo govorilo o energetici i energetske kompanijama u poslednje dvije godine. Na žalost, dakle na moju ličnu žalost i siguran sam i na žalost svih ovdje prisutnih poslanika u Parlamentu nije se dovoljno govorilo o pozitivnim dostignućima naših energetske kompanije koliko se govorilo o raznim spinovima i neistinama, govorio je o tome kolega Koprivica, koje su mahom dolazile od strane naših opozicionih kolega. Kada je u pitanju CEDIS najveća neistina je da je takozvano neodgovorno rukovođenje i zapošljavanje, kako su govorili uzrok slabijeg poslovnog rezultata. Prvo, objasnili smo da se CEDIS, pored toga što obavlja djelatnost od javnog interesa obavlja svoju djelatnost kao regulisan i da on od strane regulatora ima definisanu gornju cijenu prema kojoj može fakturisati struju za pokrivanje gubitaka, dok je od svoje kompanije Elektroprivrede Crne Gore nabavlja u ovom trenutku po nekoliko puta većoj cijeni. Dakle, potpuno je jasno, ovo je čista matematika, dakle, u koliko nešto nabavljate za 200 eura, a prodajete za 50 eura nema tog mađioničara koji može obezbijediti da bilans bude pozitivan.

Drugo, u momentu nastanka CEDIS-a kada je izdvojen iz Elektroprivrede Crne Gore po ugledu na evropske energetske kompanije prosječna starosna dob zaposlenih je bila 51 godinu, što je priznaćete jako visoka granica. Danas nekoliko godina, šest godina kasnije, ta prosječna starosna granica je 45 godina, što znači i dalje potrebu podmlađivanja radne snage, smanjenja te starosne granice zaposlenih, naročito ukoliko se uzme u obzir osnovna djelatnost CEDIS-a i da više od polovine zaposlenih obavljaju poslove sa posebnim uslovima rada. Znači što je ključni problem trač ovih poznati trač majstora sa političke scene? Što Elektroprivreda i CEDIS više nijesu oaza ljubimaca tendera. E to je problem. Problem je ono što je kazao kolega Koprivica što se više u CEDIS-u ne nabavlja za 900 nešto što se u regionu nabavlja za maksimalnih 180 eura. Znači li zašto je priča o zapošljavanju? Zbog toga što sada CEDIS sopstvenim kadrovskim potencijalom, zapošljavanjem nove, mlađe, stručne radne snage obavlja sve poslove iz svoje djelatnosti, a nema više omiljenih podizvođača, nema više one čuvene formule - ti meni tender, ja tebi donaciju za predizbornu kampanju saldo je nula. To je problem. Zbog toga su toliko prisutni u javnosti, zahvaljujući našim kolegama iz opozicije u tom negativnom kontekstu Elektroprivreda, CEDIS, Rudnik uglja, e to je problem, što više nema namještenih tendera. Zahvaljujući odgovornom odnosu menadžmenta ovih kompanija imam potrebu da istaknem važan doprinos izvršnih direktora Elektroprivrede Crne Gore gospodina Nikole Rovčanina i CEDIS-a Vladimira Čađanovića ili jednog jako stručnog inženjera, dugogodišnjeg inženjera, koji radi u Rudniku Uglja i nalazi se na čelo Odbora direktora Dušana Janjuševića, što su dali nemjerljiv doprinos tome što je Crna Gora danas, mislim moguće čak i jedina zemlja u Evropi u kojoj nije došlo do poskupljenja struje. Dakle, danas je prosječni, mjesečni račun za struju niži od računa za kablovsku televiziju i internet.

Imate situaciju, to mi je danas kazala koleginica Tamara Vujović, da u Herceg Novi dolaze vlasnici nekretnina iz Njemačke da prezime. Znete iz kog razloga? Zbog toga što je prosječni mjesečni račun za struju za domaćinstvo u Njemačkoj 1.500 eura, a u Crnoj Gori 25 eura. Samo neka mi neko objasni, da su ovi ljudi neodgovorno radili, da li bi smo imali takvu okolnost? Ne bismo. E to je problem, darga gospodo, tolika je fama oko energetskih kompanija što se više ne iznose milioni, desetine i stotine miliona iz Elektroprivrede, iz CEDIS-a, iz Rudnika uglja, to je glavni problem. Tako da, kako smo produžili prvim zakonskim rješenjem, ukoliko se usvoji, a razumio sam da hoćemo, da je nepodijeljena podrška u Parlamentu, barem kolega poslanika koji učestvuju u radu Parlamenta, tako ćemo pozitivno uticati i na poslovanje CEDIS-a koji ni kriv ni dužan je bilježio slabiji poslovni rezultat, ali je nikad od svog osnivanja, kako u ove dvije godine nije postigao takve rezultate kada je u pitanju postizanje maksimalne operativnosti u svim segmentima svog djelovanja. Toliko i zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (21.12.22 18:16:37)

Zahvaljujem poslaniku Šaranoviću.

Konstatujem da je pretres po ovoj tački završen i da ćemo se izjasniti naknadno.

Sa ovim završavamo i današnji rad uz najavu da ćemo sutra nastaviti sa setom finansijskih zakona, i to sa tačkama: 19, 20, 21. i 22. Zatim ćemo otvoriti raspravu o budžetu zajedno sa pratećim tačkama, a to su tačke 3. i 4. Namjera je da krenemo sutra sa radom u 10h, ali s obzirom na to da je, takođe, sjednica Vlade, doći će možda do nekih malih pomjeranja. Za sutra je zakazan i Kolegijum u 14h. S obzirom na to da je plan da negdje oko 12:30h krenemo sa budžetom nakon završenih uvodnih izlaganja ispred klubova i svakako predstavnika predlagača napravićemo pauzu za održavanje Kolegijuma. To je najava za sutrašnji rad, svakako će svi poslanici biti obaviješteni i direktno. Hvala vam svima i vidimo se sutra.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.12.22 10:23:47)

Kolege poslanici, koleginice poslanice, nastavljamo **Četvrtu sjednicu Drugog redovnog (jesenjeg) zasijedanja u 2022. godini.**

Prelazimo na pretres o **Predlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica.**

Ovlašćeni predstavnici Vlade su Aleksandar Damjanović, ministar finansija i Miloš Medenica, državni sekretar Ministarstva. Takođe, prisutni su, ispred Ministarstva finansija, i Mladen Vlahović i Biljana Peranović. Uvažene goste ovom prilikom pozdravljam.

Izvjestioci odbora su Nataša Jevrić Zakonodavnog odbora i Bogdan Božović Odbora za ekonomiju, finansiju i budžet.

Otvaram pretres. Da li predstavnik Vlade želi dati dopunsko obrazloženje?

Ministar Damjanović ima riječ.

Izvolite, ministre.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ (22.12.22 10:24:37)

Zahvaljujem, predsjednice Skupštine.

Poštovana Skupštino, poštovani građani,

Shvatio sam da imamo na dnevnom redu četiri predloga zakona koji su u ingerenciji Ministarstva finansija, odnosno Vlade i neće biti objedinjeni, nego ćemo ići pojedinačno po redoslijedu tačaka.

Dakle, ovdje govorimo o Predlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica. Ja bih se veoma kratko obratio u uvodnom izlaganju, a, ukoliko bude potrebno, kolege i ja ćemo dati odgovore na određena pitanja.

Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica predložen je u cilju: propisivanja novih izvora prihoda; propisivanja oslobađanja od plaćanja poreza na dohodak fizičkih lica na .... način; preciznijeg definisanja prihoda od samostalnih djelatnosti; detaljnijeg opisivanja korisnika podsticajnih mjera za rad, istraživanje i inovacije digitalnog nomada, što nam je veoma bitno i što je jedan od razloga zašto ovaj Predlog zakona predlažemo pod hitnoj proceduri; unapređenje norme kod prodaje udjela u pravnom licu, takođe veoma bitna norma, da bismo izbjegli neke stvari koje su se dešavale i kojih smo bili svjedoci ranih mjeseci, a koje naravno prave štetu državnom budžetu i generalno sistemu, i propisivanje poreskog tretmana za lična primanja koje se zbog postupaka kod nadležnih organa isplaćuju naknadno. Dakle, Zakonom o porezu na dohodak fizičkih lica .... primanja fizičkih lica koja nijesu zaposlena kod isplatioca obuhvaćena ličnim primanjima, na koja se porez plaća po poreskim stopama uz neoporezivi

dio zarede. Ministarstvo finansija predlaže da se predmetna i druga slična primanja propišu kao poseban izvor prihoda, na koje će se porez plaćati po proporcionalnoj stopi od 15% koja je u sistemu, imajući u vidu da ta primanja nijesu zarada koja se oporezuje sa 9%. Ministarstvo finansija predlaže pravednija rješenja oslobađanjima od plaćanja poreza, na način da za kategorije primanja na koja se do sada nije plaćao porez bude zadržano oslobođenje od plaćanja poreza, a da dio tih primanja koji prelaze limite, utvrđeno članom 5a zakona, će biti oporezovano po pravilima i propisima za ostala primanja. Dodatno, Ministarstvo finansija predlaže da se uveća limit otpremnine prilikom odlaska u penziju na koji se ne plaća porez sa 1000 na 1.500 evra, kao i za sve vrste jubilarnih nagrada za po 50 evra. Novina kod primanja na koja se ne plaća porez jeste uvođenje naknade za novorođeno dijete, koje će biti oslobođeno od plaćanja poreza bez obzira na iznos naknade. Predlaže se i preciznije propisivanje dijela prihoda od samostalne djelatnosti, na način da se vrši posebno propisivanje prihoda koja su osnovna djelatnost poreskog obveznika i prihoda od drugih samostalnih djelatnosti.

Prepoznajući značaj i potencijal digitalnog nomada, ovo je veoma bitno, u Crnoj Gori posljednjim izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica uveden je opis digitalnog nomada imajući u vidu da tada, Zakonom o strancima, definicija digitalnog nomada nije bila propisana. U sadašnjoj situaciji kada Zakon o strancima detaljno propisuje digitalnog nomada, Ministarstvo finansija predlaže normu kojom će digitalni nomad biti oslobođen od plaćanja poreza na dohodak fizičkih lica, pod uslovima propisanim drugim zakonima. Osim toga, predlaže se detaljnije opisivanje prava na oslobođenje od plaćanja poreza, koje može ostvariti korisnik podsticajnih mjera za razvoj, istraživanja i inovacije. Nešto, za što će u prvom trenutku biti uskraćeni prihodi za državu, ali će naravno, kroz podsticaj ove djelatnosti, u nekom veoma kratkom periodu generisati dodatne prihode i omogućiti da Crna Gora uhvati korak sa najrazvijenim zemljama u ovoj oblasti - za koju ima mnogo potencijala i od koje očekujemo mnogobrojne koristi. Važećim rješenjem je propisano da kapitalni dobitak od udjela u pravnom licu predstavlja razliku između prodajne i nabavne vrijednosti, ne precizirajući zaštitne norme u slučaju kada je prodajna vrijednost nerealno iskazana. Ministarstvo finansija predlaže da, ukoliko je prodajna vrijednost niža od tržišne, u tom slučaju prodajnu vrijednost utvrđuje nadležni poreski organ - u skladu sa zakonom kojim se uređuje poreski postupak.

Imali smo slučajeve, koje ste vidjeli i kojima smo svi zajedno svjedočili, vezanih za ovu normu koja nije dovoljno regulisana. Vjerovatno će Ministarstvo finansija, odnosno Vlada pokušati da kroz diskusiju ovdje dođe i do određenih poboljšanja samog predloga imajući u vidu mogućnost podnošenja amandmana i imajući u vidu neke norme koje su Ustavom dozvoljene, a koje omogućavaju i retroaktivnu primjenu zakona. Imajući u vidu da sudski postupci i postupci pred državnim organima mogu trajati duži vremenski period, kao i što traju naravno, a u cilju pravednog oporezivanja ličnih primanja nastalih iz tih postupaka, Ministarstvo predlaže da isplatilac primanja koji do dana stupanja na snagu ovog zakona nije obračunao i obustavio, uplatio porez na zaradu koja se isplaćuje po okončanju postupka, mirnog rješavanja radnih sporova, prema odluci suda, odnosno sudskog poravnanja, dužan je da porez na dohodak za ta primanja obračuna, obustavi, uplati prilikom isplate tih primanja po stopi koja je važila na dan kada je to primanje trebalo da bude isplaćeno. Ovo zaista zbog dugotrajnih postupaka koji negdje, sem što prave direktnu štetu budžetu, generišu ogromne rashode, nažalost, koji se ne smanjuju. A, kako vrijeme ide, a o tome se puno priča, prave naravno problem zbog ovog vremenskog razmaka vezano za obračun ovih primanja.

Ovoliko u uvodnom izlaganju. Ukoliko bude potrebe, svakako daćemo dodatna pojašnjenja. Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.12.22 10:29:47)

Zahvaljujem uvaženom ministru na dopunskom obrazloženju.

Da li izvjestioci odbora žele riječ? Shvatam da ne žele.

Prelazimo na raspravu.

Po ovoj tački je prijavljen poslanik Danilo Šaranović.

Da li ima još prijavljenih poslanika?

Zahvaljujem.

Potpredsjednice Bošnjak, da li ćete koristiti? Naknadno, s obzirom na to da nismo na kolegijum udogovorili objedinjenu raspravu pa je ne možemo sad u formalnom smislu odraditi. U svakom slučaju, imate mogućnost da iskomentarišete kada budemo imali raspravu o narednom zakonu.

Shvatam da nema zainteresovanih poslanika za raspravu po ovoj tački.

Da li predstavnik Vlade želi dati završnu riječ? Nema potrebe.

Zahvaljujem.

Konstatujem da je pretres završen, izjasnićemo se naknadno.

Prelazimo na **Predlog zakona o izmjeni i dopuni Zakona o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje.**

Ovlašćeni predstavnici Vlade su Aleksandar Damjanović, ministar finansija i Miloš Medenica, državni sekretar Ministarstva. Takođe su i uvaženi predstavnici Ministarstva ovdje sa nama.

Izjesticoci odbora su Budimir Aleksić, Zakonodavnog odbora i Danilo Šaranović, Odbora za ekonomiju, finansije i budžet.

Otvaram pretres.

Da li predstavnik predlagača želi sada uvodnu riječ, odnosno dodatno obrazloženje po ovom zakonu?

Uvaženi ministre, izvolite.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ (22.12.22 10:31:22)

Zahvaljujem, predsjednice.

U samom startu ću reći da je bilo razmišljanja, normalno, kada smo utvrđivali ovaj Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, da u naš pravni sistem vratimo zdravstveno osiguranje sa stopom 0%, jer smo negdje mišljenja da član 67 Ustava, koji definiše socijalno osiguranje, je vrlo eksplicitan i on sam po sebi u stavu 1 kaže da je socijalno osiguranje zaposlenih obavezno. Zdravstveno osiguranje je bio vid socijalnog obaveznog osiguranja, izbačeno je iz sistema na način kako je izbačeno. Međutim, preovladalo je mišljenje da sačekamo izbor sudija Ustavnog suda i da će Vlada kada sudije Ustavnog suda budu izabrane, kad god to bude i kad Ustavni sud bude u mandatu ili u funkciji, testirati ovu normu i ovaj problem time što će podnijeti predlog za ocjenu ustavnosti, pa da vidimo otprilike kakav će biti stav Ustavnog suda. Zato smo izbjegli da ovo tretiramo kroz ovaj Predlog zakona, da damo prostora da se i druge institucije uključe u problematiku.

A Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o doprinosima je predložen u cilju: korigovanja definicije osnovice za obračun i plaćanja doprinosa; jačanja pravne snage za olakšice koje mogu ostvariti poljoprivredni proizvođači; unapređenje zakonskog rješenja koje propisuje povraćaj više plaćenog doprinosa, pretpostavljam da će tu biti i diskusija; dopuna kod primanja na koja se ne plaćaju doprinosi; propisivanje oslobođenja od plaćanja doprinosa za korisnike podsticajnih mjera za razvoj i istraživanje inovacija vezano za malopredašnju diskusiju kod izmjena i dopuna Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica i propisivanje obaveza za lična primanja koja se zbog postupaka kod nadležnih organa isplaćuju naknadno.

Članom 3a Zakona o doprinosima, propisana je osnovica za obračun i plaćanje doprinosa. U namjeri da druga primanja iznad nivoa limita, propisanih članom 5a Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica, budu podložna obračunu i plaćanju doprinosa, predlaže se brisanje riječi "lična" iz člana 3a Zakona o doprinosima - usaglašavanje naravno sa prethodnim aktom. Uredbom o olakšicama za plaćanje doprinosa za obavezno socijalno osiguranje poljoprivrednika propisane su olakšice koje može ostvariti poljoprivrednik upisan u registru poljoprivrednika. U cilju jačanja pravne sigurnosti, a generalno i usklađivanja norme sadržane u Uredbi sa Zakonom o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, predlaže se da sadržina uredbe postane i dio Zakona, a da stupanjem na snagu ovog Zakona prestane da važi Uredba. Smatramo da je bitno da ovo tretiramo kao zakonsku materiju i zbog pravne sigurnosti i zbog održivosti norme, da ne bi negdje palo na pamet bilo kome da Udredbu može da mijenja bez i znanja i saglasnosti ovoga doma.

Predlaže se unapređenje normi koje propisuju pravo na povraćaj više plaćenog doprinosa. Ukoliko osiguranik ostvaruje prihod po više različitih osnova, doprinos za obavezno penzijsko i invalidsko osiguranje izračunava se i plaća po svim tim osnovama. Ako visina doprinosa za obavezno penzijsko i invalidsko osiguranje prelazi iznos najviše godišnje osnovice za kalendarsku godinu, obveznik doprinosa će imati pravo na povraćaj više plaćenog doprinosa za obavezno penzijsko i invalidsko osiguranje. Zahtjev za povraćaj više plaćenog doprinosa podnosi se nadležnom poreskom organu po isteku godine, a najkasnije do kraja kalendarske godine koja slijedi godinu u kojoj je doprinos plaćen. Mogu vam reći da su ovi koji podnesu ove zahtjeve vrlo živahno zainteresovani da im se što prije isplate više uplaćeni doprinosi.

Prepoznajući značaj i potencijal digitalnog nomada u Crnoj Gori, Ministarstvo finansija predlaže normu kojom će digitalni nomad biti oslobođen od plaćanja poreza i doprinosa pod uslovima propisanim drugim zakonom - norma koja je vezana i za prethodni zakon (koji je zakonski paket koji tretira ovu oblast).

Imajući u vidu da sudski postupci dugo traju, to je opet nešto o čemu smo pričali i što je takođe materija Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica, ne bih detaljnije. Radi se i ovdje o pokušaju da se na isti način tretira kao što to tretira prethodni zakon. To su osnovni razlozi zašto ova dva zakona idu u paketu. Pokušavamo da neke tekuće norme i neke uočene stvari koje prave realno problem u sistemu ispravimo. Svakako ostajemo otvoreni za diskusiju sa poslanicima ukoliko bude potrebno. I kolege će se uključiti.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.12.22 10:35:31)

Zahvaljujem, uvaženi ministre.

Da li izvjestioci odbora žele riječ?

Shvatam da ne žele.

Prelazimo na raspravu. Prvi prijavljeni je poslanik Danilo Šaranović.

Izvolite, poslaniče Šaranoviću.

DANILO ŠARANOVIĆ (22.12.22 10:35:47)

Hvala Vam.

Poštovana Skupštino, uvaženi ministre sa saradnicima, uvaženi građani,

Najveći dio predloženih izmjena u Zakonu o porezu na dohotka fizičkih lica i porezu o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje su međusobno, uslovno-rečeno, povezane. Na samom startu da izrazim svoju punu saglasnost sa ovako predloženim izmjenama, koje se tiču i povećanja onog limitga za obračun poreza na dohodak kod jubilarnih nagrada u Zakonu o porezu o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje koji se tiču oslobađanja plaćanja doprinosa za obavezno socijalno osiguranje lica koja imaju status nomada, ali i oslobađanje plaćanja istih doprinosa naknade za novorođenčad.

Takođe, saglasan sam i sa predloženim regulisanjem pitanja više plaćenih doprinosa. Juče sam, na sjednici Odbora za ekonomiju, razmijenio mišljenje sa ovdje prisutnom direktoricom Direktorata za poreski i carinski sistem na tu temu i negdje smo razmijenili ideje oko toga da li postoji prostor da se uz eventualne izmjene Zakona o PIO dodatno unaprijedi ovo pitanje više plaćenih doprinosa (kojim putem bi se mogli obezbijediti dodatni prihodi budžetu).

A kada već govorimo o opterećenjima na rad, kada već govorimo o zaradama, prosto ne mogu a da ne pomenem još jednu stvar.

Poštovani građani, sada se vama obraćam. Dogodilo se nemoguće, dogodilo se ono što nikada niko od vas ni u jednom trenutku nije mogao da pomisli, a to je, zamislite, DPS se sjetio da nekome poveća plate. Dobro ste me čuli, DPS se sjetio da nekome poveća plate. Ovdje u ruci, kad već pričamo o zaradama, imam Predlog odluke o izmjeni Odluke o zaradama lokalnih službenika i namještenika u Glavnom gradu, koju potpisuje nelegitimno lice, fizičko lice koje se nalazi u fotelji gradonačelnika Podgorice, koje se odaziva na ime Ivan Vuković. Kad god pomislimo da su postigli maksimum, kada je u pitanju političko licemjerstvo, oni nas iznenade i tu granicu dodatno pomjere. Ono što, kada je ta tema u pitanju, želim da kažem, pored toga što se ovo lice, svojom voljom i izigravanjem pravnog sistema Crne Gore, mjesecima nalazi u jednoj uzurpatorskoj ulozi, nelegitimno pokrivajući funkciju gradonačelnika Glavnog grada, sjetio sad, u petoj godini mandata, prvi put da predloži povećanje zarada u Glavnom gradu. I znate li što je još vrhunac licemjerstva? Pored njega, kao potpredsjednika Demokratske partije socijalista ima još jedan potpredsjednik DPS-a koji je ovdje poslanik, koji se na onom protestu prije dva dana, a koji je takođe vlasnik državnog stana, koji je dobio, zaključuje se u jednom elitnom podgoričkom naselju, za cijenu čini mi se od 140 eura po kvadratu, lamentira nad pravima građana i nad ugroženim navodno evropskim putem Crne Gore sa one bine na protestu, koji mu organizuje Bemax, isti onaj Bemax kod kojeg građani koje on navodno štiti plaćaju kvadrat stana 1.500 do 3.000 eura, a on plaća državni stan po 140 eura u elitnom podgoričkom naselju.

E pa da mi više ne bismo slušali takve stupidnosti, juče smo koleginja Bošnjak, kolega Konatar i ja predali u skupštinsku proceduru amandmane na Zakon o lokalnoj samoupravi, kako se više ovi uzurpatori dvotrećinske volje građana Podgorice, ne bi, evo prošlo je duže od dva mjeseca, na jedan nelegitiman i rekao bih nezakonit način nalazili na pozicijama na kojima se nalaze u Glavnom gradu. Ti amandmani su ovdje i njihovim usvajanjem stvaraju se preduslovi da odmah (nakon usvajanja takvog zakona) oslobodimo Glavni grad u duhu ubjedljive, rekao bih, dvotrećinski izražene volje građana Podgorice na izborima koji su održani prije nešto duže od dva mjeseca.

Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.12.22 10:41:27)

Zahvaljujem poslaniku Šaranoviću.

Sada riječ ima potpredsjednica Bošnjak.

Izvolite, potpredsjednice Bošnjak.

BRANKA BOŠNJAK (22.12.22 10:41:35)

Uvaženi građani i građanke Crne Gore, kolege poslanici, uvaženi gosti,

Podržaćemo oba ova zakona jer smatramo da su pravedna i da doprinose boljitku, ali mislim da je u ovom dijelu trebalo napraviti još neke dodatne izmjene i to sam odmah .... uz konsultacije sa Unijom poslodavaca. S obzirom na to da svi znamo da su cijene visoko otišle i da je minimalna zarada povećana na 450 eura, smatramo da i kod pomoći, koje slijede usled bolesti člana porodice ili u slučaju smrti, trebamo ovu donju granicu povećati, koja treba da bude neoporeziva. Što je najbitnije, mislim da zimmnicu, koju vrlo rijetko poslodavci daju, vi znate da to nije obavezno davanje, solidarno je davanje i dobro bi bilo da mogu svi poslodavci da daju svojim zaposlenima zimmnicu, da se i zimmnica do vrijednosti minimalne zarade ne oporezuje i da se takođe ona smatra kao socijalno davanje. Sad povezujem sa ovim drugim zakonom - da se ona smatra takvim davanjem i da se ne plaćaju doprinosi za socijalno osiguranje takođe na nju. Baš iz tog razloga što mislim da ćemo time i stimulisati poslodavce koji mogu da daju svojim zaposlenima zimmnicu, jer, u suprotnom slučaju, ukoliko se plaćaju porezi i doprinosi, to zaista njima djeluje neisplativo. Iz tog razloga nisam sigurna koliko će se odvažiti mnogi za ovo, ali ti koji se odvažavaju mislim da treba se nagrade i da na taj način budu oslobođeni nameta države što se tiče poreza i socijalnih davanja. Po meni je, ako je što, zimmnica solidarno davanje. Čini mi se da je tu bila i ova nepravda što nije naznačena u Zakonu da se izuzima, a izuzimaju se ove druge vrste pomoći, jer to i jeste neka vrsta pomoći i zbog toga i jeste neobavezna, nego je zavisna od toga da li poslodavac ima dovoljno sredstava.

Ja se nadam da je ovo doprinos i da je na istom fonu sa ovim što ste Vi pričali i što ste uveli. Raduje me i ova stimulacija za te digitalne nomade, ali me interesuje, ako imate podatak, da li imamo uopšte na tlu Crne Gore trenutno nekoga ko je zainteresovan i kako ide taj projekat. Meni se čini da ima budućnosti u tom projektu ako mi budemo proaktivni i budemo reklamirali našu Crnu Goru da što više ljudi dođe. Mislim da je to dobra priča, ali moramo biti proaktivni, ne smijemo samo zakonski, papirološki da napravimo izmjene, a da onda nema nikakve agresivnije kampanje u tom smislu da privučemo te digitalne nomade u Crnu Goru.

Nadam se da ćete imati razumijevanja i da će postati ovo sastavni dio teksta Zakona.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.12.22 10:45:13)

Zahvaljujem potpredsjednici Bošnjak.

Da li još ima zainteresovanih za raspravu?

Shvatam da nema.

Uvaženi ministre, bilo je par pitanja pa ćete iskoristiti pretpostavljam priliku prije završne riječi. Izvolite.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ (22.12.22 10:45:28)

...na ovo što se čulo. Kolega Šaranović je iznio neke stavove koji imaju naravno dodirne tačke i sa ovom problematikom. Biće rasprava o Zakonu o lokalnoj samoupravi, pa će se vjerovatno raspravljati i o ovoj temi da se omogući, ajde da budemo fini, normalni transfer vlasti kako se to radi u civilizovanim državama kada se vlast izgubi i kada se vlast mora prepustiti.

U odnosu na ovo što je kolegunica Bošnjak rekla, vidjećemo amandmane i amandmansko djelovanje. Zimmnice jesu mogućnost ali one već dugo nisu, da kažem, realnost, nema ih ni u kolektivnom ugovoru i prosto sistem u ovom trenutku to ne može da izdrži,. Dao Bog da dođe vrijeme da može to da se negdje vrati u sistem, da se planira i da sistem bude toliko otporan za i to neko, zovemo ga, socijalno davanje. Koliko znam, banke mogu da isplaćuju u ovom trenutku, isplaćuju ga osiguravajuća društva - ovi malo potentniji platežni subjekti, ali da to vidimo.

Oko digitalnih nomada interesovanje je ogromno. Bili su razgovori i sa predstavnicima stranih investitora, bio je jedan veliki skup sa predstavnicima američkih firmi, najozbiljnijih koji su prvi put u Crnoj Gori, koji su takođe dali vjetar u jedra ovoj priči. Ovo će biti način i da identifikujemo one koji su realno došli ovdje i koji kroz olakšice koje im spremamo žele da ozakone biznis u Crnoj Gori. Vrlo je teško ispratiti tu vrstu posla imajući u vidu način na koji se isti obavlja, ali generalno, Crna Gora je negdje prepoznata i u ovim globalnim previranjima će sve više biti prepoznata i zbog lokacije, i geografski itd. kao država koja stvaranjem uslova za nomade može da od ovoga i te kako ima koristi. U prvom trenutku će biti izdvajanja, a onda nadamo se i potencijalno indirektno koristi po mnogim drugim poreskim oblicima.

Razmotrićemo amandmane, pa ćemo se dogovoriti da vidimo šta možemo da uradimo u smislu predloga koje je dala kolegunica Bošnjak. Hvala vam.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.12.22 10:47:49)

Zahvaljujem, uvaženi ministre.

Ovo su bili odgovori.

Koleginica želi da iskomentariše. Izvolite. Potpredsjednica Bošnjak.

BRANKA BOŠNJAK (22.12.22 10:48:01)

Prvo ću od zimnice.

Rekla sam da je to davanje koje nije obavezno i vjerovatno sad samo daju velike firme, a zbog toga je i ograničeno na ovu minimalnu zaradu. Mogu da pretpostavim, pošto su kod nas vrlo maštoviti pa bi možda to zloupotrijebili za neke druge stvari. Zbog toga je dat ovaj minimum na minimalnu zaradu da ne bi neko isplaćivao neka velika sredstva pod navodnom zimnicom, a da to zimnica ne bude. Jer, ako smo majstori manipulacije, uvijek se traži tu i iz tog razloga je ovo ograničeno. Mislim da je korektna ponuda i stimulatívna, jer možda će neko, ne u ovoj mjeri do 450 (vjerovatno mali broj), od ovih drugih firmi u nekom iznosu i ispod 450 (zato što je neoporezivo) solidarno nagraditi svoje zaposlene. To jeste negdje stimulatívno i očekujem da to bude prihvatljivo za vas.

Što se tiče nomada, samo ću jednu rečenicu. Raduje me da je to interesovanje i mislim da treba da iskoristimo sad i ovo što kod nas nisu povećane cijene struje. To jedan od privlačnih momenata zbog toga što su se pojavili ti takozvani energetske turisti koji dođu da prezime u državi u kojoj su niske cijene struje. Da to nekako možemo da uvežemo i umrežimo i sa ovim, kao dio neke ponude, odnosno da im kažemo da je i to nešto što je njima prihvatljivo. Jer su zaista cijene energenata toliko skočile da u nekim zemljama neko ko je otprilike /upadica/. Jeste. Ta ideja mi je pala na pamet i mislim da bi bilo dobro da radimo na tome, jer to je nešto što ima perspektivu. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.12.22 10:49:55)

Zahvaljujem, potpredsjednice Bošnjak.

Da li ministar želi završnu riječ? Nema potrebe. Zahvaljujem.

Konstatujem da je pretres završen, a izjasnićemo se naknadno.

Prelazimo na **Predlog zakona o dopuni Zakona o sprečavanju nelegalnog poslovanja**.

Ovlašćeni predstavnici Vlade su Aleksandar Damjanović, ministar finansija i Biljana Peranović, v.d. generalne direktorice Direktorata za poreski i carinski sistem.

Izvjestioci odbora su Vladimir Martinović Zakonodavnog odbora i Branko Radulović Odbora za ekonomiju, finansije i budžet.

Otvaram pretres.

Da li predstavnik Vlade želi dopunsko obrazloženje?

Uvaženi ministre, izvolite.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ (22.12.22 10:50:30)

Radi se o zakonu koji je duže vrijeme u našem sistemu. On je negdje dao neke svoje koristi, ni iz daleka one koje bi mogao i negdje molba da u nekom narednom periodu, kakav god bude kontekst kroz institut konsultativnog saslušanja, u Parlamentu održimo jednu javnu raspravu o dometima ovog zakona i mogućnostima njegovog unapređenja.

U ovom trenutku smo se opredijelili, zbog dešavanja na tržištu i uočenih pojava, da jednu normu izmijenimo. Ona je bitna, a to je norma koja se tiče postojećeg člana 9, koja je definisana na način da lice koje ima učešće preko 30% u kapitalu privrednog društva na kojem je otvoren stečaj ili likvidacija, ili lice koje ne izmiruje poreske obaveze i čiji su računi blokirani u postupku prinudne naplate, ne može osnovati privredno društvo, niti se registrovati za obavljanje djelatnosti. To je neka norma koja, uslovno rečeno, poreske delinkvente ili one koji prosto ne obavljaju posao i djelatnost kredibilno spriječi da osnivaju, registruju druge djelatnosti. Međutim, ta ista lica su koristila rupu u Zakonu i onda su zaključivala ugovore o prenosu udjela, tako da su sticala vlasništvo po osnovu tih prenosa udjela. Sada i tu normu ovdje u zakonu dodajemo. Dakle, ili na osnovu zaključenog ugovora o prenosu udjela mogu da steknu vlasništvo, odnosno svojstvo člana drugog privrednog društva. Na taj način imamo puni obuhvat da onemogućimo da se kroz

pravne praznine ta lica pojave, odnosno poreski delinkventi, nekredibilni poslodavci, u nekim drugim privrednim društvima kupovinom ili prenosom udjela, često i za jedan evro ili kako to već ide i da nastave da obavljaju svoju djelatnost na način na koji to ne bi trebali.

Dakle, radi se samo o popunjavanju jedne praznine koja je dugo u sistemu i koju smo uočili pojavama koje su negdje ovako u praksi, a ovo će spriječiti takve pojave. Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.12.22 10:52:42)

Zahvaljujem uvaženom ministru.

Da li izvjestioci odbora žele reč? Shvatam da ne žele.

Prelazimo na raspravu i prvi će riječ imati poslanik Dragan Ivanović ispred Kluba Socijalističke narodne partije.

Izvolite, poslaniče Ivanoviću.

DRAGAN IVANOVIĆ (22.12.22 10:52:59)

Poštovana koleginice Popović, poštovani kolege poslanici, poštovani ministre sa saradnicima,

Drago mi je što ste uočili pojavu koja je sigurno prisutna kod nas u Crnoj Gori već duže vremena. Samo je pitanje da li je to nekome odgovaralo da pokuša na određeni način ili donošenjem jednog ovakvog zakona da stane na put takvoj pojavi. Vidim predlažete dopunu ovog zakona po hitnom postupku, nema javne rasprave. Zaista je to jedan od načina da se neki koji su godinama izbjegavali plaćanje poreza. Vi, to sam vidio i u Predlogu Zakona o budžetu, želite da zaštitite budžet, tj. da vodite računa o svakom centu, jer je zaista potrebno da se ovaj budžet koji predlažete, o kojem ćemo brzo početi da raspravljamo u ovoj Skupštini, puni na način onako kako biste vi, mi i građani Crne Gore željeli.

Ono što ste maloprije u uvodnom izlaganju napomenuli je suština - da neko ko ima više od 30% udjela, treba na ovaj način da bude spriječen, a evidentno je da ne plaća dažbine i da to učešće u kapitalu privrednih društava na kojima je ostvaren stepen ili postupak likvidacije, koji ne izmiruju obaveze - normalno da su im blokirani računi i treba da se izvrši prinudna uprava. Čini mi se da takvih u Crnoj Gori ima dosta i sve češće u praksi se pojavljuje da ta lica postaju vlasnici udjela u drugim privrednim društvima, zaključuju ugovore o prenosu udjela, te na taj način izbjegavaju smisao ove norme. Rekao sam da je dobro što ste se sjetili, a ja sam ubijeđen 100% u to da su ovi prije Vas i te kako znali za jednu takvu pojavu, ali namjerno nijesu htjeli da to rade zbog određene povezanosti sa takvim licima. Vi ste odlučni u tome i Socijalistička narodna partija će, shvatajući razloge, a posebno što ste rekli za zaštitu budžeta, ovaj zakon u potpunosti podržati kao i ova dva prethodna o kojima smo danas imali raspravu. Čini mi se da Vi i Vaše Ministarstvo uočavate sve te anomalije koje su prisutne u ovom društvu. Često smo slušali priču kako se neki naši sugrađani, vlasnici određenih firmi registruju i izbjegavaju neke dažbine, a firme su im pred likvidacijom ili su likvidirane. Ja mislim, ministre, da imate podatak, da je zaista veliki broj takvih firmi.

Ponavljam ovo što sam naveo, dopuna ovog zakona je nešto što je trebalo Crnoj Gori. Čini mi se da ste u ovom trenutku potpuno ispravno reagovali, a mi kao Skupština trebamo da shvatimo suštinu i da damo podršku i za ovaj i sve slične zakone koji štite budžet Crne Gore. Prema tome, imaćete punu podršku, ministre, kada god budete reagovali na ovaj način u zaštiti budžeta Crne Gore. Toliko i hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.12.22 10:57:18)

Zahvaljujem poslaniku Ivanoviću.

Sada ima riječ uvažena poslanica Zdenka Popović ispred Kluba Demokrate DEMOS.

Izvolite, koleginice Popović.

ZDENKA POPOVIĆ (22.12.22 10:57:27)

Zahvaljujem.

Poštovani ministre sa saradnicima, poštovane koleginice i kolege, poštovani građani,

Predložena dopuna Zakona proširuje obim zabrane poslovanja za lica koja imaju preko 30% učešća u kapitalu privrednih društava nad kojima je uveden stečaj ili postupak likvidacije, koja ne plaćaju poreske obaveze, odnosno čiji su računi blokirani u postupku prinudne naplate. To je ono što smo pročitali u obrazloženju predloženog zakona.

Već godinama ova lica postaju vlasnici u drugim privrednim društvima putem zaključivanja ugovora o /prekid/ udjela kako bi izbjegli plaćanje poreskih i drugih obaveza. Ovo je takođe jedan vid neformalne i nelojalne konkurencije, a znamo da neformalna ekonomija ima negativan uticaj na ekonomski sistem Crne Gore, a samim tim i na društveni sistem. To nije samo problem, nažalost, Crne Gore već je to i globalni problem. Visok procenat neformalne ekonomije loš je i za ekonomski i socijalni razvoj, smanjuje naplatu javnih prihoda po osnovu poslovanja i iz dohotka. Rast neformalne ekonomije pripisuje se neadekvatnom pravnom i institucionalnom okviru, koji ne pogoduje razvoju formalnog poslovanja zato što poštovanje zakona predstavlja opterećenje ili nameće pretjerane troškove poslovanja. Pored toga što neformalna ekonomija prouzrokuje nemogućnost naplate poreskih i drugih potraživanja, stvara i nelojalnu konkurenciju jer dodatno opterećuje privredne subjekte koji posluju u skladu sa zakonom - jer se dio poreskih opterećenja prenosi na privredne subjekte koji u potpunosti posluju u skladu sa zakonskim propisima. Sada negdje postavlja se pitanje da li se namjerno privredni subjekti uvode u stečaj kako bi se izbjegle ne samo poreske obaveze već i ostale obaveze iz poslovanja, jer je mnogo lakše osnovati ćerku firmu, a to je već kao što vidimo postala praksa - više to nije izuzetak. I pored činjenice da Poreska uprava ne dozvoljava registraciju novih kompanija dok se ne završi likvidacija, stečaj ili blokada, u praksi se dešava da članovi porodica kompanija ili povezana lica koja imaju više od 30% udjela u kompaniji koja je u stečaju ili u postupku likvidacije, a nisu izmirili poreske obaveze - osnivaju ćerke kompanija i nastavljaju sa radom.

Ono što je posebno potrebno naglasiti je da je ovaj osnovni Zakon o sprečavanju nelegalnog poslovanja donijet još u julu 2013. godine, ali Poreska uprava i dalje, evo poslije skoro deset godina, nema neku detaljniju analizu o efektima primjene ovog zakona. Ono što u praksi vidimo, nažalost, je da imamo ogroman poreski dug - preko 550 miliona eura. Negdje se postavlja logično pitanje - Ko su kompanije, ko su te firme koje duguju i iz zbog čega duguju toliki novac državi Crnoj Gori.

Takođe je primjetno i to imamo u praksi je očigledno kršenje svih mogućih zakona i ovog zakona, nepoštovanje države Crne Gore zbog toga što se ne plaćaju legalno obaveze, poreske obaveze, doprinosi i sve ono što proističe iz poslovanja. Znači, kad firma dođe u neki problem, nije platila poreske obaveze, član porodice, povezano lice osniva novu kompaniju i nastavlja poslovanje potpuno normalno i legalno. Imamo slučaj Vektre, Vektra Jakić, Vektra Aviation, Vektra Boka itd. Kako reče kolega Ivanović, postavlja se pitanje ko je dozvolio i zbog čega se moglo desiti da i pored toga što je ovaj zakon donijet 2013. godine, da se određenim kompanijama koje su bliske vlasti, bivšoj vlasti, DPS-u, da mogu da osnivaju po šest, sedam ćerki kompanija i na taj način izbjegnu plaćanje poreza.

Zbog toga, uvaženi ministre, imaćete punu podršku kada je u pitanju sprečavanje bilo kakvog vida nelegalnog poslovanja. Imaćete podršku naravno i kada budete predlagali zakonska rješenja koja će značiti popunjavanje prihodne strane budžeta u potpunosti. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.12.22 11:02:47)

Zahvaljujem poslanici Popović.

Sada riječ ima potpredsjednica Bošnjak, a nakon toga poslanik Milatović.

Izvolite.

BRANKA BOŠNJAK (22.12.22 11:03:02)

Zahvaljujem.

Ovdje bih vezano za ovu tematiku prvo da dam podršku ovom zakonu i da kažem da stvarno moramo da povedemo računa, jer mislim da ima dosta prostora u suzbijanju tog nelegalnog poslovanja. Takođe, moramo voditi računa i o nekom dobrom ambijentu za poslodavce, da ne odemo u krajnosti, ali da se kazne ovi koji zloupotrebljavaju i koji nalaze, uslovno rečeno, rupe u zakonu da ne bi državi plaćali ono što treba da plaćaju. Samo sam se javila iz razloga da vidim da li je riješena ona situacija, jer nisam u ovoj materiji skroz, kada neka firma se ode pod stečaj ili se već ugasi, a isti taj vlasnik te firme formira neku drugu. Sjećam se da je to bio slučaj sa nekim staračkim domovima gdje su ljudi platili sve, a onda je ta navodna firma .... kojoj su platili i njima je to sve propalo. A oni su otvorili i bave se istom djelatnošću samo pod drugim nazivom neku drugu firmu. Interesuje me da li je u tom dijelu riješena situacija da se više ne dozvoli da neko na taj način manipuliše, ugasi jednu firmu ili je uvede u stečaj, a da onda otvori drugu firmu i bavi se istom djelatnošću, ali na taj način izbjegne sve ovo i na neki način prevarantski odradi prema klijentima koji su vjerovali toj firmi. To je vrlo važno i zaista je vrlo važan taj zdrav poslovni ambijent da se privuku poslodavci, da što više ljudi krene da se bavi realnom ekonomijom, jer, kao što znate, evo svi nam odoše u državni sektor i toliko je zaposlenih u državnom sektoru, mislim da smo tu šampioni što se tiče i država u okruženju, da ne govorim sa bogatim zemljama Evropske unije.

Nekako moramo da se preorjentišemo da bude stimulativniji privatni sektor i bavljenje biznisom nego rad u državnoj upravi i u tom smislu sve ove nelegalnosti jer ovo dovodi do stvaranja monopola. Nama sada, kada pričamo o nekom biznis sektoru u Crnoj Gori, prvo padnu na pamet ove velike monopolističke firme kojima može sve biti. Onda je to taj negativan, odbojan stav prema bavljenju tim poslom. Iz tog razloga me raduje da je ova Vlada krenula sa ovim stvarima i regulisanjem ovih stvari da bi na neki način stimulisala i obeshrabrila one koji hoće nelegalno da posluju.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.12.22 11:06:09)

Zahvaljujem potpredsjednici Bošnjak.
Sada riječ ima poslanik Janko Milatović.
Izvolite, poslaniče Milatoviću.

JANKO MILATOVIĆ (22.12.22 11:06:15)

Da ne bude da ni sa ove strane nemate podršku, imate podršku i zaista raduje me što ste donijeli dopunu ovoga Zakona. To je jedan zakon čije su rupe koristili DPS aktivisti i velike firme bliske DPS, kojima je bilo prečutno omogućeno da poreze i doprinose ne plaćaju, ali su zato morali u izbornim kampanjama davati novce, kupovati se glasovi, kupovati se lične karte, izborni turizam da se pospješi itd. Imate neke bliske biznismene koji su bliski DPS-u, prije svega, mislim na Vektru. Imate primjer da je taj gospodin Brković, koji je vlasnik, na jednom izboru na sjeveru Crne Gore osnovao kompaniju Vektra vode, u kojoj je bilo zaposleno samo jedno lice, uzeo je milion kredita i proglasio stečaj. Imate Vektra Boku, gdje je uništen jedan lijepi kompleks hotela u Herceg Novom. Ne znam šta ćete uraditi sa ovom trgovinom u Bemax-u, kako će se naplatiti onaj porez. Koliko sam pročitao, biće po punom iznosu i tako treba. Ovih 550 miliona poreskog duga imali ste u jednom periodu - dvije su liste crne, jedna je za poreze i doprinose iz radnog odnosa, a druga je za PDV. Pa ste imali u jednom momentu visokog DPS aktivistu koji je bio predsjednik Odbora direktora Rudnika uglja Pljevlja. Tada je Rudnik uglja Pljevlja bio najveći poreski dužnik za poreze i doprinose iz radnog odnosa. Mislim da je u jednom periodu to bilo preko devet miliona. Šta se dešava? Taj isti visoki funkcioner DPS-a, kome danas treba očigledno skinuti imunitet, bude nagrađen foteljom ministra za rad i socijalno staranje. To su neke anomalije od kojih je bolevalo ovo društvo. Nadam se da ćemo sa dopunom ovog zakona makar uvesti u red ove što misle da mogu da muvaju sve, koji vole državu sa rukom na srcu a u državni budžet lijevu stavljaju. Tako da ako nešto treba sa Zapada da uzmemo, onda je to plaćanje poreza. To je patriotizam. Isto tako, preko ovog visokog doma našeg, neke kategorije osjetljive treba i da oslobodimo poreza. Hvala vam.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.12.22 11:09:36)

Zahvaljujem poslaniku Milatoviću. Sa ovim smo iscrpili listu prijavljenih govornika.
Da li uvaženi ministar želi da da komentare i odgovore na pitanja poslanika? Izvolite.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ (22.12.22 11:09:46)

Samo ovo što su kolege iznijele, kolega Milatović i kolegica Bošnjak. To je intencija izmjena ove norme i još nekih izmjena koje ste pažljivo uočili u ovim predlozima Zakona. Ići će i jedan amandman koji će omogućiti neke stvari koje smo ovdje sada spomenuli, tako da se nadam da ćemo neke tranzicijske dugogodišnje nepravde probati da sa ovim predlozima ispravljamo. Hvala vam.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.12.22 11:10:12)

Zahvaljujem, uvaženi ministre.

S obzirom na to da nema komentara, da li ministar želi da koristi pravo na završnu riječ? Ne.

Zahvaljujem. Konstatujem da je pretres završen, a izjasnićemo se naknadno.

Prelazimo na **Predlog zakona o izmjeni Zakona o računovodstvu**. Ovašćeni predstavnici Vlade su Aleksandar Damjanović, ministar finansija i Miloš Medenica, državni sekretar Ministarstva. Izvjestioci

odbora su Momo Koprivica Zakonodavnog odbora i Zdenka Popović Odbora za ekonomiju, finansije i budžet.

Formalno otvaram pretres, na Kolegijumu je dogovoreno s obzirom na to da je tehnička stvar u pitanju, da po ovoj tački nećemo imati rasprave. Da li ima potrebu ministar da da dopunsko obrazloženje? Nema potrebe, s obzirom na dogovor koji je bio u Kolegijumu. Zaključicu raspravu i konstatujem da je pretres završen, a izjasnićemo se naknadno.

Uvažene kolege i kolegice, sada dajem pauzu, s obzirom na to da uvaženi ministar ima obavezu prisustva sjednici Vlade koja upravo počinje ili je upravo počela. Nastavićemo sa radom u 13h, kada ćemo početi raspravu o Predlogu zakona o budžetu Crne Gore za 2023. godinu i Predlogu odluke o zaduživanju Crne Gore za 2023. godinu (objedinjena rasprava). S obzirom na važnost ove teme, ministar će svakako biti sa nama u plenumu tada. Po dogovoru, nakon uvodnih izlaganja, biće pauza za održavanje Kolegijuma i nakon Kolegijuma se ponovo vraćamo u plenum i nastavljamo do završetka ukupne rasprave po ovim tačkama. Znači, sada dajem pauzu, vidimo se ponovo u 13h. Hvala vam.

/Pauza/

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (22.12.22 13:22:45)

Kolege poslanici,

Shodno dogovoru sa Kolegijuma predsjednice Skupštine, prelazimo na objedinjeni pretres o tačkama 3 i 4. Dakle, o **Predlogu zakona o budžetu Crne Gore za 2023. godinu i Predlogu odluke o zaduženju Crne Gore za 2023. godinu.**

Ovlašćeni predstavnici Vlade su Aleksandar Damjanović, ministar finansija, koga pozdravljam, Bojan Paunović, v.d. generalnog direktora Direktorata za državni budžet i Agron Ibrahimović, državni sekretar Ministarstva.

Izjesticima odbora su kolega Momo Koprivica, Zakonodavnog odbora i kolege Dejan Đurović i Zdenka Popović, Odbora za ekonomiju, finansije i budžet.

Otvaram pretres.

Pretpostavljam da će predstavnik Vlade željeti da dopunsko obrazloženje.

Izvolite, ministre Damjanoviću.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ (22.12.22 13:23:39)

Zahvaljujem, predsjedavajuća.

Poštovana Skupštino, poštovani građani,

Imajući u vidu da ćemo danas tokom dana raspravljati o ovom predlogu zakona, trudiću se da u uvodnom dijelu zaista budem koncizan. Napomenuću da smo Predlog zakona o budžetu za narednu godinu dostavili 15. novembra Parlamentu u skladu sa zakonskim rokom, što počesto nije bio slučaj ranijih godina i da je namjera predlagača bila da ostavimo dovoljno prostora Parlamentu i poslanicima, nekih mjesec dana ukupno da se svi zajedno detaljno upoznamo sa Predlogom zakona, odnosno sa ključnim normama u zakonu. Naravno, obavili smo rasprave na matičnom odboru, obavili smo rasprave na Zakonodavnom odboru i zahvaljujem kolegama na konstruktivnim predlozima, sugestijama, najavljenim amandmanima i na činjenici da je Predlog zakona dobio podršku i matičnog odbora i Zakonodavnog odbora. Takođe je negdje najavljeno da ćemo, čini mi se, naredne nedelje imati raspravu oko predloženih amandmana. Biće prilika da se i tokom vikenda malo sagledaju namjere, intencije tih amandmana i da se nađe maksimalno moguća mjera da se u budžetskim okvirima koji su predloženi, a sagledavajući detaljno pojedine pozicije, nađe prostora da najveći dio amandmana koje predlažu kolege poslanici bude i sastavni dio Predloga zakona o budžetu. Negdje ostajem pri stavu koji sam iznio i kada smo imali ovdje rebalans, a i kada smo najavljivali raspravu o Predlogu budžeta - da ovo mora da bude budžet sinergije između Vlade i Parlamenta, imajući u vidu da pokušava da uradi dvije ili tri stvari, da definitivno koriguje nasleđe prethodne politike ili prethodnih politika u smislu nekih trendova i tendencija. Sa druge strane, da sačuva nivo životnog standarda prosječnih građana Crne Gore - imajući u vidu faktore koji utiču na taj životni standard, prije svega, inflaciju, koja je ponovo na nekim dvocifrenim nivoima koje smo davno zaboravili, makar mi malo stariji koji smo imali prilike da je pamtimo '90-ih. Naravno, da sačuva žilavost ili otpornost onog zdravog dijela naše privrede ili lagalnog dijela naše privrede, koji na svojim plećima treba da iznese glomazni državni aparat, s jedne strane, a naravno i nažalost još uvijek postojeći veliki dio nelegalne privrede koja funkcioniše stvarajući neloyalnu konkurenciju i ugrožavajući rad privrednika. To smo postigli time što na

prihodnoj strani nismo planirani povećanje osnovnih poreskih stopa za osnovne poreske oblike. Tražićemo model u naplati postojećih prihoda kroz naplatu poreskog duga. Mislim da o tome treba da pričamo kroz širenje poreskog obuhvata, kroz neke mjere koje ćemo i tokom ovog zasijedanja do kraja decembra ponuditi Parlamentu i nadam se da ćemo, zajednički sa Parlamentom, kakav god bude bio oblik rada Vlade i Parlamenta, imati prilike da i u januaru i u februaru raspravimo o jednom dijelu mjera koje će svakako doprinijeti rastu prihoda na toj prihodnoj strani, jer smo ih planirali veoma konzervativno - kao i privredni rast, da bi upravo ostavili prostora da sa mjerama koje preduzimamo i sa većom poreskom disciplinom imamo i veći nivo prihoda nego što je planirano. Taj konzervativizam smo primijenili kod rebalansa. Pomenuću samo da smo negdje zahvaljujući tome, nažalost, jednom dijelu inflacije koja radi svoj posao i naduvava prihode države, ali i jačanju poreske discipline i naporima koje ulaže država - relativno imali dobre prihode iznad plana za oktobar, novembar i decembar mjesec. Radimo konzervativno i oprezno i, uslovno rečeno, sada smo imali i veće prihode nego što je plan, što nam je omogućilo da nam nivo neophodnog zaduženja bude niži. Dakle, od onih 350 miliona zaduženja koje smo zahtijevali rebalansom, za koje sam govorio da će biti mjera depozita koje ćemo imati 1. januara i da su oni u funkciji stvaranja fiskalne rezerve - mi dosad imamo nekih 105 miliona zaduženja, računajući da ćemo imati jedan nivo depozita, to će nam biti, čini mi se, dovoljno da krenemo stabilno i mirno u narednu godinu. Naravno, da oprezno planirajući sve ekonomske planove i ono što nam negdje treba, a imajući u vidu neizvjesnu 2023. godinu i na globalnom tržištu svakako i jednu političku nestabilnost ovdje koja je uticala ne pozitivno, već negativno na tokove - imamo jedan stabilan, miran finansijski okvir za narednu godinu.

Sa druge strane, ako gledamo rashodnu stranu i ovaj budžet koji je na nivou 2,85 milijardi evra, treba nekoliko stvari možda istaći, veoma kratko i pomenuti - iako smo negdje imali dosta mogućnosti i prilike da i kroz medije i u dijalogu Vlada-Parlament, a i na Vladi i u Parlamentu razgovaramo i manje-više nema nepoznanica oko budžeta. Dakle, istorijski maksimum transfera za socijalnu zaštitu od 785 miliona evra, obezbijedena sredstva za povećanje penzija koje će doći zbog povećanja zarada u javnom sektoru koje će takođe biti povećanje na nivou do 20%. Dakle, nakon 2016. godine prvi put radimo linearno povećanje zarada za više od 50.000 zaposlenih u javnom sektoru, što će povući i rast penzija. Naravno, rast kapitalnog budžeta ukoliko izuzmemo to da smo zatvorili priču oko prioritete dionice Smokovac - Mateševo i da treba nastaviti da se gradi autoput dalje. Rast, dakle, kapitalnog budžeta bez te dionice u odnosu na ono što smo imali ranijih godina, konzervativno planiranje sam već pomenuo i prihoda i privrednog rasta, sektor zdravstva koji je negdje na nivou od 402 miliona evra, a sam Fond za zdravstvo sa dodatnih 65 miliona evra ima konačno konstrukciju da može bez dubioza, dugova koji su bili višegodišnji, a pogotovo nagomilani nakon ukidanja zdravstvenog doprinosa, da radi održivo i da negdje ne bude smetnje u snabdijevanju lijekova, odnosno u pružanju svih vrsta zdravstvene zaštite za naše građane.

Takođe, za sektor poljoprivrede i šumarstva opredijeljena sredstva od 63 miliona, neko uvećanje od 10% za 2022. godinu, mjera mogućeg, za ostale sektore takođe. Četvorostruko više sredstava više je obezbijedeno za restituciju, odnosno za obeštećenje, čime ćemo nešto što bi trajalo 30 godina da se obeštete građani, koji imaju obeštećenje po osnovu nepravedno oduzete imovine, skraćuje taj period sada četvorostruko na sedam, osam godina. Ako bude dobrih bilansa naredne godine, mislim da ovaj period možemo dodatno da skratimo jer nam zakon to omogućava i da obavezu po osnovu obeštećenja po pravosnažnim rješenjima izmirimo u roku od dvije, tri godine. Ima građana koji imaju 50 ili 60 godina i njima zaista ništa ne znači činjenica da bi za nekih potencijalno 20 godina mogli da do kraja budu namireni vezano za ovu svojevrsnu nepravdu.

Dakle, uzimajući u obzir očekivane prihode za koje smo kazali da smo konzervativno planirali, neki deficit je projektovan na 5,9 BDP-a, odnosno 366 miliona evra. Budući da je otplata duga negdje oko 338 miliona evra, to bi nivo nedostajućih sredstava bio na nivou oko 700 miliona evra. Normalno, iznos zaduženja koje je predloženo do 600 miliona odlukom će zavisi od nivoa depozita startnih, nivoa ostvarivanja prihoda tokom tekuće godine, nivoa realizacije budžetskih izdataka, odnosno rashoda tokom naredne godine. Projektujemo da će biti mnogo manji nego što je ova mjera, kao što smo pametno ipak planirali veći nivo pa smo se manje zadužili što je dobro, vidim da i to nekome smeta, neko je možda htio da se baš zakuca na nivo od 350 miliona pa mu žao zbog toga. Takođe, negdje ćemo sa ovakvim planiranjem imati, nadam se, mnogo manju potrebu za zaduženjem ukoliko ne bude nekih globalnih teških poremećaja na međunarodnim tržištima koje bi dovele do enormnog rasta cijene energenata, kao imputa za robe i usluge, pogotovu robe koje Crna Gora naravno uvozi, eventualno za rast cijena ili prekid ili problema u snabdijevanju osnovnim životnim namirnicama. Crna Gora jeste, nažalost, i dalje zavisna od uvoza dobrog dijela osnovnih životnih namirnica. Inflacija je dobrim dijelom indukovana spolja jer smo pretežni uvoznici roba.

Uzimajući u obzir sve, i time zaokružujem i ostajem na nekom nivou od 10 minuta dogovorenih, mislim da je ovog puta deplasirano govoriti da li je budžet razvojni, ili je budžet potrošački, ili je budžet ovakav ili onakav. On je mjera mogućeg, on je iskaz i posljedica nekih ranijih politika, on je iskaz ekonomskog stanja u državi, on je negdje pokušaj da se obezbijedi privredi da 2023. godinu, narodski

rečeno, preživio u nekim teškim, ne tako lakim uslovima i globalnim i domaćim, da stekne neku otpornost i da već 2024. i 2025. godine odbaci onaj nivo privrednog rasta i razvoja koji bi bio dovoljan da imamo dugoročno gledano, a i srednjeročno, uravnoteženje javnih finansija - počevši već od 2024. godine.

Što se tiče neke karakteristike budžeta u odnosu na ovaj rebalans koji smo dali - jasno je da se neke stvari ovdje teško mogu predvidjeti, pogotovu nivo i stopa inflacije. Računamo da ona, po projekcijama koje su date i od međunarodnih institucija i od onoga što bi mogli da negdje sami projektujemo imajući u vidu trendove, može biti do nivoa 10% ukoliko ne bude globalnih poremećaja. Sa tim nekim rastom i rastom BDP-a ćemo računati kalkulišući što je onda realan nominalan rast da bismo sve ostale budžetske parametre mogli naravno da projektujemo i da imamo neko izvršenje koje nam je neophodno kako bi imali određenu dinamiku. Naglašavam - kapitalni budžet je mjera onoga što postoji kao projekt i svakako uz investicionu potrošnju države. Nama je neophodna jaka investiciona privatna potrošnja, odnosno jak fokus na infrastrukturne projekte kao jedini način da u budućem periodu imamo privredni rast koji bi doveo do održivih javnih finansija. Hvala.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (22.12.22 13:33:57)

Zahvaljujem ministru Damjanoviću.

Imamo dogovor da završavamo uvodna izlaganja i da nakon uvodnih izlaganja, održimo Kolegijum predsjednice Skupštine. Imamo dosta zainteresovanih za uvodna izlaganja, čini mi se da je dogovor da prvi govori kolega Boris Bogdanović zbog obaveze koju ima. Mislim da je to u redu svima.

Dajem sada riječ kolegi Borisu Bogdanoviću, a da se pripremi kolega Dejan Đurović.

Izvolite, kolega Bogdanoviću.

BORIS BOGDANOVIĆ (22.12.22 13:34:36)

Hvala, potpredsjednice Bošnjak.

Hvala svakako i drugim kolegama na korektnosti i razumijevanju.

Gospodine ministre, poštovana Skupštino, poštovani građani Crne Gore,

Dakle, od velikog 30. avgusta 2020. godine, vidite i sami, u ekonomskom i socijalnom smislu država Crna Gora bilježi zaista rast i razvoj. Nekada više, nekada manje, a naravno u zavisnosti od kompetentnosti izvršne vlasti i u zavisnosti od kompetentnosti resornih ministara u njoj. Slobodno možemo da pozovemo građane Crne Gore da gledaju i vide kako ima para za sve kad političke elite nijesu alave. Kako ima para za sve kada se naravno ne troši na sebe, jer sve ono što su oni nekada u sopstvenim privatnim džepovima, to smo mi nazad u džepove građana Crne Gore. Nema boljeg dokaza o tome kako je bilo prije i kako je sad od stanja na računima građana Crne Gore. Na računima građana Crne Gore više novca, a na računima bivših javnih i partijskih funkcionera i sadašnjih javnih i partijskih funkcionera sve je manje i manje i nećemo se zaustaviti dok saldo naravno ne bude nula. Dakle, nula eura, nula procenta i nula metara kvadratnog stambenog prostora.

Umjesto 25 miliona eura, koliko vrijede stambeni prostori bivših partijskih i javnih funkcionera bivšeg režima, mi smo povećali plate, povećali penzije, povećali staračke naknade, vratili naknade majkama. Evo sada povećavamo i naknade za novorođenčad. Dalje, kada su u pitanju socijalna davanja, svakako se u tom smislu nećemo zaustaviti. Kao što vidite, novcem iz budžeta, koji se ponovo vratio u budžet i tim socijalnim intervencijama, mi faktički rješavamo ono što su socijalni problemi građana. Vidjeli ste, poštovani građani Crne Gore, da poslije toliko vrijednog rada i poslije toliko vrijednog truda, ta socijalna davanja i te socijalne intervencije su konačno postale stvarnost. To je zaista nešto zbog čega se vrijedi baviti politikom i mi smo ponosni na to, kao što smo ponosni i na njihove kritike koji kažu da je to sve populizam. Kada novac ide građanima Crne Gore, a ne Bemax-u ili Splendidu ili njihovim drugim privatnim firmama bliskim režimu - to je onda populizam. Njima su socijalna i dječija zaštita populizam, a za povećanje plata i penzija kažu da mi to radimo zbog rejtinga, zbog mandata, zbog glasova i to je zaista sramota. Gdje je sada, poštovana gospodo iz bivšeg režima, izvinjenje? Gdje je izvinjenje za dobre procjene? Gdje su sada, imajući u vidu da sve ono što je planirano je realizovano i izvršeno, čestitke? Gdje je izvinjenje za pravilno i uspješno kreiranje socijalne politike? Dakle, ni aplauza, ni čestitki - samo muk i tišina. Pojela maca jezik. Pa zar je sramota čestitati uspješnijima? Mislim da je sramota otimati od građana Crne Gore da biste nahranili sopstvene šefove. I to one šefove koji su po socijalnu pomoć dolazili mercedesima, džipovima, a kojima je socijalna pomoć isplaćivana na ruke u aktovkama, u sportskim torbama, u vrećama, u kesama. Što se nas tiče, i ove Skupštine, i ovog saziva Skupštine - nikada više. Mafija nema državni budžet. Ovo je budžet građana i naroda Crne Gore. Ovo je samo mali korak da pokažemo kako sistem radi i kako sistem funkcioniše za građane Crne Gore. A kada sistem funkcioniše i

radi za građane Crne Gore a ne za mafiju, onda oni kažu da je to populizam. Kažu da je sve populizam. Vidjeli ste i imali ste priliku naravno da slušate u ove poslednje dvije godine da su oni za ovih 30 godina naučili samo dva termina - populizam i elitizam. Za njih ne postoji treći termin. Oni su svoju stranu izabrali, ali se to, poštovani građani Crne Gore, ne zove tako, to je suviše komplikovano. Ni populizam, niti elitizam - vraćanje građanima otefo. Tri proste i jednostavne riječi - to se tako zove. Dakle, umjesto 800 miliona eura koje su oteli iz KAP-a, mi smo povećali plate, povećali smo penzije, vratili smo naknade majkama, a umjesto stotina miliona eura palih garancija, vratili smo dječije dodatke, obezbijedili besplatne udžebnike i umjesto onih 40.000, koje je mama Justicija strpala u desni pravosudni džep, i onih 97.000, koje je onaj drugi funkcioner strpao u lijevi unutrašnji džep sakoa, mi smo povećali staračke naknade. Umjesto da otimamo i krademo od naroda, mi smo narodu vratili narodno. Narod se za to izborio na izborima i zato je glasao za nas.

Zbog ovakvih projekata, ovakvih zakonskih rješenja, zbog ovakvih ideja - narod će ponovo glasati za nas, jer ovo je najmanje što možemo da učinimo za njih. Ovo je tek početak i naredna godina će početi sa uspjehom, jer će ova država, u ovom visokom domu, na ovoj sjednici Skupštine pokazati da je spremna i da je sposobna i da jednodratne državne pomoći za novorođenčad podigne sa 109, ne na 110 eura, kao što su oni to ranije radili, nego na 900 eura i to na ovoj sjednici Skupštine. To će biti, naravno, usvojeno i kada bude usvojeno, od januara kreće isplata za svu novorođenčad od početka 2022. godine (od 01.01.2022. godine) pa za sve buduće slučajeve. Ovo je najljepši novogodišnji poklon za naše mališane, ali i za crnogorske porodice. Ovako se čuva i brani crnogorska porodica, nije Crna Gora par ekstremno bogatih porodica. Crna Gora smo svi mi zajedno, Crna Gora su djeca Crne Gore. To su naša djeca, djeca svih nas, to je naša budućnost. Mi smo dužni da tu budućnost osiguramo, a budućnost počinje sa socijalnim kartonima. Trideset godina ih nemamo, vrijeme je da ih dobijemo pa da vidimo koje su to porodice kojima treba socijalna pomoć pa da im pomognemo. Ali i da vidimo koji su bili najpodliji među nama - koji su to milioneri koji su otimali od građana Crne Gore a i dalje marširaju Crnom Gorom.

Dakle, to je mali početni korak. Korak po korak i, gospodo iz bivšeg režima, stići ćemo vas i već smo vas stigli. Priželjkivali ste ekonomski i socijalni slom, a slomili smo vas. Priželjkivali ste da zaustavite Crnu Goru, a Crna Gora je zaustavila vas. I vidite da je promjena vlasti imala smisla, osjeti to narod u sopstvenim džepovima. Naravno, osjetili ste to i vi - samo za razliku od naroda, u vašim džepovima je sada promaja zato što nema više korupcije. Ta riječ je u ovom visokom domu zabranjena. Suviše je komplikovana za građane Crne Gore. Sad to nazivamo mnogo jednostavnije - lopovluk. To je klasični lopovluk. Živjeli ste život sa ukucanim šiframa za bogatstvo, samo što su, za razliku od video igrice, to bile stvarne pare, narodne pare, pare građana Crne Gore - naše pare. Nikada više! I nikada više nam se ne smije desiti da kuća, recimo, jednog crnogorskog milionera vrijedi više nego čitavi bulevar Podgorica-Danilovgrad (četiri trake). Takvi budžeti su prošlost i nikada se neće desiti da bilo koji poslanik iz ove aktuelne parlamentarne većine digne ruku za takav budžet. A da li ćemo dići ruku za ovaj budžet, zavisi naravno od prohodnosti naših amandmana, kojima popravljamo određene budžetske linije - za koje će ministar Damjanović sigurno imati razumijevanja, kao i ovaj saziv Skupštine i ova parlamentarna većina. Toliko i hvala.

PREDSJEDAVALJUĆA BRANKA BOŠNJAK (22.12.22 13:43:20)

Zahvaljujem kolegi Bogdanoviću.

Kao što sam najavila, sada dajem riječ kolegi iz Kluba Demokratski front, Nova srpska demokratija, Demokratska narodna partija i Radnička partija Dejanu Đuroviću, a da se pripremi iz Kluba SNP-a kolega Dragan Ivanović.

/Upadica/ Ima, ali ovdje je raspored onakav kakav je bio. /Upadica/ Jel' se Vama žuri pa da Vam neko ustupi? Nije problem. Ovdje je raspored onakav kakav je bio dok se ne konstituiše nova Vlada pa ćemo onda mijenjati. Znači, da idemo po ovome kao što je pripremljeno.

Izvolite, kolega Đuroviću. A kolega Striković je rekao da mu je u redu, tako da ćete Vi biti sledeći.

DEJAN ĐUROVIĆ (22.12.22 13:44:37)

Zahvaljujem, uvažena potpredsjednice Bošnjak, dame i gospodo narodni poslanici, uvaženi građani Crne Gore,

Pred nama je Predlog budžeta za 2023. godinu. On je u visini od 2,85 milijardi i može se reći da je bildovan upravo zbog povećanja plata, penzija, socijalnih davanja i budžeta svih potrošačkih jedinica. Možda nije princip da su sve potrošačke jedinice zadovoljne budžetom kao što je to sada slučaj, ali, vodeći vjerovatno računa o teškoj ekonomskoj situaciji, ekonomskoj recesiji i energetske recesiji, koja je zahvatila

ne samo Crnu Goru nego i čitavu Evropu, a čini se i čitav svijet - očigledno da je ova brojka od 2,85 milijardi bila minimum koji je u ovom trenutku trebao za opstanak države i ekonomskog sistema Crne Gore.

Budžet je veći za 165 miliona nego prošle godine i vjerovatno je teško to porediti sa onim godinama kad je trebao budžet biti mnogo veći, od 2008. do 2013. godine, kada je na čelu Crne Gore bila Demokratska partija socijalista. Tada budžet nije imao tako drastičan rast, a u čitavom svijetu je bio ekonomski bum. Ovaj veći budžet podrazumijeva normalno i obavezu za očuvanje životnog standarda građana Crne Gore. Mada, ako bismo gledali rast ekonomije ove godine, i rast ekonomije predviđen za iduću godinu - ne bi se moglo očekivati da budžet bude veći. Ekonomski rast u ovoj godini je bio 7,7%, a predviđanja su za ekonomski rast negdje oko 5%.

Ovaj Predlog budžeta možemo okarakterisati kao sanacioni zbog ekonomske i energetske recesije i recesije koja je nastala nakon 30 godina vladavine Demokratske partije socijalista. Najviše ga možemo okarakterisati kao socijalni, mada mora se priznati da je socijalno uravnotežen. Restriktivan - zbog inflacije, a razvojni - očigledno da je to nemoguće još uvijek doživjeti u Crnoj Gori. Da bi razvojni bio, mora proći jedan period nakon pošasti koja je zadesila Crnu Goru zadnjih 30 godina. Zaposleni u javnom sektoru, njih 45.000, imaće povećane zarade zbog smanjivanja inflatornog pritiska na životni standard građana. Ukupna sredstva za potrebe socijalne zaštite su 785 miliona i nisu nikad bila veća. To je 45 miliona više nego što je bilo prošle godine. Povećanje penzija, plata u javnom sektoru, državnoj upravi, prosvjeti i zdravstvu; povećanje primanja najstarijoj populaciji penzionerima trebalo bi da dostigne do kraja godine 60% od minimalne zarade. To bi bila minimalna penzija. Prvi put ćemo imati sredstva za novorođenčad i dječiji dodatak za svako dijete. Nedostajuća sredstva su 705 miliona, a predviđeni limit za zaduženje je 600 miliona. Imamo budžetski deficit negdje na 366 miliona i primarni deficit negdje na 256 miliona. Ukoliko ovo uporedimo sa prošlogodišnjim budžetom, vidimo da ovaj budžet zahtijeva veće trošenje i veće izdatke; a ukoliko to uporedimo sa očekivanim prihodima, jasno je da mora doći do rasta deficita te da prihodi ne odgovaraju budžetskim rashodima. Taj deficit se mora nadoknaditi ili iz depozita, koje država ima, ili, u krajnjem, kroz veće zaduženje. Mi se zadužujemo kako bi finansirali potrošnju i zbog vraćanja prethodnih dugova - što nije dobro, jer vraćanje sa više kamata nas zapravo dovodi u neko dužničko ropstvo. Ali, eto da pojasnimo kako to ide i zbog čega smo došli u ovu situaciju.

Ove godine otplaćujemo 477 miliona evra, od čega 338 miliona glavnice i 109 miliona kamate za dugove koji su nastali prije 2020. godine. Za dugove prije 2020. godine Crna Gora će u narednih tri godine morati platiti 1,52 milijarde glavnice i 430 miliona kamata - sve zaduženja koja su nastala prije 2020. godine. Ovim budžetom je, nažalost, predviđena potrošnja naročito u javnom sektoru, a bilo bi bolje da je to bilo predviđeno što više za kapitalni budžet. Kapitalni budžet je 202 miliona i jeste više nego prošle godine za 35 miliona, ali je predviđeno za 294 projekta. Kritičari kažu da je to veliki broj projekata. Moramo navesti slučaj da je prošle godine na manji budžet bilo predviđeno čini mi se 300 ili 309 projekata, od čega je samo 90 učestvovalo u potrošnji budžeta. Da bi imala veliki infrastrukturni projekat, Crna Gora je morala da ima i prostorni plan. Crna Gora zapravo nema prostorni plan od 2020. godine i nema na osnovu čega da planira velike investicije. Ovaj prostorni plan, koji je važeći, je počeo da se pravi 2000. godine a završen je 2008. godine. To je veliki vremenski period da bi moglo da se učestvuje u planiranju infrastrukture Crne Gore. Od planiranih 40 miliona tekuće budžetske rezerve, pitam ministra Damjanovića - koliko će biti opredijeljeno užem kabinetu i Vladinoj komisiji da dodijeli pojedincima i pravnim licima. Nažalost, primjetan je i rast izdataka, kao što su ugovori o djelu (11%); službena putovanja (7%); konsultantske usluge (5%), 12 miliona za zakup objekata. Ovaj dio bi možda trebalo pojasniti bez obzira što je inflacija uzela svoj danak. PDV pokriva sve troškove, a mnogo manje imamo sredstava iz poreza na nekretnine i poreza na promet nekretnina. Crna rupa u budžetu Crne Gore je i dalje zdravstvo. Mi smo svake godine imali dugovanje kad je u pitanju zdravstvo, a prošle godine je to, nažalost, doživjelo jednu veliku ekspanziju.

Takođe, želim da izrazim žaljenje što ulaganje u obrazovanje nije veće. Prihvaćiću djelimično da je to zbog teške ekonomske situacije. Jeste i da je opredijeljeno 278 miliona, da je to 25 miliona više nego što je bilo, ali to je mnogo manje od onog procenta BDP-a koji zaslužuje Crna Gora. Mi smo došli negdje na 4%, a u zemljama koje bi trebale da nam budu uzor, kao što su Finska i Norveška, taj procenat BDP-a ide na 7 ili 8%. Obrazovanje je povezano sa privredom, ali može biti jače i bolje ako se spriječi odliv kadrova, a sa ovim BDP-om bojim se da to nećemo uspjeti. Besplatni udžbenici predstavljaju ogroman iskorak u obrazovanju, kao i povećanje plata profesorima. Međutim, plate nastavnica i učiteljima su, čini mi se, ostale iste. Ovo je jedan od zadataka koji treba da se uradi iduće godine i iz čega treba da crpi ovaj budžet.

Mi smo imali razumijevanja, čini mi se, za stvaranje i finansiranje Fonda za kadrove. A upravo bi bilo bolje da smo sredstva koja su bila opredijeljena za stanove funkcionera, za kredite njihove uložili u Fond za kadrove. Tada bismo imali mogućnost da imamo eksperte, da ih ne moramo uvoziti ili da ne idu iz Crne Gore. Što se tiče Ministarstva kulture i medija, tu ste povećali 7 miliona, ali ulaganje u kulturnu baštinu i kulturna dobra Crne Gore su katastrofalno mala. To je negdje oko 230.000 evra i to je stvarno premalo kad je u pitanju kulturna baština i ulaganje u kulturna dobra. Sami srednovjekovni grad Brskovo i Prijestonica Crne Gore, prava prijestonica Crne Gore Žabljak Crnojevića zaslužuju za popravak, za arheološka

istraživanja, za adaptaciju mnogo više nego što je predviđeno. Ministarstvo nauke - 4,4 miliona, to je nešto manje od 1%. U zemljama Evropske unije, ulaganje u nauku iz BDP-a je preko 2%. Pitanje na koje, nažalost, nisam mogao da nađem odgovor u budžetu je koliko je predviđeno za naučno-istraživačku i inovativnu strukturu, koliko je predviđeno za digitalizaciju, koliko je predviđeno za IT sektor.

Na kraju, za Ministarstvo vanjskih poslova imamo neka sredstva koja su predviđena našim ambasadorima, koja imaju na raspolaganju. Ne bih da pomenem kolika su, jer to ne zaslužuje ni pomena. Ali, Uprava za saradnju sa dijasporom je dobila ozbiljno povećanje. Daleko da sam protiv toga i daleko da je iko iz Demokratskog fronta protiv toga. Samo rezultata ulaganja u Upravu za saradnju sa dijasporom nema, ako ne računate one letove kad su izborni ciklusi u pitanju i kad je priprema građana Crne Gore koji žive u inostranstvu da dođu i da glasaju u Crnoj Gori. Ono što mi ulažemo je da od dijaspore dobijemo stručnjake koji su završili školu u inostranstvu, da dobijemo investicije. Sve se završilo na kupovini i prometu nekretnina. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (22.12.22 13:57:27)

Zahvaljujem kolegi Đuroviću.
Kolega Striković ima proceduralnu reakciju.
Izvolite.

ADNAN STRIKOVIĆ (22.12.22 13:57:39)

Hvala Vam, potpredsjednice Skupštine.
Očekivao sam da ćete Vi da reagujete i zbog toga sam čekao da li da se javim za proceduralnu reakciju ili ne.

Ne znam da li zbog toga što nam se stavovi poklapaju ili ne, pa niste osjetili potrebu da reagujete, ali ja na rečenicu da je neko drugi a ne Cetinje prava Prijestonica Crne Gore moram da reagujem. Crna Gora ima pravu Prijestonicu i zove se Cetinje. Ono je to zaslužilo ne 2020. godine, nego vjekovima unazad. Ono je uvijek, vjekovima unazad, u vrijeme mnogih bitaka koje je crnogorska vojska vodila, u vrijeme Drugog svjetskog rata, u vrijeme ratova 90-ih, pokazalo da je prava Prijestonica i to će ostati dok je Crne Gore. Biće vječna i Crna Gora i biće vječna Prijestonica Cetinje. To svi moraju da nauče u ovoj Crnoj Gori. Ovo nije nikakva nacionalistička priča, jer ja nacionalno nisam Crnogorac. Ovo je priča koju zaslužuje svaki građanin Crne Gore da čuje i moramo konačno jednom da zaboravimo svi da bilo ko ima bilo kakve tendencije kada je Cetinje u pitanju. Sve ono što je kultura i istorija toga grada je u suštini dokaz da je to jedino pravo mjesto koje moramo nazivati prijestonicom. Hvala.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (22.12.22 13:58:59)

Zahvaljujem se kolegi Strikoviću.
Možemo li da se čujemo, kolega Radunoviću?
Cetinje je Prijestonica Crne Gore i postoji Zakon o prijestonici. To je prijestoni grad utvrđeno i Ustavom i zakonom, tako da nema spora. Oni imaju pravo na svoj stav šta oni smatraju, ali poštovati se mora i Ustav i zakon. Više mi je ovo politički stav, nego što bih smatrala da je bilo ko šta imao uvredljivo prema Cetinju.
Izvolite, kolega.

SLAVEN RADUNOVIĆ (22.12.22 13:59:55)

Niste nas baš odbranili, to je naš stav. Ovdje se radi o političkom stavu.
Svi mi znamo da je Cetinje Prestonica Crne Gore po zakonu, i to nije sporno, kao i da je bila Prestonica stotinama godina. Ali, i prije Cetinja je postojala istorija Crne Gore. Kad kažemo prava prestonica je zato što je Ivan Crnojević osnivač Cetinja sa Žabljaka Crnojevića i tamo je više stotina godina prije toga takođe postojala Prestonica i isto je bila Prestonica Crne Gore. I iz tog ugla gledano, to je i gospodin Đurović rekao, a nikako da omalovažamo Cetinje - posebno to Cetinje o kojem je pričao gospodin maloprije - kroz vjekove je bilo oličenje svega onoga za što se mi zalažemo.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (22.12.22 14:00:48)

Zahvaljujem se kolegi Radunoviću.

U tom smislu sam i rekla. Ja nisam ništa vidjela u tome loše što ste Vi rekli, čak smatram da je bilo pozitivno i da treba da se ulažu sredstva i da se Žabljak Crnojevića učini onakvim kakav bi trebalo da bude i da to bude još jedna istorijska... /upadica/ Molim Vas. Mislim da je dovoljno i mislim da ste dobili odgovor i jedni i drugi. Čini mi se da se javio prije Vas kolega Đurović pa dajem Vama riječ i da završimo sa ovim. Jer, niti je bilo što uvredljivo, niti je bilo poniženje, možda je to Vaš lični utisak, ali čuli ste iz dodatnog obrazloženja.

Izvolite, kolega Đuroviću.

DEJAN ĐUROVIĆ (22.12.22 14:01:37)

Zahvaljujem. Ja bih volio stvarno da me pratite kad govorim. Govorio sam o kulturnoj baštini, kulturnom dobru, ulaganju u kulturnu baštinu. A spominjanje Žabljaka Crnojevića, kad već smo kod kulture i kod istorijskih fakata, apsolutno stoji sve što kažem.

Nisam spominjao Cetinje, nisam uopšte htio da opovrnem činjenicu da je danas Cetinje Prijestonica Crne Gore, niti mi je padalo na pamet. Ako u onom trenutku me nije neko dobro pratio, pričao sam isključivo o ulaganjima u kulturnu baštinu, odnosno u kulturno dobro Crne Gore i rekao sam da je malo ulaganje u grad Brskovo i prvu Prijestonicu Crne Gore. Ako ćete tako, eto ja sam rekao u pravu je, dozvolićete ipak da kažem, ja sam o tome govorio kao o kulturnom i istorijskom fakti. Kako će ko da doživi, to je njegova stvar. Da ne bismo sad ulazili u neku raspravu - isključivo je bila tematika Ministarstvo kulture, kulturna baština, kulturna dobra i ulaganja u to.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (22.12.22 14:02:58)

Ja se Vama zahvaljujem, kolega Đuroviću, zbog toga što vodite računa o kulturnoj baštini. Potpuno se slažem sa Vama da treba više da vodimo računa o kulturi, o ulaganju u kulturu. Tada će nam neke stvari biti jasnije.

Izvolite, kolega Strikoviću.

ADNAN STRIKOVIĆ (22.12.22 14:03:11)

Bez namjere da bilo kakvu polemiku o tome vodimo.

Mislim da ste razumjeli, bilo bi korektno da onda kolega Đurović i kolega Radunović kažu da nisu tako mislili. Kad nešto čujem, ja to zapišem. Kad čujem nešto što mi para uši, ja znam da sam dobro čuo. Kazali ste da nije Cetinje prava Prijestonica, /upadica/ Ne, rekli ste da je Žabljak Crnojevića prava Prijestonica, što znači da nešto drugo nije prava prijestonica. /Upadica/ Ako tako logiciramo. Ako ste se pokajali zbog te riječi, pa ste mislili da kažete prva ili bilo koju drugu riječ, ja povlačim. /Upadica/ Ustanite i vrijeđajte. Izvolite, zašto da ne vrijeđate? Ustanite pa vrijeđajte, ko Vam brani? To je Vaše pravo, ja ne vrijeđam. /Upadice/ Kad sam ja koga uvrijedio u životu, pojedinačno ili kao narod?

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK:

Kolega Strikoviću, obratite se meni jer je proceduralna reakcija i molim Vas završite.

ADNAN STRIKOVIĆ:

Ja sam samo rekao ako neko nije želio da kaže ono što je izgovoreno - nema problema. Ja ću povući svoju reakciju, ali smo čuli i jasno sam zapisao šta je rečeno. Rečeno je da je nešto drugo, a ne Cetinje je prava prijestonica Crne Gore. To je nešto što je za mene neprihvatljivo u bilo kojem smislu i ustavotvornom, političkom i u svakom drugom smislu. Zato sam reagovao. Vi slobodno nastavite tako da govorite, vaše je to pravo legitimno, nema ništa sporno, ali ću ja uvijek reagovati kada to čujem.

PREDJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (22.12.22 14:04:43)

Zahvaljujem se kolega Strikoviću.
Vi ste htjeli? Izvolite, kolegice.
Je li to isto proceduralna reakcija? Izvolite.

BOŽENA JELUŠIĆ (22.12.22 14:04:51)

Mislim da Cetinje samim sobom i svojim autoritetom može da se brani da ga mi ovdje ništa posebno ne branimo. Nisam osjetila nekakvu posebnu potrebu da odreagujem iako smatram da je neprimjerena riječ prava Prijestonica, jer je prije nje još neka, a prije nje je bila još neka, a prije nje još neka. I ako mislimo tako odmotavati prošlost - nikad nećemo pogledati u budućnost. Zbog toga epelujem, potredsjednica na Vas, da Vi apelujete na nas poslanice i poslanike da pažljivo biramo riječi. Zaista, riječ prava nije bila adekvatna. Voljela bih da smirimo strasti, nije potrebno da produbljujemo podjele, a Cetinje svojim autoritetom svakako sebe brani.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (22.12.22 14:05:40)

Apelujem da smirimo strasti.

Neću više davati proceduralne reakcije.

Bilo je u cilju izdvajanja više sredstava za kulturnu baštinu, mislim da nije uopšte postojala bilo kakva loša namjera.

Izvolite. Kolega Ivanović, a da se pripremi kolegica Suada Zoronjić.

/Upadica/ Sa kolegijumom stojimo tako da je predsjednica rekla da kada završimo sa svim uvodnim izlaganjima i zbog nekih njenih obaveza koje ima na Pravnom fakultetu, ona je već obavijestila sve predsjednike klubova, po završetku uvodnih izlaganja će biti kolegijum predsjednice Skupštine.

Izvolite, kolega Ivanoviću.

DRAGAN IVANOVIĆ (22.12.22 14:06:31)

Hvala Vam.

Poštovane kolegice, poslanice i kolege poslanici, poštovani ministre, sa gospodinom Paunovićem,

Ovoliki budžet zaslužuje i veliku pažnju. Ja se slažem sa ministrom i zapravo to je fakat - da je ovo najveći budžet u istoriji Crne Gore. Ta dilema je li razvojni, potrošački - to će valjda vrijeme pokazati. U ovom trenutku se slažem da je veoma teško donijeti taj sud u vremenu u kojem živimo, a posebno onaj strah, a pomenuo ga je i ministar par puta u uvodnom izlaganju, a i u nekim izlaganjima jutros, ta inflacija kako će se kretati, kolika će biti, koliko će uticati na potrošnju ovakvog jednog budžeta. Dvije milijarde 850 miliona izgledaju velike pare. Međutim, puno je potrošačkih jedinica i, čini mi se, koliko ja pratim Zakon o budžetu da je rijetko bilo da se od sve potrošačke jedinice slože i onako u načelu prihvate sredstva koja su opredijeljena za njih. Sve ovo što su kolege rekly sigurno sada kada bismo mi kao poslanici sagledavali tu problematiku, našli bismo da je negdje trebalo još i sigurno je /prekid/ Mislim da su i Ministarstvo i ministar svjesni toga, znam koliko su napora uložili da bi sve ovo uspjeli da slože i iskažu budžet koji je za 165 miliona viši od prošlog. Kako doći do do tih nedostajućih kojih zapravo u ovom trenutku ima toliko 700, a da se Crna Gora treba zadužiti 600 kako i na koji način, sve je to problem i sigurno će i Vlada, i Ministarstvo, i ministar finansija imati i te kako posla u narednoj godini da bi se sve budžetske jedinice mogle finansirati iz ovog budžeta.

Kako su sredstva raspoređena? Normalno, na tekući budžet 1.262.000.000, na rezerve 40, budžet fondova 981 milion, kapitalni 202, transakcije finansija i tako dalje. Ovdje je i procentualno dato, a mislim da poštovane građane interesuju i mjere i kako će se ta sredstva trošiti. U svakom slučaju, Ministarstvo i ministar su vodili računa o standardu građana i to je pohvalno kada je u pitanju ovaj budžet (ta stavka i sredstva koja su za to opredijeljena). Znači, deficit budžeta je toliko koliko sam i rekao već i normalno kroz sve te otplate duga, koje ćemo imati, a kroz kamate 109.000.000, a duga 390 su ipak velika sredstva. Ali, vođena je briga o građanima i socijalna davanja su veća 45 miliona ili iznose 785, a briga o građaninu je na prvom mjestu. To je ono što je i ova Skupština pokazala zadnjih dana, a čini mi se i tokom ovog perioda kroz sva ona davanja o kojima je govorio kolega Bogdanović i istakao kao značajno da je to parlamentarna većina jednoglasno usvojila i donijela dječiji dodatak. Podatak koji je u ovom trenutku veoma bitan jeste da je u ovom budžetu 35.000.000 opredijeljeno više za penzije. Vi, gospodine Damjanoviću, ste to pokazali svojim dolaskom na mjesto ministra finansija, Vi ste već dva puta povećali penzije penzionerima koji su bili

zaboravljeni i u 41. i u 42. Vladi. Ako bismo statistički pogledali te podatke, to je zaista drastično, ali ja sam pratio Vaše izlaganje i ovo što ste naveli kad je u pitanju povećanje za javni sektor. Pominjali ste nekih 20% i upoređivali to sa 2016, 2017, 2018, 2019, 2020. pa i 2021. godinom. Javni sektor će sada više dobiti odjednom, a šta to znači? To znači da to uslovljava i povećanje penzija u Crnoj Gori. Penzionera imamo dovoljno, ono povećanje da minimalna bude 250 je prvi korak, ali ja mislim da u tom pravcu treba napraviti još dodatnih koraka koliko je to moguće u idućoj godini. Sa ovim povećanjem koje slijedi, vjerovatno od 01. januara, gospodine ministre, adekvatno ovome što ste rekli o javnom sektoru - to bi sad trebalo da znači i te kako povećanje i za njih.

Vidim da ste u potpunosti ispratili Fond zdravstva, jer ste vidjeli da je u ovoj prošloj godini, pa i u ovoj, bio veliki problem finansiranja Fonda zdravstva i tih 60.000.000 koje se opredijelili bi trebalo da budu po meni, knap, što bi se reklo potrebna sredstva da bi Fond zdravstva mogao da obezbijedi lijekove za građana Crne Gore. To je veoma značajno i čini mi se da u tom smislu je i to za svaku pohvalu. Ovo što sam rekao za novorođenčad je posebno značajno, dječiji dodatak za djecu do 18 godina. Vidim da ste za Ministarstvo poljoprivrede opredijelili 63.000.000 sredstava, što su značajna sredstva, ako se budu normalno, a ja se nadam da hoće, jer vidim posvećenost Ministarstva poljoprivrede kroz IPARD fondove i one druge ta neka određena sredstva - ja sam bio toliko zaprepašćen kada sam skoro čuo negdje polovinom ove godine da mi nijesmo aplicirali za pojedine fondove i za pojedina sredstva kada je poljoprivreda u pitanju. Šta je u pitanju? Da li je to neaktivnost bivših ministara i ministarstava poljoprivrede - ne znam, ali je evidentan slučaj. Da li se to može ponoviti? Mislim da ne i ne treba, ali kroz ova sredstva to bi značilo i te kako puno za građane, jer dajemo akcenat da pored turizma moramo da stavimo i poljoprivredu negdje u fokus. Značajno bi bilo da se građani Crne Gore bave i poljoprivredom i da ta sva sredstva koja se dobijaju na taj način sada od vas, a i od ovih fondova, treba da koriste građanima Crne Gore za razvoj poljoprivrede. Jer, kako neko reče - u svijetu je sve manje hrane a mi smo u Crnoj Gori čini mi se vremenom shvatili da možemo sami da proizvodimo jedan dobar dio svojih proizvoda za ishranu stanovništva i normalno da su ta sredstva toliko bitna.

Što se tiče kapitalnog budžeta, 202.000.000, manje je to nego što je to bilo u prošlom budžetu. Ne znam, vjerovatno ste se rukovodili tim da je auto-put, to jest dionica auto-puta završena, ali meni se čini da bi značajno bilo da se auto-put nastavi. I pored svih drugih infrastrukturnih problema, koje Crna Gora ima, da li ćemo raditi jadransko-jonski, hoće li se ta sredstva iz nekih drugih sredstava obezbijediti, ali po meni bi to bilo nešto što bi bilo jako značajno iz razloga što je infrastruktura u Crnoj Gori dugo godina bila zaboravljena i jednostavno postoji ta velika potreba da se obnavlja, da se prave novi putni pravci i da se auto-put Bar-Boljari privodi polako završetku.

Sada je osnovno pitanje, ministre, čini mi se najviše za Vas, kako nadoknaditi ova sredstva nedostajuća, da li iz ovih kredita, nijesam Vas razumio, iz međunarodnih fondova - nećete valjda MMF koristiti. Ja i nijesam stručnjak za finansije, ali mi se čini da to ne bi bilo dobro, a Vi bolje znate nego ja zašto, nego od domaćih i stranih banaka kojih imamo u Crnoj Gori. Sad koliko je to sve dobro, da li ste onih 305 uspjeli da nadoknadite na neki način krajem ove godine. To je bilo negdje u nekoj vašoj računici da se može desiti. U svakom slučaju, bilo bi dobro ako jeste, ili ako se može desiti do kraja godine, a to bi smanjilo potrebu za zaduženjem.

Kada je ovoliki budžet, sigurno bi imalo dugo da se priča, međutim, mi iz Kluba ćemo imati još diskusija. Mi ćemo, gospodine ministre, podržati ovaj budžet. Dali smo amandmane, dali smo i dopuna nekih zakona, jer smo vodili računa kada je u pitanju penzionisanje policije, službenika ZIKS-a i Službe zaštite i spašavanja, kao i neke druge amandmane računajući da postoji potreba da oni budu ili sastavni dio ovoga budžeta, ili nekih predloženih zakonskih rješenja. Toliko i hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.12.22 14:18:10)

Zahvaljujem poslaniku Ivanoviću. A sada riječ dajem poslanici Suadi Zoronjić, koja će govoriti ispred Kluba Crno na bijelo, a da se pripremi poslanica Jovanka Bogavac. Ona je na Odboru, ukoliko bude mogla da dođe, a nakon nje poslanik Amer Smailović iz Bošnjačke stranke.

Izvolite, poslanice Zoronjić.

SUADA ZORONJIĆ (22.12.22 14:18:33)

Predsjednice Skupštine, uvaženi ministre sa saradnikom, uvažene kolege, poštovani građani Crne Gore,

Danas govorimo o Zakonu o budžetu za 2023. godinu, jednom od najvažnijih zakona koji se usvajaju u Parlamentu. Dosta toga se čulo juče o Završnom računu za 2021. i Izvještaju Završne revizije

budžeta za 2022. godinu. Čuli smo da je prethodni budžet dobio duplo negativno mišljenje na finansijsko-revizijski izvještaj u prethodnom periodu. Nova zaduženja zbog dugova koji su zatečeni, naslijeđeni dug koji se mora vraćati, privremeno finansiranje koje je trajalo šest mjeseci, a što je do sada bilo neviđeno, još mnogo interesantnog o čemu ja neću dalje govoriti.

Ako danas analiziramo ovaj Zakon o budžetu, planiran za 2023. godinu, može se uočiti da budžet nije kreiran u dogovoru sa predstavnicima naroda. Iz njega su isključena sva idejna rješenja onih projekata koja su se građanima nametnula kao prioritarna. Našim građanima treba razvojni budžet koji će pospješiti privredu i poljoprivredu i otvoriti nova radna mjesta. U budžetu za ovu godinu nijesam primijetila značajne infrastrukturne projekte, nastavak auto-puta, izgradnju aerodroma ili vrlo malo sredstava, izgradnja aerodroma u Beranama, izgradnju novih industrijskih pogona, vrlo malo je izdvojeno za izgradnju novih škola, čak i one koje su imale idejni projekat uklonjene su iz predloga za ovu godinu, a da opredijeljena sredstva nijesu našla svoju namjenu tokom ove godine. Evidentno je da je budžet za 2023. godinu uglavnom potrošački i ono što u startu skreće pažnju jeste najava novog zaduživanja - što stvara sliku ekonomske nesigurnosti.

Indignirana načinom ophođenja budžetskim sredstvima, koja su imala svoju namjenu i precizno odrađenu svu projektnu dokumentaciju, koja bi vodila ka implementaciji namjenskih rješenja - dajem kritičku analizu na ovaj budžet. I pored mnogo turbulencija tokom prethodnog perioda, nekako smo svi iščekivali da će ova godina biti godina ekonomskog oporavka i godina koja obećava dosad neviđeno poboljšanje životnog standarda. Međutim, inflacija i povećanje cijena osnovnih životnih namirnica dali su odgovor na sve. Povećanje prosječne plate, koja je u oktobru 2021. godine iznosila 534 eura, ne može da prati stopu inflacije koja se nametnula, kao i svakodnevna poskupljenja osnovnih životnih namirnica sa kojima građani ne mogu da se nose.

Projektovani budžet nije ostvario ono što smo građanima obećali, građani danas ne mogu živjeti od svoga rada i ne mogu zadovoljiti životne potrebe. Stopa siromaštva se, nažalost, nije smanjila, trend iseljavanja sa ovih prostora, koji je do sada bio nezaustavljiv posebno na sjeveru Crne Gore, i dalje traje i kao posljedicu siromaštva i nezaposlenosti imamo negativan prirodni priraštaj.

Podržali smo veoma hrabar potez tadašnjeg ministra finansija i program Evropa sad. Čvrsto smo vjerovali da će budžet biti ekonomski održiv i da garantuje povećanje životnog standarda svih građana, suzbijanje sive ekonomije na tržištu rada, unapređenje poslovnog i investicionog ambijenta. Ono što mene zanima jeste da li smo ispunili sva obećanja i sva iščekivanja građana.

Posebno bih istakla budžet za 2022. godinu i to što nije bila implementacije projekata za koje su bila obezbijedena sredstva. Korišćenjem budžetskih sredstava, koja su imala jasnu i preciznu namjenu, nije se imalo mnogo senzibiliteta za sjever. Stiče se utisak da se ne može i nema gdje ulagati i da je kraj Crne Gore tamo negdje kod Kolašina, tamo gdje se i završava auto-put. Sjever je budućnost ove države i sprovođenjem pametnih razvojnih politika, koje uključuju i razvoj sjeverne regije, infrastrukturne projekte koji će uposliti našu omladinu, koja nam mahom ode iz zemlje i neka nas ne čudi velika stopa siromaštva i trend iseljavanja, jer upravo mi doprinosimo tome.

Ulaganjem u nove projekte i završavanjem započetih radova na projektima koji budućnost znače za razvoj turizma - podstakli bi zapošljavanje na sjeveru, spriječili bi iseljavanje, što bi u konačnom omogućilo bolju perspektivu razvoja sjevera i konkretno Bijelog Polja. Imajući u vidu da sam vjerovala u ispravnost odluke da podržim budžet za prethodnu godinu, nijesam imala nerealne zahtjeve i vodila sam se samo onim što su nasušne potrebe građana. Ja danas, sa nezadovoljstvom, pitam - Šta je sa amandmanima koji su postali sastavni dio budžeta za 2022. godinu? Ko nas bira? Prema kome imamo obavezu? Hoću da danas građani čuju i vide i moje činjenje i zalaganje i vaše nečinjenje. Shodno svom stavu od prethodne godine, za koji se očigledno nije imalo sluha, ja taj isti stav ponavljam i sada i zalažem se za to, za svoj poslanički dignitet, da uložim sve, a time i jasno pošaljem poruku odgovornima - od premijera do nadležnih ministara zdravlja i finansija. U kontekstu ovog, u obavezi sam da najavim i moje dalje istrajavanje za obezbjeđivanje sredstava neophodnih za magnetnu rezonancu i za rekonstrukciju i modernizaciju Internog odjeljenja Bolnice u Bijelom Polju.

Budući da u pojedinim gradovima, kao što je Berane, postoje već tri uređaja za magnetnu rezonancu, u privatnim i državnim ustanovama, a koje su umrežene u sistem javnog zdravlja, Opšta bolnica Bijelo Polje ima potrebu za nabavkom aparata magnetne rezonance kao najsavremenije dijagnostičke metode, radi povećanja nivoa kvalitetne zdravstvene zaštite. Opšta bolnica Bijelo Polje ima dovoljno stručnog kadra da može odgovoriti ovoj dijagnostičkoj proceduri i njenom uvođenju, a na taj način značajno bi se rasteretio Kliničko-bolnički centar Crne Gore. Građanima sa sjevera omogućili bi ekonomičniji i brži način liječenja.

Takođe, iako su sredstva budžetski obezbijedena za infrastrukturne projekte, kakvi su Đalovića pećina i Ski centar Cmiljača, projekti za koje slobodno mogu reći da bi popravili demografsku sliku sjevera - nažalost, nije bilo realizacije. Nije se imalo sluha ni za izgradnju nove škole u Kanjama iako su sredstva bila obezbijedena budžetom i sva je projektna dokumentacija priložena. Žalosno je to što ista škola nije

našla mjesto ni u ovom budžetu za narednu godinu, a preporuke Evropske unije idu baš u tom pravcu, čak i ogromne donacije usmjeravaju se za razvoj obrazovnih institucija. Iznenaduje indolentno ponašanje ministra prosvjete, koji potiče iz istog kraja, budžetom su sredstva obezbijeđena za izgradnju nove škole Mladost u Kanjama. Postojeća škola je dotrajala i u jako lošem stanju, električna instalacija je dotrajala, škola nema grijanja, mokri čvor je u jako lošem stanju. Postojeći objekat ne zadovoljava uslove i postoji mogućnost urušavanja iste, što predstavlja rizik po djecu i nastavnike za boravak u školi. Takođe, amandmansi smo djelovali za opremanje i digitalizaciju nekoliko škola, koje danas u XXI vijeku nemaju kompjutere i sredstva digitalizacije. Nažalost, ni jedna škola na sjeveru nije dobila obezbijeđena sredstva za tu svrhu.

Zato, poštovani ministre, moje oklijevanje da podržim rebalans budžeta za ovu godinu, što je mnogima bilo jasno, bilo je isključivo iz svih navedenih razloga, a takođe glasanje Zakona o budžetu za narednu godinu zavisiće od ispunjenja Vaših obećanja i amandmana koje sam priložila.

Što se tiče Predloga odluke o zaduživanju Crne Gore, o tome nemojte razmišljati, jer ja za tu odluku nijesam spremna dok god Vi ne ispunite obećanja koja ste dali ovdje pred građanima Crne Gore. Toliko.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.12.22 14:27:23)

Zahvaljujem poslanici Zoronjić.

Ja sam najavila poslanicu Jovanku Bogavac, ispred Kluba Pokreta za promjene, međutim poslanica Bogavac je trenutno na Odboru, tako će ona svoje vrijeme iskoristiti kasnije u raspravi.

Sada riječ dajem poslaniku Ameru Smailoviću, ispred Kluba Bošnjačke stranke, a da se pripremi poslanik Adnan Striković, ispred Kluba SDP, LP.

Izvolite, poslanice Smailoviću.

AMER SMAILOVIĆ (22.12.22 14:27:50)

Zahvaljujem, uvažena predsjednice.

Uvažene kolegice i kolege, uvaženi ministre sa saradnikom, uvažene građanke i građani,

Dakle, danas je na dnevnom redu rasprava o predloženom Zakonu o budžetu za 2023. godinu. Najvažniji zakon za državu i njene građane i nekako se poklopilo da se raspravlja o njemu u periodu kada postoji svojevrsna institucionalna i politička kriza u Crnoj Gori, kada postoji ozbiljna blokada svih najvažnijih institucija u zemlji i kada svakodnevno dobijamo upozorenja od međunarodne zajednice, to jest od svih naših međunarodnih partnera da Crna Gora nije na pravom putu i da postoji opasnost da se i naš evropski put blokira i da polako klizimo ka jednoj međunarodnoj izolaciji upravo zbog svih ovih političkih dešavanja i političkih odluka koji su se nekako poklopile sa usvajanjem, odnosno predlaganjem ovog budžeta za narednu godinu (kao najvažnijeg zakona i zakona koji uostalom najviše i zanima građane Crne Gore).

Takođe, s ekonomskog aspekta, imamo situaciju da se država bori sa enormnom inflacijom i enormnim rastom cijena svih životnih namirnica i svih ostalih proizvoda. Podsjetiću na podatak MONSTAT-a iz novembra ove godine da je potrošačka korpa dostigla 800 eura. To je za 130 eura više u odnosu na isti period prošle godine. To su ozbiljni podaci koji ukazuju na poprilično loš položaj građana u ovom momentu. Sve ovo navodim iz razloga što želim naglasiti koliko treba ozbiljno pristupiti predlaganju, prije svega, budžeta i da je to zaista jedan ozbiljan posao. Takođe, čuli smo ovih dana od Izvještaja Državne revizorske institucije, upravo onaj dio koji se tiče realizacije samog budžeta i da je na Završni račun budžeta za 2021. godinu izraženo negativno mišljenje, dupli negativni izvještaj, što je zaista upozoravajuće. O svim ovim okolnostima treba voditi računa o tome kako predlagati Zakon o budžetu i da on bude, prije svega, održiv i realan.

Treba naglasiti, zbog građana, da ovaj budžet predlaže Vlada koja je izgubila povjerenje u Parlamentu, Vlada koja je u tehničkom mandatu. Ista ta Vlada u tehničkom mandatu je predložila i rebalans za 2022. godinu. Sve ovo govorim upravo zbog toga da nekako dočaram građanima koliko je važno ozbiljno pristupiti jednom ovakvom zakonu. Vjerujem da je uvaženi ministar imao obzira o svemu tome. Budžet je planiran u iznosu od 2.850.000.000, 165 miliona više u odnosu na rebalans iz 2022. godine i sami ste, uvaženi ministre, kroz sva Vaša obrazlaganja ovog budžeta rekli da se ne može očekivati da on bude razvojni u ovom trenutku, ali da uostalom nije ni potrošački. Ipak, čini mi se da je taj rashodni dio budžeta morao biti mnogo realnije koncipiran, odnosno morao biti racionalniji. Kada je kada je u pitanju razvojni dio, kapitalni dio budžeta za ovu godinu, on je predložen u iznosu od 202.000.000, što je svega 7% ukupnog budžeta. Ta razvojna komponenta ovog puta nije na jednom zadovoljavajućem iznosu, a uostalom te cifre ne moraju značiti nešto pretjerano mnogo - obzirom da smo imali i u prethodna dva budžeta najave rekordnih kapitalnih budžeta, koji su, nažalost bili, prije svega plod nekih političkih trgovina i uslovljavanja

od strane određenih poslanika da podrže taj budžet ukoliko im se usvoje amandmani koji su predloženi. Tako smo imali situaciju da je svaki poslanik koji je tada glasao za te budžete bio, ajde da kažem, čašćen jednim milionom ili jednim amandmanom za neki projekat za koji ne postoje projektne dokumentacije i ne postoji ni realna mogućnost da oni budu realizovani u nekom narednom periodu.

Ono što mogu primijetiti iz ovog kapitalnog budžeta jeste da ne postoji neki novi važan infrastrukturni projekat, a svjesni smo da bez takvih projekata nema ni razvoja zemlje. S druge strane, ohrabruje činjenica da su za neke projekte, naročito na sjeveru zemlje, koji su bili obustavljeni u prethodna dva budžeta, sada opredijeljen dovoljan iznos sredstava koji će omogućiti će se oni privedu kraju, da i uskoro počnemo da ubiramo plodove tih projekata u smislu finansijskih efekata i poboljšanja standarda života građana, prije svega, na sjeveru Crne Gore. Treba naglasiti da se radi o vrlo važnim projektima u nekoliko opština na sjeveru. To su projekti koji su, nažalost, bili obustavljeni od strane takozvane ekspertske vlade i imamo sada mogućnost da oni u nekom doglednom vremenu budu finalizovani, što je zaista je za pohvalu.

Takođe, mi ćemo, Bošnjačka stranka, predložiti niz amandmana na ovaj budžet. Oni se uglavnom odnose na kapitalni dio, jer, kao što rekoh, postoji i u ovom budžetu ogroman broj projekata za koje ne postoji realna šansa da budu uopšte započeti. To je zaista jedna ogromna cifra gdje su ostavljena samo simbolična sredstva, čisto da budu u tom budžetu, a ne postoji realna šansa da oni budu realizovani. Oni su samo tu na papiru i možda bi trebalo da se prekine sa takvom praksom, da se vodi računa o projektima koji mogu da se realizuju, a koji će imati nekog efekta za građane Crne Gore. U tom pravcu smo predložili nekoliko amandmana na ovaj budžet i očekujem da na osnovu toga se i opredijelimo u samoj podršci o ovom budžetu. Mi smo upozoravali na sve ove posljedice i na loše planiranje prethodnih budžeta. DRI je takođe dao osvrt na to. Imamo i pokajanje od određenih poslanika što su uopšte glasali za te budžete. Mislim da je poprilično kasno za takve neke poteze, a nastavljate sa uslovljavanjima za neke amandmane koji takođe nijesmo sigurni da li će biti ispunjeni. Čini mi se da je to nastavak prakse o kojoj sam maloprije pričao.

Kada je u pitanju zaduženje Crne Gore, ono je, svjesni smo svi toga, neophodno da bi servisirali odnosno one obaveze koje slijede, otplate kredita. Međutim, ponovo to zaduženje ne ide u onom iznosu koji je potreban za razvojnu komponentu budžeta, što nije dobro i čini mi se da će određeni dio ponovo ići za javnu potrošnju.

Za neku ozbiljniju ekonomsku priču u Crnoj Gori je neophodna politička stabilnost i da se država prepusti onim političkim subjektima koji zaista žele u pravom smislu dobro ovoj zemlji, da preuzmu rukovodstvo nad ovom zemljom proevropski subjekti koji su iskreno za evroatlantske integracije i da kroz jednu političku stabilnost omogućima i investitorima, kojih posljednje dvije godine nema i koji ne pomišljaju da ulažu u Crnu Goru, da naprave ozbiljniji iskorak i prepoznaju Crnu Goru kao pravo mjesto za ulaganje. Tada ćemo moći da pričamo i o ovoj prihodnoj strani budžeta, koja se vrlo rijetko pominje i ovih dana tokom rasprave o ovom budžetu, a na taj način vratiti Crnu Goru na jedan evropski kolosjek i poboljšati standard građana Crne Gore. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.12.22 14:37:29)

Zahvaljujem poslaniku Smailoviću. Ja se izvinjavam poslaniku Strikoviću, ako dozvoljavate, poslanica Bogavac je došla sa Odbora, samo da uzme riječ ako ste saglasni, poslanice Strikoviću.

Zahvaljujem. Riječ ima poslanica Jovanka Bogavac, a nakon nje uvaženi poslanik Adnan Striković.

Zahvaljujem poslaniku Strikoviću na toleranciji.

Poslanice Bogavac, izvolite.

JOVANKA BOGAVAC (22.12.22 14:37:53)

Hvala, predsednice. Zahvaljujem se kolegi Strikoviću na uvažavanju.

Poštovani gospodine Damjanoviću sa saradnikom, poslanice i poslanici, građani Crne Gore,

Moje mišljenje je da danas napokon pred nama imamo budžet Crne Gore koji je urađen stručno, profesionalno, savesno i odgovorno prema državi i njenim građanima. Primici u budžet su realno osnovani, održivo projektovani, a izdaci raspodjeljeni u meri mogućeg iz sredstava kojima se raspolaže, bez nepotrebnog rasipanja i pravljenja ušteta gde god je to zaista bilo potrebno. Nesumnjivo je koliko je trenutak u kome je ministar Damjanović preuzeo upravljanje ovim resorom bio težak i izazovan u vremenu ratnih dešavanja, poremećaj i nestašica na najbitnijim svetskim berzama, nakon pandemije korona virusa, zatvaranja u kuće, preuzimanja vođenja finansija od takozvanih eksperata, koji, kako smo to jasno čuli od senatora DRI, pri analizi završnog računa juče za budžet za 2021. godinu dobili duplo negativno mišljenje,

što je vrlo redak slučaj u Crnoj Gori da se desi i ukazivanje na brojne propuste, greške, nepoštovanje procedura, neadekvatno usmeravanje sredstava i slično. Da ne pominjem javni dug Crne Gore, koji je u tom izveštajnom periodu narastao na čak 4.162 miliona eura, ili 84,75% bruto-društvenog proizvoda, što je zaista zabrinjavajuća cifra. Ne sumnjam da je početkom ove godine i uvođenjem programa Evropa sad došlo do dodatnog narušavanja svih finansijskih tokova u državi i da su mnoge društveno neophodne stavke, kao što je snabdevanje lekovima, dovedene u pitanje.

Stoga, najiskrenije odajem priznanje ministru Damjanoviću i njegovim saradnicima na hrabrosti, predanosti, odlučnosti da se uhvate u koštac sa finansijama Crne Gore u ovakvom osetljivom trenutku. Ono na što, ipak, moram da ukažem je da je više nego očigledno, pregledom opredeljenih sredstava po opštinama, da je za moju opštinu, Opštinu Berane, opredeljeno neuporedivi manji iznos nego za susedne opštine. Tako je u Predlogu kapitalnog budžeta za 2023. godinu za projekte, koji se realizuju preko Uprave za kapitalne projekte, za Bijelo Polje, na primer, opredeljeno skoro 7,4 miliona eura, Kolašin čak preko 10 miliona, Mojkovac pet miliona, a za Opštinu Berane opredeljeno samo milion i 395 hiljada eura. Od ovog iznosa, čak milion i 280 hiljada se odnosi na rekonstrukciju dogradnje objekta Opšte bolnice u Beranam, što svakako pozdravljam, a za sva ostala ulaganja na teritoriju Opštine Berane je planirano samo 115 hiljada eura - što je sramotno malo.

Stoga Vas molim da ovo ponižavanje Opštine Berane korigujete kroz prihvatanje amandmanskih predloga za Berane u prioritetu, jer je Berane sigurno zaslužilo da bude bolje tretirano i da se u njega mnogo više ulaže. Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.12.22 14:41:11)

Zahvaljujem poslanici Bogavac.
Sada riječ ima poslanik Adnan Striković.
Izvolite, poslaniče Strikoviću.

ADNAN STRIKOVIĆ (22.12.22 14:41:18)

Zahvaljujem, potpredsjednice. Pozdrav za uvaženog ministra Damjanovića i njegovog saradnika, naravno pozdrav svim građankama i građanima Crne Gore, koji su danas u prilici da posmatraju zaista, čini mi se, sumorne i depresivne scene iz crnogorskog Parlamenta. Raspravka o budžetu bi trebala da bude nešto što je od najvećeg interesa za sve poslanike, za sve građane ove države, ali zaista je bilo tužno gledati na ekranu ministra Damjanovića dok daje uvodnu riječ, iza njega nema nikog, skupštinske klupe su prazne. To bi sve trebalo da govori o tome u kakvoj političkoj i svakoj drugoj krizi se danas Crna Gora kao država, kao i crnogorsko društvo nalazi. Mislim da je to ono čemu treba prvenstveno poslanici najviše da se posvete, jer zaista, ako je neko kriv za takvo stanje u ovom društvu, onda su poslanici crnogorskog Parlamenta - dominantno mislim na poslanike parlamentarne većine, koji su uvijek najodgovorniji u svakoj političkoj krizi.

Kada je u pitanju plan budžeta za 2023. godinu, kao i svaki plan, teško je kada pametni ljudi prave neki plan naći zamjerku samo na plan, jer se efekti tog plana mogu vidjeti tek kasnije kada govorimo o realizaciji tog budžeta, odnosno kada budemo raspravljali o završnom računu budžeta. Tako da ja zaista nemam pretenzije da nalazim nekakve pogreške u strategiji, na kraju krajeva, plan svaki može biti u hodu korigovan i sigurno će biti i ovaj. Siguran sam u to i to neće osporiti ni ministar, da mnoge stvari koje su planom predviđene neće biti urađene, nadam se da će nešto što nije predviđeno biti urađeno. Ali ipak postoje neka pravila, naročito u ekonomiji kada se planira budžet, a jedno od tih pravila je da poštuju Zakon o budžetu i fiskalnoj odgovornosti. Ako nećemo da ga poštujemo, a on se odavno već ne poštuje, mogli bi da promijenimo to i da to bude samo Zakon o budžetu, jer fiskalne odgovornosti u Crnoj Gori odavno nema. Vi znate da član 19 pod tačkom 2 podrazumijeva da planiranje budžeta mora biti tako da tekuća potrošnja ne smije prevazilaziti prihode u toj posmatranoj godini. Koliko sam uspio da obratim pažnju, tekuća potrošnja je oko 150 miliona eura veća od planiranih prihoda. To jedna stvar koja na prvi pogled para oči.

Znači, jedino ukoliko bismo planirani da glasamo za jedan ovakav plan budžeta, bismo morali da vjerujemo onima koji su planirali. Mogu vam reći da su isti ti neđe, ne naravno u liku ministra, ali ista parlamentarna većina planirala je i dva prethodna budžeta i vidjeli smo na Odboru za ekonomiju da završni račun tako planiranih budžeta nije dobio ni jedan glas. Čak i bez prisustva opozicije, ne mogu završni računi budžeta da dobiju ni jedan glas - to dovoljno govori o tome kako su bili planirani, odnosno kako su realizovani (što je na kraju suštinsko pitanje).

Kada već govorimo o realizaciji budžeta, prilika je, ministre, lično Vama, ja sam u septembru, kada smo rasparavljali o rebalansu budžeta i kada ste Vi dali riječ da će do kraja godine biti završeni svi kapitalni projekti koje je moguće završiti, Vas pitao će ćete lakše realizovati kapitalni projekat nego kupiti jedan aparat. On je bio predviđen planom budžeta za 2022. godinu, a to je nabavka aparata za nuklearnu magnetnu rezonancu u Opštoj bolnici Bijelo Polje. Mi to nijesmo realizovali, odnosno vi to nijeste realizovali iako ste ovdje dali riječ na moje direktno pitanje. /Upadica/ Vi ćete odgovoriti, ali ja sam Vama postavio pitanje i Vi ste kazali da se naravno to podrazumijeva u projekte koje je moguće realizovati itd. Ako je predviđeno planom budžeta, znam da je to bilo moguće realizovati. Ako na to uspijete i da odgovorite, teško ćete mi odgovoriti zašto to nije predviđeno planom budžeta ni za 2023. godinu. Pretpostavljam da se oko takvih stvari konsultujete sa resornim ministrima, pa pitam da li Ministarstvo zdravlja odustaje od Opšte bolnice Bijelo Polje i da li misli da građani Bijelog Polja ne zaslužuju adekvatnu zdravstvenu zaštitu. Mislim da je to pitanje vrlo logično o kojem moramo da razmislimo. Ja mislim da Vi nemate potrebe da konsultujete ministra zdravlja kada su u pitanju projekti iz oblasti zdravstva, jer ja mislim da on ne poznaje tu materiju bolje od Vas. Nema potrebe za bilo kakvim konsultacijama, pa ću u tom dijelu reći nešto i o budžetu za zdravstvo kako je planirano. Znam da je Vaša teza bila, Vi ste to ispoštovali predlogom ovog budžeta, da budžet za zdravstvo, u odnosu na deficit koji je postojao u prethodnim godinama, treba da bude oko 400 miliona eura. Ja sam tada govorio, ukoliko želimo zdravstveni sistem na nivou koji danas imamo, o tome da sam nekada kao učesnik na nekakvim pozicijama u zdravstvenom sistemu Crne Gore bio u prilici da budem zainteresovan visinama budžeta itd, tada je imaginarna cifra za budžet crnogorskog zdravstva bila 200 miliona eura. Sada imamo 400 miliona eura.

Postavljam Vama i građanima, prije svega, pitanje - Da li je zdravstvena zaštita u Crnoj Gori kvalitetnija duplo, jer su izdvajanja za zdravstveni sistem duplo veća? Ja mislim da nije kvalitetnija duplo, nego da uopšte nije kvalitetnija nego što je bila u to vrijeme kada je budžet za zdravstvo bio 200 miliona eura. Šta se dešava i zbog čega je to tako, to su opet posebna pitanja, da ne otvaram mnogo šire teme oko cijene lijekova, oko cijene medicinskih pomagala itd, što je takođe posebna priča. Ali znate što može da bude spas? Paradoksalno zvuči ali može da bude spas za svu tu priču novi Zakon o zdravstvenoj zaštiti, koji će da vam omogući slobodno da ovaj budžet od 400 miliona koji ste planirali prepolovite. Ja mislim da neće biti potrebno, ukoliko se takav zakon usvoji, više od 200 miliona eura za crnogorsko zdravstvo, jer će takav Zakon o zdravstvenoj zaštiti da prepolovi broj osoblja u javnim zdravstvenim ustanovama, doktori i medicinsko osoblje će da napuste, a onda će da dođe do makar prepolovljenja medicinskih usluga koje će građani moći da dobiju u javnom zdravstvenom sistemu. Sve to će da prepolovi troškove. Ako je to logika, onda svaka čast. Ja mislim da je to totalno pogrešna logika, ja mislim da građani već dovoljno novca izdvajaju, a neke su procjene da je to oko 200 miliona eura, ministre Damjanoviću. Ovih 400 miliona koje vi predviđate, građani će u ovakvom zdravstvenom sistemu potrošiti još 200 miliona eura na svoju zdravstvenu zaštitu. A ako se usvoji Zakon o zdravstvenoj zaštiti, to će onda biti /prekid/, pa će građani plaćati 400 miliona a država 200 miliona. Znači, prosto, ovo je apel svima onima koji razmišljaju i razgovaraju o tom i takvom budžetu za zdravstvo da se to tako ne usvaja i da to ne ide tim putem. Naravno da ćemo mi kao partija djelovati amandmanima i na ovaj budžet i kada bude Prijedlog zakona o zdravstvenoj zaštiti, gdje ćemo vrlo jasno i na odborima i ovdje u plenumu saopštiti razloge zbog čega mislimo da su to katastrofalne odluke. Ne samo te, mnogo ih je, ali nije to danas dominantna tema.

Druga stvar koju sam, čitajući Predlog budžeta, zapazio kao bitnu da prokomentarišem je budžet za poljoprivredu. Ako mislite o nekakvim razvojnim granama, a siguran sam da svi mi poljoprivredu u Crnoj Gori vidimo kao razvojnu granu, i ako mislimo da dio novca iz tog razvojnog budžet treba da izdvojimo za poljoprivredu - onda teško da ćemo sa ovakvim budžetom uspjeti da napravimo nekakve pomake u poljoprivredi. Sticajem okolnosti, ja sam u saznanju da su iz Ministarstva poljoprivrede predložili Ministarstvu finansija da budžet za ovu godinu bude 82 miliona eura, a vi ste predložili da budžet bude 63 miliona eura, što je, istina, 11% više nego što je bio budžet u prethodnoj godini, ali moramo imati u vidu da je inflacija u međuvremenu 20%. Tako da ako imate povećaje budžeta od 11% na inflaciju od 20% - vi ćete bolje od mene izračunati da onda to nije povećanje budžeta, nego je smanjenje budžeta. Ako znamo da je i taj budžet bio nedostatan, makar u nivou nekakvih 20% da bismo ga mogli nazvati razvojnim, to je upućivalo ljude u Ministarstvo poljoprivrede da predlože povećanje budžeta i da on bude 82 miliona, što sam ja, analizirajući sve to, vidio kao vrlo racionalno. Ako pođemo od činjenice da Crna Gora dnevno uvozi 1,5 miliona eura hrane, da treba da ulažemo više i bolje nego u poljoprivredu, u proizvodnju hrane? Kada je u pitanju i govorio sam o inflaciji, Vi znate da je u oblasti poljoprivrednih proizvoda ta inflacija mnogo veća od ovih 20% i ona je neđe cirka 33%. Gledajte sada, imate da je pogonsko gorivo poskupilo 45%, da je vještačko đubrivo poskupilo 250%, da su mlijeko i mliječni proizvodi poskupili 60%, jaja 80%, ogrijevno drvo i pelet 55%, meso 51% i tako dalje. Svi su proizvodi enormno proskupjeli, a mi budžet povećavamo 11%, a inflacija u oblasti poljoprivrednih proizvoda 33%.

Socijaldemokratska partija će predložiti amandmane na budžet i u tom pravcu i nadam se da ćete imati razumijevanja da se neki od njih i usvoje. Treća stvar, koja mi je poprilično zapala za oko, je kada je u

pitanju finansiranje lokalnih samouprava. Primjenom poreza na dohodak fizičkih lica od 100%, koji se planira prebaciti opštinama kao primitak, u sjevernim opštinama, gdje su pretežno dominantno, 90% to minimalne plate, vi imate skoro nikakva oporezivanja na te plate. Dakle, prihodi u budžet opštine na taj način neće biti ili će biti uvećani vrlo neznatno. Primjenom svih zakona koji su donešeni u Crnoj Gori povećanjem plata, recimo, Opština Bijelo Polje će imati deficit od 1,5 miliona eura za plate.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.12.22 14:51:55)

Poslaniče Strikoviću, moram da Vas prekinem. Vi imate prijavljenog još jednog poslanika iz Vašeg kluba, a ostalo je još tri minuta za vaš Klub. Zaista Vas molim da završavate.

ADNAN STRIKOVIĆ (22.12.22 14:52:10)

Nema više poslanika iz opozicije, nas dvojica, nadam se da ćete ispoštovati toliko da završim izlaganje. Izvinjavam se.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ:
Ako možete, molim Vas da budete koncizni.

ADNAN STRIKOVIĆ:
Biću koncizan.

Zbog toga mislimo da kompenzaciona mjera koju opštine treba da dobiju mora da ostane iz budžetske rezerve, u smislu onog što poznajemo kao egalizacioni fond. Pokušaj kompenzacije preko procenta koji se od poreza na promet nekretnina i tako dalje planira ostvariti opštinama je veoma mali, uzimajući u obzir sadašnje cifre. Na primjeru Opštine Bijelo Polje to bi bilo nekih 50.000 eura dodatnih prihoda, a ako fali 1,5 milion za plate, vrlo je lako izračunati da to nije u redu.

Prokomentarišaću što ste kazali da je ovakav budžet iskaz ekonomskog stanja u državi. To je suštinska stvar oko koje ne možemo da se složimo. Bio bih srećan da je ovakav rekordni budžet u Crnoj Gori iskaz ekonomskog stanja, ali, bojim se, da iskaz planiranih zaduživanja ekonomskih potreba je nešto drugačiji. Vi ste kazali da je izraz ekonomskog stanja u Crnoj Gori, što je prilično diskutabilno. A kakvo je to ekonomsko stanje, najbolje ćemo da vidimo na primjeru da ste Vi izjavili da ćete se u narednoj godini kod CKB banke zadužiti 50 miliona eura po kamatnoj stopi od 7,5, a građani su se u ovom trenutku kod iste te banke mogu zadužiti po kamatnoj stopi od 7,12. Toliko kakav je kreditni rejting naše države i kakve su nam perspektive kod zaduživanja kod svih ostalih banaka međunarodnih i tako dalje. Znači, ja to tako logiciram. Naravno, da su pretpostavke da se u naredne tri godine moramo zadužiti preko dvije i po milijarde eura i tako dalje vrlo diskutabilne sa aspekta političke sigurnosti, našeg kreditnog rejtinga kod međunarodnih partnera. Da li će to sve ići u tom pravcu, vidjećemo.

Da zaključim i zbog vremena i zbog svega, da neakve konstatacije koje smo čuli da smo mi uzeli od nekoga, od neke mafije, iz nećijih džepova, stavili u džepove građana i tako dalje, volio bih, opet kažem, da stoje i da u Crnoj Gori više nema korupcije. Mi smo imali sinoć svjedočenja, čini mi se, ovako najmarkantnijih primjera visoke korupcije u Crnoj Gori, tako da ne bih se baš mogao složiti sa tako populističkim konstatacijama. Mislim da nije korupcija u Crnoj Gori manja, nažalost, nego što je bila. Mislim da su te stvari koje su se dešavale ružne i u prošlosti i dalje nastavljene, da su produbljene. Evo sada vidite na primjer otiče će /prekid/. Umjesto da racionalizujemo broj policajaca, jer ih imamo previše po glavi stanovnika, mi planiramo već kako ćemo da zaposlimo nove. Znači, nema ušteta koje bi bile vrlo racionalne, vrlo moguće, da smanjimo potrošnju ove države, nego se, nažalost, nastavljaju iste negativne prakse iz prethodnog perioda koji ja neću, u tom smislu, braniti. Da ispoštujem predsjednicu Skupštine, zahvaljujem se na prekoračenju. Biće prilike da, kada budemo razgovarali o amandmanima, dalje nastavimo. Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.12.22 14:55:09)

Zahvaljujem poslaniku Strikoviću.
Riječ ima još i poslanik Genci Nimanbegu ispred Kluba albanskih partija.
Izvolite, poslaniče Nimanbegu.

GENCI NIMANBEGU (22.12.22 14:55:20)

Hvala Vam, predsjednice Đurović.

Poštovani ministre Damjanoviću, poštovani državni sekretaru Paunoviću, generalni direktore, poštovane kolegice i kolege,

Želio bih da počnem sa jednom izjavom. Danas je 22.12. Prije 12 godina je bilo aktuelan film koji je glasio nešto kao 2012, da je to smak svijeta i sudnji dan i da će se desiti. Eto preživjeli smo deset dugih godina posle toga, pa se nije desio (po nekim proročanstvima ili starim naukama i tako dalje).

Zašto ovo govorim, ministre? Nas dvojica se dugo znamo, vjerovatno se u puno politika dobro slažemo i siguran sam da ćete se složiti sa svim onim što ću ja govoriti. Naše su se državne politike, ekonomske politike, partijske politike neki put ponašale kao da će sutra smak svijeta i da se ništa posle toga neće desiti. Sjuta će biti smak svijeta iako danas nešto ne ostvarimo. Zašto ovo govorim? Forca je supotpisnik Sporazuma o Vladi u kojoj ste Vi izabrani kao ministar i sa mojom velikom podrškom Vama (i danas i ranije). Sjećam se što smo sebi zacrtali kao cilj, ono što sam ja želio da bude u dijelu vaše Vlade, govorilo se o decentralizaciji - od obrazovanja do zdravstva, po meni, i poreska politika treba tu lokalnih samouprava i nismo ništa dobili. Vi ste premijer ili Vi ste ministar tih resora, o poreskom dijelu možete reći, i nije se ništa uradilo. Da, vi ste u tehničkom mandatu danas, ali je i 2021. godina bila ključna koja je doprinijela ovome u čemu se mi danas nalazimo. Znači, poslanici koji su pola godine bojkotovali rad Parlamenta i budžet, koji se usvojio negdje sredinom šestog mjeseca 2021. godine, je doprinio da svakako nismo imali mogućnosti realizirati puno stvari, vi kao Vlada, oni kao Vlada. Više ne znam koja Vlada.

Mi nismo ništa dobili od Zakona o morskome dobru koji smo željeli da se mijenja. Ništa o Zakonu o prostornom planiranju koji želimo da se promijeni. Evo protiče i druga godina, ja sam siguran da sjura neće biti smak svijeta i siguran sam da će ove moje riječi možda nekome teško pasti, ali i biti jedno gledište kakve stvari se trebaju raditi. Trebaju se raditi dugoročno, odgovorno i Vi, ministre, spadate u veoma odgovorne i radne ljude. To znam od Vašeg prisustva ovdje i rada u Parlamentu, jer zbilja ne možemo se ponašati da će nam populistički potezi donijeti glasove. Vi sami znate, vi ste predlagač Zakona o nadoknadi za majke sa troje djece, kojim je obuhvaćeno preko 30.000 - 35.000 korisnica. Niste dobili te glasove. I za ovih 20 miliona koje idu Željezari nećete dobiti glasove iako smatram da nije dovoljno ekonomski obrazloženo zašto se treba kupiti preduzeće koje je u problemu. Isto tako, znam da će se najviše ljutiti penzioneri i baš mi je drago da smo našli 17 miliona za penzionere. Mene policajci pitaju svaki dan što je sa njima. Posle policajaca će pitati vatrogasci, pa posle vatrogasaca državni činovnici, pa službenici Skupštine Crne Gore, pa službenici lokalnih samouprava i plašim se, ne vašom politikom, nego politikama koje su bile ranije, sjećate šta smo usvojili 2021. godine, administrativno povećanje plata, i sada se obećava administrativno povećanje na 1.000 eura plata, doći ćemo u jednu politiku na koju nećemo moći odgovoriti i zadržati stabilnost građana.

Završiću moje izlaganje razočarenjem da u ovoj godini Vlada nije ispunila ni jedan jedini amandman koji je bio u budžetu za 2022. godinu koji sam ja podnio - niti studiju izvodljivosti za luku u Ulcinju, niti studiju izvodljivosti za univerzitetski centar, niti studiju izvodljivosti za tehnološki centar, niti za sportske centre, nije izdvojeno 50.000 eura za bedeme Starog grada u Ulcinju, niti kaldrmisanje nije pokrenuto od 425.000 eura - amandman je bio na 500.000, niti za put za Ostros - Krajinu. Znam da ste u tehničkom mandatu, znam da ste preuzeli Vladu početkom maja mjeseca, ali administracija mora da radi. To nisu obaveze samog ministra, to su obaveze i onih drugih djelova Vlade, bilo da su načelnici, bilo da su direktori direktorata koji to trebaju sprovesti.

Ministre, nadam se da će ova moja diskusija, koja je možda i najmanje upućena Vama a više javnosti, poslužiti nečemu. Možda trebate otvoreno reći da li trebamo očekivati MMF sledeće godine, što se tiče zaduženja. Građani ne znaju, a mi znamo dobro što bi to značilo. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.12.22 15:02:37)

Zahvaljujem poslaniku Nimanbeguu.

Ovim smo zaključili uvodna izlaganja. Ministar svakako ima mogućnost komentaranja. Da li ćete iskoristiti tu mogućnost u ovom trenutku? Ne. Zahvaljujem.

Onda ću dati pauzu, kao što je bilo i najavljeno i ranije, za održavanje Kologijuma. Nakon završetka Kologijuma, nastavljamo rad. Očekujem da će to biti za sat, oko 16h. Hvala vam.

/Pauza/

PREDSJEDAVALJUĆA BRANKA BOŠNJAK (22.12.22 16:48:24)

Kolege poslanici, nastavljamo raspravu o **Predlogu zakona o budžetu Crne Gore i Predlogu odluke o zaduživanju Crne Gore za 2023. godinu.**

Proceduralna reakcija. Izvolite.

BRANKO RADULOVIĆ (22.12.22 16:48:38)

Prvo, izvinjavam se svima vama, ali sam primoran da ovako reagujem. Reagujem u ime plemena Komana. Mi smo, gospodo, prošle godine, zahvaljujući vama a na moju molbu, uzeli od građana Crne Gore milion i po do dva miliona za Komane. Obnovili smo naš put koji ide prema Čevu i Cetinju, koji ide prema Bandićima, Zagaraču i Danilovgradu. Taj put su pravili naši dobrovoljnim radom prije 60 i kusur godina. Sjećam se kad sam bio mali, kad su nosili peciva, pršute, demidžane rakije i vina da bi to probijali. Jedan tajkun koji je koncesionar, kome je dala Vlada, prije 2016. godine, evo ga potpisan ugovor, je uništio taj put (tri, četiri godine otkad ga eksploatiše). Nisu centa ni opština, niti taj koncesionar dali za tu obnovu. Obavijestio sam i policiju, direktora policije, načelnika ovdje, Upravu saobraćaja, sve moguće da ne dolazi do devastacije.

Gospodine Damjanoviću, pošto će peticija biti upućena i Vama, a ovaj ugovor je potpisao ministar Kavarić prije šest godina. Postavili smo znak da je nosivost tim putem osam tona. Ljudi, vjerujete li da kamion ide od 32 tone? Pa može li, da je to čelik, sve da izdrži? Počelo je to da se devastira ponovo. Uprava za saobraćaj je blagovremeno reagovala i dala mu period od 15 dana. Policiju zovemo svaki put, moji plemenci se zaustavljaju, hoće da se tuku, da brane svoja dobra. Biće u ponedjeljak predata ministru Ibrahimoviću, Vama i ministarki ekologije peticija od 200 direktno potpisanih građana da se preispita ovaj ugovor koji je antidržavni, antizakonski i koji se i ne poštuje - da ne bi došlo do ružnih stvari, jer mi znamo kako treba braniti svoje na pošten način, upozoravam direktora Uprave policije, kome sam se lično obratio, načelniku koga sam nekoliko puta zvao iz Uprave za saobraćaj Podgorica, gradonačelniku koji nije centa u Komane uložio zato što smo mi vazda bili slobodarski, nismo glasali za njega nikad, da zaustavi ovu devastaciju imovine koju smo dobili na poklon od građana Crne Gore i vas poslaniika. Molim i vas i sve ostale da blagovremeno reagujete. To je sprdnja od tog puta šta je napravljeno. Sav je popucaao.

PREDSJEDAVALJUĆA BRANKA BOŠNJAK (22.12.22 16:52:25)

Zahvaljujem.

Evo, apel je upućen.

Proceduralna reakcija kolega Popović.

Izvolite.

ANDRIJA POPOVIĆ (22.12.22 16:52:35)

Zahvaljujem, poštovana potpredsjednice.

Možda sam trebao čekati predsjednicu Skupštine, ona bi mi vjerovatno odgovorila na to, a i Vi ćete.

Inače, možda se neko i pita odakle ja, uglavnom opozicija i bojkotuje rad Skupštine, s pravom, urušeno je sve, ali, shodno odluci organa stranačkih Liberalne partije, Liberalna partija će biti i u Skupštini i van Skupštine, na ulici. Podržavamo apsolutno proteste "Ima nas", bićemo i 28. zajedno sa dijasporom ovdje ispred Skupštine. Dijaspورا, "Ima nas" - svi zajedno ćemo protestovati.

Ja se obraćam Vama zato što je kontrolna funkcija Skupštine potpuno izgubljena, ovo više nema nikakvoga smisla. Pitam što se događa sa kontrolnom ulogom Skupštine, odnosom Skupštine i Vlade, smijenjene prije više od četiri mjeseca. Mi nemamo važno oružje u rukama poslanika, odnosno poslanica. Što je sa premijerskim satom, poslaničkim pitanjima u vezi sa određenom temom? To su članovi od 187 do 193b Poslovnika Skupštine Crne Gore.

Dakle, više mjeseci nemamo, mislim da je posljednji održan u junu, julu. Kako ćemo mi to naše, možda najvažnije oružje, povratiti i ima li ikakvoga smisla zasijedanje Skupštine bez održavanja poslaničkih pitanja i premijerskog sata? Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALJUĆA BRANKA BOŠNJAK (22.12.22 16:55:20)

Zahvaljujem se kolegi Popoviću. Ja ću odgovoriti da je na sjednici Kolegijuma odmah nakon izglasavanja nepovjerenja Vladi postavljeno to pitanje. Ja sam bila za to da mi nastavimo sa poslaničkim pitanjima i sa premijerskim satom, nismo imali konsenzus. Bilo je kolega i iz vlasti i iz opozicije koji su smatrali da je to bespredmetno iz razloga što je Vlada izgubila povjerenje. Moju podršku ćete imati da na Kolegijumu opet pokrenemo to pitanje. Mislim da smo to trebali da radimo, jer je to zaista jedan mehanizam da dođemo do nekih informacija koje ne možemo dobiti drugačije od strane Vlade. U tom smislu Vas podržavam, a možete i da se obratite kad dođe predsjednica Skupštine. Ali, na Kolegijumu nije bilo konsenzusa. Znači, i sa jedne i sa druge strane bili su neki koji se nisu slagali i onda je ostalo otvoreno to pitanje.

Izvolite, kolega.

ANDRIJA POPOVIĆ (22.12.22 16:56:31)

Zahvaljujem na podršci, potpredsjednice.

Naravno, radićemo, nadam se zajednički taj pritisak, jer ta smijenjena Vlada, koja je smijenjena preko četiri mjeseca, vrši funkciju u punom kapacitetu. Oni vrše funkciju ne u kapacitetu 100%, ono što je u njihovom interesu, nego 120%, a ne odgovaraju ni na kakve obaveze. Mi to ne smijemo da dopuštimo. Sad je već kasno, ne može se više ni za decembar mjesec zakazati premijerski sat, poslanička pitanja što će se događati u martu. Ali, svi zajedno u Parlamentu smo napravili veliki kiks i potpuno smo izgubili kontrolu ulogu. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (22.12.22 16:57:41)

Zahvaljujem kolegi Popoviću.

Sada prelazimo na diskusije.

Dajem riječ prvo kolegici Jeleni Božović, koja dolazi iz Kluba Demokratski front, Nova srpska demokratija, Demokratska naroda partija i Radnička partija, a da se pripremi kolega Boris Mugoša iz Kluba Socijaldemokrata.

Izvolite, kolegice Božović.

JELENA BOŽOVIĆ (22.12.22 16:58:06)

Zahvaljujem, potpredsjednice Bošnjak.

Poštovane kolegice i kolege, poštovani građani i građanke, ministre Damjanoviću i gospodine Paunoviću,

Čuli smo da je budžet za narednu godinu planiran u iznosu od dvije milijarde i 850 miliona eura i da je ovaj budžet za 165 miliona eura veći u odnosu na budžet za prethodnu godinu. Međutim, i pored toga, čini mi se da gotovo ni jedan poslanik u ovom Parlamentu nije zadovoljan predloženim Zakonom o budžetu, iz opozicije sadašnje nisu zadovoljni, pokazali su to time što su glasali za nepovjerenje ovoj Vladi u kojoj Vi, ministre, djelujete i u kojoj ste pripremali kao ministar ovakav Zakon o budžetu. Da nije zadovoljna ni ova većina sadašnja, prirodna većina koja sada djeluje, a koja je dobila povjerenje od strane građana 30. avgusta 2020. godine, govori veliki broj amandmana koji su podneseni na ovaj predloženi zakon. Ne znam kako će se do kraja odvijati situacija, da li ćete vi moći uopšte da prihvatite sve te amandmane. U svakom slučaju, oni su već sada poremetili onaj vaš koncept kako ste prvobitno dostavili ovom Parlamentu i vidjećemo kako će se to sve na kraju završiti.

Šta nam ovo govori. Gospodine Damjanoviću, prije svega, molim Vas da ovo ne doživite lično, ali ja doživljam deža vu. Ove godine, ovog decembra, isto kao i prije dvije godine kada je ekspertska Vlada, na čelu sa ministrom Miloškom Spajićem, predložila ovom parlamentu budžet, imali smo situaciju. Budžet koji su kritikovali gotovo svi poslanici u ovom Parlamentu, ministar koji je tražio zaduživanje Crne Gore i sam negdje ušao u svu tu proceduru i zadužio Crnu Goru 750 miliona eura. Danas imamo istu situaciju.

Jasno je da svi ovi nametnuti koncepti vlada u periodu od 2020. godine do danas nisu bili dobro rješenje i nisu donijeli ništa dobro građanima Crne Gore. I ekspertska i ova manjinska vlada djeluju na isti način kao nametnuta rješenja, opet ponavljam, nisu dobro usaglašena djelovanja Parlamenta i Vlade. Ta dva doma djeluju u jednom velikom raskoraku i ja očekujem i nadam se da ćemo ubrzo dobiti novu vladu, političku vladu koja će biti plod dijaloga između Parlamenta i onih ljudi i onih činilaca izvršne vlasti koji će u toj vladi sjedjeti i donositi najvažnije odluke, kao što je i ovaj Zakon o budžetu koji je jedan od najvažnijih

dokumenata koji se donosi tokom jedne godine. Dakle, sve dok ne budemo dobili jednu stabilnu vladu, ne možemo da očekujemo da će se i budžet i ta finansijska politika kreirati na kvalitetan način. Posebno je upitno u ovom trenutku djelovanje Vlade koja djeluje u tehničkom mandatu, posebno je upitan način na koji bi ova vlada u narednom periodu uopšte realizovala ovakav budžet.

U proteklom periodu ova parlamentarna većina je donijela niz socijalnih mjera podrške djeci, podrške roditeljima i sl. Međutim, sve su to bila neka instant rješenja koja su trebala u jednom trenutku da pomognu da se prevaziđe ekonomska i finansijska situacija za posebno ugrožene porodice koje su u stanju socijalne potrebe. Međutim, od prethodne i ove Vlade se očekivalo da će donijeti adekvatne strategije kako bismo na kvalitetan način mogli ubuduće da vodimo i socijalnu politiku. Do sada takva rješenja nismo dobili. Dakle, prosto se postavlja pitanja kako dalje, na koji način će se glasati ovaj budžet, šta ćemo kroz usvajanje ili neusvajanje ovih amandmana u narednom periodu dobiti. To je ono o čemu svi ozbiljno treba da razmislimo i da se ozbiljno zapitamo.

Što se tiče samog planiranja budžeta, ja ću se osvrnuti na to da je ovaj budžet kreiran na jedan vrlo čudan način.

Gospodine Damjanoviću, i tokom čitavog godišnjeg djelovanja poslanika i u ovom Parlamentu i kroz medijske nastupe i zahtjeve, koje mi kao poslanici u ovom Parlamentu produkujemo (ono što nama građani sugerišu), primjetno je da Vi niste prosto usvojili, da niste percipirali sve ono što mi ovdje kao zahtjeve imamo. To nisu zahtjevi koje mi donosimo na svoju ruku i na osnovu neke naše samovolje, već mi ovdje prenosimo ono što opterećuje građane, što opterećuje pojedine opštine i sl. Kada imamo situaciju da Vi u kontinuitetu ne uvažavate te zahtjeve, već da opet imamo budžete koji ne zadovoljavaju osnovne potrebe pojedinih opština, onda se s pravom očekuje da ćemo mi amandmanski da reagujemo i očekujemo da nađete način u krajnjem da se ti amandmani usvoje. Ja sam izvukla ovdje podatke o nekoliko opština, čisto da bih napravila paralelu o tome koliko su pojedine opštine dobile finansijskih sredstava za realizaciju nekih kapitalnih projekata. S jedne strane, kod nekih opština, radi se o milionskim iznosima, dok se, s druge strane, kod pojedinih opština radi o samo nekoliko desetina ili stotina hiljada eura. Primjera radi, navešću da je Opština Rožaje za 2023. godinu dobila oko devet miliona eura za svoje projekte; Opština Nikšić je dobila oko šest miliona i 700 hiljada, Opština Kolašin je dobila devet miliona eura; Opština Berane je dobila milion 395 hiljada eura.

Gospodine Damjanoviću, Vi i ja smo se saglasili u jednom trenutku kada sam ja komentarisala budžet koliko je potrebno veće ulaganje za sjever Crne Gore, ali ne samo za pojedine opštine, već za sve opštine na sjeveru. Opština Berane je ove godine opština koja je dobila najmanje sredstava u odnosu na sve druge opštine u Crnoj Gori kada se uzme broj stanovnika koji u toj opštini živi. Ja uopšte ne razumijem zašto smo došli do ovoga. Nastavlja se prosto trend i onaj odnos koji smo imali od strane vlada bivšeg režima. Čak mi se čini da je ovo još i gori odnos prema opštini Berane nego što smo do sada ikad imali.

Za rekonstrukciju zgrade za Neurologiju i Infektivno odjeljenje i još za neka odjeljenja, što se tiče bolnice u Beranama, od tog iznosa opredijeljeno je milion 280 hiljada eura, a sve ostalo što je opredijeljeno za Opštinu Berane za ukupno godišnje ulaganje iznosi 140 hiljada eura. Ja vas samo molim da ne krenete za onim što je uradio pokret URA kada su se negdje na društvenim mrežama oglasili kako ta informacija nije tačna i da je za Opštinu Berane opredijeljeno mnogo više sredstava, ulaganje za izgradnju puta Jezerine-Kolašin i sl. To nisu putevi koji se tiču samo Opštine Berane, to su regionalni putevi koji povezuju Crnu Goru sa Srbijom, to su putevi od kojih jednake koristi imaju i Opština Kolašin i Opština Tivat - onoliko koliko ima Opština Berane. Dakle, ja i moje kolege i kolegice djelovali smo amandmanski. Ja zaista očekujem da će se neki od ovih amandmana usvojiti.

Ja bih sada čestitala i gospodinu Ibrahimoviću koji je, kao i ministar koji djeluje u ovoj Vladi, za opštinu iz koje dolazi povukao jedan značajan iznos sredstava. U pitanju je devet miliona eura. Ono što je interesantno, što želim da napomenem, a to nije poznato do sada ni u političkoj teoriji, ni u političkoj praksi, da ministar koji djeluje u Vladi, koja djeluje u tehničkom mandatu, koja je dobila nepovjerenje a pritom je dobila nepovjerenje od poslanika u Parlamentu koji pripadaju istoj političkoj stranci kojoj pripada i gospodin Ibrahimović i dalje djeluje i ne samo da djeluje, nego raspolaže sa ovolikim iznosom sredstava koji opredjeljuje za opštinu iz koje on dolazi. Ja se zaista njemu divim i čestitam mu na ovome. Kako ovo uspijeva - ja zaista ne znam. Ono što mogu da primijetim i da uputim kritiku na račun onih ministara koji dolaze iz Opštine Berane, koji se nisu potrudili da zaista za građane Berana u narednom periodu opredijele adekvatan iznos sredstava da se bar nadomjesti sav onaj ignorantski odnos koji smo imali od strane bivšeg režima do sada. Navešću još jedan primjer, govornice su i moje kolegice, govornice još o ovome da je recimo za Ski centar Hajla u Rožajama opredijeljeno 7,5 miliona eura, a da je za Ski centar Lokve u Beranama opredijeljeno 10 hiljada eura.

Gospodine Damjanoviću, da li ste Vi uopšte primijetili ovaj podatak prilikom pripremanja budžeta? Evo, molim Vas samo obratite pažnju na taj podatak. Ja neću da ulazim dalje u detalje, ali molim Vas, očekujem od Vas da nam na ovo odgovorite. Što se tiče nekih drugih važnih projekata o kojima se govorilo u proteklom periodu i od strane poslanika, koje smo čuli i od premijera Abazovića, jeste veće ulaganje u

škole, izgradnja novih vrtića, rekonstrukcija dječijih domova, aerodrom u Beranama - ja nijesam primijetila da se to igdje našlo u ovom budžetu.

Što se tiče nastavka dionice auto puta od Kolašina prema Andrijevići, nisam ni taj dio primijetila igdje u budžetu. Danas je na Administrativnom odboru pokrenuta inicijativa za skidanje imuniteta poslanicima bivše vlasti koji se sumnjiče da su na sumnjiv način došli do određenih nekretnina, stanova i sl. Napraviću jednu paralelu, što se tiče izgradnje auto puta, mi se konstantno zadužujemo kako bismo krpili finansijske rupe koje nam je bivši režim ostavio u nasleđe. Samo po osnovu nezavršavanja auto puta i probijanja ovih rokova - preko 100 miliona eura država je u dugovima.

Što se tiče izgradnje puta Jezerine - Lubnice, nije završen zato što je potreban 21 milion eura nekih sumnjivih, pronevjerenih ili šta li se već desilo para, a za to još do dana današnjeg niko nije odgovarao. Zaboravljena je i ona čuvena petlja prilikom izgradnje auto puta koja je koštala 50 miliona eura. Dakle, ja pozivam Državno tužilaštvo da se pozabavi ovim iznosima gdje se radi o desetinama i stotinama miliona eura. Naravno, podržavam i ovo preispitivanje nezakonitog dodjeljivanja stanova, sve opet na štetu i na račun građana Crne Gore.

Gospodine Damjanoviću, molim Vas da mi odgovorite na neka pitanja. Ja se zaista nadam i očekujem da ćemo konačno, prije svega, dobiti stabilnu vladu u narednom periodu, vrlo brzo u vrlo kratkom roku, a da bismo uopšte razgovarali o ovom budžetu, treba svi da nađemo neki konsenzus i neku mjeru zajedničkog kompromisa. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.12.22 17:11:38)

Zahvaljujem uvaženoj poslanici Božović.

Sada riječ ima poslanik Boris Mugoša, a da se pripremi poslanik Dragan Krapović.

Izvolite, poslanice Mugoša.

BORIS MUGOŠA (22.12.22 17:11:46)

Poštovane građanke i građani, uvaženi ministre, direktore generalni Direktorata,

Kažem ovo je jedan od najvažnijih zakona i to uvijek ponavljam koji Skupština donese u toku godine, jer od kvaliteta ovoga zakona zavise životi brojnih građanki i građana, bez obzira na to koju partiju favorizuju i bez obzira na njihovo nacionalno i vjersko opredjeljenje. Zbog toga uvijek vrlo vodim računa da se detaljno bavim ovom problematikom i da negdje pokušam da dam određeni skromni doprinos svemu ovome.

Budžet ima prihodnu i rashodnu stranu. Nažalost, mi se uvijek bavimo rashodnom i to je negdje tako. Prihodnom stranom se gotovo niko ne bavi. Mislim da je vrlo teško ostvariti ove cifre koje su predviđene, ja bih iskreno volio da se ostvare. Međutim, nisam siguran da li naša ekonomija, odnosno privreda ima toliki kapacitet, s jedne strane, a, s druge strane, da li građani imaju takođe kapacitet za tolikim nivoom lične potrošnje koja se podrazumijeva u sledećoj godini. Uvijek govorim o tom podatku, o PDV-u jer on prosto gro prihoda čini, a on je projektovan na 960 miliona eura. Ja se samo nadam da to neće biti posledica daljeg rasta cijena, jer ovo je više stvarno postalo nenormalno. Taj podatak da su samo za 17,5% porasle cijene u toku godine ne znači ništa, to podrazumijeva milion roba i usluga, a u stvari suštinski za veliki broj građanki i građana je ta inflacija mnogo veća jer su, kao što znate, osnovni životni proizvodi porasli i 70 i 80%, u nekim slučajevima i 100%.

Kad je u pitanju rashodna strana, ja se uvijek tu bavim kategorijama koje se nadam da će se iz godine u godinu smanjivati, a one se, nažalost, iz godine u godinu povećavaju. Prva takva kategorija tiče se famoznih ugovora o djelu i nešto što je problematično već dugi niz godina, a vidjeli smo u nalazima DRI da se uvijek bave tom kategorijom, vidjeli smo posljednji nalaz za 2021. godinu gdje je dato duplo negativno mišljenje. Generalno je konstatovano da su ugovori o djelu zasnovani za pozicije koje su sistematizovane, i ne samo za pozicije koje su sistematizovane i nisu popunjene, nego se dešavalo da ljudi po sistematizaciji rade, negdje i po 10 takvih ljudi, taj posao, a onda se potpisuju ugovori o djelu sa nekim ljudima iz susjednih republika za iste te poslove. To je protiv zakona. I, nažalost, mi smo došli do toga da od 11,1 milion eura po završnom računu za ugovore o djelu, do 14,7 miliona po rebalansu od prije dva mjeseca, do 16,4 miliona eura u budžetu za 2023. godinu, što je, po meni, neprihvatljivo, jer su to nevjerovatni iznosi za ugovore o djelu. Da to prati racionalizacija javne uprave, pa ajde, nego imamo i povećanje broja zaposlenih u javnoj upravi, i povećanje sistematizovanih novih radnih mjesta, i povećanje ugovora o djelu.

Druga kategorija tiče se službenih putovanja i reprezentacija i o tome sam pričao na Odboru. Sa razvojem tehnologije, ne mora se baš toliko putovati. Mnoge stvari se putem video call-a mogu rješavati

isto kvalitetno kao što se rješavaju odlaskom u inostranstvo. I tada sam govorio o tome, ne da bih izigravao ne znam što. Ja sam u ovih dvije i po godine ovoga saziva jednom putovao, i to ne o trošku državnog budžeta, nego o trošku Vlade Mađarske. Čini mi se da je to bio projekat Hrvatske i evropskih zemalja. Ne vidim razlog da sad neki nevjerovatno puno putuju. Volio bih da donose rezultate sa tih putovanja, ali nisam siguran da Crna Gora ima prevelike koristi.

Sljedeća kategorija su konsultantske usluge. I tu razumijem - i projekti Evropske unije, odnosno fonda su vezani za konsultantske usluge, i donacije određene. Ali, nisam siguran, odnosno vjerujem da ipak taj iznos od 28,4 miliona eura - 1 i nešto milion eura više nego rebalansom od prije dva mjeseca je adekvatan. I, takođe, u dijelu administrativnog materijala, imamo skok sa 7,7 na 9 i nešto miliona eura u odnosu na rebalans od prije dva mjeseca. Predložio sam, ja to uvijek radim, da se povećaju određene stavke u idjelu socijale, ali ne kao novi rashodi nego da se smanje ove stavke koje sam pomenuo: i ugovori o djelu, i službena putovanja, i administrativni materijal, i konsultantske usluge - a da se taj iznos sredstava samo preusmjeri na jednu kategoriju socijalnih davanja koje mi moramo, ljudi, da povećamo. I to nije demagogija. Jedina kategorija socijalnih davanja za koju znamo da su siromašni i da koja je vezana za siromaštvo je materijalno obezbjeđenje porodice. I u cijelom ovom drastičnom rastu troškova života, divljanju cijena, te kategorije su preskočene. Materijalno obezbjeđenje vam je, ljudi, 70 eura - i to 70 sad i 70 prije tri godine. E možete misliti što znači 70 eura sad kad je minimalna potrošačka porasla 130 eura za godinu dana. Mi moramo povećati taj iznos i u pripremi je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj zaštiti. I plan je da se poveća, ali ih nemamo u budžetu. Zbog toga ja bih vas zamolio da smanjujemo neke od ovih kategorija, a da to preusmjerimo za povećanje materijalnog obezbjeđenja porodice. Jer, i studija UNDP-a, i studija UNHCR-a i ostale su pokazale da je materijalno obezbjeđenje siromaštvo, a mi ovdje donosimo gro socijalnih zakona koji daju isto svima /prkeid/. Ne može to tako. Znači ne može po toj filozofiji da je socijalno davanje nešto što dajete svima. Ne. Zakon o socijalnoj definiše da je socijalno davanje podrška socijalno ugroženim porodicama. I zbog toga vas molim da nađemo način da ovo uradimo. To da li će biti iz budžetske rezerve, mene glava više boli od takve priče. Ako ovako krenemo s budžetskom rezervom, ona je 40 miliona, a gledajući ove amandmane, ona ne može biti 400 miliona. I ako sve prebacujemo na budžetsku, to je smiješna priča. Mi vulgarizujemo budžet na taj način. Na kraju zna se šta je namjena budžetske rezerve, pročitajmo Zakon o budžetu i fiskalnoj odgovornosti.

Sljedeća stvar koja je veoma važna tiče se kapitalnog budžeta. Stalno pravimo iste greške - i prije smo ih pravili i sad ih pravimo: 300 projekata u kapitalnom budžetu, 300 projekata se dijeli na dvije uprave, a kako će moći da ih realizuju? Pa da imaju 10 puta veći kapacitet, pa da nemamo problema s tenderima, a imamo, ne može 300 projekata. I znate li što je najgore? Neko je pomenuo, koleginja, 10 hiljada eura. Pa bolje da ne piše taj projekat, jer tih 10 hiljada je samo varka. Što znači 10 hiljada? Planska dokumentacija, projektna. Što će za 10 hiljada projekat koji je sedam miliona, na primjer? Što znači 10 hiljada? I mi stalno počinjemo nove projekte, a nikako da završimo postojeće. I ta interaktivna mapa, kad mi je neko prikazao interaktivnu mapu kapitalnih projekata, ona je stvarno toliko igranje sa razumom građana. Interaktivna mapa, projekti za Berane, projekti koji dotiču sedam opština. Onda kažu da je to projekat za Berane. Kakav je to projekat? Kakve to ima veze? Nemojmo da zamajavamo ovaj narod i još dodajemo, kroz ove amandmane kolega, mislim ima još 50 novih projekata, onako odokativno. Projektna dokumentacija to je nevažno više. Tender nema veze i onda će da se izađe u javnost - naš amandman je usvojen i mi smo obezbijedili projekat. Evo neka mi kažu kolege - koliko od onih projekata od prije dva, tri mjeseca što ste unijeli u budžet je realizovano? Ja mislim nije ni 10%, a ista je bila priča. Zbog toga moramo radikalno da mijenjamo filozofiju kapitalnog budžeta, ovo ovako ne valja ništa. Ne donosi dodatnu vrijednost.

Ja sam uvijek govorio da je bolje uraditi dva, tri krupna projekta, ali stati iza toga i reći - uradićemo dva tri u mandatu, a ne uradićemo 600. Na kraju, od tih 600 se ne uradi ni jedan do kraja, pa imamo situaciju da nam se 12-13 godina grade neki objekti u Crnoj Gori. Osnovna poenta je imamo li mi privrednu aktivnost da ovo iznesemo. Stalno se nabacuju troškovi. Kad mi neko kaže: Kakav je budžet? Potrošački. I riješimo više tu dilemu: 93% budžeta je potrošnja, 7% je kapitalni budžet, ali mi stalno povećavamo potrošnju. A pazite nam stanje privrede. Krajem novembra je 19,5 hiljada preduzeća i preduzetnika u blokadi. Iznos blokiranog računa je blizu milijardu eura. Ako uporedimo prije godinu dana, preko 100 preduzeća više u blokadi, preko 120 miliona je u porastu iznos blokiranih računa. Ako uporedimo prije dvije godine, preko 600 preduzeća u blokadi, preko 270 miliona iznos blokiranih računa. O kakvoj mi privredi pričamo? I ta privreda, tako ranjiva, treba da iznese ovako ambiciozni budžet.

I završiću, jer mi je rečeno da imam 13 minuta. Znači, imamo zaduženje. Znači, imamo problem kod zaduženja? Ja nisam protivnik zaduženja za razvojne projekte, za vraćanje dugova po povoljnijim uslovima. Nikad nisam bio protivnik i otkad sam u opoziciji najlakše je bilo reći da nema zaduženja. Ali, mi imamo problem - možemo li se zadužiti i koji je iznos zaduženja i po kojim stopama. Danas smo čuli informaciju da će 50 miliona Vlada da se zaduži, a pazite kamatnu stopu - 7,5%. Ja znam, a možda griješim, da se neki privredni subjekti zadužuju po mnogo manjoj kamatnoj stopi. Je li moguće da se država zadužuje po kamatnoj stopi od 7,5% i to 50 miliona eura, a po nekim procjenama treba do 600 miliona sljedeće godine?

Pogledajte kratkoročne zapise. To su zapisi gdje vam neko da pare da vratite poslije šest mjeseci, gdje bi trebao da je rizik najmanji, a oni su bili 0,9% 2020, ne može se uporediti. A pazite sad kretanje - 22. novembra se država zadužila 3,2; 29. novembra 3,7; 06. decembra skoro 4%. Državni zapis, koji je najsigurnija varijanta, mi ne možemo ispod 4%. Pogledajte nam vrijednost obveznica na međunarodnom gtržištu. One što smo emitovali, kako kažu, tajno i organizovano, ali ja neću, neka se time bave nadležni organi, emitovale su se po 2,875. Vrijednost njihova danas je preko 8%. Ne možemo da računamo na emitovanje međunarodnih obveznica, ali vam vrijednost obveznica govori o odnosu investitora prema Crnoj Gori. E tako oni vide kvalitet crnogorske ekonomije. Zbog toga, ne znam, mene ovaj pravac kud idemo izuzetno plaši - jer nam rast troškova ne prati rast realnih prihoda, jer nam rast tekuće potrošnje ne prati adekvatni rast kapitalnog budžeta, jer se može trošiti ako se nešto stvori kroz razvojne projekte. Ne možemo trošiti nešto što ne možemo da stvorimo, ne možemo to. Ja vas molim, nemojte predlagati, ja znam da je to sve lijepo, ali ja vidim u proceduri zakone koji znače novih desetine i desetine miliona eura. I sve je to super, ali moramo reći građanima - dobićete to, ali ćete ga vratiti kroz zaduženje. Svi možemo da predložimo umjesto 1000 'ajmo 2000, 'ajmo 5000, ali nemamo masu, ljudi. Ako sutra ako pođemo u aranžman sa MMF-om, znate što će da se desi? MMF je, ne znam u Grčkoj, sa 4000 na 1000 preduzeća, sa 400 opština na 50 opština, pola radnika je poslato kući. 'Ajmo da kažemo da nas možda i to očekuje zahvaljujući ovakvom odnosu prema javnim finansijama.

Predložili smo jedan zaključak. Ja sam tu siguran da ću imati podrške jer smo sličan usvojili prije dva-tri mjeseca. To je sljedeći zaključak, da se, u skladu sa dinamikom realizacije, ja o tome pričam već duži vremenski period, krene u izradu strategije demografskog razvoja, odnosno populacione politike. Ovo je, pakao je blaga riječ šta nam se dešava sa prirodnim priraštajem. 2/3 opština imaju konstantno negativan prirodni priraštaj. Druga strategija - rješavanje stambenih potreba mladih. Prije tri godine mi je iz 41. Vladaeje rečeno - krenuli smo. Dako je završimo. Strategija borbe protiv siromaštva. Nama je svako treće dijete u riziku od siromaštva, svaki četvrti građanin u riziku od siromaštva. Ako jedna Hrvatska, članica Evropske unije, ima Strategiju borbe protiv siromaštva, je li nas sramota da imamo tu strategiju, a vidite nam podatke.

I četvrta stvar, svake godine imamo isti problem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.12.22 17:26:15)

Poslaniče Mugoša, zaista mislim da ste potrošili definitivno vrijeme. Ja bih Vas zamolila da privršavate misao kraju.

BORIS MUGOŠA (22.12.22 17:26:26)

I četvrta stvar. Iz godine u godinu rješavamo ili ne rješavamo problem besplatne užine i besplatnog prevoza za djecu iz socijalno ugroženih porodica. Ja evo deset godina slušam problem krajem godine kako da riješimo besplatni prevoz za djecu iz socijalno ugroženih porodica. To su smiješna sredstva. Ajte molim vas kroz zaključke Skupštine ponovo da to napišemo, pa da u skladu sa dinamikom se nađu ta sredstva jer su to mala sredstva u odnosu na ono što je rezultat toga. Eto sagledajte, da pokušamo da ovi predlozi, u mjeri u kojoj vi procijenite, jer od vas naravno zavisi, budu dio ovoga budžeta. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.12.22 17:27:10)

Zahvaljujem poslaniku Mugoši.

Šteta, poslaniče Mugoša, što niste ostavili vašem klubu, Vama priliku da eventualno odgovorite na komentar uvaženog ministra koji će, sigurna sam, odgovoriti. Ali, nastavljamo dalje.

Kao što sam najavila, riječ ima poslanik Dragan Krapović, a da se pripremi poslanik Branko Radulović.

Izvolite, poslaniče Krapoviću.

DRAGAN KRAPOVIĆ (22.12.22 17:27:32)

Hvala Vam, poštovana gospođo Đurović.

Uvaženi ministre u tehničkom mandatu, gospodine Damjanoviću, gospodine Paunoviću, poštovana Skupštino, poštovane građanke i građani Crne Gore,

Ovaj Predlog zakona o budžetu dolazi u jako teškim političkim i sveukupnim okolnostima, u vremenu kada je Vlada koja ga predlaže pala u Parlamentu i u tehničkom je mandatu, u vremenu kada imamo veliku političku krizu u Crnoj Gori i u vremenu kada imamo veliku ekonomsku krizu na globalnom nivou, energetska krizu itd. U tim okolnostima nimalo vam ne zavidim na poslu koji imate pred sobom da planirate budžet za 2023. godinu. U tom smislu, mi ćemo pokazati određeni stepen kooperativnosti i eventualno glasati za budžet ukoliko se i sa druge strane pokaže dobra volja da se uvaži ono što su neki od naših argumenata i amandmana.

Dakle, kada je u pitanju prihodna strana Predloga budžeta 2023. godinu, primjećujem da su izvorni prihodi predloženi negdje u visini 2,14 milijardi eura (to je negdje povećanje oko 11% u odnosu na budžet za ovu tekuću godinu). Ključna stavka koja čini ove tekuće prihode su porezi i doprinosi. Predloženi su sa povećanjem od negdje 15% kada se radi o porezima i za doprinose se naravno planira ostvarenje koje je manje od ovogodišnjeg negdje za 2%. Najznačajniji porez, porez na dodatu vrijednost, planira se na iznos od 959 miliona, što je za oko 30% više od ovogodišnjeg. Međutim, na drugoj strani se akciza planira na iznos od 271 milion, što je identično nivou na kojem je planirano ove godine. Negdje mislim, iako recimo u ovom dijelu poreza jeste dosta ambiciozno to postavljeno, da na jednoj i drugoj strani možda postoji još prostora da se ovi poreski prihodi povećaju. Naravno, pretpostavka za tako nešto bi bila efikasnija borba protiv sive ekonomije i borba protiv kriminala i korupcije.

Nije mi jasno zašto je, recimo, kod planiranih prihoda od doprinosa za penzijsko-invalidsko osiguranje predviđeno povećanje samo 2,5% u odnosu na ovu godinu. Pri tome, naravno treba da imamo u vidu da stopa doprinosa za penzijsko-invalidsko osiguranje ostaje ista, a da se osnovica za ovaj doprinos značajno uvećava kako kroz povećanje broja zaposelnih, za koji se naplaćuje ovaj doprinos, tako i kroz značajno povećanje zarada (čemu svi zajedno svjedočimo). Tu bih zamolio za jedan poseban komentar ovog pitanja. Takođe bih zamolio i za komentar i objašnjenje zašto je, recimo, prihod za naknade za privređivanje od igara na sreću planiran na samo 10,6 miliona, a budžetom za ovu godinu je predviđeno 25,9 miliona eura. Da li je to prilagođavanje onome što se stvarno ubira i da li je to svojevrsno priznanje da će u oblasti igara na sreću država i dalje u nekom narednom periodu kapitulirati pred moćnim vlasnicima firmi, privređivačima igara na sreću? Namjerno koristim termin kapitulacija države, jer kako drugačije objasniti činjenicu da je prošlo punih 12 godina od kada je Vlada Crne Gore, čini mi se 2010. godine, predala u skupštinsku proceduru donošenje novog Zakona o igrama na sreću, ali od tada do danas nema ništa od toga. Naravno, koristila su se tu razna obrazloženja zbog kojih je zakon povlačen iz skupštinske procedure, ili zbog kojih nije uvršten u dnevni red rada Skupštine. Dakle, pitam i sad zašto još uvijek tog zakona nema u proceduri u Skupštini kako bi se konačno naravno donio jer je potreban, jer smo svi saglasni da je potreban novi zakonski za kvalitetnije uređenje odnosa u ovoj oblasti. /Upadica/ U proceduri? Sačekaćemo i željno ga očekujemo. Evo obećavam, ministre, da će naići na širom otvorena vrata kad bude predložen. U svakom slučaju, mislim da je zbog ovakvog odnosa države prema problematici igara na sreću na desetine miliona eura, umjesto u budžetu države, ostalo moćnim vlasnicima privređivača igara na sreću u godinama za nama. Iskreno se nadam da to neće biti slučaj u narednom periodu.

Kada je u pitanju rashodna strana budžeta, neću mnogo diskutovati, jer želim da ostavim i kolegama iz Kluba prostora. Osuđujem se da cijenim da je negdje predloženi budžet dosta potrošački, posebno uzimajući u obzir činjenicu koliko iznosi planirani deficit budžeta i koliko postaje skupo zaduživanje za pokriće deficita kroz nova kreditna zaduženja, za rast nekih stavki poput Ugovora o djelu itd, i nekih stavki koje su neke kolege maloprije targetirale - da se ne ponavljam. Tu nijesam prepoznao značajniji napor predlagača budžeta da se na brojnim stavkama potrošačkih jedinica racionalizuju troškovi kako bi se taj deficit smanjio i kako bi bilo više prostora da budžetska sredstva umjesto u potrošnju idu u razvojne projekte kroz kapitalne izdatke svakako.

To je otprilike nešto što sam posebno htio i direktno da kažem vezano za neke stavke o budžetu, ali ću podsjetiti na nešto što sam pričao i prilikom rebalansa i prilikom usvajanja ovoga budžeta aktuelnog za tekuću godinu (za 2023. godinu), neke zaključke koje sam podnio u nekim oblastima i amandmane - kada se radi o turizmu i namjenski sredstvima koja se opredjeljuju za unapređenje promocije turizma, nečega što radi Nacionalna turistička organizacija. U tom pravcu moram da uputim sad i pohvalu, jer negdje smo o tome prije pričali i čini mi se da je u ovom budžetu prvi put u smislu kompletnog iznosa predviđeno ono što je sve namjenskim prihodima predviđeno u te svrhe. Međutim, moram da konstatujem da se ti prelazni računi ne prazne redovno na kraju dana prema Nacionalnoj turističkoj organizaciji, po mojim informacijama, a prazne se prema lokalnim turističkim organizacijama. Mislim da je to pogrešno i mislim da bi trebala ta praksa konačno pored iznosa i da bude u proceduralnom smislu poštovanja zakona na stvarno potrebnom nivou. U tom pravcu, skrenuću Vam pažnju na još jedan zakon koji definiše namjenske prihode i posebno ću to uraditi ponukan i današnjim nastupom Vlade, gdje su se podijelile neke vrste nagrada vatrogascima, imali smo teško požarnu sezonu, ogromno požrtvovanje itd. U tom pravcu, Vam skrećem pažnju, da u Zakonu o zaštiti i spašavanju, član 116 Finansiranje. To je sad jedna generalna stavka, čini mi se, nekih šest, sedam miliona na poziciji MUP-a, postoji Fond sredstava za zaštitu i spašavanje i vidi se iz kojih sve

sredstava se te naknade vuku. Po mojim informacijama, u tom Fondu se godišnje nađe, a to ću sutra provjeriti na Odboru za odbranu i bezbjednost, kao nadležnom radonom tijelu za daj dio, naravno, dolazi posle rasprave o budžetu, pa ne znam koliko će biti svrhe, ali ću svakako vidjeti da li se na poziciji tog Fonda nalazi nekih 50 hiljada eura - što je minorna suma u odnosu na ono što se ubere od ovih namjenskih prihoda. Ukoliko bi se taj Fond punio i koristio onako kako zakon predviđa - ne bi bilo potrebe za vanrednim davanjima, već bi se službama zaštite i spašavanja omogućilo da budu opremljene i spasitelji adekvatno nagrađeni za ono što rade, a što je, rekao bih, od najvećeg značaja za građane Crne Gore.

Skrenuo bih vam pažnju na te dvije stvari i molio da se u budućem radu to ispravi. U svakom slučaju, kao što sam rekao, podnijeli smo neke amandmane i, između ostalog, od odnosa prema tim amandmanima i sveukupnog odnosa će zavistiti na kraju naša odluka vezano za glasanje. Zahvaljujem i izvinite na prekoračenju.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.12.22 17:36:22)

Zahvaljujem poslaniku Krapoviću.

Sada riječ dajem poslaniku Branku Raduloviću, a da se pripremi poslanik Miloš Konatar.

Izvolite, poslaniče Raduloviću.

BRANKO RADULOVIĆ (22.12.22 17:36:33)

Neću se svađati na kraju, imam 20 minuta da završim moj ekspoze u tom periodu.

Znači, strašno ozbiljna tema i počeo bih sa jednom konstatacijom da je svaki budžet instrument. On je posljedica, a može biti i uzrok u ukupne političke, ekonomske, globalne, regionalne i domaćeg stanja i prilika. Pa onda bi čovjek rekao, ovaj budžet je, je li tako, ministre Damjanoviću, sa cijenjenim pomoćnikom, ukoliko bi bio objektiavan, posljedica jedne retrogradne, kriminogene, lopovske, neoliberalne, otuđene, tridesetogodišnje prakse. Onda bi rekao da je on posljedica odsudstva pravne države, onda bi rekao da je to odsudstvo nečega što je trebalo da bude reformsko u prethodne dvije godine. Pa bi onda rekao da je to posljedica epidemiološkog globalnog stanja. A onda bi rekao čovjek da je to posljedica globalnih odnosa posebno tri velike velesile: Kine, Amerike i Rusije i kolateralne štete ostatka svijeta i Evropske unije. Onda bih dalje nasložio - to je posljedica odsustva jednog ljudskog odnosa u Evropskoj uniji, zato što su oni štampali novac u izuzetnom obimu. Nisu nama ništa dali iako smo u euro zoni i ako ćemo plaćati tu inflaciju i plaćamo tu inflaciju, a sebe su podijelili velike pare. Onda možemo i da kažemo da je ovaj budžet posljedica nečega što znači pijanstvo u Crnoj Gori. Opili smo se od slobode i onda smo postali jedno vučje bratstvo, đe svako otima na svoju stranu i svako ima svoju istinu. I svako iz svoga gledišta i te istine je u pravu. Samo jedna konstatacija, evo sada je prosječni lični dohodak neđe oko 600 ili 610 eura; u Evropskoj uniji je oko 3.000 eura, a u čuvenom Luksemburgu 6.500 eura. Kako, ako dijelimo isto tržište, će kupovna moć biti naša prosječna adekvatna i standard naš u odnosu na Evropsku uniju i u odnosu na čuveni Luksemburg o kome je sanjao naš prvi "reformski premijer"? Znači, ne možemo nikako - opet smo nepravedni i onda se desio jedan domino efekat, a to je da su se sjetili u jednom momentu da izdvoje jednu socijalnu strukturu, da im se poveća enormno plata, da nikome ništa ne bude, da se ukine zdravstvo i to ne iz realnih prihoda, nego iz zaduženja, iz fatamorgane. To je sa pravom stvorilo domino efekat. Mislim da penzije su povećane, je li tako, Aleksa, zahvaljujući nama i zahvaljujući mojoj malenkosti i vašem klubu. Vi dva mjeseca, ja jedan mjesec, a oni pripisuju to sebi. Neka pripisuju, nema veze, ali znam da smo mi nešto malo doprinijeli da ta razlika bude što manja, ali nijesmo postigli da naši penzioneri imaju socijalni status koji zaslužuju. Što ćemo da kažemo o drugim sektorima o nezaposlenima? Stalno sam govorio, što ima fajde neko ko se prijavi na Biro rada ili ne prijavi. Nikakve. Što ćemo tamo sa 50.000 ljudi?

Ministre Damjanoviću, nešto imam slabost prema Vama, jedino vjerujem u tu Vladu kada je u pitanju ekonomija, socijala i sve ostalo. A kad je u pitanju borba protiv korupcije i pravde, o tome ćemo pričati kada dođe ministar za pravdu, jer me tek sa nekakvim zakašnjenjem od dvije godine počinje da sluša o vetingu pa sve drugo. Do tada lopovi otidoše i na sigurno staviše svoje pare.

Vi ste napravili jedan budžet kao posljedicu svih ovih okolnosti. Napravili ste prihodnu stranu nikad veću u Crnoj Gori. Prihodna strana u odnosu na čuvenu 2019. godinu je 290 miliona čini mi se. Znači, prihodna strana je 290 miliona veća nego što je bila 2019. godine. Čini mi se jedno oko 170 miliona više nego što je bio rebalans kojega smo posljednjega napravili. I sve to od poreza. Postavlja se osnovno pitanje - da li može takav prihod pri inflaciji, a rekoše danas da će biti oko 20%? To znači, ministre, da sva ova povećanja plate neće zadovoljiti i životni standard će biti isti. Kažu da će u januaru i februaru inflacija biti veća.

Suštinsko je pitanje, gospodo, ako smo mi narodni poslanici, mi nijesmo oni koji štrik stavljaju, nijesmo oni koji glasaju, nego narodni predstavnici koji razmišljaju i koji kažu da li mi ikada možemo biti srednje razvijena evropska država, da sustignemo Sloveniju, Češku. Češka je bila iza nas mnogo i Slovačka, Slovenija je tu neđe bila zajedno sa nama po mnogim stvarima. Ukoliko znamo, hajmo da se bavimo politikom; ukoliko ne znamo, hajmo kući. To je isto i sa ministrom. Ukoliko možemo da izbacimo Crnu Goru iz nečega, rekao sam što ide bankrotstvo - kažite mi nešto, ako više mnogo trošiš nego što zarađuješ, ako to dijeliš na jedan nekorektan način u porodici, ako ne daješ u razvoj, školovanje i zdravstvo - da li će ti komšija, koji ti daje svaki mjesec pare će ti nedostaju, jednog dana dati? Da vam prevedem. Svako zaduženje će biti skuplje. Mi ne možemo da izvršimo restrukturiranje duga. Zašto? Zato što su kamate su postale veće nego što su bile, tako da kada glavnica vratiš i kamatu - treba više da se zadužiš nego zajedno kamata i glavnica. Jeste li me razumjeli? Znači, mi idemo strmoglavo dolje u provaliju.

Ministre, kolege, građani, slušajte me. Prvi uslov je politička i društvena stabilnost. Moramo da se pomirimo sa tim, kako je god shvatate. Drugi uslov je uspostavljanje pravne države. Mi smo daleko od pravne države. Treći uslov je revizija tridesetogodišnje prošlosti. Svako ko je ukrao, protivzakonito uzeo fabrike, hotele, a i danas, uzeo rudnike, pa do stanova i kredita - mora to da vrati i nadoknadi. To je opomena moralna, etička, demokratska i kao nešto što znači povećanje. Što je četvrti uslov? Funkcionalna većina, da se ovako ne tučemo, pljujemo, svađamo, mada sam ja dosta emotivan i ja neki put iskočim ispred rude, i da imamo kompetentnu vladu. Ja sam njega jedinoga pohvalio. O ovim mojim predlozima, ministre, 400 rješenja i rezolucija - ovđe nije niko odgovorio ni iz prve ni iz druge vlade. Sve - super je to, profo, ali nemamo kad. Od čega nemaš kad? Što si se ufatio u tu igru? E, sad kada je ovo u pitanju, slušajte me dobro, ljudi, tri su stvari. Mi iz ovoga živoga blata moramo da iskačemo sa jako održivim investicijama koje moraju da obezbijede više od 10% srednjoročnog, to sam se složio sa ministrom, da li mi možemo da obezbijedimo rast GDP-a u sledećih četiri, pet godina 10%. Onda će on da padne na 8 ili 9% i biće stalno 6 ili 7% i dostići ćemo, moja unučad će dostići njihove vrsnike u Sloveniji. Ja neću jer smo mnogo u zaostatku. Znači, mi moramo da imamo jedan investicioni ciklus. Paralelno mi moramo da izvršimo reforme u svim sektorima: od finansija, od energetike održive, od ekološke poljoprivrede, održivog saobraćaja, od zdravstva održivog, pameti i nauke. Srce me boli, mislim nije ni ispod /prkeid/ opet za nauku, a treba 3%. Za deset godina se vraća pamet, a đe smo mi? Samo da kažeš - kukala nam majka. Trebamo istovremeno da vršimo reforme. Za reforme ti trebaju pamet, pare i radna mjesta. Od 60 ili 70.000 zaposlenih u državnoj, lokalnoj upravi, treba nam 30 ili 40.000. Što ćemo sa 30 ili 40.000? Zaposlili smo ih mi ili oni prethodnici. To su naši prijatelji, drugovi, sugrađani, ne možemo ih nogom. Moramo im obezbijediti radna mjesta. Takođe je mnogo važno racionalno trošenje. Zašto nam treba novac, tamo ga treba trošiti. Ministre, ja sam predložio tri amandmana. Slušajte me, ministre, dao sam časnu riječ i šansi nema da ću je pogaziti, ne što sam tvrdoglav, nego zato što mi se potvrdilo to što sam 30, 40 godina pričao, što je to u saglasju sa evropskim standardima, zato što sva pamet u Crnoj Gori na jedan okrugli sto i na drugi okrugli sto će ste bili Vi, ministre, i će ste klimali non-stop glavom i će ste bili u saglasju i sve socijalne strukture. Ponovo smo ih pozvali prije tri dana i dogovorili se da napravimo kvalitetan - ono što ste Vi rekli, ministre. Evo ga ovđe, kad je nešto pametno, ja to izvučem iz novina. Vi ste rekli da nama treba nova ekonomska politika, da nam trebaju velike održive investicije, da nam treba nova logika. Ljudi, ne možemo ništa više da planiramo ukoliko, ja kažem snijevalo mi se - može da se napravio ono, da se napravi ono, da se uradi ovako, da se ne uradi onako. Ne, to mora da ima adekvatnu tehničku dokumentaciju. Što znači to, ljudi? Ako ti misliš ili država, institucija da je nešto pametno - moraš da daš projektni zadatak. Ja sam podizao fabrike. Projektni zadatak mora da napravi odgovor kroz studije održivosti. Ekologija, ekonomija, geodezija, arhitektura, statika, zgrade, tehnologija i sve ostalo - tzv. kostbenefit analiza - plus, minus i onda vidiš da li je to održivo ili nije održivo. Onda ideš dalje sa idejnim projektom i glavnim projektom. Mi to nemamo, nismo imali, zato nam je Evropska unija oduzela pare koje nam je dala. Oni kažu - moraš da imaš "gotove, kuvane" projekte. Zrele projekte. Ljudi, takvi projekti će pokazati, kao što sam i predložio u energetici, u putnoj infrastrukturi, reindustrijalizaciji, poljoprivredi, turizmu, ko će biti investitor? Da li će biti država, ili će biti partner privatni ili će biti samo privatno? Ljudi, ako misli neko da nema para u svijetu za zrele projekte - taj pojma nema. Nama za pojedine projekte ne treba cent, treba nam samo eventualno za dokumentaciju. Cent nam ne treba. Što to znači u energetici? Ukoliko je to zelena energija, održiva energija, kroz infrastrukturu, ukoliko je to kvalitetno, povezujemo svijet. Stalno pričam što su uradili Hrvati sa Pelješkim mostom. 85% je dala Evropska unija, a mi gradimo ovaj krak u ovom dijelu. Jedan kaže - cementaru ćemo napraviti. Moj brat je jedan od najvećih stručnjaka u svijetu oko cementare. Jedan od rukovodilaca ....., koji ima preko 160 cementara u svijetu u 80 država. Da li taj čovjek zna što znači ekološka proizvodnja cementa? I ja sam za cementaru, ali treba da to pokaže pamet i ekologija. Sad kažem, ponovo je problem - za energetiku imamo saglasje, za putnu infrastrukturu imamo saglasje, za nove turističke destinacije imamo saglasje. Sad tvrdim da niko kompetentniji u Crnoj Gori nije od mene za metalurgiju, jer me još pamet služi i reference su mi takve.

Željezara Nikšić, ministre, ima budućnost, ali treba studija kako i što. Tačno, treba jedan dio oko energetike, samodovoljnost, to i radi i Kombinat aluminijuma i mnoge druge. Ali treba da investiramo, ministre, 60 miliona. Ko priča da ne treba da se investira, taj pojma nema. I u peć, i u konti, i u još jednu presu, treba nam i kadar. Ako sad poručimo presu, treba dvije godine da dođe (nije to Voli).

Ministre, istovremeno agrar moramo, ali kroz IPARD. Koliko smo koristili fondove Evropske unije? 30, 40%. Zašto? Zato što ne umijemo da naučimo, ljudi. Slovenci koliko su koristili, ministre? 90%. Hrvati 60%. Sad ide IPARD III od 2024. godine. IPARD II je još sljedeće godine.

Treća stvar, predsjednice, mi moramo da stvorimo finansijske i naučne institucije. Ja sam to predložio. Ministre, za sve što sam ja predložio amandmane, cent novac ne treba. Možda milion, dva za onaj institut. Znači, moji amandmani će stvoriti 10% GDP-a. Ne treba nam nikakvo zaduženje, samo nam treba pamet. Ako nemamo pamet, nemamo ništa. Tako da, gospodo, molim vas da malo krenemo drugačije ne da listamo rashodnu, malo je i ovamo što samo dali. Rekao sam vam poređenje, ali prvo prihodnu stranu da vidimo. Lako ćemo podijeliti pare ako prihodnu stranu budemo /prekid/.

Ministre, još jedna stvar. Ko dođe, padne mu na pamet za povećanje enormno - prvo kofu ladne vode u vrh glave. Da se svi osvijestimo, da vidimo prvo da zaradimo, da svako od nas bude po statusu rangiran, a imaćemo para koliko budemo raspolagali potrošnjom. Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.12.22 17:56:24)

Zahvaljujem poslaniku Raduloviću.

Sada riječ ima poslanik Miloš Konatar, a da se pripremi poslanik Andrija Popović.

Izvolite, poslaniče Konatar.

MILOŠ KONATAR (22.12.22 17:56:44)

Hvala, poštovana predsjednice.

Uvažene kolege poslanici, poštovani ministre Damjanoviću,

Građani Crne Gore, nadam se da ste uživali u ovoj inspirativnoj diskusiji profesora Radulovića. Svakako, dosta za naučiti stvari i uvijek se lako sa njim saglasiti oko onoga što je dobro za Crnu Goru i za razvoj Crne Gore.

Kad bih morao, poštovani građani, da u jednoj rečenici opišem budžet za 2023. godinu, rekao bih da ako usvojimo ovaj budžet, najvažnija stvar je što će od 01. februara više od 50.000 građana Crne Gore zaposlenih u javnom sektoru imati uvećanje svojih zarada od najmanje 20%. Na to bih dodao - da će zbog toga uvećanja, biti tri puta uvećanje penzija kroz usklađivanje tokom 2023. godine. Dakle, ako me pitate što je najvažnije - najvažniji je životni standard građana Crne Gore. Usvajanjem ovoga Predloga budžeta za 2023. godinu, najmanje 50.000 građana zaposlenih u javnom upravi će imati povećanje od minimum 20%. Naravno, to povećanje zarada i sve ono što je predviđeno budžetom nije moglo da padne sa neba. Morali smo da imamo određene rezultate i tokom ove 2022. godine da bismo mogli da planiramo rast zarada u javnom sektoru, rast penzija, ali i rast budžeta za socijalna davanja, koja smo uvećali kroz donošenje zakona (i što je bila karakteristika ovoga saziva Parlamenta). Dobro je da konačno u fokusu budu građani, primanja građana kroz zarade i socijalnu pomoć. A ono što je karakteristika i ovoga budžeta i ono što će građani svjedočiti ovih dana - to je i posebna pažnja ka penzionerima u Crnoj Gori kroz isplatu tzv. trinaeste penzije koja će biti ovih dana, kao i kroz, kao što sam kazao, uvećanja tokom 2023. godine. Da se vratimo na ono šta je urađeno tokom 2022. da bismo mogli da tokom 2023. godine planiramo sva ova povećanja.

Poštovani građani, prvi put u istoriji bruto-društveni proizvod Crne Gore, BDP, kako čitate često u medijima, će biti veći od pet milijardi eura. Procjene su da će on biti bliži čak šest milijardi nego pet, na nekih 5,6 ili 5,7 milijardi eura. Procjena je da će u 2023. godini crnogorska ekonomija rasti najmanje 4%. Dakle, ipak je nešto moralo značajno biti urađeno u ovoj 2022. godini; ipak su neki parametri morali biti dovedeni u red kroz aktivnosti Ministarstva finansija da bismo mogli da planiramo ovakav budžet. Rekao sam da je danas u Crnoj Gori patriotizam otvaranje novih radnih mjesta. Patriotizam je otvaranje novih radnih mjesta da bi ljudi mogli da rade, da ostaju i da žive od svog rada u Crnoj Gori.

U posljednjih godinu dana, poštovani građani, 25.000 je više zaposlenih u odnosu na period novembar-decembar 2021. godine, a samo od formiranja 43. Vlade otvoreno je 10.000 novih radnih mjesta. U ovome trenutku, poštovani građani, po podacima, otkad MONSTAT po svojoj metodologiji mjeri stopu nezaposlenosti, stopa nezaposlenosti u Crnoj Gori iznosi 13%. Posebno je važan podatak ako znate i znamo da, u zavisnosti od različitih teoretičara statistike i ekonomije, prirodna stopa nezaposlenosti iznosi od 4 do 6%, što se smatra, kao što sam rekao, prirodnom stopom nezaposlenosti i pri toj stopi nezaposlenosti se smatra da je ostvarena puna zaposlenost u jednoj državi.

Mi smo tokom ove godine, 2022. godine, poštovani građani, imali samo do oktobra mjeseca 932 miliona eura direktnih stranih investicija. U odnosu na prethodnu godinu, to je za 37% više, a neto priliv stranih investicija je veći za 66,5%. Zašto je ovo važno? Poslije ovoga, a ovo je najveći do sada, najveći je bio 2009. godine. Tada je tadašnja vlada prodala dio Elektropirivrede Crne Gore i zbog toga je bio najveći direktni priliv stranih investicija. Ova Vlada nije prodala ništa od državne imovine, čak se razlikuje od prethodnih vlada u tome što vidimo da Vlada kupuje udio u strateški važnim preduzećima. Napomenuću i svedoci ste da Vlada kupuje akcije Luke Bar i pokušava da ono što je u prethodnom periodu prodao i otuđio državnu imovinu se vrati i objedini značajan resurs za Crnu Goru kao što je Luka Bar. Ovo vam sve govorim zbog toga što znate da su posljednje dvije godine, dvije i po godine obilježile razne hipoteze, predviđanja o tome kako će crnogorsko društvo ili crnogorska ekonomija stagnirati, kako će prestati da strani partneri ulažu u Crnu Goru, kako će turizam propasti. Pa, evo i oko turizma, od januara do septembra prihodi od turizma iznose 916,2 miliona eura. Ovo je 30% rasta turističkih prihoda u odnosu na 2021. godinu i to bez četiri glavna dosad tržišta, kao destinacije za crnogorski turizam. Dakle, ne samo da stagniramo i da idemo nazad, naprotiv, ostvareni su značajni rezultati.

Ono što je važno i što su kolege ovdje pominjale, vraća se vlasnička struktura, kapital u preduzećima u sektorima transporta i energetike. Crna Gora je jedna od rijetkih zemalja Evrope koja nije povećavala cijenu struje. To je rečeno u ovoj sali nekoliko puta do sada i to je pokazatelj brige za građane Crne Gore. Zbog toga sam rekao da je najvažnija stvar ovoga budžeta to što ćemo mi sljedeće godine omogućiti da zaposleni u javnom sektoru, 50.000 njih, imaju povećanje plate do najmanje 20%, jer naš zadatak kao javnih funkcionera, kao poslanika Skupštine Crne Gore je da se borimo za građane Crne Gore.

Ono što nas posebno čeka i u čemu sam saglasan sa mojim prethodnikom, uvažanim kolegom Radulovićem - Crna Gora mora da pokrene novi investicioni ciklus, a on je to prvi nazivao Maršalovim planom. Energetika i infrastruktura su dva glavna polja, dva glavna sektora gdje moramo ulagati - nastavak izgradnje autoputa i velike kapitalne državne investicije u energetiku. Energetika je posebno važna, jer ne postoji ništa danas u svijetu gdje se novac brže vraća od ulaganja u energetiku. Naravno, u 2023. godini da bi sve ovo bilo, o čemu smo mi pričali i što predlaže ministar finansija i što bi mi željeli naravno kroz amandmane, a moje kolege su govorile i o amandmanima koje će naš klub podnijeti - nama je neophodna politička i društvena stabilnost u 2023. godini. Bez toga sve ovo o čemu mi pričamo će biti dosta teže ostvariti.

Pred nama je, da kažem, dosta izazova. Crnogorska ekonomija se u ovoj turbulentnoj 2022. godini pokazala dosta rezistentnom i dosta otpornijom nego što smo i sami očekivali, jer nas je u ovoj 2022. godini imala dosta iznenađenja i na globalnom polju sačekalo i poremetilo neke odnose. Očekivali smo da će to djelovati i na turizam u 2022. godini, ali ipak smo pokazali da možemo i da Crna Gora može. Naravno, tu smo da kroz Skupštinu Crne Gore uradimo sve što je moguće da ovaj Predlog budžeta učinimo, zajedno sa Ministarstvom finansija, u finalnom tekstu, boljim. Ali, suština je, poštovani građani, da se u novoj 2023. godini, ako ovaj budžet bude usvojen, a vjerujem da hoće, možete radovati i povećanju plata i povećanju penzija, socijalnih davanja kojih je bilo dosta - na što sam ponosan tokom ovog saziva Skupštine Crne Gore. Na kraju krajeva, zbog toga smo i ovdje. Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.12.22 18:08:27)

Zahvaljujem poslaniku Konataru.

Sada riječ dajem poslaniku Andriji Popoviću, a da se pripreme poslanici Jovan Jole Vučurović i Danilo Šaranović.

Poslaniče Popoviću, izvolie.

ANDRIJA POPOVIĆ (22.12.22 18:08:43)

Zahvaljujem.

Poštovana Skupštino, uvažene građanke i građani Crne Gore, crnogorske dijaspore, poštovani smijenjeni ministre gospodine Damjanoviću,

Naravno, ja sam o tome i prije proceduralno govorio da ova Vlada ima sva moguća prava i nastupa u sto procentnom kapacitetu, a nama su prava poslanika suspendovana. Tu se obraćam i predsjednici Skupštine, to sam i ranije govorio. Mi nemamo više gotovo nikakva prava i Skupština nema nikakav kontrolni mehanizam da utiče na rad smijenjene Vlade, nema premijerskog sata, nema poslaničkih pitanja. Sve je to suspendovano prije četiri mjeseca.

Što se tiče ovoga, ja ću, kako je sve izokrenuto u Crnoj Gori, prvo govoriti o predlogu zaduživanja za 2023. godinu, Dakle, sve je izokrenuto, sve je naopako, pa bih ja i krenuo naopako u odnosu na dnevni red.

Odluka Vlade da se do kraja ove godine, u ovih 10 dana, zaduži do 350 miliona eura kod domaćih komercijalnih banaka nije dobro rješenje za Crnu Goru, jer su kamate koje se nude nepovoljne za državu. Drugo, nedostajuća sredstva za finansiranje budžeta za 2023. godinu iznose 705 miliona eura. Znači, ukupno jedna milijarda i 55 miliona za godinu se zadužujemo. Postojalo je dovoljno pozicija na rashodnoj strani ovogodišnjeg budžeta u okviru kojih se mogao uštedeti značajan dio predviđenih 350 miliona eura, prevashodno na poziciji javnih nabavki. Uvođenjem drugih metodologija, poput privatno-javnog partnerstva, se moglo uštedeti 30-40% nedostajućih sredstava. Kroz poslovanje IT sektora prošle godine, iz Crne Gore je izašlo 130 miliona eura, te je na principu javno-privatnog partnerstva znatan dio tog novca mogao ostati u našoj zemlji. Ušteda u budžetu se, takođe, mogla napraviti smanjenjem troškova za konsultantske usluge, službena putovanja, službena vozila, reprezentaciju, koji su povećani do neba - iznose oko 40% više u odnosu na 2022. godinu. Za sada su ozvaničeni sa nekoliko banaka aranžmani, a Vlada je planirala i da emisijom šestomjesečnih državnih zapisa od banaka prikupi oko 70 miliona. Bankama treba čestitati na profesionalnosti. Njima je cilj da naprave profit i oni su ovim poslom napravili maksimalan profit. Kolika će onda biti kamata građaninu ili nekom privrednom subjektu? Smatram da je Vlada imala alternativu, jer u inostranstvu postoji dovoljno novca, privatnog kapitala koji je moguće privući. Ako će nas, po saznanjima Liberalne partije, od nedostajućih 350 miliona eura za ovu godinu, banke kreditirati sa nekih stotinjak miliona, kako naći onih ostalih 250 miliona? Vidljiva je i slabost funkcionisanja monetarnih institucija u Crnoj Gori i Ministarstva finansija, sa jedne strane, odnosno nekomunikacija između njih. S druge strane, pregovori su pokazali apsolutno monopolski položaj banaka u odnosu na sve.

Osvrnuću se malo na budžet. Prvo, nedopustivo je da Vlada u tehničkom mandatu, smijenjena prije više od četiri mjeseca, predlaže budžet za 2023. godinu, najvažniji sistemski zakon države. Smijenjena Vlada je usvojila rekordno visok budžet za 2023. godinu u iznosu od 2,8 milijardi eura, kojim je planirano selektivno povećanje plata u javnom sektoru, penzija i drugih socijalnih davanja, što Liberalna partija pozdravlja. Ono što nikako ne pozdravljamo je to što su, na drugoj strani, izostali: rezovi, štednja, optimizacija, smanjenje diskrecione i nenamjenske potrošnje.

Suštinski, sa ovakvim budžetom mi kupujemo socijalni mir, ne stvaramo novu vrijednost već preraspoređujemo ono što već imamo. Zarade u javnom sektoru i državnoj upravi će biti 627 miliona eura, što je za 100 miliona više nego 2021. godine. Niko više ne govori o uštedama, a grčki scenario bankrota države nam je nikad bliži. Vlada, koja je izgubila povjerenje, daje budžet na izglasavanje Parlamentu, koji je već rekao da nema povjerenja u rad te smijenjene Vlade, a cijela priča oko budžeta izgleda kao utakmica sa projektom Evropa sad, koja je dovela do problema u snabdijevanju ljekova i medicinskog materijala i ugroženim zdravstvenim sistemom. Čini se kao da se svi takmiče ko će se više dopasti građanima, a već izvjesni skorašnji slom Crne Gore, crnogorskih javnih finansija, za pola godine, eventualno, nikoga ne zanima. O tome neka misle oni koji će tada biti na vlasti.

Ovaj Predlog budžeta je čista lutrija - može da bude, a ne mora da znači. Bolje da smo uradili jedan održivi budžet, pa ako prihodi budu zadovoljavajući, da idemo na rebalans i povećavamo izdatke. Na ovaj način, znajući da je vrlo moguća međunarodna izolacija Crne Gore zbog svih nepočinstava stare-nove parlamentarne većine u proteklih tridesetak mjeseci, bliži će nam biti budžet za 1992. godinu, kad su nam uvedene sankcije Evropske unije, nego za 2023. godinu.

Na kraju, stav Liberalne partije je da je Prijedlog budžeta populistički, izborni, nije održiv, nije razvojni, a, nažalost, nije ni socijalni. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.12.22 18:16:55)

Zahvaljujem poslaniku Popoviću.

S obzirom na to da u sali nisu ni poslanik Vučurović, niti poslanik Šaranović, sada riječ dajem uvaženoj poslanici Zdenki Popović.

Poslije poslanice Popović, da se pripremi poslanica Milosava Paunović, a nakon toga poslanica Božena Jelušić.

Izvolite.

ZDENKA POPOVIĆ (22.12.22 18:17:08)

Zahvaljujem.

Uvaženi ministre, uvažaje kolegice i kolege, poštovani građani,

Nema sloma javnih finansija, nema bankrota, ovaj budžet nije populistički i ovaj budžet je i te kako održiv. Vrijeme će pokazati da sam u pravu.

Znači, od smjene vlasti 30. avgusta 2020. godine, parlamentarna manjina uporno priča o tome da je i za 2021. godinu bio predviđen bankrot, pa za 2022. godinu bankrot, pa vidimo da funkcioniše normalno sve. Imamo redovnost isplata i zarada, i socijalnih davanja, i penzija, i povećali smo i te kako, jakom zakonodavnom aktivnošću svih poslanika ovog saziva, i socijalna davanja i penzije. Dakle, sve funkcioniše besprekorno i nadam se da će se tako nastaviti i u 2023. godini.

Poštovani ministre,

Javne finansije moraju biti zdrave, budžet mora biti uravnotežen i to je pravilo koje se mora poštovati. Član 19 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti definiše fiskalnu politiku, koja se planira zbog toga da tekući izdaci i transferi budu niži od tekućih prihoda i donacija. Tu ću se zaustaviti jer ne želim da kritikujem. Hoću da pošaljem optimističnu poruku građanima Crne Gore i hoću da vjerujem da će sve ono što su vaše projekcije za 2023. godinu biti i ostvarene.

Budžet za 2023. godinu, koji je planiran na iznos od dvije milijarde i 852 miliona eura, ima, prije svega, jaku socijalnu komponentu jer su transferi za socijalnu zaštitu planirani u iznosu od 785,18 miliona eura i veći su za 12,48% u odnosu na budžet za 2022. godinu. Planira se povećanje zarada zaposlenih u javnom sektoru, povećanje penzija i socijalnih davanja, što će svakako uticati na poboljšanje životnog standarda svih građana Crne Gore. Dobro je da su potrebe građana već dvije godine zaredom u fokusu Vlade. U krajnjem, država postoji zbog potreba građana, a ne građani zbog potreba države. Ali, ono što brine je što povećanje izdataka za socijalnu i dječiju zaštitu i bruto zarade ne prate mjere koje bi obezbijedile značajnije povećanje prihoda. Nama je potreban, uvaženi ministre, razvojni budžet, potrebna nam je realna ekonomija, nova radna mjesta, definitivno treba nam promjena ekonomskog modela. Čuli smo od uvaženog profesora Radulovića šta on sve predlaže, a najznačajnije i najvažnije što morate da odradite je reforma javne uprave. To je ključni politički preduslov našeg daljeg napretka u procesu evropskih integracija i ima neposrednu vezu sa svim razvojnim strategijama.

Zaista moram da se osvrnem malo i na to koliko su povećani ugovori o djelu. Čujem da u ministarstvima više nema stolica, da nemaju ljudi gdje da sjede koliko se zapošljava. Zna da vam je osnovni zadatak da optimizujete i racionalizujete javnu upravu i da se mora smanjivati broj zaposlenih u državnoj upravi. Upravo zbog godine ekonomske recesije u svijetu, koja nosi visok stepen neizvjesnosti u pogledu stabilizacije globalnih dešavanja, koji izazivaju ekonomsku i energetska krizu, visoku inflaciju, manji priliv direktnih investicija, donosi i povećanje referentne kamatne stope koja povećava troškove finansiranja - mi moramo tražiti način kako da povećamo sopstvene prihode širenjem poreske baze i donošenjem novih zakonskih rješenja. Imali smo priliku da čujemo - novog zakona o igrama na sreću, boljem zakonskom rješenju koje znači lakše vođenje poreskih postupaka kod oporezivanja neprijavljene imovine, nekim boljim zakonom o porijeklu imovine, izmjenom Zakona o porezu na nepokretnost, jer jedino tako, oslanjajući se na sopstvene snage, lakše ćemo stvoriti uslove za finansiranje svih izdataka planiranih ovim budžetom.

Jasno je da su prihodi konzervativno planirani, a na kraju to ste i sami rekli. Možda je ova projekcija prihoda pesimistična, možda je pesimistično i planiranje deficita od 2023. do 2025. godine u iznosu većem od 6%. Poslije dobre 2021. godine, kada je, po završnom računu, deficit iznosio 2,5%, ne prihvatam da možemo da pošaljemo lošu poruku potencijalnim investitorima od ..... naše ekonomije i o mogućim rizicima kod ulaganja u investicije. Ali, ono što je činjenica i što treba da brine, je to što je planiran rast neproaktivnih izdataka, rast broja zaposlenih, kako sam već rekla, u državnoj upravi i otplata duga u iznosu od 365,5 miliona eura, što, sa planiranim deficitom od 256 miliona eura, čini 11% bruto-društvenog proizvoda ili 621 milion eura. Dakle, nedostajuća sredstva za 2023. godinu su 700 miliona eura i pitanje je da ćemo se zadužiti i po kojoj cijeni. Shodno kretanju budžetskog deficita i otplate duga, ukupne potrebe zaduženja u periodu od 2023. do 2025. godine iznosiće dvije milijarde i 700 miliona eura. Jasno je da sada na naplatu dolaze sve greške i bahatost u vođenju ekonomske politike tridesetogodišnje vladavine DPS-a.

Vi ste, poštovani ministre, negdje planirani da deficit budžeta do kraja ove godine bude 438 miliona eura, je li tako? Međutim, na Odboru ste mi rekli da taj deficit neće biti toliki, da su ostvareni bolji prihodi, da će novac otići u depozite. Takođe ste rekli na Odboru da ako deficiti budu veći od 100 miliona eura, neće biti potrebe za zaduženjem ovolikim od 600 miliona eura. Ja se zaista nadam da će depoziti biti mnogo veći od 100 miliona eura. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.12.22 18:24:46)

Zahvaljujem poslanici Popović.

Sada riječ dajem poslanici Paunović, a da se pripreme poslanica Božena Jelušić i poslanica Tamara Vujović. Nakon toga, poslanici Maksim Vučinić i Aleksa Bečić.

Poslanice Paunović, izvolite.

MILOSAVA PAUNOVIĆ (22.12.22 18:25:04)

Zahvaljujem, predsjednice.

Poštovani građani, poštovani ministre, gospodine Paunoviću,

Pred nama je danas budžet Crne Gore za 2023. godinu i moja će diskusija vjerovatno biti malo drugačija od diskusija mojih kolega do sada. Ne znam iz kog razloga i zbog čega, ali nekako imam utisak da štedimo pojedine strukture, pojedine ljude. Možda po nekim direktivama, ne znam, ali ipak ću se osvrnuti na neke stvari, jer bez nekog kontinuiteta i bez povezivanja onih stvari koje su se dešavale u prethodnom periodu i sada - ne možemo doći do suštine. Dakle, neke stvari se moraju reći.

Za razliku od prošlog budžeta, koji se reklamirao, to sam i juče rekla, po medijima i bio dobro upakovan medijski program, i u suštini da su se poštovale preporuke MMF-a, ne bi to bilo tako loše, to smo govorili prilikom usvajanja budžeta za 2022. godinu, bez obzira na to što su neke stvari koje su najkorisnije bile za naše građane odradili poslanici a ne tadašnja Vlada. Elem, u izradi ovog budžeta smo ipak učestvovali mnogo direktnije, mnogo konkretnije, imali smo priliku da zajedno sa vama kreiramo određene stvari i da utičemo na budžet. Ono čime smo nezadovoljni, naravno, uvijek može bolje, ima i toga, ćemo amandmansi da pokušamo da ispravimo, da pokušamo da zadovoljimo sve potrebe naših građana kojih je mnogo s obzirom na to šta se dešavalo prethodnih 30 godina, za vrijeme vlasti DPS-a da. Jednostavno neke stvari nikada nisu dolazile na red, naročito, i što je meni najbliže, sjeverna regija Crne Gore.

Prilikom izrade prošlog budžeta, govorilo se, i jeste tako, da su se peglale neke greške DPS-a i njihovih budžeta prethodnih vlada, a sada vidimo opet peglanje grešaka ali prethodne vlade i onog budžeta za koji smo svi mi ovdje glasali, za što smo odgovorni. A ono što smo podržali, za što svi snosimo odgovornost, usvajanjem onog prošlog budžeta, jeste da smo imali nebrigu o penzionerima, nekoliko puta smo poslije mijenjali te zakone, nekoliko puta su se poslije usklađivale penzije. Sada je 35 miliona eura više izdvajanja za penzionere, što me posebno raduje za ovu, po meni, nekako najbesspomoćniju i najranjiviju kategoriju u Crnoj Gori (pored naravno djece). Takođe su bile zaboravljene srazmjerne penzije iako smo to pitanje nekoliko puta problematizovali. Nije mali broj ljudi koji imaju ovakve penzije, a rekli ste, i vodila sam računa o tome, i na Odboru i u medijima, gospodine Damjanoviću, da ćete te probleme u toku naredne godine pokušati da ispravite.

Dalje, odgovorni smo svi ovdje za dodatno urušavanje zdravstva koje se najviše urušilo izuzimanjem plaćanja doprinosa za zdravstveno osiguranje - zbog čega je najviše trpio Fond zdravstva, kao i zdravstvo u kompletu.

Potpuno su zaboravljena nezaposlena lica. Socijalistička narodna partija je prošli put, prilikom usvajanja prošlog budžeta, pokušala da ispravi ovu nepravdu, jer sve kategorije su dobile nešto a nezaposlena lica, oni koji imaju nula eura na računima, ne primaju nikakva primanja ni po jednom osnovu, su i dalje ostali bez ikakvih primanja. Taj amandman, za koji sam i te kako svjesna da mnogo košta, nazvan je paklom, mi ćemo taj pakao, iz razloga doslednosti, ponovo da predamo. Prošli put nijesmo naišli na razumijevanje, ja shvatam da su to ogromna sredstva koja se moraju izdvojiti, ali se nadam da ćemo bar neki vid pomoći ovim licima uspjeti da realizujemo tokom ove godine. Nadam se da će ova Vlada imati malo više razumijevanja za njih.

Prosvjeta je bila zaboravljena, a sada se povećavaju te plate u dogovoru sa Sindikatom prosvjete. Zaboravljen nemedicinski kadar, kao i javni sektor. Rečeno je da ima novca na računima, odnosno u budžetu Crne Gore, pa i pored toga skoro milijardu se zadužismo i podijelismo taj novac. Mene bi interesovalo, kao pravnicu, ne razumijem se u te stvari, će odoše te pare, kome i na koji način i kako su one utrošene od tog zaduženja koje je skoro milijardu eura bilo prvobitno prije usvajanja budžeta, prilikom promjene vlasti. Poslije toga je pokušano još jedno zaduženje, koliko se sjećam, 700 ili 500 miliona. To su tada spriječili poslanici. Nije došlo do toga i mene interesuje šta se desilo sa tim novcem.

Epilog svega da smo, uz inflaciju koja je nastala zbog globalnih kretanja ne samo u Crnoj Gori nego svuda, povećali i ovim potezima inflaciju, izazvali finansijsku nestabilnost Crne Gore. Nijesmo poslušali preporuke Međunarodno-monetarnog fonda da se ide po fazama, da se to rješava. Niko od nas nije bio protiv povećanja plata, ali smo trebali te preporuke da poslušamo. Smatram da oštećenje fiskalno i dovođenje u ovakav rizik ne bi bilo dovoljno da smo išli po fazama i da smo poslušali te preporuke. Vi ste, ministre Damjanoviću, izjavili takođe da ćete u narednom periodu slušati preporuke MMF-a i nećete dovođiti Crnu Goru u ovakvu situaciju finansijske nestabilnosti, nelikvidnosti, kao i destinaciju gdje strani investitori izbjegavaju svoje investicije, kao da ni jedna banka strana neće više da nam daje novac. I kako tada, kako su peglane greške Demokratske partije socijalista, što priznajem, što smo svi mi ovdje govorili što jeste tako, opet imamo jednu situaciju da ovim budžetom peglamo greške onoga prošlog budžeta i da

na neki način potiremo odgovornost svih nas ovdje. I pored toga što je ovaj budžet ovakav kakav je, jednostavno drugačiji nije mogao biti u ovim okolnostima.

S obzirom na ovo sve što sam i rije rekla, ipak ste pokušali voditi računa nekako računa o svim građanima. Obezbijeđena su socijalna davanja, kazala sam već, uz učešće aktivno poslanika iz svih klubova u prošlom budžetu, ali je nešto od tih socijalnih davanja bilo obećano bez ikakve zakonske podloge. Trebalo je prvo stvoriti zakonske uslove da bi pojedina davanja mogla da se realizuju. To ste vi sada uradili i to je za poštovanje. Povećana su davanja prosvjeti, povećana su davanja zdravstvu odnosno nemedicinskom osoblju koje je prošli put bilo takođe izostavljeno iz budžeta, kao i javnoj upravi. Rekla sam već da su penzije, koje godinama, za vrijeme vladavine Demokratske partije socijalista, nijesu mrdale s mjesta, sada povećane i biće usklađivane u toku naredne godine još tri puta. I pored toga, kapitalni budžet iznosi 202,27 miliona evra za brojne projekte koji su već započeti ili koji treba da se tek realizuju. To je ono što mi najviše ovdje komentarišemo i što nas poslanike i te kako zanima, a našim amandmanima vrlo često pretvorimo svaki budžet u jednu finu trgovinu. Jednostavno, tako se mora, svako ovdje dolazi iz određenog kraja Crne Gore, a potrebe su velike.

Ono što mene naročito zanima i što je za svaku pohvalu jeste više ulaganja u zdravstvo. Vidjeli smo da je ove godine u Opštoj bolnici Bar obezbijeđena magnetna rezonanca 758.809, neću čitati sve; Dom zdravlja Cetinje - rekonstrukcija doma; Opšta bolnica Kotor i Opšta bolnica Berane - nabavka digitalnog mamografa; nabavka angio sale za Berane; Specijalna bolnica Risan - automobil i RTG skener; Opšta bolnica Bijelo Polje - digitalni RTG i sanitetsko vozilo; Klinički centar - endoskopski stub sa monitorom, Komora za citostatike; Klinički centar - skrining za novorođenčad i tako dalje, uz izgradnju Klinike za mentalno zdravlje, Klinike za infektivne bolesti i mnoge druge projekte koje su započeti u ovom periodu. Smatram da je to vrlo respektabilno, jer naročito poslije korone, poslije svega što nam se desilo u protekle dvije godine, nekako smo svi shvatili da nam je ipak zdravlje najbitnije i da tu mjesta politici nema i da se tome mora posvetiti i te kako velika pažnja. Znamo što se desilo sa zdravstvenim sistemom, urušavao se 40 godina unazad. Nastavilo se to urušavanje ovim planom prošle godine. Nijedna nova bolnica za to vrijeme nije izgrađena. Kadrovski smo veoma oslabljeni, male zarade ljekarima su uslovile da ostajemo bez medicinskog kadra, da ljekari traže bolje mjesto pod suncem i odlaze iz Crne Gore ili prelaze u privatni sektor. Nadam se da su konačno finansijski stabilni kako bi dobili jedno stabilno zdravstvo sa kadrom u koji i dalje moramo da nastavimo da ulažemo ukoliko mislimo da imamo kvalitetnu zdravstvenu zaštitu za naše stanovnike. I desilo se, urušavanjem prvo sistematski Montefarma, to je neka druga priča za koju sada nemam vremena, ali jednostavno ta firma državna je dovedena u tako zavisen položaj da niko nije više htio ni andol da proda Montefarmu. To je, uz one doprinose, o kojima sam govorila koji su odbijeni za zdravstvo, izazvalo prošle godine veliku nestašicu lijekova.

Fond zdravstva, o tome smo mnogo puta govorili, je u početku, u samom startu "oštećen" za 65.000.000 duga sa kojim su ušli u prošlu godinu. Kada sam postavila to pitanje na Odboru, rečeno mi je bilo da će se iz nekih drugih sredstava nadomjestiti. To se nije desilo i vidjeli smo kakvu smo situaciju imali prošle godine. Sada je jako pohvalno što je Fond zdravstva konačno oslobođen dugova. Podvlačim - dugova, ne obaveza koji dospijevaju u međuvremenu, koje i dalje naravno teku i koje će ostati. Ali, makar neće imati dugova, pa se makar možemo nadati da neće više biti nestašice lijekova, niti medicinskog materijala koji su potrebni za obavljanje svakodnevnih djelatnosti, za liječenje i kvalitetnu zdravstvenu zaštitu svakog našeg građanina.

Sve je ovo veoma pohvalno, a naročito me raduje to što će Berane dobiti angio salu i novi digitalni mamograf. Ta bolnica je bila dosta zaostala sa materijalom i sa svim onim sredstvima koja su potrebna za liječenje. Nadam se da će Berane postati novi regionalni centar Crne Gore, zdravstveni centar sjevera, po zaslugama, naravno ministra zdravlja Dragoslava Šćekića, koji dolazi upravo iz tog grada.

Kao što sam rekla, svaki budžet može i bolje, naročito, opet podvlačim, što se tiče razvoja gradova sjevera, koji je dosta neravnomjera u odnosu na centralni dio i Podgoricu. Obećan je bio Fond za razvoj sjevera. Od toga nije bilo ništa, nekoliko puta sam postavljala to pitanje, a naravno to se nije desilo.

Što se tiče budžeta za grad iz kojeg dolazim, ne mogu biti zadovoljna u odnosu na to kakav je on u odnosu na druge gradove. I Plav, i Bijelo Polje, i Rožaje, i Mojkovac, svi osim Gusinja, su nekako dobili više. Ako izuzmemo zdravstvenu zaštitu i ono o čemu sam govorila - nekih 1.300.000 ulaganja u zdravstvo i u to da će to biti novi regionalni centar sa angio salon sa propratnim stvarima koje su potrebne za to, kao i kadrovsko rješenje tog problema - ipak smatram da je moglo mnogo bolje. Međutim, mi ćemo kao poslanici svakako iskoristiti priliku. Ostaje da predložimo poneki amandman i naravno poboljšamo život ljudi ne samo u Beranama, nego u svakom gradu gdje smatramo da postoji potreba za tim i gdje nedostaju određena sredstva.

Sve u sve u svemu, kao što sam već rekla, bolji budžet u ovim okolnostima nije mogao biti. U ovim okolnostima i globalne krize i neke neizvjesnosti koja nas prati - srećom je bila dobro prošla sezona, bolja nego očekivano, pa su se donekle nadomjestile /prekid/ koje su nedostajale - smatram da je ovaj budžet i

te kako ispravio brojne greške i brojne nedostatke, koje smo u proteklom periodu svi mi nekako ovdje pustili da prođu mimo nas, praveći se da se to ne dešava, a situacija nikako nije bila dobra.

Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALJUĆA BRANKA BOŠNJAK (22.12.22 18:38:24)

Zahvaljujem kolegici Paunović.

Sada dajem riječ kolegici Boženi Jelušić, a da se pripremi kolegica Tamara Vujović.

Sad nam je aktivan ženski dio Parlamenta.

Izvolite.

BOŽENA JELUŠIĆ (22.12.22 18:39:02)

Ja mislim da je ovaj budžet zaista rađen u mjeri mogućnosti koje su ga na neki način određivale i da je onakav kakav prosto i ekonomska kretanja, i unutrašnje političke situacije, i globalna kretanja na neki način nalažu. On je pokušao da bude zaista u prvom redu socijalni i da gasi određene socijalne požare, a poslije tri decenije sve kategorije građana su se žestoko probudile i zahtijevaju da se prepoznaju njihove potrebe, te da se one i kroz uvećana primanja konačno pokažu.

Međutim, nažalost, i ovaj budžet je pokazao nešto od prakse koju mi znamo kao zakon Sule Radovoga - onome koji ima, da mu se taman toliko; a onome koji nema, ne da mu se. Je li tako? Gdje to vidim? Vidim, prije svega, u onom dijelu budžeta koji se tiče troškova koji su morali biti, po mom mišljenju, manji, a tiče se i reprezentacije, i zapošljavanja, koje mi se čini prekomjernom, i, na primjer, kako su budžetske jedinice izložile potrebe da imaju vozni park i uštede - koje ne vidimo da su se u tom dijelu pokazale. Ako bude dolazilo u ovom amandmanskom dijelu do nekih finih podešavanja u okviru ovog ponuđenog budžeta, ta fina podešavanja treba upravo da idu iz tog dijela.

Ovdje bih sada rekla da su i Vlada, a djelimično i Parlament odgovorni zbog toga što su ta davanja ostala enormno nekako visoka i što nijesmo mijenjali zakone i zakonske regulative koji bi ograničili troškove. To prije svega mislim na: nadoknade, na zarade u javnom sektoru, na nevjerovatno i pretjerano plaćene odbore, bordove direktora, savjete i slično. Trošenja koja dolaze iz javnih preduzeća, koja su takođe državna sredstva mi ne vidimo i na kraju sve to ide po džepu građana Crne Gore. Tako da evo, tu je Sula Radov, ovi koji imaju i koji imaju dobre zarade imaju još i više, još i veće. A mi, zahvaljujući tome što još uvijek nemamo socijalni karton, ne možemo u dovoljnoj mjeri da obratimo pažnju na kategorije stanovništva, o kojima su više-manje mnogi poslanici govorili - to su materijalno obezbjeđenje porodica, to su nezaposleni građani, to su mladi parovi posebno bez stanova, to su podstanari, koje svako na neki način zaboravlja, a ogromna je populacija. Naravno, smatram da je ulaganje u poljoprivredu trebalo da bude barem u onom dijelu intenzivno koliko je inflacija. Zašto. Da bi se destimulisao uvoz i da bi se Crna Gora na neki način privela tome da proizvede hranu, koju ona nesumnjivo može da proizvede.

Isto tako, i pored povećanja ulaganja u školstvo, to ulaganje je, kao što ćemo i znati, 90 i nešto procenata će tu ići samo na zarade. Crna Gora ima nevjerovatan disbalans, prenapučene škole u centru i na jugu, gdje đaci apsolutno nijesu u stanju da imaju bilo kakve normalne uslove rada i prazne škole na sjeveru. Isto tako, disbalans u kadru i u svemu što ga prati. Bilo kakav razvoj, bez drugačijeg sistematskog i sistematičnog ulaganja u školstvo, zaista ne može. Vi ste prosto, na kraju, svojim budžetom pokazali šta su radile vlade prije vas i zbog čega se u stvari ovaj princip Sule Radova nastavlja, ili ovo što je poslanica Paunović govorila da se stalno peglaju problemi prethodnih vlada i prethodnih budžeta.

Na kraju, načelno željela bih da kažem nešto o jednoj temi koja neće na neki način biti zanimljiva, ali je važna ne zbog Vas, ministre, nego zbog svih onih budžetskih jedinica koje su Vam dostavljale svoje potrebe. Te budžetske jedinice su bile u obavezi da poštuju Zakon o rodnoj ravnopravnosti i da svoje troškove planiraju takve da u okviru programskog budžeta kakav mi imamo, čiji je integralni segment rodno budžetiranje, vode računa o politikama koje će stimulisati žene da više zarađuju i više se zapošljavaju, jer jedino na taj način se povećava opšti standard svih građana. Na taj način se aktivira polovina crnogorskog stanovništva, jer to ne znači nikakva ekstra ulaganja ni u kakve ženske politike. To znači samo pravičnija raspodjela u pristupu sredstvima, koja će stimulisati da se ta polovina stanovništva više aktivira. Jedno istraživanje Toma Piketija kaže da u krajnjem skoru rodna nejednakost kad se uzme sve koliko su žene manje plaćene i koliko su destimulativne politike u tom dijelu, koliko su njima zbog toga manje penzije, koliki je njihov neplaćeni rad - rodna nejednakost između muškarca i žene na svjetskom nivou je preko 60%. Zbog toga sve zemlje moraju da vode računa o rodnom budžetiranju i rodno odgovornom budžetiranju, tako da je, po mom mišljenju, ovdje vidljivo, iz analize koju je naš Odbor napravio, da mnoge budžetske jedinice ništa o tome ne znaju. Čak i onda kad su rodno donijeli neke politike, ne umiju da

prepoznaju da su ih uradili. Zapanjujuća su sredstva da svega 24 od ukupno 87 jedinica su predvidjeli aktivnosti koje su usmjerene na rodno odgovorno budžetiranje. Pazite, nijesu ih kod sebe prepoznali ni ministar rada i socijalnog staranja, ni Ministarstvo zdravlja, ni Ministarstvo za sport i mlade, ni unutrašnji poslovi, ni nauka i tehnološki razvoji, ni evropske integracije, ni kapitalne investicije, a pažljiva analiza je pokazala da imaju neke od tih politika. Znači, rade nešto što ne znaju što rade. Javni namještenici i službenici, ljudi u izvršnoj vlasti, moraju znati šta im je dužnost i o čemu se radi u programskom budžetu i rodno odgovornom budžetiranju da bi ova zemlja živjela bolje i ljepše.

Takođe, postoje za 2023. godinu čak devet budžetskih jedinica, koje nemaju uopšte nikakve rodno osjetljive aktivnosti. Naravno, čak su kao rodno negativne četiri jedinice sebe prepoznale: Uprava za iseljenike, Zaštitnik imovinsko-pravnih interesa, Ministarstvo ekonomskog razvoja, potprogram Jačanje turističkog tržišta, zamislite da tu nema rodno odgovornih politika i Ministarstvo evropskih poslova, upravljanja administracije i Ministarstvo evropskih integracija. Da stvar bude još gora, samo dva ministarstva, Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava i Uprava za inspekcijske poslove, držala su se zakona, obaveze da poštuje Zakon o rodnoj ravnopravnosti, a sve ostale se toga nijesu držale. Kad je u pitanju kapitalni budžet, sve aktivnosti su određene kao neutralne, a od kapitalnog budžeta zapravo i zavisi rodna jednakost. Ja znam da ovo nije, ovo o čemu ja sada govorim, kao ono što je poslanica Paunović pomenula, svi dolazimo iz određene sredine, pa pokušavamo da udovoljimo toj sredini iz koje dolazimo, pa govorimo u njenu korist i skupljamo političke poene. Ova moja priča je priča za Crnu Goru. Crna Gora ne može biti prosperitetna, ukoliko ne upotrijebi sav svoj ljudski kapital. Polovina tog i malo više ljudskog kapitala je ženski ljudski kapital. On mora da bude rodno podržan drugačijim rasporedom sredstava i zbog toga ja apelujem na sve programske, budžetske jedinice, da razmišljaju šta rade, da barem znaju šta su uradile i da u svojim aktivnostima prepoznaju, pronađu i imaju indikatore i na kraju kroz DRI, kroz analizu završnog računa, pokažu da su zaista nešto i kvalitativno promijenili. A ono što ste Vi nastojali, ministre, ja vidim kao veliki trud i molim Vas još jednom da ukoliko dođe do finog podešavanja u ovim amandmanima, sve što budete podešavali ide onamo iz onih troškova, a da obaveza izvršne i zakonodavne vlasti bude da donese što prije zakone koji će značiti uštedu u javnim sredstvima, manje trošenja, manje privilegija, manje davanja onima koji imaju najviše.

Hvala.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (22.12.22 18:48:31)

Zahvaljujem se kolegici Jelušić.

Prije nego što dam riječ kolegici Tamari Vujović, moram samo da apelujem na ministra. Vidim da je kod Zakona o privremenom izdržavanju djece problem u primjeni - ne zato što smo mi donijeli loš zakon, nego zato što je Ministarstvo rada i socijalnog staranja uvelo dokaze, koje su oni htjeli, iako su učestvovali zajedno sa nama u pisanju Zakona. Negdje mi je i ovo rodno balansirano budžetiranje i prosto je nevjerovatno da traže nešto što zakonom nije. Moraćemo tu da odradimo nekakav nadzor, jer to ne može tako da se dešava. Očigledno se nekome ne radi.

Dajem sada riječ kolegici Tamari Vujović, a da se pripremi kolega Maksim Vučinić.

Izvolite, kolegice Vujović.

TAMARA VUJOVIĆ (22.12.22 18:49:31)

Zahvaljujem, potpredsjednice.

Uvaženi ministre,

Evo pokušaću da budem brza i efikasna iako je na dnevnom redu veoma ambiciozan budžet od dvije milijarde i osamsto miliona eura, velike rashodne strane, bez velikih ušteda, a prihodnom stranom čini mi se da smo se malo manje bavili. Ja ću odmah preći na stvar i govoriti o budžetu zdravstva, a to je Fond za zdravstveno osiguranje u iznosu od 386 miliona planiranih; Ministarstvo zdravlja kao jedinica 4,7, kapitalne investicije u zdravstvu 11 miliona, kreditna sredstva za objekte u zdravstvu 55 miliona - što je ovako gledajući za svaku pohvalu. Ovoga puta možemo reći da je 14% ukupnog budžeta opredijeljeno za zdravstvo, što je zaista inpozantna cifra.

Međutim, moramo da se vratimo godinu dana unazad i da kažemo da je tada bilo planirano 330 miliona, a da smo loše planirali pa ušli sa dugom koji je bio oko šesdesetak miliona eura, pa smo rebalansom budžeta peglali taj nedostatak Fonda od 53 miliona eura i na kraju ove godine konstatujemo da Fond nema dugove, ali ima obaveze. Znači, bolovanja, dospijevanja plaćanja od 30 do 50 dana itd, a imamo izjavu direktora Fonda na Odboru za zdravstvo, koji kaže da su oni tražili preko 400 miliona, uvažavajući sve potrebe zdravstvenog sistema, i da u to kada su oni predlagali nije ušlo povećanje onoga

što se planira da se primi Bolnica Meljine u sistem javnog zdravstva, a takođe nije planirano (jer je došlo zadnjih nedjelja) povećanje plata za nemedicinske radnike u zdravstvenom sektoru. I opet smo došli od onoga što nije planirano od oko otprilike trideset miliona eura. Takođe, znamo da trošak za zdravstvo raste po prirodi stvari svake godine za po 1% BDP-a i to je svjetski poznat podatak. Zdravstvo je sve skuplje i skuplje, medicina napreduje i još sa tim troškom, odnosno povećanjem trebamo da računamo.

Mi smo prošle godine usvojili program Evropa sad, kojim su porasle plate, ali smo ukinuli obavezno zdravstveno osiguranje. Na taj način smo 200 miliona iz obaveznog zdravstvenog osiguranja, koje je bilo doprinos za zdravstvo, za razvoj zdravstva, opredijelili da finansiramo zdravstvo iz opštih budžetskih prihoda, koji su zapravo za sve, nijesu namjenski za zdravstvo, nego na sve. Dakle, jeste da troškove snosi država, ali nekom drugom sistemu uzeto je 200 miliona eura i napravljena je velika neravnoteža - s time naravno da ostane isti obim prava za pacijente, da nema dopunskog zdravstvenog osiguranja, bez izmjena cijena participacije itd, a na prihodnoj strani ono od čega smo mislili da namaknemo sredstva za ovih 200 miliona, neki zakoni nijesu ni donešeni.

Prošle godine smo digli ruku za budžet, sa dilemom i tvrdnjom da treba nakon godinu dana ili više razmotriti učinke i domete ukidanja zdravstvenog osiguranja. Mislim da je vrijeme da se time pozabavimo, da podvučemo crtu i da razmotrimo i, pošto je to jedna ustavna kategorija, makar 0% da stoji stopa, obaveznog zdravstvenog osiguranja, a za veće plate da se razmotri postepeno i neko blago jer sad je teško ponovo uvoditi neku stopu. Za prvo vrijeme makar da imamo to kao jednu ustavnu kategoriju. Sasvim drugo pitanje je da li mi za 400 miliona eura imamo bolji kvalitet usluga u zdravstvu. Ja tvrdim da nemamo, pacijenti su nezadovoljni, najviše dajemo iz svoga džepa za privatne ljekare i za lijekove u cijelom regionu. Takođe, imamo najveće cijene lijekova. Stiče se utisak da u zdravstvu postoji i veliko rasipanje i resursa i svega ostalog. Neki od načina rasipanja su uočene, lista lijekova, gdje su na pozitivnoj listi neki preskupi lijekovi, a jeftini dobro poznati efikasni lijekovi nijesu. Kako je ko kreirao listu lijekova? Putni troškovi u Crnoj Gori iznose visokih četiri miliona eura, zato što su kontrole pacijenata centralizovane. Sistem zakazivanja za pregled specijalista u Kliničkom centru ima veliki broj nerealizovanih uputa, a blokira sistem i onda pacijenti traže svoga ljekara privatno. Takođe, sistem je nedigitalizovan i nepovezan u cjelosti. Raduje najava, koju smo čuli na Odboru za zdravstvo, da će doći strani eksperti da pomognu da se sistem reformiše i racionalizuje. U budžetu je, moram da napomenem, za Ministarstvo rada i socijalnog staranja, koje je 216 miliona, bilo dosta davanja u smislu poboljšanja statusa porodica sa djecom (dječji dodatak, naknade za majke, besplatni udžbenici). Smatramo da su to bile adekvatne mjere jer u Crnoj Gori veliki broj porodica je u riziku od siromaštva. Ono što treba da radimo u narednoj godini, i ovdje se čulo, to je da se poveća iznos za materijalno obezbjeđenje porodice, ali na način da se hitno izmijeni Zakon o socijalnoj i dječjoj zaštiti i poboljša sistem socijalnoga kartona, gdje ćemo zaista sa novim servisima uvidjeti i lakše otkriti kojim osobama treba povećan iznos za materijalno obezbjeđenje porodice. Što se tiče prihodne strane, onoga što je jako važno, a to je povećanje zapošljavanja - Fond za zapošljavanje ima ukupni iznos sredstava od 51 milion, od kojih je 14 miliona za podsticaj zapošljavanja osoba sa invaliditetom, što pozdravljam.

Međutim, ove mjere koje su usmjerene na preduzetništvo, na zapošljavanje ranjivih kategorija, mladih, žena itd, te stavke i sredstva su nedovoljno prisutne u javnosti i nedovoljno objašnjene građanstvu, da u stvari nama je čitav smisao naše djelatnosti privrede mala, odnosno mikro mala i srednja preduzeća. Čuli smo ovdje podatak da pada broj nezaposlenih. Pada broj nezaposlenih, ali i dalje je najveći poslodavac u našoj državi upravo država - u državnoj upravi radi 55 hiljada ljudi. Mislim da tu treba da, tako kažem, obmemo stvari i da zapošljavamo ljude u samozapošljavanju, u realnom sektoru, u privredi, a da su mjere subvencije ili mjere koje podstiču mlade ili žene na preduzetništvo nedovoljno razvijene kada se pogleda sa kojim sredstvima se raspolaže i Zavod, Ministarstvo ekonomskog razvoja itd.

Statistika je jedna veoma čudna nauka, koja dosta toga može da prikaže ali dosta i da sakrije, pa smo prošle godine čuli da je stepen zapošljavanja porastao za 23,5%, a sada čujemo od poslanika Konatara da je 25%, a baratamo sa podatkom da i dalje u Crnoj Gori imamo nezatni pad nezaposlenosti, odnosno negdje sa pedeset i koju hiljadu na 48 hiljada. Ne znam kako je moguće da su to tolike brojke. Isto je i kada govorimo o turističkom rastu. Svjedoci smo da je ova Vlada kudila turističku sezonu kao nepripremljenu, sam premijer govorio o nemoguće visokim cijenama kao na Azurnoj obali i prao ruke od sezone, a kada su turisti, ne zbog zasluga vaše Vlade, nego zbog prirode stvari, jer smo zaboravili na koronu i zaista je turizam eksplodirao na jedan pozitivan način, počeli da dolaze, sada se hvalimo turističkim prometom i dometima ove vlade, ali kažem prilično nezasluzeno.

Nadam da ste, kao vrsni ekonomista, i Vi i Vaš tim dobro proračunali ovaj budžet. Vidimo da je socijalni, da ima tu komponentu, ali zaista pitam se da li ste proračunali dobro, jer nema mjera štednje i da li je održiv sa ovako malom prihodnom stranom. Mi ćemo se predlozima amandmana potruditi da ga učinimo nekako pravednijim i sa ravnomjernijom teritorijalnom raspodjelom (što se tiče kapitalnih projekata).

Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (22.12.22 18:57:34)

Zahvaljujem se kolegici Vujović. Sada dajem riječ kolegi Maksimu Vučiniću, a da se pripremi posljednji diskutant kolega Aleksa Bečić.
Izvolite, kolega Vučiniću.

MAKSIM VUČINIĆ (22.12.22 18:57:49)

Uvažene građanke i građani, uvažene kolegice i kolege poslanici,

Budžet u ovim kriznim vremenima ima za cilj da sačuva, prije svega, životni standard građana. Ovim budžetom su predviđena nikad veća socijalna davanja /prekid/ izglasana u ovom domu. Predviđena su sredstva za povećanje penzija, koje su posljedica povećanja plata u javnom sektoru, uključujući prosvjetu, zdravstvo i javnu upravu, što je također ozakonjeno ili će biti ozakonjeno u ovom domu.

Najveći budžet u historiji Crne Gore, u vrijednosti od cirka tri milijarde evra, međutim, u njemu nije bilo mjesta za žrtve tranzicije koje su, po istoj normativnoj praksi i po pravnoj tekovini ove zemlje, trebale da ostvare pravo kao i njihove kolege iz rudarsko-metalskog sektora. Vlada Crne Gore je na nekoj od prošlih sjednica dala negativno mišljenje na Zakon koji sam, u ime Kluba Demokratskog fronta, predložio u Skupštini Crne Gore. Razumijem da je 785 miliona evra veliki iznos, koji je predviđen za sva socijalna davanja koja su opet posljedica zakona, koji su izglasani u ovom domu, ali mi jednostavno moramo nastaviti kontinuitet uspostavljanja socijalne pravde na svim nivoima.

Ovdje se najviše pričalo o rashodnoj strani budžeta, pričalo se o povećanjima penzija. Povećanje penzija je posljedica povećanja zarada u javnom sektoru, što smo mi opet na neki način predvidjeli jednim sistemskim zakonom, kada smo donijeli Zakon o izmjeni i dopuni Zakona o PIO u ovom domu, gdje smo predvidjeli da se penzije usklađuju tri puta godišnje sa rastom prosječne bruto zarade i sa inflacijom u zemlji. Vidjelo se i da je budžet za zdravstvo u rekordnom iznosu. Međutim, najmanji je problem predvidjeti da je budžet veliki, da je budžet Fonda zdravstva također veliki, a najteže je napuniti državni budžet i budžet Fonda zdravstva i obezbijediti sva ova sredstva koja su nabrojana na rashodnoj strani budžeta. Uvaženi ministar je rekao da je budžet, prije svega, mjera mogućeg, da je iskaz nekih ranijih politika, da predstavlja odraz ekonomskog stanja u državi i iskaz da se obezbijedi privredi da preživi 2023. godinu.

I dalje priča da li je budžet razvojni ili potrošački. Vidi se da je budžet potrošački, da je jedini cilj da se sačuva životni standard građana i mi smo to dužni da uradimo građanima Crne Gore nakon 30 godina pljačkaških vlada i 30 godina pljačkaških budžeta.

Ove dvije vlade koje smo imali od demokratskih promjena na ovamo bile su iznuđene vlade. One ranije su bile, odgovorno tvrdim, lopovske, vlade koje su imale za interes da se bogati dodatno bogate, da se ljudi koji su u režimu i bliski režimu što bolje uvežu i da ostvare svoj privatni interes, a što se tiče javnog interesa, tek toliko da sačuvaju neki socijalni mir gdje su oni odlučivali kakav će biti nivo kvaliteta života ostalim građanima.

Što želim da kažem? Dosta nam je lopovskih vlada, ali dosta nam je i iznuđenih vlada. Živim za taj dan kad će se u Crnoj Gori desiti nešto razvojno, a ne potrošačko i dužničko. Znači, bavim se politikom sa ciljem da u ovoj zemlji omogućimo normalne uslove za život i rad građana, da ostvarimo bolju budućnost za sve nas. To jednostavno nije moguće bez jedne ozbiljne vlade, bez jedne razvojne vlade koja će biti izraz političke volje građana.

Imamo priliku da, nakon dva neuspjela pokušaja, nakon dvije iznuđene vlade, formiramo vladu koja je izraz demokratske volje građana na posljednjim izborima. Ukoliko to ovoga puta ne ostvarimo, mi smo jednostavno prinuđeni da idemo na izbore i da zatražimo od građana Crne Gore podršku za jednu razvojnu vladu, koja će konačno, sa jednom jakom podrškom u ovom Parlamentu, učiniti da Crna Gora krene putem razvoja, progresa i da postane mjesto gdje će se građani osjećati komotno i gdje će planirati svoju budućnost.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (22.12.22 19:05:06)

Zahvaljujem kolegi Vučiniću. Sada dajem riječ kolegi Aleksu Bečiću, kao posljednjem diskutantu po ovoj tački dnevnog reda za večeras.
Izvolite, kolega Bečiću.

Zahvaljujem.

Uvažena potpredsjednice, uvaženi ministre Damjanoviću, kolegice i kolege poslanici i poslanice, Evo iskoristiću, naravno, to preostalo vrijeme Kluba, da bih uzeo učešće u ovoj veoma važnoj čini mi se tački dnevnog reda i raspravi o Predlogu budžeta za narednu godinu.

Gospodina Damjanovića znam dugi niz godina, tako da sam siguran da je i ovoga puta, kao mnogo puta u životu, pokrivajući razne funkcije, i ovom poslu pristupio onako kako on inače čini, studiozno i temeljno. Mi, kao Klub poslanika, kao i u slučaju rebalansa budžeta, imamo jedan broj amandmana. Vjerujemo da ćemo naravno otvoreno diskutovati o tim amandmanima i da ćemo u duhu dobre volje naći rješenje da ih inkorporiramo i da nađemo zajednički jezik o ovom veoma važnom pitanju za crnogorske građane. Ali, ministru finansija je definitivno teško, možda i najteže kada govorimo o svim pozicijama ministarskim u Vladi Crne Gore, posebno u jednom ovakvom sistemu. Jer, mi koji smo pobijedili na izborima 30. avgusta 2020. godine, smo, nažalost, došli, što bi naš narod rekao, na čistinu, ili na ledinu, ili na nulu - došli smo da nešto vadimo iz bunara. Tako isto ministar finansija vrlo često ne može da predloži ono što je plod najboljih želja, već, nažalost, vrlo teško i mogućnosti ili teškog višedecenijskog nasleđa i lošeg upravljanja, između ostalog, i u oblasti finansija. Za to imamo razumijevanja, ali imamo i potrebu da neke stvari, vjerujem, zajednički unaprijedimo i dođemo do onih rješenja koje će snažno pozdraviti, kao i čini mi se najveći broj onoga što radimo ove dvije godine, uz sve opstrukcije, uz sve probleme, uz sva neslaganja. To pozdravljaju crnogorski građani, jer ne žele da se ikada više vrata u ono vrijeme neslobode: i ekonomske neslobode, i društvene neslobode, i političke neslobode, jer ta nesloboda je radala nešto što je i produkovalo da definitivno i od domaće i međunarodne javnosti budemo krajem negdje 2019. godine i 2020. godine, karakterisani na jedan veoma, veoma negativan način.

Ja ću ovu diskusiju negdje usmjeriti na dva kolosjeka i dotaci ću se dva segmenta koja su veoma negdje izražena i koja se prožimaju kroz crnogorsku političku pozornicu. Sa jedne strane, to je političko licemjerstvo i, sa druge strane, često i kontinuirano kićenje tuđim perjem ili prisvajanje tuđih zasluga. Vi vidite da zaista imamo inflaciju licemjerstva u Crnoj Gori. Nemam ja problem da izađe neki politički čistunac, neki ekonomski čistunac, neki moralni čistunac i da zamjeri, da kritikuje. Možda ćemo se ponekad složiti, nekad ne, argumentovano ćemo razmijeniti mišljenje, ali imam problem kad nam lekcije dijele oni koji su radili suprotno svemu onome za što se navodno deklarativno danas zalažu.

Pa nama danas o ustavnosti pričaju i inputiraju oni koji su samo u posljednjih nekoliko mjeseci više puta grubo pogazili Ustav Crne Gore. Nama o ustavnosti lekcije drže oni koji su prije sedam, osam mjeseci umjesto živog predsjedavajućeg Skupštine Crne Gore sazvali sjednicu Skupštine na Cetinju, obavijestili mene kao poslanika i dostavili mi saziv, rekavši u tom sazivu da su odlučili da, po principu ko može više-može i manje, preuzmu nadležnosti predsjednika Skupštine. Nama o ustavnosti danas drže lekcije oni koji su donijeli neustavni zakon o odlaganju izbora, nakon toga neustavne antizetske zakone. Oni koji su odbili da predlože mandataru, što je ustavna dužnost, ili oni koji danas uzurpiraju vlast i onemogućavaju demokratsku tranziciju vlasti u opštinama u kojima su ubjedljivo poraženi na izborima. Nama lekciju o patriotizmu dijele oni koji su se svih ovih godina, mijenjajući različite ideologije, krili iza svake zastave kojoj su služili, a krili su se da bi svoju ruku što dublje zavukli u džep nas kao građana i naroda Crne Gore. Nama ekonomsko-socijalne lekcije danas dijele oni koji su zaduživali, rasprodavali i uništavali i ekonomsku i socijalnu supstancu Crne Gore 30 godina. I nama politički moralne lekcije danas dijele oni koji su godinama i decenijama kreirali takav sistem vrijednosti čiji su proizvod, čak i u vrhu sudstva i tužilaštva, ljudi za koje današnje tužilaštvo tvrdi da su šefovi ili članovi organizovanih kriminalnih grupa. E zato govorim o velikom političkom licemjerstvu, zato govorim o inflaciji političkog licemjerstva. Između ostalog, i na polju budžeta, i na polju ekonomije, slušate danas tirade, slušate zabrinutost. Gle čuda, oni su se zabrinuli zato što je ovo budžet koji ima značajnu socijalnu komponentu, zato što je ovo najveći budžet u dijelu socijalnih izdvajanja - gle čuda, oni su se zabrinuli što ćemo ono što ima, što je generisano u dijelu prihova, što pripada narodu da damo tom istom narodu. A kome ćemo? Hoćemo li ponovo njima, njihovim tajkunima, privilegovanim firmama, djeci, familijama? Je li dosta? Treba li još? I briga, tirade, licemjerstvo. Da, ima i biće i mora biti - i za narod i za građane. A ja ih pitam gdje su bili prije pet, šest, sedam, osam godina, a mnogi od njih su i tada bili u ovoj sali, kad je 130 miliona eura iz državnog budžeta otišlo za pale garancije KAP-a, a za koje je DRI utvrdio da su nezakonito izdate od strane onih koji su tada upravljali procesima. Možemo govoriti o desetina miliona, stotina miliona, drugih palih garancija. Ili da kažemo onih 800 miliona eura isisanih iz KAP-a. To nisam ja rekao, dragi građani, to su jedan za drugog ili jedan prema drugom rekli visoki tadašnji državni funkcioneri, koji su istina, gle čuda, danas zajedno na ulici i na nekom protestu i ne samo po tom osnovu.

Ja sam neko ko je ugledao svijet u bolnici Danilo I, koji ima posebni sentiment i senzibilitet prema Cetinju, ali se često zloupotrebljava Cetinje i posebno teške i tragične sudbine u ekonomsko-socijalnoj ravni građana Cetinja. Ali, vidite juče jedan visoki funkcioner jedne partije, koji upravlja procesima na

Cetinju, podnosi krivičnu prijavu SDT-u da je jedan visoki funkcioner druge partije, a zajedno su sada u opoziciji i na ulici, ošteti budžet Cetinja prilikom nekog velikog infrastrukturnog projekta. E to mene interesuje, to dobronamjerne građane i Cetinja i Crne Gore interesuje. Ali, muk je bio kad su padale garancije, muk je bio kad su se desetine miliona isplaćivale za razne Limenke, muk je bio kad su se dijelile na desetine i stotine stanova, dok imamo ovoliko desetina hiljada podstanara u Crnoj Gori. Ne samo što je bio muk, ne samo što su to podržavali, nego su istovremeno zavljučili još dublje ruku u džep crnogorskih građana. Pa sjećate li se, dragi građani, jer ovdje mnogi imaju i političku amneziju, prije nekoliko godina, za vrijeme njihove vladavine, dok su ove stotine miliona eura odlazile iz budžeta privilegovalnim pojedincima i firmama, vama su zavljučili ruku - tada su uveli neustavnu taksu euro po euro na brojila i telefone, pa onaj krizni porez, pa svako malo povećavali PDV, povećavali akcize. Gdje ste tada bili, gospodo, koji danas držite tirade i koji ste se zabrinuli zašto ono što pripada narodu dajemo narodu? I nije to slučajno, to je trebalo da se generiše u dijelu prihoda i u ovako teškom nasljeđu. Naravno, jedan dio je donijela, i o tome je ministar govorio, inflacija, ali trebalo je i onaj Zakon o fiskalizaciji, prije dvije godine kada smo došli na vlast, izvaditi i staviti ovdje na dnevni red i usvojiti ga. Bio je on spreman nekoliko godina i prije toga, ali nije bilo spremnosti da se pojača poreska disciplina.

Mogao bih da nabrajam i druge primjere da vidimo da nisu slučajno generisani neki prihodi. Između ostalog, vi danas, ja vjerujem kad govorim o sebi, siguran sam i o ljudima sa kojima sam zajedno u političkoj strukturi, ali vjerujem u najvećem dijelu svih drugih koji dvije godine obnašaju najvažnije državne funkcije - imate ljude koji rade za platu i ništa mimo plate i onda morate imati jedan domaćinski i patriotski istinski pristup.

I sada dolazim do ovog drugog dijela, jer sam rekao da će jedan biti vezan za političko licemjerstvo, a drugi za kićenje tuđim perjem ili prisvajanje tuđih zasluga. Bio sam veoma politički korektan, ne politički naivan. Imam dovoljno političkog iskustva. Usmjerali su me mnogi i u našoj partiji da negdje otvoreno građanima i u nekim izbornim kampanjama kažemo određenim pojedincima ili političkim subjektima šta im pripada, da bi građani znali istinu i činjenice, ali, uvijek sam se rukovodio time, evo bolje i da podnesemo žrtvu, bolje i da politički nešto platimo, bolje i da se žrtvujemo - samo da ne ugrozimo neku pobjedu, da ne demotiviramo neke ljude da izađu na izbore, da bi pobijedili ono što se nikad više ne smije vratiti u dijelu sistema vrijednosti i politike na vlasti. Zato sam mnogo toga prećutao. Ali evo prošli su izbori, mogu slobodno i otvoreno danas građanima Crne Gore da kažem da bi im bilo potpuno jasno i da se svako okiti onim perjem koje mu pripada.

Draga djeco, tačno je, vi imate već dvije godine, 01. septembra 2021. godine, 01. septembra 2022. imaćete, u ovom budžetu 01. septembra 2023. godine i svakog narednog 01. septembra besplatne udžbenike. Ali, to imate zahvaljujući zakonu koji su napisale Demokrate, a koji su iskreno podržali ovi ljudi koji su sa nama u parlamentarnoj većini. Ne niko treći, ne niko četvrti koji pokušava nešto da prisvoji. Draga djeco, vi imate dječije dodatke, vi do navršene šeste godine ih imate već godinu dana, a vi do navršene 18 godine već nekih mjesec dana. Imaćete ih i ubuduće. Ali imate ih zahvaljujući zakonu koji su napisali ovi ljudi, ovaj poslanički klub, a iskreno podržale naše kolege iz parlamentarne većine. Ne niko treći, ne niko četvrti ko je pokušavao to da prisvoji.

Vi, uvaženi profesori i ljekari, hoću da budem korektan i da kažem istinu o svemu, doživjeli ste veliko i opravdano povećanje svojih zarada. Krajem decembra prošle godine sam sa radošću stavio taj predlog zakona u predlog dnevnog reda Skupštine. Ali, taj predlog zakona je napisala uvažena potpredsjednica Skupštine gospođa Branka Bošnjak, a ne neko treći ili četvrti ko pokušava sve da veže za sebe čak ni ono gdje nije imao nijedan posto udjela u tome. Naravno, ne mislim, i to je potpuno jasno iz moje diskusije, na aktuelnog kolegu ministra i čovjeka koji brani Predlog budžeta za 2023. godinu.

Dragi penzioneri, doživjeli ste značajno, ne kažem da je dovoljno, ali značajno u odnosu na prethodni period, povećanje minimalne penzije zahvaljujući Predlogu zakona koji smo mi napisali, unaprijedio dodatno kolega Radulović, jedan dio kolega iz opozicije, a svi zajedno ovdje iz parlamentarne većine izglasali. Dragi penzioneri, ovo usklađivanje od tri puta godišnje je plod Predloga zakona, i tu da budem korektan, tada kolega iz Demokratskog fronta, decembra prošle godine. Jednokratna naknada, koju ste dobili u oktobru, plod je Predloga zakona koji smo mi iz Demokrata predložili krajem decembra prošle godine. Ovo što vam sada pripada je plod onoga što je najavio ministar finansija kada smo zajednički rebalans usvajali. Treba tačno da kažemo šta je ko inicirao, šta je ko napisao, šta je ko predložio. Ne želim da se kitim bilo čime što mi ne pripada, ali neću da dozvolim da ono što smo mi ovdje pisali, borili se, neki odbijali, sada se pravimo da imamo političku amneziju, nekim izbornim kampanjama, želimo da se kitimo tuđim perjem. Doći ću i do zarada.

Počeli smo ove socijalne reforme maja 2021. godine. Tada su na dnevnom redu bili dječiji dodaci, besplatni udžbenici, veće staračke naknade, koje je ponovo predložio Poslanički klub Demokrata, i veća minimalna zarada. Mi smo još proljeća 2021. godine željeli da značajnije povećamo minimalnu zaradu, ali tada mi je iz tadašnje Vlade rečeno i kompromis je bio da to bude samo s 220 na 250 eura. Tada smo mi, proljeća 2021. godine, na Odboru za ekonomiju predlagali da rasteretimo poslodavce dijela obaveza da bi

značajnije povećali sve zarade. Tada mi je iz tadašnje Vlade rečeno da to nije moguće u tom trenutku. Mi smo, kao razumni ljudi, ispoštovali. Nakon par mjeseci, u novembru 2021. godine, stižu od strane Vlade Predlog zakona o velikom povećanju minimalne zarade. Predlog zakona kojim se poslodavcima daju olakšice u dijelu njihovih obaveza da bi se povećale sve druge zarade. Naravno da smo zdušno podržali ono što su oni predložili, ali našim glasovima mi usvojili ovdje jer je bilo na fonu naših politika i naših dugogodišnjih zalaganja. Bio sam dužan, evo sada kada su prošli svi izbori, da podsjetim da bi svi tačno znali. Nisam zaboravio ni ono što je predlagala prošla Vlada, ni ono što predlaže ili je predložila, a značajno je i pozitivno i pozdravio sam, i ova Vlada, ni ono što je predložio mnogo toga i Poslanički klub Demokrate - Demos, ni ono što su predložile kolege iz PZP-a, ni ono što su predložile kolege iz DF-a ili kolege iz URA koje su predlagale, takođe, jedan broj rješenja i zajedno sa nama usvajale - ali samo da znamo punu istinu. Ne želim da dozvolim i neću dozvoliti, uvažavajući sve i uvijek vodeći računa o korektnosti u politici, da iko prisvaja ono što mu ne pripada.

Zato, dragi građani, na samom kraju, ne dozvolite da vas bilo ko obmanjuje, razbistriće se magle, magla se već bistri, sve će doći i sve će se vidjeti. Samo istina, samo činjenice, samo principijelna i poštena politika može imati budućnost. Istinski patriotska politika gdje vodimo računa o ovoj zemlji, a ne vodimo računa o nekom mjesecu, nedjelji, da li ćemo nekog nadmašiti, nekom uzeti neki procenat ili neki mandat. To nije smisao politike. Zato smo mi mnogo puta bili spremni na izborima i da politički pretrpimo žrtvu da ne bi ratovali, da se ne bi u kampanjama objašnjavali, ali je morao doći dan da, takođe, na korektan, civilizovan, partnerski način kažemo istinu, kažemo argumente i kažemo činjenice.

Na samom kraju, da pitam one sa početka dušebrižnike, koji su u nekoj zoni inflacije političkog licemjerstva: A gdje bi mi bili danas nakon rata, nakon svjetske ekonomske krize, energetske krize, gdje bi danas bili crnogorski građani da mi nismo sve ovo usvojili ove dvije godine, da nismo povećali i penzije, i plate, i socijalna davanja? Šta bi danas bilo sa crnogorskim porodicama, sa građanima, ljudima i narodom Crne Gore? U kakvoj bismo situaciji bili? Gdje bi danas bili da nismo spasili Termoelektranu Pljevlja, da se na ovako odgovoran način ne upravlja energetskim kompanijama i da smo danas zemlja čiji građani imaju jednu od najnižih cijena električne energije, koja nije povećala i neće povećati građanima cijenu električne energije. To je patriotizam. Ovo je patriotizam. Ko god hoće i kada god hoće sa nama, sa Demokratama da razgovara o ovim temama, o socijalnoj politici, o ekonomiji, o vladavini prava, o energetici - dobrodošao je u pola dana, u pola noći. Ko hoće da nastavi da se čeramo po Crnoj Gori, politički, da se dijelimo, da se igramo partizana i četnika - nemamo vam kad, gospodo, za tako nešto. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (22.12.22 19:24:30)

Zahvaljujem kolegi Bečiću.

Raduje me što je ovako sistematski podsjetio građane ko je za šta zaslužan.

Ministre, ovo je bila poslednja prijavljena diskusija. Imate pravo na završnu riječ. Pretpostavljam da hoćete.

Izvolite.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ (22.12.22 19:24:55)

Hvala Vam, potpredsjednice.

Nećete mi zamjeriti da prije nego što se obratim, probam u desetak, petnaest minuta, nadam se, dozvolite da i ja malo prekoračim, bez ikakve želje da ovdje imam polemiku već samo da se nadovežem na diskusije koje su se čule i da iskažem zadovoljstvo diskusijom kolege Bečića.

Ne smeta malo demistifikacije ovdje onih koji jednom ružnom propagandom stvaraju lažnu sliku o tobožnjim uspjesima onih koji su upravo ratovali ovim Parlamentom i ovom parlamnetarnom većinom od momenta kada je parlamentarna većina izabrana i sjela u ovaj Parlament i koji su negdje, pokušavajući sada da predstave svojim upravo uspjehe parlamentarne većine, a evo i nekih nas koji se trudimo da sve to tokom ove gotovo cijele godine sprovedemo u djelo, pokušali da stvore upravo lažnu sliku obmanjujući građane radi jeftinih političkih poena koji donose korist u jednom momentu, trenutnu, ali to traje, što bi rekao jedan davno ovdje poslanik, koliko mački muž. No, vrijeme će sve pokazati, majstorsko je rešeto, ovog puta mnogo brže nego što su se neki nadali.

Negdje zahvaljujem. Neće biti na odmet, jer sam pažljivo pratio diskusiju. Imali smo negdje oko pet i po sati efektivne rasprave i tačno 20 diskutacija - od gospodina Bogdanovića koji je otvorio diskusiju do gospodina Bečića koji je negdje zaokružio dobar dio onoga o čemu smo danas ovdje govorili. Na kraju krajeva, nešto što nam je i ključni zadatak sinergija ovog Parlamenta, sinergija Vlade da dođemo do optimalnog budžeta i budžetskog okvira za narednu godinu, stabilizujemo parlamentarnu većinu, za 2023.

stvorimo pretpostavke, ko god ih stvarao, da imamo jednu političku i finansijsku stabilnost i da, ukoliko sve bude onako kako treba, idemo prema 2024. godini, godini oporavka, godini kada će vjerovatno doći do redovnih izbora - na način da se stvore uslovi za jedan ozbiljan ekonomski, politički i svaki drugi iskorak ove države.

U tom smislu, konstatovaću isto jednu stvar koja nije na odmet. U ovom moru političkih podjela, danas smo imali činjenicu, čini mi se notirao sam je kao i vi, da su, od deset klubova koji figuriraju u ovom domu, učešće uzeli predstavnici devet klubova, dakle i parlamentarne većine, svi normalno, i opozicije osim Kluba Demokratske partije socijalista. Dakle, bojkot djelimični kako ne, sve je to negdje legitiman način političke borbe, ali se definitivno pokazalo da jedan dio opozicije, makar iz dva ili tri kluba je imao potrebu danas da bude ovdje i da diskutuje na ovu temu, što takođe cijenim kao iskorak u smislu dijaloga Vlade i Parlamenta, dakle ne samo parlamentarne većine, i ovo je možda i najvažnije pitanje koje se tiče ekonomske politike.

S treće strane, najavljeni su amandmani ja sam i pozvao Parlament i kada smo rebalans usvajali da od momenta rebalansa tog nekog 24, 25, 26. septembra pa do evo nakon tri mjeseca činjenice da raspredamo budžet, da provedmo vrijeme u osmišljavanju dobre budžetske politike, inovativne politike koja će nam stabilizovati javne finansije. A, na drugoj strani, odgovoriće svim onim potrebama koje su iskazane u smislu očuvanja životnog standarda zaposlenih, ranjivih populacija i kategorija, socijalnih kategorija, daljem produbljivanju snažne socijalne politike, u čemu imate i moju podršku, možda sam po tome atipičan ministar ali sam dugo sjedio tamo i vidio sam kako to izgleda sa druge strane, a naravno i zaštititi, odnosno stvaranju uslova za revitalizaciju naše privrede. Ponavljam, legalnog dijela privrede, ne monopolističkog dijela privrede, koji ima ozbiljan zadatak da iznese na svojim plećima i glomaznu javnu upravu, o čemu je profesor Radulović govorio, ali i onaj nelegalni dio privrede protiv kojeg moramo da se borimo - ne kao privrede, nego protiv uslova u kojima posluje. I tu vidim, dotakli smo se danas te teme, ozbiljan poreski potencijal i šansu da se sa što boljom naplatom, sa što boljim širenjem tog obuhvata prosto manje zadužujemo. Sad, nakon ovog nekog okvira koji nije bio na odmet da bi znali u globalnom kontekstu u kom pričam, a pričam u kontekstu političkih podjela, nisu one prve i jedine u Crnoj Gori, bilo ih je od 2006. i prije toga i 1999. godine, i 2012, i 2013. godine, one traju, ali negdje zaista utiču i globalnih poremećaja, razgovaram o potrebi da dobijemo ne konsenzus, nikad ga neće ni biti, ali da dobijemo makar jednu saglasnost o tome šta su nam ključni ciljevi i šta je negdje potreba da se izađe pred građane i pred privredu i da se kaže - evo ovo je nešto što je najmanji sadržalac, ovo je nešto što je mjera mogućega pa da sa tih temelja dobijemo 2024, 2025. godine konačno jedan ozbiljan privredni rast i jednu ozbiljnu finansijsku konsolidaciju.

Neću se, pošto su amandmani najavljeni, razgovaraćemo i napraviću napor da ispred Vlade apsolutno saslušam, uvažim i u najvećem broju dođemo do usaglašenih stavova po pitanju amandmana, jer računam da se sva pamet ne vidi ne samo iz one zgrade Vlade, nego i iz ovog Parlamenta, nego i iz akademske zajednice i šire i da je mnogo lakše i bolje napraviti, kako je to neko rekao, fine tuning, fino podešavanje budžeta zajedno sa Parlamentom, upravo stvarajući potpuno drugačiju paradigmu nego onu paradigmu koju smo imali kod brojnih vlada koje su gumicom brisale dio Parlamenta, koji nikad nije bio zanemarljiv, pa čak i prošla Vlada koja se sa Parlamentom konstantno svađala otkad je ovdje sjela, otkad je ista parlamentarna većina izabrana. Moje namjera nije svađa, nego da radim zajedno sa vama, ne da bih podijelio odgovornost, zna se zona odgovornosti svakoga od nas, već da negdje tom sinergijom i tom nekom zajedničkom pameću dođemo do najboljih mogućih rješenja. Rashodna strana će biti tretirana kroz amandmane. Volio bih da čuvamo budžetski okvir u najvećoj mogućoj mjeri, da unutar rashodne strane vidimo šta su mogućnosti, šta su pozicije koje mogu da se promijene. Moguće da ima prostora za uštede. Neko je počeo od nečega što pada odmah u oči, izbjeći ću samo reklamerstvo, ali da pomenemo. Izdaci po osnovu isplata ugovora o djelu - najveći su izdaci i rast kod Uprave za katastar za državnu imovinu, kod Uprave za statistiku imamo popis, biće tu dosta angažmana i onda smo negdje izvukli kod kojih institucija ili subjekata ili budžetskih potrošača imamo rast. To je ova tabela, ovaj opadajući niz. A onda, na drugoj strani, gdje imamo pad troškova, evo ga na dnu kod Ministarstva finansija. Nije ovo popularno reći ovdje, najveći pad troškova za narednu godinu, evo ga Ministarstvo finansija, 118.000, jer dnevno, kao i vi, dobijam desetine i stotine poziva - zapošljavaj, zapošljavaj, zapošljavaj. Ja sam našao toliko odgovornosti bivših u Ministarstvu, u kojem radi 230-240 ljudi koji bi trebali da daju primjer, preko 60 ugovoraca o djelu. U Ministarstvu finansija. Da vam ne kažem i kad, kako su i kojom dinamikom primani uoči promjena Vlade. Treba li ja da to ostavim svom nasljedniku kad god bilo, za mjesec dana, za godinu, kad god? To je samo na malom primjeru šta možemo, da pričamo zajedno o rashodnoj strani, da vidimo gdje i kako, ali bih se držao nečega što je ovdje danas potencirano, to sam i sam potencirao kao poslanik, prihodne strane, da razgovaramo o tome gdje su nam potencijali, gdje nam je prostor.

Jedna teza koju dosad nisam htio mnogo da radim, upravo sad, postaknut diskusijom kolege Bečića, da i to licemjerstvo malo razgrnemo, o famoznim zaduženjima tada i sada. Dakle, 2020. godine u decembru DPS je pripremio zaduženja kompletna, došla je garnitura sa sve podrškom institucija tada,

tadašnje vlasti i odradila zaduženja, 750, manje četiri - pet miliona diskonta. Ja o tome ne znam ništa, to najbolje zna taj koji je dao diskont. Tada, 2020. godine deflacija, po zvaničnim statistikama je -0,9%, na 2,8 zaduženje, sad je zaduženje sedam - sedam i po, ali na 20% inflacije. Da uporedimo tada i sada, iz deflacije na sjajnih 2,85 i, gle čuda, loših šet i po, sedam, sedam i po, kad je inflacija dva puta ili tri putr veća. Neće biti. Znaju ekonomisti o čemu pričam. Jede ova inflacija, šteti ona nama svima, jede ona i naš dug, nije baš da nema nekih pozitivnih stvari, pametnome dosta. Da i to licemjerstvo, ja ga zovem citer licemjerstvo, bivših čudnih likova na ovaj način obesmislimo.

O jednoj stvari takođe bih volio da govorim, a tiče se ove prihodne strane. Neko je ovdje pitao zašto je negdje projektovano manje prihoda od doprinosa nego tekuće godine. Iz dva razloga. Jedan razlog zbog te politike licemjerne, koja je uzrokovala da smo se zajedno ovdje morali odreći 50 miliona eura državnih prihoda od poreza na dohodak koji je otišao lokalnim samoupravama, da nadomjestimo negativne efekte nečega što na način kako ste vi predlagali neko nije htio, nego je to uradio brutalno rušeći kompletan sistem da bi stekao par procenata na izborima. E zato manje prihoda od poreza planiranih, uprkos povećanju zarada i penzija i onome što će odbaciti kroz doprinose ali i doprinose planiramo manje. Znate zašto? Zato jer je izvršenje projektovanih doprinosa onako kao je definisano inicijalnim Zakonom o budžetu za ovu godinu niže. Omanuli su. Prosto moram biti konzervativan i oprezan, ne planirati nešto a da nam se posle svima obje o glavu. Zato kažem, konzervativno planirana prihodna strana u dijelu poreza na dodatu vrijednost. Više sreće nego pameti, kompletan sistem zbog inflacije, neko bi to sakrio licemjerno, da je na ovoj poziciji, pa bi se "bukao", ja kažem - inflacija, poreska disciplina, fiskalizacija, negdje polako svijest koja ne može na silu da sazre i kod privrede i kod poslodavaca da treba raditi legalno, kucati te famozne račune i, shodno tome, negdje projekcija PDV-a ovakva kakva jeste.

Akcize, mislim da je o tome govorio gospodin Krapović i hvala mu što je pomenuo taj dio, planiran je svega 4% i više u odnosu na ono što je planirano ove godine. Iz dva razloga. Oprezni jer znate da imamo od maja mjeru 50% umanjenja akciza za gorivo, ona je sad 25% od decembra. Držaćemo onoliko dugo koliko procjenjujemo da može biti šokova na tržištu nafte i naftnih derivata, preko 50 miliona manje za budžet zbog toga direktno privredi, direktno građanima. Možda, Tamara je o tome pričala, je i to bio mali doprinos turističkoj sezoni, jer ipak su ti turisti dominantni iz regiona koji su .... neke druge turiste, dolazili ovdje kolima, pa im je možda Crna Gora bila interesantnija, plaćali su ipak dva ili tri rezervoara manje goriva po mnogo nižim cijenama, nego što bi platiti u komšiluku. Možda mali doprinos. Zbog tog opreza, plan je akcizni takav kakav jeste i stalno ponavljam - ima ovdje prostora za prihodnu stranu mjerama koje ćemo imati i narednih dana, mislim da ćemo biti zadovoljni jednim dijelom tih mjera kad one ugledaju svjetlo dana ovdje na narednoj sjednici čini mi se da je 27. planirana, neki amandmani će ići na neke akte koji su ovdje. Odgovorio sam na pitanje gospodina Krapovića, kuca i Zakon o igrama na sreću, ne samo on, na vrata, kakav god bude kontekst, januar februar, politički imamo dinamiku /prekid/. Novi Zakon o igrama na sreću ... dopune zakona, koje će uhvatiti jedan trenutak kada je Zakonom iz 2004. godine prosto nemoguće oporezovati realno igre na sreću koje su pobjegle u najvećem svom dijelu danas online na internet. Nema više, sve je manje kladionica, sve je manje uplatnih mjesta itd. Igra se sada drugačije, a ovaj zakon nema rješenja adekvatnog da to uhvati. Petnaest miliona je nešto što je "dohvatljivo" iz te industrije, objektivno sa dobrim zakonskim rješenjima 25 do 30 miliona najmanje, 15 miliona više u budžet, 15 miliona manje zaduženja i plaćanja kamate itd. I ne samo to, nego i neki drugi zakoni i predlozi koje intenzivno pokušavamo da uradimo čineći samo jednu stvar - da ne povećamo osnovne poreske stope, tu prije svega misli stopu PDV-a, poreza, dohodak fizičkih lica i poreza na dobit. Da pokušamo da u toj zoni relaksacije privrede i širenja toga obuhvata damo podsticaj da dođe do onoga o čemu je prof. Radulović pričao više puta i na ovim okruglim stolovima koje smo imali i na Odboru i ovdje, a to je ono bez čega nam nema napretka.

Snažan privredni rast, ja ga ne vidim, fabrika po fabrika, investitor po investitor iz inostranstva (negdje je Srbija imala takav model). Ja ga vidim u krupnim infrastrukturnim projektima: energetika, saobraćaj, Luka Bar, koridori, željeznica. Koristimo ovo što je sada, nažalost, šansa ili šta god da je, promjena kanala sanbdijevanja. Nema Crnoga mora više za dugi period kao što ga je bilo, imamo zaleđe Srbije, Mađarske i dalje prema Evropi, imamo Luku Bar, imamo potencijala, solar energija i sve ono što nam je razvojna šansa. Sa snažnim podsticajem države, jer je to svaka država radila, neće krupni infrastrukturni projekti sami od sebe, hoće neki pogoni, hoće neki investitori, hoće turizam, hoće hoteli. I u pravu je tu koleginica iz Berana koja je o tome pričala. Ne samo Kolašin, gdje je prošao auto put neko je to sjajno večeras rekao, ne završava Crna Gora sa Mateševom, nego mnogo dalje i ka Bijelom Polju, i prema Beranama, i ovaj dio poluprazne Crne Gore koju ja zovem ... crnogorskim, gdje nema 5% stanovništva na 30% teritorije. Bezbjednosni rizici i svi ostali. O tim projektima treba da razmišljamo i kad razmišljamo o tim projektima, dođemo do nekih stvari da što su se čak čule, ne ovdje večeras, ipak je ozbiljan sastav koji je negdje dao svoje ocjene, pa garancije, drž' ne daj, da li ih ima mnogo, kako i kome ih dajemo. Čuli smo večeras jedno dobro podsjećanje na 2013. godinu, na pad 100 miliona ili 105 za Kombinat i 30 za Željezaru, 135 niko nikad, a evo se i dan danas bavimo i sa Željezalom i sa Kombinatom i nismo završili

priču posle devet godina - garancija u nivou od nekih 160 miliona - vrlo restriktivno, konzervativno, po meni, malo. Ali, takvi smo i takva nam je paradigma. Dakle, garancija za svega šest kompanija: Elektroprivreda, Crnogorski elektroprenosni sistem, Infrastruktura željeznička, Prevoz, Regionalni vodovod i Montecargo. Dakle, za tri sistema, profesore, 66 miliona za sistem Željeznice; 82 miliona za sistem energetike; 12 miliona za sistem Regionalnog vodovoda, snabdijevanje. Malo, mora jače i mora snažnije i kroz projektne zajmove kojih ima kroz bržu apsorpciju tih zajmova, kroz pripremu infrastrukture, kroz mnogo brže apsorbovanje tipa sredstava onih koja su najbolja moguća kada se iskoriste - besplatna i sredstava podrške Evropske unije, IPARD-a za poljoprivredu itd. Stvar je pripreme, što je milion i trista četrsto objektivno moguće bilo u Beranama 2022. godine, kako je neko planirao na kraju 2021. godine za Berane - pa ćemo sad dobro da izmjerimo šta je sve moguće. Molba vama da, kad budemo definisali kapitalni budžet, kao jedan dio, da i tu napravimo demistifikaciju kao jedan dio razvojne komponente. Dakle, državna potrošnja kroz kapitalni budžet, je li tako, državna potrošnja kroz kapitalne investicije u tekućem budžetu, pa zaboravljamo i to da pomenemo (neće biti samo da je kapitalni budžet).

Javno-privatno partnerstvo, sa nekom potrošnjom koju će država generisati kroz privatni sektor i investiciono-privatnom potrošnjom za koju se svi trudimo da bude što veća i da to neke firme kojih ovdje ima, nema ih puno - 'ajmo da ih ima više, generišu. E da bi došlo do privrednoga rasta, iz koga ćemo da crpimo sve ovo što trebamo i ne samo spisak želja kroz budžet nego i spisak objektivnih potreba koji se tiču i snažnije socijalne, a bolje ciljane komponente, pominjali smo večeras i socijalne kartone i kroz niz drugih stvari koji prosto nama trebaju. Fond zdravstva, naravno, ozbiljna diskusija sa negdje ozbiljnim upozorenjima - očistili smo dugove, da opet ne uđemo u dubioze. Normalno, Meljine nismo mogli da planiramo, način kako ih završavamo, bilo je više modela. Ja sam bio srećniji da je država i to kupila, imala je model. Međutim, znate da je tamo specijalna mjera, da se tamo vodi krivični postupak, parnični postupak, arbitražni postupak, stečajni postupak 4 u Meljinama, sa dubiozom od 13 do 15 miliona evra. Hajde da probamo da to kroz Fond zdravstva uvedemo u sistem. Postoji zakonski model, trebalo ga je 2019. godine primijeniti, ali nije. Kasnilo se, država je dala tamo neki novac. Međutim, stanje nije dobro. Time se niko nije bavio, ni Simo Miloševićem, koji je ostavljen da se svi mi zajedno bavimo, sa dubiozama od 30-40 miliona evra; Plantažama od 40 miliona evra; To Montenegro famozni, sjetio se neko onako da ga pravi kako ga je napravio. Sad ćemo Čarli famozni da platimo pet i po miliona da ne ode nazad za Brazil, a u njega moramo da uložimo osam miliona da bude državni. Da vidimo što ćemo za tih sedam-osam godina koliko možemo da ga koristimo da uradimo i sve to o čemu se ne priča kad se priča o budžetu, a sve to tangira i te kako i budžet od čega i budžet zavisi.

Ja se slažem. U Fondu zdravstva, vjerujem rukovodstvu i vjerujem da ćemo pomoći i rukovodstvu i svim zaposlenima, mora doći do ozbiljnih racionalizacija u nivou Montefarm-Fond zdravstva. Povećava se naravno potrošnja za zdravstvenu zaštitu, stari stanovništvo, tako je. Prosto se jednostavno neki trendovi ne mogu zaustaviti ili promijeniti, ali tamo mora doći do racionalizacija da se ukalkulišući rast zarada i nemedicinskog osoblja i medicinskog osoblja itd. i sve ono što su neki objektivni troškovi da dođe do racionalnih procedura i tenderskih, i, uslovno rečeno, bolje konkurencije i kod nabavke lijekova. Ipak, Crna Gora, kao malo društvo, plaća možda i najskuplje lijekove u regionu. Možda je tu negdje prostor da vidimo gdje možemo da uštedimo i napravimo racionalizacije ne štedeći na kvalitetu, nego naprotiv unapređujući kvalitet zdravstvenih usluga. Ja negdje sam poptuno na fonu da testiramo i hvala Vam, gospođo Vujović, jednu stvar koju ste ovdje rekli, ja sam takođe rekao.

Da ne bih ja bio neko ko prijeti da će da vrati zdravstveno-socijalno osiguranje kao ustavnu kategoriju, koju je neko izbacio, nebitno je, nećemo o tome da pričamo, dakle iz člana 67 socijalnog osiguranja Ustava, pa opet neki licemjeri da straše kako ćemo da uvođenjem zdravstvenog osiguranja ponovo, a 240 miliona smo izvukli iz sistema i bacili u potrošnju, sa dobrim ili manje dobrim posljedicama, ali smo oštetili Fond zdravstva - možemo da imamo dva modela: 1) da čekamo Ustavni sud, pa da ga pitamo je li ovo bilo ustavno, ili 2) da vratimo u zdravstveni sistem kategoriju obaveznog zdravstvenog osiguranja sa 0%. Sad neka bude godina, dvije, tri, pa u nekim boljim vremenima da dođemo do nivoa oporezivanja, odnosno stope osiguranja makar ona tangirala velike zarade. U proceduri je, čini mi se, Predlog izmjena i dopuna Zakona o kojim smo danas raspravljali o socijalnom osiguranju. Postoji mogućnost ako ne danas amandmanskom intervencijom poslanika zbog Poslovnika koji to dozvoljava na dan rasprave, ali da recimo matični Odbor za rad, zdravstvo i socijalno staranje sagleda tu mogućnost, pa da zajedno korigujemo nešto što je možda ugrozilo zdravstveni sistem na nivou da ga vratimo u ustavni okvir da bude 0% i da čeka bolja vremena. Možda je i to rješenje. Evo ponuda da zajednički to odrade Vlada i Parlament, pa da vidimo hoće li biti licemjera koji će se javiti da, kad to odrade zajedno Vlada i Parlament, pisnu nešto umjesto da se sakriju u mišju rupu. Nekima sam to poručio prije neki dan, pa su se i sakrili u mišju rupu što je dobro. I neka budu tamo.

Negdje na kraju, sumirajući u 20 minuta, uz izvinjenje, ali bilo je te potrebe da se dosta toga i analizira, a i da se uvažavaju sve sugestije koje su date i još jednom zahvalnost na sugestijama svih 20 poslanika, učesnika u raspravi - precizno koliko ih je bilo iz svih klubova, osim iz kluba jedne političke

strukture. To je mnogo bitno zbog inkluzivnosti ove rasprave i zbog činjenice da je svako imao prostor i prava da da sugestije i primjedbe. Iskazujem negdje namjeru da u ponedjeljak, utorak radimo zajedno na amandmanima, da dođemo do optimalnog budžetskog okvira i da sa takvim budžetskim okvirom zajedno stvaramo uslove za punu finansijsku konsolidaciju i za oporavak naše privrede koji će nam u jednom kraćem periodu donijeti ne samo privredni rast, već i uravnotežene javne finansije. Dio koji se tiče zaduženja i njega da za kraj potpuno definišem, rekao sam, kao papagaj deset puta ponovio - mjera zaduženja ove godine je mjera depozita koji imamo 01. januara. Da se nismo zadužili, ti bi depoziti bili nula. Vi znate što bi to značilo. Zadužili smo se nekih 105 miliona, vidjećemo hoće li biti potrebe i dalje, 350 je bio limit. Imaćemo zbog naplate PDV-a još jedan nivo depozita koji će nam biti dobar da startujemo 01. januara i da oprezno promišljamo način finansiranja budžeta tokom naredne godine u aranžmanu sa Svjetskom bankom za jedan ozbiljni kreditni aranžman maksimalno povoljan, tzv. ...., gdje je i Fond zdravstva u fokusu Svjetske banke (što je dobro). Oni će davati ocjenu racionalizacije mjera koje ćemo da sprovedemo. Imamo najave dvije ili tri partnerske banke da ćemo ih imati i imamo ih već negdje u rezervi tokom godine. Srbija je uzela 2,4 milijardje evra prije neki dan stand by aranžman sa MMF-om. Niko progoviro tamo nije. Ovdje bi se danima, mjesecima, godinama licemjeri javljali i svašta pričali. Ne, to je rezerva za teške globalne poremećaje ako ih bude. Mi smo članica i imamo prava i obavezu da razmišljamo i o tome. Ne, probaćemo naravno da zaokružimo sve ono na način da u mjeri u kojoj bude više od 100 miliona depozita na početku tekuće godine, biće potrebno manje zaduženja od ovih 600 koje smo predvidjeli (kao što smo predvidjeli 350). Da smo se zadužili 350, mi bi sa tih 350 krenuli 01. januara. Nekome je to izgledalo čudo - ponovo ti licemjeri, a, gle čuda, krenulo se sa 850 ili 820 01. januara 2021. godine, pa sa 420 ili 430 2022. godine. Evo negdje ćemo krenuti sa nižeg nivoa depozita, što nije baš, uslovno rečeno, sjajno ako upoređujemo, ali nećemo ni zajmati tamo gdje ne vidimo da postoji logika da se zajma. Naravno, gledaćemo da vrlo restriktivno koristimo taj mehanizam u periodu koji dolazi, prije svega, dajući na značaju našoj privredi i prihodima koji se prihoduju unutar države.

Još jednom zahvalnost za ovu diskusiju i naravno puna saradnja sa vama tokom narednih dana da dobijemo do utorka, kada je predviđeno glasanje o budžetu, jedan maksimalno moguće ozbiljan budžetski okvir. Hvala vam.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (22.12.22 19:51:52)

Zahvaljujem se ministru Damjanoviću.

Prije nego što zaključim raspravu, prvo da kažem da vi kao predlagač, a vi to i znate, i Odbori imaju pravo na amandmane, kad ste pominjali ovaj Zakon o socijalnom osiguranju, do glasanja. Tako da postoji mogućnost za saradnju.

Na Kolegijumu predsjednice Skupštine bili smo zamoljeni od strane opozicije, odnosno od kolege Gencija Nimanbegua i kolege Popovića Andrije da, ako je moguće, damo malo duži rok za amandmane na budžet, tako da smo odlučili da se do sutra u 12 sati mogu predati amandmani za budžet. Time zaključujemo raspravu u načelu po ovoj tački dnevnog reda. Kasnije ćemo se izjasniti, a imaćemo vjerovatno detaljnu raspravu i u pojedinostima.

Sjutrašnji dan planiramo da počnemo u 12 sati, objedinjeno sa tačkama 30 i 31, a to su tačke Predlog o izmjeni i dopuni Opšteg zakona o obrazovanju i vaspitanju i Predlog o izmjenama i dopunama Zakona o osnovnom obrazovanju i vaspitanju. Predlagači su kolegice iz URA-e, kolegica Jelušić i kolegica Suada Zoronjić. Nakon toga nastavljamo sa tačkom 23, a to je Predlog za pokretanje postupka za utvrđivanje da li je predsjednik Crne Gore povrijedio Ustav.

Vidimo se sutra u 12 sati, a takođe do 12 se mogu predavati i amandmani. Zahvaljujem svima i želim ugodno večer.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (23.12.22 12:19:54)

Kolege poslanici, nastavljamo **Četvrtu sjednicu Drugog redovnog (jesenjeg) zasijedanja u 2022.godini.**

Saglasno dogovoru sa kolegijuma predsjednice Skupštine predloženo je da se vrši objedinjeni pretres o tačkama 33. i 31. a to su *Predlog zakona o izmjeni i dopuni opšteg Zakona o obrazovanju i vaspitanju i Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osnovnom obrazovanju i vaspitanju.*

Podsjećam da je Predlog zakona o izmjeni i dopuni opšteg Zakona o obrazovanju i vaspitanju podnijela poslanica Božena Jelušić, a Predlog Zakona o osnovnom obrazovanju i vaspitanju poslanica Suada Zoronjić. Izvjestioci odbora su: Zakonodavnog odbora - kolega Momo Koprivica i Nataša Jevrić, Odbor za prosvetu nauku kulturu i sport - kolega Dragan Vukić i Nataša Jevrić.

Otvaram pretres. Da li poslanica Jelušić želi dopunsko obrazloženje?

Izvolite, kolegice Jelušić.

BOŽENA JELUŠIĆ (23.12.22 12:21:01)

Dakle, izmjenama i dopunama predlaže se da i direktore bira i razrješava školski odbor. To je svojevrsni povratak, da tako kažem, rješenju koje je nekada postojalo i pod kojim je školstvo bilo u najvećoj mogućoj mjeri depolitizovano. Lično sam u toku svog profesorskog života, od nekih 40 godina, promijenila, čini mi se, osam direktora, od toga je samo jedan bio, da tako kažem, partijski postavljen, ostali su svi birani od strane školskih odbora. Mislim da je naš školski sistem od te poslednje izmjene koja je nastupila 2012.godine, zapravo i ušao u sferu velike politizacije, nakon čega je doživio svojevrsni bijeli štrajk nastavnika zbog raznoraznih rješenja, pogotovo zbog toga što to načelo da bude inkluzivan način biranja i da svi oni koji prije svega finansiraju obrazovanje, predstavnici Vlade, kroz Ministarstvo, predstavnici nastavničkog vijeća, predstavnici roditelja koji imaju kroz svoju djecu uvid u kvalitet osoba koji izlažu svoje programe, predstavnici lokalnih sredina koje su osnivači odgovarajućih školskih institucija, mogu na neki da imaju uticaj i da jedan inkluzivan način doprinesu kvalitetu obrazovnog sistema, koji dosta toga zavisi i od činjenice ko će biti na menadžerskoj poziciji. Čini mi se da u nizu rješenja koje smo na neki način od 2020.godine, bili u prilici da donosimo možda ne idući uvijek ka najboljim rješenjima, ovdje smo u prilici da u jednoj važnoj oblasti stvari značajno unaprijedimo, da vratimo sistem tamo gdje je bio, da u njemu uspostavimo meritornost i inkluzivnost, potrebnu kontrolu jednih od strane drugih i da zaista prekinemo to što već evo 10 godina kao jedan bijeli štrajk traje u našim školama, a od tada naš obrazovni sistem uporno ne napreduje ili u određenim segmentima i nazaduje. Ja molim sve koji mogu da doprinesu da barem u dijelu obrazovanja stvari vratim ona ono što znače za taj sistem njegova istinska fabrička podešavanja, da dozvole da se vratimo tamo gdje smo bili. Ja sam profesorica od osamdesete godine, rekoh samo jedan direktor je bio partijski postavljen, mnogi nijesu bili ni članovi Saveza komunista onda u onom periodu socijalizma, i mislim da je škola tada zaista najbolje i radila. Hvala.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (23.12.22 12:24:06)

Zahvaljujem kolegici Jelušić.
Sada dajem riječ uvaženoj kolegici Suadi Zoronjić.
Izvolite.

SUADA ZORONJIĆ (23.12.22 12:24:21)

Hvala, uvažena predsjedavajuća.
Poštovane kolege,

Imajući u vidu da dolazim iz sfere obrazovanja, ja sam podnijela Zakon o dopuni o osnovnom obrazovanju i vaspitanju, i imajući u vidu da sam ovim izmjenama i dopunama zakona tražila da se izmjene odnose na član 73 stava 1 koji glasi da se 20 časova norme u osnovnom obrazovanju zamijeni sa 18 časova norme.

Druga izmjena odnosi se na član 79 stav 1 koja glasi da su nastavnici dužni u okviru četrdestčasovne nedelje da izvode nastavu iz maternjeg jezika ili crnogorskog od 16 časova, iz matematike 16 časova nedeljno i iz svih ostalih predmeta po 18 časova nedeljno. Imajući u vidu da je bilo više izmjena Zakona o osnovnom obrazovanju i da je nakon seta zakona koji su nastupili tokom 2017.godine, došlo do umanjenja sedmične norme časova sa 20 na 18 u osnovnom obrazovanju. Tada nije došlo do izmjene te sedmične norme časova u osnovnom umjetničkom obrazovanju. Zato sada ja sam ovim izmjenama i dopunama zakona tražim da se svi prosvjetni radnici u osnovnom obrazovanju dovedu u ravnopravan položaj i da se ta norma časova i u osnovnom umjetničkom obrazovanju umani sa 20 na 18. Ja ovdje moram da pomenem gospodina Radomira Božovića, predsjednika Sindikata i da zahvalim gospodinu Božoviću, što mi je pomagao u davanju ovakve inicijative, jer je moj prvobitni prijedlog bio da se samo umani norma časova iz maternjeg jezika i matematike sa 18 na 16. Međutim, gospodin Božović me je kontaktirao i zamolio da uz ovaj moj prijedlog ide i prijedlog za osnovno umjetničko obrazovanje sa čim sam ja potpuno saglasna i zašto smatram da će naići na odobravanje u ovom visokom domu od strane svih poslanika.

Drugo, našto sam htjela da ukažem jeste da umanjenje norme iz maternjeg jezika ili crnogorskog sa 18 na 16, takođe iz matematike, trebalo bi biti prihvatljivo svima, jer smo prošle godine takođe izmjenama i dopunama zakona u srednjim stručnim školama i u gimnaziji tražili da se ta norma umani sa 18 na 16, jer je godinama, i kada je norma bila 20, sedmična norma časova iz matematike i maternjeg jezika bila 18

upravo zbog obilnosti posla koju ti nastavnici izvode iz određenih pomenutih predmeta. Zbog pismenih zadataka, kojih ima mnogo više iz tih predmeta, kontrolnih vježbi, priprema za takmičenje itd. Znači, ovim izmjenama zakona pokušavamo samo sve da prosvetne radnike dovedmo u jedan ravnopravan položaj. Pomenuću naravno i težu podjelu časova. Imajući u vidu da je sedmični fond za jedno odeljenje četiri časa nedeljno, recimo za matematiku i maternji jezik, nemoguće je podijeliti četiri časada dva nastavnika drže jedan čas u istom odeljenju, dva časa drugi nastavnik dva časa, i ona dva časa koja bi se gubila jer norma može biti samo 16 ili 20. Znači, mislim da je sasvim opravdan ovaj prijedlog dopune zakona i smatram da će zaista naići na razumjevanju od svih kolega u ovom visokom domu, a sa ovim bi se stvorila mogućnost da se oslobađanjem dva časa iz matematike i maternjeg jezika oslobodi norma u nekoj većoj školi za još jednog nastavnika. Toliko i hvala.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (23.12.22 12:28:59)

Zahvaljujem kolegici.

Ovim je predlagač dao dopunska obrazloženja. Da li izvjestioci odbora žele riječ? Shvatila sam da ne.

Dajem riječ prvo prijavljenom kolegi Draganu Bojoviću.

Izvolite kolega Bojoviću.

DRAGAN BOJOVIĆ (23.12.22 12:29:38)

Hvala, uvažena potpredsjednice.

Dame i gospodo poslanici, dragi građani,

Žao mi je što je kolegica Jelušić izašla sada, ali nadam se da će me čuti. Mi smo imali raspravu povodom njenog predloga, mogu da kažem konstruktivnu i zanimljivu, da ne zvuči pretenciozno, raspravu povodom njenog predloga i na Odboru za prosvetu kulturu, nauku i sport. Odbor se uzdržao od podrške ovom predlogu. Predlog kolegice Zoronjić je podržao. Ja ne želim sada naravno da prejudiciram kao će se plenum izjasniti o predlogu uvažene kolegice Jelušić, i ukoliko se postigne dogovor u okviru parlamentarne većine da se predrži ovaj predlog, neću ni sam biti protiv, ali sam izrazio izvjesne rezerve i na sjednici Odbora za prosvetu, nauku, kulturu i sport, prosto zbog toga što smatram da se sada ovim zahtjevom u ovom trenutku postavljaju ili zahtjevaju previše visoki standardi, koji su trenutno neodrživi. Imamo jednu ne samo političku nestabilnost, već i institucionalnu nestabilnost koja projektovana i kojom opozicija i bivši režim pokušava da uvede jedno nestabilno i neodrživo političko stanje i uopšte nefunkcionalnost na nivou sistema u cjelini. Tako da mislim da bi ovakva vrsta rješenja doprinijela izvjesnoj nestabilnosti te vrste.

Prvo, škole, obrazovne institucije, osnivač svih tih škola i obrazovnih institucija je država. Ovim rješenjem se nekako onome ko osniva institucije i ko je odgovoran za institucije, pa i Ministarstvu prosvete oduzima mogućnost uticaja na obrazovni proces, odnosno na razvoj obrazovne politike kakav bi trebao da se odvija u određenom mandatnom periodu, a odgovorno je opet ministarstvo ukoliko stvari ne budu išle onako kako treba da idu. Znači, mi imamo ovdje da se ovlašćenje za izbor direktora prebacuje na školske odbore koji bi imali tako dodatna prava, ali ne vidim da bi imali propisan i određeni vid odgovornosti u koliko ta rješenja ne budu dobro funkcionisala. Sa druge strane, sa aspekta ministarstva, ministarstvo je uvijek odgovorno pred građanima, dobija određeni mandat da vrši i sprovodi određenu obrazovnu politiku i samim tim je i odgovorno ukoliko se ta politika ne sprovodi na određeni način i tu odgovornost mora da polaže računa pred građanima. Ne znam da li ovdje bi suviše jačanje prava školskim odborima na nivou građanskog modela, oduzimalo ovaj stepen odgovornosti, odnosno i ne znam kako bi se propisivala ta vrsta odgovornosti u slučaju da stvari ne funkcionišu kako treba. Osim toga, obrazovni sistem i obrazovni proces je jedna cjelina koja mora da se usjerava, na određeni način. Znači, ja ne znam kako će ići ako se oduzme ova uloga i uticaj ministarstva, šta bi bila odgovornost ministarstva. Znači, ono bi bilo odgovorno pred građanima za sve promašaje u obrazovnom sistemu, ali ne bi moglo da vrši uticaj. Postoji inače ta jedna stavka koja bi u terorijskom smislu i perspektivi mogla da snaži, ali mislim da je sad prerano o tome govoriti, kada se pokuša na svaki način izbistati uticaj svake vrste politike na svaku instituciju, ali to opet nije izvodljivo, mi ipak živimo u političkom sistemu, politika je dio svega, političke partije su dio određenog sistema, još je od Aristotela definisano da čovjek živi u zajednici, u političkoj zajednici. Ako ne živi u zajednici ili je bog ili zvjer, kaže Aristotel. Znači, i političke partije su nastale iz tog političkog zajedničkog djelovanja, ljudi se udružuju na osnovu nekih ideja. I postoji ipak jedan prilično besprizoran i nerealan i neutemeljen atak na političke partije generalno da one same po sebi kadiraju loše, kadiraju pogrešno, da će sigurno ponuditi loša rješenja itd. što uopšte ne mora da bude slučaj. Ja mislim da je u ovom

pluralističkom sistemu, sada kad je i više partija na kraju krajeva učesnica u vlasti, svaka od tih partija vrlo zainteresovana da ponudi najbolje moguće rješenje. I zašto bi taj čovjek kojeg je predložila određena partija bio lošiji od nekog drugog? To je onda vid opet političke diskriminacije. Znači, ja mislim da su partije zainteresovane da dođu do najboljih kadrovskih rješenja, upravo i zbog sopstvenog rejtinga, ali ovdje čak i ne govorimo o tom vidu partijskog uticaja, jer i ne mora da bude partijski uticaj ukoliko udijela ima ministarstvo u odabiru direktora obrazovnih institucija. Dakle, samo izražavam određene rezerve povodom ovoga rješenja, jer mislim da u ovoj situaciji kada nemamo još jasno uspostavljenu stabilnost institucija, kad imamo jedan politički tranzicioni period, da je pretjerano da prelazimo u suviše radikalna rješenja u kojima potpuno odričemo ili pokušavamo da odredimo ulogu ministarstva i institucija u kreiranju obrazovnog sistema na nivou škola i pojedinih obrazovnih institucija, jer to može, bojim se, da dovede do novog vida nestabilnosti. Mislim da je to preuranjeno.

Ja kažem ne prejudiciram kako će se plenum izjasniti, ako parlamentarna većina podrži ovo Vaše rješenje, ja ću biti za to, ali sam i na Odboru za prosvjetu izrazio izvjesne rezerve iz ovih razloga koje sam sad iznio. Hvala vam.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (23.12.22 12:36:20)

Zahvaljujem.

Sada dajem riječ kolegici Kenani Strujić Harbić. Izvolite, kolegice.

KENANA STRUJIĆ HARBIĆ (23.12.22 12:36:27)

Zahvaljujem, predsjedavajuća.

Kolege poslanici i poslanice,

Danas na dnevnom redu je tačka vezana za izmjene i dopune Opšteg zakona za obrazovanje i vaspitanje. U biti, zaista se plašim da će ove predložene izmjene loše uticati iz više razloga. Izmjene i dopune se odnose na izbor direktora u vaspitno obrazovnim ustanovama da biraju i razješavaju članovi upravnog, odnosno školskog odbora. Moram napomenuti da skorašnji primjer nam govori jednu poraznu činjenicu da su se odbori u pojedinim školama, bar koliko ja imam podatak, uvažena kolegice Jeluušić, da su se jedva formirali samo iz jednog razloga - za to što ti članovi upravnog, odnosno školskog odbora prvo nemaju naknadu. A druga stvar tretiraju se kao javni funkcioneri. Mi svi znamo ovdje da su javni funkcioneri u obavezi da prijavljuju imovinske kartone Agenciji za antikorupciju.

Šta se desilo u prethodnom periodu? Ono koliko imama podatak je, na primjer iz Pljevalja, da ljudi koji su bili članovi upravnih odbora i školskih odbora nisu znali da su u obavezi da prijavljuju imovinske kartone ASK, i došli su u situaciju da plaćaju finansijske kazne, a iznosi sami znamo da je oko 500 pa naviše, oko 2.000 eura i to nije mali iznos i nekako sam iznenađena kako to niste predvidjeli.

Drugo, članove koje bira Ministarstvo prosvjete bira ih na prijedlog ustanova. Možda bi bilo djelotvornije ako bi ti predstavnici bili članovi koje imenuje Ministarstvo prosvjete, bez prijedloga, kako bi se izbjeglo političko i svako drugo djelovanje. Međutim, ono što je zabrinjavajuće jeste da se uvijek bavimo izmjenama u dijelu izbora rukovodećeg kadra. Moram da podsjetim javnost da na prošlogodišnju jednu izmjenu i dopunu Zakona o socijalnoj i dječijoj zaštiti koji se pokazao kao veoma loš u praksi, tako da sad imamo na rukovodećim mjestima u radu sa najosjetljivijim kategorijama, ljude koji nemaju ni dana iskustva u centrima ili bilo kojoj instituciji vezanoj za socijalnu i dječiju zaštitu, pa smo došli, na primjer, u situaciju da jednostavno rukovodeći kadar u centrima uče ih njihovi zaposleni njihovom poslu. Bojim se da će i to definitivno biti stvar i u školama, da će nam na primjer ljudi koji dolaze iz prosvjete sa godinom radnog iskustva ili tri godine radnog iskustva, da su loši prosvjetni radnici budu na čelu tih institucija, bojim se da ćemo doći u taj problem.

Fokus izmjena i dopuna Zakona o opštem obrazovanju, kada je riječ o izboru direktora bi trebao da bude fokusiran na rang listu, znači da imamo kriterijume po kojima ćemo sutra primati prvo nastavni kadar i vaspitni kadar a onda i direktora, što do sad, sigurna sam pošto dolazim iz sfere prosvjete, sigurna sam da do sad nije bilo tako. Znači i da se prijedlog na školskom odboru koji se upućuje ministru, ministar daje ili ne daje saglasnost, ali opopet ukoliko dođe po ponovljenom postupku on mora da potpiše izbor na prijedlog školskog odbora, što opet kažem ne postoje kriterijumi, znači ne postoji ta rang lista koju napokon u obrazovnom sistemu moramo da uvedemo. Ne samo, gospođo Jeluušić, kada je riječ o rukovodećem kadru nego o kompletnom vaspitnom kadru. I naravno, ovo ne isključuje i van nastavni kadar, tu imamo generalno problem. I uvijek u institucijama kada je riječ o obrazovanju, govorimo o nastavnicima odnosno prosvjetnim radnicima.

Šta je sa van nastavnim kadrom. Moram napomenuti jednu činjenicu na primjer u vrtićima. Ja imam osjećaj da naročito u današnje vrijeme kad imamo veoma zabrinjavajući broj djece koja imaju određene invaliditete, da na primjer oni imaju i moraju imati podršku od van nastavnog kadra. Šta je sa tim ljudima? Koliko pažnje smo posvetili na primjer u ove dvije prethodne godine, alarmantni su podaci, sami znate, to će pokazati registar djece na primjer sa autizmom. Šta ćemo u tom dijelu. Nekako u biti, što se tiče ovih izmjena i dopuna, uvijek smo kad je riječ o socijali i o obrazovanju, uvijek se nekako baziramo na rukovodeći kadar, nikako o kvalitetu obrazovanja naše djece.

Opšti utisak su da su predložena rješenja za izbor i za razrješenje direktora neizvedena i mogu izazvati mnoge nedoumice i samo otežati buduće funkcionisanje u radu škola i nadležnog ministarstva, kao i prosvjetne inspekcije koja vrši kontrolu primjene propisa u ustanovama iz oblasti obrazovanja. Ovo iz razloga što nisu precizirani rokovi za izbor novog školskog odbora, upitan je njihov sastav jer ostaje norma iz opšteg zakona iz oblasti obrazovanja u dijelu nadležnosti nastavničkog vijeća, pa se ne može prijedlog iz člana 73 stav 3 mijenjati riječima "tri predstavnika nastavničkog vijeća", jer ostaje norma "predstavnika zaposlenih".

Da bi predložena rješenja bila održiva potrebno je u prelaznim i završnim odredbama navedenog zakona propisati rokove za izmjenu opštih akata škole u prvom redu statuta i drugih akata, a ne iste daje saglasnost Ministarstvo prosvjete, kao i precizirati rok za način i postupak izbora direktora. Takođe, postavlja se pitanje šta sa započetim postupcima izbora direktora i školskih odbora. Imamo na primjer sad trenutno škole gdje je istekao mandat školskom odboru i bira se novi. To me nekako zbunjuje a takođe za direktora izbor.

Predložena rješenja nisu prihvatljiva iz više razloga i kao takva su neodrživa i neprimjenljiva jer ne korespondiraju sa postojećim normama koje ostaju u okviru zakonske regulative i pozitivnih propisa i eventualno podrška ovakvog zakonskog rješenja proizvela bi ogromne posledice na cjelokupan obrazovni sistem.

Ono što definitivno znam da svi ovdje razmišljamo i prvo kao i roditelji, a ponaročito Ženski klub jeste da nama fokus definitivno sad što se tiče izmjena i dopuna Zakona o opštem obrazovanju i vaspitanju ne treba da se svodi na to ko će imati koga u školskom odboru, sutra i izbor direktora. Mislim da je alarmantan podatak da mi u osnovnim školama imamo djecu koja koriste narkotike. Nedavno primjer u budvanskoj školi, bar to u medijima što sam ispratila, za mene kao majku je alarmantan podatak. Prvi problem jeste delikvencija, kako maloljetnička, tako i vršnjačko nasilje u školama.

Druga stvar, ono što bih ovdje apelovala, jeste što nam djeca nemaju kvalitetno obrazovanje. Prva stvar što trebam napomenuti kada pogledamo testiranja osnovaca i srednjoškolaca iz Crne Gore, to su poražavajući rezultati, zaista poražavajući rezultati. Nedavno sam pročitala podatak na primjer da naša djeca koja izađu iz osnovne škole ne znaju tablicu množenja, to je poražavajući podatak. Što znači, ne može biti samo problem u djeci, znači ne može samo biti problem u djeci, problem je možda u nastavnom kadru koji nema dovoljno elana i volje za rad za nekih 500 eura, na primjer, prosjek 500 eura, evo i do 700 eura. Znači mi generalno imamo problem i u nastavnom kadru, za što se niko nije potrudio da sazna šta je to uzrok tog problema gdje nemamo na primjer obrazovanje kakvo smo imali, maloprije ste pomenuli osamdesetih, devedesetih, možda i sedamdesetih kad je Crna Gora bila rasadnik, znači do 2006. i 2008, evo u pravu ste što ste pomenuli podatak gdje smo bili frasadnik intelektualaca iz Crne Gore u svijetu. To je zaista poražavajući problem.

Ovdje očekujem od svih nas, bez obzira kojoj političkoj partiji pripadaju, da jednostavno podvučemo crtu i da se suočimo sa glavnim problemom, a to je neznanje naše djece, nekvalitetno obrazovanje, nekvalitetno pružanje usluga od istih tih nastavnika. I treća stvar, možda i najbitnija zašto nam djeca ne odrastaju u zdravom društvu. I da se vratim na onaj primjer, alarmantan je podatak da nam osnovci koriste opojne droge, alarmantan podatak. Alarmantan je podatak da u blizini svake škole imamo kladionice, alarmantan podatak. Kakav to primjer mi dajemo kao društvo, samo primjer da nam djeca idu krivim putem, to je zabrinjavajuće. Hvala.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (23.12.22 12:46:06)

Zahvaljujem kolegini.

Shvatam da predlađač ima, hoće da odgovori. Izvolite, kolegince Jelušić, imate pravo.

BOŽENA JELUŠIĆ (23.12.22 12:46:20)

U ovom dijelu koji je poslanica Strujić naglasila ima zaista osnova da se razgovara, a to je insistiranje ASK-a da striktno tumači sad, pazite sada, ne ranije nego upravo sada da tumači striktno ovaj zakon o tome da su članovi školskih odbora funkcioneri iako oni ne primaju naknadu, pa su izabrani članovi

školskog odbora zamolili da to više ne budu, jer ne žele da popunjavaju prijave, za to nemaju naknadu. Dobrovoljno i sa velikim entuzijazmom su ušli da doprinesu nešto školama.

Ja javno prozivam ASK zbog čega nije uvijek tako postupao, nego upravo od ove godine na primjer i da smjesta usaglasi, odnosno promijeni te članove, to mogu da budu prelazne i završne odredbe, da se ljudi koji su u školskim odborima i koji to rade iz dobre volje i želje da se posvete obrazovanju, ne dovode u situaciju da treba i da plaćaju kazne i da se bave kao neko ko dobija značajnu naknadu. Ovo govorim i kao neko ko je platio kaznu za jugo iz 1990. godine. A sasvim sam sigurna da je bilo razloga da neko drugi plati neke druge kazne.

Dakle, u tom dijelu ste poslanice Strujić u pravu. Ovo sa ASK-om mora nekako da se riješi. Međutim, sve o čemu ste dalje govorili, što se tiče kvaliteta obrazovanja, ja govorim od kad znam za sebe. Kadar se ne mijenja čarobnim štapićem, on je negativno selektovan dugogodišnjim malim zaradama i taj kadar je sada u školama. Radiće narednih 20, 30, 10 godina, njemu su potrebne dodatne edukacije. Time treba Ministarstvo da se bavi, sistemskim popravljanjem obrazovanja. Naša Crna Gora je toliko debalansirana da u pojedinim mjestima djeca sjede jedni drugima na glavi, u centralnom i južnom regionu. Na sjeveru su škole prazne. Niko ne može da dobije adekvatno obrazovanje. Ovi za to što je previše njih na jednom mjestu, ovi zbog toga što kvalitetan kadar takođe i kvalitetniji kadar odlazi na centar i na jug. Dakle, to je sistemski problem.

Dalje, programi naših škola i pored želje da budu rasterećeni su takvi da su dizajnirani za najbolje, a oni koji ne mogu sve da postignu, figurativno rečeno neka crknu. U Finskoj za tri mjeseca se djeca osposobe da čitaju i pišu uz igru i crtanje. Kako je kod nas, koja je to trauma. Najmanje provode u školi, a najbolji uspjeh imaju. Naši programi su takvi da nisu fokusirani na način da temeljito i sa osnovnim vještinama djecu pouče, pa onda ko može sistemom piramide dalje, nego imamo poplavu luča, imamo potpuno obesmišljavanje samog procesa obrazovanja i naravno, ovakva škola pošto je stavila težište na to navodno obrazovanje, izgubila je svoju vaspitnu funkciju. Država joj je pomogla, nikle su kladionice oko svih škola, to se događa prosto na teritoriji cijele Crne Gore. A drugo, svaki treći odrasli građanin Crne Gore je funkcionalno nepismen, pazi odrasli, znači mi upadamo u te. Što znači da je funkcionalno nepismen? Znači da on zna da čita i piše ali ne zna funkcionalno da upotrebljava ta znanja da ih razumije i iz njih izvlači benefite. To na primjer mjeri piza, to naši đaci ne uspijevaju da urade.

E sada, zašto krećemo, po mišljenju poslanice i poslanika, od takozvanog kraja tanjega, od direktorske pozicije koja u cijeloj ovoj skupini problema zaista nije centralni problem, zaista nije centralni. Centralni problem je kontinuirana reforma obrazovnog sistema u pravcu većeg kvaliteta inkluzivnosti, evo poslanica Vujović i ja ćemo imati amandman sa ne velikim iznosom sredstava u domenu ovog puta zdravlja, da UNICEF pomogne rani razvoj djece. Zna li da nekom od naše djece zaostaje veličina mozga za to što se u razvoj tog djeteta ne ulaže na vrijeme, zbog raznih oblika deprivacija. Ovo o čemu vi govorite, ovo ja živim od osamdesete. I vjerujte iskusila sam da politizovani izbor direktora nanosi jedan od ozbiljnih udaraca školstvu, jer pokazuje da je to suština. Sad je veći problem preuzeti pet šest ljudi u odborima da donesete odluku, lakše je preko ministra. Šta mislite koliko bi ministri prije gospođe Bratić morali da plate odšteta i ona je urokovala sigurno 300.000 ošteta državi, a oni prije ne manje ako ne više, a to je sve zbog politizacije obrazovanja.

Do referendumu mi nastavnici koji smo učestvovali u reformi svi smo bili uključeni. Nama je država na svoj način dala signal, ovo je decentralizacija školstva, pravimo najbolji način, pravimo najbolji sistem. I prvi put kad su vidjeli da decentralizacija podrazumijeva traženje jedne lokalne samouprave Cetinja konkretno, da utiče na izbor direktora za to što je smatrala da je kvalitetan direktor, zatvorila je sistem. Od tada imamo politički izabrane direktore.

Ja sam saglasna da Zakonodavni odbor reaguje svuda gdje treba da reaguje u smislu priličavanja svega što treba u ovom zakonu na čemu još treba raditi. Dalje, za prelazne odredbe i taj zakon ne mora ni po kojoj hitnosti kza sedam dana da stupi na snagu. Ali, vjerujte mi kao neko ko je iz sistema, ovo je ozbiljno degradiralo obrazovni sistem i kao što vidite, mi nemamo ni u prethodnom režimu, ni u ovom režimu sistem meritornosti, nego sistem partijskog postavljenja. Ne možemo stvarno sve da promijenimo, u pravu je poslanik Bojović, čarobnim štapićem. Ajde da promijenimo tamo gdje nam je najvažnije i da dobijemo školu koja je bitnija. Pazite u Prvoj gimnaziji u Mariboru direktor je 20 godina, nema mandata za to što je direktor od Prve gimnazije napravio svjetsku školu. Ko ga bira, školski odbor. Prosto moramo vjerovati svojim građanima, oni žele da budu učesnici u svemu ovome. I znate za šta se još zalažem, nemam načina i ne znam kako to može, to može kroz Ministarstvo prosvjete, da u konačnici stariji učenici i roditelji, zajedno sa svojom mlađom djecom iz vrtića i osnovnih škola, imaju pravo da na kraju godine kažu koji nastavnici i nastavnice nisu na visini zadatka. I ako se dva tri puta javljaju negativne ocjene, a nastavnici odbiju da se poprave i doeduciraju, da takvi nastavnici napuste škole. Jer mi dolazimo u situaciju da nam jedan loš nastavnik 30 godina đake ne nauči onome čemu je trebalo da ih nauči, ja takvih primjera znam mnogo. A kao poslanica iz obrazovanja dobijam toliko mnogo pisama svojih kolega i kolegica da kad bih vam sad govorila o tome anomalije nastaju na terenu upravo zbog ove politizacije menadžerskih

funkcija, sigurno bih vas još više ubijedila ali bih prošla zonu i ulazila bih u privatnost. Ne bih da otkrivam te podatke. Molim Vas da razmislimo o ovome. Nema, sjetite se one priče, prvo država pa demokratija. Nemojte da mi sad istu grešku sad, prvo ovo pa ono. Obrazovanje je izvan i iznad svega toga. Hajde da probamo da ga vratimo na njegova izvorna fabrička podešavanja, izvorna obrazovna. Ako ne bude valjalo postzakonodavni nadzor, ali ovo što sad imamo svakako ne valja. Apel još jednom za ASK ste potpuno u pravu. Što je ASK došao do ideje da ne da školskim odborima da žive? Valjda zbog toga što ova većina postavlja direktore. Sad ih treba onemogućiti da imaju školske odbore ili možda u pripremi ovog zakona. Je li moguće da se mi prepucavamo školom i djecom? Nevjerovatno da je i to izgleda moguće. Hvala.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (23.12.22 12:56:47)

Zahvaljujem. Hoće li neko odgovor na komentar? Ne.

Smatramo li ovo i završnom riječju, kolega Bojoviću? Da li kolegica Suada želi završnu riječ? Ne. U redu. Shvatila sam da ne želi.

Znači, konstatujem da je pretres povodom ove dvije tačke završen i izjasnićemo se naknadno.

Sada ću dati pauzu, jer je dogovor da nakon pauze krenemo sa sljedećom tačkom dnevnog reda, a to je Predlog za pokretanje postupka za utvrđivanje da li je predsjednik Crne Gore povrijedio Ustav. Zamoljena sam od strane poslanika da napravimo jednu dužu pauzu, tako da ćemo u 15:15h nastaviti sa radom i biće ova tačka na dnevnom redu. Zahvaljujem svima.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (23.12.22 15:26:21)

Kolege poslanici, kao što smo i dogovorili, nastavljamo s radom.

Pred nama je Predlog za pokretanje postupka za utvrđivanje da li je predsjednik Crne Gore povrijedio Ustav.

Podsjećam da je Predlog za pokretanje postupka za utvrđivanje da li je predsjednik Crne Gore povrijedio Ustav podnio 41 poslanik. Saglasno članu 184 stav 2 Poslovnika Skupštine, predlog je dostavljen poslanicima, Ustavnom odboru i Predsjedniku Crne Gore. Ustavni odbor je razmotrio predlog i Skupštini je podnio izvještaj kojim je predložio Predlog za pokretanje postupka za utvrđivanje da li je predsjednik Crne Gore povrijedio Ustav. Izvjestiteljica Odbora je kolegica Simonida Kordić. U skladu s članom 185 stav 3 Poslovnika Skupštine o Predlogu za pokretanje postupka za uvrđivanje da li je predsjednik Crne Gore povrijedio Ustav otvara se pretres.

Prvo pitam predstavnika predlagača želi li da da dopunsko obrazloženje?

Izvolite, kolega Radunoviću.

SLAVEN RADUNOVIĆ (23.12.22 15:27:39)

Hvala, poštovana potpredsjednice.

Dame i gospodo, građani Crne Gore,

Svi znate da smo prije par mjeseci bili podnijeli sličnu inicijativu, s tim što je ona sadržala i dodatnu normu vezanu za razrešenje i da je predsjednica Parlamenta smatrala da ta norma nije adekvatna po Poslovniku

vratila nam je i mi smo sada poslali drugu inicijativu koja je, kao što ste čuli od potpredsjednice, bila na Odboru i tako smo došli do ovog predloga koji ću sada da obrazložim.

Nakon izglasavanja nepovjerenja 43. Vladi Crne Gore, 19. avgusta 2022. godine, predsjednik Crne Gore nije predložio Skupštini mandataru za sastav nove Vlade. To je njegova striktno propisana Ustavom obaveza i time je povrijedio Ustav, član 95 stav 1 tačka 5. Znači, ne da nije predložio mandata za kojeg je znao da iza njega stoji parlamentarna većina nego nije uopšte predložio mandataru. On je time povrijedio član 95 tačka 5 Ustava Crne Gore jer, izmađu ostalog, nije pozvao na razgovore o mandataru za sastav Vlade ni sve članove tj. predstavnike političkih partija zastupljenih u Skupštini Crne Gore.

Naime, poziv nisu dobile partije Demos, Ujedinjena Crna Gora, Prava Crna Gora, Radnička partija i Savez građana CIVIS. Pet parlamentarnih subjekata nije uopšte dobilo poziv za razgovor. Tim činom, da konstatujemo, nije pozvao ni gospodina Miodraga Lekića koji je tada, to su znale u tom momentu i ptice na grani, bio kandidat vladajuće većine za mandataru. Podsjetiću vas i da smo ga pismom mi iz Demokratskog fronta obavijestili da postoji većina i on se onda pozvao na dio navoda iz tog pisma u kojem smo rekli da postoje potpisi i pozvao se na to da mi nismo dostavili potpis u predviđenom roku iako ni po jednom pravnom aktu potpisi nisu neophodni. S druge strane, bilo je potpuno jasno da postoji apsolutna većina od

41, iz prostog razloga što su apsolutno svi klubovi poslanika održali konferenciju za štampu i nedvosmisleno dali podršku gospodinu Lekiću.

Ovo je jedan događaj koji je posle toga izazvao domino efekat. Doveo je Crnu Goru u veliku krizu posebno iz razloga što Crna Gora u međuvremenu je izgubila i funkcionalni Ustavni sud jer nema kvoruma, a onda je predsjednik Crne Gore Milo Đukanović, ali sada u svojstvu predsjednika Demokratske partije socijalista onemogućio da se izaberu sudije Ustavnog suda kako bi produbio krizu u Crnoj Gori.

Zbog toga, smatramo da je neophodno da se usvoji ova inicijativa od Parlamenta Crne Gore i da se Ustavni sud čim bude u punom sastavu izjasni o njoj. Svestan sam činjenice da će vjerovatno dok dođe na red ova inicijativa da se razmatra na Ustavnom sudu isteći i mandat Milu Đukanoviću, ali je vrlo bitno iz simboličkih razloga da se vidi da je on povrijedio Ustav i da on stoji iza kompletne trenutne ustavne krize u Crnoj Gori. Ovo je jedno u produženom roku krivično djelovanje na različite načine. Jasna je namjera od prvog momenta da se onemogući da predstavnici građana koji su izabrani na izborima 30. avgusta preuzmu vlast u Crnoj Gori. Našem Parlamentu je jedna od osnovnih nadležnosti onemogućena, a to je da biramo Vladu Crne Gore. Jednostavno, s obzirom na to da nije predložio mandata, mi nismo bili u prilici ni da odbijemo njegov predlog ili prihvatimo njegov predlog. Zbog toga smo morali da pribegnemo donošenju izmjena i dopuna Zakona o Predsjedniku kako bismo ovu zemlju pokušali da izvučemo iz krize. Siguran sam da ćemo u tome uspjeti uprkos pokušajima čovjeka koji sebe smatra ocem nacije, a on očigledno nije otac nacije nego pokušava da bude grobar ove države kada već više ne može da bude njen gospodar. Hvala.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (23.12.22 15:33:22)

Zahvaljujem kolegi Radunoviću.

Sada pitam izvjestiteljku Odbora koleginicu Kordić da li želi riječ? Izvolite, kolegнице.

SIMONIDA KORDIĆ (23.12.22 15:33:36)

Zahvaljujem, gospođo potpredsjednice.

Dakle, ovo nije prva inicijativa koja se našla pred Ustavnim odborom vezana za raspravljanje okolnosti pod kojima je predsjednik prekršio Ustav ili ga nije prekršio. Ustavni odbor je već jednom dao pozitivno mišljenje na inicijativu kojom se traži ustanovljenje da li je predsjednik Crne Gore prekršio Ustav vezano za događaje na Cetinju povodom ustoličenja vladike Joanikija kada je predsjednik Crne Gore s pozicije te institucije tog dana koji je univerzalan i koji treba da se odnosi na sve građane Crne Gore i prevashodno da bude jedan od onih organa koji treba dosledno da poštuju i sprovode Ustav i ustavna načela, stavio se na stranu jedne grupe građana koja je želela i pokušala da opstruira ustoličenje vladike Joanikija na Cetinju.

Dakle, nije reč o izražavanju slobodne volje ili slobodnog ideološkog uverenja jednog građanina na šta svaki građanin ima pravo. Reč je na postupak jedne institucije u kapacitetu predsjednika države kojim je defakto došlo do kršenja osnovnih ustavnih prava vezanih za slobodu veroispovesti, slobodu obavljanja verskih obreda i sl.

Druga stvar koja je, takođe, pominjana na Ustavnom odboru, a nije se našla u prvoj inicijativi jeste da je predsjednik Crne Gore svojom odlukom doveo Crnu Goru u situaciju da ona danas nema ambasadore u 18 zemalja. Problematična stvar vezana za ustavne norme i za ovlašćenja i obaveze predsjednika države u ovom slučaju jeste činjenica da je predsjednik svoje odbijanje da imenuje određena lica za ambasadore koje je Vlada predložila u skladu sa svojim ustavnim ovlašćenjima obrazložio time što su to osobe koje su glasale ne na referendumu 2006. godine. Time je još jednom direktno prekršena ustavna odredba koja je vezana za pravo uverenja, pravo političkog i svakog drugog mišljenja i izražavanja tog mišljenja. Ovakvom vrstom diskriminacije svih onih građana koji su učestvovali u političkom životu Crne Gore i koji su učestvovali i na izborima, pa i na referendumu, osporeno je od strane predsjednika pravo tih ljudi na slobodno izražavanje svog mišljenja i, na kraju, njihovo pravo da biraju i budu birani, nezavisno od svog nacionalnog, rasnog, političkog ili bilo kog drugog pripadanja identiteta.

Po pitanje ove inicijative, Ustavni odbor je, takođe, utvrdio da predsjednik Crne Gore jeste prekršio Ustav, zbog toga što je nakon izglasavanja nepovjerenja 43. Vladi Crne Gore, 19. avgusta ove godine, nije predložio Skupštini mandatara za izbor nove Vlade. Podsjećam vas da je ova praksa izbora mandatara u toku trajanja jednog skupštinskog saziva već postojala u Crnoj Gori. Na kraju i Vlada koja je izgubila poverenje 19. avgusta je Vlada koja nije sazvana odmah nakon izbora već nakon pada prethodne 42. Vlade. Nekoliko je aktivnosti koje je predsjednik preduzeo ili propustio da preduzme kojima je zapravo došlo do kršenja Ustava. Već smo čuli činjenicu da predsjednik Crne Gore nije pozvao predstavnike svih

političkih partija na konsultacije, iako Ustav izričito nalaže da predsjednik mandataru imenuje nakon konsultacija s političkim partijama. Jedan poseban apsurd je činjenica i da predstavnik političke partije i sam predlog oko koga je stvorena saglasnost u smislu nosioca buduće funkcije premijera gospodin Lekić, takođe nije pozvan na konsultacije, a pored njega ni predstavnici Ujedinjene Crne Gore, Prave Crne Gore, Radničke partije, Savez građana CIVIS, takođe. Niko od njih nije pozvan na te konsultacije.

Druga stvar je pitanje potpisa. Svoje nedavanje mandata niti gospodinu Lekiću niti bilo kome drugom, predsjednik Crne Gore je obrazložio time što nije dobio potpis 41 poslanika. Ustav ne predviđa niti obavezu niti igde napominje instituciju davanja potpisa podrške. Zapravo u celokupnoj savremenoj istoriji Crne Gore samo jedan put je izabran, odnosno imenovan mandatar koji je doneo potpise. To je bio gospodin Krivokapić. Dakle, niti praksa niti sam Ustav ne podrazumevaju i ne pominju čak potpise kao metod u procesu imenovanja mandataru te se prema tome svakako ne može uzeti u obzir kao opravdanje za nečinjenje u slučaju u kojem je predsjednik direktno obavezan Ustavom da mora imenovati mandataru.

Dakle, situacija u kojoj se ne imenuje niko za mandataru ne postoji u Ustavu. Predsednik, ako je smatrao na kraju, mada je pitanje njegovog posebnog uverenja takođe protivustavno, ali ako već nije dao mandat gospodinu Lekiću, morao ga je dati nekome drugome za koga je u tom trenutku procenio da ima najviše šanse da za 90 dana okupi parlamentarnu većinu, recimo predstavniku političke partije čiji je predsednik. No, predsednik je činjenicom da nije dao mandat ama baš nikome, urušio praktično ustavni i politički sistem Crne Gore sprečivši Skupštinu da obavlja svoju osnovnu ustavnu obavezu, a to je da bira izvršnu vlast i, drugo, da kontroliše izvršnu vlast i, s druge strane, sprečivši izvršnu vlast da uopšte postoji. Mi danas imamo situaciju da imamo Vladu koja je oborena u Parlamentu i koja zapravo samo tehnički obavlja određene poslove da bi država funkcionisala, ali niti je Vlada niti se može nazvati izvršnom vlašću u punom kapacitetu. Na žalost, došlo se do toga da se u instituciji Predsednika države sažeo čitav ovaj vorteks političke krize koji se reflektovao na funkcionisanje ovih glavnih grana vlasti.

Još jedna stvar o kojoj se raspravljalo i koja je svakako jako bitna jeste famozni rok od 30 dana. Naravno, Ustav nije detaljan akt, po svojoj prirodi nije detaljan akt i on sam, u članu 16, nalaže Parlamentu da ustavne kategorije razradi kroz zakonska rešenja, pa u tom smislu naš Ustav ne razrađuje postupak izbora Vlade koja se bira nakon izglasavanja nepovjerenja prethodnoj Vladi. Ovde se analogno primenjuje rok od 30 dana koji je u Ustavu izričito vezan za izbor Vlade po završenim parlamentarnim izborima. Dakle, striktna primena ovog roka je bitna sa stanovišta ustavne procedure s jedne strane i, s druge strane, pre isteka toga roka predsednik je obavešten od strane parlamentarne većine, dopisom, znači pismeno, da parlamentarna većina daje podršku gospodinu Lekiću kao novom mandataru.

Moramo samo još jednu stvar da naglasimo, i time ću završiti, da uloga predsednika države u parlamentarnoj demokratiji je takva ili se može nazvati veoma sličnoj onoj ulozi koju, recimo, ima monarh u britanskom parlamentarnom sistemu. On ima određena ustavna prava i obaveze. On ima pravo i obavezu da konsultuje i bude konsultovan, ali on nema pravo niti obavezu da odlučuje u konstitutivnom smislu. Na kraju i naš Ustav to implicitno pokazuje, govoreći da predsednik mandataru daje na osnovu konsultacija s političkim partijama. Prema tome, mandatar ne izvire iz volje, ubeđenja ili nekakvog nahodjenja predsedničkog, izvire iz volje Parlamenta i na kraju se materijalizuje u glasanju pred Parlamentom za buduću Vladu koja može ili ne mora dobiti podršku Parlamenta, ali zato i postoji taj rok od 90 dana u kojem mandatar sastavlja svoj kabinet, svoj program, iznosi ga Parlamentu koji dalje odlučuje o tome hoće li Vlada biti ili neće i kakva će ta Vlada zapravo biti.

Dakle, ovim postupcima, smatra Ustavni odbor, predsednik Crne Gore je prekršio Ustav. Stoga, zahtevamo da Skupština Crne Gore pokrene postupak utvrđivanja da li je predsednik Crne Gore povredio Ustav pred Ustavnim sudom. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (23.12.22 15:43:21)

Zahvaljujemo kolegini Kordić.

Sada prelazimo na prijavljene diskutante. Kolega Dragan Bojović, u ime Kluba Demokratskog fronta, Nova srpska demokratija, Demokratska narodna partija i Radnička partija, a da se pripremi kolega Dragan Lukić iz Kluba Socijalističke narodne partije. Izvolite.

DRAGAN BOJOVIĆ (23.12.22 15:43:45)

Hvala, uvažena potpredsjednice.

Dame i gospodo poslanici, dragi građani,

Smisao političke podjele moći, checks and balances, kažu Englezi jeste da kroz diobu vlasti na zakonodavnu, izvršnu i sudsku zaštitu manjinu od većine, ali istovremeno i zaštitu većinu od manjine.

Kompromisno balansiranje, međusobna kontrola i nadzor, poštovanje Ustava i zakona, to su neke odlike parlamentarne demokratije u kojoj, kao što joj i ime kaže, parlament ima ključnu ulogu. Tako je koncipiran i naš Ustav, kojim rešenjima nisam lično impresioniran, ali dok god je takav Ustav na snazi mora se apsolutno poštovati. U demokratiji i po našem Ustavu, postoji većina i manjina za sve osim za predsjednika DPS-a koji smatra da može da radi šta mu se prohtje, šaljući građanima jednu poznatu poruku još od davnina koju je uputio i Luj XIV, makar mu se tako pripisuje, on je rekao - država to sam ja, ne interesuje me šta kaže Parlament, ne interesuje me ni volja građana, ja sam država, moj mandat ističe i treba svima da ističe mandat, ako ne onda treba dezintegrisati ili izvršiti disoluciju svih institucija jer mimo mene u državi nema institucija.

Tako razmišlja, na žalost, i Milo Đukanović i tom politički siledžijskom, uzurpatorskom ponašanju mora se stati na put i mora naići na adekvatan institucionalni odgovor. Ovo je jedan od tih institucionalnih odgovora na tako uzurpatorsko ponašanje jednog čovjeka. Predsjednik DPS-a je navikao da prijeti, otima i na bleferski način uzurpira vlast. To je radio više puta u političkoj istoriji. Misli da može i dalje da vlada manjinom kao što je vladao na manipulatorski način i raznim političkim trgovinama. Međutim, to vrijeme je, na žalost po njega, prošlo jer je politički rok trajanja takvom načinu vladavine istekao.

Naravno da je Milo Đukanović prekršio Ustav. Čuli smo od uvaženih kolega, prekršio je član 95 Ustava u više tačaka i u ovoj tački, on prosto nema taj luksuz da ne imenuje nikoga za mandatar, odnosno da ne odredi mandatar, po Ustavu na to nema pravo. Drugo, prekršio je i član Ustava gdje je morao da pozove predstavnike svih političkih partija zastupljenih u parlamentu. On nije pozvao pet političkih partija, između ostalog i političku partiju Demos i njenog predsjednika gospodina Miodraga Lekića koji je od parlamentarne većine podržan da bude mandatar.

Đukanović je prekršio još neke članove Ustava, član 2 koji kaže da se ne može uspotstaviti vlast mimo slobodno izražene volje građana, a on nastoji da prekroji tu volju i uzurpira institucije i na državnom i na lokalnom nivou. Vidimo šta se dešava u pojedinim opštinama, između ostalog i u glavnom gradu Podgorici. Prekršio je i član 11 Ustava koji definiše podjelu vlasti gdje se kaže da predsjednik predstavlja državu Crnu Goru i da ima protokolarnu ulogu, kao što smo čuli od uvažene kolegice Kordić. On je dio izvršne vlasti, ali nema mogućnost osim protokolarnu da utiče na odluke izvršne vlasti. Prekršio je i član 82 Ustava koji propisuje da Parlament bira Vladu Crne Gore. Dakle, treba se jednostavno naučiti i na gubljenje vlasti. To su norme društva res public, znači javna stvar, opšta stvar i politika jeste staranje o opštem dobru. Znači, tu lični interes moram biti podređen opštem interesu, a veoma je opasno kada lični interes bude predodređen ovom opštem interesu i kada se poistovjeti država sa ličnim interesom kao što je to slučaj gospodina Đukanovića koji se ponaša kao onaj komandir policije u filmu "Tri karte za Holivud" koji kaže nama se ne sviđa ovaj narod ovo nije naš narod, nama treba ljepši i bolji narod i mi ćemo uvesti i napraviti bolji i ljepši narod, a ne ovaj koji nas ne podržava. Tako se ponaša i takvom bahatom ponašanju komandira DPS se mora stati na put naravno na zakonit i ustavan način. Otuda i ova inicijativa, otuda i izmjene Zakona o predsjedniku. Naravno ukoliko se ne dobiju podrške za mandatar, ako se vlada ne formira do 20. januara kako je i najavio gospodin Milan Knežević razmislićemo i o izborima, to je legitimno, a svakako ćemo dobro razmisliti prije toga kakav će biti naš stav i prema Predlogu zakona o budžetu. Hvala.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (23.12.22 15:49:40)

Zahvaljujem kolegi Bojoviću.

Kao što sam najavila u ime Kluba SNP-a kolega Dragan Vukić, a nakon njega kolega Srđan Pavićević u ime Kluba "Crno na bijelo".

Izvolite.

DRAGAN VUKIĆ (23.12.22 15:49:55)

Pa, evo ovako moram da počnem sa jednom rečenicom: Da nijesmo rušili 43. Vladu 19. avgusta sad ne bi došli ovdje gdje jesmo došli. Da smo kad je ponudio Dritan Abazović manjinsku vladu, odnosno URA i CIVIS zajedno, da smo tada mi iz skupštinske većine od 30. avgusta podržali tu manjinsku vladu, vrlo vjerovatno da danas ne bi bili ovdje nego bi bili u vlasti do 2024. godine, ali dobro svršenom poslu nema mane, idemo dalje. Đukanović je definitivno prekršio Ustav, prekršio Ustav zato što nije dao mandat gospodinu Lekiću, a nije dao mandat zato što nije pozvao na konsultacije sve parlamentarne partije, a bio je obavezan da te parlamentarne partije sve pozove na konsultacije. Vrlo vjerovatno, ne vrlo vjerovatno, nego istina, namjerno je htio da krši Ustav. Ovo je sve vrijeme jedna namjerna radnja. To isto radi i on krši Ustav više puta. Jednom je kršio Ustav kada je pozvao 5. septembra da se ne ustoliči mitropolit Joanikije, i

reći ću evo jednu njegovu rečenicu, nadam se da neću biti u situaciji da 5. septembra i sam budem na Cetinju i naravno i bio je na Cetinju, i tražio je otpor i pozivao građane da se ne ustoliči mitropolit Joanikije, ali on je predsjednik svih građana, svih nas, i nema pravo na to. Mi toj tiraniji moramo da stanemo na kraj. A kako ćemo da stanemo? Samo jednom ovakvom inicijativom. Toliko se prethodno hvalio na svim međunarodnim adresama kako je on demokrata i Evropejac, a sad krši sopstveni Ustav. Zar smijemo mi to da mu dozvolimo? Smatram da ne smijemo, smatram da u ovom trenutku treba da podržimo ovu inicijativu, da glasamo, ali naravno imamo jedan veliki problem, a problem je što nemamo Ustavnog suda, a on je to namjerno radio. Sjećate se prethodne inicijative Socijalističke narodne partije oko mitropolita Joanikija, oko ustoličenja, Ustavni sud je odbacio kao neosnovano, kao da nije prekršio Ustav. Zamislite, predsjednik svih građana poziva i kaže javno da vršimo otpor da se ne ustoliči mitropolit Joanikije, a sad ne da mandat. I u jednom i u drugom trenutku on brani nešto od nas, dragi građani, a mi smo, dragi građani, imamo ista prava kao i on ovdje. Mi smo u jednoj situaciji vrlo delikatnoj, ali moramo da izađemo iz nje. Naravno, Socijalistička narodna partija podržava ovu inicijativu, glasaće za i glasaće ako treba za smjenu gospodina Đukanovića, jer jednom diktator mora pasti, a sad je došao trenutak i taj će kraj biti. Hvala.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (23.12.22 15:52:39)

Zahvaljujem kolegi Vukiću.

Kao što sam najavila sledeći diskutant je kolega Srđan Pavićević u ime Kluba "Crno na bijelo", a da se pripremi kolega Branko Radulović u ime Kluba Pokret za promjene. Izvolite.

SRĐAN PAVIĆEVIĆ (23.12.22 15:52:57)

Poštovana predsjedavajuća, poštovane kolege, poštovana javnosti,

Evo tema se otvorila koju smo očekivali, koja je bila nužna da se priča javno. Mislim da su moje kolege prethodnici mnogo toga rekli da ništa novo nećemo reći ništa mi ostali koji tek treba da pričamo. Mogu samo da kažem da čitava ova priča je nekako satkana u čupanju konteksta, u čupanju konteksta, što kaže Hegel istinitost se spoznaje u cjelovitosti konteksta. Onoga momenta kad nemate cjelovitost konteksta, odnosno kad vadite stvari iz konteksta, bilo kojeg procesa i bilo koje informacije pravite u stvari predvorje za jednu veliku manipulaciju.

Dakle, u Ustavu Crne Gore u glavi 2 *Predsjednik Crne Gore* iz nadležnosti u članu 95 se kaže: Predsjednik Crne Gore pod tačkom 1: predstavlja Crnu Goru u zemlji i inostranstvu; pod tačkom 2: komanduje vojskom na osnovu odluka Savjeta za odbranu i bezbjednost; pod tačkom 3: ukazom proglašava zakone; pod tačkom 4: raspisuje izbore za Skupštinu i pod tačkom 5, koja je u stvari lajt motiv čitave ove priče, kaže da predlaže Skupštini mandataru za sastav vlade. Znači, ne kaže može da predloži i treba da predloži nego jednostavno je imperativna norma - predlaže Skupštini mandataru za sastav vlade. Pritom se ne kaže niti to radi na osnovu potpisa niti bilo kakve impresije lične nego na osnovu čega, nakon obavljenih razgovora sa predstavnicima političkih partija zastupljenih u Skupštini. E, ovdje leži osnovni problem. Zašto predsjednik države nije zvao na konsultacije sve predstavnike političkih subjekata u Skupštini, to je pitanje za predsjednika države i za njegov kabinet. Lično mislim, dobio sam osjećam imam takvo ubjeđenje da se radilo o jednoj formalnoj grešci koju pokušava, da tahnička greška, koju pokušava gospodin Đukanović da pokrije svojim autoritetom. Lično mislim da neko ko mu je spremao pozivnice i jednostavno je previdio od 15 političkih subjekata koji su prisutne u Parlamentu previdio je manje više nego pet. Znači, previdio je 30% Skupštine, 30% Skupštine koju čine Prava CG, Ujedinjena CG, Radnička partija, Demos i CIVIS. Znači, 30% Skupštine je previdio, a pritom je voljan da sluša zajedno sa svima nama kao političkom i opštom javnosti da slušamo savjete predstavnika Evropske unije koji u svojim zemljama imaju jednog predstavnika u svojim parlamentima. Ovu jesu male partije koje imaju možda po jednog predstavnika, ali mi imamo medijatore, mi imamo savjetnike koji dolaze iz Evropske unije koji u svojim parlamentima su iz partija koje imaju po jednog predstavnika u Parlamentima koji su mnogo veći nego Crna Gora. Shodno tome očigledno je da nije pitanje kvantiteta, pitanje je kvaliteta, promašaj jednostavno je nastupio da li je bio namjeran, nenamjeran, to ne mogu da u ovom momentu da ocijenjujem nije na meni da ocijenjujem, ali je činjenica da prestup postoji. Ovo su imperativne norme da se predlaže Skupštini mandatar, to je imperativna norma, i imperativna norma je da to radi nakon obavljenog razgovora sa predstavnicima političkih partija zastupljenih u Skupštini. Tu više nema dobre volje, tu nema dobre želje, tu nema razmišljanja, tu nema odluke na bazi proizvoljnosti. To je jednostavno imperativna norma u tački 5 Ustava Crne Gore. Onda počinjemo priču koja kraja nema, koja je polako ušla u jednu parodiju u kojoj sad pokušavamo da izvitoperimo redosljed činjenica i obraćemo se, normalno kome ćemo, Venecijanskoj

komisiji. Kad Venecijanska komisija u svom obrazloženju, sada nemam pred sobom taj dokument, ali sam jako dobro to vidio, mislim da je u tački 30, kad Venecijanska komisija konstatuje da je došlo do niza promašaja u ovom procesu, a taj niz promašaja počinje sa odbijanjem dolaska na konsultaciju u evropskom svijetu, političkom, smatra se apsolutno demokratskom formom koja je moguća, ali elementima političke nepristojnosti ne doći na poziv, na konsultacije. Treba doći na konsultacije, ta konsultacija će možda biti neuspješna, ali kad nas već pozove predsjednik na konsultacije to je jednostavno po mjerilima zapadnog svijeta, neshvatljivo je da se odbije da se dođe na konsultacije. Znači, tu je jedna greška, a onda kažu poziv na konsultacije nije bio adekvatan Venecijanska komisija i te kako kaže uvodi u problematiku i kaže zašto nisu pozvani svi na konsultacije. Pa, onda kažu treba, u sledećoj tački, treba insistirati na formiranju Ustavnog suda. Treba formirati Ustavni sud, a mi imamo blokirani Ustavni sud. Znači, to je treća tačka stava Venecijanske komisije i tek onda dolazi sledeća tačka koja kaže i tada razmatrati sve elemente ustavnosti, odnosno neustavnosti Zakona o predsjedniku. E kad pogledate sve ovo onda vidite jednu čarobnu sliku crnogorske stvarnosti. Zašto je peta tačka stavljena na prvo mjesto, zašto mi čitamo otpozadi. Zašto mi brojimo od deset prema jedan, a ne od jedan prema deset? Zašto ne vidimo ono što je vrlo logički i vrlo metodološki i vrlo etički postavljeno kao izvorni tekst? Zašto ne vidimo da imamo zamjerku od strane Venecijanske komisije na koju mnogo računamo i koju smatramo kredibilnom i kompetentnom? Zašto ne vidimo zamjerku u tekstu u kome kaže: "Da je poziv na konsultaciju odbijanje dolaska na konsultaciju na jedan nepristojan način? Zašto ne vidimo da je obaveza da se pozovu svi na konsultaciju, a ne da se pozovu dvije trećine Parlamenta, a trećina da se ne pozove? To je jednostavno nemoguća stvar. Zašto ne vidimo da u sledećem stavu Venecijanska komisija traži apsolutno formiranje Ustavnog suda, ali ga ne traži ni sa jednim ni sa dva nego traži korektan Ustavni sud u punim kapacitetu? E, tek iz toga svega proizilazi i poslednja tačka u kojoj kaže: "Razmatratrati ustavnost Zakona o predsjedniku".

Činjenica je da smo po principu naših malih, sitnih demagija uspjeli da to kumulativnim efektom napravimo jednom krupnom političkom demagogijom i na današnji dan mi pričamo koje su notorne činjenice. Notorne činjenice su ovdje da je neko blokirao živog, politički život u Crnoj Gori. Blokirani je život mandatar, savim tim je blokirani status i stanje u izvršnoj vlasti, blokirana je funkcionalnost i funkcija Parlamenta i mi smo svi defakto robovi, odnosno čitav politička scena je u rukama jednog zapleta koji je vrlo studiozno napravljen. A zaplet je studiozno napravljen iz razloga što nekome ovakva situacija odgovara i taj neko je jako dobro motiruzuje raspoloženje naroda, politički naboj i konstatuje da mu je popularnost i da je važnost njegove partije u jasnom opadanju i mnogo je bolje da održimo status quo i da za taj status quo optužimo nepostojanje Ustavnog suda i da to nepostojanje Ustavnog suda prebacimo kao krivicu nekome ko za to nije kriv, ko je to prihvatio i predložio i dao punu podršku da se taj Ustavni sud formira, da bi šta, da bi ustavni sistem i Ustavni sud bio blokirani, jer dok su oni blokirani, sve je blokirano. Mi nemo u tom slučaju, nemamo jednostavno elemente samostalnosti, mi smo u situaciji da na ovoj način fingiramo političku stvarnost i politički život, jer mi ne možemo ni da riješimo jedan Šavnik, mi ne možemo da riješimo danas čujem Plav, ne možemo da riješimo jednu Podgoricu kao glavni grad, a sutra tražimo i insistiramo na prijevremenim izborima i na datutumu prijevremenih izbora. I kad smo im to sve ponudili ja sam im lično u slogu pregovaračkog tima, odnosno kao predstavnik Koalicije Crno na bijelo ponudio i prijevremene izbore s naše strane, naše Koalicije Crno na bijelo i termin prijevremenih izbora i neglasanje Zakona o predsjedniku pod uslovom da formiramo kompletan Ustavni sud. Sve je odbijeno.

Prema tome, čisto zbog javnosti ovo pričam, da javnost zna kako je u stvari išao i kakva je tehnologija događaja išla. Danas smo došli o tome da pričamo, da li je gospodin predsjednik države prekršio Ustav? On je stavu Ustava, po slovu Ustava apsolutno prekršio Ustav. Da li je to uradio namjerno, nenamjerno, promišljeno, nepromišljeno, greškom tehničkom, ovakvom, onakvom, ja u to ne ulazim, ali je Ustav prekršen, a iz tog prekašaja Ustava su proistekli svi ostali prekršaji koji su kasnije išli, te prema tome mislim da treba vratiti stvar na početak i konačno početi da borjimo od jedan, a ne od deset? Hvala.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (23.12.22 16:02:03)

Zahvlajujem kolegi Pavićeviću. Izvolite.

SLAVEN RADUNOVIĆ (23.12.22 16:02:18)

Samo bih da se uključim i nadovežem na ovo što je pričao poslanik Pavićević. Zapitali ste se u jednom momentu kako je moguće da u Crnoj Gori brojimo otpozadi? Crna Gora je tako, rekao bih naštelovana, godinama se gradila takva situacija da se broji sa one strane koja odgovara Milu Đukanoviću. Uvijek je tako. Znači, prvo su nas, da vas podsjetim pozivali da poštujemo institucije sistema i da se izborimo za svoja prava, to jest da se izbormo protiv nepravde koja se i nama i građanima nanosila svo

vrijeme kroz institucije sistema, gdje nas je čekao s jedne strane Milivoje Katnić, a sa druge strane Vesna Medenica, eventualno neko završi kod Jovanića, ali niste mogli da dođete do nekog da vam sudi pošteno ili da vas optužuje u ime stvarno države, a ne režima. Sve to prate mašinerija za galamu raznih plaćenih, znači potpuno se nesuzdržavam to da kažem analitičara nevladinih organizacija, stranih političara, što iz regiona, što iz Evropske unije. Klasični plaćenici na spisku platnom mjesečno koji su ovdje dočekivan kao kraljevi, kojima su davani imena hotela, hotele su nazivali po njima da bi im ukazali posebnu čast. Sve je rađeno za jednog čovjeka i za njegovo društvo, tako danas imate nekadašnji državni list Pobjedu, koja je prvo upropašćena ekonomski od strane ovog režima, a onda je kupljena od strane dijela prijatelja Đukanovića i sa autoritetom novine koja izlazi 70 godina, brutalno radi za mafijaški režim koji je bio na vlasti do skoro, ne samo Pobjeda nego ih ima još neko sam uzeo konkretno taj primjer. I zato onda kod nas kad dođe mišljenje Venecijanske komisije za koje smo već u nacrtu imali informacije da je vrlo nepovoljno iz ugla onih, da kažem prijateljskih nastrojnih ljudi u Venecijanskoj komisiji prema Crnoj Gori i koji su gledali očima zapadnih sudija i ljudi koji razmišljaju na jedan način koji je pravedan, oni su smatrali da je mišljenje koje su poslali mnogo gore za Đukanovića nego za ovu većinu, jer su prvo rekli da je došlo do svega ovoga zato što je Đukanović, postupio kao predsjednik partije, a ne predsjednik države, zato što je sve ono što ste vi nabrojali jel' tako i na kraju su čak našli i način da kažu da razumiju većinu što se, rekli su da smo izabrali pragmatičan način da riješimo problem i da izađemo iz krize. Sve je to okrenuto naopako zašto? Zato što postoji sistem i dalje koji nije demontiran, ali tu moram da ukažem na koga, na gospodina Dritana Abazovića, gospodina Jokovića i na naše kolege koje su u vlasti a da ne pominjem one što su bili u onoj prvoj Vladi, koji su bili vrlo nježni u obračunu sa takvim protivnikom, jer mi ovdje ne pričamo o protivničkoj stranci u švetskom Parlamentu ili luksemburškom. Pričamo o, kako bih to rekao profesor Milan Popović mafokratiji, pričamo o jednoj hobotnici pema kojoj moramo svi da pokažemo zube, svi zajedno da se borimo protiv nje, a vidjeli ste koliko se suštilo različitih glasova, sa različitih strana da kritikuju u jednoj suverenoj državi. Zakon koji je donio Parlament izabran od strane građana i da svaka šuša i maruša, svaki analitičari iz Slovenije ili iz Beograda tumači jesmo li mi povrijedili Ustav, nijesmo li povrijedili Ustav preskačući prije toga sve ono što je uradio Đukanović. I stvorila se takva atmosfera da se mi pravdamo. Mi većina, mi koji imamo obavezu da isporučimo građanima koji su čekali 30 godina pobjedu nad Đukanovićem da isporučimo rezultat. Mi nemamo pravo da budemo kukavice, mi nemamo pravo da se uplašimo pod bilo čijim pritiskom, mi nemamo pravo, mi ne smijemo da popustimo, mi treba da izaberemo novu Vladu i da završimo posao koji je pred nama i za koji smo dobili ovlašćenje od naroda Crne Gore. Hvala svim prijateljima iz inostranstva, na savjetima, vrlo lako danas čovjek može da povuče liniju između onih koji su zaista nam pravi prijatelji, koji daju savjete, koji nas upozoravaju i oni koji su se brutalno stavili na stranu našeg dojučerašnjeg diktatora. I samo da vas podsjetim.

Nijesu sve cvečke u međunarodnoj zajednici. Vi znate da je potpredsjednicapParlamenta evropskog uhapšena zbog korupcije, da mnogi od tih ljudi su vrlo često u centru afera u svojim državama zbog korupcije. Nemojte, da kao domoroci gledamo na ljude koji, izvinjam se sad neće niko shvatiti da ovo u rasističkom smislu, ali kako smo mi Evropljani na to gledali, kako su domoroci gledali bijelce kao u bogove. Ne treba mi da se ponašamo tako da ko god progovori na engleskom ovdje da je neko ko je autoritet. Nije to baš tako. Ako ne budemo vjerovali sebi, ako ne budemo slušali sebe, a mi najbolje znamo što je interes ovih građana mi ništa ne valjamo. I zato, gospodine Pavićeviću, ako su oni brojali otpozadi mi treba da brojimo od početka i pošto mi znamo ko je uzrok svega ovoga mi treba tako da se i ponašamo i nadam se da će sve ovo da komunira novom Vladom, efikasnom Vladom koja će da se izbori sa svim onim što je još ostalo, o reslovima režima, pričam o onim negativnim posljedicama koji su stvorili, naravno ne daj bože da mislim na konkretne osobe koje se bave politikom i to rade na častan način ili u bilo kojem drugom segmentu društva su funkcionisala, a ne povređujući zakon, ali je došlo vrijeme da isporučimo rezultat ljudima koji su to od nas očekivali. Nema više izgovora, nema više - ne slaže se ovaj, ne slaže se onaj, mi smo ljudi koji su izabrani da to završite i želimo da dobijemo priliku da se pokažemo, ako ne valjamo neka nas počiste na slijedećim izborima.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (23.12.22 16:09:51)

Zahvaljujem. Pravo na odgovor na komentar.
Izvolite, kolega Pavićeviću.

SRĐAN PAVIĆEVIĆ (23.12.22 16:10:01)

Ja lično nemam puno toga ni da komentarišem da dodam na stav gospodina Radunovića. Činjenica je samo ovaj dio u kome je pomenuo mog koalicionog partnera gospodina Abazovića i gospodina Jokovića.

Neću doživljavati političkim prebacivanjem nego lično njegovom opservacijom, lično mislim, ako mene pitate čisto kao građanina koji je danas ovdje gdje je, lično mislim da je uloga gospodina Abazovića i nas koji smo možda jedni od najmanjih klubova ovdje bila izuzetno hrabra i izuzetno avangardna za vrijeme i za prostor u kome smo djelovali. Sve ovo što smo uradili u ove dvije godine zašto imamo velike problem i sa jedne i sa druge strane, odnosno često neshvaćeni. Vrlo nam daje snagu i da smatramo da smo i te kako bili za neke stvari u pravu. Upravo smo se plašili iz ovoga što se dešava sad. Dešava se scenario zakopanih rovova, otkopanih rovova ušančenosti i strahovitih kompromotacija. Te strahove kompromotacije mogu da eskaliraju u sukobe u svakom trenutku. Dovoljno je da samo neko u svom nervnom rastrojstvu popusti i da sve pretvori u sukob. Mi smo iz tog razloga inicirali, ako se sjećate, a svi se sjećate Vlade eksperata koja je unakažena svojom realizacijom neadekvatnom primjenom, jer je promašilo potpuno svoju izvornu ideju, mi smo u Vladi manjinskoj kojoj smo bili inicijatori pružili ruku svima, a ja lično rekao dajte nam svi koncentracionu podršku da iz ovoga izađemo, te prema tome ovo su sve neka hronologija događanja, sad ne bih pravdao nikoga, ali velike vratolomije i velike opasnosti političke smo pošli iz razloga u želji da nam bude bolje i da nam tranzicija, ova tranzicije, jer ovo je sad period tranzicije vlasti da nam prođe pro mekše, znajući i računajući na karakter ovog naroda koji je pun energije i pun eksplozivnosti u želi da izbjegnemo neku od tih katastrofa. A činjenica da naši prijatelji, naši saveznici inostrani, zapadni dolaze sa dobrom namjerom, moramo da shvatimo da ljudi u najvećoj mjeri imaju dobru namjeru. Međutim, činjenica je da ta dobra namjera mora da bude objektivno iskazana, kvalitetno iskazana kao što je to uradila Venecijanska komisija. Venecijanska komisija maltene pedagoški prišla i objasnila. Ljudi imate problem, taj problem se nalazi u sledećem: Ne možete da objigate da idete na konsultaciju kod predsjednika i ako vam se predsjednik ne sviđa, tačno je da ne znaju kolika je količina ogorčenosti na predsjednika toliki niz godina, ali je forma u političkom djelovanju takva da je to pitanje elementarne nepristojnosti. Predsjednik mora da pozove sve partije na konsultaciju. On je u momentu kada je bio gost u pregovorima kod gospođe Danijele Đurović, koja je bila medijator pregovora, on je tad na ovu tezu odgovorio, mi smo zvali koalicije. Koalicije su temporalna stvar, oni se stvaraju i raspadaju u toku jednog mandata, one nijesu autonomni subjekti koji nose određenu politiku. Autonomni subjekti koji nose politiku je pokret ili partija koja se ovdje nalazi i u Ustavu piše, te shodno tome ne možete zvati koaliciju, pa ako ste već htjeli da zovete koalicije onda ste imali određene koalicije koje su nosile, koje su imale po dva nosioca, kao što je bila Koalicija Mir je naša nacija gdje je bio gospodin Bečić i gospodin Lekić, pa je koalicija naša Crno na bijelo bilo Abazović - Pavićević, bilo je tu ljudi koje ste morali da pozovete. Moj utisak je bio da gospodin Đukanović snagom svog političkog i ličnog autoriteta pokušava da pokrije tehnički propust koji je napravila njegova služba. Daj bože da ja griješim, da to baš nije taj dio površnosti, ali imam osjećaj da je to bilo tako.

U svakom slučaju, nije ništa strašno ako se pogriješi, strašno je ako se greška ne prizna i strašno je ako se iz greške ide u dublju grešku, prema tome mi smo tu danas ovdje i ja pričam u korist nečega da grešku koja postoji i koja je evidentna popravimo svi zajedno i sa najboljom namjerom. Zbog toga mi je žao što nema naših kolega ovdje i zbog toga mi je žao što ovu priču doživljavaju na potpuno drugačiji način i počinju upravo od broja deset. Počinju od Zakona o predsjedniku, ne Zakon o predsjedniku je iznuđena forma samoodbrane i odbrane Ustava i odbrane ovog doma. On je proistekao iz svih onih ostalih grešaka koje su njemu prethodile, prema tome to je ona veličina uma jednog Hegela koji kaže: "Istina se spoznaje u cjelovitosti konteksta", ako izvučete stvari iz konteksta tu više nema ni cjeline ni istine. Hvala.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (23.12.22 16:14:44)

Zahvaljujem.

Sada u ime Kluba Demokratski front, Pokret za promjene kolega Branko Radulović, a da se pripremi kolega Momo Koprivica u ime Kluba Demokrate, DEMOS.

BRANKO RADULOVIĆ (23.12.22 16:14:54)

Hvala.

Pitam se svaki dan da li Crnoj Gori ima spasa i u kakvom stanju se mi nalazimo? U stanju laži, apsurdna, manipulacija i ona se sve više prima bojim se u ovoj počvi crnogorskoj. Prije neku noć kad sam gledao jednog mladog čovjeka slučajno sam okrenuo televizor, na jednom programu prenosi ovaj protest koji je bio prije dvije noći. On stoji imitirajući onaj naš krug čuveni slobodarski, stoji ljudi ispred Tužilaštva i kaže: "Mi moramo da oslobodimo Tužilaštvo i da ga odbranimo, mi moramo lopove da pohvatamo, mi moramo neprijatelje da satremo", ja ga gledam da li taj mladi čovjek gleda sebe u ogledalo ili gleda kroz ogledalo, da li je normalan ili nije normalan? Ja pitam se, ljudi zar je toliko izvrtoperena crnogorska istina da je lopov postao pošten čovjek, da je antidržavni elemenat koji urušava Crnu Goru isisava pije joj krv, postao

najveći dobrotvor, da li je ovo Crna Gora družina vučja koja samo treba oteti,uzeti, ja jednostavno nemam pojma, ali znam nešto, da sve što sam mislio, predpostavljao, na žalost sam u pravu. Ja sam mislio poslije 30 godina jedne golgote, jednog bezočnog vladanja da ćemo mi naći skoposti, snage i da ćemo adekvatno odgovoriti. Sjećate li se onih sivih lica i faca 30 ili prvoga, bješe kad smo pobijedili prije dvije godine kako su se bili prepali. E, bili su se prepali zbog svoje sramne prošlosti ovo što su uradili Crnoj Gori 30 godina dana, a ja znam dobro što su uradili, jer sam bio uvijek na ovoj strani, uvijek, ali nije on kriv, niti su oni krivi, niti porodica koja je propala porodica daleko bilo nije kriva susjedna porodica, nego je kriv domaćin. Mi smo krivi. Mi nijesmo imali dovoljno snage, solidarnosti, poštovanja osnovnih demokratskih načela, da odgovorimo na jedan kvalitetan crnogorski, evripski pametno na svaki način da izvršimo demontažu i tranziciju od autokratije ka funkcionalnoj demokratiji kad nešto što znači održivo društvo. Imali smo jedan eksperiment koga nema nigdje u svijetu čovjek pa da je platon koga pominjete da dođe u Crnoj Gori ne može pre da bude reformator, jer ne zna posebno ono ko nije ni jedno ni drugo i došli su nam spasitelji i trpjeli smo to i onda je došao drugi eksperiment i što je napravio taj drugi eksperiment, ja se pitam. Neko traži eksperte, neko traži ovo, neko traži ono, pa zar, evo hoću da kažem, zar onima koji nijesu se najviše borili ili žrtvovali ili bili progonjenih ovih 30 godina nema među njima da zadovolji jednu, drugi i treću komponentu. Mi se raskubamo i raskubali smo se evo koliko je ovo dvije godine i kusura dana oko svojih privilegija, fotelja oko svega, neko ko je i ne završio i završio fakultet postoje genije, neko ko je iz ove struke postao ovo, neko se vrtio neko ne vratio, bez programa i osilio je onaj koji nas je uništavao. Osilio ljudi. Ima nešto, što je ovaj Ustav? Što znači ovaj Ustav? To je dogovor određenih, to je ovo koji su pravници koji su iz ove materije znaju da sve u Ustav ne može da stane, neke države najdemokratskije nemaju ni Ustav imaju samo demokratska i pravna rješenja i čuvenu pravnu logiku. Što znači pravna logika? Pravna logika ti kaže do određene situacije od određene konteksta donosiš određene rješenja koja su optimalna.

Pitam da li ima i jedan član ovog Ustava kojeg Đukanović nije pobijedio? Ne samo u njegovom načelu. Ljudska prava, interes Crne Gore, manjinska prava, nediskriminacija, antidiskriminacija, sad se gleda ova prva načela. Ima li koja? Nema. Da li je Đukanović dostojan ljudi da bude predsjednik države? Pominjem to ime, rekao sam neću da pominjem imena, neću otići u instituciju, ali moram da kažem poslije onih prisustava, možda 80,90% na onim sastancima našim zajedničkim. Hoću da kažem to. Pa nema što nijesmo nudili bre i opametili smo pojedine i oni su pristali na određeni kompromis i koncenzus i on je tu bub nogom kao poslednji put razbio i udario. Ljudi, nema nam druge ili da se saberemo ili da idemo kući. Što će donijeti novi izbori. Ja pitam u ovakvoj situaciji konfrotirajuće, zalučene Crne Gore što će donijeti? Hoćemo li, dobro sam čuo da imamo svaku kutiju u Šavniku. Da li mi 41 da opstanemo, da izaberemo novu Vladu da napravimo program da trajemo do 2024.godine, jer ne možeš preko noći ovako ojađenu, osakaćenu zarobljenu Crnu Goru preporoditi do sutra, mora da prođe proces, da idemo jednim evropskim pravim putem, Evropljanin znači demokrata, Evropska unija to nije i pokazuje sad u pravnom smislu zato i treba nju reformisati ili izbori. Izbori bez ikakvih pravnih demokratskih, moralnih i svakih drugih osnova, što će nam donijeti. Ja se bojim da ništa nam neće donijeti. Kad kažem za njih da oni moraju zajedno sa svim ostalim proći kroz čištašće. Oni padaju, ali će oni pasti i svi o politici odgovarati i kriminalci ukoliko mi budemo više reformatori i duže trajemo, a ko? Nismo reformatori onda ne treba ni da trajemo, jer ide proces u suprotnom smjeru. I zbog istine.

Moram da rečem, rekao sam i na onom PRES-u, a nijesam to htio da pričam, htio sam na drugi način govoreći kamen o vratu je ovaj čovjek Crnoj Gori i nema dog ga mi ne pozovemo po znanju prava, nema boljitka Crnoj Gori. Nema boljitka Crnoj Gori ukoliko poslije izbora nemadne dvije trećine koje su demokratske a taj proces ide i to ide sa ovakvim neprepotentnom, nepotentnom i ovom Vladom i onom drugom Vladom. Kako bi tek išlo da je to reformrska Vlada za koju se zalažem normalno i doktore moram da vam kažem. Ekspert i demokratsko načelo i manjinska Vlada narodu to dajete, ne možemo mi, ne može ni jedna Vlada bez Demokratskog fronta. Ni jedna. Zašto? Zato što ima utemeljenje veliko i drugu stvar što je laž ne od vas nego od onog da ovđe nam neko komanduje iz Rusije i iz Beograda i da su manji evropejci nego ovaj. Vladu ćemo sastaviti ukoliko ćemo da je sastavljamo prema demokratskim načelima, prema programu i kompetentnosti i djelovati do 2024. ukoliko ne kami Crnoj Gori. Ja se bojim, ili će biti proizvoljna nekakva rješenja koja će povesti Crnu Goru ne znam, nečemu šta će značiti trajnu nesposobnost, koji se neće jednostavno pokrenuti u pravom smislu i ja se za to i plašim. Rekao sam tri puta postoje na onim zajedničkim sastancima. Jedan je da se mi koliko idemo da se prisaberemo u pamet i izaberemo novu Vladu, odredili smo Miodraga Lekića, valjda će taj potpis biti u ponedjeljak, zašto nije danas ja pojma nemam, postoje faksimiri i kod nas nijesmo svi uvijek tu, ali dobro. I u ponedjeljak koliko neće Đukanović mi da izaberemo tu Vladu na vanrednoj sjednici i da se dogovorimo sa programom, ja zato kažem uvijek program, program, pa onda ličnosti. U koliko to ne postoji mi smo ih nudili, ukoliko mi poklekne neko od nas da napravimo koncentracionu Vladu. I sjećate li se vaše kolginice što je lex specijalis nudio, a onda kada je došlo na trećem sastanku ja nudila, znate li zašto se to promijenilo tamo i svi oni drugi? Zbog njega. Ja zato i kažem nema Crnoj Gori da razvedri iznad Crne Gore zajedno s njim, posebno na to mjesto i zato ću podržati i ovo i njegovu smjenu i glasati za novu Vladu, jer vidim da je to jedino spasenje.

Molim vas građani Crne Gore ne padajte više pod medije plaćene i novinare i plaćene analitičare kojih nikad niđe nije bilo ni kao branitelje Crne Gore '90-te ni kao kopetentne na Univerzitetu Crne Gore, koji sad daju tumačenje iz pojedinih nedorečenih stvari Ustava. Mi smo mogli deset puta za četiri godine da izaberemo Vladu. I to je demokratsko načelo i niko nem ne može da nam to brani. Poslije četiri godine moraju da su izbori. Mi sm opobijedili na tim izborima, mi treba da pokažemo u ove četiri godine da li i kako ćemo raditi? U pamet se, građani, nemojte padati pod razne neistine i laži, mislite svojom glavom i logikom.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (23.12.22 16:27:43)

Zahvaljujem. I kako sam najavila sledeći diskutant je kolega Momo Koprivica, a da se pripremi kolega Milun Zogović.

Izvolite, kolega Koprivica.

MOMO KOPRIVICA (23.12.22 16:27:54)

Zahvaljujem, uvažena potpredsjednice.

Poštovane kolegice i kolege, uvaženi građani Crne Gore,

Van je svaki sumnje da je predsjednik Crne Gore gospodin Đukanović grubo pogazio Ustav. Posljedice tog njegovog antiustavnog djelovanja su rušenje sistema podjele vlasti, potkopavanja sistema parlamentarne demokratije, ali je uz sve to proizveo jednu ozbiljnu ustavnu krizu sa ciljem da stvori ambijent oštih političkih konfrontacija, političkih polarizacija da bi onda ekstremizacijom sopstvene partije, sopstvenog diskursa i političkog djelovanja protestujući na ulicama, ono što je svakako legitimno pravo, pokušao da stvori privid vlastite snage i opstanka na političkoj sceni nakon izbora od 23. avgusta kada je sasvim jasno bilo da je ta politička partija koju predvodi na jednoj sigurnoj istorijskoj i političkoj nizbrdici. Jednostavno je toj političkoj partiji, toj političkoj priči isteklo istorijsko vrijeme. To je jedan nezaustavljen proces. Međutim, u želji da zaštiti sebe i sopstvenu partiju i sopstvene podržavaoce satelite u ovom Parlamentu gurnuo je više puta da se u pravno-političkom smislu ofiraju. Danas govore o ustavnosti upravo oni koji su, ne tako davno uprkos našim upozorenjima ozbiljnoj argumentaciji, donijeli neustavni Zakon o odlaganju izbora. Da je taj zakon neustavan, nije samo stvar nešeg subjektivnog osjećaja, to je utvrdio Ustavni sud svojom zvaničnom odlukom. Ovdje smo u Skupštini slušali takvu vrstu, da kažem, poniženja i to me je podsjetilo na jedno čuveno književno djelo Adrijanove memoare gdje se onaj Antinoe tako dodvorava i tako žrtvuje za cara Adrijana. Tako su se oni žrtvovali da dokazuju da je taj zakon u skladu sa Ustavom, da je ispravan, da je pravilan, a on čuvajući oreol pravnog čistunca taj usvojeni zakon je vratio Skupštini Crne Gore, govoreći da se dovodi u pitanje ustavnost, sačuvao je sebe, pilatovski pere ruke, a prepušta prljavi i neprijatan posao, ne zamjerite mi zbog ove teške riječi, svojim poslanicima, odnosno poslanicima partije na čijem je čelu. Nije to izraz demokratije da jedna politička partija postupa drugačije od stavova svog predsjednika. To je izraz koordinacije kada se ruši Ustav, ali on čuva sebe. Neprijatan posao obavljaju poslanici. Drugi put nakon njegovog vraćanja na ponovno odlučivanje glasaju za taj neustavni zakon kojim su svojim funkcionerima pribavili još nekoliko mjeseci vladavine u Crnoj Gori uzurpaciju javnih resursa i konačno danas imamo paradoks da Skupština Glavnog grada Skupština Podgorice kojoj je u junu istekao mandat tim neustavnim zakonom joj čak nije produžen mandat. Danas nakon izbora održava sjednice i treba da donese budžet. To je nezabilježeno u ustavnoj istoriji Evrope, nezabilježeno u ustavnoj istoriji Evrope, da Skupština nakon izbora ponaša se kao da je sve u radu donosi odluke kao da se izbori u međuvremenu nijesu desili. Oni nam govore o ustavnosti. Zato nije izabran Ustavni sud da bi oni neometano vladali ove nekoliko opštine mislim na Podgoricu i mislim na Pljevlja. To su veoma važne jedinice lokalne samouprave u Crnoj Gori. To je prvi razlog zašto nije izabran Ustavni sud. Drugi razlog zašto nije izabran Ustavni sud je upravo strah Đukanovića od procesuiranja ove inicijative pred Ustavnim sudom. On se boji da će Ustavni sud koji bi bio sastavljen od elementarno kompetentnih pravnika donio odluku da je povrijedio Ustav. Objasniću kasnije u svojoj diskusiji kako je grubo pogazio Ustav. Neko će reći da je možda ovo posljedica 19. avgusta, ali ako se vratimo nazad rekao bih da je ovo sve što imamo posljedica 4. i 7. februara kada je prekinuta parlamentarna većina da ne govorimo i o septembru kada je možda trebalo spriječiti zloupotrebe gospodina Đukanovića određenim političkim potezima pa je tu izostalo, ali se ja sad ne bih vraćao na to. Želim da se držim objektivnih parametara i objektivnih kriterijuma u analizi. Predsjednik Crne Gore je pogazio član 95 Ustava Crne Gore kojim su propisane njegove nadležnosti. Dakle, predlaganjem mandatarata od strane predsjednika Crne Gore je njegova nadležnost, a šta je nadležnost. Svi mi koji smo studirali pravo veoma dobro poznajemo tu materiju. Imao sam priliku i da u jednom emisiji učestvuje sa gospodinom Zogovićem evo tu je i vjerujem da će učestovati u diskusijama kasnije pa možemo da otovorimo i to pitanje. Šta je nadležnost? To je skup prava i dužnosti. Dakle,

istovremeno kombinacija i pravnog ovlaštenja i pravne obaveze i pravo i dužnost. Drugo, nadležnost je data ne u interesu nosioca nadležnosti nego u interesu nekog drugog. Ona podrazumijeva staranje o drugom, staranje o tuđem interesu. Nosilac nadležnosti se stara o interesu društva građana itd. Za razliku od subjektivnog prava gdje imamo samo ovlaštenja, kao što je recimo svojina samo ovlaštenje i nosilac ga vrši u sopstvenom interesu. Iz toga proizilazi da se nevršenjem nadležnosti čini pravni prekršaj. Subjekt nadležnosti ne može da ne vrši nadležnost i ne može da je vrši bilo kako nepravilno, neracionalno i suprotno propisima. Vi uvaženi građani imate pravo svojine nad automobilom ili imate kuću u svojini, to je vaše subjektivno privatno pravo i možete da ga ne vršite, da ne idete u kuću da ne živite u toj kući, da ne vozite automobile. Subjektivno javno pravo vam je biračko pravo možete da ne izađete na izbore, a da ne činite time prekršaj niti bilo kakvu povredu prava. Međutim, nadležnost javnog funkcionera, odnosno subjekta nadležnosti je i pravo i dužnost mora da je vrši. Zamislite sad predsjednika Skupštine koji neće da raspiše izbore za predsjednika države. To je nadležnost predsjednika Skupštine, dakle, i pravo i dužnost. Jedino on ima pravo da raspiše izbore za predsjednika, ali ne može da se uzdrži od vršenja te nadležnosti mora da izvrši nadležnost. Dakle, ne vršenjem nadležnosti on je pogazio Ustav, povrijedio svoju ustavnu obavezu. To je jedna stvar veoma važna. Sve što čovjek upotrebljava on može to i da zloupotrijebi i čovjek je sklon da zloupotrijebi to svoje ovlaštenje, svoje pravo. Postojao je u rimskom pravu jedan princip, mi pravnici smo to tako takođe učili kolega Zogović će se toga sjetiti klisu sue jure utitur neminem ledit, neminem laci i jure. Dakle, vrši svoje pravo ne šteti drugima niti im čini nepravdu i to je važno na nekim prvim fazama razvitka društva. Međutim, savremeno pravo, a još i u doba rimskog prava je razvijen jedan drugi princip i savremeno pravo to poznaje, a Valtazar Bogišić ga je rekao, izrekao ni svojim pravom se ne možeš služiti tek drugome na štetu ili dosadu. Šta to znači? Da li se jedno pravo može vršiti suprotno cilju i suprotno svrsi zbog kojeg je ustanovljeno i da li se neko pravo može vršiti na način da onemogućavaš pravo drugoga. Svako od vas, dragi građani, ima pravo da na svojem zemljištu koje je u vašoj svojini imate pravo, recimo, da puštate muziku, da dovedete svirače i ova naselja ne može od te svirke da zaspe. Imate li vi na to pravo? Dakle, nema apsolutnog prava, ne možete koristiti svoje pravo na štetu drugome, da ugrozite pravo na miran san komšiluku. Isto to važi i za državu. Država nije kao u srednjem vijeku privatni posjed nego je to javna služba i ne može jedan subjekat nadležnosti da koristi svoje pravo tako da suspenduje pravo drugoga, a u otom slučaju gospodin Đukanović je ne vršenjem svojih prava, onemogućio Skupštinu da vrši svoja prava i on je suspendovao pravo Skupštine da izabere vladu, i za to je srušio i sistem podjele vlasti i ugrozio sistem parlamentarne demokratije koji je proklamovan našim ustavom. Dakle, član 82 stav 1, tačka 12 kaže da Skupština bira i razrješava predsjednika i članove vlade. On je onemogućio Skupštini da ostvari to svoje pravo, suspendovao je to pravo Skupštini.

E da vidimo kakav je njego pravni položaj. On nije nosilac ni jedne grane vlasti, on nije sam vlast. Prema članu 11 Ustava Crne Gore, odnosno članom 11 Ustava Crne Gore propisano je: "Zakonodavnu vlast vrši Skupština, izvršnu vlast vrši vlada, sudsku vlast vrše sudovi". Predsjednik predstavlja Crnu Goru. Dakle, on nije nosilac ni jedne grane vlasti. Čuli smo od gospodina Ranka Krivokapića koji kaže "Desio se puč", iako mi znamo da u državno pravnoj teoriji puč vrše niži činovnici, zamislite Skupština vrši puč, 41 poslanik vrši puč, to je sumanuto razmišljanje, sumanuto. I to kaže čovjek koji je vodio Skupštinu skoro 20 godina, da Skupština vrši puč. Pa gdje je učio te lekcije prava, gdje je taj čovjek završio pravo zna li ko, to je kao prvo. Kao drugo veli puč se dešava kada jedna grana vlasti pokušava preuzetgi drugu granu vlasti, prava iz druge grane vlasti. A koje je to grane vlasti nosilac predsjednik države, neka nam kaže to ovdje. Ni jedne grane vlasti nije on nosilac, i ne možemo mi da preuzmemo ni jednu granu vlasti od njega, jer on nije nosilac ni jedne grane vlasti nego je problem u tome što on, predsjednik Crne Gore koji samo predstavlja Crnu Goru, on će da oduzme i suspenduje pravo vršenja nadležnosti zakonodavnoj grani vlasti.

Čuli smo i od njegovih poslanika u ovoj skupštini i poslanika durge političke partije, sljedeću tezu: "Ne može biti predsjednik fikus". Po našem ustavu kada je u pitanju izbor vlade, predsjednik je fikus, predsjednik je tu fikus, jer je Vlada izaz parlamentarne većine, Vladu obrazuje Parlament, ona odgovara Parlamentu i u svakom momentu mora uživati povjerenje Parlamenta ili prestaje to biti kroz ustavnu proceduru, on nije vlast nego je samo tu moderator između pravih vlasti zakonodavne i izvršne, samo moderator po našem Ustavu. I onda kažu, pa ne može neko ko je izabran neposrednim izborima biti bez adekvatnih ovlaštenja, potpuno pogrešno razmišljanje. Obim ovlaštenja ne zavisi od načina izbora, obim ovlaštenja stoji u vezi sa oblikom odgovornosti. Predsjednik Crne Gore, po Ustavu nije politički odgovoran nego samo pravo odgovoran. Gospodin Đukanović ne može biti razriješen zbog necjelishodnog rada, zbog izostanka rezultata, zbog nepovjerenja Skupštine, kao što je to slučaj sa Vladom. Vlada ne mora da pogazi ni jedan propis a mi je možemo razriješiti, smatramo da recimo nije dovoljno učinkovita, da može biti neka druga bolja. Predsjednika tako ne možemo da razriješimo. On je isključivo pravno odgovoran, odgovoran je za povredu prava, odnosno Ustava. Znači, možemo samo da ga razriješimo onda kada povrijedi Ustav.

E zamislite sad šta oni hoće, da neko ko nije politički odgovoran ima obim ovlaštenja, pa ne ide to tako. Onaj ko ima izvršna ovlaštenja, ovlaštenja izvršne vlasti, mora biti politički odgovoran, odgovoran i za rezultate rada, za necjelishodan rad, a ne samo za pravne aspekte. Dakle, oblik odgovornosti

predsjednika države uspostavljen Ustavom otklanja svaku mogućnost vršenja ovlašćenja iz izvršne vlasti. I ono nešto malo ovlašćenja što je imao operativnih, iako je svaki ustav nesavršen pa i ovaj, se baš tiče ove sfere predstavljanja Crne Gore gdje postavlja ambasadora. Doduše na predlog Vlade i na osnovu mišljenja odbora. Zašto su mu tu nešto jača ovlašćenja, za to što on po članu 11 predstavlja Crnu Goru. Dakle, nije nosilac grane vlasti nego predstavlja Crnu Goru i u sferi predstavljanja ima nešto ozbiljnija i operativnija ovlašćenja. Dakle, tu su stvari jasne. On je pogazio Ustav, suspendovao pravo Skupštine da bira Vladu, i praktično ugrozio sistem parlamentarne demokratije.

I došao sam do ovog predstavljanja Crne Gore, i tu ću da napravim kratak osvrt, kratak za to što je i tu pogazio Ustav iako se ne tiče to današnje ove teme i inicijative ali je komotno i ta inicijativa mogla biti proširena. Naravno, saglasan sam sa ovim ocjenama da je pogazio Ustav i time što nije ispoštovao obavezu da pozove sve političke partije na konsultacije. E dakle, šta je povreda Ustava? Ne poštovanje kogentnih imperativnih normi Ustava, normi koje se moraju bezuslovno poštovati. Predsjednik Crne Gore je dužan da poštuje i norme koje se tiču njegove nadležnosti, ali i opšte zabrane i ustavne naloge iz drugih normi koji se ne tiču organizacije vlasti.

E izvodim, postavljam hipotezu, pogazio je Ustav kada je 19. maja 2021. godine saopštio, ne prost stav nego nakon one agonije hoće li postaviti ambasadore, izjavio sljedeće: "Oni koji su bili protiv nezavisnosti nemaju pravo moralno da traže saglasnost Crne Gore da budu njeni predstavnici". Kaže sljedeće: "Razgovarao sam sa predstavnicima Vlade i ministrom, dobio sam predlog za 18 ambasadora, usaglasili smo se oko jednog broja, oko drugog dijela se nijesmo složili, vjerujem da se oko jednog nećemo ni složiti". I onda iznosi zašto je odbio te ambasadore i tu je pogazio član 8 Ustava Crne Gore koji kaže da je zabranjeno vršenje svake, bilo neposredne bilo posredne diskriminacije.

Kad predsjednik vrši svoje nadležnosti on može da donosi i proste i složene akte, proste koje donosi sam, složene u sadejstvu s drugima. I jedni i drugi se mogu podijeliti na akte koji su da kažem diskrecioni, po nekom svom nahođenju vrši ili, kao recimo što je pomilovanje, ili pravno vezane. Dakle, unaprijed je propisano kad i koju sadržinu akta ima donijeti i on je oko ambasadora bio dužan, naravno neke procesne stvari da ispoštuje. Dakle to je podijeljena nadležnost, da u okviru predloga Vlade radi, da pribavi mišljenje odbora. Šta se dešava, on kaže nemaju moralno pravo da traže saglasnost da predstavlja oni koji su bili protiv njene nezavisnosti. Dakle, tu gazi ne nadležnosti, on ima nadležnost da postavlja ambasadore, u ovom slučaju oko vlade pogazio je norme o nadležnosti, u ovom slučaju gazi opšte zabrane iz Ustava, zabranu diskriminacije.

Dakle, da li je neko stavljen u različit položaj u odnosu na druge? Jeste. On je jedan broj ljudi stavio u različit položaj, dao mu isti obim prava kao i drugi građani, dakle oni građani koji su se izjasnili na referendumu za jednu od dvije opcije. A podsjećanja radi obje opcije i da i ne su bile ozakonjene, u skladu sa Zakonom o referendumu. Ko je birao da, ko je birao ne, nije činio delikt nego slobodan izbor u skladu sa zakonom. Naravno, Crna Gora ima istorijsko pravo na državnost, potpuno njen državno pravni status mora biti apsolutan, neprikosnoven. Ja samo govorim o pravima građana, građana ove zemlje, a država su ljudi, ne zidine. Kategorija ljudi, po njemu, nema ista prava kao i druga zbog svog političkog uvjerenja ako su glasali opciju koja je bila dozvoljena po zakonu, tu je klasično gaženje Ustava. Dakle, završavam, želio sam samo da proširim da kažem da je ovo njegovo dijelo antiustavo, antidemokratsko stvorilo ambijent krize gdje su svi izlazi moguće ne baš savršeni, ne baš idealni, ali vidimo gdje je uzrok, a gdje je posledica. Njegovo antiustavno djelovanje je osnovni uzrok krize i smatram da je neophodno da se u jednoj demokratskoj, poslovnički koncipiranoj, proceduri izabere Ustavni sud i da konačno Crna Gora ima tog institucionalnog garanta zaštite ustavnosti, pa zbog ovih stvari gospodin Đukanović je zavrijedio da prestane obavljati funkciju koju trenutno obavlja, doduše bez ikakvog legitimiteta trenutno. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (23.12.22 16:49:10)

Zahvaljujem, kolega Koprivica, iscrpili ste sve vrijeme kluba.

Sada ima riječ Milun Zogović, a da se pripremi kolega Vladan Raičević.

Izvolite, kolega Zogoviću.

MILUN ZOGOVIĆ (23.12.22 16:49:49)

Poštovani građani, predsjedavajuća, kolege poslanici,

Zaista, posle ovako inspirativnih i činjeničnih i utemeljenih obraćanja koja smo čuli od mojih prethodnika teško je bilo šta novo dodati, ali je jasno i evidentno nešto što svi u Crnoj Gori na današnji dan moramo dobro da znamo, da za ove tri decenije vladavine čija je personifikacija gospodin Milo Đukanović, ne samo da je vršena devalvacija i devastacija pravnih normi na kojima bi trebalo da počiva i da bude

uređeno naša država i naš društveni odnosi nego i moralnih i etničkih, o tome govorio uvaženi profesor Radulović, tako da mi danas živimo jedno političko vrijeme, koje je željelo da kreira takav moralni i etički ambijent u kome bi lopovi trebali da se ponose, a pošten da se stidi. Korado Alvaro je rekao da je najteže u jednom društvu i da je najgori oblik očaja koji može zavladati u jednom društvu sumnja da je uzaludno živjeti pošteno. Ja mislim da je upravo to ideal i da je to cilj koji je htjela da proizvede ta politika koja upravljala Crnom Gorom u prethodne tri decenije. Mi danas razmatramo inicijativu da li je predsjednik Đukanović prekršio Ustav ili nije prekršio Ustav, pa gospodin Milo Đukanović je kršenjem Ustava prvo preotero Demokratsku partiju socijalista, onda između dva izborana kruga 1997. godine za predsjedničke izbore upisao 15 hiljada novijih birača protivustavno i pobijedio, odnosno ukrao pobjedu Momiru Bulatoviću. Da ne govorimo, trebalo bi sat vremena, da pobrojim sva kršenja Ustava koja je napravila ta politika na čelu sa gospodinom Milom Đukanovićem. Pomenuću samo neke najsvežije primjere: izbor Vesne Medenice po treći put za predsjednicu Vrhovnog suda iako Ustav jasno propisuje da se jedno lice može samo dva puta birati za predsjednika Vrhovnog suda, treći predsjednički mandat Filipa Vujanovića, takođe Ustav propisuje da se jedno lice samo dva puta može birati za predsjednika države, predlog izmjena i dopuna Zakona o sudskom savjetu i sudijama, koji je usvojila parlamentarna većina na čelu sa Demokratskom partijom socijalista, na osnovu kojeg je protivustavno produžen mandat članovima Sudskog savjeta, pa imamo danas situaciju, da je vršiteljka dužnosti predsjednice Sudskog savjeta gospođa Simović Zvicer u devetoj godini svog mandata, iako Ustav jasno propisuje da mandat članovima Sudskog savjeta traje četiri godine. A možete zamisliti još dodatnih paradoks, u petoj godini svoga mandata je izabrana za vršiteljku dužnosti predsjednice Sudskog savjeta. Još da kažem pošto smo govorili da li naš evropski partneri uvijek daju dobre savjete, Venecijanska komisija je dala zeleno svjetlo na Predlog izmjena i dopuna Zakona o sudskom savjetu i sudijama, koji nas je doveo u taj paradoks da mi imamo doživotne članove Sudskog savjeta iz reda uglednih pravnika koje bira Skupština Crne Gore. Da nastavimo dalje, Predlog izmjena i dopuna Zakona o slobodi vjeroispovijesti je flagrantno kršenje Ustava ove države, to je bio pokušaj da se protivustavno otme imovina jednoj vjerskoj zajednici u Crnoj Gori. I da ne govorimo kakav je bio odgovor građana Crne Gore na to kršenje Ustava. Da nastavimo dalje sa izmjenama i dopunama Zakona o lokalnoj samoupravi gdje je protivustavno su odloženi izbori, iskorišćen momenat nepostojanja kvoruma i nefunkcionalnost Ustavnog suda kako bi se došlo u situaciju da se nekim fiktivnim žalbama može dovesti do situacije da ne postoji mogućnost proglašenja izbornih rezultata, iako je eksplicitno jasno ko je pobijedio na izborima. Mi imamo tu jednu izrazitu tendenciju za rušenje svih institucija države Crne Gore i za neomogućavanje mirne tranzicije vlasti. Sada i usred možete zamisliti još jedno, samo još jedan primjer ću navesti i ako bi mogao da navodim još primjera kršenja Ustava od strane te parlamentarne većine, možete zamisliti taj paradoks da se nakon proglašavanja izbora u sred izbornog procesa, Zeta odvaja od Podgorice, kako bi Demokratska partija socijalista probala da ostvari politički profit i na neki način zadrži vlast u Podgorici.

Tako kada govorimo o kršenjima Ustava može se potpuno činjenično i argumentovano zaključiti da je Demokratska partija socijalista i njena politika bila eklatantan primjer kako se ne poštuje Ustav države koji su oni izglasali u ovom visokom domu. Sada kada danima slušamo kako jednu mantru petparačku koja nema apsolutno nikakve veze sa pravom, kolega Koprivica, kako je Predlog izmjena i dopuna Zakona o predsjedniku Crne Gore neustavan, a pritom ne čujemo nijedan ozbiljan pravni argument koji upućuje na neustavnost tog zakonskog akta koji je Skupština Crne Gore izglasala, predsjednik odbio da potpiše, a nakon toga smo ponovo taj zakon usvojili u ovom domu. Vidite, dok nemamo nijedan ozbiljan argument i činjenicu koji osporava ustavnost tog zakonskog propisa imamo jednu opštu mantru i histeriju o neustavnosti tog zakona.

Zamislite, poštovani građani, oni koji danima svoju glavnu političku strategiju grade na tome da je neki zakonski propis neustavan, nijesu htjeli da izaberu Ustavni sud koji jedino nadležan da provjeri ustavnost određenog pravnog akta. Gospodine Koprivica, vi ste plastično objasnili sve vezano za nadležnost predsjednika Crne Gore. Ja smatram da u momentu nepostojanja Ustavnog suda koji je nema kvorum za punovažnom odlučivanje, Skupština Crne Gore može zbog kršenja Ustava da smijeni predsjednika Crne Gore i bez mišljenja Ustavnog suda, u cilju zaštite javnog interesa. Evo sad hipotetički da pokušam i to da približim, volio bih da čujem i vaše mišljenje. Kada govorimo o nadležnostima predsjednika Crne Gore, u članu 95 stav drugi kaže - komanduje vojskom na osnovu odluke Savjeta za odbranu i bezbjednost čije je i on jedan od tri člana, u članu 5 - predlaže Skupštini mandatara za sastav Vlade nakon obavljenog razgovora sa predstavnicima političkih partija zastupljenih u Skupštini. Sad vidite, poštovani građani, hipotetički govorimo da je neko ne daj bože napao Crnu Goru i Savjet odbrane čiji je član i predsjednik države donio odluku odbrani zemlje, a gospodin Milo Đukanović kaže - ja neću da sprovedem odluku, neću da komandujem vojskom da brani zemlju. Mi treba da čekamo i da molimo gospodina Đukanovića, da izvrši samo svoju dužnost, da donese ukaz o proglašenju nekog zakona ili da onome ko ima većinu u ovom domu dodijeli mandat. On nije htio da dodijeli mandat parlamentarnoj većini, pokušavajući na taj način da prekroji izbornu volju građana, i to je potpuno jasno. I jedini ispravan odgovor

na to je bilo da Skupština Crne Gore smijeni gospodina Đukanovića u momentu kada mi nemamo kvorum o Ustavnom sudu, jer ne može život u Crnoj Gori da stane zbog toga što neko zloupotrebljava činjenicu nefunkcionalnosti Ustavnog suda. Osim toga, gospodin Đukanović je pokazao sve vrijeme da ipak želi da na neki način, iako je kreator svih ovih procesa iako stoji iza svih pokušaja rušenja institucija u Crnoj Gori, ipak bude sa strane, i kao što vidite nema ga ni na protestima koje on organizuje, i to podržava sa strane. Gospodin Koprivica je govorio kako je vrlo vješto prebacio na svoju partiju i na poslanike da oni donose zakonske akte koji su eksplicitno i jasno protivustavni, iz čega se jasno izvlači zaključak da gospodin Đukanović nikada nije imao elementarne političke hrabrosti da stane iza svojih odluka nego je uvijek nalazio druge koje treba žrtvovati u cilju očuvanja njegovih političkih monopola.

Na kraju, da zaključim, poštovani građani, eksplicitno je jasno da je nedavanjem mandata onom ko je imao nespornu i ko ima nespornu podršku 41 poslanka Skupštine Crne Gore, predsjednik Đukanović je pogazio Ustav. Ja još jednom želim da iskoristim priliku da pozovem sve nas da što prije izaberemo 44. Vladu i da nastavimo da izaberemo Ustavni sud i da nastavimo izgradnju crnogorskih institucija koje je urušila politika gospodina Đukanovića, jer je to jedini pravi odgovor na politiku koja je upropastila sve u Crnoj Gori što se dalo upropastiti u protekle tri decenije. Zahvaljujem i izvinjavam se na prekorečenju.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (23.12.22 17:00:00)

Zahvaljujem se kolegi Zogoviću.

Sada dajem riječ kolegi Vladanu Raičeviću i da se pripremi kolega Maksim Vučinić. Izvolite, kolega Raičeviću.

VLADAN RAIČEVIĆ (23.12.22 17:01:02)

Uvažena potpredsjednice, kolegice i kolege poslanici, uvaženi građani Crne Gore,

Danas imamo tačku dnevnog reda o kojoj raspravljamo u trenutku kada Ustavni sud nema kvorum za odlučivanje i zato se upravo o povredi Ustava danas ovdje polemise, a gdje bi drugdje nego u Parlamentu. Dakle, govorim o kršenju Ustava kojeg osim Parlamenta nema ko da štiti. Znamo da je Ustav povelja slobode. Zato sloboda zahtjeva zaštitu od svih instrumenata nasilja koji mogu da nas porobe. Ustav je najveći pravni akt koji na direktno obavezujući način kaže šta smijemo, a šta ne smijemo da radimo, tada je gospodo jako važno da ga pročitamo i da dobro shvatimo šta u njemu piše. Nepoznavanje Ustava može nas odvesti u zabludu. Svi mi možemo privatno misliti kako je neka ustavna odredba loša za nas, da je direktno suprotstavljena našim interesima, da vrijeđa moralu intuiciju, naš osjećaj za dobro i ispravno ili da je čitav Ustav očajno loš. Međutim, moramo poštovati ono što je sveto za sve građane Crne Gore i ono što je nužno moramo se ponašati u skladu sa tom normom, odnosno u skladu sa Ustavom. Jednostavno riječi lete, a ono što je napisano ostaje. Mi smo ipak dužni da se držimo Ustava ne pojačavajući ton već pojačavajući argumente. Naime, činjenica je da predsjednik nije pozvao na razgovore o mandataru sve predstavnike parlamentarnih partija. Dakle, nije pozvao Demos, nije pozvao Ujedinjenu Crnu Goru, nije pozvao Pravu Crnu Goru, nije pozvao Radničku partiju, nije pozvao Savez građana CIVIS, što je dovoljno za kršenje ustavne norme. Riječ je o partijama koje imaju barem po jednog poslanika u crnogorskom parlamentu.

Sastavni dio neustavnog postupanja je činjenica da se predsjednik pozvao na potrebu da poslanici podnesu 41 potpis, a Ustav Crne Gore, kako kaže ne poznaje takvu kategoriju. Nepozivanjem Demosa na razgovor Đukanović nije pozvao uvaženog kolegu Miodraga Lekića iz te partije koji je bio predlog parlamentarne većine za novog mandataru. Đukanović je tada istovremeno predložio skraćivanje mandata sadašnjem sazivu Skupštine što je odbijeno. Dakle, većina je jasna. Šamar u pravom trenutku. Siguran sam da je među ono 20 kandidata koji su bili predloženi za Ustavni sud bilo upravo veoma kvalitetnih pojedinaca koji bi svojim integritetom uveličali instituciju kao što je Ustavni sud koji su imali sjajne intervjue, koji su vrhunski profesionalci u poslu koji obavljaju. Dakle, postoji izbor, postoje kandidati za sudije Ustavnog suda, postoji mandatar, zbog naroda, zbog građana, zbog Ustava i poslaničke dužnosti moramo što prije odblokirati institucije sistema. U suprotnom bez vanrednih izbora sigurno se nećemo približiti rješenju. Ne smijemo dozvoliti protivustavne mahinacije onih koji su uveli zemlju u duboku nestabilnost. Volja većine postoji, a tu volju koju je zanemario predsjednik vjerovatno pod neozbiljnim obećanjem buduće saradnje od strane političkih amatera će se uvjeriti i međunarodna zajednica koja će i te kako biti pročišćena od korumpiranih pojedinaca koji su deceniju bili dio šire kriminalne hobotnice, a koji su urušavali osnovne postulate jedne suverene demokratske države. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (23.12.22 17:05:26)

Zahvaljujem kolegi Raičeviću.

Sada dajem riječ kolegi Maksimu Vučiniću, i to je ovdje kod mene poslednji diskutant prijavljen po ovoj tački dnevnog reda.

Izvolite, kolega Vučiniću.

MAKSIM VUČINIĆ (23.12.22 17:05:43)

Hvala, predsjedavajuća.

Uvažene građanke i građani, poštovane kolegice i kolege poslanici,

Na dnevnom redu je Predlog za pokretanje potupka za utvrđivanje da li je predsjednik Crne Gore povrijedio Ustav. Od demokratskih promjena u Crnoj Gori je prošlo više od dvije godine i za to vrijeme predsjednik Crne Gore je više puta pokazao, prije svega, da nije predsjednik svih građana i svakog puta je pokazao da time što nije predsjednik svih građana Crne Gore ujedno i krši Ustav, počev od organizovanja pobune 4.- 5. septembar 2021.godine, u vremenu ustoličenja mitropolita Joanikija, jasno se svrstao na stranu grupe građana organizujući kriminalne grupe i pokušao je tada da izvrši državni udar zajedno sa bivšim funkcionerima policije. Prvi put se tada desilo da predsjednik države krši Ustav. Dalje je išlo do institucionalnog podržavanja neustavnog odlaganja lokalnih izbora u glavnom gradu i 14 opština, prema čemu se odredio i Ustavni sud. Da je predsjedniku države u interesu da se u Crnoj Gori izazove političko pravni galimatijas, da se u Crnoj Gori izazove jedno stanje Ustavno političke krize predsjednik države je pokazao kad je svoju protokolarnu ulogu koristio da spriječi slanje ambasadora Crne Gore. Dok je tu protokolarnu ulogu koristio da spriječi slanje ambasadora u 18 zemalja. On je ljude, u stvari građane Crne Gore koji su bili kandidati za ambasadore dijelio na građana prvo i drugog reda i na osnovu njihovih političkih opredjeljenja iz prošlosti cijenio da li oni mogu da predstavljaju Crnu Goru ili ne. To je bio slučaj kada je predsjednik države onemogućavao Vladu Crne Gore da vrši svoju spoljnu politiku, a onda se preorjentisao na to kada je flagrantno prekršio član 95 Ustava da se u Crnoj Gori nakon pada 43. Vlade izabere nova Vlada Crne Gore. Iako je bio dužan da pozove predstavnike svih parlamentarnih partija predsjednik države to nije uradio, predložio skupštinsko skraćenje mandata što je Skupština odbila i negdje se u javnosti preko svojih aparačika, negdje je prijetio da će donijeti ukaz o raspuštanju Skupštine. Međutim, on nije u mogućnosti da to uradi dokle Skupština sama sebi ne skрати mandat. Ovdje moram da spomenem čak i da predsjednik ima neke izvršne nadležnosti. Skupština je ta koja i u tom slučaju ima kontrolnu ulogu i nad izvršnom vlašću.

Nakon, što smo dobili jedno Ustavom nedefinisano stanje, mi smo kao parlamentarci iskoristili svoju nadležnost i ova skupština je dužna da proizvede jedan deblokirajući mehanizam, ujedno i mehanizam zaštite ustavnog poretka. To smo uradili kroz donošenje Zakona o predsjedniku koji omogućava izlaz iz ove situacije. Ovdje imamo član 95 Ustava koji jasno propisuje nadležnosti predsjednika Crne Gore, ali takođe imamo i u stavu 1 tačku 9 gdje kaže predsjednik između ostalog daje pomilovanja. Na osnovu čega daje predsjednik pomilovanja osim na osnovu Zakona o pomilovanju. Tako da se jasno vidi iz člana 95 Ustava Crne Gore kao iz člana 16 Ustava Crne Gore gdje se kaže zakonom se u skladu sa Ustavom uređuju način osnivanja organizacije i nadležnost organa vlasti i postupak pred tim organima ako je to neophodno za njihovo funkcionisanje. Mi smo donijeli jedan ustavan zakon, jedan zakon koji je napravio razradu opštih ustavnih nadležnosti predsjednika i dao nam mogućnost da na jedan zakonski način koji je opet kažem u skladu sa Ustavom izađemo iz ove društveno političke krize i stanemo u zaštitu javnog interesa tako što ćemo formirati Vladu Crne Gore.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (23.12.22 17:12:11)

Zahvaljujem kolegi Vučiniću i dajem riječ kolegi Jovanu Jolu Vučuroviću.

Izvolite.

JOVAN VUČUROVIĆ (23.12.22 17:12:21)

Poslije ovih sjajnih diskusija koju smo imali prilike da čujemo, meni ostaje tu da finiširam možda nešto, mada uglavnom je sve rečeno, pa eto da možda zaključim tako mi je osalo u čast, dakle da zaključim i na osnovu ovoga što je rečeno danas i što su kazali i ugledni pravници, političari, Predsjednik Crne Gore je prekršio Ustav i to više puta. Tu nema nikakve dileme, i to vrlo svjesno i namjerno, rugajući

se, dakle, i državi i građanima i on zbog toga mora da snosi odgovornost. To je potpuno jasno kao što je jasno da zbog svojih interesa namjerno blokira izbor sudija Ustavnog suda. Uostalom, na kraju krajeva da se i zapitamo što će njemu Ustavni sud, koji su uopšte interesi Mila Đukanovića i Demokratske partije socijalista da taj Ustavni sud funkcioniše, da on uopšte bude izglasan, da on funkcioniše nezavisno i nepristrasno, dakle Demokratska partija socijalista i Milo Đukanović nemaju jednog jedinog interesa da taj ustavni sud apsolutno funkcioniše, jer bi nezavisni, nepristrasni Ustavni sud utvrdio kršenje Ustava i pozvao na odgovornost gospodina Đukanovića proizveo u stvari poziv na odgovornost. Taj ustavni sud bi utvrdio dakle rezultate lokalnih izbora itd. Dakle, nijedna institucija koja je slobodna neodgovara Demokratskoj partiji socijalista i tako je već evo skoro 30 i više godina i zaista bi bilo nelogično da takva organizacija koja je utemeljena, koja je u svojoj suštini i kriminalna, i utemeljena i na korupciji, da ona sada razmišlja o uspostavljanju nezavisnih i profesionalnih institucija. Dakle, to nije viđeno nigdje na svijetu, nigdje u politici nije zapisano pa nije sigurno ni u Crnoj Gori gdje je jedna politička organizacija bila u stvari političko krilo mafije i sad ona da se zalaže za uspostavljanje nezavisnog Ustavnog suda. To je prosto nevjerovatno. I oni nemaju interes da Crna Gora funkcioniše normalno. Dakle, oni nemaju ni jedan viši interes, ni jedan partijski interes, iako se uporno pozivaju na Crnu Goru iako se busaju grudi junačke, kad pomenu Crnu Goru, to je samo laž, to je samo jedna obmana i to je samo pokušaj da se preko takvih obmana pokušavaju stvoriti tenzije, potpuno nepotrebne tenzije u Crnoj Gori.

Dakle, jedini interes koji interesuje Mila Đukanovića i Demokratsku partiju socijalista je njihov isključivo lični interes. Njih ne interesuje ni Crna Gora, ni Ustavni sud, ni ovaj parlament, ni Vlada ni oni građani koji su se okupljali ovdje ispred Skupštine već isključivo njihov lični interes i kako da još malo ostanu na slobodi. Upravo ovako neustavno ponašanje predstavnika Demokratske partije socijalista je i usmjereno ka podizanju tenzija, ka mobilisanju ekstremnih grupa ka izazivanju sukoba, ali i Đukanović uočljivo jasno je iz ovih posljednji protesta da ne može da okupi više od 4.000 najviše 5.000 ljudi, a sve će biti poštovani građani manje tih koji su spremni da brane i Đukanovića i one koji su se okupili oko njega, a koji su decenijama uništavali Crnu Goru. Isto tako on nije dao mandat gospodinu Lekiću, jer zna da bi ,nakon dvije godine lutanja, ova država najzad dobila Vladu koja je želja građana od 30.avgusta 2020.godine do tada bi najzad bila ispoštovana izborna volja i tada bi nas nastupila ona prava temeljna demontaža i Demokratske partije socijalista i kriminalne hobotnice Mila Đukanovića i uopšte bivšeg režima i došlo bi do obračuna sa svim onim anomalijama koje je bivši režim nabacio na teret i na leđa Crne Gore prethodne tri decenije. I to je ono šta bi radio Demokratski front, gospodine Raduloviću, i onda tu dolazimo do suštine. Ulazak Demokratskog fronta u Vladu Crne Gore, to je ono to najviše izaziva strah od Mila Đukanovića. Dakle, da govorimo potpuno otvoreno. I taj strah, to mogu iz punih usta da kažem, je potpuno razumljiv i opravdan. Dosadašnje kombinacije su mu, kao što smo čuli i maloprije išle na ruku prethodne dvije godine, imao je jednu Vladu Zdravka Krivokapića koji nije imao lično želju da se obračuna sa nasleđem Mila Đukanovića da se obračuna sa anomalijama bivšeg režima, nije imao očigledno ni hrabrosti da to uradi, takođe manjinska Vlada je nastala uz njegovu podršku, pa čak i pokušala da stekne blagonaklonost Demokratske partije socijalista, postavljajući po dubini jastrebove DPS-a što im se kasnije obilo o glavu i vidimo kako je završila ta manjinska vlada. I dakle, došli smo do ovoga konačnog sad što imamo, što moramo da uradimo što prije, odlučno i bez kalkulacija, to je da formiramo novu vladu, jer samo nova vlada može imati podršku parlamentarne većine i samo nova vlada može ubrzati reforme, pojačati borbu protiv kriminala i nastaviti te famozne, da kažem, integracije kojima teže svi, čini mi se, u ovom Parlamentu.

Kad smo kod integracija, treba jasno saopštiti i našim međunarodnim partnerima da želimo saradnju, ali da nikako ne pristajemo na poniženja, da nam je ipak ostalo dovoljno časti, dovoljno dostojanstva i kazati im da se ipak sa nama ne može razgovarati jezikom prijetnji i jezikom ucjena, da taj jezik, ako su to navikli, ostave za nekoga drugog ili ostave tamo gdje su to naučili, makar sa Demokratskim frontom tako neće moći razgovarati, sa nama mogu da razgovaraju jedino na principu međusobnog uvažavanja, dakle, nikako drugačije, a jezik prijetnji neka ostave u svojim državama odakle su došli. Uostalom da kažem da ti pritisci koji su stizali iz tih centara moći sa strane u ove protekle dvije godine nijesu ništa dobro donijeli Crnoj Gori. Vlada nakon 30.avgusta formirana je, između ostalog, na osnovu i želje međunarodnih faktora, da DF ne bi ušao u tu vladu, takođe manjinska Vlada je formirana pod pritiscima, žestokim pritiscima, međunarodnog faktora i ta vlada se pokazala kao loša. Sad je vrijeme da se o Crnoj Gori odlučuje u Crnoj Gori i da parlamentarna većina koja je dobila većinu na izborima 30.avgusta ostvari ono što ostvaruju sve države u svijetu, a to je da većina formira vladu. Mislim da mi ne tražimo previše. Naravno, ta vlada i njen premijer da sarađuju sa međunarodnom zajednicom na principima međusobnog uvažavanja. Da krenemo u formiranje nove vlade i da podignemo Crnu Goru iz ovoga blata u kome se nalazimo. Hvala.

Zahvaljujem.

Konstatujem da pretres po ovoj tački dnevnog reda završen, izjasnećemo se naknadno.

Koristim sad priliku da svim građanima koji slave Božić čestitam, vjernicima katoličke crkve i to je i razlog što u ponedjeljak plenum neće raditi, ali molim sve poslanike, pošto će biti u stalnom zasijedanju Odbor za ekonomiju, finansije i buđžet i Zakonodavni odbor, da svi oni koji imaju amandmane prisustvuju. U utorak je planirano glasanje i imamo početak nove sjednice, tako da to je plan rada za početak sledeće nedelje. Svima zahvaljujem. I još jednom čestitam blage dane vjernicima katoličke crkve.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (27.12.22 12:46:48)

Kolege poslanici, kolegice poslanice,

Nastavljamo Četvrtu sjednicu Drugog redovnog (jesenjeg) zasijedanja u 2022.godini.

Pošto su se stekli uslovi da pređemo na izjašnjavanje o predlozima akata o kojima smo obavili pretres, prelazimo odmah na Izvješaj o radu Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost sa Finansijskim izvještajem Agencije i Izvještajem o izvršenoj reviziji finansijskih iskaza Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost nezavisnog revizora Spin Off d.o.o. Podgorica za 2020. i 2021. godinu (5. tačka).

Odlučuje se većinom glasova prisutnih poslanika.

Odbor za ekonomiju, finansije i budžet, kao matični odbor, predložio je zaključak kojim se odbija izvještaj o radu Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost za 2020. godinu sa Finansijskim izvještajem Agencije i Izvještajem o izvršenoj reviziji finansijskih iskaza Agencije za 2020. godine.

Stavljam na glasanje Predlog zaključka Odbora.

Izvolite glasajte.

Glasao je 41 poslanik, 41 glas za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je Skupština usvojila Predlog zaključka Odbora i time odbila Izvještaj o radu Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost za 2020. godinu, sa Finansijskim izvještajem Agencije i Izvještajem o izvršenoj reviziji finansijskih iskaza Agencije za 2020. godinu.

Slijedeći Izvještaj o radu Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost za 2021. godinu i Finansijski izvještaj Agencije sa Izvještajem o izvršenoj reviziji finansijskih iskaza Agencije za 2021. godinu nije dobio potrebnu većinu na Odboru za ekonomiju, finansije i budžet.

Stavljam na glasanje Izvještaj o radu Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost za 2021. godinu i Finansijski izvještaj Agencije sa Izvještajem o izvršenoj reviziji finansijskih iskaza Agencije za 2021. godinu. Izvolite glasajte.

Stavljam na glasanje Izvještaj o radu Agencije.

Glasao je ukupno 41 poslanik, sa jednim glasom za, 40 glasova protiv, bez uzdržanih glasova. Objavljujem da Skupština nije prihvatila Izvještaj o radu Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost za 2021. godinu i Finansijski izvještaj Agencije sa Izvještajem o izvršenoj reviziji finansijskih iskaza Agencije za 2021. godinu.

Prelazimo na Finansijski izvještaj sa Izvještajem o radu Regulatorne agencije za energetiku i regulisane komunalne djelatnosti za 2020. i 2021. godinu (6. tačka).

Odlučuje se većinom glasova prisutnih poslanika.

Navedeni izvještaj nijesu dobili potrebnu većinu na Odboru za ekonomiju, finansije i budžet.

Stavljam na glasanje Finansijski izvještaj sa Izvještajem o radu Regulatorne agencije za energetiku i regulisane komunalne djelatnosti za 2020. godinu.

Izvolite glasajte.

Glasao je 41 poslanik, bez glasova za, 40 glasova protiv i jedan uzdržani glas. Objavljujem da Skupština nije prihvatila Finansijski izvještaj sa Izvještajem o radu Regulatorne agencije za energetiku i regulisane komunalne djelatnosti za 2020. godinu.

Stavljam na glasanje Finansijski izvještaj sa Izvještajem o radu Regulatorne agencije za energetiku i regulisane komunalne djelatnosti za 2021. godinu.

Glasao je 41 poslanik, bez glasova za, 41 protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da Skupština nije prihvatila Finansijski izvještaj sa Izvještajem o radu Regulatorne agencije za energetiku i regulisane komunalne djelatnosti za 2021. godinu.

Prelazimo na Godišnji izvještaj o radu Komisije za tržište kapitala i stanju na tržištu kapitala sa Izvještajem nezavisnog revizora o izvršenoj reviziji finansijskih iskaza za 2020. i 2021.godinu (7. tačka).

Odlučuje se većinom glasova prisutnih poslanika.

Odbor za ekonomiju, finansije i budžet, kao matični odbor, predložio je zaključak kojim se odbija izvještaj o radu, Finansijski izvještaj sa Izvještajem nezavisnog revizora o reviziji finansijskih iskaza Komisije za tržište kapitala i Izvještaj o stanju na tržištu kapitala za 2020. godinu.

Stavljam na glasanje Predlog zaključka Odbora.

Glasao je 41 poslanik, 41 glas za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je Skupština usvojila Predlog zaključka Odbora i time odbila Izvještaj o radu, Finansijski izvještaj sa Izvještajem nezavisnog revizora finansijskih iskaza Komisije za tržište kapitala i Izvještaj o stanju na tržištu kapitala za 2020. godinu.

Odbor za ekonomiju, finansije i budžet, kao matični odbor, predložio je zaključak kojim se odbija Izvještaj o radu, Finansijski izvještaj sa Izvještajem nezavisnog revizora o revizije finansijskih iskaza Komisije za tržište kapitala za 2021. godinu i Izvještaj o stanju na tržištu kapitala za 2021. godinu.

Stavljam na glasanje Predlog zaključka Odbora.

Glasao je ukupno 41 poslanik, 41 glas za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je Skupština usvojila Predlog zaključka Odbora i time odbila Izvještaj o radu, Finansijski izvještaj sa Izvještajem nezavisnog revizora finansijskih iskaza Komisije za tržište kapitala i Izvještaj o reviziji finansijskih iskaza Komisije za tržište kapitala za 2021. godinu i Izvještaj o stanju na tržištu kapitala za 2021. godinu.

Prelazimo na Izvještaj o finansijskom poslovanju i Izvještaj o radu Agencije za elektronske medije za 2020. i 2021. godinu (8. tačka).

Odlučuje se većinom glasova pristunih poslanika.

Izvještaj o finansijskom poslovanju sa Izvještajem o radu Agencije za elektronske medije za 2020. godinu nije dobio potrebnu većinu na Odboru za ekonomiju, finansije i budžet.

Stavljam na glasanje Izvještaj finansijskom poslovanju sa Izvještajem o radu Agencije za elektronske medije za 2020. godinu.

Izvolite.

Glasao je ukupno 41 poslanik, bez glasova za, 31 glas protiv i 10 uzdražnih glasova. Objavljujem da Skupština nije prihvatila Izvještaj o finansijskom poslovanju sa Izvještajem o radu Agencije za elektronske medije za 2020. godinu.

Odbor za ekonomiju, finansije i budžet, kao matični odbor, predložio je zaključak kojim se prihvata Izvještaj o finansijskom poslovanju Izvještaja o radu Agencije za elektronske medije za 2021. godinu.

Stavljam na glasanje Predlog zaključka Odbora.

Glasao je 41 poslanik, 41 glas za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je Skupština usvojila Predlog zaključka Odbora i time prihvatila Izvještaj o finansijskom poslovanju i Izvještaj o radu Agencije za elektronske medije za 2021. godinu.

Prelazimo na Predloge finansijskih planova sa planovima rada za 2023. godinu nezavisnih regulatornih tijela i to: Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost, Regulatorne agencije za energetiku i regulisanje komunalne djelatnosti, Komisije za tržište kapitala i Agencije za elektronske medije (9. tačka). Odlučuje se većinom glasova prisutnih poslanika. Predlog finansijskog plana sa Planom rada Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost za 2023. godinu, Odbor za ekonomiju, finansije i budžet, kao matični odbor predložio odluku kojom se usvaja Finansijski plan sa Planom rada Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost za 2023. godinu.

Stavljam na glasanje Predlog odluke Odbora za ekonomiju, finansije i budžet.

Glasao je 41 poslanik, 41 glas za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je Skupština usvojila Predlog odluke Odbora i time usvojila Finansijski plan sa Planom rada Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost za 2023. godinu.

Sljedeći je Predlog finansijskog plana, sa planom rada Regulatorne agencije za energetiku i regulisanje komunalne djelatnosti za 2023. godinu.

Odbor za ekonomiju, finansije i budžet, kao matični odbor, predložio je odluku kojom se usvaja Finansijski plan sa planom rada Regulatorne agencije za energetiku i regulisane komunalne djelatnosti za 2023. godinu.

Stavljam na glasanje Predlog odluke Odbora za ekonomiju, finansije i budžet.

Izvolite, glasajte.

Glasao je 41 poslanik, 41 glas za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je Skupština usvojila Predlog odluke Odbora i time usvojila Finansijski plan sa Planom rada Regulatorne agencije za energetiku i regulisane komunalne djelatnosti za 2023. godinu.

Prelazimo na Predlog finansijskog plana sa Programom rada Komisije za tržište kapitala za 2023. godinu.

Odbor za ekonomiju, finansije i budžet, kao matični odbor, predložio je odluku kojom se usvaja finansijski plan sa Programom rada Komisije za tržište kapitala za 2023. godinu.

Stavljam na glasanje Predlog odluke Odbora za ekonomiju, finansije i budžet.

Glasao je 41 poslanik, 41 glas za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je Skupština usvojila Predlog odluke Odbora i time usvojila Finansijski plan sa Programom rada Komisije za tržište kapitala za 2023. godinu.

Prelazimo na Predlog finansijskog plana sa Planom rada Agencije za elektronske medije za 2023. godinu.

Odbor za ekonomiju, finansije i budžet, kao matični odbor, je predložio odluku kojom se usvaja finansijski plan sa planom rada Agencije za elektronske medije za 2023. godinu.

Stavljam na glasanje Predlog odluke Odbora za ekonomiju, finansije i budžet.

Glasao je 41 poslanik, 41 glas za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je Skupština usvojila Predlog odluke Odbora i time usvojila Finansijski plan sa Planom rada Agencije za elektronske medije za 2023. godinu.

Prelazimo na Predlog zakona o jakim alkoholnim pićima (10. tačka). Odlučuje se većinom glasova prisutnih poslanika. Stavljam na glasanje Predlog zakona u načelu.

Glasao je 41 poslanik, 41 glas za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je prihvaćen Predlog zakona u načelu.

Sastavni dio Predloga zakona su osam amandmana Zakonodavnog odbora.

Stavljam na glasanje Predlog zakona u cjelini.

Glasao je 41 poslanik, 41 glas za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je Skupština usvojila Predlog zakona o jakim alkoholnim pićima.

Prelazimo na Predlog zakona o izmjeni i dopuni Zakona o ovjeri potpisa, rukopisa i prepisa (11. tačka). Odlučuje se većinom glasova prisutnih poslanika. Stavljam na glasanje Predlog zakona u načelu.

Glasao je 41 poslanik, 41 glas za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je prihvaćen Predlog zakona u načelu.

Sastavni dio Predloga zakona je jedan amandman Zakonodavnog odbora.

Stavljam na glasanje Predlog zakona u cjelini.

Glasao je 41 poslanik, 41 glas za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je Skupština usvojila Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o ovjeri potpisa, rukopisa i prepisa.

Prelazimo na Predlog zakona o izmjeni i dopuni Zakona o patentima (12. tačka). Odlučuje se većinom glasova svih poslanika. Stavljam na glasanje Predlog zakona u načelu.

Glasao je 41 poslanik, 41 glas za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je prihvaćen Predlog zakona u načelu.

Sastavni dio Predloga zakona je jedan amandman Zakonodavnog odbora.

Stavljam na glasanje Predlog zakona u cjelini.

Glasao je 41 poslanik, 41 glas za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je Skupština usvojila Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o patentima.

Prelazimo na Predlog zakona o izmjeni i dopuni Zakona o žigu (13. tačka). Odlučuje se većinom glasova svih poslanika. Stavljam na glasanje Predlog zakona u načelu.

Glasao je 41 poslanik, 41 glas za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je prihvaćen Predlog zakona u načelu.

Sastavni dio Predloga zakona su 14 amandmana Zakonodavnog odbora.

Stavljam na glasanje Predlog zakona u cjelini.

Glasao je 41 poslanik, 41 glas za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je Skupština usvojila Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o žigu.

Prelazimo na Predlog zakona o izmjeni i dopuni Zakona o tehničkim zahtjevima za proizvod i ocjenjivanje usaglašenosti (14. tačka). Odlučuje se većinom glasova prisutnih poslanika. Stavljam na glasanje Predlog zakona u načelu.

Glasao je 41 poslanik, 41 glas za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je prihvaćen Predlog zakona u načelu.

Sastavni dio Predloga zakona je jedan amandman Zakonodavnog odbora.

Stavljam na glasanje Predlog zakona u cjelini.

Glasao je 41 poslanik, 41 glas za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je Skupština usvojila Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanje usaglašenosti.

Prelazimo na Predlog zakona o potvrđivanju Singapurskog ugovora o žigovnom pravu (15. tačka). Odlučuje se većinom glasova prisutnih poslanika. Stavljam na glasanje Predlog zakona u cjelini.

Glasao je 41 poslanik, 41 glas za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je Skupština usvojila Predlog zakona o potvrđivanju Singapurskog ugovora o žigovnom pravu.

Prelazimo na Predlog zakona o potvrđivanju Sporazuma između Crne Gore i Rumunije o socijalnom osiguranju (16. tačka). Odlučuje se većinom glasova prisutnih poslanika. Stavljam na glasanje Predlog zakona u cjelini.

Glasao je 41 poslanik, 41 glas za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je Skupština usvojila Predlog zakona o potvrđivanju Sporazuma između Crne Gore i Rumunije o socijalnom osiguranju.

Prelazimo na Predlog zakona o dopuni Zakona o sprečavanju nelegalnog poslovanja (21. tačka). Odlučuje se većinom glasova prisutnih poslanika. Stavljam na glasanje Predlog zakona u načelu.

Glasao je 41 poslanik, 41 glas za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Konstatujem da je prihvaćen Predlog zakona u načelu.

Zakonodavni odbor je odlučio da predloži Skupštini da utvrdi postojanje razloga da ovaj zakon stupi na snagu danom objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“. Razlozi za predložnu odluku uslovljeni su razlozima hitnosti, odnosno potrebom blagovremene i efikasne primjene zakona čime bi se omogućio veći poreski potencijal.

Stavljam na glasanje postojanje razloga da ovaj zakon stupi na snagu danom objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

Molim kolege da se izjasne.

Glasao je ukupno 41 poslanik, 41 glas za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je Skupština utvrdila postojanje razloga da ovaj zakon stupi na snagu danom objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

Stavljam na glasanje Predlog zakona u cjelini.

Glasao je 41 poslanik, 41 glas za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je Skupština usvojila Predlog zakona o dopuni Zakona o sprečavanju nelegalnog poslovanja.

Prelazimo na Predlog zakona o izmjeni Zakona o računovodstvu (22. tačka). Odlučuje se većinom glasova prisutnih poslanika. Stavljam na glasanje Predlog zakona u načelu.

Glasao je 41 poslanik, 41 glas za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je prihvaćen Predlog zakona u načelu. Zakonodavni odbor je odlučio da predloži Skupštini da utvrdi postojanje razloga da ovaj zakon stupi na snagu danom objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

Razlozi za predloženu odluku uslovljeni su razlozima hitnosti, odnosno potrebom obezbjeđivanje kontinuiteta usklađivanja roka za dobijanja licenci ovlašćenog procjenjivača.

Stavljam na glasanje postojanje razloga da ovaj zakon stupi na snagu danom objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“. Izvolite glasajte.

Glasao je 41 poslanik, 41 za bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je Skupština utvrdila postojanje razloga da ovaj zakon stupi na snagu danom objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

Stavljam na glasanje Predlog zakona u cjelini.

Glasao je 41 poslanik, 41 za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je Skupština usvojila Predlog zakona o izmjeni Zakona o računovodstvu.

Prelazimo na Predlog za pokretanje postupka za utvrđivanje da li je predsjednik Crne Gore povrijedio Ustav (23. tačka). Stavljam na glasanje Predlog za pokretanje postupka za utvrđivanje da li je predsjednik Crne Gore povrijedio Ustav. Izvolite glasajte.

Glasao je 41 poslanik, 41 za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je usvojen Predlog za pokretanje postupka za utvrđivanje da li je predsjednik Crne Gore povrijedio Ustav. Predlog za pokretanje postupka za utvrđivanje da li je predsjednik Crne Gore povrijedio Ustav saglasno članu 185 stav 5 Poslovnika Skupštine dostaviću Ustavnom sudu.

Prelazimo na Predlog zakona o dopuni Zakona o zdravstvenoj zaštiti (25. tačka). Odlučuje se većinom glasova svih poslanika. Stavljam na glasanje Predlog zakona u načelu.

Glasao je ukupno 41 poslanik, 41 glas za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je prihvaćen Predlog zakona u načelu. Sastavni dio Predloga zakona su četiri amandmana Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje. Stavljam na glasanje Predlog zakona u cjelini.

Glasao je 41 poslanik, 41 glas za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je Skupština usvojila Predlog zakona o dopuni Zakona o zdravstvenoj zaštiti.

Prelazim na Predlog zakona o izmjeni i dopuni Zakona o državnim i drugim praznicima (27. tačka). Odlučuje se većinom glasova svih poslanika. Stavljam na glasanje Predlog zakona u načelu.

Kolege, ja vas molim da se izjasnite.

Glasao je ukupno 41 poslanik, 41 glas za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je prihvaćen Predlog zakona u načelu. Sastavni dio Predloga zakona jedan amandman Zakonodavnog odbora. Stavljam na glasanje Predlog zakona u cjelini.

Glasao je ukupno 41 poslanik, 41 glas za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je Skupština usvojila Predlog zakona o izmjenama i dopuni Zakona o državnim i drugim praznicima.

Prelazimo na Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o industrijskim emisijama (29. tačka). Odlučuje se većinom glasova prisutnih poslanika. Stavljam na glasanje Predlog zakona u načelu.

Glasao je 41 poslanik, 41 glas za, bez glasova protiv, bez uzdržanih glasova, pa objavljujem da je prihvaćen Predlog zakona u načelu. Sastavni dio Predloga zakona su tri amandmana Zakonodavnog odbora. Stavljam na glasanje Predlog zakona u cjelini.

Glasao je 41 poslanik, 41 glas za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je Skupština usvojila Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o industrijskim emisijama.

Prelazimo na Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osnovnom obrazovanju i vaspitanju (31. tačka). Odlučuje se većinom glasova svih poslanika. Stavljam na glasanje Predlog zakona u načelu.

Kolege, ja vas molim da se izjasnite. Zahvaljujem.

Glasao je 41 poslanik, 41 glas za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je prihvaćen Predlog zakona u načelu.

Na Predlog zakona podnijeta su tri amandmana i to: Zakonodavni odbor dva amandmana koji su sastavni dio Predloga zakona i Odbor za prosvjetu nauku, kulturu i sport jedan amandman koji je sastavni dio Predloga zakona.

Stavljam na glasanje Predlog zakona u cjelini.

Glasao je ukupno 41 poslanik, 41 glas za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je Skupština usvojila Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osnovnom obrazovanju i vaspitanju.

Prelazimo na Izvještaj o radu Agencije za zaštitu konkurencije za 2020. i 2021. godinu (35. tačka).

Odlučuje se većinom glasova prisutnih poslanika. Odbor za ekonomiju, finansije i budžet, kao matični odbor, predložio je zaključak kojim se ne prihvata Izvještaj o radu Agencije za zaštitu konkurencije za 2020. godinu. Stavljam na glasanje Predlog zaključka Odbora.

Molim poslanike da se izjasne. Zahvaljujem.

Glasao je ukupno 41 poslanik, 41 glas za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je Skupština usvojila Predlog zaključka Odbora i time nije prihvatila Izvještaj o radu Agencije za zaštitu konkurencije za 2020. godinu.

Prelazimo na Izvještaj o radu Agencije za zaštitu konkurencije za 2021. godinu, koji nije dobio potrebnu većinu na Odboru za ekonomiju, finansije i budžet. Stavljam na glasanje Izvještaj o radu Agencije za zaštitu konkurencije za 2021. godinu.

Glasao je 41 poslanik bez glasova za, 41 glas protiv i bez uzdržanih glasova, pa objavljujem da Skupština nije prihvatila Izvještaj o radu Agencije za zaštitu konkurencije za 2021. godinu.

Prelazimo na Izvještaj sa kontrolnog saslušanja sa Predlogom zaključaka na temu - Nehumano i šikanozno zadržavanje mitropolita crnogorsko-primorskog Amfilohija Radovića u prostorijama Centra bezbjednosti u Podgorici 22. juna 2020. godine (36. tačka.) Odlučuje se većinom glasova prisutnih poslanika. Odbor za politički sistem, pravosuđe i upravu je povodom održanog kontrolnog saslušanja podnio Skupštini Predlog zaključaka. Stavljam na glasanje Predlog zaključaka Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu.

Izvolite, glasajte.

Glasao je 41 poslanik, 41 glas za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je Skupština usvojila Predlog zaključaka Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu.

Uvažene kolege, s obzirom na to da je potrebno da dobijemo izvještaje radnih tijela za ostale tačke koje su predviđene danas za glasanje a cijeneći i dogovor koji imamo i za održavanje Kologijuma i takođe i za održavanje pojedinih sjednica, s obzirom da smo u posljednjem trenutku imali od strane predlagača određene amandmane, sada dajem pauzu, shodno dogovoru u Kologijumu, obavijestiću vas o nastavku, ali okvirno očekujem negdje oko 18 h, okvirno očekujem, ali bićete obaviješteni shodno dogovoru u Kologijumu. Zahvaljujem.

/PAUZA/

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (27.12.22 20:33:46)

Kolege poslanici, kolegice poslanice,

Nastavljamo Četvrtu sjednicu Drugog redovnog (jesenjeg) zasijedanja u 2022. godini.

Stekli su se uslovi da pređemo na izjašnjavanje o preostalim predlozima akata o kojima smo obavili pretres.

Prvi je Predlog zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2021. godinu (2. tačka).

Odlučuje se većinom glasova svih poslanika. Podsjećam da smo sa Predlogom zakona razmatrali i Izvještaj o reviziji Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2021. godinu i Godišnji izvještaj o izvršenim revizijama i aktivnostima Državne revizorske institucije Crne Gore za period oktobar 2021 - oktobar 2022. godine.

Stavljam na glasanje Predlog zakona u načelu.

Glasala su 43 poslanika, bez glasova za, sedam glasova protiv, 36 uzdržanih glasova. Objavljujem da nije prihvaćen Predlog zakona u načelu.

Iako Predlog zakona nije prihvaćen u načelu, izjasnićemo se o dva predloga zaključka Odbora za ekonomiju, finansije i budžet povodom razmatranja Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2021. godinu i to: Izvještaj o reviziji Predloga zakona o završnom računu budžeta za 2021. godine i Godišnjeg izvještaja o izvršenim revizijama i aktivnostima Državne revizorske institucije Crne Gore za period oktobar 2021 - oktobar 2022. godine.

Prvi Predlog zaključka glasi: Skupština Crne Gore poziva Vladu Crne Gore na poštovanje i ispunjavanje svih preporuka Državne revizorske institucije datih u Izvještaju o reviziji Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2021. godinu. Takođe, Vlada je dužna da prati realizaciju svih preporuka Državne revizorske institucije koje se odnose na pojedinačne revizije urađene u periodu oktobar 2021 - oktobar 2022. godine i preporuka koje se ponavljaju iz ranijeg perioda i o tome kvartalno izvještava Skupštinu.

Stavljam na glasanje ovaj predlog zaključka Odbora za ekonomiju, finansije i budžet.

Glasala su 43 poslanika, 43 glasa za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je Skupština usvojila Predlog zaključka Odbora za ekonomiju, finansije i budžet.

Drugi Predlog zaključka glasi: Transforni zajmovi koji nijesu planirani Zakonom o budžetu Crne Gore za 2022. godinu Ministarstvo finansija će evidentirati do visine njihovog ostvarenja. Ovlašćuje se Ministarstvo finansija da za ove namjene otvori odgovarajuću poziciju u skladu sa ekonomskom klasifikacijom.

Stavljam na glasanje ovaj predlog zaključka Odbora za ekonomiju, finansije i budžet.

Glasao je 41 poslanik, 41 glas za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je Skupština usvojila Predlog zaključka Odbora za ekonomiju, finansije i budžet.

Prelazimo na Predlog zakona o budžetu Crne Gore za 2023. godinu (3. tačka).

Odlučuje se većinom glasova svih poslanika.

Stavljam na glasanje Predlog zakona u načelu.

Glasala su 43 poslanika, 43 glasa za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je prihvaćen Predlog zakona u načelu.

Na Predlog zakona je podnijeto 126 amandmana i to:

- Vlada Crne Gore sedam amandmana koji su sastavni dio Predloga zakona;
- Zakonodavni odbor šest amandmana koji su sastavni dio Predloga zakona;
- Amandman 33/22-5/11 poslanika Zdenke Popović i Danila Šaranovića;
- Amandman 33/22-5/18 poslanice Branke Bošnjak;
- Amandman 2, 33/22-5/77 poslanika Danila Šaranovića;
- Amandman 5, 33/22- 5/105 poslanika Milosava Paunović, Dragana Vukića, Dragana Ivanovića i Bogdana Božovića;

- Amandman 33/22-5/115 poslanika Moma Koprivice koji su postali sastavni dio Predloga zakona. U modifikovanoj formi su sljedeći amandmani:

- Amandman 1 i 2, 33/22-5/6;
- Amandmani 3 i 4, 33/22-5/34;
- Amandman 5, 33/22-5/8;
- Amandman 7, 8 i 9, 33/22-5/24 poslanice Suade Zoronjić;
- Amandmani 2, 3 i 4, 33/22-5/15;
- Amandmani 5 do 14, 33/22-5/46;
- Amandmani 15, 16 i 17, 33/22-5/75;
- Amandman 18, 33/22-5/74;
- Amandmani od 19 do 22, 33/22-5/73;
- Amandman 23, 33/22-5/72;
- Amandman 24, 33/22-5/71;
- Amandman 25 i 26, 33/22-5/70;
- Amandman 29, 33/22-5/67;
- Amandmani 30 i 31, 33/22-5/91 grupe 15 poslanika Demokratskog fronta, Nove srpske demokratije, DNP-a i Radničke partije;
- Amandman 1, 33/22-5/21;
- Amandman 2, 33/22-5/22 poslanika Nikole Bajčetića;
- Amandman 1, 33/22-5/25 poslanika Dragana Ivanovića i Milosave Paunović;
- Amandmani 2 i 3, 33/22-5/27 poslanice Milosave Paunović i Jovanke Bogavac;
- Amandmani 1 i 2, 33/22-5/32 poslanika Dragana Krapovića;
- Amandman 33/22-5/37;
- Amandman 2, 33/22-5/51 poslanika Albina Ćemana;
- Amandman 1, 33/22-5/38 poslanika Dragana Vukića, Nataše Jevrić i Dragana Ivanovića;
- Amandman 1, 33/22-5/39;

- Amandman 4, 33/22-5/86 poslanika Milosave Paunović, Dragana Vukića, Dragana Ivanovića i Bogdana Božovića;

- Amandman 1, 33/22-5/47;
- Amandman 2, 33/22-5/48;
- Amandman 3, 33/22-5/49;
- Amandman 4, 33/22-5/50;
- Amandman 5, 33/22-5/112 poslanice Tamare Vujović;
- Amandman 2, 33/22-5/55;
- Amandman 3, 33/22-5/80 poslanika Sulja Mustafića;
- Amandman 33/22-5/53 poslanika Vladimira Martinovića, Moma Koprivice, Danila Šaranovića;
- Amandman 2, 33/22-5/57 poslanice Zdenke Popović;
- Amandmani 2 i 3, 33/22-5/65 poslanika Danila Šaranovića;
- Amandman 1, 33/22-5/81 poslanika Amara Smailovića;
- Amandman 1, 33/22-5/83 poslanika Kenane Strujić Harbić, Amara Smailovića i Sulja Mustafića;
- Amandman 33/22-5/87
- Amandman 33/22-5/88;
- Amandman 33/22-5/89;
- Amandman 33/22-5/94;
- Amandman 33/22-5/96;
- Amandman 33/22-5/104 poslanika Moma Koprivice;
- Amandmani 2, 3, 4, 5, 6, 11 i 12 33/22-5/93 poslanika Draginje Vuksanović Stanković i Adnana Strikovića;

- Amandman 2, 33/22-5/101 poslanika Miloša Konatara, Srđana Pavićevića, Božene Jelušić i Suade Zoronjić;

- Amandmani od 3 do 7, 33/22-5/102 poslanika Miloša Konatara, Božene Jelušić i Suade Zoronjić;
- Amandman 33/22-5/110 poslanice Tamare Vujović, Simonide Kordić i Božene Jelušić.

Navedeni amandmani su izmijenjeni na način da se potrebna sredstva umjesto sa pozicija tekuća budžetska rezerva pozajmice i krediti, Uprava za kapitalne projekte i program 17020 realizacije putne infrastrukture i niskogradnje, Uprava za kapitalne projekte i program 17019 turistička djelatnost, Uprava za kapitalne projekte program 18003 ekologija i priroda, obezbjeđuju procentualnim umanjnjem sredstava koje se opredjeljuju za projekte i u okviru kapitalnog budžeta kod Uprave za kapitalne projekte i Uprave za saobraćaj iz opštih izvora finansiranja i koji djeluju na tako umanjni iznos sredstava u okviru kapitalnog budžeta, izuzimajući projekte 13025K01 izgradnje i rekonstrukcije administrativnog prostora za potrebe odbrane; 15030K01 razvojni projekti Prijestonice Cetinje; 12024K02 projekti koji se i finansiraju iz IPA fondova sektor pravosuđa; 16002K01 projekti koji se finansiraju iz IPA fondova, IPA 2021 oblast poljoprivrede; 17019K02 projekti koji se finansiraju iz IPA fondova sektor saobraćaja, 18003K02 projekti koji se finansiraju iz IPA fondova sektor održivi razvoj; 19032K05 projekti koji se finansiraju iz IPA fondova sektor obrazovanja i 21011K02 projekti koji se finansiraju iz IPA fondova sektor zdravstvo.

Poslanici u svojstvu predstavnika podnosilaca amandmana prihvatili su sugestiju predstavnika predlagača zakona da se navedeni amandmani modifikuju u dijelu obezbjeđivanja sredstava za njihovo finansiranje, kao i da se kodovi za projekte upodobe sa odgovarajućim programskim kodovima koji se generišu iz informacionog sistema za planiranje budžeta na odgovarajućim pozicijama shodno budžetskoj klasifikaciji za one projekte gdje kodovi nijesu definisani ili nijesu precizno definisani.

Takođe, postali su sastavni dio predloga, teksta Predloga zakona, izmijenjeni amandmani:

- Amandman 1, 33/22-5/14 grupe poslanika Demokratski front, Nova srpska demokratija, DNP i Radnička partija;

- Amandman 1, 33/22-5/26 poslanice Milosave Paunović i Jovanke Bogavac;
- Amandman 1, 33/22-5/43 poslanika Sulja Mustafića;
- Amandman 33/22-5/63 poslanice Tamare Vujović i Božene Jelušić;
- Amandman 3, 33/22-5/85 poslanika Dragana Ivanovića, Bogdana Božovića, Milosave Paunović i Dragana Vukića;

- Amandman 2, 33/22-5/102 poslanika Miloša Konatara, Božene Jelušić i Suade Zoronjić.

Predstavnici podnosilaca ovih amandmana prihvatili su sugestiju predstavnika predlagača zakona da se sredstva za realizaciju ovih amandmana takođe obezbijede procentualnim umanjnjem iz sredstava za projekte u okviru kapitalnog budžeta. Svi navedeni amandmani su postali sastavni dio Predloga zakona.

Prelazimo na obrazloženje amandmana i zaključaka o kojima treba glasati. Prvi je amandman 2, 33/22-5/82 poslanika Amara Smailovića. Poslanik Amer Smailović povlači amandman, te se o tom amandmanu nećemo izjašnjavati.

Sljedeći je amandman 2, 33/22-5/84 poslanika Dragana Ivanovića, Bogdana Božovića, Dragana Vukića i Milosave Paunović. Predstavnik predlagača je povukao amandman, te se i o ovom amandmanu nećemo izjašnjavati.

Kolege molim vas, znači četiri amandmana 33/22-5/93 poslanika Draginje Vuksanović Stanković i Adnana Strikovića. Predstavnici predlagača nijesu u sali.

Stavljam na glasanje amandman 1 ovih poslanika.

Glasala su 43 poslanika, dva glasa za, 21 glas protiv i 20 uzdržanih glasova. Objavljujem da amandman nije prihvaćen.

Stavljam na glasanje amandman 7, istih predlagača.

Glasala su 42 poslanika, jedan glas za, 22 glasa protiv i 19 uzdržanih glasova. Objavljujem da nije prihvaćen amandman.

Stavljam na glasanje amandman 8, istih predlagača.

Glasala su 43 poslanika, dva glasa za, 22 glasa protiv i 19 uzdržanih glasova. Objavljujem da amandman nije prihvaćen.

Stavljam na glasanje amandman 9, istih predlagača.

Glasao je 41 poslanik, jedan glas za, 22 glasa protiv i 18 uzdržanih glasova. Objavljujem da amandman nije prihvaćen.

Sljedeći je Predlog zaključka Vladimira Martinovića, Moma Koprivice i Danila Šaranovića 33/22-5/53.

Stavljam na glasanje ovaj zaključak.

Glasao je 41 poslanik, 41 glas za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je zaključak usvojen.

Amandmani koje imaju prateće zaključke su:

- Amandman 29, 33/22-5/67;
- Amandman 15, 33/22-5/75;
- Amandman 2, 33/22-5/102.

Amandmani koji su preformulisani u zaključke su:

- Amandman 1, 33/22-5/5;
- Amandman 1, 33/22-5/42;
- Amandman 1, 33/22-5/59;
- Amandmani 1 i 2, 33/22-5/64;
- Amandman 1, 33/22-5/65;
- Amandman 27, 33/22-5/69;
- Amandman 28, 33/22-5/68;
- Amandman 1, 33/22-5/77;
- Amandman 10, 33/22-5/93;
- Amandman 1, 33/22-5/102;
- Amandmani 1, 2 i 3 i Predlog zaključka 33/22-5/19.

Zaključci koje su poslanici podnijeli i koji su prihvaćeni:

- Zaključak 33/22-5/59 poslanika Borisa Mugoše, Damira Šehovića i Ivana Brajovića;
- Zaključak 33/22-5/90;
- Zaključak 33/22-5/95;
- Zaključak 33/22-5/97;
- Zaključak 33/22-5/98;
- Zaključak 33/22-5/99 poslanika Moma Koprivice;
- Zaključak 33/22-5/113 poslanika Moma Koprivice, Slavena Radunovića, Predraga Bulatovića i Jovana Jola Vučurovića.

Poslanica Suada Zoronjić obavijestila je Odbor da povlači iz procedure amandman 6, 33/22-5/8.

Zakonodavni odbor je odlučio da predloži Skupštini da utvrdi postojanje razloga da ovaj zakon stupi na snagu danom objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

Razlozi za predloženu odluku uslovljeni su razlozima hitnosti, odnosno potrebom obezbjeđivanja nesmetanog rada i kontinuiteta u finansiranju potrošačkih jedinica i obezbjeđivanja nedostajućih sredstava za tekuću fiskalnu godinu.

Stavljam na glasanje postojanje razloga da ovaj zakon stupi na snagu danom objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

Glasala su 43 poslanika, 43 glasa za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je Skupština utvrdila postojanje razloga da ovaj zakon stupi na snagu danom objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

Stavljam na glasanje Predlog zakona u cjelini.

Glasala su 43 poslanika, 43 glasa za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je Skupština usvojila Predlog zakona o budžetu Crne Gore za 2023. godinu.

Povodom predloženih zaključaka Odbor za ekonomiju, finansije i budžet je podnio u formi jednog akta predlog svih zaključaka i o njemu ćemo se izjasniti.

Sada stavljam na glasanje Predlog zaključaka Odbora za ekonomiju, finansije i budžet.

Izvolite glasajte.

Glasala su 43 poslanika, 43 glasa za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je Skupština usvojila Predlog zaključaka Odbora za ekonomiju, finansije i budžet.

Prelazimo na Predlog odluke o zaduživanju Crne Gore za 2023. godinu (4. tačka).

Odlučuje se većinom glasova svih poslanika.

Stavljam na glasanje Predlog odluke u cjelini.

Glasao je 41 poslanik, 41 glas za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je Skupština usvojila Predlog odluke o zaduživanju Crne Gore za 2023. godinu.

Prelazimo na Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o javnim nabavkama (17. tačka).

Odlučuje se većinom glasova prisutnih poslanika.

Stavljam na glasanje Predlog zakona u načelu.

Glasao je 41 poslanik, 41 glas za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je prihvaćen Predlog zakona u načelu.

Na Predlog zakona podnijeto je 17 amandmana i to: Zakonodavni odbor tri amandmana koji su sastavni dio predloga zakona; Odbor za ekonomiju, finansije i budžet jedan amandman, koji je sastavni dio Predloga zakona; poslanica Suada Zoronjić, jedan amandman o kojem treba glasati, s tim što je amandman podržao Odbor za ekonomiju, finansije i budžet; poslanici Demokratskog fronta, Nova srpska demokratija, Demokratska narodna partija i Radnička partija dva amandmana, koji su povukli iz procedure; poslanik Momo Koprivica, dvije grupe amandmana, prva grupa od četiri amandmana, koji su sastavni dio Predloga zakona, s tim što je amandman 2 na Odboru za ekonomiju, finansije i budžet prihvaćen u izmijenjenoj formulaciji, a potom grupa od dva amandmana, amandman 1 je povukao iz procedure, a o amandmanu 2 broj 05/22-1/13 treba glasati, s tim što ga je Odbor za ekonomiju, finansije i budžet podržao; poslanici: Dragan Ivanović, Dragan Vukić, Milosava Paunović i Bogdan Božović, tri amandmana koji su sastavni dio Predloga zakona, s tim što su modifikovani na Odbor za ekonomiju, finansije i budžet i poslanica Božena Jelušić jedan amandman o kojem treba glasati.

Prelazimo na obrazloženje amandmana o kojima treba glasati.

Prvi je amandman poslanice Zoronjić.

Poslanice Zoronjić, izvolite.

SUADA ZORONJIĆ (27.12.22 20:57:04)

Hvala Vam, uvažena predsjednice.

Član 59 Prijedloga zakona briše se.

U članu 59 Prijedloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o javnim nabavkama predviđena je izmjena člana 201 stav 1, važećeg Zakona o javnim nabavkama, na način što je brisan uslov da predsjednik Komisije za zaštitu prava u postupcima javnih nabavki mora imati položen pravosudni ispit.

Dakle ovim prijedlogom za predsjednika Komisije nije potreban položen pravosudni ispit, dok je istim članom važećeg zakona i dalje propisano da najmanje dva člana iz reda pravnika moraju imati položen pravosudni ispit. Ostajem pri stavu, da ovaj član se briše i da predsjednik komisije mora imati pravosudni ispit isto kao i članovi komisije. Završen pravni fakultet i pravosudni ispit to je neki logičan slijed i u ostalim zemljama, zemljama regiona predsjednik Komisije ima pravosudni ispit, pored pravnog fakulteta, kao i članovi Komisije.

Tako da ostajem pri svom stavu da ovaj član koji je naveden u amandmanu, član 59 Prijedloga zakona briše se.

Toliko.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (27.12.22 20:58:30)

Zahvaljujem poslanici Zoronjić.

Stavljam na glasanje Amandman poslanice Zoronjić.

Izvinjavam se, iz stručne Službe me opominju, zaustavljam glasanje o ovome, molim vas treba mi informacija od poslanika Koprivice, da li je on djelovao na isti član kao i poslanica Zoronjić.

MOMO KOPRIVICA (27.12.22 20:59:24)

Djelovao sam, ali ne na način koji bi bio negdje da kažem suprotan suštinski amandmanu uvažene poslanice Zoronjić. Ja sam djelovao da se ti kriterijumi nešto snize, ali za članove komisije, ali istim članom su obuhvaćeni i članovi i predsjednik, tako da je tu bez ambicije da istu stvar regulišemo, došlo do određenog preklapanja. Meni je intencija bila da se ova komisija i to je postalo sastavni dio Predloga zakona da se propiše drugačiji način izbora Komisije za zaštitu prava u postupcima javnih nabavki, da je bira Skupština, a da postojećoj prestane mandat i da se tako oslobodimo te postojeće komisije. Sad u jednom članu kojim su propisani nešto niži kriterijumi za članove Komisije, vjerovatno je došlo do ovog preklapanja odnosno dolazi do tog preklapanja sa stavom u članu koj se tiče predsjednika Komisije, to je suština, a i ja sam smatrao, naravno, da treba da ima te uslove adekvatne za izbor.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (27.12.22 21:00:39)

Zahvaljujem poslaniku Koprivici.

Govorimo o amandmanu koji je od strane predlagača prihvaćen.

S obzirom da su vaši amandmani prihvaćeni, postali su sastavni dio, ne vidim da su u kontradiktornosti sa amandmanom poslanice Zoronjić. Ovaj uslov koji se odnosi samo na predsjednika će se dodati.

Ponavljamo glasanje nijesam proglasila glasanje.

Ponavljamo glasanje o amandmanu poslanice Zoronjić.

Glasala su 42 poslanika, 42 glasa za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je prihvaćen amandman poslanice Zoronjić.

Prelazimo na amandman 2 poslanika Koprivice broj 05/22-1/13.

Izvolite poslanice Koprivica, da li želite da obrazložite?

Zahvaljujem.

Stavljam na glasanje amandman 2 poslanika Koprivice.

Glasao je 41 poslanik, 41 glas za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je prihvaćen amandman.

Amandman poslanice Jelušić.

Da li će poslanica Jelušić obrazlagati amandman?

Izvolite, poslanice Jelušić.

BOŽENA JELUŠIĆ (27.12.22 21:02:32)

Ne znam je li dovoljno ime pa da se za njega ne glasa, ali riječ je o članu koji tretira obavezu da ponuđači u javnim nabavkama, najviše do pet bodova mogu dobiti ukoliko u odborima imaju žene, ukoliko planiraju radna mjesta za žene, imaju zaposlene žene. Mislim da je to važan stimulans ekonomskom položaju žena, tako da bih vas molila da ovim malim doprinosom orodnjavanju naših zakona pokažemo zaista da imamo puni kapacitet i za rodnu ravnopravnost, nabavkama takođe, ukoliko se mali broj bodova dodjeljuje i tamo gdje se zaista stimulira ekonomsko učešće žena mislim da time dobijamo zaista jedan dobar pomak i to je nešto što je Poglavlje 23.

DANIJELA ĐUROVIĆ (27.12.22 21:03:30)

Zahvaljujem poslanici Jelušić.

Stavljam na glasanje amandman poslanice Jelušić.

Molila bih poslanike da se izjasne.

Zahvaljujem.

Glasao je ukupno 41 poslanik, 40 glasova za, bez glasova protiv i uz jedan uzdržani glas, pa objavljujem da je amandman prihvaćen.

Stavljam na glasanje Predlog zakona u cjelini.

Glasala su 43 poslanika, 43 glasa za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je Skupština usvojila Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o javnim nabavkama.

Prelazimo na Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaradama zaposlenih u javnom sektoru. Broj 33/22-7 EPA 637 (18. tačka). Odlučuje se veinom glasova svih poslanika.

Stavljam na glasanje Predlog zakona u načelu.

Zahvaljujem.

Glasala su ukupno 43 poslanika, 43 glasa za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je prihvaćen Predlog zakona u načelu.

Na Predlog zakona podnijeto je pet amandmana i to Odbor za ekonomiju, finansije i budžet pet amandmana, koji su sastavni dio Predloga zakona, i poslanik Miloš Konatar jedan amandman koji je sastavni dio Predloga zakona. Zakonodavni odbor je odlučio da predloži Skupštini da utvrdi postojanje razloga da ovaj zakon stupi na snagu danom objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“. Razlozi za predloženu odluku uslovljeni su razlozima hitnosti, odnosno potrebom da se u najkraćem roku implementiraju predložene odredbe. Stavljam na glasanje postojanje razloga da ovaj zakon stupi na snagu danom objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

Glasala su 43 poslanika, 43 glasa za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je Skupština utvrdila postojanje razloga da ovaj zakon stupi na snagu danom objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

Stavljam na glasanje Predlog zakona u cjelini.

Glasala su 43 poslanika, 43 glasa za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je Skupština usvojila Predlog zakona o izmjenama i dopunama o zaradama zaposlenih u javnom sektoru.

Prelazimo na Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica, (19. tačka). Odlučuje se većinom glasova svih poslanika.

Stavljam na glasanje Predlog zakona u načelu.

Glasala su 42 poslanika, 42 glasa za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je prihvaćen Predlog zakona u načelu.

Na Predlog zakona podnijeto je pet amandmana i to: Zakonodavni odbor dva amandmana koji su sastavni dio Predloga zakona, poslanici Branka Bošnjak i Vladan Raičević jedan amandman koji su povukli iz procedure i poslanici Dragan Ivanović, Milosava Paunović, Dragan Vukić i Bogdan Božović dva amandmana koji su na Zakonodavnom odboru preformulisani u jedan amandman koji čini sastavni dio Predloga zakona. Zakonodavni odbor je odlučio da predloži Skupštini da utvrdi postojanje javnog interesa u odnosu na odredbu u kojoj je sadržano povratno dejstvo koje je predloženo amandmanom 1, a onosi se na novi član 60j.

Stavljam na glasanje postojanje javnog intreresa u odnosu na odredbu u kojoj je sadržano povratno dejstvo koje je predloženo amandmanom 1, a odnosi se na novi član 60j. Molim poslanike da se izjasne.

Glasao je 41 poslanik, 41 glas za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je Skupština utvrdila postojanje javnog intreresa u odnosu na odredbu u kojoj je sadržano povratno dejstvo koje je predloženo amandmanom 1, a odnosi se na novi član 60j.

Takođe, Odbor je odlučio da predloži Skupštini da utvrdi postojanje razloga da ovaj zakon stupi na snagu danom objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“. Razlozi za predloženu odluku uslovljeni su razlozima hitnosti, odnosno potrebom da se u najkraćem roku implementiraju predložene odredbe.

Stavljam na glasanje postojanje razloga da ovaj zakon stupi na snagu danom objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

Glasala su 43 poslanika, 43 glasa za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je Skupština utvrdila postojanje razloga da ovaj zakon stupi na snagu danom objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

Stavljam na glasanje Predlog zakona u cjelini.

Glasala su 43 poslanika, 43 glasa za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je Skupština usvojila Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica.

Prezimo na Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje (20. tačka). Odlučuje se većinom glasova svih poslanika.

Stavljam na glasanje Predlog zakona u načelu.

Glasala su 42 poslanika, 42 glasa za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je prihvaćen Predlog zakona u načelu.

Na Predlog zakona poslanici Branka Bošnjak i Vladan Raičević podnijeli su jedan amandman koji je izmijenjen na Odboru za ekonomiju, finansije i bužet i čini sastavni dio Predloga zakona.

Zakonodavni odbor je odlučio da predloži Skupštini da utvrdi postojanje razloga da ovaj zakon stupi na snagu danom objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“. Razlozi za predloženu odluku uslovljeni su razlozima hitnosti, odnosno potrebom da se u najkraćem roku implementiraju predložene odredbe.

Stavljam na glasanje postojanje razloga da ovaj zakon stupi na snagu danom objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

Glasala su 43 poslanika, 43 glasa za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je Skupština utvrdila postojanje razloga da ovaj zakon stupi na snagu danom objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

Stavljam na glasanje Predlog zakona u cjelini.

Glasala su 43 poslanika, 43 glasa za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je Skupština usvojila Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje.

Prelazimo na Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj i dječijoj zaštiti, (24 . tačka). Odlučuje se većinom glasova svih poslanika.

Stavljam na glasanje Predlog zakona u načelu.

Glasala su 43 poslanika, 43 glasa za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je prihvaćen Predlog zakona u načelu. Na Predlog zakona podnijeto je 12 amandmana i to: Zakonodavni odbor tri amandmana, koji su sastavni dio Predloga zakona; Odbor za zdravstvo, rad i socijalno staranje tri amandmana koji su sastavni dio Predloga zakona; poslanici Aleksa Bečić, Miodrag Lekić, Zdenka Popović, Dragan Krapović, Boris Bogdanović, Momo Koprivica, Tamara Vujović, Albin Čeman, Vladimir Martinović i Danilo Šaranović predlagači zakona jedan amandman koji je sastavni dio Predloga zakona, a koji je korigovan na Odboru za zdravstvo, rad i socijalno staranje i poslanik Marko Milačić pet amandmana o kojima treba glasati, a koji su korigovani na Odboru za zdravstvo, rad i socijalno staranje. Prelazimo na obrazloženje amandmana o kojima treba glasati. Riječ ima poslanik Milačić.

Izvolite, poslaniče Milačiću, možete objedinjeno obrazloženje Vaših amandmana.

MARKO MILAČIĆ (27.12.22 21:12:54)

Hvala Vam.

Hoću, tako sam i planirao. Samo da kažem zbog građana prije svega suštinu.

Ovo je veoma važna stvar s obzirom da se tiče jedne od najranjivijih grupacija u Crnoj Gori i to ogromne, samohrani roditelji kojih je prema procjenama u Crnoj Gori više od 14.000. Prava Crna Gora i mi smo ovim predlogom željeli i predložimo danas jednu veliku stvar za samohrane roditelje, da se uvede dodatak za samohrane roditelje, dakle oni koji su razvedeni, čiji je partner umro, nepoznati, ili koji nema mogućnosti da finansira svoju djecu i svoju porodicu. Ovim predlogom, osim što prvi put samohrane roditelje izdvajamo kao posebnu kategoriju, kao što sam rekao zbog toga što je ranjiva kategorija, samohrani roditelj prema ovom predlogu Prave Crne Gore će ukoliko ima jedno dijete dobijati mjesečno 100 eura, ukoliko ima dva djeteta 130 eura, a ukoliko ima troje ili više djece 150 eura. Takođe, ovim predlogom Prave Crne Gore smo maksimalno ublažili kriterijume, s obzirom da su nekada ovi kriterijumi bili drakonski, da su odvalačili samohrane roditelje da se i prijave s obzirom na sve procedure koje su morali proći, zbog toga smo ovim predlogom takođe uradili tu veoma važnu stvar. Dakle, ovdje imamo u amandmanu broj 4, *pravo na dodatak može ostvariti samohrani roditelj koji je nezaposlen ili koji ima prosječan mjesečni prihod manji od prosječne zarade u Crnoj Gori u posljednjih šest mjeseci.*

Pozivam sve poslanike i prisutne ovdje u crnogorskom Parlamentu da na ovaj način podržimo ovu ranjivu grupu, samohrane roditelje, da im iako ovo nije ogromno, ali ipak s obzirom da su oni više u riziku od ekonomske, finansijske i socijalne nesigurnosti pomognemo i da samohrani roditelj po ovim, kao što sam rekao, ublaženim kriterijumima mjesečno prihoduje, ponavljam ukoliko ima jedno dijete 100 eura, dva djeteta 130 eura i troje ili više djece 150 eura. Mislim da je ovo važna stvar za ovako ogromnu ranjivu kategoriju koja do sada nije na pravi način, blago rečeno, bila prepoznata u Crnoj Gori, u ovoj državi. Mislim da ćemo se na ovaj način makar malo odužiti ovoj grupi i krenuti u jednu sistemsku priču pomoći samohranim roditeljima, očevima i majkama koji sami izdržavaju svoju djecu bilo da su razvedeni, bilo da im je jedan partner preminuo ili nepoznat.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (27.12.22 21:16:17)

Zahvaljujem poslaniku Milačiću.

Ovo je bilo obrazloženje svih pet amandmana poslanika Milačića.

Prelazimo na izjašnjavanje o amandmanima poslanika Milačića.

Stavljam na glasanje amandman 1 poslanika Milačića.

Molim poslanike da se izjasne.

Poslanik Dejan Đurović.

Zahvaljujem.

Glasao je 41 poslanik, devet glasova za, bez glasova protiv uz 32 uzdržana glasa. Objavljujem da amandman nije prihvaćen.

Stavljam na glasanje amandman 2.

Poslaniče Milačiću da li nastavljam dalje sa ovim vašim amandmanima. Je su li tehničke prirode vezani za amandman 1?

MARKO MILAČIĆ (27.12.22 21:17:47)

Iskoristiću priliku s obzirom na ovo glasanje da kažem koju riječ. Pa jesam, ali ću iskoristiti priliku s obzirom da iako ne bih volio u okviru parlamentarne većine da mi neko obrazloži zašto nije prošao amandman koji se tiče samohranih roditelja.

Dakle, ovi amandmani za samohrane roditelje su prošli oba odbora i Zakonodavni odbor i matični odbor. Govorimo o minimalnim sredstvima. Obrazložio sam na oba odgovora, radili smo mjesecima na ovom predlogu, obrazložio da nije u koliziji ni sa Alimentacionim fondom zato što vezuje se za pravo roditelja, Alimentacioni fond za pravo djeteta, obrazložio, prošlo oba odbora. Pozivam kolege ovdje ne glasate za nešto što se tiče Marka Milačića ili Prave Crne Gore nego za nešto što se tiče samohranih roditelja.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (27.12.22 21:18:46)

Zahvaljujem poslaniku Milačiću.

Kako shvatam nastavljamo dalje sa izjašnjavanjem o amandmanima.

Stavljam na glasanje amandman 2 poslanika Milačića.

Izvolite glasajte.

Molim poslanike da se izjasne.

Glasao je 41 poslanik, šest glasova za, bez glasova protiv i uz 35 uzdržanih glasova. Objavljujem da amandman nije prihvaćen.

Stavljam na glasanje amandman 3 poslanika Milačića. Molim poslanike da se izjasne.

Glasao je 41 poslanik, šest glasova za, bez glasova proti, 35 uzdržanih glasova. Objavljujem da amandman nije prihvaćen.

Stavljam na glasanje amandman 4 poslanika Milačića.

Glasao je 41 poslanik, sa šest glasova za, bez glasova protiv i 35 uzdržanih glasova. Objavljujem da amandman nije prihvaćen.

Stavljam na glasanje amandman 5 poslanika Milačića.

Glasao je 41 poslanik, sa šest glasova za, bez glasova protiv, 35 uzdržanih glasova. Objavljujem da amandman nije prihvaćen.

Zakonodavni odbor odlučio je da predloži Skupštini da utvrdi postojanje javnog interesa u odnosu na odredbu u kojoj je sadržano povratno dejstvo i to član 175d.

Stavljam na glasanje postojanje javnog interesa u odnosu na odredbu u kojoj je sadržano povratno dejstvo i to član 175d.

Izvolite glasajte.

Glasala su 43 poslanika, 43 glasa za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je Skupština utvrdila postojanje javnog interesa u odnosu na odredbu u kojoj je sadržano povratno dejstvo i to član 175d.

Stavljam na glasanje Predlog zakona u cjelini.

Glasala su 42 poslanika, 42 glasa za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je Skupština usvojila Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj i dječijoj zaštiti.

Prelazimo na Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaradama zaposlenih u javnom sektoru br. 33/22-6 EPA 616 (26. tačka). Odlučuje se većinom glasova svih poslanika.

Stavljam na glasanje Predlog zakona u načelu.

Glasala su 43 poslanika, 43 glasa za, bez glasova protiv i bez održanih glasova. Objavljujem da je prihvaćen Predlog zakona u načelu.

Na Predlog zakona podnijeta su tri amandmana i to: Zakonodavni odbor jedan amandman, koji je sastavni dio Predloga zakona; poslanici Miloš Konatar i Srđan Pavićević predlagači zakona jedan amandman koji je sastavni dio Predloga zakona i poslanik Momo Koprivica jedan amandman koji je povukao iz procedure.

Stavljam na glasanje Predlog zakona u cjelini.

Glasala su 43 poslanika, 43 glasa za, bez glasova protiv, bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je Skupština usvojila Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaradama zaposlenih u javnom sektoru.

Prelazimo na Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o registrima prebivališta i boravišta (28. tačka). Odlučuje se većinom glasova svih poslanika.

Stavljam na glasanje Predlog zakona u načelu.

Glasala su 43 poslanika, 43 glasa za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je prihvaćen Predlog zakona u načelu.

Na Predlog zakona je podnijeto devet amandmana i to: Zakonodavni odbor pet amandmana, koji su sastavni dio Predloga zakona i poslanici Aleksa Bečić, Miodrag Lekić, Zdenka Popović, Dragan Krapović, Boris Bogdanović, Momo Koprivica, Tamara Vujović, Albin Čeman, Vladimir Martinović i Danilo Šaranović, predlagači zakona, četiri amandmana, koji su sastavni dio Predloga zakona.

Stavljam na glasanje Predlog zakona u cjelini. Obustavljamo glasanje. Poslanik Suljo Mustafić je tražio proceduru. Izvolite, poslaniče.

SULJO MUSTAFIĆ (27.12.22 21:25:44)

Zahvaljujem, predsjednice.

Dakle, samo sam ovdje proceduralno intervenisao jer hoću da čujem od predstavnika predlagača, odnosno predlagača zakona, na šta se odnose amandmani koji su naknadno uvršteni u ovaj zakon, da li oni ulaze u meritum zakona u bilo kom drugom dijelu ili se samo tiču eliminacije tzv. izbornog turizma ili je riječ o nečemu drugome. Ukoliko je riječ o nečemu drugome imaćemo drugačiji stav kao što smo najavili.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (27.12.22 21:26:31)

Zahvaljujemo poslaniku Mustafiću.

Shvatam da će poslanik Momo Koprivica ispred predlagača dati ovo obrazloženje. Shvatam da je poslanik Mustafić to tražio kako bi znao način kako će se izjasniti o ovom predlogu zakona u cjelini.

Izvolite, poslaniče Koprivica.

MOMO KOPRIVICA (27.12.22 21:26:48)

Zahvaljujem, uvažena predsjednice.

Poštovane kolegice i kolege, uvaženi građani, uvaženi kolega Mustafiću,

Apsolutno razumijem Vašu zainteresovanost i shvatio sam što je pitanje. Vrlo ću biti precizan. Nijedna norma iz Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o registrima prebivališta i boravišta se ne odnosi na bilo šta drugo osim na izborni turizam. Odnose se isključivo i jedino na međupštinska preseljenja birača.

Dakle, ove norme kao i amandmani koji su jutros usvojeni na Odboru za politički sistem, pravosuđe i upravu ne odnose na građane koji imaju prijavljeno prebivalište, koji su upisani u birački spisak, a imaju privremeni boravak u inostranstvu. Nijedna norma se na to ne odnosi. Norme se tiču promjene prebivališta iz jedne u drugu opštinu. Dozvolite da pročitam budući član 15a ovog zakona.

Ako postoji sumnja u istinitost prijave na osnovu koje je izvršena promjena prebivališta iz jedne u drugu opštinu, Ministarstvo može zatražiti od policije da izvrši terensku kontrolu tačnosti adrese iz prijave promjene prebivališta iz jedne u drugu opštinu, o čemu se dostavlja poseban izvještaj u roku od 15 dana od dana prijema zahtjeva za kontrolu. Dakle, riječ je o borbi protiv izbornog turizma, sprečavanju međupštinskih seljenja birača kako bi stekli biračko pravo u onoj opštini gdje im to pravo ne pripada, a ne nikako na one birače, one građane koji se nalaze trenutno na nekom privremenom radu izvan Crne Gore.

Dakle, ovo se odnosi, najprostije rečeno, na one međupštinske mangupe koji uzurpiraju pravo na lokalnu samoupravu građanima drugih opština. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (27.12.22 21:28:52)

Zahvaljujem poslaniku Koprivici.

Da li je poslanik Mustafić zadovoljan odgovorom? Izvolite, poslaniče Mustafiću.

SULJO MUSTAFIĆ (27.12.22 21:28:57)

Zahvaljujem predlagачu koji je obrazložio amandmansku intervenciju. Naravno, zadovoljan sam objašnjenjem. Kao što smo i kazali u glavnoj raspravi, ovakav pristup ima našu podršku. Naravno, svaki drugi pristup koji bi se ticao ljudi koji su privremeno odsutni iz Crne Gore, a borave u inostranstvu, a koji imaju prebivalište u Crnoj Gori takav pristup, ako bi se krenulo u taj zahvat, neće imati našu podršku, niti sagovornika, kada je Bošnjačka stranka u pitanju. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (27.12.22 21:29:38)

Zahvaljujem poslaniku Mustafiću.

Sada kada smo ovaj dio razriješili, možemo nastaviti dalje.

Stavljam na glasanje Predlog zakona u cjelini.

Glasala su 43 poslanika, 43 glasa za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je Skupština usvojila Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o registrima prebivališta i boravišta.

Prelazimo na Predlog zakona o izmjeni i dopuni Opšteg zakona o obrazovanju i vaspitanju (30. tačka). Odlučuje se većinom glasova svih poslanika.

Stavljam na glasanje Predlog zakona u načelu.

Glasala su 43 poslanika, 43 glasa za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je prihvaćen Predlog zakona u načelu.

Na Predlog zakona podnijeto je 11 amandmana i to: Zakonodavni odbor dva amandmana, koji su sastavni dio Predloga zakona; Odbor za prosvjetu, nauku, kulturu i sport osam amandmana, koji su sastavni dio Predloga zakona; poslanica Božena Jelušić predlagач zakona jedan amandman, koji je sastavni dio Predloga zakona.

Stavljam na glasanje Predlog zakona u cjelini.

Glasao je 41 poslanik, 41 glas za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je Skupština usvojila Predlog zakona o izmjeni i dopuni Opšteg zakona o obrazovanju i vaspitanju.

Prelazimo na Predlog zakona o dopunama Zakona o energetici (32. tačka). Odlučuje se većinom glasova svih poslanika.

Stavljam na glasanje Predlog zakona u načelu.

Glasala su 43 poslanika, 41 glas za, dva glasa protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je prihvaćen Predlog zakona u načelu.

Na Predlog zakona podnijeta su četiri amandmana i to: Zakonodavni odbor jedan amandman, koji je sastavni dio Predloga zakona; poslanici Aleksa Bečić, Zdenka Popović, Dragan Krapović, Boris Bogdanović, Momo Koprivica, Tamara Vujović, Albin Ćeman, Vladimir Martinović i Danilo Šaranović, predlagачi zakona, tri amandmana koji su korigovani na Zakonodavnom odboru i čine sastavni dio predloga zakona.

Zakonodavni odbor je odlučio da predloži Skupštini da utvrdi postojanje javnog interesa u odnosu na odredbu koja je sadržana povratno dejstvo, koje je predloženo amandmanom 3, a odnosi se na novi član 260a.

Stavljam na glasanje postojanje javnog interesa u odnosu na odredbu u kojoj je sadržana povratno dejstvo koje je predloženo amandmanom 3, a odnosi se na novi član 260a.

Izvolite glasajte.

Glasao je 41 poslanik, 41 glas za bez glasova i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je Skupština utvrdila postojanje javnog interesa u odnosu na odredbu u kojoj je sadržano povratno dejstvo koje je predloženo amandmanom 3, a odnosi se na novi član 260a.

Takođe je odlučeno da predloži Skupštini da utvrdi postojanje razloga da ovaj zakon stupi na snagu danom objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“. Razlozi za predloženu odluku uslovljeni su razlozima hitnosti, odnosno potrebnom da se u najkraćem roku implementiraju predložene odredbe.

Stavljam na glasanje postojanje razloga da ovaj zakon stupi na snagu danom objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

Glasao je 41 poslanik, 41 glas za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je Skupština utvrdila postojanje razloga da ovaj zakon stupi na snagu danom objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

Stavljam na glasanje Predlog zakona u cjelini.

Glasala su 43 poslanika, 41 glas za, dva glasa protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je Skupština usvojila Predlog zakona o dopunama Zakona o energetici.

Prelazimo na Predlog zakona o izmjeni Zakona o unutrašnjim poslovima (33. tačka). Odlučuje se većinom glasova svih poslanika.

Stavljam na glasanje Predlog zakona u načelu.

Glasala su 43 poslanika, 43 za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je prihvaćen Predlog zakona u načelu.

Na Predlog zakona podnijeto je pet amandmana i to: poslanici Dragan Ivanović, Dragan Vukić, Milosava Paunović i Bogdan Božović jedan amandman, koji je sastavni dio Predloga zakona; poslanik Miloš Konatar dva amandmana, koji su sastavni dio Predloga zakona, s tim što je amandman 1 korigovan na Odboru za politički sistem, pravosuđe i upravu i poslanik Momo Koprivica dva amandmana koji su sastavni dio Predloga zakona; Zakonodavni odbor je odlučio da predloži Skupštini da utvrdi postojanje razloga da ovaj zakon stupi na snagu danom objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“. Razlozi za predloženu odluku uslovljeni su razlozima hitnosti, odnosno potrebom da se u najkraćem roku implementiraju predložene odredbe.

Stavljam na glasanje postojanje razloga da ovaj zakon stupi na snagu danom objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“. Izvolite glasajte.

Glasala su 43 poslanika, 43 glasa za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je Skupština utvrdila postojanje razloga da ovaj zakon stupi na snagu danom objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

Stavljam na glasanje Predlog zakona u cjelini.

Glasala su 43 poslanika, 43 glasa, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je Skupština usvojila Predlog zakona o izmjeni Zakona o unutrašnjim poslovima.

Prelazimo na Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o lokalnoj samoupravi (34. tačka). Odlučuje se većinom glasova svih poslanika.

Stavljam na glasanje Predlog zakona u načelu.

Glasala su 43 poslanika, 41 glas za, dva glasa protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je prihvaćen Predlog zakona u načelu.

Na Predlog zakona podnijeto je 12 amandmana.

Zakonodavni odbor dva amandmana koji su sastavni dio Predloga zakona.

Odbor za politički sistem, pravosuđe i upravu jedan amandman o kojem treba glasati, jer se nije izjasnio predstavnik predlagača.

Poslanik Genci Nimanbegu, pet amandmana koje je Odbor za politički sistem, pravosuđe i upravu preformulisao kao svoje i čine sastavni dio Predloga zakona.

Poslanici Danilo Šaranović, Miloš Konatar i Branka Bošnjak četiri amandmana o kojima treba glasati.

Prelazimo na obrazloženje amandmana o kojima treba glasati. Ispred Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu imamo amandman, da li ima potrebe za obrazloženjem ili idemo na glasanje?

Stavljam na glasanje amandman Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu.

Glasao je 41 poslanik, 41 glas za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je amandman prihvaćen.

Imamo četiri amandmana poslanika Šaranovića, Konatara i Bošnjak. Poslaniče Šaranoviću, možemo li sva četiri amandmana u obrazloženju?

Poslanik Šaranović ima riječ kao jedan od predlagača, objedinjeno obrazloženje za četiri amandmana. Izvolite.

DANILO ŠARANOVIĆ (27.12.22 21:39:38)

Hvala Vam.

To sam svakako i htio da predložim da istovremeno obrazložim sva četiri amandmana.

Uvažene kolegice i kolege, poštovani građani,

Evo na ovoj pauzi koju smo imali u zasjedanju danas na putu ka Skupštini kada sam se vraćao da nastavim ovu sjednicu sreo me jedan sugrađanin i bio je onako jako domišljat u brojnim komentarima na sličnu temu prethodna dva mjeseca, bio je originalan i kazao je, tačnije pitao me je jeste li vi zaboravili da ste pobijedili na izborima prije duže od dva mjeseca u Podgorici. Zaboravili nijesmo, mi bar koji smo pobijedili i to ubjedljivo dvotrećinski na tim izborima, ali očigledno je zaboravila gradska uprava koja se ponaša kao da nije izgubila na izborima i to sa ubjedljivom razlikom. Ono što dodatno opravdava podnošenje ovakvih amandmana je i jedna odluka, odnosno dnevni red koji je planiran za sjednicu Odbora za izbor i imenovanja Skupštine Glavnog grada koja je zakazana za 29. decembar 2022. godine. Prije nekoliko dana sam ovdje u Parlamentu kazao da se desilo nemoguće, da se DPS sjetio da nakon 30 godina nekome poveća zarade, pa su to sada napravili nakon izbora na kojima su izgubili. Oni su na sjednici Odbora za imenovanja predložili dnevni red sa čini mi se ovdje je 22 tačke. Zna se šta se nalazi na dnevnom redu. Dva mjeseca nakon izbora na kojima su izgubili oni predlažu izbor novih odbora direktora u privrednim društvima čiji je osnivač Glavni grad i nova rukovodstva u javnim ustanovama čiji je takođe

osnivač Glavni grad. Mislim, da ovo treba da se upiše debelim, najdebljim mogućim slovima, ako se nekad neko sjeti da napravi neku knjigu izvoda političkog beščašća kojeg imamo sve više u Crnoj Gori kada su pitanju neke naše kolege iz opozicije. Izvinite na mojoj tvrdoj formulaciji, ali ja imam obavezu da to kažem, prvenstveno zbog onih građana koji su prije dva mjeseca se izjasnili na izborima i ubjedljivom većinom kazali da oni koji su do 23. oktobra bili ina vlasti u Podgorici treba da budu opozicija.

Međutim, uprkos tome što je njima mandat istekao, suštinski prije šest mjeseci, oni donose ovakve odluke koje opeterećuju cijeli mandat jedne gradske uprave. Opet ponavljam, malo je primjera takvog političkog beščašća kakvo imamo u Glavnom gradu u ovom trenutku. Amandmani su obrazloženi na sjednicama. Amandmani su zaštita i izborne volje građana, ali i funkcionalnosti pravnog izbornog sistema u Crnoj Gori. Ukoliko jedan pojedinac kao što je to u Glavnom gradu i u još nekim jedinicama lokalne samouprave u Crnoj Gori, odluči da u ime kolektivnog organa kakve jesu izborne komisije sam donosi odluke u ime svih ostalih članova, kao što je to gospodin Vukčević funkcioner DPS-a, rekao bih šampion u akumulaciji javnih funkcija, onda mi smo prinuđeni da predložimo jedno ovakvo rješenje. Dakle dva mjeseca ukoliko u roku od 60 dana jedna Izborna komisija ne utvrdi rezultate, a podsjetiću da joj je zakonom definisan rok od 15 dana onda takvoj Skupštini u takvoj jedinici lokalne samouprave treba da prestane mandat i da se izlazi iz te krize na jedan pravno uređen način i u duhu onoga što se crpi iz jednog izbornog legitimiteta, a to su rezultati. I naše kolege iz opozicije koje su učestvovala u raspravi na sjednicama odbora su kazali jasno da, konkretno evo u Podgorici su jasni izborni rezultati, nedvosmisleno niko ih ne spori, ali šta mi treba da sjedimo, da ćutimo i ništa da ne radimo. Ne radi se o nama, ne radi se o političkom interesu, radi se o interesu Glavnog grada, radi se o interesu Podgorice i na prvom mjestu radi se o interesu građanski i građana našeg glavnog grada koji su od svih nas tražili na izborima jasno, glasno da do političkih i suštinskih promjena u Glavnom gradu treba da dođe. Ja, evo u svoje lično ime ovdje govorim, mislim da ovako podneseni amandmani stvaraju uslove da do toga zaista i dođe. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (27.12.22 21:45:13)

Zahvaljujem poslaniku Šaranoviću.

Stavljam na glasanje amandman 1 poslanika Šaranovića, Konatara i Bošnjaka.

Glasala su 43 poslanika, 41 glas za, dva glasa protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je prihvaćen amandman 1.

Stavljam na glasanje amandman 2, istih poslanika.

Glasala su 43 poslanika, 41 glas za, dva glasa protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je prihvaćen amandman 2.

Stavljam na glasanje amandman 3, istih poslanika.

Glasalo su 43 poslanika, 41 glas za, uz dva glasa protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je prihvaćen amandman 3.

Stavljam na glasanje amandman 4, istih poslanika.

Glasalo su 43 poslanika, 41 glas za, dva glasa protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je prihvaćen amandman 4.

Zakonodavni odbor je u vezi sa amandmanom 4 poslanika Danila Šaranovića, Miloša Konatara i Branke Bošnjak, odlučio da predloži Skupštini da utvrdi postojanje razloga da ovaj zakon stupi na snagu danom objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“. Razlozi za predloženu odluku uslovljeni su razlozima hitnosti, odnosno potrebom da se u najkraćem roku implementiraju predložene odredbe.

Stavljam na glasanje postojanje razloga da ovaj zakon stupi na snagu danom objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

Glasala su 43 poslanika sa 41 glasom za, dva glasa protiv, bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je Skupština utvrdila postojanje razloga da ovaj zakon stupi na snagu danom objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

Stavljam na glasanje Predlog zakona u cjelini.

Obustavljam glasanje. Molim tehniku da provjeri da li je sve u redu sa sistemom?

Kolege, ovo je je bilo samo test, molim tehničku službu da poništi ovo testiranje.

Stavljam na glasanje Predlog zakona u cjelini. Nadam se da će raditi sistem.

Glasala su 43 poslanika, 41 glas za, dva glasa protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je Skupština usvojila Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o lokalnoj samoupravi.

Prije nego zaključim Četvrtu sjednicu Drugog redovnog zasjedanja dajem riječ uvaženom poslaniku Vladimiru Martinoviću, koji je zamolio za minut da se obrati Parlamentu.

Izvolite, poslaniče Martinoviću.

VLADIMIR MARTINOVIĆ (27.12.22 21:50:14)

Hvala uvažena gospođo Đurović, uvažene kolegice i kolege, poštovani građani Crne Gore, Kao što je javnosti već poznato 18. decembra sam izabran na poziciju predsjednika Opštine Kolašin i samim tim to nije po zakonu spojivo sa funkcijom poslanika, tako da ću u narednih dan-dva podnijeti ostavku na poslaničku funkciju, ali prije toga sam dužan da se sa par riječi obratim i vama kao kolegama, a naravno i građanima Crne Gore.

Moram da kažem da mi je posebnu čast činjelo što sam bio poslanik u Skupštini Crne Gore, što sam bio jedan od onih poslanika koji se nakon 30. avgusta, poslije 30 godina vladavine DPS-a i Mila Đukanovića izborio da taj režim pošaljemo u prošlost. Jako sam ponosan na sve one zajedničke stvari koje smo ovdje učinili, a tiču se socijalnih zakona, tiču se i povećanja plata i dječjih dodataka i vraćanja nadoknadi majkama sa troje i više djece. Posebno me čini ponosnim što smo promijenili onaj nakaradni Zakon o slobodi vjeroispovijesti, posebno me čini ponosnim što smo Njegošev dan uvrstili u dan crnogorske kulture, tako da sam negdje sa pozicije poslanika zajedno sa svojim kolegama djelovao na opšti interes građana Crne Gore.

S druge strane funkcija predsjednika Opštine Kolašin je takođe jedna velika čast i velika obaveza posebno kada budete izabrana u mjestu iz kojeg dolazite, tako da se nadam da ću tu funkciju obavljati podjednako kao što sam obavljao i poslančku boreći se za opšti interes zajedno sa svim onim kolegama sa kojim smo donijeli ove mnogobrojne zakone.

Ono što takođe želim da kažem jeste da se zahvaljujem svim onim građanima kojima su moje diskusije, izlaganja i predlozi bili interesatni ili simpatici. Sa druge strane zahvaljujem se i onima kojima nije na taj način bilo simpatično ili interesatno kao što sam predlagao, ono što sam govorio u Skupštini, jer sve je to demokratija i to je nešto na šta prosto moramo da se naviknemo jer živimo u 21. vijeku i moramo biti spremni ako se bavimo politikom i na te vrste kritike.

Sa druge strane želim da poručim vama, kao mojim kolegama, da bez obzira na sve političke razlike koje smo imali zaista svima od srca želim sve najbolje u predstojećem radu, a ja ću naravno kao potpredsjednik Demokratske Crne Gore i te kako učestvovati u onome što je sprovođenje naše državne politike i prgoramskih ciljeva naše partije.

Još jednom se svima vama zahvaljujem, a posebno građanima Crne Gore koji su mi dali šansu da glasajući za Demokratsku Crnu Goru budem poslanik ovog saziva. Nadam se, gospođo Đurović, da večeras nijesam odužio i zahvaljujem Vam na prilici da mi date ovo završno obraćanje. Naravno uvijek ste dobro došli u Kolašin koji će biti centar i zimskog i ljetnjeg turizma ne samo u regionu, već i u Evropi. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (27.12.22 21:54:30)

Zahvaljujem poslaniku Martinoviću, u svakom slučaju i ispred Skupštine Crne Gore i svoje lično ime želim Vam uspjeh u vašem profesionalnom radu na novoj poziciji, vrlo važno mjesto predsjednika Opštine Kolašin, čestitam Vam lično i iskreno od srca i sigurna sam da ćemo imati prilike još mnogo puta da sarađujemo na različitim mjestima, čestitam poslaniče Martinoviću.

Uvažene kolege, uvaženi građani ovim je Četvrta sjednica Drugog redovnog zasijedanja u 2022. godini završena.

Hvala vam.

Nastavljamo sutra sa Petom sjednicom u 13 časova.